

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Denna proposition innehåller förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning. I propositionen finns förslag till lag om Tillstånds- och tillsynsverket, lag om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret och lag om Statens ämbetsverk på Åland. I lagförslagen finns bestämmelser om ämbetsverkens organisation, ledning, resultatstyrning och ordnandet av deras förvaltning. Med anledning av inrättandet av Tillstånds- och tillsynsverket och av livskraftscentraler finns det skäl att precisera bestämmelserna om styrningsbehörighet och myndighetssamarbete. Enligt förslaget ska de uppgifter som regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sköter samt vissa uppgifter inom närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser skötas av Tillstånds- och tillsynsverket. Närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter ska skötas av livskraftscentralerna till den del uppgifterna inte överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. I samband med reformen överförs regionförvaltningsverkens konkurrens- och konsumentförvaltningsuppgifter till Konkurrens- och konsumentverket och deras uppgifter som gäller djurs hälsa och välbefinnande samt livsmedel till Livsmedelsverket. Närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom offentlig persontrafik överförs till Transport- och kommunikationsverket. Ställningen och uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland ändras inte. I lagförslaget finns bestämmelser om verksamhetsstället för Statens ämbetsverk på Åland, om ledningen och resultatstyrningen av ämbetsverket, om ämbetsverkets uppgifter och om ordnandet av ämbetsverkets förvaltning. Dessutom innehåller propositionen förslag till ändring av lagar med anknytning till reformen av statens regionförvaltning. Det föreslås att lagen om regionförvaltningsverken, lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna upphävs.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	7
2.1 Statsförvaltningen	7
2.1.1 Statens centralförvaltning.....	7
2.1.1.1 Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	8
2.1.1.2 Livsmedelsverket	12
2.1.1.3 Konkurrens- och konsumentverket	14
2.1.1.4 Säkerhets- och kemikalieverket Tukes.....	15
2.1.1.5 Trafikledsverket	16
2.1.1.6 Transport- och kommunikationsverket	16
2.1.2 Statens regionförvaltning	17
2.1.2.1 Regionförvaltningsverken	17
2.1.2.2 Närings-, trafik- och miljöcentralerna.....	33
2.1.2.3 Utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna samt för arbets- och näringsbyråerna	60
2.1.3 Statens ämbetsverk på Åland	63
2.2 Bedömning av nuläget.....	68
2.2.1 Statsförvaltningen	68
2.2.1.1 Tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde	73
2.2.1.2 Regionförvaltningsverken	75
2.2.1.3 Närings-, trafik- och miljöcentralerna.....	81
2.2.1.4 Statens ämbetsverk på Åland	90
2.2.2 Tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.....	91
3 Målsättning	96
3.1 Regeringsprogrammets riktlinjer	96
3.2 Målsättningar för Tillstånds- och tillsynsverket.....	97
3.3 Målsättningar för livskraftscentralerna	98
3.4 Målsättningar för Statens ämbetsverk på Åland	99
3.5 Målsättningar för uppgifter som överförs till andra ämbetsverk.....	99
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	100
4.1 De viktigaste förslagen.....	100
4.1.1 Omstrukturering av statens regionförvaltning.....	100
4.1.1.1 Tillstånds- och tillsynsverket och de uppgifter som sammanförs till det.....	100
4.1.1.2 Livskraftscentralerna och de uppgifter som sammanförs till dem	103
4.1.1.3 Statens ämbetsverk på Åland	106
4.1.1.4 Uppgifter som överförs till andra statliga myndigheter	106
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	106
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	106
4.2.1.1 Konsekvenser för hushållen	106

4.2.1.2	Konsekvenser för den offentliga ekonomin	107
4.2.1.3	Anslagsöverföringar mellan moment	107
4.2.1.4	Verkställighetskostnaderna för Tillstånds- och tillsynsverket och Livskraftscentralerna 2024-2026	109
4.2.1.5	Genomförande av statsförvaltningens produktivhetsprogram enligt regeringsprogrammet samt annat angivet behov av att anpassa omkostnaderna	110
4.2.2	Konsekvenser för samhällsekonomin	112
4.2.3	Konsekvenser för företagen	113
4.2.4	Miljökonsekvenser	115
4.2.5	Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	115
4.2.5.1	Myndighetsuppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket samt konsekvenser för organisationen.....	115
4.2.5.2	Uppgifter som överförs till livskraftscentralerna och konsekvenser för organisationen	122
4.2.5.3	Konsekvenser för Statens ämbetsverk på Åland.....	123
4.2.5.4	Konsekvenser av uppgifter som överförs till andra organisationer.....	123
4.2.5.5	Konsekvenser för andra statliga myndigheter, kommunerna och välfärdsområdena	125
4.2.5.6	Konsekvenser av reformen av statens regionförvaltning för förvaltningsdomstolarna.....	126
4.2.5.7	Bedömning av ändringens konsekvenser för informationshanteringen	126
4.2.5.8	Dataskydd.....	141
4.2.5.9	Konsekvenser för personalen	144
4.2.6	Andra konsekvenser för människor och samhälle.....	149
4.2.6.1	Bedömning av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter	149
4.2.6.2	Jämlikhet och jämställdhet mellan könen	152
4.2.6.3	Konsekvenser för de språkliga rättigheterna.....	153
4.2.7	Konsekvenser för den regionala utvecklingen	158
4.2.8	Statens ämbetsverk på Åland	161
5	Alternativa handlingsvägar	162
5.1	Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	162
5.2	Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	165
5.2.1	Europeiska förvaltningssystem och strukturer för statsförvaltningen under statsrådet.....	165
5.2.2	Organiseringsmodeller för de viktigaste sektorerna och uppgiftshelheterna i vissa jämförelseländer.....	167
5.2.2.1	Organisering av uppgifterna inom social- och hälsovården.....	167
5.2.2.2	Organisering av uppgifterna inom tillsynen över arbetarskyddet	168
5.2.2.3	Organisering av miljörelaterade tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter	168
5.2.2.4	Organisering av livskraftsuppgifter.....	169
5.2.2.5	Organisering av trafikuppgifter.....	170
5.2.2.6	Organisering av landsbygdsuppgifterna.....	171
6	Remissvar	172
7	Specialmotivering	172
7.1	Lag om Tillstånds- och tillsynsverket.....	172

7.2 Lag om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret.....	208
7.3 Lag om Statens ämbetsverk på Åland	234
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	242
8.1 Tillstånds- och tillsynsverket	242
8.2 Livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret.....	244
8.3 Statens ämbetsverk på Åland	246
9 Ikraftträdande.....	246
10 Verkställighet och uppföljning	247
11 Förhållande till andra propositioner.....	247
11.1 Samband med andra propositioner.....	247
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	249
12.1 Reformen av statens regionförvaltning och statens ämbetsverksstrukturer	249
12.1.1 Tryggheten av och tillsynen över tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna	252
12.1.2 Arbetarskyddet	254
12.1.3 Grundläggande rättighet till miljö.....	255
12.1.4 Statens ämbetsverk på Åland	258
12.2 Språkliga rättigheter	259
12.2.1 Reformen av den statliga regionförvaltningen och svenska språket	260
12.2.2 Reformen av statens regionförvaltning och samiska språket	262
12.3 Övriga omständigheter som ska beaktas vid bedömningen	262
12.3.1 Skydd för personuppgifter och behandling av personuppgifter	262
12.3.2 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.....	265
12.3.3 Särskilda behörighetsvillkor för tjänster	268
12.3.4 Författningsnivå	269
12.3.5 Ändring av beredskapslagen	270
LAGFÖRSLAG	271
om ändring av.....	271
VALITSE KOHDE.....	272
PARALLELLTEXT	272
om ändring av.....	272

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska statens regionförvaltning reformeras. Enligt regeringsprogrammet innebär detta att tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna koncentreras till ett nytt sektorsövergripande ämbetsverk, som övertar de uppgifter som regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sköter samt vissa uppgifter inom närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö. Finansministeriet har det huvudsakliga styransvaret över ämbetsverket, som ska ha riksomfattande behörighet. Enligt regeringsprogrammet sker beredningen av lagstiftningen så att det nya sektorsövergripande ämbetsverket inleder sin verksamhet 2025, dock senast vid ingången av 2026.

1.2 Beredning

Den 22 september 2023 inrättade finansministeriet ett lagstiftningsprojekt för reform av statens regionförvaltning (se VM114:00/2023, på finska¹) och tillsatte samtidigt en styrgrupp och en beredningsgrupp för projektet (Dnr VN/25102/2023). Styrgruppen har haft till uppgift att styra och dra upp riktlinjer för projektet samt att rapportera till ministerarbetsgruppen. Beredningsgruppen har haft till uppgift att organisera, koordinera och samordna beredningen av projektet samt att bereda och sammanställa regeringspropositionen.

Lagstiftningsprojektet för en reform av statens regionförvaltning hade till uppgift att utifrån regeringsprogrammet och i form av en regeringsproposition bereda lagstiftningsändringar, inklusive konsekvensbedömningar, av hur uppgifterna och förvaltningen vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Statens ämbetsverk på Åland kan ordnas vid ett nytt riksomfattande ämbetsverk, livskraftscentraler och Statens ämbetsverk på Åland. Projektet hade till uppgift att identifiera de överlappningar i uppgifterna vid det nya riksomfattande ämbetsverket och andra ämbetsverk inom centralförvaltningen som eventuellt uppstår till följd av riktlinjerna i regeringsprogrammet samt att för regeringspropositionen utarbeta lösningar för hur överlappningarna kan åtgärdas och lägga fram förslag till behövliga åtgärder för den fortsatta beredningen av ärendet, vilket innebär att inrätta ett genomförandeprojekt och fastställa dess resurser. För lagstiftningsprojektet för en reform av statens regionförvaltning tillsattes också den 6 november 2023 en undergrupp för ett tillstånds-, styrnings- och tillsynsverk, en undergrupp för livskraftscentralerna, den 19 oktober 2023 en undergrupp för Statens ämbetsverk på Åland och en uppföljningsgrupp för intressentgrupper.

Den 19 oktober 2023 tillsatte beredningsgruppen för en reform av statens regionförvaltning en underarbetsgrupp som behandlar Statens ämbetsverk på Ålands ställning och uppgifter (Ålandsgruppen). Underarbetsgruppen är underställd beredningsgruppen. Gruppen fick till uppgift att se över författningsgrunden för uppgifterna vid Statens ämbetsverk på Åland och bereda de ändringar som föranleds av att rikets uppgifterna vid regionförvaltningsmyndigheterna koncentreras till ett riksomfattande ämbetsverk och av att lagen om regionförvaltningsverken upphävs. Den 22 april 2024² överlämnade arbetsgruppen sitt förslag till lag om Statens ämbetsverk på

¹ <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM114:00/2023>

² Dnr VN/xxxx/2024

Åland till beredningsgruppen. Underarbetsgruppen ska därtill utarbeta en preliminär plan för genomförandet av ändringsförslagen. Arbetsgruppens mandatperiod är 19.10.2023–31.12.2025.

Den regeringsproposition som hänför sig till statens reform av regionförvaltningen har beretts i samarbete med alla de ministerier inom vars ansvarsområdes lagstiftning regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Statens ämbetsverk på Åland sköter uppgifter. Ministeriernas beredare bildade ett så kallat lagberedningsteam. Lagberedningsteamet hade till uppgift att bereda en regeringsproposition före utgången av maj 2024 för remissbehandling. Utkastet till regeringsproposition var på remiss xx.xx–xx.xx.2024. Det har utarbetats ett sammandrag av utlåtandena (Dnr xxxx). Lagberedningsteamet färdigställde regeringspropositionen med förslag till en reform av statens regionförvaltning under xxxx xxxx.

Finansministeriet har den x.x.xxxx i enlighet med 9 § i sametingslagen (974/1995) förhandlat med sametinget om reformens inverkan på samernas ställning.

I 6 kap. i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013) föreskrivs det om samarbete i ärenden som berör statsförvaltningen och ett eller flera förvaltningsområden. Finansministeriet, som ansvarar för projektet, och de företrädare som utsetts av huvudavtalsorganisationerna ingick den 18 december 2023 ett avtal om förvaltningsövergripande samarbete inom projektet. Den 30 januari 2024 tillsatte finansministeriet ett förvaltningsövergripande samarbetsorgan för behandling av ärenden som gäller personal som övergår från ett ämbetsverk till ett annat vid reformen. Samarbetsorganets mandatperiod är 30.1.2024–31.12.2025.

Enligt 8 § 2 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan informationshanteringslagen, ska det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning enligt 5 § 3 mom. i informationshanteringslagen då bestämmelser som är under beredning återverkar på informationsmaterial och informationssystem. Det har utarbetats en separat redogörelse för konsekvenserna av ändringar i informationshanteringen.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (RP 14/2018 rd) innehöll bland annat ett förslag om att inrätta ett nytt ämbetsverk med namnet Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet. Det föreslogs att största delen av de uppgifter som för närvarande sköts av regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, vilka enligt förslaget skulle läggas ner, skulle överföras till den nya myndigheten. Till den nya myndigheten skulle också överföras en del av de uppgifter som hör till närings-, trafik- och miljöcentralerna samt till utvecklings- och förvaltningscentralen för närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna, vilka alla enligt förslaget skulle läggas ner. I propositionen ingick också ett förslag till lag om Statens ämbetsverk på Åland. Regeringens proposition förföll.

Riksdagen har vid behandlingen av temporärt företräde för vissa projekt som gäller grön omställning (RP 128/2022 rd) godkänt ett uttalande, enligt vilket riksdagen förutsätter att utvecklingen av miljörelaterade förfaranden fortsätter i syfte att göra förfarandena enhetliga och införa lagstiftning om ett enda serviceställe i miljötillståndsfrågor via en riksomfattande modell. (RSv 188/2022 rd – RP 128/2022 rd).

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Statsförvaltningen

I 119 § i grundlagen föreskrivs det om statsförvaltningen. Enligt 1 mom. kan till statens centralförvaltning utöver statsrådet och ministerierna höra ämbetsverk, inrättningar och andra organ. Staten kan dessutom ha regionala och lokala myndigheter. Bestämmelser om förvaltningen under riksdagen utfärdas separat genom lag. De allmänna grunderna för statsförvaltningens organ ska enligt 2 mom. regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning.

I 122 § i grundlagen föreskrivs det om den administrativa indelningen. När förvaltningen organiseras ska enligt 1 mom. en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas.

2.1.1 Statens centralförvaltning

Statens centralförvaltning består av statsrådet och de ämbetsverk och inrättningar som ingår i statens centralförvaltning. Med inrättning avses en enhet som verkar som ett ämbetsverk men inte primärt sköter förvaltningsärenden utan snarare ansvarar för kundservicen. Till statsrådet hör 12 ministerier samt justitiekanslersämbetet. Vid ingången av 2023 var antalet ämbetsverk i centralförvaltningen som är underställda statsrådet 59. I detta antal är inte de ämbetsverk som är underställda riksdagen (Utrikespolitiska institutet och Statens revisionsverk) och inte heller domstolsväsendet medräknade. Flest ämbetsverk som hör till centralförvaltningen finns det inom undervisnings- och kulturministeriets (11 ämbetsverk), justitieministeriets (10 ämbetsverk) och finansministeriets (9 ämbetsverk) förvaltningsområden.

Vid centralförvaltningens ämbetsverk utfördes 2022 totalt 50 285 årsverken (åv) under 10 ministerier (statsrådets kansli och utrikesministeriet har inga underställda ämbetsverk). Flest årsverken utfördes under försvarsministeriet (12 576) och finansministeriet (11 255), minst under miljöministeriet (739). En stor del av ämbetsverken är små: i en tredjedel av ämbetsverken är arbetsinsatsen under 100 åv, medan medeltalet är 680 åv och medianen 246 åv. Vid 12 av centralförvaltningens ämbetsverk utförs över 1 000 åv. Störst i detta avseende är För-svarsmakten (12 576), Skatteförvaltningen (5 116) och Gränsbevakningsväsendet (2 894).

Merparten av centralförvaltningens ämbetsverk är så kallade sektorämbetsverk som styrs av ett ministerium. Några ämbetsverk resultatstyrs av flera ministerier. Till dessa ämbetsverk som verkar inom flera sektorer hör Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) och Finlands miljöcentral (Syke). För den administrativa styrningen och tillsynen av Tukes svarar arbets- och näringsministeriet. Dessutom styr kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet ämbetsverket vart och ett inom sitt eget verksamhetsområde och i samarbete, och de deltar i resultatförhandlingarna när de så önskar. Finlands miljöcentral hör till miljöministeriets förvaltningsområde och styrs även av jord- och skogsbruksministeriet i uppgifter som gäller nyttjande och vård av vattenresurser.

I centralförvaltningen ingår också ämbetsverk som själva har uppgifter inom resultatstyrningen. Sådana ämbetsverk är bland annat Polisstyrelsen (resultatstyrningen av Centralkriminalpolisen, polis-inrättningarna och Polisyrkeshögskolan), Utbildningsstyrelsen (skolan Valteri och statens yrkesläroanstalter) samt Institutet för hälsa och välfärd (statens skolhem, statens sjuksjukhus och Enheten för hälso- och sjukvård för fångar). Till substansen relaterade styrnings-

uppgifter inom region- eller lokalförvaltningen har bland annat Trafikledsverket, Kommunikationsverket, Tukes, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Livsmedelsverket samt Konkurrens- och konsumentverket.

Enligt en utredning om centralförvaltningens reformprojekt (VM:n julkaisu 37/2016) används två tredjedelar av ämbetsverkens personalresurser för olika uppgifter där offentlig makt utövas. De kan delas in i tillstånds-, tillsyns-, normgivnings-, styrnings- och statsunderstöds-uppgifter, andra finansierings- och stödbeslut, insamling av skatter och avgifter av skattena-tur, verkstäl-lighetsuppgifter, operativa säkerhetsmyndighetsuppgifter, statistik- och register-myndighets-uppgifter och övriga uppgifter där offentlig makt utövas. En tredjedel av personal-resurserna används för uppgifter som inte inbegriper utövande av offentlig makt. De kan delas in i pro-duktion av offentliga tjänster, utveckling av förvaltningsområdet, utredning och utvärdering, avgiftsbelagda tjänster, koncerntjänster, ämbetsverkets interna förvaltning, stöd-tjänster och öv-riga uppgifter.

Den mest typiska kategorin av huvuduppgifter vid centralförvaltningens ämbetsverk utgörs av olika tillsynsuppgifter. Enligt en förberedande utredning om centralförvaltningen har 9 ämbets-verk sådana uppgifter som sina huvuduppgifter, medan 15 har dem som övriga uppgifter. Sett till arbetsinsatsen utgörs centralförvaltningens vanligaste uppgiftskategori av operativa säker-hetsmyndighetsuppgifter. Som huvuduppgift sköts operativa säkerhetsmyndighetsupp-gifter av sex ämbetsverk. Sammanlagt sköts operativa säkerhetsmyndighetsuppgifter vid tio ämbetsverk.

Under den senaste tiden har utvecklingen inom statsförvaltningen gått mot större ämbetsverk och rikstäckande behörighet inom flera förvaltningsområden. En del myndigheter som tidigare varit uppdelade på olika nivåer har på 2010-talet omvandlats till rikstäckande myndig-heter inom centralförvaltningen (Tullen, Skatteförvaltningen, Lantmäteriverket). Även Utsöknings-verket, Åklagarmyndigheten, Brottspåföljdsmyndigheten och Riksarkivet är rikstäck-ande äm-betsverk. Motsvarande utveckling mot en rikstäckande ämbetsverksstruktur pågår bland annat i fråga om rättshjälpen.

2.1.1.1 Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), som är underställt social- och hälsovårdsministeriet, främjar tillgodoseendet av rättsskyddet och tjänsternas kvalitet inom social- och hälsovården samt hanteringen av hälsorisker i livsmiljön och hos befolkningen ge-nom styrning och tillsyn. Valviras verksamhetsområde och uppgifter bestäms i lagen om Till-stånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008).

Uppgifter

Valvira har till uppgift att sörja för den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som hör till verkets uppgifter enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015), lagen om väl-färdsområden (611/2021), lagen om ordnade av social- och hälsovård (612/2021), lagen om företagshälsovård (1383/2001), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023), lagen om smitt-samma sjukdomar (1227/2016), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), la-gen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), socialvårds-lagen (1301/2014), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälso-skydds-lagen (763/1994), alkohollagen (1102/2017), tobakslagen (549/2016) och lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015). Valvira övervakar också ordnandet av medlings-

tjänster enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) och skyddshemsverksamheten enligt lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (1354/2014). Verket har också lagstadgade uppgifter i anslutning till avbrytande av havandeskap, sterilisering, assisterad befruktning och adoption. Verket ska dessutom sköta de uppgifter som enligt den lagstiftning som avses ovan hör till dess ansvarsområde och som social- och hälsovårdsministeriet ålägger verket. Valvira har också styrnings- och tillsynsuppgifter inom småbarnspedagogiken enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Valvira övervakar småbarnspedagogiken i synnerhet när det är fråga om principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden och när ärendet gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområden eller hela landet. Valvira har ålagts uppgifter i anslutning till alkohol enligt livsmedelslagen (297/2021), lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012) och lagen om ekologisk produktion (1330/2021). Valvira är en av de behöriga myndigheter som kan utfärda varningsmeddelanden med stöd av lagen om varningsmeddelanden (466/2012).

Valvira beviljar på ansökan tillstånd att utöva ett yrke som legitimerad yrkesutbildad person inom social- och hälsovården och registrerar på ansökan rätten att använda en skyddad yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som fått sin utbildning i Finland eller utomlands. Valvira fattar också beslut om registrering en tjänsteproducent och en serviceenhet inom social- och hälsovården när tjänster produceras inom fler än ett regionförvaltningsverks verksamhetsområde eller när tjänsteproducenten registreras utan serviceenhet. Registrering är en förutsättning för produktion av social- och hälsovårdstjänster.

Valvira styr och övervakar verksamheten vid verksamhetsenheterna för social- och hälsovården samt den verksamhet som yrkesutbildade personer inom socialvården och hälsovården utövar. Valvira behandlar ett ärende som gäller övervakningen av yrkesutbildade personer inom social- eller hälsovården, om ärendet är principiellt viktigt eller vittsyftande, om det förutsätter säkerhetsåtgärder eller disciplinära åtgärder eller om regionförvaltningsverket är jävigt att behandla ärendet. När det gäller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården ska Valvira också sköta ärenden där det finns en misstanke om felbehandling som lett till döden eller grav bestående invaliditet och ärenden som har samband med en utredning av dödsorsak som utförts av en rättsläkare. Valvira kan frånta en yrkesutbildad person inom hälso- eller socialvården rätten att utöva yrket, begränsa rätten eller ge personen en skriftlig varning. Valvira styr den verksamhet vid regionförvaltningsverket som syftar till att genomföra, samordna och förenhetliga tillsynen och därmed sammanhängande styrning. Valvira övervakar lagenligheten i ordnandet och produktionen av social- och hälsovårdstjänster och tillhandahåller styrning i anslutning till tillsynen när det gäller principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden: ärenden som gäller ansvarsområdet för flera regionförvaltningsverk eller hela landet, ärenden som anknyter väsentligt till något annat tillsynsärende som behandlas av Valvira samt ärenden där regionförvaltningsverket är jävigt.

Inom miljö- och hälsoskyddet svarar Valvira för verkställigheten av hälsoskyddslagen och tobakslagen och den därtill hörande styrningen och för skötseln av expertuppgifter och utvecklingsprojekt som anknyter till miljö- och hälsoskyddet. Inom miljö- och hälsoskyddet upprättar Valvira i samarbete med regionförvaltningsverken anvisningar och riktlinjer samt ordnar olika informationsmöten.

Valvira ansvarar även för tillsynen av marknadsföringsförbudet samt produkttillsynen i fråga om produkter som avses i tobakslagen. Valvira för register över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel för tobaksprodukter och nikotinvätskor. Med stöd av hälsoskyddslagen godkänner Valvira utförare av hushållstekniska och hushållsvattenhygieniska samt anläggningstekniska och bassängvattenhygieniska kompetenstest samt övervakar deras verksamhet

och beviljar intyg till dem som genomgått testet. Valvira upprätthåller också ett system för kompetenstest (OSTI). Med stöd av hälsoskyddslagen kan Valvira också meddela föreskrifter som är nödvändiga för att avhjälpa eller förebygga uppkomsten av sanitära olägenheter. Föreskrifter får meddelas när en sanitär olägenhet breder ut sig över ett vidsträckt område eller annars är speciellt betydelsefull. Valvira upprättar dessutom en plan för tryggnad av hushållsvattnets kvalitet vid olyckor och i andra motsvarande exceptionella situationer.

Valvira är tillstånds- och tillsynsmyndighet när det gäller tillverkning, partiförsäljning och skattefri användning av alkohol samt import av sprit. Till myndighetens uppgifter hör att i hela landet styra och utveckla tillståndsförvaltningen och tillsynen vid regionförvaltningsverken, att producera data- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen och att övervaka minutförsäljningen och serveringen av alkoholdrycker samt reklam och annan säljfrämjande verksamhet i fråga om alkoholdrycker. Valvira är personuppgiftsansvarig för det riksomfattande alkoholnäringsregister (Allu) som ska föras över näringsutövare för handläggning och övervakning av ärenden som gäller alkoholtillstånd och för alkoholstatistiken. Valvira ansvarar för övervakningen av alkoholprodukter (särskilt vinprodukter) enligt EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Valvira har dessutom till uppgift att övervaka att social- och hälsovårdens informationssystem överensstämmer med kraven och att föra ett offentligt register över de informationssystem och välbefinnandeapplikationer som har anmälts till verket. Dessutom ansvarar Valvira för den personuppgiftsansvariges uppgifter i enlighet med lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården samt övervakar informationssäkerheten för driftsmiljöer. Valvira får också utfärda varningsmeddelanden.

Utöver dessa uppgiftshelheter ska Valvira enligt flera speciallagar inom social- och hälsovården samt alkohollagstiftningen ansvara för styrningen av regionförvaltningsverkens verksamhet för att samordna deras verksamhetsprinciper, förfaranden och beslutspraxis.

Valvira är behörigt att utfärda varningsmeddelanden eftersom verket sköter ett flertal ärendehelheter inom social- och hälsoområdet där det också kan uppkomma behov av att utfärda varningsmeddelanden.

Organisering, styrning och ledning

Valvira är ett ämbetsverk som är underställt social- och hälsovårdsministeriet. Valvira ingår för varje regeringsperiod ett resultatavtal med social- och hälsovårdsministeriet. Valvira leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet.

Valvira har två substansavdelningar varav den ena ansvarar för tillsynsärenden inom social- och hälsovården, tillsynen över informationssystem och tillsynsuppgifter enligt lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården samt registrering av tjänsteproducenter och serviceenheter. Till den andra avdelningen hör uppgifter i anslutning till rätten att utöva yrke, alkoholförvaltningen, tobaksövervakningen och hälsoskyddet, ärenden som rör avbrytande av havandeskap och sterilisering samt tillstånd för assisterad befruktning. Stödtjänsterna hör till förvaltningsavdelningen (personal- och ekonomiförvaltningen samt dataförvaltningen) och till kommunikationsgruppen som lyder under överdirektören. Dessutom sköts ämbetsverkets utvecklingsuppgifter under ledning av överdirektören. I fråga om vissa uppgifter vid Valvira fattas besluten av nämnder (nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och nämnden för abort- och steriliseringsärenden). I anslutning till Valvira verkar också adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik.

Tabell x. Årsverken vid Valvira 2023–2024

Uppgiftshelhet	2023	2024
Ledning och förvaltning	45	39
Hälsa och social välfärd	140	151
Rättsskyddet inom hälso- och sjukvården	80	87
Rättsskyddet inom socialvården	23	25
Förebyggande av alkoholorsakade skador	19	20
Hantering av hälsorisker i livsmiljön	18	19
Informationssystem för kärnfunktionerna	10	9
Tukija och adoptionsnämnden	11	10
TOTALT		

Finansiering av verksamheten och avgiftsbelagd verksamhet

Valvira finansieras till största delen genom ett omkostnadsanslag som beviljas i statsbudgeten. I budgeten för 2024 har verket anvisats ett omkostnadsanslag på 14 734 000 euro (moment 33.02.05). Valviras budget bygger på en partiell nettobudgetering. De bruttobudgeterade inkomsterna har budgeterats under moment 12.33.02. Från och med början av 2024 är de inkomster som bokförs på omkostnadsmomentet inkomster från beslut om legalisering och skydd av yrkesbeteckningar som gäller yrkesrättigheterna för hälso- och sjukvårdens yrkespersoner, anmälningar enligt tobakslagen, registrering av tjänsteproducenter och serviceenheter inom social- och hälsovården samt utlåtanden av den riksomfattande kommittén för medicinsk forskningsetik. Regionförvaltningsverken betalar dessutom Valvira en andel av avgifterna för registrering som täcker kostnaderna för åtgärder i samband med registrering av tjänsteproducenter.

Externa sakkunniga vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får med stöd av 5 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anlita externa sakkunniga. Majoriteten av dem är permanenta sakkunniga. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anlitar sakkunniga inom olika medicinska specialområden, olika sektorer inom socialvården, vårdarbetet, småbarnspedagogiken och juridiken, med särskild tonvikt på de olika medicinska specialområdena. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården begär i samband med beredningen av ärenden yttranden från sakkunniga. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utnyttjar de sakkunnigas specialkompetens när verket är i behov av kompetens som det inte själv förfogar över. Så kallade ad hoc-sakkunniga kan anlitas när verket själv eller de permanenta sakkunniga inte har den kompetens som behövs. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan anlita sakkunniga till exempel i tillsynen över yrkespersoner samt vid förhandskontroller och kontrollbesök inom ramen för organisationstillsynen. Externa sakkunniga anlitas också ofta vid inspektioner av boendeserviceenheter som omfattas av hemfriden. Anlitandet av externa sakkunniga vid inspektioner hänför sig till 20 och 37 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården samt 92 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom

social- och hälsovården. Dessutom kan ad hoc-sakkunniga anlitas i verkets övriga uppgifter. Även regionsförvaltningsverken anlitar Tillstånds- och tillsynsverkets externa sakkunniga.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ingår med de externa sakkunniga ett förvaltningsavtal enligt 3 § i förvaltningslagen (434/2003) för skötseln av enskilda uppgifter. När en extern sakkunnig sköter enskilda uppgifter i enlighet med ett förvaltningsavtal får man till denne lämna ut uppgifter som är sekretessbelagda enligt 5 § 2 mom. i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) och 26 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). De externa sakkunniga kan vara ledande medicinska experter som kan ge yttranden till exempel i samband med tillsynen enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). I synnerhet beredningen av sakkunnigyttanden i samband med övervakningen av yrkespersoner inom social- och hälsovården kan förutsätta behandling av patienthandlingar som är sekretessbelagda med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller handlingar som rör klientrelationer inom socialvården, av vilka i synnerhet klienthandlingarna med stöd av regleringen om skyddet för personuppgifter hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter. På externa sakkunniga tillämpas bestämmelsen om tystnadsplikt i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har utarbetat en anvisning för utnämning av externa sakkunniga och ingående av förvaltningsavtal. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården skolar in sina externa sakkunniga genom att redogöra för dem vilka deras centrala skyldigheter är (bland annat tjänsteansvar, behandling av sekretessbelagda uppgifter och jävfrågor) men också vilka kraven på utförandet av uppgifterna är (att ge sakkunnigyttanden eller sköta någon annan sakkunniguppgift). Eftersom de sakkunniga är yrkespersoner inom social- och hälsovården som dagligen hanterar sekretessbelagda handlingar är det lättare att utbilda dem i behandlingen av sekretessbelagda uppgifter. Med stöd av regleringen om skyddet för personuppgifter lämnar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i egenskap av personuppgiftsansvarig ut de sekretessbelagda och för yttranden nödvändiga handlingarna till de sakkunniga som rekommenderade postförsändelser. Med postförsändelsen skickas också ett färdigt returkuvert och noggranna anvisningar för återsändandet av handlingarna. I egenskap av personuppgiftsansvarig säkerställer Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården att sekretessbelagda handlingar återsänds när yttrandet har getts. De sakkunniga har inte åtkomst till handlingarna via elektronisk förbindelse.

2.1.1.2 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket inledde sin verksamhet den 1 januari 2019 när Livsmedelssäkerhetsverket, Landsbygdsverket och en del av Lantmäteriverkets central för ICT-tjänster gick samman i ett nytt verk. Livsmedelsverkets ansvarsområde och uppgifter fastställs i lagen om Livsmedelsverket (371/2018).

Uppgifter

Livsmedelsverket sköter uppgifter i anslutning till ansvaret för förvaltning, utbetalning och tillsyn av sådana stöd och ersättningar som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket och av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt de datasystem de förutsätter och deras säkerhet (uppgifter som utbetalande organ). Dessutom sköter Livsmedelsverket uppgifter i anslutning till verkställigheten av stöd och ersättningar som beviljas ur andra än ovan nämnda fonder och ur nationella medel för jordbruk, trädgårdsodling, renhushållning och naturåringar samt för skolorna och landsbygdsutveckling, och även uppgifter i anslutning till

verkställigheten av marknadsordningen för jordbruksprodukter. Livsmedelsverket tillhandahåller rådgivning, handledning och utbildning i verkställigheten av stödsystemen för NTM-centralerna, kommunernas samarbetsområden och Leader-grupperna.

I Livsmedelsverkets ansvarsområde ingår också ärenden som gäller säkerheten och kvaliteten hos livsmedel och jord- och skogsbrukets produktionsinsatser, djurens hälsa och välbefinnande samt växtskydd. Livsmedelsverket ansvarar för ledningen, utvecklingen, styrningen och utförandet av tillsynen över sitt ansvarsområde och av andra myndighetsåtgärder. Livsmedelsverket åläggs tillsyns- och stöduppgifter i enlighet med CER- och NIS2-direktiven.

Till Livsmedelsverket hör laboratoriediagnostik av djursjukdomar samt referenslaboratorieverksamhet. Uppgifterna omfattar också riskbedömning, vetenskaplig forskning och andra undersökningar och utredningar inom ansvarsområdet samt riskhantering och bedrägeribekämpning inom ansvarsområdet. Livsmedelsverket ska också främja och styra exporten av livsmedel samt djur, växter och produkter från dem. I verkets uppgifter ingår uppgifter i anslutning till jordregleringar och andra motsvarande uppgifter, upprätthållande och utveckling av landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem och dess register samt utlämnande av uppgifter i fråga om det egna ansvarsområdet och kommunikation, information, rådgivning, utbildning och internationellt samarbete inom ansvarsområdet. Till Livsmedelsverket hör även andra sådana uppgifter som föreskrivs för ämbetsverket i lag och uppgifter som jord- och skogsbruksministeriet förordnat ämbetsverket att sköta och som hör till dess ansvarsområde. Dessutom producerar Livsmedelsverket andra informationsförvaltningstjänster för ämbetsverk och institutioner inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde samt för andra aktörer som sköter offentliga uppgifter.

Därtill sköter Livsmedelsverket sådana uppgifter som gäller skogsbruk, fiskerinäring och vilt-hushållning och som särskilt föreskrivits för verket eller som jord- och skogsbruksministeriet särskilt förordnar det att sköta. Den materiella hjälpen till mindre bemedlade i Finland är en del av EU:s regional- och strukturpolitiska program ”Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027”. Livsmedelsverket fungerar som ett förmedlande organ i projekt för materiellt bistånd.

Livsmedelsverket har meddelats till kommissionen som en sådan behörig myndighet i Finland som avses i EU:s förordning om avskogningsfria produkter (EU) 2023/1115. Lagstiftningsmässigt fastställs Livsmedelsverkets ställning i samband med stiftandet av lagen om genomförandet av förordningen under 2024. Uppgiftsfältet för Livsmedelsverket breddas till att utöver virke enligt EU:s timmerförordning (EU) Nr 995/2010 också omfatta sex andra nyttighetsgrupper: nötboskap, kakao, kaffe, oljepalm, gummi och soja.

Organisering, styrning och ledning

Som ämbetsverk inom centralförvaltningen är Livsmedelsverket underställt jord- och skogsbruksministeriet. Jord- och skogsbruksministeriet och Livsmedelsverket avtalar genom resultatavtal om målen för verksamheten för varje år inom ramen för de anslag som beviljas. Livsmedelsverket leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet.

Organisationen omfattar tre linjer och två verksamhetsenheter. Landsbygdstjänsterna ansvarar i egenskap av Finlands utbetalande organ för förvaltningen av medlen från stödordningarna och Finlands gemensamma landsbygdspolitiska strategiplan och för tillsynen över att de betalas och används korrekt. Linjen för livsmedelskedjan ansvarar för tillsynen över säkerheten hos och kvaliteten på livsmedel och jord- och skogsbrukets produktionsinsatser – utsäde, foder, gödselprodukter, växtförökningsmaterial, skogsodlingsmaterial och växtskyddsmedel –, djurens hälsa och välbefinnande samt växtskyddet.

Laboratorie- och forskningslinjen ansvarar för diagnostiken av djur- och växtsjukdomar, laboratorieundersökningar av livsmedel, foder, gödselmedel, växtskyddsmedel och växter, laboratorieanalysen av tillsyns- och kontrollprover, referenslaboratorieverksamheten samt riskvärderingen. Linjen bedriver också vetenskaplig forskning och upprätthåller den forskningsinfrastruktur som behövs på det nationella planet inom respektive sektor.

Verksamhetshelheten för interna tjänster ansvarar för personal- och ekonomifrågor, tjänster för dem som använder lokalerna samt dokumentförvaltning och dataskydd, juridiska tjänster och upphandlingar. Verksamhetshelheten för digitala tjänster ansvarar för den centraliserade styrningen och samordningen av informationsförvaltningen, utvecklingen av och kontinuiteten hos Livsmedelsverkets informationssystem samt ICT-anskaffningarna och informationssäkerheten. Dessutom ansvarar verksamhetshelheten för de IT-tjänster som Livsmedelsverket producerar åt externa kunder.

Den interna revisionen och staben är direkt underställda generaldirektören. Dessutom har Livsmedelsmarknadsombudsmannen och Landsbygdsnätverksenheten placerats i Livsmedelsverket. I anslutning till Livsmedelsverket verkar också veterinärmedicinska skadenämnden och renskadenämnden. Alla dessa är självständiga aktörer.

Finansiering av verksamheten och avgiftsbelagd verksamhet

Livsmedelsverket finansieras till största delen genom ett omkostnadsanslag som beviljas i statsbudgeten. I budgeten för 2024 har för verkets verksamhet anvisats ett nettoanslag på 79 483 000 euro (moment 30.20.01). Cirka en fjärdedel av verkets finansiering erhålls genom avgiftsbelagd verksamhet, gemensamt finansierad verksamhet och övriga inkomster. De största intäkterna från de avgiftsbelagda offentligrättsliga prestationerna kommer från köttbesiktningen, registreringen av nötkreatur samt övervakningen av ekologisk produktion och främmande ämnen. Dessutom får verket intäkter från företagsekonomisk verksamhet.

2.1.1.3 Konkurrens- och konsumentverket

Konkurrens- och konsumentverket (KKV) inrättades den 1 januari 2013, när Konkurrensverket och Konsumentverket slogs ihop och de separata verken upplöstes. Samtidigt överfördes deras uppgifter och personal till Konkurrens- och konsumentverket. KKV:s ansvarsområde och uppgifter fastställs i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012).

Uppgifter

Konkurrens- och konsumentverket bedriver konkurrens- och konsumentpolitik, säkerställer att marknaden fungerar, genomför konkurrenslagen (948/2011) och EU:s konkurrensregler, övervakar att lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016, upphandlingslagen) och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016, försörjningslagen) följs samt tryggar konsumentens ekonomiska och rättsliga ställning. Konkurrens- och konsumentverket har en konsumentombudsman.

Konkurrens- och konsumentverket lägger fram förslag, initiativ och anmärkningar för att främja konkurrensen och avveckla konkurrensbegränsande bestämmelser och föreskrifter, främja öppna och icke-diskriminerande offentliga upphandlingar och utveckla konsumentpolitiken och konsumentskyddet samt sköter de uppgifter som verket har enligt konkurrenslagen och utövar tillsyn över att de beslut som fattats med stöd av konkurrenslagen iakttas. Verket sköter också de uppgifter som det har enligt upphandlingslagen och försörjningslagen. Konkurrens- och kon-

sumentverket främjar och genomför konsumentupplysning och konsumentfostran, utför undersökningar, utredningar och jämförelser som hänför sig till verkets ansvarsområde, sörjer för ordnandet av konsumentrådgivning och sköter andra uppgifter som det föreskrivs att verket ska sköta eller som ålagts verket.

Organisering, styrning och ledning

Konkurrens- och konsumentverket leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet. Generaldirektören ansvarar för utvecklingen av verksamheten och för att verksamheten ger resultat och att målen nås.

Vid Konkurrens- och konsumentverket finns det dessutom två överdirektörer som utnämns av statsrådet. Den ena är chef för ansvarsområdet för konkurrensfrågor och den andra för ansvarsområdet för konsumentfrågor. Den överdirektör som är chef för ansvarsområdet för konsumentfrågor är konsumentombudsman.

Generaldirektören avgör de ärenden som ska avgöras av Konkurrens- och konsumentverket, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att någon annan tjänsteman ska avgöra dem. Generaldirektören fastställer Konkurrens- och konsumentverkets arbetsordning. Generaldirektören får i enskilda fall förbehålla sig rätten att avgöra ett ärende som annars på basis av arbetsordningen ska avgöras av en underlydande tjänsteman. Generaldirektören får inte förbehålla sig rätten att avgöra tillsynsärenden som enligt vad som föreskrivs hör till konsumentombudsmanens uppgifter.

Konsument- och konkurrensverkets tillsynsfunktioner i både konkurrensärenden och konsumentärenden ska ordnas så att det tryggar verkets och konsumentombudsmannens oberoende och opartiskhet vid skötseln av de tillsynsuppgifter som de ska sköta.

Vid Konkurrens- och konsumentverket kan det finnas en delegation, som tillsätts av arbets- och näringsministeriet.

Finansiering av verksamheten och avgiftsbelagd verksamhet

Konkurrens- och konsumentverket finansieras genom ett omkostnadsanslag som beviljas i statsbudgeten. I budgeten för 2024 har verket anvisats ett nettoanslag på 20 309 000 euro under moment 32.01.06. De inkomster som bokförs på omkostnadsutgiftsmomentet gäller registreringsintäkter av garantitillsynen över resepaket, intäkter av prestationer som faktureras enligt företagsekonomiska principer samt intäkter av EU:s gemensamt finansierade projekt för Konsument Europa Finland. Intäkterna av tillsyns- och insolvensskyddsavgifter inom garantitillsynen över resepaket bokförs under intäkter av skattenatur under moment 11.19.09 Övriga skatteinkomster. KKV har inga inkomster från tillstånds- eller tillsynsuppgifter i samband med statens regionförvaltning.

2.1.1.4 Säkerhets- och kemikalieverket Tukes

Tukes verksamhet regleras i lagen om Säkerhets- och kemikalieverket (1261/2010). Tukes förebygger skador på personer, egendom och miljön samt olägenheter för hälsan och miljön och säkerställer den fria rörligheten för varor och tjänster som överensstämmer med föreskrivna krav. Tukes är verksamt inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

Uppgifter

Tukes har till uppgift att övervaka och främja den tekniska säkerheten och överensstämmelsen med kraven hos produkter, tjänster och produktionssystem, konsumentssäkerheten, kemikaliesäkerheten, växtskyddsmedlens säkerhet och kvalitet samt systemet för konstaterande av behörighet (ackrediteringssystemet). Tukes sköter också uppgifter i samband med bedömningsorganens behörighetsbedömning och ackreditering. Dessutom ansvarar Tukes för myndighetsuppgifter som rör malmetning och gruvdrift. Enligt 34 § i lagen om mätinstrument (707/2011) utövas tillsynen över efterlevnaden av den lagen av Säkerhets- och kemikalieverket och regionförvaltningsverken. Tukes styr och förenhetligar tillsynsmyndigheternas verksamhet vid tillsynen över att lagen om mätinstrument följs.

Organisering, styrning och ledning

Tukes leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet. Tukes organisation har fem enheter: kemikalier, industri, produkter, ackrediteringstjänsten FINAS samt information och utveckling.

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för den administrativa styrningen och övervakningen. Arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet styr Tukes i samverkan inom sina respektive ansvarsområden.

2.1.1.5 Trafikledsverket

Trafikledsverket hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och ansvarar i egenskap av farledshållare för att upprätthålla och utveckla servicenivån på väg-, ban- och farlederna på de trafikleder som förvaltas av staten. Bestämmelser om verkets uppgifter finns i 2 § i lagen om Trafikledsverket (862/2009). Enligt den paragrafen svarar verket för styrningen av verksamheten vid NTM-centralerna inom sitt verksamhetsområde i fråga om trafiksystemets funktion, trafiksäkerheten, väg- och trafikförhållandena och samordningen av väghållningen vid NTM-centralerna. Trafikledsverket deltar i uppgörandet av resultatavtal vid NTM-centralerna. Andra styrmedel är riktlinjer för verksamheten, anvisningar, förfaranden för kvalitetshantering och överenskomna verksamhetsmodeller (bland annat upphandlingsanvisningar). Trafikledsverket och NTM-centralerna använder också gemensamma system för trafikledshållning och ekonomiförvaltning. Trafikledsverket anvisar statlig finansiering för trafikledsnätet till NTM-centralerna och ansvarar för uppföljningen av anslagen.

Statsrådet utnämner Trafikledsverkets generaldirektör. Trafikledsverkets generaldirektör utnämner direktörerna för NTM-centralernas ansvarsområden för trafik- och infrastruktur. Dessutom inrättar generaldirektören samarbetsnätverk för sakkunniga vid Trafikledsverket och NTM-centralerna med uppgift att stödja linjeorganisationernas verksamhet och bidra till att säkerställa en tillräckligt omfattande beredning av ärenden samt enhetliga förfaranden runtom i landet.

2.1.1.6 Transport- och kommunikationsverket

Transport- och kommunikationsverket hör till kommunikationsministeriets förvaltningsområde och sköter myndighetsuppgifter som rör trafik, transport och elektronisk kommunikation. Bestämmelser om verkets uppgifter finns i 2 § i lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018). Enligt den paragrafen ansvarar verket för fördelningen av statens finansiering av offentlig persontrafik och understöd för enskilda vägar till NTM-centralerna och finansieringen inom statsbudgetens gränser av skärgårdens trafik- och transporttjänster som centraliserats till Egentliga Finlands NTM-central samt den relaterade styrningen av NTM-centralerna. I fråga

om kollektivtrafiken samordnar Transport- och kommunikationsverket riksomfattande utvecklingsprojekt och samordnar de behöriga myndigheternas kollektivtrafikverksamhet. Transport- och kommunikationsverket leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet.

2.1.2 Statens regionförvaltning

Den nuvarande statliga regionförvaltningen infördes i och med den reform av regionförvaltningen (den s.k. ALKU-reformen) som trädde i kraft vid ingången av 2010. Det allmänna målet för omläggningen av regionförvaltningen var då att åstadkomma en statlig regionförvaltning som är medborgar- och servicetagarorienterad samt fungerar effektivt och ger resultat. Reformen skulle också stärka och utvidga landskapsförbundens roll och ställning i regionutvecklingen och främja samarbetet mellan statens regionala förvaltning och landskapsförbunden.

Genom regionförvaltningsreformen samlades länsstyrelsernas, arbets- och näringscentralernas, de regionala miljöcentralernas, miljötillståndsverkens, vägdistriktens och arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråers uppgifter hos två statliga myndigheter med flera verksamhetsområden, nämligen regionförvaltningsverken (RFV) och närings- trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralen). På Åland fungerar Statens ämbetsverk på Åland som en sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet.

Till regionförvaltningsverken överfördes uppgifter från länsstyrelserna, de regionala miljöcentralerna, miljötillståndsverken och arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer. Regionförvaltningsverken främjar regional jämlikhet genom att sköta lagstiftningsmässiga verkställighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter inom regionerna. NTM-centralernas uppgifter utgörs av uppgifter som tidigare sköttes av arbets- och näringslivscentralerna, de regionala miljöcentralerna, länsstyrelserna och vägdistrikten. NTM-centralerna främjar regional utveckling genom att sköta statsförvaltningens verkställighets- och utvecklingsuppgifter i regionerna. Genom regionförvaltningsreformen stärktes dessutom landskapsförbundens befogenheter som en myndighet med uppgift att samla och samordna regionutvecklingsarbetet. Landskapsprogrammet gjordes verkningsfullare, och uppgifter inom regionutvecklingen fördes över från den statliga regionförvaltningen till landskapsförbunden.

2.1.2.1 Regionförvaltningsverken

På det finländska fastlandet finns det sex regionförvaltningsverk. Bestämmelser om regionförvaltningsverkens verksamhetsidé, ansvarsområde och uppgifter, organisering, befogenheter, verksamhetsområden samt styrning och ledning finns i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) och statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009).

I landskapet Åland är Statens ämbetsverk på Åland en sådan sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet som avses i lagen om regionförvaltningsverken.

Uppgifter

Regionförvaltningsverken främjar regional jämlikhet genom att sköta verkställigheten, styrningen och tillsynen av lagstiftningen i regionerna. Regionförvaltningsverket leds av en generaldirektör som utnämns av statsrådet. Enligt 4 § i lagen om regionförvaltningsverken ska regionförvaltningsverken sköta de uppgifter som särskilt föreskrivs för dem inom följande verksamhetsområden: 1) social- och hälsovård, 2) miljö- och hälsoskydd, 3) utbildnings-, barndagvårds-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet, 4) främjande och förverkligande av rättskyddet, 5) tillståndsärenden och övriga ansökningsärenden som hör till området för miljö-

skydds- och vattenlagstiftningen, 6) räddningsväsendet, 7) tillsyn över och utvecklande av arbetarskyddet, produkttillsyn över produkter som används i arbetet samt i egenskap av arbetarskyddsmyndighet tillsyn över att arbetarskyddslagstiftningen iakttas och 8) konsument- och konkurrensförvaltning.

Regionförvaltningsverket ska dessutom utvärdera den regionala tillgången till basservice, samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala försvarskurser, stödja kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen samt stödja behöriga myndigheter då myndigheterna leder säkerhetssituationer i regionen och vid behov samordna deras verksamhet. Regionförvaltningsverken kan även ha andra uppgifter om vilka det föreskrivs särskilt.

De nämnda till arbetsvolymen sett mest betydande uppgifter som anvisas regionförvaltningsverken i speciallagstiftningen är förtecknade per ministeriernas ansvarsområden:

Justitieministeriet

I lagstiftningen om justitieministeriets ansvarsområde hänför sig regionförvaltningsverkens uppgifter bland annat till vattenlagen (587/2011), som ingår i justitieministeriets föredragningsansvar, men styrningsuppgifterna enligt vattenlagen har fördelats mellan jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet enligt deras ansvarsområden. I regionförvaltningsverkets uppgifter ingår vissa bolagsrättsliga uppgifter, familje- och arvsrättsliga uppgifter, uppgifter som hänför sig till hittegodslagen (778/1988), deponeringslagen (281/1931), konsumentskyddslagen (38/1978), lagen om bostadsköp (843/1994), lagen om assisterad befruktning (1237/2006), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om parkeringsövervakning (727/2011), lagen om ersättning av statens medel åt oskyldigt häktad eller dömd (422/1974), lagen om gruppbyggande (190/2015), vallagen (714/1998), beredskapslagen (1552/2011) och föreningslagen (503/1989) samt uppgifter enligt lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (739/2022), som koncentrerats till regionförvaltningsverket i Södra Finland.

Inrikesministeriet

Till inrikesministeriets uppgifter hör enligt 1 § 1 mom. 8 punkten i statsrådets förordning om inrikesministeriet (1056/2013) räddningsväsendet och enligt 10 punkten gemensam beredskap för undantagsförhållanden och störningar och centralförvaltningens uppgifter i samband med den. Till inrikesministeriets ansvarsområde hör enligt 15 § 4 punkten i reglementet för statsrådet (262/2003) räddningsväsendet och enligt 8 punkten gemensam beredskap inom regionförvaltningen vid undantagsförhållanden och störningssituationer.

Enligt 23 § 1 mom. i räddningslagen (379/2011) ska inrikesministeriet leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i räddningslagen åläggs inrikesministeriet. Enligt 23 § 2 mom. i räddningslagen ska regionförvaltningsverket stödja inrikesministeriet i de ovannämnda uppgifterna. Bestämmelser om styrningen av och tillsynen över välfärdsområdets räddningsväsende och nivån på tillgången till dess tjänster finns i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021). I 7 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet finns motsvarande bestämmelser som i 23 § i räddningslagen om inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter.

I uppgifterna för regionförvaltningsverkets ansvarsområde för räddningsväsendet och beredskapen ingår uppgifter enligt 14, 17 och 18 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet, såsom expertbedömning, tillsynen över räddningsväsendet samt tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster inom verkets verksamhetsområde och tillsynen över att servicenivån vid välfärdsområdets räddningsväsende är tillräcklig. Regionförvaltningsverket kan i enlighet med 11 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden (611/2021) med anledning av klagomål undersöka om välfärdsområdet har iakttagit gällande lag. Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för räddningsväsendet och beredskapen kan i samband med tillsynen meddela föreskrifter som kan förenas med vite.

I uppgifterna för ansvarsområdet ingår dessutom den regionala samordningen av beredskapen enligt 4 § 2 mom. 1, 3 och 4 punkten i lagen om regionförvaltningsverken.

Ansvarsområdet för räddningsväsendet och beredskapen ska sköta verkställigheten och styrningen av flygspaningar efter skogsbränder samt tillsynen över genomförandet av externa räddningsplaner och övningar med stöd av räddningslagen. I regionförvaltningsverkets uppgifter ingår också enligt räddningslagen att stödja inrikesministeriet i dess uppgift att svara för ordnandet av den riksomfattande lägesbildsverksamheten inom räddningsväsendet i samverkan med det välfärdsområdets räddningsverk som svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbilden för räddningsväsendet i välfärdsområdena. Närmare bestämmelser om regionförvaltningsverkets uppgifter inom räddningsväsendet enligt räddningslagen finns i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011).

Ansvarsområdet sköter också räddningsväsendets statsunderstödsuppgifter och uppgifter som föreskrivs i lagen om brandskyddsfonden (306/2003). Regionförvaltningsverket i Södra Finland sköter de uppgifter som föreskrivs i republikens presidents förordning om livräddningsmedalj (146/2011).

Finansministeriet

Finansministeriet ansvarar för den allmänna administrativa styrningen av regionförvaltningsverken. Ministeriet styr ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens gemensamma förvaltnings- och utvecklingstjänster, för vilket det i förordningen om regionförvaltningsverken (906/2009) separat föreskrivs om ämbetsverkens förvaltningsuppgifter. Uppgifterna består av tjänster inom ämbetsverkens personaladministration, ekonomiförvaltning, dokumentförvaltning, informationsförvaltning, lokalitetsförvaltning och kommunikationstjänster. Dessutom svarar ansvarsområdet för förändring av det register över de samserviceavtal som avses i lagen om samservice inom den offentliga förvaltningen (223/2007) och för riksomfattande utvecklingsuppgifter i fråga om samservicen och samarbetet mellan de statliga myndigheter som deltar i samservicen.

Regionförvaltningsverket sköter de uppgifter som föreskrivs för verket i lagstiftningen om finansministeriets ansvarsområde. Dessa är tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992) (centraliserat till Regionförvaltningsverket i Södra Finland), behandling av klagomål enligt 10 § i kommunallagen (410/2015) och 11 § i lagen om välfärdsområden (611/2021), tillsynsuppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) (centraliserat till Regionförvaltningsverket i Södra Finland) och tillsynsmyndighetsuppgifter enligt lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) (centraliserat till Regionförvaltningsverket i Södra Finland). Enligt lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) kan regionförvaltningsverket även ålägga kommunen eller hemkommunsersättningstagaren att vid vite uppfylla en förpliktelse om vilken det föreskrivs i lag.

Undervisnings- och kulturministeriet

Inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde utgörs de mest betydande uppgiftshelheterna av regionförvaltningsverkens uppgifter som gäller styrning och tillsyn av undervisnings- och kulturväsendet (utbildnings-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet samt småbarnspedagogiken) och uppgifter som statsbidragsmyndighet. Uppgifterna styrs via verkets mekanism för resultatavtal samt funktionellt sett direkt från ministeriet. Regionförvaltningsverken ordnar fortbildning, utvärderar tillgången till basservice, deltar i skötseln av internationella ärenden samt ger anvisningar och stöd i säkerhets- och beredskapsfrågor. Till uppgifterna anknuter också informationsstyrning och verken sköter även andra uppföljnings- och utvärderingsuppgifter.

Uppgifterna för regionförvaltningsverkets ansvarsområde för undervisningsväsendet och kulturen hänger nära samman med tillsynen över de uppgifter som föreskrivs för staten och kommunen i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), men också tillsynen över de uppgifter som föreskrivs för privata anordnare av undervisning och utbildning. Regionförvaltningsverket övervakar också genomförandet av elevhälsan enligt lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

De centrala uppgifterna för regionförvaltningsverkens ansvarsområde för undervisningsväsendet och kulturen i fråga om småbarnspedagogik, undervisning och utbildning är behandling av klagomål inom undervisningsväsendet enligt 10 § i kommunallagen, 11 § i lagen om välfärdsområden och 6 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) samt tillstånds- och tillsynsmyndighetsuppgifter inom småbarnspedagogiken enligt 51 och 53 § i lagen om småbarnspedagogik och tillsynsuppgiften enligt lagen om elev- och studerandevård. Till ansvarsområdet för undervisnings- och kulturväsendet hör inom tillsynen över välfärdsområdena särskilt den generellt inriktade elevhälsan som helhet och tillgodoseendet av elevernas och de studerandenas rättigheter, medan tillsynen över annan hälso- och sjukvård har ålagts ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd. Enligt hänvisningsbestämmelsen i 64 § 1 mom. 5 punkten och 2 mom. (privata) i den gällande lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt 56 § i lagen om statsandel för kommunal basservice får regionförvaltningsverket förena sina föreskrifter med vite (se KuUU 5/2010 rd³). Regionförvaltningsverket är besvärsmyndighet med stöd av lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och lagen om småbarnspedagogik. I regionförvaltningsverkets uppgifter ingår också att sköta de anslagsbundna statsunderstöden för undervisnings- och kulturväsendet, att verka som statlig regionförvaltningsmyndighet enligt lagen om allmänna bibliotek (1492/2016), att övervaka uppfyllandet av skyldigheten att betala ersättning för vidareförsäljning enligt upphovsrättslagen (404/1961) och att sköta uppgifter enligt lagen om fornminnen (295/1963).

I fråga om de centraliserade uppgifterna sköter ansvarsområdet för undervisningen och kulturen vid Regionförvaltningsverket i Östra Finland tillståndsärenden enligt begravningslagen (457/2003) och ansvarsområdet för undervisningen och kulturen vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland har en svenskspråkig serviceenhet inom undervisningsväsendet.

Jord- och skogsbruksministeriet

³ <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=sivl+5/2010>

Inom jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde omfattar regionförvaltningsverkens uppgifter bland annat uppgifter enligt speciallagstiftningen, såsom planerings-, styrnings- och tillsynsuppgifter enligt livsmedelslagen (297/2021) och lagen om djurvälstånd (693/2023) samt planerings-, styrnings- och tillsynsuppgifter inom verksamhetsområdet i samband med förebyggande, övervakning och bekämpning av djursjukdomar enligt lagen om djursjukdomar (76/2021) men också andra uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet enligt 4 § 1 mom. 2 punkten och särskilda uppgifter enligt 3 mom. i lagen om regionförvaltningsverken samt uppgifter enligt vattenlagen och lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015).

Miljö- och hälsoskyddet som helhet definieras i 21 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), vars 3 mom. föreskriver att bestämmelser om miljö- och hälsoskydd finns i hälsoskyddslagen (763/1994), tobakslagen (549/2016), livsmedelslagen och veterinärvårdslagen (765/2009), varav de två sistnämnda ingår i jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde. Via veterinärvårdslagen omfattar lagstiftningen om miljö- och hälsoskydd dessutom lagen om djursjukdomar (76/2021), lagen om animaliska biprodukter (517/2015), lagen om identifiering och registrering av djur (1069/2021), lagen om djurvälstånd (693/2023), lagen om transport av djur (1429/2006) och lagen om medicinsk behandling av djur (387/2021).

Regionförvaltningsverket övervakar också internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter i enlighet med ATP-avtalet. Regionförvaltningsverken deltar i tillsynen som stöd för de kommunala tillsynsveterinärerna och säkerställer att tvångsmedel används vid behov. Vid behov kan regionförvaltningsverket förena sina föreskrifter med vite. Regionförvaltningsverken ansvarar för ansökningar enligt lagen om transport av djur i fråga om tillstånd att transportera djur enligt rådets direktiv (EG) Nr 1/2005.

Vid misstanke och sjukdomsutbrott av djursjukdomar som ska bekämpas enligt lagen om djursjukdomar leder regionförvaltningsverken sjukdomsbekämpningen inom sina verksamhetsområden och fattar förvaltningsbeslut om den. Regionförvaltningsverken ordnar skötseln av brådsakande djursjukdomsuppgifter även utanför tjänstetid. I regionförvaltningsverkens uppgifter ingår också styrnings- och tillsynsuppgifter enligt lagen om identifiering och registrering av djur och lagen om animaliska biprodukter, övervakning av veterinärtjänster och utövare av veterinäryrket enligt veterinärvårdslagen, övervakning av villkorligheterna enligt lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (1334/2022) och övervakning av efterlevnaden av lagen enligt renskötsellagen (848/1990), och därtill beslutar verket med stöd av renskötsellagen om renbeteslagens gränser.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland sköter centraliserat uppgifterna enligt lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (497/2013).

Behandlingen av tillståndsärenden enligt vattenlagen (587/2011) har centraliserats till ansvarsområdet för miljötillstånd vid fyra regionförvaltningsverk (Södra Finland, Östra Finland, Västra och Inre Finland samt Norra Finland). Vattenlagen ingår i justitieministeriets föredragningsansvar, men vattenlagens styrningsuppgifter har fördelats mellan jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet enligt deras ansvarsområden. Regionförvaltningsverket i Södra Finland är enligt lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) den tillståndsmyndighet som avses i EU:s förordning (EU) Nr 1143/2014 om invasiva främmande arter och får därmed i undantagsfall bevilja tillstånd för undantag från begränsningarna i fråga om arter som är invasiva främmande arter enligt EU. Södra Finlands regionförvaltningsverk övervakar också att de tillstånd verket beviljat följs. Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter hör till jord- och skogsbruksministeriets föredragningsansvar och skyldigheter enligt den

lagen sköts inom olika samhällssektorer under styrning av ministerierna enligt deras ansvarsområden. Uppgiften sköts inom ramen för den uppgiftshelhet inom miljö- och hälsoskydd som styrs av jord- och skogsbruksministeriet.

Arbets- och näringsministeriet

Inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde omfattar regionförvaltningsverkens uppgifter många tillsyns- och registreringsuppgifter. I regionförvaltningsverkens uppgifter ingår tillsyns- och registreringsuppgifter enligt lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000), övervakning av marknadsföringen av konsumentkrediter enligt konsumentskyddslagen (38/1978), övervakning av prisinformation enligt prisinformationsförordningen

(553/2013), övervakning av konkurrensneutralitet och konkurrens samt konkurrensfrämjande enligt konkurrenslagen (948/2011), övervakning av ställande av säkerheter och registrering enligt lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster (921/2017), övervakning av verifiering av mätinstrument enligt lagen om mätinstrument (707/2011) och planerings-, styrnings- och tillsynsuppgifter inom ansvarsområdet i fråga om åtgärder och tjänster som främjar invandrars integration enligt lagen om främjande av integration (1386/2010). I regionförvaltningsverkens uppgifter ingår enligt den nya lagen om främjande av integration (681/2023), som träder i kraft vid ingången av 2025, planering, styrning och övervakning av åtgärder och tjänster som främjar och stöder integrationen i ärenden som hör till verkens ansvarsområde samt styrning och övervakning av familjegrupphemma i samarbete med Valvira, välfärdsområdet och NTM-centralen.

Social- och hälsovårdsministeriet

Inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde kan regionförvaltningsverkens uppgifter grovt indelas i tillstånds-, registrerings-, övervaknings- och styrningsuppgifter inom social- och hälsovården (inbegripet styrning och övervakning av yrkespersonernas verksamhet inom hälso- och sjukvården och socialvården), statsunderstödsuppgifter, hälsofrämjande, tillstånds-, övervaknings- och styrningsuppgifter inom miljö- och hälsoskyddet och alkoholförvaltningen samt arbetarskyddsuppgifter.

Regionförvaltningsverken ska sköta den tillstånds- och registreringsförvaltning, styrning och tillsyn samt de beredskapsuppgifter inom sina verksamhetsområden som föreskrivs för dem i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015), lagen om välfärdsområden (611/2021), lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021), lagen om företagshälsovård (1383/2001), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023), lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), socialvårdslagen (1301/2014), äktenskapslagen (234/1929), lagen om missbrukarvård (41/1986), lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015), barnskyddslagen (417/2007), lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013), lagen om ordnande av utredningar av sexual- och misshandelsbrott mot barn (1009/2008), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), hälsoskyddslagen (763/1994), alkohollagen (1102/2017), tobakslagen (549/2016) och lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015). Regionförvaltningsverken övervakar inom sina verksamhetsområden skyddshemsverksamheten enligt lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (1354/2014).

Regionförvaltningsverken styr och övervakar beredskapen inom social- och hälsovården och den regionala beredskapen inom miljö- och hälsoskyddet för störningstillstånd och exceptionella förhållanden i vardagen samt ansvarar i undantagsförhållanden för verkställighetsuppgifter enligt 86 § i beredskapslagen. I regionförvaltningsverkets uppgifter ingår också styrning och tillsyn av hälsoskyddet inom verksamhetsområdet, stöd och styrning för främjandet av välfärd och hälsa samt styrning, planering och utveckling av det förebyggande rusmedelsarbetet. Regionförvaltningsverkets uppgifter omfattar styrning och rådgivning samt utbildning och information i romska ärenden.

Uppgifter som rör statsunderstöd har centraliserats till olika regionförvaltningsverk. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland ansvarar för förvaltningen av de statsunderstöd som beviljas för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården. Regionförvaltningsverket i Östra Finland ansvarar för utbetalningar av statens ersättningar för medicinska expertutlåtanden. Regionförvaltningsverken sköter följande utbetalningar av de statliga finansieringarna och ersättningarna: Statlig finansiering till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå samt forskning på universitetsnivå inom socialt arbete, statlig ersättning för kostnader för att ordna läkar- och tandläkarutbildning, statlig ersättning för utbildning som krävs för begränsad forskningsrätt för sjukskötare, statlig ersättning för specialiseringsutbildning vid universitet för yrkesutbildade personer inom socialvården, statlig ersättning för kostnader för ordnande av praktik som främjar yrkesskickligheten och som ingår i yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och statlig ersättning för kostnader för ordnande av utredningar av sexual- och misshandelsbrott mot barn.

Regionförvaltningsverken styr och övervakar hälsoskyddet och ordnandet av miljö- och hälsoskyddet inom sina verksamhetsområden och utvärderar de kommunala tillsynsplanerna för hälsoskyddet och genomförandet av dem. Regionförvaltningsverken behandlar dispensansökningar för hushållsvatten samt anmälningar om epidemier och störningar beträffande hushålls- och badvatten. Med stöd av hälsoskyddslagen kan regionförvaltningsverket också inom sitt verksamhetsområde meddela föreskrifter som är nödvändiga för att avhjälpa eller förebygga uppkomsten av sanitära olägenheter. Regionförvaltningsverken behandlar klagomål som rör myndigheternas verksamhet inom kommunalt miljö- och hälsoskydd. Regionförvaltningsverken styr kommunerna i genomförandet av tobakslagen och bestämmelser och föreskrifter som meddelats med stöd av den inom sina verksamhetsområden och bedömer områdets kommunala tillsynsplaner och genomförandet av dem. Regionförvaltningsverken svarar också för den regionala verksamheten för rökavvänjning. Regionförvaltningsverken deltar tillsammans med Valvira i styrningen av kommunernas tillsynsenheter och upprättandet av branschspecifika anvisningar inom hälsoskydd och tobaksövervakning.

Regionförvaltningsverket beviljar inom sitt verksamhetsområde tillstånd för servering och detaljförsäljning av alkoholdrycker samt tillstånd som gäller detaljförsäljningsplatsen och serveringsplatsen samt övervakar inom sitt område serveringen och detaljförsäljningen av alkoholdrycker, försäljningsförbud och marknadsföringen av alkoholdrycker och den övriga säljfrämjande verksamheten.

Arbetarskyddsuppgifterna vid regionförvaltningsverken utgörs av tillsyn över arbetarskyddet på kundens och myndigheters initiativ, utredning av orsakerna till och förebyggande av allvarliga olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, produkttillsyn samt deltagande i behandlingen av arbetsbrott. I uppgifterna ingår också beslut om vissa tillstånd och om erkännande av examina. Ansvarsområdet för arbetarskyddet finns i de andra verken utom i Regionförvaltningsverket i Lappland. För arbetarskyddets del är regionförvaltningsverket behörigt även i landskapet Åland. Det ansvarsområde som sköter arbetarskyddsuppgifter vid regionförvaltningsverket är oberoende i skötseln av sin tillsynsuppgift. Verksamheten inom ansvarsområdet ska organiseras så

att oberoendet och opartiskheten i arbetarskyddets tillsynsuppgifter tryggas. Ansvarsområdet får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av tillsynsuppgifterna.

Styrningen av arbetarskyddet sker som direkt resultatstyrning vid social- och hälsovårdsministeriets avdelning för arbete och jämställdhet, oberoende av ämbetsverkets övriga organisation och uppgifter. Även finansieringen av verksamheten är fristående i förhållande till regionförvaltningsverkets allmänna finansiering och utgör ett eget moment i statsbudgeten.

Arbetarskyddsuppgifterna grundar sig huvudsakligen på lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006), lagen om arbetarskyddsförvaltningen (16/1993), lagen om personregister för arbetarskyddet (1039/2001), arbetarskyddslagen (738/2002), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) samt på sektorspecifika specialbestämmelser. Det finns många ytterligare uppgifter inom arbetslagstiftningen som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och de grundar sig väsentligen på arbetsavtalslagen (55/2001), lagen om utstationering av arbetstagare (447/2016), lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004), lagen om studieledighet (274/1979), lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft (1233/2006), lagen om sjöarbetsavtal (756/2011), lagen om alterneringsledighet (1305/2002), arbetstidslagen (872/2019), sjöarbetstidslagen (296/1976), lagen om arbetstiden på fartyg i inrikesfart (248/1982), semesterlagen (162/2005), semesterlagen för sjömän (433/1984), lagen om unga arbetstagare (998/1993) samt lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004). Det finns specialbestämmelser om arbetarskyddet även i gruvlagen (621/2011), elsäkerhetslagen (1135/2016) och lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016).

Arbetarskyddsuppgifterna består av heltäckande styrning och tillsyn av arbetarskyddet som grundar sig på över hundra författningar, och som utförs som systematisk ledning och övervakning på eget initiativ, som inspektionsverksamhet och som reaktiv övervakning. Verket får i sina uppgifter vid behov utsätta vite. Till uppgifterna hör även beslut om vissa tillstånd och om erkännande av examina. Dessa är avgiftsbelagda prestationer till självkostnadsvärde. Till ansvarsområdets lagstiftning hör dessutom övervakning enligt kemikalielagen (599/2013) som räknas till uppgifter inom miljövärden. I 10 § i kemikalielagen föreskrivs det om arbetarskyddsmyndighetens tillsynsplikt i arbeten där arbetsgivaren är skyldig att iakttä arbetarskyddslagen. Även lagstiftningen på vissa andra förvaltningsområden innehåller tillsynsuppgifter för arbetarskyddsmyndigheten såsom till exempel utlänningslagen (301/2004).

Miljöministeriet

Inom miljöministeriets ansvarsområde fördelar sig regionförvaltningsverkens uppgifter grovt på tillstånds-, anmälnings- och ersättningsärenden enligt miljöskyddslagen (527/2014) samt ärenden enligt vattenlagen som rör tillstånd, undersökningstillstånd, förvaltningstvång och enskilda ersättningar, vissa ärenden som rör beviljande av nyttjanderätt, inrättande av farled, avgränsning av vattenområde och fastställande av dimensionerna för kungsådra samt vissa ärenden som rör oenighet i vattenhushållningsprojekt.

Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för miljötillstånd är oberoende i skötseln av tillstånds- och andra ansökningsärenden, liksom verkets ansvarsområde för konkurrens i skötseln av konkurrensärenden. Dessa ansvarsområdes verksamhet ska ordnas så att oberoendet och opartiskheten är tryggad i fråga om ovannämnda uppgifter. Verkets ansvarsområde för miljö-tillstånd får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en oberoende behandling av tillstånds- och andra ansökningsärenden.

I lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) föreskrivs det om behandlingsordningen för vissa tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen (så kallat företrädesförfarande), beslutssammansättning och omröstning.

Tillståndsärendena enligt miljöskyddslagen har fördelats mellan regionförvaltningsverket och kommunens miljöförvaltningsmyndighet på det sätt som närmare föreskrivs i miljöskyddslagen och statsrådets förordning om miljöskydd (713/2014).

I behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen beaktas bland annat kraven i miljöskyddslagen och avfallslagen (646/2011) och i bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, vad som föreskrivs i naturvårdslagen (9/2023) och med stöd av den samt vad som framförs i förvaltningsplanen eller havsförvaltningsplanen enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), men också bestämmelserna i statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006). I vissa situationer behandlar regionförvaltningsverken också tillståndsärenden enligt marktäcktslagen (555/1981) när förfarandet för gemensam behandling av ansökan om miljötillstånd och ansökan om marktäckstillstånd tillämpas i ett projekt och tillståndet enligt miljöskyddslagen hör till den statliga tillståndsmyndighetens behörighet.

Regionförvaltningsverken fungerar som tillståndsmyndigheter enligt vattenlagen (587/2011) och har till uppgift att avgöra tillstånds-, undersökningstillstånds- och förvaltningstvångsärenden, enskilda ersättningsärenden, vissa ärenden som gäller beviljande av nyttjanderätt, ärenden som gäller inrättande av farled, bestämning av gräns för vattenområde och fastställande av kungsådrans omfattning samt vissa ärenden som hänför sig till meningsskiljaktigheter i vattenhushållningsprojekt. I miljöskyddslagen föreskrivs det om gemensam behandling av ansökan enligt vattenlagen och ansökan om miljötillstånd. Vid sidan av vattenlagen blir även forsskyddslagen (35/1987) tillämplig. Vattenlagen ingår i justitieministeriets ansvarsområde, men vattenlagens styrningsuppgifter har fördelats mellan miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet enligt deras ansvarsområden. Närmare bestämmelser om övervakningen av att vattenlagen följs och förfarandena för att ordna övervakningen får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillstånds-förfaranden (764/2019) kan tillämpas på behandling av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, marktäcktslagen, gruvlagen (621/2011), naturvårdslagen, bygglagen (751/2023, i kraft 1.1.2025) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) även vid regionförvaltningsverket.

Enligt 132 § 2 mom. i bygglagen tillämpas på dikning på ett detaljplaneområde eller på en skyddsvall eller pumpstation som placeras på annans område för dikning 131 § i bygglagen. Ärendet avgörs då av den myndighet som kommunen bestämmer. I 132 § 3 mom. finns bestämmelser om undantagssituationer då ett ärende som gäller dikning på ett detaljplaneområde eller på en skyddsvall eller pumpstation som placeras på annans område för dikning avgörs i enlighet med 5 kap. i vattenlagen. En sådan situation är att dikningen kräver tillstånd av regionförvaltningsverket eller beslut vid en dikningsförrättning. De situationer som avses i 3 mom. är sådana att det i dem inte är fråga om en typisk placering av ett dike som behövs för avledning av vatten på ett detaljplaneområde.

Enligt lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), som hör till utrikesministeriets förvaltningsområde, är Regionförvaltningsverket i Södra Finland tillståndsmyndighet enligt miljöskyddslagen och vattenlagen i den ekonomiska zonen (18 §).

Regionförvaltningsverkens specialiseringsuppgifter

De riksomfattande specialiseringsuppgifterna för regionförvaltningsverken är sammanfattat följande:

Regionförvaltningsverket i Södra Finland:

- Uppgifter som är underställda jord- och skogsbruksministeriet
 - Föredragning av tillstånd för djurförsök för nämnden för projektgodkännanden
 - Tillstånd enligt artikel 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter (1143/2014)
- Tillsyn över tillgängligheten
 - Övervakning av tillgänglighetskraven enligt lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019)
- Bekämpning av penningtvätt och av finansiering av terrorism
 - Övervakar efterlevnaden av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017)
 - För registret för övervakning av penningtvätt
- Registrering och övervakning av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet
- Övervakar aktörer som bedriver indrivningsverksamhet och för ett register över dem med stöd av lagen om registrering av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (411/2018)
- Övervakning av pantlåneinrättningar samt deras tillstånd
- Sekreterare för livräddningsmedaljnämnden

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland:

- Utbetalning och förvaltning av social- och hälsovårdsministeriets statsunderstödsprojekt
- Regionförvaltningsverkens internrevision

Regionförvaltningsverket i Östra Finland:

- Tillstånd och utlåtanden samt tillsyn enligt begravningslagen

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland:

- Hittegodsbyråernas tillstånd och tillsyn
- Rådgivning om boendedemokrati
- Fastställelse av stadgar för delägarlag
- Övervakning av kommunförsök inom sysselsättning

Regionförvaltningsverket i Norra Finland:

- Styrning och tillsyn av hälso- och sjukvården för fångar och inom Försvarmakten
- Spaningsflygningar efter skogsbränder
- Utvärdering av den regionala tillgången på basservice

Regionförvaltningsverket i Lappland:

- Uppgifter i anslutning till de samiska språken
 - statsunderstöd som beviljas kommunerna inom samernas hembygdsområde för tryggnad av den samiskspråkiga småbarnspedagogiken samt statsunderstöd för grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning i samiska
 - statsunderstöd för att säkerställa social- och hälsovårdstjänster på samiska och för att utveckla dem inom samernas hembygdsområde

Uppgifter enligt renskötsellagen, uppgifter som rör renslakterier, övervakning och köttkontroller enligt livsmedelslagen samt vissa uppgifter vid renslakterierna och anslutande inrättningar enligt lagen om djursjukdomar, djurskyddslagen och lagen om djurtransporter.

Tabell x. Årsverken vid regionförvaltningsverken 2022–2024

Ansvarsområde och verksamhetsgrupp/verksamhet	2022	2023	2024
Överdirektörer och enheten för intern revision/direktorstöd	26	26	
Undervisnings- och kulturväsendet	100	98	
Styrning av och tillsyn över bildningsväsendet	42	43	
Finansiering av bildningsväsendets tjänster	34	32	
Klagomål	7	7	
Vetenskap, utbildning och småbarnspedagogik	7	6	
Övriga uppgifter	11	10	
Det svenskspråkiga undervisningsväsendet	13	13	
Räddningsväsendet och beredskapen	41	48	
Tillsyn över räddningsväsendet	12	11	
Räddningsväsendet	11	8	
Beredskapsuppgifter	18	28	
Övriga uppgifter	0	1	
Basservice, rättsskydd och tillstånd	390	408	
Social- och hälsovårdens tillsyn, styrning och tillstånd	157	163	
Alkoholtillstånd och övervakning	39	37	
Miljö- och hälsoskydd, SHM:s ansvarsområde	10	10	
Miljö- och hälsoskydd, JSM:s ansvarsområde	63	63	
Tillsyn över näringsfrågor och tillstånd exkl. konkurrens- och konsumentförvaltningen	16	18	
Konkurrens- och konsumentförvaltning samt marknadens funktion och konkurrensfrämjande	11	10	
Klagomål	56	65	
Finansmarknadens verksamhet	8	9	
Övriga uppgifter	29	34	
Arbetarskyddet	428	433	
Kundinitierad övervakning	69	68	
Myndighetsinitierad övervakning	351	359	
Övriga uppgifter	7	6	

Miljö tillstånd	145	146
Miljö tillstånd	86	79
Vattenhushållningstillstånd	35	38
Övriga uppgifter	24	28
Förvaltnings- och utvecklingstjänster vid regionförvaltningsverken	121	118
Alla totalt	1 263	1 290

Organisation

Enligt 5 § i lagen om regionförvaltningsverken ska det föreskrivas om antalet regionförvaltningsverk och deras verksamhetsområden, namn och verksamhetsställen genom förordning av statsrådet.

I 1 § i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken anges regionförvaltningsverkens namn, verksamhetsområden och verksamhetsställen. Regionförvaltningsverken är Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket i Norra Finland och Regionförvaltningsverket i Lappland. Regionförvaltningsverken har sammanlagt 12 verksamhetsställen och 14 andra arbetsorter.

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Södra Finland omfattar landskapen Nyland, Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Kymmenedalen och Södra Karelen. Verkets huvudsakliga verksamhetsställe ligger i Tavastehus och övriga verksamhetsställen i Helsingfors och Kouvola. Personalresurserna motsvarar cirka 556 årsverken (uppgift i bokslutet för 2022).

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland omfattar landskapen Egentliga Finland och Satakunta. Verkets huvudsakliga verksamhetsställe ligger i Åbo. Personalresurserna motsvarar cirka 134 årsverken (2022).

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Östra Finland omfattar landskapen Södra Savolax, Norra Savolax och Norra Karelen. Verkets huvudsakliga verksamhetsställe ligger i S:t Michel och övriga verksamhetsställen i Kuopio och Joensuu. Personalresurserna motsvarar cirka 139 årsverken (2022).

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland omfattar landskapen Birkaland, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Österbotten och Mellersta Österbotten. Verkets huvudsakliga verksamhetsställe ligger i Vasa och övriga verksamhetsställen i Tammerfors och Jyväskylä. Personalresurserna motsvarar cirka 262 årsverken (2022).

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Norra Finland omfattar landskapen Norra Österbotten och Kajanaland. Verkets huvudkontor ligger i Uleåborg. Personalresurserna motsvarar cirka 145 årsverken (2022).

Verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Lappland omfattar landskapet Lappland. Verkets huvudkontor ligger i Rovaniemi. Personalresurserna motsvarar cirka 42 årsverken (2022).

Enligt 6 § i lagen om regionförvaltningsverken sköter ett regionförvaltningsverk inom sitt verksamhetsområde de uppgifter som föreskrivits för det. Ett regionförvaltningsverk kan dock sköta uppgifter också inom verksamhetsområdet för fler än ett regionförvaltningsverk, om en utvidgning av verksamhetsområdet kan effektivisera verkens verksamhet och användning av statens personalresurser och andra resurser, förbättra tillgången till service, främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet eller, inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen (974/1995), dess samiska minoritet eller säkerställa tillgången till sådan särskild sakkunskap som behövs för uppgifterna, eller om utvidgningen av verksamhetsområdet är ändamålsenlig av någon annan motsvarande orsak. Bestämmelser om hur ansvarsområden placeras i regionförvaltningsverken och om hur verkens verksamhetsområden utvidgas utfärdas genom förordning av statsrådet. Vilka ansvarsområden de olika regionförvaltningsverken har varierar. Dessutom har regionförvaltningsverkens verksamhetsområden utvidgats genom statsrådets förordning när det gäller uppgifter som ska skötas av flera regionförvaltningsverk. Bestämmelser om utvidgning av verksamhetsområdet i fråga om uppgifter som gäller arbetarskyddet utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet och om utvidgning av verksamhetsområdet i fråga om uppgifter som gäller miljötillståndsärenden genom förordning av miljöministeriet.

Ett regionförvaltningsverk är för skötseln av sina uppgifter indelat i ansvarsområden. Bestämmelser om regionförvaltningsverkens ansvarsområden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid alla regionförvaltningsverk finns följande ansvarsområden: ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd, ansvarsområdet för undervisnings- och kulturväsendet och ansvarsområdet för räddningsväsendet och beredskapen. Utöver dessa finns vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland och Regionförvaltningsverket i Norra Finland ansvarsområdet för miljötillstånden och vid alla övriga regionförvaltningsverk utom Regionförvaltningsverket i Lappland ansvarsområdet för arbetarskyddet.

Vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland finns ett ansvarsområde för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster, vars verksamhetsområde omfattar hela landet, med undantag av landskapet Åland. Ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster sköter förvaltnings- och utvecklingstjänsterna för den interna verksamheten vid samtliga regionförvaltningsverk. För organiseringen av de gemensamma stödtjänsterna för arbetarskyddsuppgifterna vid regionförvaltningsverken gäller separata bestämmelser. Vid samtliga regionförvaltningsverk finns det dessutom en enhet till stöd för ledningen som är fristående från ansvarsområdena. Enheten stöder verkets ledning och sköter sådana uppgifter inom verkets förvaltnings- och utvecklingstjänster som inte sköts på riksnivå inom ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster.

Regionförvaltningsverken har en svenskspråkig serviceenhet för undervisningsväsendet som har hela landet som sitt verksamhetsområde. Enheten finns i samband med Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland och är fristående i förhållande till verkets övriga ansvarsområden.

I 6 a § i lagen om regionförvaltningsverken föreskrivs det om förordnande att tillfälligt sköta ett annat regionförvaltningsverks uppgifter. En tjänsteman vid ett regionförvaltningsverk kan på begäran av ett annat regionförvaltningsverk tillfälligt, och utan att tjänstemannens tjänsteställe ändras, ställas till det andra regionförvaltningsverkets förfogande. Beslut om saken fattas av den utnämmande myndigheten. Om regionförvaltningsverken inte når samförstånd, kan beslutet också fattas av det ministerium som svarar för sektorstyrningen. I beslutet ska det nämnas i vilken omfattning tjänstemannen står till det andra regionförvaltningsverkets förfogande.

Det regionförvaltningsverk som tar emot tjänstemannen kan förordna tjänstemannen att i den omfattning som avses i 1 mom. utföra uppgifter som hör till det mottagande regionförvaltningsverket och som motsvarar tjänstemannens tjänst. I fråga om uppgifter som hör till ansvarsområdet för räddningsväsendet och uppgifter som hör till ansvarsområdet för miljötillståndsärenden ska förordnandet ges av chefen för ansvarsområdet i fråga. Bestämmelser om förordnande av tjänstemän inom ansvarsområdet för arbetarskyddet att utföra uppgifter som hör till ett annat regionförvaltningsverk finns i 3 § i lagen om arbetarskyddsförvaltningen. Möjligheten att förordna en tjänsteman i ett regionförvaltningsverk att tillfälligt sköta ett annat regionförvaltningsverks uppgifter har utnyttjats särskilt för uppgifter som hör till ansvarsområdet för miljötillståndsärenden.

Ledning

Ett regionförvaltningsverk leds av en direktör med tjänstebeteckningen överdirektör, som utnämns av statsrådet. Regionförvaltningsverkets direktör svarar för att verksamheten leder till resultat och för att verkets gemensamma resultatmål nås. Ett ansvarsområde inom ett regionförvaltningsverk leds av chefen för ansvarsområdet. Chefen för ansvarsområdet har tjänstebeteckningen direktör. Tjänstebeteckningen för chefen för ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster är förvaltningsdirektör. Chefen för ett ansvarsområde svarar för att verksamheten inom ansvarsområdet leder till resultat och för att resultatmålen nås.

Ett regionförvaltningsverk har en ledningsgrupp som sörjer för samordningen av verkets funktioner. Regionförvaltningsverkets direktör är ordförande i ledningsgruppen. I övrigt bestäms ledningsgruppens sammansättning i regionförvaltningsverkets arbetsordning.

Direktören för ett regionförvaltningsverk avgör ärenden som hör till verkets behörighet, om det inte bestämts eller i arbetsordningen föreskrivits att någon annan tjänsteman vid verket ska avgöra dem. Ärenden som hör till ansvarsområdena för arbetarskyddet, miljötillstånd och räddningsväsendet avgörs emellertid av chefen för det berörda ansvarsområdet, om det inte bestämts eller i arbetsordningen för ansvarsområdet föreskrivits att någon annan tjänsteman inom ansvarsområdet ska avgöra dem eller om inte något annat föreskrivs om beslutsfattandet.

Direktören för ett regionförvaltningsverk har rätt att avgöra ärenden som en tjänsteman vid verket enligt arbetsordningen får avgöra. Verkets direktör har emellertid inte rätt att avgöra ärenden som omfattas av behörigheten för verkets ansvarsområde för arbetarskyddet eller miljötillståndsärenden eller som omfattas av behörigheten för ansvarsområdet för räddningsväsendet och som gäller ärenden som avses i räddningslagen.

Hur regionförvaltningsverkets förvaltning och funktioner ska ordnas samt om beredningen och avgörandet av ärenden, med undantag av ansvarsområdena för miljötillståndsärenden och arbetarskyddet bestäms i arbetsordningen för regionförvaltningsverket. Beslut om arbetsordningen fattas av regionförvaltningsverkets direktör. Även ett ansvarsområde inom ett regionförvaltningsverk kan vid behov ha en arbetsordning. I arbetsordningen kan det bestämmas närmare hur funktionerna inom ansvarsområdet ska ordnas samt om personalens uppgifter och tjänstgöringsorter. Chefen för ansvarsområdet beslutar om arbetsordningen för ansvarsområdet.

Styrning

Styrningen av regionförvaltningsverken delas in i allmän administrativ styrning, strategisk planering, resultatstyrning och sektorstyrning.

Den allmänna administrativa styrningen av regionförvaltningsverken ankommer enligt 7 § i lagen på finansministeriet. Med allmän administrativ styrning avses att regionförvaltningsverken hör till finansministeriets ansvarsområde enligt vad som anges om fördelningen av ansvarsområden mellan ministerierna i lagen om statsrådet (175/2003) och reglementet för statsrådet som utfärdats med stöd av lagen. Detta gäller till exempel verkets förvaltning och den normstyrning som gäller organiseringen av den. Den allmänna administrativa styrningen innebär även att finansministeriet svarar för samordningen av den strategiska styrningen och resultatstyrningen av regionförvaltningsverken samt för den sektorstyrning som gäller verkens gemensamma funktioner.

I 8 § i lagen om regionförvaltningsverken föreskrivs det om den strategiska planeringen för verken och om resultatstyrningen av verken. För uppnående av de allmänna mål som gäller regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet och för beaktande av regionernas synpunkter utarbetas för regionförvaltningsverken och för närings-, trafik- och miljöcentralerna med tanke på den allmänna planeringen, styrningen och ordnandet av verksamheten ett gemensamt strategidokument (strategisk planering). För varje regionförvaltningsverk utarbetas dessutom ett resultatavtal (resultatstyrning). Strategidokumentet och resultatavtalen utarbetas för regeringens mandatperiod och deras innehåll ses vid behov över årligen med beaktande av de statsfinansiella ramarna och statsbudgeten.

Finansministeriet och arbets- och näringsministeriet utarbetar strategidokumentet tillsammans med justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet samt i samarbete med regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna och till behövliga delar med landskapsförbunden. Om ministerierna inte uppnår enhällighet angående strategidokumentets innehåll, avgörs ärendet av statsrådet.

Finansministeriet utarbetar resultatavtalen för regionförvaltningsverken tillsammans med justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och de myndigheter inom centralförvaltningen som enligt 10 § i lagen styr regionförvaltningsverken den paragrafen samt i samarbete med regionförvaltningsverken och till behövliga delar med landskapsförbunden.

Närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för den strategiska planeringen och resultatstyrningen av regionförvaltningsverkens verksamhet samt om grupper som inrättas för att samordna planeringen och styrningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

I det gemensamma strategidokumentet för regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna finns ett avsnitt som gäller planeringen och styrningen av uppgifter som gäller arbetarskyddet. Social- och hälsovårdsministeriet utarbetar separata resultatavtal för styrningen av regionförvaltningsverkens uppgifter som gäller arbetarskyddet. Närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för den strategiska planeringen och resultatstyrningen av regionförvaltningsverkens uppgifter som gäller arbetarskyddet får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Bestämmelser om sektorstyrningen av regionförvaltningsverken finns i 10 § i lagen. Med sektorstyrning avses styrning av den operativa verksamheten inom de olika sektorerna vid regionförvaltningsverken. För sektorstyrningen svarar de behöriga ministerierna inom respektive ansvarsområde eller i deras ställe centralförvaltningens ämbetsverk. Justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och den

myndighet inom centralförvaltningen som särskilt har ålagts att sköta styrningen styr regionförvaltningsverkens verksamhet inom sina egna ansvarsområden (sektorstyrning). Finansministeriet sörjer för sektorstyrningen när det gäller regionförvaltningsverkets gemensamma funktioner och övriga åtgärder som behövs med tanke på en enhetlig verksamhet inom verket. Bestämmelser om förfarandena för sektorstyrning av regionförvaltningsverken får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Finansiering

Regionförvaltningsverkens omkostnader budgeteras under momentet regionförvaltningsverkens omkostnader under finansministeriets huvudtitel (moment 28.40.01, reservationsanslag 2 år, nedan RFV-momentet) och momentet omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområde för arbetarskyddet under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel (mom. 33.02.07, reservationsanslag 2 år, nedan AS-momentet).

Med anslag under AS-momentet betalas personalkostnaderna och resekostnaderna för ansvarsområdena för arbetarskyddet samt en del andra relativt små kostnader som exempelvis sammanhänger med vissa utvecklingsåtgärder inom ansvarsområdena för arbetarskyddet. Alla andra kostnader vid regionförvaltningsverken betalas med anslag under RFV-momentet.

I statsbudgeten för 2024 tilldelas RFV-momentet ett nettoanslag på 70 493 000 euro. De inkomster under momentet som nettobudgeteras väntas uppgå till 16 038 000 euro. Av inkomsterna kommer drygt hälften från de offentlighättsliga prestationerna inom ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd och knappt hälften från prestationerna inom ansvarsområdet för miljötillstånd. Till de största inkomsterna inom ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd hör inkomsterna från alkoholförvaltningen och från offentlighättsliga betalningar inom privat hälso- och sjukvård och privat socialservice. I statsbudgeten för 2023 tilldelas AS-momentet ett nettoanslag på 29 663 000 euro. De inkomster under momentet som nettobudgeteras väntas uppgå till 232 000 euro.

Differentieringen av styrningen enligt momentet sträcker sig till resultatavtalen. Resultatavtalen utarbetas i en process som samordnas av finansministeriet. I avtalen anvisas regionförvaltningsverken anslag under RFV-momentet för samtliga mål, med undantag av målen för arbetarskyddet. I sina resultatavtal för ansvarsområdena för arbetarskyddet vid regionförvaltningsverken anvisar social- och hälsovårdsministeriets avdelning för arbete och jämställdhet under AS-momentet anslag som behövs för att arbetarskydds målen ska kunna uppnås. Förhandlingarna förs åtskilt från varandra även om en representant för finansministeriet deltar i resultatförhandlingarna mellan ansvarsområdena för arbetarskyddsärenden och avdelningen för arbete och jämställdhet vid social- och hälsovårdsministeriet. Däremot deltar till exempel regionförvaltningsverkens överdirektörer inte i dessa förhandlingar. Vid förhandlingarna om andelen som gäller RFV-momentet deltar samtliga ministerier som deltar i styrningen av regionförvaltningsverken samt överdirektören för varje regionförvaltningsverk och direktörerna för ansvarsområdena, även direktören för ansvarsområdet för arbetarskyddet.

I bilagorna till regionförvaltningscentralernas resultatavtal har anslagen under RFV-momentet delats in enligt förvaltningsområden i överensstämmelse med 14 § 3 mom. i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken. Indelningen är dock kalkylerad och grundar sig på den ram för årsverken som hör till det egentliga resultatavtalet.

2.1.2.2 Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Det finns 15 närings-, trafik- och miljöcentraler (NTM-centraler) på det finländska fastlandet. Vid nio av NTM-centralerna finns de tre ansvarsområdena näringar, arbetskraft och kompetens (ansvarsområdet N), miljö och naturresurser (ansvarsområdet M) och trafik och infrastruktur (ansvarsområdet T). Dessa är NTM-centralerna i Nyland, Egentliga Finland, Birkaland, Sydöstra Finland, Norra Savolax, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Norra Österbotten och Lappland. NTM-centraler med två ansvarsområden, N och M, är NTM-centralerna i Tavastland, Södra Savolax, Norra Karelen och Kajanaland. NTM-centraler som har bara ansvarsområde N är NTM-centralen i Österbotten och NTM-centralen i Satakunta. Bestämmelser om hur uppgifter inom ett ansvarsområde som inte sköts av en NTM-central ska skötas inom centralens verksamhetsområde finns i 3 § i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna.

NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas stödtjänster och merparten av de tjänster som gäller utbetalning av statsunderstöd och ersättningar har sammanförts i närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret). Utvecklings- och förvaltningscentret inledde sin verksamhet den 1 januari 2015. Det sköter alla tjänster inom ekonomi- och personalförvaltningen, den sektorsoberoende informationsförvaltningen, den specifika informationsförvaltningen inom vissa ansvarsområden (till skillnad från Valtoris ansvarsområdesspecifika tjänster) och uppgifter inom ärendehantering och ämbetsverksservice för de 15 NTM-centralerna och 15 AN-byråerna. Dessutom sköter centret de gemensamma kommunikations- och utvecklingsuppgifterna. Utöver dessa stödtjänster sköter centret betalningen av stöd och ersättningar för alla AN-byråer, uppgifter som gäller avbrytande av betalningar, återkrav av betalningar och jämkning av återkrav. Centret sköter också uppgifter inom tillsynen över statsbidrag och ersättningar vid sidan av NTM-centralerna och AN-byråerna.

Personalresurserna vid NTM-centralerna uppgick 2022 till totalt 3 295 årsverken (avlönade med omkostnadsanslag cirka 2 675 åv). I det här talet ingår utvecklings- och förvaltningscentrets resurser på cirka 558 årsverken (med omkostnadsanslag 531 åv). Storleken på personalen vid NTM-centralerna varierade mellan 46 årsverken (Satakunta) och 296 årsverken (Egentliga Finland) (de som avlönades med omkostnadsanslag varierade mellan 39 och 232 åv). Inom ansvarsområdet N, som finns vid 15 av centralerna, uppgick personalresurserna till sammanlagt 883 årsverken (med omkostnadsanslag 720 åv), inom ansvarsområdet M, som finns vid 10 centraler, till 1 014 årsverken (med omkostnadsanslag 716 åv) och inom ansvarsområdet T, som finns vid 9 centraler, till 419 årsverken (med omkostnadsanslag 418 åv). Personalresurserna vid de enheter inom NTM-centralerna som står utanför ansvarsområdena uppgick till cirka 330 årsverken (med omkostnadsanslag cirka 198 åv). De riksomfattande enheterna vid NTM-centralerna (arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter, NTM-centralernas och AN-byråernas utvecklings- och förvaltningscenter) hade en sammanlagd personalresurs på 649 årsverken (med omkostnadsanslag 623 åv).

Uppgifter

NTM-centralerna främjar regional utveckling genom att sköta statsförvaltningens verkställighets- och utvecklingsuppgifter i regionerna. Enligt 3 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna ska NTM-centralerna sköta de uppgifter som särskilt föreskrivits för dem inom följande ansvarsområden: 1) främjande av företagsamhet och näringsverksamhet, 2) innovationer och affärsverksamhet under internationalisering, 3) fungerande arbetsmarknader, tillgången på arbetskraft och sysselsättningen, 4) utbildning, kunnande och kultur, 5) invandring, integration och goda etniska relationer (från början av 2025 invandring, integrationsfrämjande och goda

relationer mellan befolkningsgrupper), 6) gårdsbruket, fiskerinäringen och landsbygdsutvecklingen, systemet för identifiering av djur samt säkerheten hos produktionsinsatserna och växthälsan inom jord- och skogsbruket, 7) energi och energiproduktion, 8) trafiksystemets funktion, trafiksäkerheten, väg- och trafikförhållandena, landsväghållningen och ordnandet av kollektivtrafiken, 9) miljövård, markanvändning, styrning av byggandet, vård av kulturmiljön, skydd och ett hållbart nyttjande av naturens mångfald samt nyttjande och vård av vattentillgångarna, 10) lönegarantiärenden, 11) vissa strukturfonds- och regionutvecklingsuppgifter som hänför sig till ovan nämnda uppgifter. NTM-centralerna ska dessutom 1) styra och övervaka de arbets- och näringsbyråer som avses i 3 kap., 2) bereda en utvärdering av den regionala tillgången till basservice inom trafiken samt 3) bevaka allmänt intresse i miljö- och vattenärenden, producera och distribuera miljöinformation och förbättra miljömedvetenheten, förebygga och bekämpa miljöskador och miljöolägenheter, sköta statens vattenrättsliga tillstånd och privaträttsliga avtal och sörja för genomförandet av miljö-, vattentjänst- och vattendragsarbeten. I fråga om NTM-centralernas övriga uppgifter gäller vad som föreskrivs särskilt. Från och med den 1 januari 2025 omfattar NTM-centralernas uppgifter 1) regionalt främjande av sysselsättningen och utveckling av arbetslivet (23.3.2023/382) i stället för den tidigare styrningen och övervakningen av arbets- och näringsbyråerna.

De till arbetsvolymen sett mest betydande uppgifterna som anvisas NTM-centralerna i speciallagstiftningen är per ansvarsområde:

Ansvarsområdet för näringarna, arbetskraften och kompetensen

Undervisnings- och kulturministeriet

I lagen om yrkesutbildning (531/2017) finns bestämmelser om samarbetet mellan yrkesutbildningsanordnarna och NTM-centralerna inom ordnandet av arbetskraftsutbildning. Enligt den lagens 98 § börjar och upphör studierätten inom arbetskraftsutbildning vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren och närings-, trafik- och miljöcentralen eller arbets- och näringsbyrån kommer överens om. På studierättens upphörande inom arbetskraftsutbildning tillämpas dessutom 5 kap. 5 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2023). Enligt den lagens 124 § ska utbildningsanordnarna när utbudet av arbetskraftsutbildning planeras samarbeta med arbets- och näringsbyrån samt med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Dessutom bedriver undervisnings- och kulturministeriet samarbete med arbets- och näringsministeriet inom den riksomfattande utvecklingen av livslång vägledning. I detta samarbete har NTM-centralerna en central roll i samordnandet av utvecklingen av styrningsarbetet inom sina områden. NTM-centralerna ansvarar för den regionala utvecklingen av livslång vägledning för att främja livslångt lärande. NTM-centralerna och de omfattande regionala samarbetsgrupper för livslång vägledning som samordnas av dem främjar tillgången till och kvaliteten på vägledningstjänster genom nätverkssamarbete. Vägledningsarbetet i landskapen är strategiskt och flerdimensionellt och kan också främjas vid NTM-centralerna genom olika projekt.

Undervisnings- och kulturministeriet styr tillsammans med arbets- och näringsministeriet verksamheten vid Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning. Servicecentret är en självständig myndighet och lagen om Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning (682/2021) trädde i kraft den 1 september 2021.

NTM-centralerna sköter också verkställighetsuppgifter för EU:s strukturfonder när det gäller undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Uppgiften sköts under ledning av arbets- och näringsministeriet som ett led i regleringen enligt lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (756/2021).

Enligt 4 § 2 mom. i lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019) sköts uppgifterna för främjande av kultur och konst av NTM-centralerna samt Museiverket och Centret för konstfrämjande inom deras respektive verksamhetsområden och i enlighet med den lagstiftning som gäller dem.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har skött kulturuppgifter sedan de inrättades. Centralerna har skött uppgifter inom kulturbranschen och de kreativa branscherna samt den kreativa ekonomin. NTM-centralerna har en betydande roll som både nationell och regional projektfinansiär inom kulturbranschen och de kreativa branscherna. NTM-centralen i Tavastland har fungerat som finansiärmyndighet inom ramen för Europeiska socialfondens nationella teman för kulturbranschen och de kreativa branscherna under flera programperioder. De andra NTM-centralerna har också finansierat regionala projekt inom Europeiska unionens region- och strukturpolitiska program samt projekt inom ramen för Europeiska unionens landsbygdsfond. Dessutom har NTM-centralerna finansierat projekt inom bland annat företagsverksamhet, kompetens, sysselsättning och integration.

Jord- och skogsbruksministeriet

Jordbrukarstödsförvaltningens uppgifter

NTM-centralerna har till uppgift att sköta kontrollerna av jordbrukarstöden, kontrollerna på plats, kontrollerna, samordningen och kvalitetsutvärderingen för vissa delområden inom villkorligheten inom sina egna verksamhetsområden samt att genomföra utredningar och kontroller på basis av korsgranskningar av åkerskiftesregistret och stöd villkoren. Med stöd av lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (1334/2022) fattar NTM-centralerna beslut om bland annat beviljande av ersättning för jordbruksrådgivningstjänster, ekologisk produktion och icke-produktiva investeringar enligt lagen om vissa ersättningar för landsbygdsutveckling (1333/2022) samt av stöd för lagring av trädgårdsprodukter, skogsbär och skogssvamp, växthusproduktion, renhushållning och biodling enligt lagen om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (1559/2001).

Under finansieringsperioden 2023–2027 ansvarar NTM-centralerna för behandlingen av platsbundna fotografier som jordbrukare skickar i samband med utredningsbegäranden och för utbildningen av samarbetsregionerna i de kommuner som deltar i behandlingen. NTM-centralerna utför också kvalitetsvärderingar av IACS-systemen såsom kommissionen förutsätter och gör vid behov snabba fältbesök för arealmonitorering.

I fråga om jordbrukarstödet förvaltar NTM-centralerna också bland annat miljöavtal och förbindelser till ekologisk produktion (förvaltningsmyndighetsuppgift). I fråga om dessa fattar NTM-centralerna beslut om beviljande och överföring av avtal och förbindelser och sköter, som en relaterad ny åtgärd, de obligatoriska terrängbesiktningarna i samband med arealgrundade avtal (förvaltningsmyndighetsuppgift) samt bereder utbetalningen (uppgift som utbetalande organ). Dessutom sköter NTM-centralerna uppgifter i samband med övervakningen av avtalen och återkrav (uppgift som utbetalande organ). NTM-centralerna fattar också beslut om begäranden om omprövning av kommunala beslut som grundar sig på lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd. Uppgifterna ska differentieras på behörigt sätt.

Uppgifter i anslutning till landsbygds utvecklingsstöd

Utöver uppgifter som utbetalande organ har NTM-centralerna också övertagit uppgifter som förvaltningsmyndighet. NTM-centralerna verkställer landsbygdens utvecklingsstöd, som beviljas med stöd av lagen om stödjande av landsbygdens utveckling under finansieringsperioden 2023–2027 (1325/2022). I fråga om utvecklingsstöden fattar NTM-centralerna beslut om beviljande och utbetalning av stöd och sköter de relaterade administrativa kontrollerna. I samband med betalningsansökningar som gäller investeringsstöd utförs under finansieringsperioden 2023–2027 administrativa kontrollbesök på investeringsobjektet endast riskbaserat. Dessutom fattar NTM-centralerna besluten om återkrav i fråga om alla landsbygdens utvecklingsstöd. Livsmedelsverket (utbetalande organ) ansvarar för indrivningsåtgärderna, även för beslut om återkrav av jordbrukarstöd som fattats av samarbetsområdena och NTM-centralerna.

Uppgifter i anslutning till stöd enligt lagarna om strukturstöd till jordbruket och renhushållningen samt skoltlagen

NTM-centralerna har till uppgift att verkställa stöd enligt lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007), lagen om strukturstöd för renhushållning och naturnäringar (986/2011) och skoltlagen (253/1995), till exempel investeringsstöd. NTM-centralen i Lappland är behörig myndighet i fråga om de två sistnämnda lagarna. När det gäller stöd enligt lagarna om strukturstöd till jordbruket och renhushållningen och enligt skoltlagen sköter NTM-centralerna motsvarande uppgifter som under punkten Uppgifter i anslutning till landsbygdens utvecklingsstöd ovan. De omfattar bland annat beslut om beviljande och utbetalning av stöd samt relaterade administrativa kontroller såsom även beslut om återkrav av stöd. I NTM-centralens uppgifter ingår dessutom att besluta om utbetalning av ersättningar enligt lagen om ersättande av skador som drabbat renhushållningen (987/2011) när ersättningssystemet enligt lagen aktiverats genom beslut av statsrådet till följd av exceptionella väderleks- eller naturförhållanden.

Enligt renskötsellagen beviljar NTM-centralen i Lappland anslag för Renbeteslagsföreningens verksamhet och för uppförandet och underhållet av skyddsgården som har byggts vid riksgränsen.

Uppgifter i anslutning till säkerheten för jord- och skogsbrukets produktionsinsatser, växtskydd och ekologisk jordbruksproduktion

NTM-centralerna övervakar jordbrukets produktionsinsatser, det vill säga foder (foderlagen 1263/2020), gödselprodukter (lagen om gödselmedel 711/2022), växtskyddsmedel (lagen om växtskyddsmedel 1563/2011), utsäde (utsädeslagen 600/2019) och plantmaterial (lagen om plantmaterial 1205/1994). NTM-centralerna övervakar också växtskyddet (växtskyddslagen 1110/2019) och flyghavren (lagen om bekämpning av flyghavre 185/2002) samt gör vid behov upp planer för bekämpning av flyghavre. I fråga om foder, gödselprodukter och växtförökningsmaterial utövar NTM-centralerna också marknadstillsyn.

Produktionen av ekologiska jordbruksprodukter övervakar NTM-centralerna enligt lagen om ekologisk produktion (1330/2021). NTM-centralerna övervakar också områdena för ekologisk insamling och utsläppandet av ekologiska produkter på marknaden samt behandlingen av icke bearbetade jordbruksprodukter i samband med produktionen.

Uppgifter i anslutning till identifiering och registrering av djur

NTM-centralerna övervakar enligt lagen om identifiering och registrering av djur (1069/2021) inom sina verksamhetsområden att bestämmelserna om identifiering och registrering av djur följs.

Uppgifter i anslutning till marknadsordning och skärgårdsutveckling

Till NTM-centralerna hör tillsynsuppgifter som gäller marknadsordningen för jordbruksprodukter enligt EU:s gemensamma jordbrukspolitik, särskilt interventionslagring. Bestämmelser om dem finns i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012).

Till NTM-centralen i Egentliga Finland hör uppgifter som gäller upphandling och understöd inom och fastställande av servicenivån för den trafik- och transportservice i skärgården som avses i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981). Bestämmelser om uppgifterna finns i 5 § 6 punkten i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna (382/2023).

Uppgifter i anslutning till fiskerinäringen

Fiskeriförvaltningen har två steg och består av jord- och skogsbruksministeriet samt NTM-centralerna. Fiskerinäringens uppgifterna sköts inte vid det centrala ämbetsverket, med undantag av några enskilda uppgifter. Fiskerinäringens uppgifterna placeras sig inom ansvarsområde N och har koncentrerats till tre NTM-centraler: Egentliga Finland, Norra Savolax och Lappland. Var och en av dessa har flera verksamhetsställen så att minst en fiskeritjänsteman är placerad i nästan varje landskaps område.

Fiskeriförvaltningens uppgifter grundar sig på Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik och lagstiftningen om det nationella genomförandet av den samt på bland annat fiskerilagen, vattenlagen och miljöskyddslagen samt lagstiftningen om gränsälvarna.

Fiskerinäringens uppgifter omspannar hela värdekedjan: det kommersiella fisket och fiskodlingen samt fiskförädlingen och fiskhandeln. Merparten av uppgifterna grundar sig på förordningar av EU, som i medlemsstaterna är direkt tillämplig lagstiftning. EU:s gemensamma fiskeripolitik inbegriper reglering, övervakning och marknadsordning av fiskeriet, insamling av fiskerinäringens information och finansieringsstödsystemet (Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden EHFVF).

NTM-centralen i Egentliga Finland ansvarar för efterlevnaden av EU:s gemensamma fiskeripolitik som en riksomfattande centraliserad uppgift, eftersom fiskeriövervakningen som omfattar hela Östersjön och kräver internationellt samarbete inte kan decentraliseras på små regionala enheter.

Uppgifterna i anslutning till skötseln av fiskbestånden och fritidsfisket består av uppgifter som gäller tillstånd, tillsyn och främjande åtgärder samt förvaltningsbeslut om ordnandet av fiskeriet, till exempel fiskebegränsningar. Som exempel kan nämnas uppgifter i anslutning till ordnande och begränsning av fiskeri, vård av fiskebestånd, övervakning och verkställighet av fiskerinäringens skyldigheter samt fördelning av intäkter från fiskevårdsavgifter. Uppgifterna har sin rättsliga grund i lagen om fiske, vattenlagen, miljöskyddslagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, avtalen om gränsälvarna och fullmaktslagarna för det nationella införandet av dessa.

Uppgifter som grundar sig på vattenlagen och miljöskyddslagen är bevakning av fiskerinäringens allmänna intresse, godkännande av planer för fullgörande av fiskerinäringens skyldigheter och övervakningsplaner samt övervakning av genomförandet, uttag av fiskerihushållningsavgifter och godkännande och genomförande av nyttjandeplaner. NTM-centralernas fiskerimyndigheter för talan i fråga om det allmänna intresset i projekt enligt vattenlagen och miljöskyddslagen.

Även EU-lagstiftningen är delvis direkt förpliktande för fritidsfisket och vården av fiskebestånden. Dessutom anger flera direktiv, bland annat ramdirektivet för vatten och ramdirektivet om en marin strategi, skyldigheter som indirekt medför uppgifter för den regionala fiskeriförvaltningen.

I uppgifterna ingår också styrning och övervakning av de 118 fiskeriområdena samt deras verksamhetsfinansiering, och styrning och övervakning av det rådgivningsarbete som genomförs med statliga medel inom fiskerinäringen.

Arbets- och näringsministeriet

Enligt 3 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) sköter NTM-centralerna de uppgifter som särskilt föreskrivits för dem inom främjande av företagsamhet och näringsverksamhet samt innovationer och affärsverksamhet under internationalisering. Ovannämnda särskilt föreskrivna uppgifter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde är på basis av 3 § 1 och 2 punkten verkställighetsuppgifter i anslutning till understödet för utvecklande av företag och understödet för utvecklande av företagens verksamhetsförutsättningar enligt lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (758/2021) och statsrådets förordning om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (895/2021). Verkställighetsuppgifter i anslutning till det regionala transportstödet grundar sig på statsrådets förordning om regionalt transportstöd för åren 2023–2025 (1015/2022).

De företagsfinansieringstjänster (både delfinansierade av EU och nationella) som gäller understödet för utvecklande av företag och understödet för utvecklande av företagens verksamhetsförutsättningar har centraliserats till fyra så kallade Strukturfonds-NTM-centraler (Tavastland, Mellersta Finland, Södra Savolax och Norra Österbotten) med stöd av statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna (1373/2018). De verkställighetsuppgifter som rör det regionala transportstödet har centraliserats till NTM-centralen i Norra Österbotten med stöd av statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna (1373/2018).

NTM-centralerna främjar företagsamheten och näringsverksamheten samt innovationer och internationalisering av affärsverksamheten inom sina områden även i form av nätverksarbete, rådgivning och aktivering. De uppgifter som föreskrivits för NTM-centralerna främjas i samarbete med intressentgrupper och andra aktörer med hjälp av olika etablerade nätverk och arbetsgrupper eller situationsbaserade processer (inklusive plötsliga strukturomvandlingar). NTM-centralerna aktiverar och stöder företagens FoU- och innovationsverksamhet samt arbetet för den rena omställningen. Som en del av nätverket Team Finland erbjuder NTM-centralerna internationaliseringstjänster för tillväxt- och internationaliseringsinriktade SMF-företag. Delvis i samarbete med sina andra partner erbjuder NTM-centralerna rådgivning som stöd för utveckling av företagsamheten och företagen i form av centraliserade gemensamma telefontjänster och digitala tjänster (finansieringsrådgivning för SMF-företag, Team Finland-kontaktservice, telefontjänsten FöretagsFinland och nättjänsten Mitt FöretagsFinland och Företagarens ekonomihjälp).

NTM-centralerna främjar regional utveckling genom att sköta statsförvaltningens verkställighets- och utvecklingsuppgifter i regionerna. Enligt NTM-lagen har NTM-centralerna till uppgift att styra och övervaka arbets- och näringsbyråerna. Uppgiften upphör efter att lagen om ändring av lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (382/2023) träder i kraft. NTM-centralerna sköter de uppgifter som särskilt föreskrivits för dem bland annat inom främjandet av företagsamhet och näringsverksamhet, arbetsmarknadens funktion, tillgången till arbetskraft och sysselsättning samt lönegarantifrågor. I dessa uppgifter ingår till exempel rådgivnings-, finansierings- och utvecklingstjänster för företag. Dessutom skaffar NTM-centralerna bland annat offentlig arbetskrafts- och företagsservice i samarbete med arbets- och näringsbyråerna samt

planerar, samordnar och följer upp användningen av sysselsättningsanslag inom sina områden. Tillsammans med den svenskspråkiga serviceenheten inom bildningsväsendet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland utvecklar NTM-centralerna också den livslånga vägledningen. NTM-centralerna ansvarar inom sina verksamhetsområden också för den regionala utvecklingen av integrationen samt samarbetet, samordningen, uppföljningen och stödet och rådgivningen till kommunerna vad gäller främjandet av integration. NTM-centralerna gör överenskommelser med kommunerna i synnerhet om anvisandet av kvotflyktingar till kommunerna.

I fortsättningen har NTM-centralerna till uppgift att regionalt främja sysselsättningen och arbetslivet, efter att lagen om ändring av lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna träder i kraft. I uppgiften ingår uppföljning och förutsägelse av näringslivets och företagets utbildnings- och kompetensbehov som en del av en riksomfattande helhet om kunskapsbaserad ledning samt utveckling av arbetslivets kvalitet, upprätthållande av helhetsbilden av den regionala arbetsmarknaden och deltagande i det regionala samarbetet för internationell rekrytering samt vissa andra åtgärder till stöd för sysselsättningen som har samband med närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgift att främja den regionala livskraften.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ansvarar i fortsättningen för ordnandet av diskussioner för samarbete och uppföljning i syfte att främja sysselsättningen för de Arbetskraftsmyndigheter inom centralens verksamhetsområde som ansvarar för att ordna Arbetskraftsservice.

Deluppgiften att besluta om företagens uppehållstillstånd har centraliserats till NTM-centralen i Nyland. Migrationsverket fattar beslut om beviljandet av tillståndet.

Den nya lagen om främjande av integration (681/2023) träder i kraft den 1 januari 2025 och upphäver den gällande lagen med samma namn. NTM-centralen har en central roll som regional aktör i främjandet av integration och goda relationer mellan befolkningsgrupper. I 55 § i den integrationslag som träder i kraft vid ingången av 2025 föreskrivs det om NTM-centralens uppgifter, vilka är att utveckla främjandet av integration och etablering, samarbetet, samordningen och uppföljningen på det regionala planet och att övervaka tillgången till integrationstjänster samt deras kvalitet och genomslag för integrationskunder som står utanför Arbetskraften. Vidare har NTM-centralerna till uppgift att stödja och rådgå kommunerna och välfärdsområdena i integrationsfrämjandet och i upprättandet och genomförandet av en regional strategi för anvisandet av flyktingar till kommuner samt att avtala om ersättning för mottagande av flyktingar med kommunen och välfärdsområdet. I NTM-centralernas uppgifter ingår också att avtala om inrättandet av familjegrupper och andra bostadsenheter för barn och unga som bor i landet utan vårdnadshavare och att sköta styrningen och tillsynen av dem samt att styra och övervaka verksamheten hos företrädarna för barnen och de unga. NTM-centralerna ska främja goda relationer mellan befolkningsgrupper och dialogen och samarbetet mellan dem. NTM-centralerna kan också vara statsbidragsmyndighet i uppgifter som gäller integrationsfrämjande.

Utvecklingen av NTM-centralernas livslånga vägledning är en regional samordningsuppgift som grundar sig på det nationella forumets strategi för livslång vägledning (2020–2023, den uppdaterade strategin 2024–2028 är under beredning). Forumet leds av både Arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet.

I fortsättningen har NTM-centralerna till uppgift att regionalt främja sysselsättningen och arbetslivet, vilket hör samman med deras verksamhet för att främja företagsamhet och näringar. I uppgiften enligt lagen om ordnande av Arbetskraftsservice ingår uppföljning och förutsägelse av näringslivets och företagets utbildnings- och kompetensbehov som en del av en riksomfattande helhet om kunskapsbaserad ledning samt utveckling av arbetslivets kvalitet, upprätthåll-

lande av helhetsbilden av den regionala arbetsmarknaden och deltagande i det regionala samarbetet för internationell rekrytering samt vissa andra åtgärder till stöd för sysselsättningen som har samband med NTM-centralernas uppgift att främja den regionala livskraften. Syftet med de ovannämnda uppgifterna är dessutom att stödja arbetskraftsmyndigheternas verksamhet vid ordnandet av arbetskraftsservicen i samarbete med UF-centret och andra aktörer.

Uppgiftsfältet grundar sig på den ovan beskrivna regionala utvecklingen av arbetslivet. Det preciserar utifrån erfarenheter från 2024 samt i takt med att regionreformen framskrider.

Ansvarsområdet för transport, trafik och infrastruktur

Kommunikationsministeriet

NTM-centralerna sköter regionala trafikuppgifter: trafiksystemets funktion, trafiksäkerheten, väg- och trafikförhållandena, den regionala väghållningen, understöden för enskilda vägar, utvecklingen av trafiktjänster, den offentliga persontrafiken och skärgårdstrafiken. Uppgiften med trafiksystemets funktion (regionalt trafiksystemarbete) innebär att NTM-centralen har till uppgift att säkerställa att de nationella målen nås, utveckla vägnätet på lång sikt och minimera säkerhets-, smidighets- och miljölägenheter i trafiken. Den regionala väghållningens uppgifter inkluderar skötsel, underhåll och förbättring av vägarna och mindre vägprojekt. Den praktiska väghållningen sköts av entreprenörer som köpt tjänst. Uppgiften med trafiksäkerhet och väg- och trafikförhållanden innebär att NTM-centralerna främjar trafiksäkerheten genom väghållningsåtgärder och samarbete med bland annat Trafikskyddet, polisen, räddningsverket och kommunerna.

I det regionala trafiksystemarbetet är det NTM-centralens uppgift att säkerställa att de nationella målen nås, utveckla vägnätet på lång sikt och minimera säkerhets-, smidighets- och miljölägenheter i trafiken. NTM-centralerna främjar trafiksäkerheten genom väghållningsåtgärder och samarbetar med Trafikskyddet, polisen, räddningsverket och kommunerna. Enligt lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) ansvarar närings-, trafik- och miljöcentralerna för skötseln av uppgifter inom väghållningen under Trafikledsverkets styrning. I NTM-centralernas väghållningsuppgifter ingår skötsel, underhåll och förbättring av vägarna samt mindre vägbyggesprojekt på regional nivå. Farledsverket ansvarar för de uppgifter som hör till landsvägsnätets ägare och för betydande projekt.

Uppgifter enligt uppgiftshelheten sköts i regel vid nio NTM-centraler inom ansvarsområdet för transport, trafik och infrastruktur. Upphandlingar inom underhåll och byggande som hör till väghållningen sköts dock vid fyra NTM-centraler, Nationella uppgifter som centraliserats till en NTM-central är väghållningstillstånd (Birkaland), skadestånd och fordonsförflyttningar (Lappland), skärgårdstrafiken (Egentliga Finland), konkurrensutsättningen av vägunderhållsentreprenader (Egentliga Finland), trafikens kundtjänster (Birkaland) och musei- och traditionsärenden (Birkaland).

NTM-centralerna beviljar enligt prövning väglagen statsunderstöd för underhållet av enskilda vägar i enlighet med lagen om enskilda vägar (560/2018). NTM-centralerna ansvarar för inköpen och utvecklingen inom den regionala och lokala offentliga persontrafiken. Statsunderstöden för offentlig persontrafik grundar sig på lagen om transportservice (320/2017), statsunderstödslagen (688/2001), på den med stöd av dem utfärdade statsrådets förordning om statsunderstöd för transportservice (509/2018) och på skrivningarna i statsbudgeten. Behöriga myndigheter inom kollektivtrafiken är nio NTM-centraler för vilka Transport- och kommunikationsverket fastställer kvoter för anslaget för kollektivtrafik. NTM-centralerna köper inom ramen för sina

anslag trafik mellan kommunerna för att trygga nödvändiga förbindelser mellan landsbygdsområden. Dessutom upphandlar NTM-centralerna kollektivtrafik till sina regioner genom konkurrensutsatta avtal i vars finansiering kommunerna kan delta. NTM-centralerna gör tillsammans med kommunerna i sina områden upp en servicenivåplan för kollektivtrafiken som granskar behovet av mobilitet mellan kommunerna och fastställer det målsatta utbudet av trafik tjänster för de kommande 4–5 åren. Därtill kan NTM-centralerna bevilja statsunderstöd till små behöriga myndigheter och andra kommuner inom sina områden.

Skötseln av transportservicen för den bofasta befolkningen i skärgården har centraliserats till NTM-centralen i Egentliga Finland. Uppgiften omfattar konkurrensutsättning av 12 förbindelsefartygsrutter, stöd för skärgårdstrafiken och ägande och underhåll av bryggor. Även skötseln av landsvägsfärjorna, som ingår i väghållningen, har centraliserats till samma NTM-central.

Ansvarsområdet för miljö och naturresurser

Miljöministeriet

Tillsynsmyndigheter enligt miljöskyddslagen är närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakar de miljötillstånd och beslut med anledning av anmälan som utfärdas av regionförvaltningsverken samt genomför registreringar. Kommunens miljöförvaltningsmyndighet övervakar de miljötillstånd, andra beslut och registreringar som kommunen sköter. Närings-, trafik- och miljöcentralerna är också tillsynsmyndigheter enligt marktäktlagen (555/1981) när förfarandet för gemensam behandling av ansökan om miljötillstånd och ansökan om marktäktstillstånd tillämpas i projektet och tillståndet enligt miljöskyddslagen hör till den statliga tillståndsmyndighetens behörighet. Enligt miljöskyddslagen ska tillsynen vara högklassig, regelbunden och effektiv och basera sig på en bedömning av miljörisiker. För den regelbundna tillsynen ska närings-, trafik- och miljöcentralerna göra upp en tillsynsplan som beskriver områdets särdrag, tillsynsbehovet, resurserna och metoderna för tillsyn samt samarbetet mellan de myndigheter som svarar för tillsynen. Miljöministeriet utfärdade år 2016 anvisningar för närings-, trafik- och miljöcentralerna för ordnandet av tillsynen (YM4/401/2016). Utöver periodiska inspektioner enligt tillsynsplanen omfattar tillsynen också övriga inspektioner som situationen kräver, förhandlingar med verksamhetsutövarna, kontroll av periodiska rapporter och utlåtanden som ska ges över ansökningar om tillstånd. Syftet med tillsynen är att säkerställa att verksamhetsutövarna följer tillståndsbestämmelserna, till exempel utsläppsgränserna, i miljöskyddslagen och avfallslagen. En avgift får tas ut för periodiska inspektioner och andra tillsynsåtgärder, och avgiftens storlek bestäms genom statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralernas avgiftsbelagda prestationer. NTM-centralerna har även med stöd av miljöskyddslagen uppgifter som gäller sanering av föroreningar i mark och grundvatten såsom att ta emot, inspektera och fatta beslut om sanering av mark eller grundvatten och att övervaka att besluten genomförs. Dessutom har NTM-centralerna en styrnings- och främjandeuppgift i fråga om de uppgifter som nämns i lagen, en allmän tillsynsuppgift och skyldighet att föra det allmänna intressets talan i det lagstadgade beslutsfattandet.

Allmänna tillsynsmyndigheter enligt avfallslagen är närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Avfallslagens syfte är att främja att främja cirkulär ekonomi och en hållbar användning av naturresurserna, minska avfallets mängd och skadlighet, förebygga den fara och skada för hälsan och miljön som avfall och avfallshantering orsakar, säkerställa en fungerande avfallshantering och förhindra nedskräpning. Genom avfallslagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv (2008/98/EG) om avfall och om upphävande av vissa direktiv (avfallsdirektivet), ett flertal andra specifika direktiv för avfallsslag och senast Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 om minskning av vissa plastprodukters

inverkan på miljön (direktivet om engångsplaster). En tillsynsmyndighet ska enligt avfallslagen med regelbundna intervaller inspektera anläggningar och företag som bedriver verksamhet där avfall behandlas i en anläggning eller yrkesmässigt, där det uppkommer farligt avfall, där avfall transporteras eller insamlas yrkesmässigt, som bedriver verksamhet som avfallsmäklare eller som utför internationella avfallstransporter. Dessutom gör NTM-centralerna förhandskontroller till exempel genom att godkänna yrkesmässiga transportörer och mäklare som förs in i avfallsregistret. Om en verksamhet kräver miljötillstånd, ska inspektionerna dock utföras som tillståndsovervakning enligt miljöskyddslagen. Den regionala samarbetsgruppen enligt avfallslagen, som inrättas av närings-, trafik- och miljöcentralen, genomför och följer upp den nationella avfallsplanen samt utvecklar och främjar genomförandet av programmet för cirkulär ekonomi samt marknaden för cirkulär ekonomi. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har dessutom en styrnings- och främjandeuppgift i fråga om de uppgifter som nämns i lagen, en allmän tillsynsuppgift och skyldighet att föra det allmänna intressets talan i det lagstadgade beslutsfattandet. Även vissa tillsynsuppgifter enligt avfallslagen har centraliserats till en NTM-central: Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland övervakar att bestämmelserna om producentansvar i avfallslagens 6 kap. följs, och Närings-, trafik- och miljöcentralen i Sydöstra Finland godkänner centraliserat avfallstransportörer och avfallsmäklare som är etablerade utanför Finland för anteckning i avfallshanteringsregistret.

NTM-centralerna ansvarar i huvudsak för beslutsfattandet samt genomförandet av och tillsynen över besluten enligt naturvårdslagen (9/2023). De främjar skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt värden av landskapet inom sina områden, svarar för de myndighetsuppgifter som särskilt föreskrivits för dem, övervakar att bestämmelserna i naturvårdslagen följs och för talan för att tillvarata det allmänna naturvårdsintresset. NTM-centralerna fattar med stöd av naturvårdslagen beslut i bland annat ärenden som gäller Natura 2000-områden, naturvårdsprogram, privatägda naturvårdsområden, skydd av arter och naturtyper, naturskador, undantag från naturvårdslagen (tillstånd) samt tillsyn och tvångsmedel. Uppgifterna i anslutning till inrättande och anskaffning av naturvårdsområden är centrala. NTM-centralerna ansvarar också för genomförandet och tillsynen av de skyldigheter som följer av unionslagstiftningen och för utlåtningsuppgifter till exempel i fråga om planläggningens tillstånd och miljötillstånd. Dessutom fungerar de som stödmyndighet i stöd- och bidragsfrågor som rör skyddet och värden av den biologiska mångfalden. Till uppgifterna att främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden hör också allmän information, rådgivning och utökande av medvetenheten om den biologiska mångfalden.

Tillsynsmyndigheter enligt vattenlagen är närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Vattenlagen hör till justitieministeriets föredragningsansvar och uppgifterna enligt den styrs av jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet inom deras ansvarsområden. Närmare bestämmelser om övervakningen av att vattenlagen följs och förfarandena för att ordna övervakningen får enligt vattenlagen utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

I NTM-centralernas tillsynsuppgift ingår tillsyn över att vattenlagen och de bestämmelser och föreskrifter på lägre nivå som meddelats med stöd av den följs (laglighetsövervakning), bevakning av det allmänna intresset i vattenfrågor, behandling av anmälningsärenden enligt vattenlagen och fastställande av planer i anslutning till granskning av vattenhushållningsprojektens konsekvenser.

Enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004, nedan även vattenförvaltningslagen) och de förordningar som utfärdats med stöd av den är NTM-centralen en vattenförvaltningsmyndighet som styrs av miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet inom de

ras ansvarsområden. NTM-centralerna planerar och främjar vattenvården och sköter inom havsvården regionala uppgifter som grundar sig på EU-regleringen. De viktigaste EU-direktiven är Europaparlamentets och rådets direktiv (2000/60/EG) om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten), Europaparlamentets och rådets direktiv (2008/56/EG) om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (ramdirektivet om en marin strategi) och Europaparlamentets och rådets direktiv (2006/118/EG) om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring (grundvat-tendirektivet) samt Europaparlamentets och rådets direktiv om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område (2008/105/EG), som ändrats genom direktiv. NTM-centralerna har rapporterat till EU:s kommission som myndigheter enligt ramdirektivet för vatten. Dessutom har de en skyldighet att främja genomförandet av åtgärder inom vatten- och havsvården. De grundläggande åtgärderna inom vattenvården grundar sig också på flera EU-direktiv såsom avlopps-vattendirektivet, badvattendirektivet, dricksvattendirektivet och nitratdirektivet. NTM-centralerna har enligt vattenvårdslagen också en organiseringsuppgift i fråga om stödet för vatten-vård och havsvård.

NTM-centralerna fungerar som allmänna styrnings- och tillsynsmyndigheter i verksamheten enligt marktäktslagen.

NTM-centralerna är sådana kontaktmyndigheter som avses i lagen om förfarandet vid miljö-konsekvensbedömning (252/2017). Kontaktmyndigheten ansvarar för ordnandet och styrningen av förfarandet. Dess viktigaste uppgifter är att ordna förhandsöverläggningar i samband med förfarandet, samråd rörande miljökonsekvensbeskrivningen, ge utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning och lämna en motiverad slutsats om projektets betydande miljö-konsekvenser. NTM-centralen fattar också beslut om tillämpning av bedömningsförfarandet i enskilda fall. Inom miljöministeriets förvaltningsområde verkar NTM-centralen som statsbi-dragsmyndighet i fråga om flera statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001). Till exempel enligt lagen om stödjande av sanering av förorenade områden (246/2019) ska Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland fatta beslut om ordnande av utredning av föroreningsgra-den på ett område och ordnande av sanering av området.

Inom miljöministeriets förvaltningsområde föreskrivs för NTM-centralerna också vissa myn-dighetsuppgifter i lagen om miljöskadefonden (1262/2022), lagen om avhjälpande av vissa mil-jöskador (383/2009), lagen om kommunernas miljövårdsförvaltning (64/1986), lagen om av-skiljning och lagring av koldioxid (416/2012), lagen om frivilligt deltagande i miljölednings-och miljörevisionsordningen (121/2011), terrängtrafiklagen (1710/1995) och lagen om friluftsliv (606/1973).

Vid NTM-centralerna finns också en av miljöministeriet inrättad kundservice för miljöfrågor, där kunderna får råd om centralernas uppgifter och tjänster i anslutning till miljön och i region-förvaltningsverkens miljö- och vattentillståndsärenden samt allmän rådgivning i miljöfrågor och om anlitaandet av e-tjänster. Av verksamheten faller 1 årsverke under jord- och skogsbruks-ministeriets uppgifter. NTM-centralerna utför också under miljöministeriets styrning klimatar-bete för motarbetande av och anpassning till klimatförändringarna (tillsyn, styrning och utveck-ling) med undantag för markanvändningssektorns klimatåtgärder. Därtill finansierar de klimatar-bete (understöd).

NTM-centralerna främjar ordnandet av planeringen av kommunens områdesanvändning (mar-kanvändnings- och bygglagen 132/1999, från och med den 1 januari 2025 lagen om områdes-användning). Närings-, trafik- och miljöcentralen ska övervaka att ärenden som har verkningar som är riksomfattande och betydande på landskapsnivå beaktas vid planläggningen och annan områdesanvändning. Utöver besvärsträtten i anslutning till tillsynsuppgiften kan närings-, trafik-

och miljöcentralen sedan kommunen godkänt en generalplan eller detaljplan ge kommunen en skriftlig rättelseuppmaning, om planen har utarbetats utan att de riksomfattande målen för områdesanvändningen har beaktats eller annars i strid med lagens bestämmelser och det är förenligt med allmänt intresse att ärendet förs till kommunen för nytt avgörande.

I bygglagen (751/2023, träder i kraft den 1 januari 2025) finns bestämmelser om planering, byggande och användning av byggnader och byggnadsobjekt. Enligt bygglagen har NTM-centralerna till uppgift att främja ordnandet av byggnadsväsendet och övervaka byggandet på det sätt som föreskrivs i bygglagens 4 §. I bygglagen föreskrivs det uttryckligen om när NTM-centralen har besvärsmått i fråga om beslut som fattats av en kommunal myndighet med stöd av bygglagen.

NTM-centralen fungerar som tillsynsmyndighet enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010). Enligt 4 § 2 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralerna och Museiverket främja och utöva tillsyn över bevarandet av byggnadsarvet med stöd av den lagen. I NTM-centralernas tillsynsuppgift ingår rätt till insyn, beslut om skydd och undantag samt uppföljning av läget och utvecklingen i områdets bebyggda kulturmiljö. NTM-centralerna beslutar också om undantag från skydd. Dessutom beviljar NTM-centralerna understöd för vård av byggnadsarvet till ägare av kulturhistoriskt betydande byggnader.

För närvarande är det närings-, trafik- och miljöcentralen som för talan för att tillvarata det allmänna miljöintresset. Bevakningen av det allmänna miljöintresset grundar sig på gällande miljölagstiftning såsom miljöskyddslagen, vattenlagen, avfallslagen och naturvårdslagen. Till helheten hör också tillsynsfrågor inom planläggningen till följd av lagstiftningen om områdesanvändning.

Bevakningen av det allmänna intresset kan anses representera alla som orsakats olägenhet och genom den eftersträvas en bevakning som är bredare än bevakningen av enskilda intressen. Den som orsakats olägenhet är inte alls eller inte enbart en enskild person eller en grupp av personer, utan olägenheten berör en större helhet. Bevakning av det allmänna intresset avser framför allt gemensamma intressen eller intressen som det inte finns någon direkt förespråkare för. Till exempel har miljön ingen som kan föra miljös talan i ärenden som gäller förorening av miljön. Allmänt sett kan till exempel samtliga invånares intresse i ett område vara ett sådant allmänt intresse som det är myndigheternas skyldighet att bevaka.

Bevakningen av det allmänna intresset är en del av myndighetsverksamheten och laglighetskontrollen enligt miljöskyddslagen, eftersom den i fråga om miljöskyddslagen som helhet anknuter till miljöskyddslagens principer, förorening av miljön, inklusive förebyggandet av olägenheter för hälsan. Föremål för föroreningen och för skyddet enligt miljöskyddslagen är då miljön och människorna. I miljöskyddslagen är bevakningen av det allmänna intresset en väsentlig del av myndighetsverksamheten, beslutsfattandet och tillsynen enligt lagen. Bevakningen av det allmänna intresset ingår som en beståndsdel i samtliga åtgärder, från förhandstillsyn till efterhandstillsyn. På motsvarande sätt är det allmänna intresset integrerat i naturvårdslagens mål, beslutsfattande och ändringssökande.

Skötseln av närings-, trafik- och miljöcentralernas tillsynsuppgifter ska ordnas så att en opartisk behandling av ärendena tryggas när uppgiften är att bevaka allmänt intresse i miljö- och vattenärenden, producera och distribuera miljöinformation och förbättra miljömedvetenheten, förebygga och bekämpa miljöskador och miljöolägenheter, sköta statens vattenrättsliga tillstånd och privaträttsliga avtal och sörja för genomförandet av miljö-, vattentjänst- och vattendragsarbeten (4 § 3 mom. i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna).

Enligt lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), som hör till utrikesministeriets förvaltningsområde, fungerar närings-, trafik- och miljöcentralen i den ekonomiska zonen som kontaktmyndighet enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning samt som tillsynsmyndighet enligt naturvårdslagen, miljöskyddslagen, vattenlagen och avfallslagen. Behörig närings-, trafik- och miljöcentral är den vid vars verksamhetsområde projektet i den ekonomiska zonen är beläget (18 §).

Jord- och skogsbruksministeriet

Vattenhushållning

I NTM-centralernas vattenhushållningsuppgifter ingår myndighets- och expertuppgifter samt främjande och tillsyn i samband med användningen och vården av vattenresurser med avseende på vattentjänst och avlopp, reglering av vattendrag, hantering av översvänningsrisker, torrläggning och bevattning av mark, dammsäkerhet, istandsättning av vattendrag, statens skyldigheter som tillståndshavare enligt vattenlagen samt gränsvattendragsfrågor. NTM-centralerna sköter vattenhushållningsuppgifter i samarbete per avrinningsområde och i många av dem har behörigheten centraliserats på riksnivå.

Vattenhushållningsuppgifterna grundar sig på följande författningar: vattenlagen (587/2011) och statsrådets förordning om vattenhushållningsärenden (1560/2011), lagen om hantering av översvänningsrisker (620/2010) och statsrådets förordning om hantering av översvänningsrisker (659/2010), dammsäkerhetslagen (494/2009) och statsrådets förordning om dammsäkerhet (319/2010), lagen om vattentjänster (119/2001), statsrådets förordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten (6/2023) samt om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) och statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006), lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i gränsälvöverenskommelsen mellan Finland och Sverige, om tillämpning av överenskommelsen och om upphävande av vissa lagar (722/2010), lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen (1331/1991) samt de stödförfattningar som hör till ansvarsområdet.

Tillsynsmyndigheter enligt vattenlagen är NTM-centralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. I NTM-centralens tillsynsuppgift ingår tillsyn över att vattenlagen och de bestämmelser och föreskrifter på lägre nivå som meddelats med stöd av den följs (laglighetsövervakning), bevakning av det allmänna intresset i vattenfrågor, behandling av anmälningsärenden enligt vattenlagen och fastställande av planer i anslutning till kontroll av vattenhushållningsprojektens konsekvenser samt godkännande av genomförandeplaner för fiskerihushållningsskyldigheten och fastställande av planer för användning av fiskerihushållningsavgiften.

NTM-centralernas uppgifter i anslutning till tryggheten av vattentjänsten, dammsäkerheten och hanteringen av översvänningsrisker är strategiska uppgifter enligt säkerhetsstrategin för samhället. Driftssäkerheten i vattentjänsten är en central försörjningsberedskapsfråga med tanke på samhällets funktion och dammsäkerheten bidrar till att trygga energiproduktionen.

Jord- och skogsbruksministeriet styr NTM-centralerna i uppgifterna som gäller vattenhushållning genom de effektivitetsmål som ställs upp i statsbudgeten, resultatstyrning, resursstyrning, informationsstyrning och övrig växelverkan.

Inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Birkaland finns ett kundservicecenter för miljöfrågor, där kunderna får råd om uppgifter och tjänster i anslutning till centralernas miljö och naturresurser samt i regionförvaltningsverkens miljö- och vattentillståndsärenden och allmän rådgivning i miljö- och naturresursfrågor och anlitaandet av e-tjänster.

Uppgifter i anslutning till klimatet och främmande arter

NTM-centralen i Norra Österbotten sköter under jord- och skogsbruksministeriets styrning och nationellt centraliserat den regionala samordningen, uppföljningen och främjandet av genomförandet enligt statsrådets redogörelse över den nationella planen för anpassning till klimatförändringar enligt 10 § i klimatlagen (423/2022) samt statsrådets redogörelse över klimatplanen för markanvändningssektorn enligt 12 §. Till uppgiftshelheten hör också anslagsbundna statsunderstödsuppgifter. Den tvärsektoriella samordningsuppgiften har placerats direkt under överdirektören för NTM-centralen. Klimatlagen hör till miljöministeriets föredragningsansvar, begränsningen och anpassningen inom markanvändningssektorn till jord- och skogsbruksministeriets styrningsansvar och skyldigheterna enligt lagen sköts inom olika samhällssektorer under styrning av ministerierna enligt deras ansvarsområden.

När det gäller främmande arter är NTM-centralens uppgift att ansvara för tillsynen över att EU-förordningen om invasiva främmande arter (1143/2014), som gäller förebyggande och kontroll av införsel och spridning av invasiva främmande arter, och lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) följs samt att besluta om vidtagande av snabba åtgärder för bekämpning av främmande arter. NTM-centralen i Kajanaland sköter under styrning av jord- och skogsbruksministeriet som en nationellt centraliserad uppgift samordningen av tillsynen och främjandet enligt lagstiftningen om främmande arter samt eventuella statliga stöduppgifter.

Inrikesministeriet

I enlighet med utlänningslagen (301/2004) följer närings-, trafik- och miljöcentralen i samråd med arbetsmarknadsparterna arbetsmarknadsläget i sitt område och fattar ett beslut i vilket det utfärdas riktlinjer för de allmänna villkoren för anlitaandet av utländsk arbetskraft inom centralens område. Enligt 79 a § i utlänningslagen fattar närings-, trafik- och miljöcentralen delbeslut på ansökan om uppehållstillstånd för företagare.

I lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) föreskrivs om närings-, trafik- och miljöcentralens rätt att för att sköta sina lagstadgade uppgifter behandla uppgifter som centralen registrerat i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden samt om centralens rätt att få och lämna ut uppgifter.

En plan enligt räddningslagens 22 b § för oljeskador i området ska delges närings-, trafik- och miljöcentralen. En plan som görs upp av hamninnehavare och verksamhetsidkare i kustområdet enligt räddningslagens 22 c § för oljeskador och fartygskemikalieolyckor i området ska delges närings-, trafik- och miljöcentralen. Enligt 111 a § i räddningslagen leds efterbehandlingen av oljeskador av den myndighet som den berörda kommunen bestämt. Närings-, trafik- och miljöcentralen styr och samordnar efterbehandlingsarbetet, om bekämpningen omfattar flera kommuner. Miljöministeriet svarar för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av efterbehandlingen av oljeskador.

Tabell x. Årsverken vid NTM-centralerna 2023–2024

Ansvarsområde och verksamhetsgrupp/verksamhet	2023 omkostnader	2023 alla moment	2024 omkostnader	2024 alla moment
NTM-centralens ledning och gemensamma	90	93		
Näringarna, arbetskraften och kompetensen	886	1164		
Regionutvecklingen och landskapsförbundens samarbetsområden	34	105		
Näringspolitiken, energipolitiken och samordningen av den nationella beredningen och verkställigheten av klimatpolitiken	57	62		
Innovations- och teknologipolitiken, företagens internationalisering samt teknisk säkerhet	52	88		
Sysselsättning, arbetslöshet och offentlig arbetskraftsservice	197	215		
Integration av invandrare	46	52		
Landsbygdsutveckling, jordbruk och livsmedel	373	503		
Säkerhet och kvalitet i fråga om produktionsfördigheterna inom jordbruket, djurens hälsa och välfärd samt växthälsa	51	51		
Fiskeri-, vilt- och renhushållning	56	67		
Vetenskap, utbildning och barndagvård samt konst, kultur, idrott och ungdomsarbete	20	21		
Trafik och infrastruktur	420	422		
Trafikleder, hamnar och flygplatser	250	252		
Väg- och järnvägstrafik, civil luftfart och sjötrafik	26	26		
<u>Ordning av offentlig persontrafik</u>				
Väg- och järnvägstrafik, civil luftfart och sjötrafik	143	145		
<u>Övriga uppgifter</u>				
Miljö och naturresurser	792	1069		
Områdesanvändning: <u>Allmänt främjande</u>	38	42		
Områdesanvändning: <u>Understöd för avstående från oljeuppvärmning</u>	11	10		
Områdesanvändning: <u>Understöd för vård av byggnadsarvet</u>	5	5		
Områdesanvändning: <u>Övriga uppgifter</u>	44	46		
Naturvård: <u>Inrättande av naturvårdsområden</u>	29	48		
Naturvård: <u>Skydd och vård av livsmiljöer</u>	11	61		

Naturvård: <u>Annan styrning av naturvården</u>	58	70
Naturvård: <u>Övriga uppgifter</u>	34	55
Vattenhushållning	126	197
Miljöskydd: <u>Genomförande av planer för vatten- och havsvård och programmet för effektiverat vattenskydd</u>	13	38
Miljöskydd: <u>Miljöfostran</u>	1	1
Miljöskydd: <u>Begränsning av och anpassning till klimatförändringar</u>	6	13
Miljöskydd: <u>Övriga uppgifter</u>	416	483
Alla totalt	2 189	2 747

Centraliserade uppgifter och specialiseringsuppgifter

NTM-centralernas centraliserade uppgifter och specialiseringsuppgifter är i sammanfattning följande:

NTM-centralen i Nyland:

- Uppehållstillstånd för företagare
- Uppgifter i anslutning till genomförandet av lönegarantilagen och sjö-
männens lönegarantiärenden
- Juridisk vägledning för arbets- och näringsbyråerna
- Expert- och utvecklingsuppgifter som gäller bullerbekämpning
- Främjande av invandrares integration (Nyland, Tavastland, Sydöstra
Finland)
- Samordning av planeringen av vattenvården i Kymmene älvs–Finska vi-
kens vattenförvaltningsområde
- Stöduppgifter för utveckling och istandsättning av områden för närrekre-
ation i kommunerna
- Utveckling av upphandlingen inom den riksomfattande arbetspolitiken
(inkl. uppgiften som huvudanvändare för systemet för Godkänd styrelse-
medlem (Hyväksytyt hallituksen jäsen)
- Hjälpuppgifter inom Kommun- och Organisations-Helmi
- Förvaltning och utvecklande av kotoutumisentuki.fi
- Anskaffning av F.E.C-utbildningar

NTM-centralen i Egentliga Finland:

- Upphandling av underhåll och byggande av landsvägar i NTM-cen-
tralernas verksamhetsområden i Egentliga Finland, Satakunta, Birka-

- land, Södra Österbotten och Österbotten. Konkurrensutsättning och upphandlingsbeslut i anslutning till konkurrensutsättning av områdesentreprenader för det dagliga underhållet
- Samordning och utveckling av ärenden vid NTM-centralerna i enlighet med lagen om skyddande av byggnadsarvet
 - Uppgifter som gäller upphandling och understöd inom och fastställande av servicenivån för trafik- och transportservicen i skärgården
 - Uppgifter som gäller upphandling inom och fastställande av servicenivån för landsvägsfärjetrafiken
 - Uppgifter som gäller förkörsrätten enligt vägtrafiklagen vid ankomst till färjor och förbindelsefartyg
 - Expertuppgifter som gäller miljöskydd inom fiskodlingen och Skärgårdshavets biosfärområde
 - Samordning av nationella företagskundrelationer (kansallinen yrityssiakkuus)
 - Hantering av riskerna för översvämning och torka i Kumo älvs avrinningsområde
 - Tillståndsuppgifter som gäller artskydd och fåglar
 - Samordning av planeringen av havsvården
 - Uppgifter i anslutning till regional samordning, planering, styrning och uppföljning för att främja integrationen av invandrare och främjandet av goda etniska relationer i Egentliga Finland och Satakunta
 - ESF-projektet Med sikte på Finland
 - Stöd för växthusproduktion och stöd för lagring av trädgårdsprodukter (Nyland, Egentliga Finland, Satakunta, Sydöstra Finland, Birkaland, Tavastland, Södra Savolax)
 - Uppgifter som åläggs NTM-centralen i statsrådets förordning om stöd som beviljas biogasanläggningar för främjande av produktionen av återvunnen gödsel åren 2024–2026 (81/2024)
 - Uppgifter för att ordna stödet för gipsbehandling av odlingsmark
 - Programmet för effektiviserat vattenskydd: Vattenhushållning inom jord- och skogsbruket
 - De riksomfattande uppgifterna inom fiskerihushållningen:
 - Uppgifter som avses i lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (1048/2016)
 - Uppgifter som föreskrivits för närings-, trafik- och miljöcentralen i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014)
 - Uppgifter i anslutning till registrering av kommersiella fiskare
 - Uppgifter som avser införsel av fisk som avses i 77 § i lagen om fiske (379/2015)
 - Registrering av fiskefartyg och vattenbruksfartyg
 - Uppgifter som gäller beviljande, kontroll och övervakning av stöd som beviljas för finansiering av åtgärd som avses i artiklarna 76–80 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 om Europeiska havs- och fiskerifonden

- Uppgifter som gäller beviljande, kontroll och övervakning av stöd som beviljas för finansiering av åtgärder som avses i artiklarna 22–23 och 32–34 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1139 om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden och om ändring av förordning (EU) 2017/1004
- Uppgifter i anslutning till försäkringsstöd för kommersiellt fiske
- Beviljande och utbetalning av bidrag för kostnader för avlägsnande av gräsälshanar som orsakar skador för kommersiellt fiske och fiskodling
- Uppgifter i anslutning till skyldigheten att anmäla fångster från kommersiellt fiske i inlandsvattnen
 - Uppgifter inom fiskerihushållningen inom NTM-centralernas verksamhetsområden i Nyland, Birkaland, Sydöstra Finland, Södra Österbotten och Österbotten
- Uppgifter som gäller fiskerihushållningen och bevakandet av det allmänna fiskerintresset enligt lagen om fiske, lagen om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden, lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (997/2021), vattenlagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och miljöskyddslagen

NTM-centralen i Tavastland:

- Förvaltning av strukturfondsverksamheten i Södra Finlands verksamhetsområde
- Förvaltning av de riksomfattande ESF-åtgärderna för kreativt kunnande inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde
- Uppgifter för genomförandet av utvecklingen av jordbruket och landsbygden, genomförande och samordnande av riksomfattande projekt
- Uppgifter för att hantera översvämningrisker i Vanda ås avrinningsområde
- Förvaltning av den nationella ESF-åtgärdshelheten Omställningsskydd via samarbete inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde
- Samordning, förvaltning och utveckling av tillsyns- och belastningsdelen i datasystemet för miljövårdsinformation
- Uppgifter som förmedlande organ för ESF+-temahelheten Fungerande vardag för invandrare
- Statsbidragsmyndighetens riksomfattande uppgifter i anslutning till främjandet av integration

NTM-centralen i Birkaland:

- Kundenservice för miljöfrågor
- Trafikens kundservice
- Merparten av tillstånden för väghållning: placering av kommunikations- och elledningar, fossilgas- och fjärrvärmerör samt vatten- och avloppsledningar, informationsmärken och reklam vid vägar, kiosk- och försäljningsavtal, tillfälliga tillstånd och trafikarrangemang, tillstånd som avser vägområdet, tillstånd som gäller anslutning för förbindelsevägar och lätttrafikerade regionala vägar samt byggande på skydds- och frisksområde
- Uppgifter i anslutning till väghållningsmyndighetens traditionsarbete

- Tillsyn över producentansvaret för avfallshanteringen
- Uppgifter i anslutning till regional samordning, planering, styrning och uppföljning för att främja integrationen av invandrare och andra uppgifter som föreskrivs separat samt tillsättande och samordning av en regional delegation för etniska relationer vid NTM-centralerna i Birkaland och Mellersta Finland
- Riksomfattande genomförande av forsknings- och saneringsprogrammet för förorenade markområden
- Verkställande av oljeskyddsfondens projekt JASKA
- Utredning av föroreningsgraden och bidrag som avser sanering
- Övriga uppgifter för att genomföra miljövårdsarbeten i NTM-centralernas verksamhetsområden i Birkaland och Tavastland
- Understöd för småhus för avstående från uppvärmning med olja och fossilgas
- Genomförande av ett utrednings- och iståndsättningsprojekt för deponier för utvinningsavfall som stängts eller övergivits
- Specialiseringsuppgift regionalt genomförande av den nationella klimatplanen på medellång sikt i enlighet med 11 § i klimatlagen

NTM-centralen i Sydöstra Finland:

- Upphandling av underhåll och byggande av landsvägar i NTM-centralernas verksamhetsområden i Sydöstra Finland, Nyland och Tavastland
- Sakkunniguppgifter som gäller miljöfrågor inom skogsindustrin och den anknyttande kemiska industrin
- Sakkunniguppgifter i anslutning till övervakningsfrågor som avses i kemikalielagen
- Hantering av översvänningsrisker i Kymmene älvs och Vuoksens avrinningsområden
- Reglering av Päijänne och den del av Kymmene älv som ligger nedanför Päijänne
- Avtappning av Saimen och Vuoksen
- Uppgifter med anknytning till överenskommelsen mellan Finland och Ryssland om gränsvattendrag
- Uppgifter i anslutning till registrering av internationella avfallstransportörer
- Utveckling av upphandlingen inom den nationella arbetspolitiken

NTM-centralen i Södra Savolax:

- Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter: Arbets- och näringsförvaltningens telefon tjänster för personkunder, Företags-Finlands telefon tjänst, Företags-Finland och Företagarens ekonomihjälp
- Förvaltning av strukturfondsverksamheten i Östra Finlands verksamhetsområde
- Det förmedlande organets uppgifter avseende riksomfattande teman delfinansierade av ERUF och ESR+ vid NTM-centralen i Södra Savolax (ANM, UKM)

- Samordning av vattenvården i Vuoksens vattenförvaltningsområde
- Skydd av saimenvikaren
- Byggande, projekthantering, upphandling
- Centraliserade bidrag (stadsvatten och skadliga ämnen, särskilt angivna program och ändamål, som främjar utveckling av vattentjänster eller vattenaffärsverksamhet, försök, partnerskap eller export, internationalisering av vattenverk, coronafinansiering till vattenverk)
- Vattentjänstuppgifter (inkl. NTM-uppgifterna enligt lagen om vattentjänster, den ansvariga myndighetens uppgifter inom vattentjänster till följd av NIS2-direktivet)
- Genomförandet av cybersäkerhetsdirektivet (NIS2) och den ansvariga myndighetens uppgifter avseende avfallshanteringen

NTM-centralen i Norra Savolax:

- Uppgifter inom fiskerihushållningen i NTM-centralernas verksamhetsområden i Norra Savolax, Södra Savolax, Norra Karelen, Mellersta Finland, Birkaland och Tavastland:
- Uppgifter som gäller fiskerihushållningen och bevakandet av det allmänna fiskeriintresset enligt lagen om fiske, lagen om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden, lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden, vattenlagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och miljöskyddslagen
 - Uppgifter i anslutning till regional samordning, planering, styrning och uppföljning för att främja integrationen av invandrare i NTM-centralernas verksamhetsområden i Norra Savolax, Södra Savolax och Norra Karelen
 - Nationellt stöd för biodling som utbetalas enligt antalet bisamhällen
 - Fram till utgången av 2024 uppgiften för utveckling och samordning inom den riksomfattande modellen för internationell rekrytering samt den riksomfattande anskaffningen av samanskaffningsutbildning inom utbildningar för att förbättra arbetsplatsfinska och arbetsplatssvenska.

NTM-centralen i Norra Karelen:

- Förvaltning av biosfärområdet i Norra Karelen inom ramen för UNESCO:s program Människan och biosfären
- Samordning och styrning av NTM-centralernas utlåtandeförfarande i anknytning till ansökningar om beskogningsstöd
- Samordning av skador orsakade av fredade arter, riksomfattande specialiseringsuppgift

NTM-centralen i Mellersta Finland:

- Förvaltning av strukturfondsverksamheten i Västra Finlands verksamhetsområde
- Det förmedlande organets uppgifter avseende riksomfattande teman delfinansierade av ESF vid NTM-centralen i Mellersta Finland (ANM)
- Samordnings- och expertuppgifter inom miljöfostran

- Konkurrensutsättning av underhåll och byggande av landsvägar, uppgifter som hör till NTM-centralen under avtalsperioden och garantitiden i NTM-centralernas verksamhetsområden i Mellersta Finland, Norra Savolax, Södra Savolax och Norra Karelen

NTM-centralen i Södra Österbotten:

- Expertuppgifter inom vattenhushållningen inom jord- och skogsbruket
- Expertuppgifter inom grundtorrläggning och dikningsförrättningar
- Riksomfattande underhåll av statens vattenkonstruktioner
- Riksomfattande produktion av hydrologisk information
- Samordning av planeringen av vattenvården inom Kumo älvs–Skärgårdshavets–Bottenhavets vattenförvaltningsområde
- Uppgiften som kontaktkompetens inom förnybar energi
- Verkställighetsuppgifter för stödjandet av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet samt investeringar som främjar återvinning av näringsämnen i biomassa
- Från ingången av 2025 avgiftsmyndighet i enlighet med lagen om miljöskadefonden, uppbärande av miljöskadeavgiften samt registrering av uppgifter med inverkan på betalningsskyldigheten och hur den uppfylls i datasystemet för miljövärdsinformation

NTM-centralen i Österbotten:

- Uppgifter i anslutning till regional samordning, planering, styrning och uppföljning för att främja integrationen av invandrare i NTM-centralernas verksamhetsområden i Österbotten och Södra Österbotten.
- Stöd för växthusproduktion och stöd för lagring av trädgårdsprodukter (Österbotten, Södra Österbotten, Norra Österbotten, Mellersta Finland, Norra Savolax, Norra Karelen, Kajanaland, Lappland)

NTM-centralen i Norra Österbotten:

- Strukturfondsuppgifterna i Norra Finland
- Det förmedlande organets uppgifter som avser riksomfattande teman delfinansierade av ERUF och ESF
- Samordnings- och expertuppgifter som gäller miljöskyddet inom torvproduktion
- Samordning av återställandet av utbyggda sjöar och vattendrag
- Samordning av planeringen av vattenvården i Ule älvs–Ijo älvs vattenförvaltningsområde
- Hantering av översvämningssrisker i Ule älvs avrinningsområde
- Utlåtanden för beskogningsstöd i de tre nordliga NTM-centralernas verksamhetsområden
- Programmet för effektiviserat vattenskydd, vattenhushållningen inom jord- och skogsbruket
- Experttjänster inom vattenhushållningen inom jord- och skogsbruket samt förvaltning av förbättrandet av jordmånen eller hanteringen av avrinningsområdena eller vattenhushållningen i vattendrag
- Uppgifter för anpassningen till klimatförändringarna och inom markanvändningssektorn: statsbidragsmyndighetens uppgifter i enlighet med

- statsunderstödslagen i anslutning till genomförandet av den nationella planen för anpassning till klimatförändringar i 10 § och klimatplanen för markanvändningssektorn i 12 § i klimatlagen (423/2022) samt de regionala uppgifterna för att samordna, följa upp och främja genomförandet
- Uppgifter i anslutning till regional samordning, planering, styrning och uppföljning för att främja integrationen av invandrare i NTM-centralernas verksamhetsområden i Norra Österbotten och Kajanaland
 - Utveckling av mottagandet och integrationen av barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare tillsammans med NTM-centralen i Nyland (utveckling av företrädersystemet och företrädarregistret)
 - Hantering av översvämningsskyddet och vattenhushållningen på åkrarna
 - Beviljande och utbetalning av regionala transportstöd

NTM-centralen i Kajanaland:

- Myndighetsuppgifter inom dammsäkerhet och expertuppgifter som gäller gruvdammar
- Expert- och utvecklingsuppgifter som gäller miljöskyddet inom gruvverksamheten
- Statsbidragsmyndighetens uppgifter vid beviljade av understöd för projekt vars syfte är att främja hanteringen av risker som orsakas av invasiva främmande arter, riksomfattande uppgift som koordinator avseende främmande arter

NTM-centralen i Lappland:

- Fiskerihushållningen i Norra Finland:
- Uppgifter som gäller fiskerihushållningen och bevakandet av det allmänna fiskeriintresset enligt lagen om fiske, lagen om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden, lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden, vattenlagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och miljöskyddslagen
 - Fiskerihushållningsuppgifter som gäller gränsälvarna (Tana älv, Näätämöjoki, Torne älv)
 - Upphandling av underhåll och byggande av landsvägar i NTM-centralernas verksamhetsområden i Lappland, Norra Österbotten och Kajanaland
 - Expertuppgifter inom samordningen av det arktiska miljösamarbetet samt tillstånds- och tillsynsuppgifter inom miljöskyddet rörande Antarktis
 - Skadeersättningsärenden i samband med vägunderhåll samt flyttningssärenden i fråga om fordon som har lämnats kvar vid landsväg
 - Strukturstöd för renhushållning och övriga nationella stöd
 - Stöd i enlighet med skollagen
 - Verkställighet av överenskommelsen om regleringen av Enare träsk i samarbete med norska och ryska myndigheter
 - Verkställighet av fiskeristadgan för Tana älv i samarbete med norska myndigheter
 - Samordning av planeringen av vattenvården i Kemi älvs vattenförvaltningsområde, Torne älvs internationella vattenförvaltningsområde och

- Tana älvs, Näätämöjokis och Pasvig älvs internationella vattenförvaltningsområde
- Verkställande av gränsälvsavtalet tillsammans med svenska myndigheter
- Verkställande av gränsälvsavtalet tillsammans med norska myndigheter
- Samarbete med Sverige och Norge vid hantering av översvänningsrisker
- Stöd för lagring av skogsbär och skogssvamp
- Samordning av expertis inom gruvverksamheten

Organisation

I fråga om antalet närings-, trafik- och miljöcentraler och deras verksamhetsområden, namn och verksamhetsställen och om utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhetsställe ska det enligt 4 § 1 mom. i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna föreskrivas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om antalet närings-, trafik- och miljöcentraler och deras verksamhetsområden, namn och verksamhetsställen finns i 1 § i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna. NTM-centralerna är NTM-centralen i Nyland, i Egentliga Finland, i Satakunta, i Tavastland, i Birkaland, i Sydöstra Finland, i Södra Savolax, i Norra Savolax, i Norra Karelen, i Mellersta Finland, i Södra Österbotten, i Österbotten, i Norra Österbotten, i Kajanaland och i Lappland. Bestämmelser om vilka ansvarsområden var central har finns i förordningens 3 §.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Nyland omfattar landskapet Nyland. Centralens har sitt verksamhetsställe i Helsingfors. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena för näringarna, arbetskraften och kompetensen (ansvarsområdet N) samt miljön och naturresurserna (ansvarsområdet M) inom sitt eget verksamhetsområde och de uppgifter som hör till ansvarsområdet för trafiken och infrastrukturen (ansvarsområdet T) förutom inom sitt eget verksamhetsområde även inom verksamhetsområdet för NTM-centralen i Tavastland.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Egentliga Finland omfattar landskapen Egentliga Finland och Åland (när det gäller frågor som inte ingår i självstyrelsen). Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Åbo och en filial i Björneborg. NTM-centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdet N inom ämbetsverkets verksamhetsområde och, i fråga om de uppgifter som inte faller inom landskapet Ålands behörighet, även på Åland, och de uppgifter som hör till ansvarsområdena T och M förutom inom ämbetsverkets eget verksamhetsområde även inom verksamhetsområdet för NTM-centralen i Satakunta.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Satakunta omfattar landskapet Satakunta. Dess verksamhetsställe finns i Björneborg. NTM-centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdet N inom ämbetsverkets verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Tavastland omfattar landskapen Egentliga Tavastland och Päijänne-Tavastland. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Lahtis och en filial i Tavastehus. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Birkaland omfattar landskapet Birkaland. Centralen har sitt verksamhetsställe i Tammerfors. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N, M och T inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Sydöstra Finland omfattar landskapen Kymmenedalen och Södra Karelen. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Kouvola och en filial i Villmanstrand. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N, M och T inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Södra Savolax omfattar landskapet Södra Savolax. Centralens har sitt verksamhetsställe i S:t Michel. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Norra Savolax omfattar landskapet Norra Savolax. Centralens har sitt verksamhetsställe i Kuopio. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt eget verksamhetsområde och de uppgifter som hör till ansvarsområdet T förutom inom sitt eget verksamhetsområde även inom verksamhetsområdet för NTM-centralerna i Norra Karelen och Södra Savolax.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Norra Karelen omfattar landskapet Norra Karelen. Centralens har sitt verksamhetsställe i Joensuu. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Mellersta Finland omfattar landskapet Mellersta Finland. Centralens har sitt verksamhetsställe i Jyväskylä. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N, T och M inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Södra Österbotten omfattar landskapet Södra Österbotten. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Seinäjoki och filialer i Vasa och i Karleby. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdet N inom sitt eget verksamhetsområde och de uppgifter som hör till ansvarsområdena T och M förutom inom sitt eget verksamhetsområde även inom verksamhetsområdet för NTM-centralen i Österbotten.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Österbotten omfattar landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Vasa och en filial i Karleby. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdet N inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Norra Österbotten omfattar landskapet Norra Österbotten. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Uleåborg och en filial i Ylivieska. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt eget verksamhetsområde och de uppgifter som hör till ansvarsområdet T förutom inom sitt eget verksamhetsområde även inom verksamhetsområdet för NTM-centralen i Kajanaland.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Kajanaland omfattar landskapet Kajanaland. Centralen har sitt verksamhetsställe i Kajana. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N och M inom sitt verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för NTM-centralen i Lappland omfattar landskapet Lappland. Centralen har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Rovaniemi och en filial i Kemi. Centralen sköter de uppgifter som hör till ansvarsområdena N, T och M inom sitt verksamhetsområde.

Övriga substansuppgifter som centraliserats nationellt

Vid NTM-centralerna sköts uppgifter som nationellt har koncentrerats till en enda NTM-central. Största delen av dessa uppgifter har en obetydlig volym, särskilt inom de områden från vilka de har överförs till NTM-centralen som sköter den centraliserade uppgiften.

Efter det att NTM-centralerna inledde sin verksamhet har följande uppgifter koncentrerats till en NTM-central:

Arbets- och näringsuppgifter:

- Uppgifter inom näringsutveckling vid NTM-centralen i Birkaland (överförda till Utvecklingscentret för teknologi och innovationer den 1 januari 2017 frånsett samordningsuppgifterna för nätverket Team Finland)
- Innovations- och uppfinningsverksamhet samt uppgifter inom utveckling och samordning vid internationalisering av affärsverksamhet
- Uppgifter vid beviljande av energistöd
- Arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter vid NTM-centralen i Södra Savolax
- Uppgifter i samband med verkställigheten av lönegarantilagen och uppgifter enligt lagen om lönegaranti för sjömän vid NTM-centralen i Nyland

Trafikuppgifter:

- Skadeersättningsärenden i samband med väghållning samt flyttning av skrotfordon vid NTM-centralen i Lappland
- Landsvägslagen: Skadeersättningsärenden i samband med vägunderhåll
- Flyttning av fordon som lämnats på landsväg: utredning av uppgifter om fordonets ägare samt beslut om flyttning och ersättning
- Uppgifter inom förberedning, planering och tillsyn av teknik i vägmiljö och med dessa förknippade uppgifter rörande ramavtal och underhållsavtal vid NTM-centralen i Sydöstra Finland

Uppgifter inom miljöskyddet:

- Koordinerings- och expertuppgifter som gäller miljöskydd inom lantbruket (NTM-centralen i Egentliga Finland)

Uppgifter som gäller naturresurser:

- Sakkunniguppgifter som gäller hanteringen av vattenhushållningen för åkrar, såsom grundtorrläggning och dikning sköts av NTM-centralen i Södra Österbotten
- Sakkunniguppgifter som gäller skötseln av utbyggda vatten handhas av NTM-centralen i Norra Österbotten

Ledning

I 9 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna föreskrivs det om hur NTM-centralerna ska ledas. Enligt paragrafen ska en NTM-central ledas av chefen för ett av centralens ansvarsområden som är direktör för centralen vid sidan av sin egen befattning. Direktören svarar för att verksamheten leder till resultat och för att centralens gemensamma resultatmål nås. Statsrådet förordnar centralens direktör för viss tid på framställning av arbets- och näringsministeriet.

Ett ansvarsområde inom en NTM-central leds av chefen för ansvarsområdet. Chefen för ett ansvarsområde svarar för att verksamheten inom ansvarsområdet leder till resultat och för att resultatmålen nås.

En NTM-central har en ledningsgrupp som sörjer för samordningen av centralens funktioner. Centralens direktör är ordförande i ledningsgruppen. En anställd som förordnas av Finlands skogscentral deltar som sakkunnigmedlem i ledningsgruppens arbete när ledningsgruppen behandlar ärenden som gäller skogsbruket. I övrigt bestäms ledningsgruppens sammansättning i centralens arbetsordning.

Enligt 9 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna ska direktören för en närings-, trafik- och miljöcentral avgöra ärenden som hör till centralens behörighet, om det inte bestämts eller i arbetsordningen föreskrivits att någon annan tjänsteman vid centralen ska avgöra dem. Direktören för en närings-, trafik- och miljöcentral har rätt att avgöra ärenden som gäller centralens gemensamma funktioner samt ärenden som gäller centralens gemensamma strukturfondsprogramarbete. Centralens direktör har emellertid inte rätt att avgöra ärenden som omfattas av ett ansvarsområdes uppgifter och behörighet.

Styrning

Styrningen av NTM-centralerna delas in i allmän administrativ styrning, strategisk planering, resultatstyrning och sektorstyrning.

Enligt 6 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna ankommer den allmänna administrativa styrningen av NTM-centralerna och av utvecklings- och förvaltningscentret på arbets- och näringsministeriet. Med allmän administrativ styrning avses att NTM-centralerna hör till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde enligt vad som anges om fördelningen av ansvarsområden mellan ministerierna i lagen om statsrådet (175/2003) och reglementet för statsrådet som utfärdats med stöd av lagen. Detta gäller till exempel centralernas förvaltning och den normstyrning som gäller organiseringen av den. Den allmänna administrativa styrningen innebär även att arbets- och näringsministeriet svarar för samordningen av den strategiska styrningen och resultatstyrningen av NTM-centralerna och för den sektorstyrning som gäller centralernas gemensamma funktioner. Utvecklings- och förvaltningscentret hör till NTM-centralernas myndighetsnätverk och är ett självständigt arbetsgivarämbetsverk (arbetsgivarämbetsverk för sin personal). NTM-centralerna och utvecklings- och förvaltningscentret bildar likväl en bokföringsenhet. I statsbudgeten finns anslaget för deras omkostnader under samma moment 32.01.02, från vilket arbets- och näringsministeriet fördelar medel till NTM-centralerna och till utvecklings- och förvaltningscentret. Utvecklings- och förvaltningscentret har dessutom tilldelats anslag under moment 32.01.03. (arbets- och näringsbyråernas omkostnader).

I 7 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna föreskrivs det om den strategiska planeringen för och resultatstyrningen av centralerna. För regionförvaltningsverken och NTM-centralerna utarbetas ett gemensamt strategidokument (strategisk planering). För varje NTM-central utarbetas dessutom ett resultatavtal (strategisk resultatstyrning). Strategidokumentet och resultatavtalen utarbetas för regeringens mandatperiod och deras innehåll ses vid behov över årligen med beaktande av de statsfinansiella ramarna och statsbudgeten. Finansministeriet och arbets- och näringsministeriet utarbetar strategidokumentet tillsammans med övriga ministerier och centrala ämbetsverk som deltar i styrningen av NTM-centralerna och regionförvaltningsverken och till behövliga delar tillsammans med landskapsförbunden. Om ministerierna inte uppnår enhällighet angående strategidokumentets innehåll, avgörs ärendet av statsrådet.

Närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för den strategiska planeringen och resultatstyrningen av NTM-centralernas verksamhet samt om grupper som inrättas för att samordna planeringen och styrningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om sektorstyrningen av NTM-centralerna finns i 8 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna. Inrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet eller en myndighet inom centralförvaltningen som särskilt har ålagts att sköta styrningen, styr NTM-centralernas verksamhet inom sina egna verksamhetsområden (sektorstyrning). Arbets- och näringsministeriet sörjer för sektorstyrningen när det gäller NTM-centralens gemensamma funktioner och sektorstyrningen av övriga åtgärder som är nödvändiga för en enhetlig verksamhet inom NTM-centralen. Bestämmelser om förfarandena för sektorstyrning av NTM-centralerna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Finansiering av verksamheten och avgiftsbelagd verksamhet

Finansieringen av NTM-centralernas verksamhet består av anslag som beviljats i statsbudgeten, anslag som överförts från föregående år och avkastning från avgiftsbelagd verksamhet, samverkan och samfinansierad verksamhet.

Verksamheten finansieras från cirka 150 budgetkonton (6 olika moment under huvudtiteln). De tillgängliga anslagstyperna är förslagsanslag och två- och treåriga reservationsanslag. För vissa anslag kan även fullmakter användas. Genom utfallskalkylen för budgeten rapporterar man om användningen av anslag och fullmakter minst en gång om året. NTM-centralernas budgetanslag för 2023 var i bokföringsenhetens bokföring sammanlagt 1 740 miljoner euro. Alla anslag syns inte i utvecklings- och förvaltningscentrets bokföringsenhetens bokföring, trots att den egentliga verksamheten är förlagd till NTM-centralerna. I fråga om ansvarsområdet T finns det uppgifter om hur anslagen använts också i Trafikverkets bokföring och i fråga om uppgifter som Livsmedelsverket styr i Livsmedelsverkets bokföring, där händelserna införs. Lönerna betalas från cirka 15 olika moment.

NTM-centralernas omkostnader budgeteras under moment 32.01.02 Närings-, trafik- och miljöcentralernas omkostnader (reservationsanslag 2 år) under arbets- och näringsministeriets huvudtitel. Från momentet betalas även omkostnaderna för utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet. I statsbudgeten för 2024 är nettoanslaget under momentet 220 048 000 euro.

Intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten var cirka 9,2 miljoner euro 2022. Intäkterna av den gemensamma verksamheten och den samfinansierade verksamheten uppgick till 30,2 miljoner euro. De övriga verksamhetsintäkterna var cirka 1,7 miljoner euro. Inkomsterna från den avgiftsbelagda verksamheten härrör i huvudsak från följande prestationer inom ansvarsområdet T: tillstånd att använda och arbeta i vägområden, trafik tillstånd för taxi-, gods- och kollektivtrafik och avgifter för den hantering av fordon som ska flyttas, som koncentrerats till NTM-centralen i Lappland. Inkomster inom ansvarsområdet M genereras dessutom av tillsynsavgifterna inom miljöskyddet, beslut enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen, anmälningar som införs i register som förs av ansvarsområdet, olika beslut om undantag, förbud och begränsningar och utlåtanden om miljökonsekvensbedömningar (MKB). Inkomsterna av prestationer inom ansvarsområdet N härrörde i huvudsak från beslut och tillstånd enligt lagen och förordningen om fiske och från beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning av beslut om jordbruksstöd. Inkomsterna från samfinansierad verksamhet består huvudsakligen av finansieringsandelarna för projekt som NTM-centralen själv genomför och som anknyter till strukturfonderna.

Intäkterna från offentligrättsliga prestationer 2022 (8 miljoner euro) fördelade sig på följande sätt enligt ansvarsområde:

Intäkter enligt ansvarsområde	euro	%
Ansvarsområdet E, gemensamma och AN-byrån	794 706	9
Ansvarsområdet T	4 735 218	51
Ansvarsområdet M	3 667 293	40
Sammanlagt	9 197 217	100

Av bokslutet för 2022 framgår det att största delen av den avgiftsbelagda verksamheten, 9,2 miljoner euro (99,7 %), bestod av offentligrättsliga prestationer enligt lagen om grunderna för avgifter till staten. Av intäkterna härrörde cirka 11 400 euro från prestationer som prissatts enligt företagsekonomiska grunder. Intäkterna av avgifter som fastställs och prestationer som prissatts enligt speciallagar var ännu lägre.

Arbets- och näringsministeriet anvisar årligen varje NTM-central ett omkostnadsanslag i form av ett helhetsbelopp. Omkostnadsanslagen fördelas mellan NTM-centralerna enligt kriterier som bestämts gemensamt av de styrande organen. NTM-centralerna gör årligen upp en plan för användning av omkostnadsanslaget samt en personalplan per ansvarsområde. Förfarandet ger mer flexibel resursallokering och användning över ansvarsområdena och förvaltningsområdena. Planen för användning av anslagen och personalplanen grundar sig på NTM-centralens strategiska resultatmål och resultatmål för verksamheten. Planerna för de enskilda ansvarsområdena bifogas de strategiska resultatavtalen och de årliga översikterna över dem i enlighet med 18 § i NTM-förordningen.

2.1.2.3 Utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna samt för arbets- och näringsbyråerna

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter NTM-centralernas samt arbets- och näringsbyråernas gemensamma personalförvaltnings- och ekonomiförvaltningsuppgifter och andra motsvarande serviceuppgifter och allmänna förvaltningsuppgifter samt ger allmänna administrativa anvisningar och styr tillämpningen av dem vid närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråerna.

I 26 § i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna anges utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhetsställe. Enligt paragrafen finns utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhetsställe i S:t Michel. Tjänsteställen för personalen vid utvecklings- och förvaltningscentret är samtliga NTM-centraler och arbets- och näringsbyråer. Dessutom kan utvecklings- och förvaltningscentret ha tjänsteställen på andra ämbetsverks verksamhetsställen inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

Statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna innehåller närmare bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. Enligt förordningen sköter utvecklings- och förvaltningscentret bland annat NTM-centralernas samt arbets- och näringsbyråernas bokföringsenhets- och ekonomisystemuppgifter, personalförvaltningsuppgifter, styrudduppgifter, tjänster och anskaffning av tjänster inom informationsförvaltningen samt gemensamma kommunikationstjänster och anskaffning av kommunikationstjänster. Dessutom sköter utvecklings- och förvaltningscentret NTM-centralernas samt arbets- och näringsbyråernas gemensamma be-

redskapsuppgifter, allmänna förvaltningsuppgifter, gemensamma interna utbildnings- och utvecklingsuppgifter samt anskaffningar visavis dem, samt vissa uppgifter som gäller utbetalning, övervakning av användningen och återkrav av bidrag och understöd, som det föreskrivs särskilt om. Utvecklings- och förvaltningscentret fungerar som civiltjänstcentral enligt 7 § 3 mom. i civiltjänstlagen (1446/2007). Civiltjänstcentralen är en fristående enhet vid utvecklings- och förvaltningscentret.

Utvecklings- och förvaltningscentret har även till uppgift att föredra administrativa ärenden för NTM-centralerna samt arbets- och näringsbyråerna. Utvecklings- och förvaltningscentret föredrar bland annat för respektive NTM-central och arbets- och näringsbyrå dispositionsplanen för omkostnadsanslagen för avgörande samt vissa svar på klagan för den eller de NTM-centraler eller arbets- och näringsbyråer som klagan gäller. Dessutom föredrar utvecklings- och förvaltningscentret tjänsteutnämningar och beslut om anställning i arbetsavtalsförhållande samt andra beslut i anställningsfrågor än de som gäller tjänstledighet för den NTM-central eller arbets- och näringsbyrå som beslutet gäller.

Dessutom ger utvecklings- och förvaltningscentret de anvisningar som behövs för en likvärdig behandling av NTM-centralernas samt arbets- och näringsbyråernas personal, en likvärdig behandling av kunderna och en enhetlig skötsel av uppgifterna i hela landet i de utvecklings- och förvaltningsärenden som föreskrivits för centret samt i uppgifter som gäller utbetalning, övervakning av användningen och återkrav av understöd.

Dessutom stöder utvecklings- och förvaltningscentret NTM-centralernas nätverks- och utvecklingsarbete inom Livslång vägledning, och utvecklings- och förvaltningscentret har dessutom en stödstruktur för sektorsövergripande tjänster. De sektorsövergripande tjänsterna omfattar i detta sammanhang Navigator-verksamheten för unga, den sysselsättningsfrämjande sektorsövergripande samservicen, vägledningen och rådgivningen till invandrare samt lågtröskelerserviceställena för arbetskraften till stöd för sysselsättningen.

Utvecklings- och förvaltningscentrets utbetalningsuppgifter

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter dessutom utbetalningar som innebär utövning av offentlig makt. Utvecklings- och förvaltningscentret sköter sådana uppgifter i enlighet med 12, 19, 21 och 22 § i statsunderstödslagen som gäller utbetalning och återkrav av statsunderstöd som beviljats av en NTM-central direkt med stöd av statsunderstödslagen. Utvecklings- och förvaltningscentret sköter utöver NTM-centralen även tillsynsuppgifter i enlighet med 15 § i statsunderstödslagen. Dessutom kan utvecklings- och förvaltningscentret sköta uppgifter som gäller utbetalning, övervakning av användningen och återkrav av understöd som beviljats av NTM-centralerna och arbets- och näringsbyråerna med stöd av speciallagstiftning samt uppgifter som gäller statliga ersättningar på det sätt som särskilt föreskrivs om uppgifterna.

Utvecklings- och förvaltningscentret betalar ut stöd och ersättningar som med stöd av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice beviljats av arbets- och näringsbyrån samt kontrollerar användningen av anslag som anvisats statliga ämbetsverk eller inrättningar. Dessa stöd och understöd omfattar lönesubventioner, startpeng, tilläggsstöd och understöd för service för utveckling av företagsverksamhet. Utvecklings- och förvaltningscentret sköter också de uppgifter som gäller återkrav av dessa understöd. Dessutom har utvecklings- och förvaltningscentret till uppgift att betala ut statsunderstöd som det föreskrivs om i andra lagar.

Utvecklings- och förvaltningscentret betalar ut en del statliga ersättningar på grundval av speciallagstiftning. Inom ramen för statsbudgeten betalar utvecklings- och förvaltningscentret er-

sättningar till kommunerna för åtgärder enligt lagen om främjande av integration och för anordnande av verksamhet enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt till rederierna för sjömäns resekostnader, som betalas med stöd av lagen om ersättning av statsmedel för sjömäns resekostnader (1068/2013). Andra uppgifter som utvecklings- och förvaltningscentret har i anslutning till utbetalning av statlig ersättning är att betala ut i landsvägslagen (503/2005) avsedda ersättningar som väghållningsmyndigheten ålagts att betala vid landsvägsförrättning och i den lagen avsedda ersättningar för ägoreglering samt i banlagen (110/2007) avsedda ersättningar som banhållaren ålagts att betala vid banförrättning och vägförrättning för en enskild väg.

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter emellertid inte till exempel utbetalningen av stöd för utveckling av landsbygden och stöd som gäller jordbruk och livsmedelsekonomi som hör till jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan de sköts på Livsmedelsverket.

Utvecklings- och förvaltningscentrets informationsförvaltningsuppgifter

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter även NTM-centralernas, arbets- och näringsbyråernas, regionförvaltningsverkens och magistraternas informationsförvaltningstjänster. Utvecklings- och förvaltningscentret utvecklar, producerar och skaffar elektroniska tjänster och datasystem för informationsförvaltningstjänsterna samt sköter andra motsvarande uppgifter som föreskrivs eller åläggs centret. Dessa informationsförvaltningstjänster ansvarsområdesbundna till skillnad från de grundläggande informationstekniktjänster som servicecentret Valtori sköter enligt lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (1226/2013). Dessutom föreskrivs det om uppgifter för utvecklings- och förvaltningscentret även annanstans i lagstiftningen, såsom uppgifter som hänför sig till personuppgiftsansvaret i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

Många av NTM-centralernas verksamhetsområdesvisa informationsförvaltningsuppgifter sköter utvecklings- och förvaltningscentret inte alls. Till exempel informationsförvaltningsuppgifterna inom jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde sköts vid Livsmedelsverket, Naturresursinstitutet och Finlands miljöcentral.

Konsekvenserna av reformen av arbets- och närings tjänsterna och reformen av integrationslagen för utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter

Ansvar för att ordna offentlig arbetskraftsservice övergår från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna från och med ingången av 2025. I regeringens proposition med förslag till lagstiftning som gäller en omorganisering av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen (RP 207/2022 rd) ingår ändringar även i utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter.

Enligt propositionen upphävs bestämmelserna om arbets- och näringsbyråerna i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna, men utvecklings- och förvaltningscentret sköter även framöver NTM-centralernas gemensamma uppgifter inom personal- och ekonomiförvaltningen och andra motsvarande serviceuppgifter, allmänna förvaltningsuppgifter och informationsförvaltningsuppgifter, samt som för närvarande, uppgifter i samband med utbetalning och återkrav av statsunderstöd. Utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar även framöver för arbetskraftsservicens riksomfattande informationssystemtjänster, men i fortsättningen tillhandahåller utvecklings- och förvaltningscentret inte arbets- och näringsbyråerna sina tjänster utan arbetskraftsmyndigheterna i kommunerna och sysselsättningsområdena. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar också för rådgivningen om riksomfattande elektroniska tjänster inom arbetskraftsservicen.

Utvecklings- och förvaltningscentret får också helt nya uppgifter inom arbetskraftsservicen. Utvecklings- och förvaltningscentret ska framöver följa och utvärdera arbetskraftsservicens resultat och funktion samt producera information om dem. Utvecklings- och förvaltningscentret ska producera information för arbets- och näringsministeriet till stöd för de regionala diskussionerna om samarbete och uppföljning för att främja sysselsättningen samt ministeriets egen analysverksamhet och politiska beredning. Även arbetskraftsmyndigheterna kan utnyttja den information som utvecklings- och förvaltningscentret producerar vid ordnandet av arbetskraftsservice.

Till utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter hör i fortsättningen också att främja internationell rekrytering. Utvecklings- och förvaltningscentret tillhandahåller riksomfattande tjänster som främjar arbetskraftsinvandring och arbetskraftens internationella rörlighet. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter inom internationell rekrytering utgör en del av den så kallade Work in Finland-verksamheten som centret sköter tillsammans med Business Finland Ab.

En ny uppgift som överförs till utvecklings- och förvaltningscentret är även lönegarantiärendena som centret sköter centraliserat för hela Finland. Lönegarantiärendena sköts för närvarande centralt av NTM-centralen i Nyland. Dessutom överförs till utvecklings- och förvaltningscentret de uppgifter rörande utkomstskydd för arbetslösa som kräver prövning och som för närvarande är koncentrerade till arbets- och näringsbyrå i Nyland.

Utvecklings- och förvaltningscentret har till uppgift att informera och vägleda arbetssökande och myndigheter om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få arbetslöshetsförmån. Utvecklings- och förvaltningscentrets rådgivningsuppgifter i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa ska i huvudsak motsvara de rådgivningsuppgifter rörande utkomstskyddet för arbetslösa som sköts av den nuvarande arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter och enheten för rättsligt stöd vid NTM-centralen i Nyland.

I och med totalreformen av integrationslagen som träder i kraft vid ingången av 2025 får utvecklings- och förvaltningscentret ansvaret för främjandet av invandrarnas integration och uppgifter i anslutning till etablering. Utvecklings- och förvaltningscentret har till uppgift att följa upp och utvärdera integrationsfrämjandets resultat och hur det fungerar samt producera information om integrationsfrämjandet. Dessutom handhar utvecklings- och förvaltningscentret stödandet av utvecklingen av kompetens och tjänster för främjande av integration och av samordningen av tjänsterna på nationell nivå, juridisk rådgivning i anknytning till genomförandet av integrationslagen samt annat stödande av kommuner och andra integrationsfrämjande aktörer i främjandet av integration och etablering på nationell nivå. Dessutom ansvarar utvecklings- och förvaltningscentret för att utveckla och förvalta den nationella informationsresursen och den riksomfattande helheten av kundinformationssystem. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar även för uppgifter i samband med handläggningen och utbetalningen av ersättningsansökningar som det föreskrivs om i integrationslagen och kan vara statsbidragsmyndighet i den uppgift som avses i 12 § i statsunderstödslagen i fråga om uppgifter i anslutning till integration.

2.1.3 Statens ämbetsverk på Åland

I självstyrelselagen för Åland (1144/1991, nedan självstyrelselagen) föreskrivs det om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet Åland och riket. Fördelningen av förvaltningsbehörigheten följer fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet och riket. Detta utgör grunden för myndigheternas åligganden och samarbete för att ordna statens tjänster på lika villkor i hela landet.

Bestämmelser om landshövdingen och Ålandsdelegationen finns i självstyrelselagen. Bestämmelser om Statens ämbetsverk på Åland finns i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009)

och i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009). Enligt lagen om regionförvaltningsverken är Statens ämbetsverk på Åland statsförvaltningsmyndighet i landskapet Åland och det leds av landshövdingen.

Enligt 16 § i lagen om regionförvaltningsverken är landshövdingen direktör för Statens ämbetsverk på Åland. Tjänsten som landshövding hör till de högre tjänster som nämns i 26 § i lagen om statstjänstemannalagen och 28 § i statstjänstemannaförordningen. Närmare bestämmelser om utnämningförfarandet och behörighetsvillkoren för dessa tjänster finns i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen. Landshövdingen ska vara finsk medborgare.

Landshövdingen företräder regeringen i landskapet Åland. Bestämmelser om detta finns i 4 § i självstyrelselagen. I 8 kap. i självstyrelselagen föreskrivs det bland annat om utnämning av landshövdingen, tjänstförrättande landshövding och entledigande av landshövdingen. Enligt självstyrelselagen ska till landshövding utnämnas en person som har nödvändiga förutsättningar att utöva ämbetet så att landskapet förvaltas väl och statens säkerhet säkerställs. Landshövdingen utnämns av republikens president efter överenskommelse med landstingets talman. Om samförstånd inte uppnås, ska presidenten utse landshövdingen bland fem personer som har föreslagits av lagtinget.

Statens ämbetsverk på Åland har landskapet Åland som verksamhetsområde och dess huvudsakliga verksamhetsställe finns i Mariehamn. Enligt 16 § i lagen om regionförvaltningsverken sköter Statens ämbetsverk på Åland inom sitt verksamhetsområde de uppgifter som avses i 4 § i den lagen och som enligt självstyrelselagen för Åland hör till området för rikets behörighet, uppgifter som föreskrivits för det i lagstiftning som hör till rikets lagstiftningsbehörighet, uppgifter som föreskrivs för det i landskapslagarna samt uppgifter som föreskrivs för det i så kallade överenskommelseförordningar av republikens president baserade på självstyrelselagen för Åland.

Uppgifter enligt 16 § i lagen om regionförvaltningsverken

Enligt 4 § i lagen om regionförvaltningsverken sköter regionförvaltningsverken de uppgifter som särskilt föreskrivs för dem inom följande ansvarsområden: 1) social- och hälsovård, 2) miljö- och hälsoskydd, 3) utbildnings-, barndagvårds-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet, 4) främjande och förverkligande av rättsskyddet, 5) tillståndsärenden och övriga ansökningsärenden som hör till området för miljöskydds- och vattenlagstiftningen, 6) räddningsväsendet, 7) tillsyn över och utvecklande av arbetarskyddet, produkttillsyn över produkter som används i arbetet samt i egenskap av arbetarskyddsmyndighet tillsyn över att arbetarskyddslagstiftningen iakttas, 8) konsument- och konkurrensförvaltning.

Regionförvaltningsverket ska dessutom enligt den lagens 4 § utvärdera den regionala tillgången till basservice, samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala försvarskurser, stödja kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen, stödja behöriga myndigheter då myndigheterna leder säkerhetssituationer i regionen och vid behov samordna deras verksamhet.

Enligt 16 § i lagen om regionförvaltningsverken hör i landskapet Åland de uppgifter som föreskrivits för regionförvaltningsverken och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet till Statens ämbetsverk på Åland. Bestämmelser om dessa uppgifter finns inom justitieministeriets ansvarsområde i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009), lagen om gruppbyggande (190/2015) aktiebolagslagen (624/2006), vallagen (714/1998), lagen om bostadsköp (843/1994), föreningslagen

(503/1989), konsumentskyddslagen (38/1978) och lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (281/1931, deponeringslagen), inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde i begravningslagen (457/2003) och upphovsrättslagen (404/1961), inom jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde i lagen om medicinsk behandling av djur (387/2014, djurmedicinelagen) och lagen om samfälligheter (758/1989), inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012), lagen om mätinstrument (707/2011) och konkurrenslagen (948/2011) samt inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde i läkemedelslagen (395/1987) och alkohollagen (1143/1994). Dessutom föreskrivs det för regionförvaltningsverket i barnskyddslagen (417/2007) tillsynsuppgifter som avser bruket av begränsande åtgärder och som i landskapet Åland har skötts av Statens ämbetsverk på Åland.

Regionförvaltningsverkens uppgifter inom arbetarskyddet hör genom en förordning utfärdad av social- och hälsovårdsministeriet till verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland så att det även omfattar Åland. I 7 kap. i läkemedelslagen (395/1987) föreskrivs det om läkemedelsförsörjningen på sjukhus, hälsovårdscentraler och socialvårdsanstalter. De av regionförvaltningsverkets uppgifter som avses i 68 och 71 § i den lagen hör för landskapet Ålands del till Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland. Uppgifterna för regionförvaltningsverket enligt begravningslagen hör till Regionförvaltningsverket i Östra Finland även för landskapet Ålands del.

Uppgifter som föreskrivs för Statens ämbetsverk på Åland i rikets lagstiftning

I lagar som ingår i rikets lagstiftning föreskrivs det för Statens ämbetsverk på Åland ett stort antal uppgifter som regionförvaltningsverken inte sköter. Bland annat föreskrivs det om uppgifter för Statens ämbetsverk på Åland i följande lagar:

Justitieministeriets ansvarsområde

- äktenskapslagen (234/1929)
- ärvdabalken (40/1965)
- lagen om förmyndarverksamhet (442/1999)
- religionsfrihetslagen (453/2003)
- lagen om dödförklaring (127/2005)
- lagen om intressebevakningsfullmakt (648/2007)
- utsködningsbalken (705/2007)
- lagen om köpvittnen (573/2009)
- lagen om upplösning av sambors gemensamma hushåll (26/2011)
- lagen om notarius publicus (420/2014)
- lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (477/2016)

- lagen om för- och efternamn (946/2017)

- föräldraskapslagen (775/2022)

Inrikesministeriets ansvarsområde

- medborgarskapslagen (359/2003) och tidigare medborgarskapslagar

- utlänningslagen (301/2004)

- uppgifter inom beredskapen för befolkningsskyddet och befolkningsskyddsutbildningen som det föreskrivs om i räddningslagen (379/2011)

- utfärdande av varningsmeddelanden enligt lagen om varningsmeddelanden (466/2012) till exempel i situationer där det handlar bland annat om befolkningsskyddet och beredskapen för undantagsförhållanden

Finansministeriets ansvarsområde

- lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009)

- lagen om hemkommun (201/1994)

- lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (1156/2019)

- dataskyddslagen (1050/2018)

- fordonsskattelagen (1281/2003)

- bränsleavgiftslagen (1280/2003)

- lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets direktiv om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG samt om tillämpning av direktivet (185/2013)

Jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde

- lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (1334/2022)

- lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994)

- lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006)

- lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (1332/2023)

Kommunikationsministeriets ansvarsområde

- lagen om transportservice (320/2017)

- fartygsregisterlagen (512/1993)

- lagen om stöd för byggande av fast bredband (1262/2020), där de uppgifter som föreskrivs för Statens ämbetsverk på Åland genom en överenskommelseförordning (115/2021) har överförts till Ålands landskapsregering

Social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde

- lagen om könsfastställelse (295/2023)

Uppgifter som föreskrivs för Statens ämbetsverk på Åland i överenskommelseförordningar

Dessutom föreskrivs det om uppgifter för Statens ämbetsverk på Åland och landshövdingen eller landskapsregeringen genom överenskommelseförordningar enligt 32 § i självstyrelselagen. Uppgifter som föreskrivs för verket, landshövdingen eller landskapsregeringen finns i till exempel följande överenskommelseförordningar

- republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande kommunala folkomröstningar (819/2023)

- republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland (56/2020)

- republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltningsuppgifter som rör identifiering och registrering av djur (31/2012)

- republikens presidents förordning om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland (1179/2009)

- republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000)

Uppgifter som föreskrivs för Statens ämbetsverk på Åland i landskapslagar

Det föreskrivs om uppgifter för Statens ämbetsverk på Åland även i landskapslagar såsom

- vallagen för Åland (ÅFS 2019:45) och anknytande överenskommelseförordning (819/2023)

- uppgifter enligt landskapslagen om allmänna vägar i landskapet Åland (ÅFS 1957:23) (bestämmelse om vägförrättning)

Andra än lagstadgade uppgifter

Utöver de lagstadgade uppgifterna sköter verket sekretariatuppgifter för Ålandsdelegationen.

Verkets förvaltning och finansiering

Statens ämbetsverk på Åland sköter självt sina interna förvaltningstjänster, men enligt 5 a § i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken ska ansvarsområdet för förvaltnings- och utvecklingstjänster vid behov ge Statens ämbetsverk på Åland stöd i de uppgifter som hör till ansvarsområdet.

Enligt 8 § i lagen om varningsmeddelanden (466/2012, ändrad 1210/2020) ska Nödcentralsverket vid behov bistå de myndigheter som avses i 3 § 1–3 och 15 punkten vid översättningen av varningsmeddelanden till det andra nationalspråket. Enligt 3 § 15 punkten i den lagen hör Statens ämbetsverk på Åland till dessa myndigheter.

Verksamheten vid Statens ämbetsverk på Åland finansieras med anslag under moment 28.40.01 för regionförvaltningsverkens omkostnader under finansministeriets huvudtitel. Verkets personalstyrka har under de senaste åren legat kring 14–15 årsverken. Verket är en egen bokföringsenhet.

Styrning av verket

Styrningen av Statens ämbetsverk på Åland har utformats på samma sätt som styrningen av regionförvaltningsverken. Finansministeriet svarar för samordningen av styrningen, ingår resultatavtal med verket och ger ett utlåtande om verkets bokslut. Övriga ministerier med styruppgifter har deltagit i de resultatförhandlingar som förs med verket och i övriga processer som ingår i styrningen i den utsträckning det varit nödvändigt med hänsyn till de uppgifter inom förvaltningsområdet som verket sköter.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Statsförvaltningen

Den nuvarande indelningen av statsförvaltningen i central-, region- och lokalförvaltning är i stor utsträckning baserad på hur respektive ämbetsverks ansvarsområde uppfattas och dettas omfattning. Ministeriernas och de centrala ämbetsverkens ansvarsområde omfattar hela landet. Som ett särdrag i fråga om centralförvaltningen anges i förarbetena till grundlagen att uppgifterna sköts centraliserat. Presumtionen när det gäller regionförvaltningsmyndigheternas verksamhetsområde är att det per definition är regionalt medan lokalförvaltningens verksamhetsområden definieras som mindre lokala enheter.

Den utveckling som skett i fråga om förvaltningsstrukturerna innebär emellertid att de ovan nämnda typiska förvaltningsmodellerna kan ifrågasättas som grund för klassificeringen. Då de statliga myndigheternas organisationsstruktur förändras kommer det sätt på vilket flera nuvarande myndigheter är organiserade att uppvisa drag som påminner både om en traditionell centralförvaltning och om en traditionell region- eller lokalförvaltning. Inom statsförvaltningen har under de senaste åren bildats helheter som består av centralförvaltningsmyndigheter med rikstäckande behörighet och till vilka tidigare har hört också självständiga ämbetsverk med regional eller lokal behörighet. Dessa nya rikstäckande ämbetsverk som sålunda hör till centralförvaltningen uppvisar emellertid fortfarande många drag som vanligen sammankopplas med den statliga region- eller lokalförvaltningen. Som exempel kan nämnas uppgifter med en tydlig regional dimension och att uppgifterna inte de facto kan skötas på annat sätt än genom ständig närvaro på området i fråga (exempelvis inspektionsverksamhet som förutsätter besök på platsen). Som exempel på sådana myndigheter kan nämnas Tullen, Skatteförvaltningen, Lantmäteriverket, Åklagarverket och Utsökningsverket. Dessa myndigheters struktur har under de senaste åren förnyats så att strukturen med flera nivåer har frångåtts till förmån för en rikstäckande myndighetsmodell. En motsvarande reform träder i kraft inom rättshjälpen, den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen samt inom den allmänna intressebevakningen från ingången av 2025. Funktionerna sköts regionalt oberoende av myndighetens rikstäckande behörighet utifrån regionala enheter eller verksamhetsställen.

Samtidigt med den utveckling som beskrivs ovan har en annan sektor av statsförvaltningen utvecklats enligt principen om en övergripande centralisering av olika förvaltningsområden. Till regionförvaltningsverken och NTM-centralerna har det över förvaltningsområdesgränserna överförts regionala förvaltningsmyndigheter som tidigare var bundna till vissa sektorer. Ett särdrag när det gäller regionförvaltningen är att den numera är tväradministrativ. Samtidigt gäller emellertid i fråga om dessa myndigheter den utgångspunkten att de fortfarande har regional behörighet. Behörigheten bestäms emellertid inte längre enbart utifrån regionala aspekter. I fråga om vissa av regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas uppgifter föreskrivs det att de ska skötas på riksomfattande nivå vid endast ett ämbetsverk, vilket i sin tur har ansetts som viktigt särdrag för en centralförvaltningsmyndighet. I och med de minskade resurser som står till myndigheternas förfogande har uppgifterna i allt större utsträckning koncentrerats till riksnivån. Såväl vid regionförvaltningsverken som vid NTM-centralerna har också de administrativa uppgifterna centraliserats och sköts nu på riksnivå. Sex regionförvaltningsverks förvaltnings- och utvecklingsuppgifter har överförts till det rikstäckande ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster (HAKE-ansvarsområdet) vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland. För NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas förvaltnings- och utvecklingstjänster har det rikstäckande utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna samt för arbets- och näringsbyråerna inrättats. Centret är till sin karaktär en myndighet av typen servicecenter inom statens centralförvaltning (se FvUB 30/2014 rd).

Begreppet ansvarsområde kan sålunda inte längre med fog anses vara en central särskiljande faktor i fråga om statens central- och regionförvaltning. I praktiken är organiseringen av flera centralförvaltningsmyndigheter åtminstone delvis baserad på regionindelningen och den regionala verksamheten, vilket har ansetts vara typiskt för en traditionell organisering av regionförvaltningen. Inom region- och lokalförvaltningen har uppgifterna å andra sidan organiserats utifrån en rikstäckande behörighet och centraliserade förfaranden, vilket traditionellt har ansetts vara typiskt för organisationer inom centralförvaltningen.

Utvecklingen av förvaltningsstrukturerna har således inom statsförvaltningen framskridit så att det traditionella kännetecknet på rikstäckande, regional eller lokal behörighet inte längre enbart är en särskiljande faktor när det gäller förvaltningsstrukturerna. De myndigheter som traditionellt klassificeras som rikstäckande centralförvaltningsmyndigheter kan också i stor utsträckning bedriva regionalt genomförbar och regionalt organiserad verksamhet medan en traditionell myndighet inom region- eller lokalförvaltningen kan ha rikstäckande behörighet i fråga om en del av uppgifterna.

Sektoriseringen av Finlands förvaltning har uppmärksamats i OECD:s landrapporter. En central iakttagelse i OECD:s landrapport om Finland 2014 är att Finlands förvaltning fortfarande kännetecknas av en påtaglig indelning i separata politiksektorer. Också den omständigheten att styrsystemen, som exempelvis genomförandeprocessen för regeringsprogrammet, statens budgetprocess och resultatstyrningen, är fristående från varandra bidrar till sektoriseringen av förvaltningsområdena. Också i rapporten från 2022 om statens förutseende styrning (Anticipatory Innovation Governance Model in Finland) lyfte OECD upp sektoriseringen som ett permanent särdrag i den finska förvaltningen. Samtidigt lyfter rapporten fram att lösningarna för att hantera negativa effekter utöver att vara strukturella även kan vara operativa, som till exempel att öka mobiliteten eller skapa teamstrukturer över förvaltningsgränserna.

I samband med statsrådets forskningsprojekt för att utreda europeiska förvaltningsmodeller (Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 37/2016) konstateras det att den utveckling som i olika länder skett i riktning mot rikstäckande myndighetsmodeller

har förstärkt sektoriseringen. Rikstäckande ämbetsverk har i regel konstruerats som sektorbase-
rade myndigheter. Steget upp till riksnivå har effektiviserat styrningen och resursallokeringen,
men å andra sidan har det försvårat samarbetet mellan ämbetsverken på lokal och regional nivå.
Å andra sidan visar nya internationella utredningar också på vissa risker med sektorsövergri-
pande myndigheter.

Personalresurserna inom statens regionförvaltning har minskat avsevärt jämfört med både tiden
före regionförvaltningsreformen och under 2010-talet. Minskningen i motsvarande funktioner
från 2007 till början av 2020 var cirka 2 200 årsverken och mer än en tredjedel av personalen.
Motsvarande minskning från början av 2010-talet till början av 2020-talet var cirka 1 400 års-
verken och mer än en fjärdedel av personalen. Siffrorna innehåller minskningen både inom ra-
men för de kvarstående uppgifterna och till följd av de överförda uppgifterna. Det är inte möjligt
att göra någon exakt kalkyl över hur dessa inriktas. Det är dock klart att det mesta av minsk-
ningarna i personalresurserna har gjorts inom de uppgifter som har kvarstått oförändrade, ef-
tersom de uppgiftsöverföringar till andra verk man känner till inte till storleken varit av samma
klass som den totala personalminskningen under tidsperioden.

Sett till hela ämbetsverkskomplexet har personalen minskat särskilt vid NTM-centralerna. Un-
der fyraårsperioden 2013–2017 vidtogs särskilt betydande minskningar i NTM-centralernas
personal då årsverkna vid NTM-centralerna minskade med över 1 000 från cirka 4 000 år 2013
till cirka 2 950 år 2017. Personalstyrkan vid regionförvaltningsverken har med beaktande av de
överförda uppgifterna i praktiken kvarstått oförändrad.

Sedan 2016 har personalen inom statens regionförvaltning helhetsmässigt sett stabiliserat sig
kring cirka 4 100–4 300 årsverken. Sedan 2019 har personalantalet börjat öka något till följd av
en tidsbestämd tilläggsresursering inom ett flertal funktioner vid regionförvaltningsverken på
grund av i synnerhet bekämpningen av covid-19-pandemin och vid NTM-centralerna på grund
av tidsbestämda tilläggsresurser i enlighet med regeringsprogrammet, i synnerhet inom ansvars-
området M.

Regionför- valtningsver- ken	2010	2015*	2021*	2022	2023	'10-'23	'10-'23 %
Årsverken	1 231	1 249	1 283	1 278	1 308	76	6,2 %

Tabell 2. Årsverken vid regionförvaltningsverken

* Till 2014 överfördes uppgifter och personal inom undervisning och kultur motsvarande 53 årsverken från NTM-
centralerna till regionförvaltningsverken

** I början av 2020 avvecklades enheten för styrning och utveckling av magistraterna (10 åv) i samband med att
Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata inrättades.

NTM-cen- tralerna	2010	2015*	2021**	2022	2023	'10-'23	'10-'23 %
------------------------------	-------------	--------------	---------------	-------------	-------------	----------------	----------------------

Årsverken, med omkostnader	3 379	2 883	2 616	2 675			
Årsverken, övriga moment	927	401	540	620			
Årsverken, totalt	4 306	3 285	3 156	3 295			

Tabell 3. NTM-centralernas årsverken

* 2014: Överföring av Uppfinningsfonden till ansvarsområdet N 19 av. 2014: Överföring av kultur- och konstpolitiska avdelningens uppgifter från ansvarsområdet N till regionförvaltningsverken 53 av. 2017: Överföring av innovations- och internationaliseringsuppgifterna samt energistödsuppgifterna (statsbidragsmyndighetens uppgifter) från ansvarsområdet N till Utvecklingscentret för teknologi och innovationer 93 av. 2019: Överföring av handläggningen av företagares uppehållstillstånd till ansvarsområdet N 3 av. Vid samarbetsförhandlingarna 2015–2018 avtalade besparingar inom ansvarsområdet N 129 av. Överföringen av civiltjänstcentralen till utvecklings- och förvaltningscentret 23 av och vid samarbetsförhandlingarna 2015–2018 avtalade besparingar vid utvecklings- och förvaltningscentret 150 av.

** 2016: Överföringen av informationsserviceenheten för trafiktelematik och trafikledning från ansvarsområdet T till Trafikverket 9 av. Vid samarbetsförhandlingarna 2015–2018 avtalade besparingar inom ansvarsområdet T 89 av. Vid samarbetsförhandlingarna 2015–2018 avtalade besparingar inom ansvarsområdet M 108 av. Vid samarbetsförhandlingarna 2015–2018 avtalade besparingar vid de interna enheterna (exkl. utvecklings- och förvaltningscentret) 66 av.

Den struktur ämbetsverken inom statsförvaltningen för närvarande har är förknippad med utmaningar. Målet med projektet 2022 var att utreda och beskriva olika alternativ för att förändra ämbetsverksstrukturen och fördelningen av uppgifter inom statens regionförvaltning som grund för det politiska beslutsfattandet. Utredningsarbetet omfattade ämbetsverken inom statens regionförvaltning samt kontakterna med de ämbetsverk inom centralförvaltningen som styr dem. Enligt slutrapporten över projektet (Slutrapport från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning, Finansministeriets publikationer 2022:36)⁴ fördelas resurserna och kompetensen i den nuvarande modellen på flera regionförvaltningsämbetsverk och ärendena inleds vid respektive regionförvaltningsverk som självständigt fattar beslut. Att flytta resurser över ämbetsverksgränserna efter verksamhetens behov (t.ex. ändringar i antalet ärenden) är långsamt och sker i flera steg. Problemet gäller i synnerhet expertuppgifter där det krävs specialkunskap. Då enheterna är små orsakar det problem även med att till exempel rekrytera experter, ordna kollegialt stöd, säkerställa kompetens och ordna vikarier. En central utmaning i statens regionförvaltning i dag är de begränsade resurserna som i varierande grad upplevs som otillräckliga sett till antalet uppgifter. Om arbetsmängden inom statens regionförvaltning växer ytterligare och resurserna förblir desamma eller minskar finns det risk för att skötseln av de lagstadgade uppgifterna och uppnåendet av resultatmålen äventyras.

Inom miljöuppgifterna är antalet tillstånds- och tillsynsmyndigheter och deras olika regiongränser, den regionala behörigheten samt uppgiftsfördelningen mellan regionförvaltningsverken och NTM-centralerna inte relevanta med tanke på ett smidigt tillståndsförfarande och inledandet av investeringar, kunden, expertisutnyttjandet eller principen om tjänster från ett enda serviceställe

⁴ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-243-7>

och medför utmaningar även när det gäller att säkerställa likabehandling av de ansökande. Också välfärdsområdena som inledde sin verksamhet vid ingången av 2023 är ojämnt fördelade över regionförvaltningsverkens områden, varför de nuvarande områdesgränserna behöver kunna överskridas oftare än för närvarande. I och med social- och hälsovårdsreformen förändrades rollen, uppgifterna och arbetsfördelningen avsevärt hos de myndigheter som sköter tillstånds-, styrnings-, och tillsynsuppgifter. Tillsynsmyndigheternas huvudsakliga uppgift är att se till lagenligheten i de tjänster som ingår i välfärdsområdenas organiseringsansvar och att tillhandahålla relevant styrning. I slutrapporten från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning var bedömningen att övervakningens fokus ska inriktas på laglighetsstyrningen av organiseringsskyldigheten samt på stödet för egenkontrollen över de nuvarande regiongränserna, och göras på så sätt att man genom styrning och tillsyn säkerställer att jämlikhet inom klient- och patientsäkerheten och säkerheten i livsmiljön uppnås på riksnivå.

I slutrapporten konstaterades även att flera separata och fristående myndigheter i synnerhet inom rättsskydds-, tillstånds- och tillsynsuppgifter leder till utmaningar i strävan efter enhetlig tillsyn, avgörande- och förfarandep Praxis. Det här sågs som ett problem sett till likabehandlingen och jämlikheten, smidiga förfaranden och handläggningstiderna. I och med ansvarsområdena, centraliseringen och variationerna i de ämbetsverksvisa specialiseringsuppgifterna har statens regionförvaltning en mångdimensionell struktur och uppgiftsfördelning som inte är särskilt tydlig.

I utredningen identifierades ett flertal förändringar i regionförvaltningens ämbetsverks omvärld, som antingen har direkt inverkan på ämbetsverken eller medför tryck på förändringar i ämbetsverkens verksamhet och struktur. Sådana är till exempel sysselsättningsförsöket i kommunerna och den efterföljande mer omfattande reformen samt reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet i början av 2023. Också förändringar som rör digitaliseringen, demografiska faktorer och multilokalt arbete påverkar statens regionförvaltning. Förändringarna i omvärlden ansågs leda till ett mer akut behov av förändring i den nuvarande organiseringen av vissa uppgifter. Den här iakttagelsen gäller i synnerhet reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet i förhållande till regionförvaltningsverkens uppgifter inom tillsyn och styrning av social- och hälsovården samt den stora ökningen av investeringar i förnybara energiformer och ren omställning i förhållande till de miljörelaterade förfarandena vid både regionförvaltningsverken och NTM-centralerna.

I slutrapporten presenterades ett antal ändringsalternativ som beskrevs genom att ange och bedöma fyra riktningar för hur utvecklingen går. Alla fyra riktningarna hade sina styrkor och svagheter som varierade enligt uppgift. Det väsentliga i utvecklingen av strukturen på den statliga regionförvaltningen bedömdes vara att dra upp riktlinjer för om målet i första hand ska vara en sektorsövergripande eller en förvaltningsområdesspecifik och regional eller riksomfattande modell för att organisera behörigheten.

Målet för statsminister Orpos regering är att stärka attraktionskraften för Finlands investeringsmiljö och öka utländska investeringar i Finland. Allmänt har de komplicerade och långsamma tillståndsprocesserna setts som en flaskhals för att investeringar ska gå vidare. En kundorienterad modell med utgångspunkt i samservice har bedömts vara ett sätt att smidiggöra myndighets- och tillståndsprocesserna. Det här tar man fasta på även i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering där man för att främja investeringar går vidare mot en samservicemodell där ärenden kan skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande användarorienterad tillståndsprocess.

2.2.1.1 Tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde

Arbetsfördelningen och samarbetet mellan tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) och regionförvaltningsverken har under årens lopp utretts i olika sammanhang (senast Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2021:26, Möjligheterna att omorganisera tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde och Statsministeriets publikationer 2022:36: Slutrapport från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning). I utredningarna konstateras att det inte är möjligt att lösa de överlappningar eller oklarheter i arbetsfördelningen eller styrrelationerna som har att göra med tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens och regionförvaltningsverkens skötsel av tillsynsuppgifterna enbart genom ändringar i uppgiftsfördelningen i den nuvarande strukturen, utan de förutsätter även att strukturerna ändras.

Arbetsgruppens arbete för att utreda möjligheterna att omorganisera tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde delades in två faser. I den första fasen av utredningsarbetet avgränsades arbetsgruppens arbete till att gälla Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter i deras helhet samt de av regionförvaltningsverkets uppgifter som sköts inom ansvarsområdena för basservice, rättsskydd och tillstånd under social- och hälsovårdsministeriets styrning. Enligt arbetsgruppens slutrapport anknyter den första fasen i utredningen till i synnerhet ämbetsverkens skötsel av tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna och ledningen på riksnivå, överlappande eller parallella behörigheter i den nuvarande strukturen samt utmaningarna med att styra uppgifterna. Helheten av ämbetsverk och uppgifter är decentraliserad, det förekommer överlappningar och parallella uppgifter i arbetsfördelningen som leder till utmaningar med att sköta uppgifterna, likaså är samordningen av styrningen vid ministerierna utmanande och av ämbetsverken krävs det en särskild satsning för att bygga och samordna samarbetet dem emellan. Inte heller ur kundernas synvinkel förefaller vare sig den administrativa strukturen på tillsynsambetsverkens uppgifter eller tillgodoseendet av rättigheterna och avgörandep Praxis alltid så tydliga och enhetliga. I utredningen lyfte man även fram de regionala och riksomfattande variationerna i beslutspraxis som framkommit av andra utredningar.

Social- och hälsovårdsreformen tillsammans med den nya välfärdsområdesstrukturen ställer tillsynen över servicesystemet inför helt nya behov och krav. Dessa kräver förmåga att agera riksomfattande av verksamheten och dess ledning. Fokus gällande tillsynen ska inriktas på laglighetsövervakningen av organiseringsansvaret samt tillsynen över egenkontrollen på ett sätt som överskrider de tidigare regiongränserna. Stödet för välfärdsområdenas organiseringsuppgift förutsätter en enhetlig laglighetsövervakning och likriktad nationell styrning samt stöd från alla aktörer involverade i styrningen. Vidare har de exceptionella händelserna under de senaste åren, som till exempel covid-19-pandemin, visat i hur stor utsträckning det behövs en riksomfattande samordning och enhetlighet och en på rikspanet samlad styrning för att sköta uppgifterna och säkerställa klient- och patientsäkerheten. Den nuvarande decentraliserade strukturen stöder inte detta, snarare utgör den en administrativ börda.

Utvecklingsbehoven i nuläget är även starkt kopplade till ett bättre utnyttjande av aktuell och systematisk information samt utvecklingen av ett gemensamt kunskapsunderlag. Utmaningen i den nuvarande strukturen är att systemen saknar tillräckligt med gemensam tillgänglig information i realtid eftersom ämbetsverken har separata ärendehanteringssystem. Det här leder till utmaningar och tilläggskostnader även för utvecklingen av gemensamma register eftersom integreringen ska byggas i båda systemen. Från och med ingången av 2024 kan man dock utnyttja

gemensamma tillsynsdata i större utsträckning än för närvarande när registret över tjänsteproducenter inom social- och hälsovården Soteri tas i bruk. Registret och ett kostnadseffektivt nyttjande av informationen förutsätter dock vidareutveckling både vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och vid regionförvaltningsverken.

Utöver laglighetsövervakningen över social- och hälsovården ingår även styrningen och övervakningen av tjänsterna för att främja välfärd och hälsa (inkl. förebyggande alkohol- och drog- arbete) i Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens och regionförvaltningsverkens uppgifter. I den nuvarande strukturen är den samlade tillsynen och styrningen över främjandet av hälsa och välfärd fördelad på flera aktörer. Enhetligheten i tillsynen och den tillhörande styrningen bör förbättras på riksplanet och särskild uppmärksamhet fästas vid säkerställandet av samarbetsstrukturerna mellan de olika aktörerna i skötseln av uppgifterna liksom även handlingsmodellerna till stöd för dem. En rikstäckande ämbetsverksstruktur skulle möjliggöra en mer jämlik fördelning av styrnings- och tillsynsresurserna i regionerna. En annan väsentlig aspekt är tillräcklig regional kännedom för att stödja kommunerna och välfärdsområdena. Ett utvecklingsobjekt kunde vara att personer som arbetar i olika områden specialiserar sig på specifika experttema, inom vilka de vid behov kan konsultera andra än de egna områdena. Detta möjliggörs bättre än för närvarande i en riksomfattande organisationsstruktur.

Utöver ovanstående sköter Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården den riksomfattande styrningen av hälsoskyddet, den riksomfattande styrningen och tillsynen över tobakslagen, de riksomfattande tillstånds- och tillsynsuppgifterna inom alkoholförvaltningen samt styrningen av regionförvaltningen. Regionförvaltningsverket sköter för sin del den regionala styrningen av hälsoskyddet och tillsynen över tobakslagen och tillsynen över kommunernas tillsynsenheter (miljö- och hälsoskyddet) inom ansvarsområdena för basservice, rättsskydd och tillstånd samt den regionala tillståndsförvaltningen och tillsynen inom alkoholförvaltningen. Inte heller i dessa delvis överlappande uppgifter stöder den nuvarande strukturen och det på olika aktörer splittrade decentraliserade styr- och ledningssystemet vare sig användningen av de begränsade resurserna eller den riksomfattande enhetligheten i skötseln av uppgifterna på ett optimalt sätt. Inom miljö- och hälsoskyddet stöder den nuvarande strukturen uppsplittrad på flera självständiga ämbetsverk inte specialisering på riksomfattande styrning av de olika tillsynssektorerna. Den regionala styrningens roll är inte längre lika viktig eftersom de kommunala tillsynsenheterna för miljö- och hälsoskyddet har blivit större och kompetensen inom de olika tillsynssektorerna har fördjupats. Därigenom blir det också inom styrningen nödvändigt att betona specialisering allt mer än tidigare.

År 2015 genomfördes på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet en extern utvärdering av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens verksamhet. Enligt utvärderingsrapporten är Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens genomslag på det hela taget relativt bra med beaktande av de disponibla resurserna, det omfattande uppgiftsfältet, ökningen av antalet inkommande ärenden samt de register och statistiska uppgifter som finns att tillgå. Enligt rapporten kan genomslaget ytterligare förbättras genom ändring av arbetsrutinerna och effektivare utnyttjande av tillsynsresurserna. Enligt utvärderingen är det också skäl att förstärka kunskapsunderlaget för tillsynen. I utvärderingen konstaterades att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens verksamhet kan vidareutvecklas i en sådan riktning att verket får bättre möjligheter att riskbasera sin tillsyn och att prioritera mellan ärendena. Enligt flera speciallagar om social- och hälsovård, enligt alkohollagstiftningen samt enligt miljö- och hälsoskyddslagstiftningen ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ombesörja styrningen av regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaranden och beslutspraxis. Uppgiften är i praktiken problematisk eftersom regionförvaltningsverken är självständiga myndigheter som självständigt avgör ärenden och också svarar för sina avgöranden. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har inga

redskap för styrning av regionförvaltningsverken och kan inte heller ändra regionförvaltningsverkens beslut. Enligt utvärderingen bör Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens styrrelationer till regionförvaltningsverken förtydligas.

Överlappningen mellan regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens tillsynsuppgifter har i vissa fall lett till att uppgifterna bollats fram och tillbaka mellan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken. Man har i vissa fall haft delade meningar också när det gäller definitionen av vad som är principiellt betydelsefullt och vittbärande. Eftersom verken är självständiga och även deras ärendehanteringssystem är fristående från varandra har redan utredningen av om ärenden eventuellt samtidigt behandlas vid olika verk i vissa fall varit både resurs- och tidskrävande.

Social- och hälsovårdsministeriet har i sin styrning av ämbetsverken bedömt att ämbetsverken i sig har verkat framgångsrikt både med att främja verksamhetens genomslag och förbättra tillsynens inriktning och enhetlighet, men samtidigt konstaterat att åtgärderna för att utveckla verksamheten i syfte att nå målen och dra nytta av sam användningen av resurser samt utveckla handlingssätten behöver fortgå på ett målmedvetet sätt. I sin styrning har ministeriet även bedömt att det är närmast omöjligt att uppnå målen fullt ut i den nuvarande splittrade strukturen och med de nuvarande styrrelationerna. Kravet på enhetlig tillsyn har ytterligare framhävts efter att välfärdsområdena inledde sin verksamhet. Också de exceptionella händelserna i omvärlden, hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna och de allt knappare ekonomiska resurserna förutsätter att ämbetsverken förbättrar funktionssäkerheten samt som stöd för detta inför ett effektivare utnyttjande och en mer verkningsfull inriktning av resurserna, vilket den nuvarande på flera aktörer splittrade strukturen inte främjar.

Placering av tjänstemän

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har enligt uppgifter daterade den 20 mars 2024 huvudkontor i Helsingfors och Rovaniemi. Vid huvudkontoret i Helsingfors arbetar sammanlagt 181 tjänstemän, av vilka 35 är anställda på viss tid. Vid huvudkontoret i Rovaniemi arbetar sammanlagt 27 tjänstemän, av vilka 9 är anställda på viss tid.

2.2.1.2 Regionförvaltningsverken

De nuvarande sex regionförvaltningsverken har allt sedan de inrättades varit tämligen olika i fråga om storleken och uppgifterna. En förutsättning för utvidgningen av deras ansvarsområden har enligt lagen om regionförvaltningsverken varit att utvidgningen möjliggjort effektivisering av verksamheten samt användningen av statens personella och övriga resurser, förbättring av servicen, främjande av områdets finsk- och svenskspråkiga befolkning samt den inom samernas hembygdsområde enligt lagen om sametinget (974/1995) bosatta samiskspråkiga minoritetens språkliga rättigheter eller tryggnad av tillgången till sådan specialkompetens som behövs i uppgifterna eller att utvidgningen varit ändamålsenlig av någon annan motsvarande orsak.

Utöver utvidgningarna av verkens ansvarsområden centraliserades en del av regionförvaltningsverkens uppgifter redan i det skedet då verken inrättades så att de kunde skötas rikstäckande. De tillstånds- och tillsyns ärenden som avses i begravningslagen (457/2003) sköts på riksnivå av Regionförvaltningsverket i Östra Finland. Dessutom har regionförvaltningsverken en rikstäckande svenskspråkig utbildningsenhet som organisatoriskt är placerad vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Utvidgningen av regionförvaltningsverkens ansvarsområden utöver verkens ursprungliga områden har i likhet med den rikstäckande koncentrationen

av funktionerna främst baserats på behovet att effektivisera verkens verksamhet och användningen av statens personella och övriga resurser, förbättra tillgången till service samt trygga tillgången till den specialkompetens som behövs för uppgifterna.

Det har ansetts vara behövligt att också efter inrättandet av verken utsträcka ansvarsområdena till hela landet. Regeringen överlämnade i februari 2013 till riksdagen en redogörelse om verkställandet och utfallet av regionförvaltningsreformen (SRR 1/2013 rd). Enligt de riktlinjer som dras upp i redogörelsen ska regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas behörighet i fråga om vissa uppgifter utsträckas till hela landet. Det konstaterades att verken redan delvis gått in för ett förfarande som innebär att sakkunskap och resurser har koncentrerats antingen till en rikstäckande uppgiftshelhet eller till en helhet som överskrider gränserna för verkets geografiska ansvarsområde. Enligt redogörelsen finns det emellertid skäl att man vid regionförvaltningsverken och NTM-centralerna granskar också nya möjligheter att definiera verkets behörighet i fråga om vissa uppgifter som en rikstäckande behörighet i stället för regionalt. Skötseln av NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens administrativa uppgifter och de till dessa anslutna så kallade specialiseringsenheterna bör enligt redogörelsen hänföras dels till en enda NTM-central, dels till ett enda regionförvaltningsverk så att personalen dock arbetar regionalt decentraliserad. I redogörelsen görs den bedömningen att koncentreringen av uppgifterna kan minska behovet av personal som sköter administrativa uppgifter och även leda till att verksamheten koordineras.

I enlighet med redogörelsens bedömning genomfördes vid regionförvaltningsverken den 1 mars 2015 en koncentrering av regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster till ett enda ansvarsområde för förvaltnings- och utvecklingstjänster. Ansvarsområdet är organisatoriskt sett en del av Södra Finlands regionförvaltningsverk, men dess personal är utplacerad till samtliga regionförvaltningsverk och dess uppgift är att på jämlika grunder producera förvaltnings- och utvecklingstjänster för samtliga regionförvaltningsverk. Syftet med centraliseringen av verkens förvaltnings- och utvecklingstjänster är att göra det möjligt att flexibla och effektivare utnyttja de krympande resurserna och att förbättra enhetligheten i verksamheten.

Utöver utvidgningen av ansvarsområdena i fråga om hela verksamhetsområdena eller mera omfattande uppgiftshelheter har regionförvaltningsverken flera enskilda uppgifter som ett regionförvaltningsverk sköter i hela landet. Sådana uppgifter är bland annat penningtvätsrelaterade registrerings- och tillsynsuppgifter, tillsynsuppgifter i anslutning till indrivningsväsendet, regionförvaltningsverkens interna revision, rikstäckande uppgifter i anslutning till förvaltningen av statsbidrag för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården, regionförvaltningsverkens tillsynsuppgifter enligt lagen om enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015) och lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987), uppgifter i anslutning till statsunderstöd för undervisning på samiska och i det samiska språket i den grundläggande utbildningen, i gymnasieutbildningen och inom yrkesutbildningen samt uppgifter i anslutning till forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller uppförande av idrottsanläggningar.

Till lagen om regionförvaltningsverken har fogats en 6 a §, som trädde i kraft den 1 januari 2014 och som innebär smidigare utnyttjande av resurser och sakkunskap mellan verken. Enligt bestämmelsen kan en tjänsteman vid ett regionförvaltningsverk på begäran av ett annat regionförvaltningsverk tillfälligt, och utan att tjänstemannens tjänsteställe ändras, ställas till det andra regionförvaltningsverkets förfogande. Det regionförvaltningsverk som tar emot tjänstemannen kan förordna tjänstemannen att utföra uppgifter som hör till det mottagande regionförvaltningsverket och som motsvarar tjänstemannens tjänst. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra flexibla och effektivare användning av regionförvaltningsverkens personella resurser vid behandlingen av förvaltningsärenden som kräver specialkompetens samt avveckling av tillfälliga

anhopningar av ärenden. I lagstiftningen om verkens arbetarskyddsuppgifter och miljötillståndsuppgifter har redan tidigare ingått bestämmelser som möjliggjort motsvarande förfarande. Med tanke på verksamhetens totala volym har bestämmelserna inte tillämpats i någon större utsträckning, med undantag för miljötillståndsärenden.

I rapporten från utredningsgruppen för regionförvaltningen (VIRSU-projektet, Finansministeriets publikationer 4/2015) analyseras bland annat regionförvaltningsverkens uppgifter och den optimala strukturen för skötseln av uppgifterna ur kundernas, organisationernas och referensgruppernas synvinkel. Utredningsgruppen ansåg att förvaltningsstrukturen bör ses framför allt som en praktisk fråga, så att strukturen spelar en roll framför allt när det gäller skötseln av uppgifterna. Med beaktande av dessa utgångspunkter utmynnade analysen i den centrala frågan om vilken typ av struktur som bäst stöder skötseln av statens – och i ett vidare perspektiv den offentliga förvaltningens – uppgifter.

Utredningsgruppens rapport om VIRSU-projektet utmynnade i fråga om regionförvaltningsverkens uppgifter i en allmän bedömning enligt vilken lösningarna och tjänsterna när det gäller regionförvaltningsverkets uppgifter ska vara enhetliga på riksnivå, och kundernas servicebehov omfattar tjänster inom flera verksamhetsområden. Dessutom ansågs det att regionförvaltningsverkens uppgifter ofta förutsatte att de i praktiken sköts regionalt och att skötseln av uppgifter på ett resultatgivande sätt främjas av att de läggs på en sektorsövergripande myndighets ansvar. En slutsats var också att beslutsfattandet i samband med regionförvaltningsverkens uppgifter i de flesta fallen ska vara bundet till den rikstäckande behörigheten och att de primära referensgrupperna i fråga om uppgifterna är regionala.

Verkens nuvarande struktur har med beaktande av deras uppgifter också kritiserats i det avseendet att modellen med sex självständiga verk är ägnad att leda till regionala skillnader i verkens beslutspraxis. Sådana skillnader framgick i samband med genomförandet av regeringsprogrammet inom regionförvaltningsverken (HAVI-projektet, Aluehallintovirastojen julkaisuja 1/2016) samt bland annat i betänkandet av arbetsgruppen för utveckling av arbetsfördelningen och samarbetet mellan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken från år 2014. I synnerhet företagen ansåg att beslutspraxisen varierade både regionalt och på riksnivå.

Regionförvaltningsverkens åtskildhet har i praktiken lett till i någon mån olika verksamhetspraxis och det har fattats olika beslut i samma ärenden vid olika regionförvaltningsverk. Också regionförvaltningsverkens aktivitet i till exempel tillsynen varierar. Att regionförvaltningsverken har regionala verksamhetsställen är ur ett kundperspektiv positivt. Enhetligheten i regionförvaltningsverkens verksamhetspraxis bör emellertid stärkas.

Också förhållandet mellan å ena sidan regionförvaltningsverken och å andra sidan de centralförvaltningsmyndigheter som styr dem har ibland visat sig vara problematiskt. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr exempelvis tillsynen över social- och hälsovården vid regionförvaltningsverken. Likaså styr Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaranden och beslutspraxis vid styrningen och tillsynen av småbarnspedagogiken. Den uppgiften är i praktiken problematisk eftersom regionförvaltningsverken är autonoma myndigheter som avgör ärenden självständigt och även svarar för sina beslut. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens styrande roll har emellertid blivit relativt svag, och har inte kunnat förhindra att beslutsfattandet har differentierats. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har inte haft redskap för styrningen av regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan inte heller ändra regionförvaltnings-

verkens beslut. Också fördelningen av verkens behörighet mellan å ena sidan rikstäckande uppgifter och å andra sidan regionala uppgifter har gett upphov till tolkningsproblem. Arbetsfördelningen och samarbetet mellan regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beskrivs närmare i avsnittet 2.2.1.1 om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Den nuvarande organisationsstrukturen har visat sig vara särskilt utmanande i vissa uppgiftsgrupper. Till exempel försvårar gränserna mellan statens ämbetsverk (regionförvaltningsverk och NTM-centraler) för närvarande en effektiv verksamhet i miljörelaterade uppgifter.

Regionala beredskapsuppgifter

Alla som är skyldiga att ha beredskap ansvarar med stöd av beredskapslagen (1552/2011) för beredskapen i samband med sina lagstadgade uppgifter, beredskapsplaner samt samordningen av dem för samarbetsaktörernas beredskap. Dessutom ska förberedelserna enligt beredskapslagen ledas och övervakas av statsrådet samt av varje ministerium inom sitt ansvarsområde. Varje ministerium samordnar förberedelserna inom sitt eget ansvarsområde. I fråga om statsrådets samordning av förberedelserna föreskrivs särskilt.

Regionförvaltningsverken har inga befogenheter i förhållande till övriga myndigheters beredskapsuppgifter. Regionförvaltningsverken samordnar således varken egentligen eller faktiskt den regionala beredskapen. I praktiken har regionförvaltningsverken främjat samordningen av regional beredskap och denna samordning bygger i verkligheten på gemensamt avtalande.

De regionala aktörernas och de regionala myndigheternas roll och betydelse i beredskapen är central. Regionförvaltningsverken har regional kännedom, färdiga samarbetsstrukturer och förmåga att skapa en regional lägesbild och lägesmedvetenhet om beredskapsläget. Regionförvaltningsverken ordnar årligen regionala beredskapsövningar och försvarskurser, som ger perspektiv på regionala och lokala uppgifter och samverkan. Regionförvaltningsverken vidtar delvis på olika sätt åtgärder för att stödja samordningen av den regionala beredskapsplaneringen och kommunernas beredskapsplanering. Som central verksamhetsform framstår dock de regionala nätverken och övningsverksamheten. Regionförvaltningsverkens beredskapsuppgifter omfattar ett flertal uppgifter och funktioner och förfarandet varierar även något i de olika regionförvaltningsverken.

Regionförvaltningsverken har via nätverken, kundgränssnittet och intressentgrupperna en bred förståelse av samtliga verksamhetsområdets särdrag och behov. Den här förståelsen är central för att de lagstadgade genomförande-, styrnings- och tillsynsuppgifterna ska kunna utföras framgångsrikt i regionerna. Regional och lokal kunskap, välkändhet och långvarigt samarbete skapar en stark förmåga att nätverka, som regionförvaltningsverken har avsevärd nytta av i sin grundläggande verksamhet. Regionförvaltningsverkens verksamhetsområdesspecifika nätverk och den personliga kännedomen om centrala aktörer har haft en nyckelroll då nya samarbetsmodeller har behövt tas fram i snabbt föränderliga situationer under kriser. Den samordningsuppgift som det föreskrivs om i lagen om regionförvaltningsverken definieras inte mer exakt i lagen. Det finns till exempel inga uttryckliga bestämmelser om regionala beredskapskommittéer, hur de tillsätts, deras uppgifter och ledningen av dem eller om uppföljningen av den regionala lägesbildningen och lägesmedvetenheten om beredskapsläget.

De förpliktande bestämmelserna om lokal och regional säkerhetsplanering är mycket få för närvarande. Regionförvaltningsverken har till uppgift att främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen, men de svarar inte egentligen för säkerhetsplaneringen. Inte heller be-

stämmelser som förpliktar kommunerna till säkerhetsplanering finns. Dessutom ska räddningsverket enligt 42 § i räddningslagen delta i det lokala och regionala säkerhetsplaneringsarbetet. Den lokala och regionala säkerhetsplaneringen avtog i praktiken efter 2014 i fråga om både verksamhet och anvisade resurser när programmen för inre säkerhet avslutades. År 2019 inleddes arbetet på nytt i och med att inrikesministeriet publicerade de nationella riktlinjerna för säkerhetsplanering.

Säkerhetskommittén gav den 22 juni 2022 en rekommendation för att främja samordningen av den regionala och lokala beredskapen. Säkerhetskommittén lyfte fram att även behovet av lagändringar vid behov bör bedömas för att förtydliga uppgifterna och ansvarsområdena i syfte att utveckla den regionala och lokala beredskapen. I framtiden bör man överväga förenhetligandet och utvecklandet av de nuvarande regionala beredskaps- och säkerhetsforumens roll med beaktande av de geografiska ansvarsområdena. Utvecklingen av den regionala och lokala beredskapen förutsätter även i fortsättningen en samordnande handlingsmodell som utgör ett tvärsnitt av hela samhället.

Arbetarskyddet

För närvarande är arbetarskyddsmyndighetens tillsynsbehörighet begränsad till regionförvaltningsverkets geografiska område. Den nuvarande behörigheten som baseras på geografiska gränser kan särskilt i områdenas gränsområden leda till oändamålsenlig organisering. Eventuella skillnader i genomförandet av tillsynen eller i tolkningar av lagstiftningen kan också leda till svåra situationer för arbetsgivaren.

Verksamheten inom arbetarskyddets ansvarsområden har redan under flera år utvecklats mot rikstäckning genom bland annat följande åtgärder: handläggningen av tillståndsärenden och anmälan om nödarbete har centraliserats, likaså informationsförvaltningen, kommunikationen och utbildningen om substansen i arbetarskyddsförvaltningen, vissa nya tillsynsuppgifter (beställarsansvar, tilläggspermissioner) har från början organiserats på riksnivå, telefonrådgivningen har en riksomfattande organisation och den myndighetsinitierade tillsynen planeras riksomfattande. (Möjligheterna att omorganisera tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, SHM 2021/26).

Arbets- och jämställdhetsutskottet konstaterade i sitt utlåtande om statsrådets redogörelse till riksdagen om verkställandet och utfallet av regionförvaltningsreformen (AjUU 3/2013 rd) att arbetarskyddets ansvarsområden avviker betydligt från varandra i fråga om mängden tillsynsobjekt och geografisk omfattning, vilket gör det svårare att producera tjänster av jämn kvalitet samt säkerställa och utveckla arbetarskyddsinspektörernas kompetens i landets olika delar. Utskottet ansåg att det är viktigt att möjligheterna att omorganisera arbetarskyddstillsynens verksamhetsområden och behörighet utreds, liksom möjligheterna till nationell specialisering för arbetarskyddsregionerna.

Inom arbetarskyddsförvaltningen har det genomförts ett riksomfattande projekt i syfte att utveckla myndighetssamverkan. Iakttagelserna och erfarenheterna i det har visat att det finns ett brett samhälleligt behov av nationell utveckling och samordning av myndighetssamverkan. Det förekommer stora regionala skillnader i hur mycket myndigheterna samverkar samt vid samarbetsmyndigheterna. (Oman toiminnan analyysi – runkokausi 2020–2022, Aluehallintovirasto 2023).

Fokus i arbetarskyddstillsynen är inspektioner på arbetsplatserna. Därför är det viktigt att arbetarskyddsmyndigheten är regionalt och lokalt närvarande. Det möjliggör en smidig och kostnadseffektiv tillsyn nära till arbetsplatserna och kunderna. Regional närvaro och lokalkännedom

är även till hjälp för att inrikta tillsynen samt i samarbetet med de regionala aktörerna och intressentgrupperna.

Miljö- och hälsoskyddet

I regel har regionförvaltningsverken klarat sina nuvarande miljö- och hälsoskyddsuppgifter inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde bra. Den förvaltningsstruktur i fyra steg som jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken och kommunerna bildar är dock inte tillräckligt flexibel och smidig vid bekämpning av djursjukdomar, mer omfattande exceptionella situationer inom livsmedels- och fodersektorn eller tillsynen över medicinsk behandling av djur och kan inte heller säkerställa verkställande av och tillsyn över lagstiftningen på ett enhetligt sätt i hela landet. Den nuvarande strukturen möjliggör specialisering, men förutsätter att specialbestämmelser sätts i kraft i förhållande till utgångsläget där alla verk sköter alla uppgifter. Vid alla ämbetsverk finns det inte heller tillräckligt rättsligt stöd för att tolka detaljerad substanslagstiftning och bereda förvaltningsbeslut. Vid vissa regionförvaltningsverk har det också förekommit svårigheter att rekrytera nya experter, och små enheter är sårbara i samband med sjukdomsfall och de har svårare att ordna vikarier. De uppgifter som regionförvaltningsverket sköter överlappar delvis med dem som sköts av Livsmedelsverket (bl.a. styrningen av kommunernas tillsyn över livsmedel och biprodukter och behandlingen av klagomålen inom miljö- och hälsoskyddet) varför resursanvändningen inte är effektiv.

Uppgifter inom konkurrens- och konsumentförvaltningen

Regionförvaltningsverkens uppgifter i samband med konkurrens- och konsumentärenden är bland annat tillsynen över angivandet av priset för konsumtionsnyttigheter vid marknadsföring enligt statsrådets förordning om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter (533/2013), tillsynen över efterlevnaden av lagen om mätinstrument (707/2011) tillsammans med Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, tillsynen över att researrangörer som erbjuder resepaket och kombinerade resetjänster är registrerade enligt lagen om kombinerade resetjänster (901/2017), tillsynen över konkurrensen enligt konkurrenslagen (948/2011) tillsammans med Konkurrens- och konsumentverket och tillsynen över marknadsföringen av konsumentkrediter enligt konsumentskyddslagen (38/1978) samt EU-samarbete och upprättandet av konkurrens- och konsumentpolitiska utredningar i samarbete med Konkurrens- och konsumentverket. Skötseln av uppgifterna inom konkurrens- och konsumentförvaltningen är splittrad vid de olika regionförvaltningsverken, vilket för sin del har kunnat utgöra ett hinder för att sköta och organisera uppgifterna på det mest effektiva och verkningsfulla sättet. Lagstiftningen har blivit allt mer komplicerad varför den praktiska styrningen av Konkurrens- och konsumentverket har blivit allt viktigare på senare tid. Uppgifternas omfattning är liten, varför det är besvärligt att upprätthålla tillräcklig kompetens.

Uppgifter inom miljöskyddet

Uppgifterna inom miljöskyddet är koncentrerade till fyra regionförvaltningsverk och tretton NTM-centraler. Regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas miljöuppgifter är sammankopplade på många olika sätt, allt från föregripande förfaranden till efterhandskontroll. Kopplingen bedöms även i propositionens avsnitt 2.2.1.3.

Den nuvarande regionala behörigheten och uppgiftsfördelningen utgör en flaskhals för en smidig skötsel av miljörelaterade tillstånds- och tillsynsuppgifter. Inom miljöuppgifterna är antalet tillstånds- och tillsynsmyndigheter och deras olika regiongränser, den regionala behörigheten

samt uppgiftsfördelningen mellan regionförvaltningsverken och NTM-centralerna inte relevanta i synnerhet med tanke på ett smidigt tillståndsförfarande och inledandet av investeringar, kunden, expertisutnyttjandet eller principen om samservice och medför utmaningar även när det gäller att säkerställa likabehandling av de ansökande.

Regionförvaltningsverken som har regional behörighet och NTM-centralerna arbetar med samma miljöpåverkande funktioner så att regionförvaltningsverken beviljar miljö- och vattenhushållningstillstånden och NTM-centralerna ansvarar för inledningsfasens MKB-förfarande och förfarandena och styrningen enligt naturvårdslagen, efterhandskontrollen samt medverkan i egenskap av myndighet i tillståndsförfarandets olika faser. Man har dock försökt intensifiera samarbetet mellan myndigheterna, i synnerhet mellan tillstånds- och tillsynsmyndigheterna, senast genom en bestämmelse om samarbetet mellan myndigheterna vid behandlingen av tillståndsärenden (44 b § i miljöskyddslagen). Vid till exempel MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet har det identifierats utmaningar med att man vid miljökonsekvensbedömningen nödvändigtvis inte på bästa sätt har kunnat förutse det krav som ställs i den senare tillståndsprocessen. Dessutom och delvis även av nämnda anledningar har MKB-förfarandet och dess resultat inte alltid beaktats eller utnyttjats på bästa sätt vid tillståndsförfarandet även om det genom bestämmelser har gjorts möjligt att samordna förfarandena, som samråden.

Ämbetsverkens regionalt begränsade behörighet och ett otillräckligt antal anställda i förhållande till arbetsmängden leder till tydliga utmaningar för miljöförvaltningens tillstånds- och tillsynsuppgifter. De uppgifter som sköts av de ämbetsverk som svarar för statens tillstånds- och tillsynsuppgifter samt anknyttande styruppgifter, eventuella överlappningar av dem eller deras placering vid olika ämbetsverk samt ämbetsverkens organisatoriska lösningar har utretts flera gånger under tidigare regeringsperioder sedan 2012. Gemensamt för utredningarna är att ämbetsverkens regionalt begränsade behörighet och ett otillräckligt antal anställda i förhållande till arbetsmängden leder till tydliga utmaningar för miljöförvaltningens tillstånds- och tillsynsuppgifter. Regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas nuvarande regionala behörighet och uppgiftsfördelning är inte heller optimal med tanke på smidiga och sakkunniga tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden samt kunderna eller principen om samservice.

Placering av tjänstemän

De sex regionförvaltningsverken hade enligt uppgifter daterade den 18 mars 2024 totalt 1 329 tjänstemän, av vilka de flesta hade sitt tjänsteställe i Helsingfors (276 tjänstemän), Åbo (147), Uleåborg (145), Tammerfors (139), Vasa (120) och Tavastehus (109). Vid de övriga verksamhetsställena varierar antalet tjänstemän allt från 60 till 7. Inom ansvarsområdet för miljötillståndsärenden har de flesta tjänstemännen (totalt 155 tjänstemän) sitt tjänsteställe i Vasa (37 tjänstemän), Uleåborg (27), Helsingfors (21), Tavastehus (20) och Åbo (11). Vid de övriga verksamhetsställena varierar antalet tjänstemän allt från sju till en.

2.2.1.3 Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Kännetecknande för NTM-centralerna är att samma uppgifter numera sköts med betydligt färre årsverken än då centralerna inledde sin verksamhet. En effektivisering av centralernas verksamhet inleddes under statsminister Jyrki Katainens regeringsperiod då regeringen sparade in 500 årsverken på NTM-centralernas omkostnader, men senarelade 2014–2015 års besparingar till åren 2016 och 2017. Arbets- och näringsministeriet inledde då helheten ”Iskukykyinen ELY-keskus”, som syftade till att säkerställa en högkvalitativ skötsel av NTM-centralernas uppgifter trots de minskade resurserna. Helheten bestod av separata projekt för att förenkla styrnings- och planeringssystemet, göra verksamheten och tjänsterna elektroniska, inrätta NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas gemensamma utvecklings- och förvaltningscenter, skapa en

verksamhetsmodell för kundbetjäning, öka specialiseringen och centraliseringen samt se över prisnivån för NTM-centralernas avgiftsbelagda prestationer (gemensam avgiftspolitik).

Enligt rambeslut som togs våren 2014 och 2015 skulle de tidigare sparmålen i fråga om NTM-centralernas omkostnader utökas med ytterligare besparingar på sammanlagt 33 miljoner euro åren 2015–2018. Detta nya sparmål utöver det tidigare innebar en minskning på 700 årsverken inom NTM-centralernas nätverk, där 80–85 procent av kostnaderna utgörs av lönekostnader och andra personalutgifter. Dessutom orsakade det minskade tekniska stödet från Europeiska unionens strukturfonder under strukturfondsperioden 2014–2020 ett besparingsbehov på sammanlagt 56 miljoner euro. Målet att minska personalen innebar i praktiken att det eftersträvades en 17 procents minskning av NTM-centralernas årsverken i hela landet, medan deras lagstadgade utgifter förblev desamma som tidigare

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Katainens regering skulle styrsystemet för NTM-centralerna och regionförvaltningsverken effektiviseras och verksamheten utvecklas utifrån centralernas ursprungliga antal och struktur. Från kvalitativ synpunkt genomfördes skötseln av de lagstadgade uppgifterna närmast genom en kraftig koncentring av vissa centrala substansuppgifter samt genom inrättande av ett utvecklings- och förvaltningscenter av typen servicecenter för att sköta NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas stöduppgifter samt uppgifter i anslutning till utbetalning och återkrav av stöd och bidrag. Mellan åren 2010 och 2022 har antalet årsverken vid NTM-centralerna sjunkit från 4 306 årsverken till 2 645 årsverken⁵.

Med anledning av behovet att minska omkostnaderna har serviceprocesserna vid NTM-centralerna kontinuerligt utvecklats, och skötseln av uppgifterna har koncentrerats till allt färre NTM-centraler. Alla omfattande uppgifter som förorsakar mycket arbete sköts nu för tiden inom verksamhetsområden större än en NTM-central.

Centraliseringen av uppgifterna har förutsatt att NTM-centralernas tjänster görs elektroniska och att tjänstemännen anammar nya slag av arbetsmetoder och ledarskap. Merparten av uppgifterna har centraliserats så att tjänstemännen och deras tjänster har överförts till den NTM-central till vilken uppgiften har koncentrerats, men så att tjänstemännens tjänsteställen fortsättningsvis finns vid den NTM-central som tidigare skött uppgiften. Tjänstemännen inom myndighetsnätverket har i stor utsträckning vant sig vid multilokalt arbete, där kollegerna och chefen fysiskt befinner sig vid andra NTM-centraler.

Trots de minskade resurserna är nöjdheten hos NTM-centralernas intressentgrupper och kunder fortfarande på en hög nivå. Det här framgår även av den externa utvärdering av helheten av NTM-centraler som arbets- och näringsministeriet lät göra hösten 2023 (Utvärdering av närings-, trafik- och miljöcentralernas ämbetsverkshelhet – Perspektiv på styrningen, ledningen och verkningsfullheten, Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:1)⁶. I utvärderingen granskades helheten av närings-, trafik- och miljöcentraler med tanke på styrningen, ledningen och organiseringen samt verkningsfullheten.

Enligt utvärderingen är NTM-centralernas styrningssystem komplext, tungt och splittrat. Systemet präglas av olika praxis och mångfald. Flera problem har identifierats i styrnings- och ledningssystemet, men trots det anser kunderna och intressegrupperna i huvudsak att NTM-centralerna har lyckats väl. Centraliseringen av funktionerna har minskat NTM-centralernas roll

⁵ Inkluderar varken utvecklings- och förvaltningscentralens eller arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenters årsverken.

⁶ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-735-9>

som ett regionalt självständigt ämbetsverk och stärkt ministeriernas styrning. Ansvarsområdena N, T och M är väldigt självständiga och det har inte uppstått synergieffekter mellan ansvarsområdena i den utsträckning som eftersträvades när helheten av NTM-ämbetsverk byggdes upp. Indikatorerna för NTM-centralernas resultatmål mäter i huvudsak prestationer och inget systematiskt utvecklingsarbete utförs utifrån indikatorernas resultatutsikter.

I utvärderingen konstaterades att styrmodellen för NTM-centralerna återspeglar sig på ledningen mellan NTM-centralerna och deras interna ledning. Den förvaltningsområdesinriktade styrningen syns i NTM-centralernas ledningssystem genom att ansvarsområdena har en stark ställning. Ministeriernas detaljerade styrning av ansvarsområdena och uppgiftshelheterna minskar ledningens handlingsutrymme både på ansvarsområdesnivå och NTM-centralnivå. Ledningssystemets inriktning på ansvarsområdena förtydligar deras arbetsfördelning, men minskar ledningens handlingsutrymme i uppgifter mellan ansvarsområdena. Trots att det i NTM-centralernas modell med överdirektörer vid sidan av egen tjänst finns uppenbara problem, har den upplevts fungera mestadels bra i praktiken.

En central utmaning i det förvaltningsövergripande samarbetet ansågs vara att praxis för styrning av NTM-centralerna, deras organisationsstruktur, ledningsmodell och finansiering har planerats strikt utifrån centralförvaltningens förvaltningsområdesgränser. Det nuvarande ledningssystemet möjliggör NTM-centralernas verksamhet, men genom att utveckla styrsystemet och ledningssystemet skulle NTM-centralerna bättre uppnå sitt genomslagsmål.

Som en slutsats av utvärderingen rekommenderade man att styrsystemet bör utvecklas så att det bättre stöder NTM-centralernas kundorientering och aktivitet samt förbättrar den regionala och lokala delaktigheten. Vidare bör samarbetet mellan ministerierna i styrningen av NTM-centralerna intensifieras och styrmedlen anpassas så att de bildar en enhetligare helhet än för närvarande. NTM-centralernas (eller deras efterföljares) självständighet och interna enhetlighet bör stärkas för att utveckla genomslaget. Också NTM-centralernas struktur bör förenklas och antalet separata ämbetsverk minskas. Fastställandet av mål bör kopplas tydligare till resultat och effekter och inriktas på det plan där NTM-centralen och dess experter verkar. NTM-centralernas tänk kring verkningsfullhet och verkningsfullt ledarskap bör systematiseras.

Framsyn

För att trygga arbetsmarknadens funktion och främja matchningen på den behövs högkvalitativa data för att förutse arbetskrafts- och kompetensbehoven. För närvarande producerar NTM-centralerna regionala framsynsdata inom ett eller flera landskap och målet är att dessa data ska gagna också pendlingsområdena så väl som möjligt. Framsynsdata om behovet av arbetskraft och kompetens behöver produceras per ekonomisk region.

Kontinuerligt lärande och livslång vägledning

Även om anskaffningen av arbetskraftsutbildningar överförs till sysselsättningsområdena är det klokt att man vid livskraftscentralerna upprätthåller en lägesbild över tjänsterna för kontinuerligt lärande och livslång vägledning samt arbetslivets kompetensbehov, eftersom tillgången på kompetent arbetskraft är fast länkad till stödet för företagets och arbetslivets tillväxt och konkurrenskraft. Det här förutsätter att den nuvarande samordningen för livslång vägledning stärks vid livskraftscentralerna.

Migration

NTM-centralernas roll för att främja arbetskraftsinvandring varierar efter område. Alla NTM-centraler har uppgifter som gäller arbetskraftsinvandring, men de har koncentrerats särskilt till NTM-centralerna i Norra Savolax och Egentliga Finland samt till arbets- och näringsbyrån i Nyland. Den regionala specialiseringen har varit nyttig i synnerhet med tanke på utvecklingen av kompetens och expertis. Regionalt beror omfattningen av de invandringsfrämjande åtgärderna till stor del på finansiering för viss tid eller ett visst projekt. Samma område har kunnat få finansiering från flera ställen, till exempel högskolor av undervisnings- och kulturministeriet och Talent Hub-verksamheten av arbets- och näringsministeriet. Inom andra områden utförs åtgärderna med betydligt mindre resurser. Stor inverkan har även i synnerhet stora städers aktivitet. Det här konstateras även i Statens revisionsverks revision (13/2022) i anslutning till arbetskraftsinvandringen. I de kartläggningar som gjordes till stöd för revisionen upplevde många NTM-centraler att uppgifterna som rörde arbetskraftsinvandringen låg på en allmän nivå utan tydligt fastställda mål. Också ansvarsfördelningen och samordningen behöver förtydligas samt uppföljningen och mätningen av hur verkningsfull NTM-centralernas verksamhet är konkretiseras. På dessa utmaningar söker man lösningar genom i synnerhet samarbete mellan NTM-centralerna och verksamheten Work in Finland samt ett intensifierat samarbete mellan staten och kommunerna inom stödtjänsterna för internationell rekrytering.

Uppgifterna inom ansvarsområdet för trafik och infrastruktur

NTM-centralerna handhar regionala uppgifter inom trafik. Dessa är trafiksystemets funktion, trafiksäkerhet och väg- och trafikförhållanden, regional trafikhållning, understöd till enskilda vägar, utvecklande av trafiktjänster, offentlig persontrafik och skärgårdstrafik.

Väsentligt i uppgifterna inom väghållning är den riksomfattande verksamheten, enhetlig väghållning samt nätet kontinuitet, kvalitetsnivå och en effektiv resursanvändning. Statens revisionsverk rekommenderade i sin effektivitetsrevisionsberättelse 12/2020 om livscykelhanteringen av trafiknätet att statsrådet ska bedöma ändamålsenligheten i NTM-centralernas ansvarsområde för trafik och infrastruktur och nyttan av överföringen av förvaltningen av vägnätet till Trafikledsverket.

NTM-centralerna utnyttjar anslagen för offentlig trafik primärt för köp av trafik mellan kommunerna. Ur det resterande anslaget beviljas statsunderstöd. NTM-centralerna beviljar statsunderstöd för kollektivtrafik till små behöriga vägtrafikmyndigheter och andra kommuner. Transport- och kommunikationsverket ansvar däremot för stöden för offentlig persontrafik till stora och medelstora städer. Det finns stora regionala skillnaderna i de statsunderstödda NTM-centralerna beviljar kommunerna och kommunmyndigheterna i sina regioner för deras egna kollektivtrafikanskaffningar och utveckling samt i anskaffningen av NTM-trafik. Regeringsprogrammet innehåller utveckling av den offentligt ordnade transportservicen som en helhet i samarbete med kommunerna och välfärdsområdena. Samtidigt är målet i regeringsprogrammet att säkerställa att man får ett så stort mervärde som möjligt av de resurser som riktas till ordnandet av servicen. Samfärdsel förutsätter ett gemensamt informationsunderlag och utnyttjande av digitaliseringen.

Utveckling av landsbygden samt jordbruk och livsmedelsekonomi

Syftet med utvecklingen av landsbygden samt uppgifterna inom jordbruk och livsmedelsekonomi är att förbättra människors, djurs och växters hälsa, välbefinnande och säkerhet, landsbygdens livskraft samt näringsverksamhetens konkurrenskraft utifrån en hållbar användning av förnybara naturresurser. NTM-centralerna verkar för lönsamhet och konkurrenskraft inom jordbruket bland annat genom att stödja generationsväxlingar och genom att finansiera investeringar som främjar konkurrenskraften, tillståndet i miljön och hållbara produktions sätt. Uppgifter vid

verkställandet av jordbrukarstöd är till exempel uppgifter i anslutning till kontroller, tillsyn samt mottagning av och rådgivning för ansökningar om jordbrukarstöd. NTM-centralerna har en omfattande uppgift i att utveckla och främja sammanställandet av prioriteringarna inom landsbygdsutvecklingen i regionen som ett led i CAP-planen samt i att samordna med annan utveckling av områdena. Uppgifterna för genomförandet av landsbygdsutvecklingen är beslut om att bevilja och betala ut stöd samt administrativa kontroller.

Uppgifter inom utvecklingen av landsbygden samt jordbruket och livsmedelsekonomin sköts vid alla 15 NTM-centraler. Dessutom sköts jordbruksuppgifter inom ett samarbetsområde som utgörs av cirka 60 kommuner. Uppgifterna är i unionslagstiftningen föreskrivna handläggnings-, tillsyns- och kvalitetsbedömningsuppgifter. EU-bestämmelserna förutsätter ett effektivt nationellt förvaltnings- och tillsynssystem och den tillsyn som NTM-centralerna utför är därför mycket viktig. Brister i tillsynen kan leda till att betalningen av EU-stöd avbryts och till och med finansieringskorrigeringar. Livsmedelsverkets landsbygdstjänster styr i egenskap av ackrediterat utbetalande organ uppgifterna och betalar ut landsbygds- och jordbruksstödet på cirka två miljarder euro till gårdarna och andra aktörer.

Livsmedelsverkets linje för livsmedelskedjan styr utöver uppgifter som rör jordbrukets produktionsinsatser (foder, gödselprodukter, växtskyddsmedel, växtförökningsmedel) även uppgifter som rör växtskydd och ekologisk jordbruksproduktion samt märkning och registrering av djur. Kontrollerna (inkl. provtagning) fungerar i princip väl och säkerställer det regionala. Genom olika tillsystem har man kunnat rikta resurser dit de behövs. I fråga om tillsynen över ekologisk produktion ser man det som viktigt att förbättra tillsynens verkningsfullhet och att stegvis upphöra att anlita köpta tjänster och på så sätt minska kostnaderna. Det bör också säkerställas att kontrollerna utförs vid en ändamålsenlig tidpunkt.

Uppgifter inom vattenhushållning

En central områdesindelning för uppgifterna inom vattenhushållningen är avrinningsområdena där regleringen och hanteringen av översvämningsriskerna sköts över landskapsgränserna. Skötseln av uppgifterna har koncentrerats till tre samarbetsområden som följer avrinningsområdena. Vidare har skötseln av säkerhetskritiska uppgifter i samband med vattentjänsterna och dammsäkerheten koncentrerats nationellt för att sammanföra resurserna, förenhetliga arbetssätten och säkerställa snabb reaktionsförmåga. Resurserna för uppgifterna inom vattenhushållningen inom NTM-centralernas ansvarsområde M har minskat avsevärt efter regionförvaltningsreformen 2010. I fråga om skötseln av uppgifterna har man stannat för specialisering till en viss NTM-central för att den specialkompetens som behövs i uppgifterna ska stå till alla områdens förfogande. Man kan konstatera att NTM-centralernas nuvarande områdesindelning inte lämpar sig för skötseln av dessa uppgifter och att uppgifterna framöver ska ordnas så att de sköts av avsevärt större områden. Den nuvarande koncentrereringen bör bevaras även framöver.

I vattenhushållningen ingår uppgifterna som innehavare av de tillstånd staten har enligt vattenlagen och som ägare till statens vattenbyggnader som sköts med den gemensamma resursen inom hydrologisk specialkompetens och skötseln av dem kan således inte separeras från de övriga uppgifterna inom vattenhushållningen. Dessa uppgifter som omfattar aktiv drift enligt tillstånden enligt vattenlagen och att hålla dem aktuella ska även framöver ordnas oberoende av tillstånden enligt vattenlagen.

Uppgifter inom fiskerihushållning

Till följd av att fiskeriförvaltningen sköts i två steg ansvarar NTM-centralerna för många slags uppgifter, som står på en bred lagstiftningsgrund, inom fiskerihushållningen.

Att koncentrera uppgifterna inom fiskerihushållningen till tre NTM-centraler har fungerat väl. Denna koncentrerings gjordes för att garantera tillräcklig expertis i skötseln av uppgifterna och bland annat för att säkerställa skötseln av vikariat. Tidigare var helheterna av ärenden vid de mindre enheterna alltför stora för att en tjänsteman skulle kunna ansvara för dem och förvaltningen var sårbar.

Att hålla uppgifterna inom fiskerihushållningen som en enda helhet vid regionförvaltningen är viktigt med tanke på förvaltningens funktionsförmåga och produktivitet. Den nuvarande modellen med tre NTM-centraler som sköter fiskeriärenden säkerställer ett flexibelt utnyttjande av de knappa personresurserna och bevarandet av behövlig kompetens för att sköta uppgifterna. Uppgiftsbeskrivningarna för experterna inom fiskerihushållning vid NTM-centralerna omfattar flera uppgifter inom fiskerihushållning, varvid experternas arbetsinsats används flexibelt och kostnadseffektivt.

Medlen i det lilla EHFVF-program som NTM-centralerna administrerar kan inte heller delas in i små delar eftersom det avsevärt skulle äventyra möjligheterna till flexibel finansiering av projekt. Fördelat på tre NTM-centraler är användningen av medlen flexibel och ändamålsenlig.

Enligt reglementet för statsrådet har jord- och skogsbruksministeriet ansvaret för uppgifterna inom fiskerihushållningen, medan regionförvaltningens personalresurser i ämbetsverk som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde finns vid NTM-centralerna. Det här har upplevts som en olägenhet.

Uppgifter inom miljöskyddet

Uppgifterna inom miljöskyddet är koncentrerade till 13 NTM-centraler och 4 regionförvaltningsverk. Den nuvarande regionala behörigheten och uppgiftsfördelningen utgör en flaskhals för en smidig skötsel av miljörelaterade tillstånds- och tillsynsuppgifter. Regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas miljöuppgifter är sammankopplade på många olika sätt, allt från föregripande förfaranden till efterhandskontroll. Kopplingen beskrivs även i propositionens avsnitt 2.2.1.2.

Resurserna inom NTM-centralernas ansvarsområde M har minskat avsevärt efter regionförvaltningsreformen 2010. Under fyraårsperioden 2013–2017 vidtogs särskilt betydande minskningar i NTM-centralernas personal då årsverken vid NTM-centralerna minskade med över 1 000 från cirka 4 000 år 2013 till cirka 2 950 år 2017. De knappa resurserna har kunnat leda till förlängda tider för handläggning av miljöförfaranden. Sammantaget bedömt har regionförvaltningens ämbetsverk inom miljöområdet dock uppnått målen för verksamhetens resultat både över längre tid och under de senaste åren. För vissa miljöuppgifter har man under ett flertal år varit tvungen att sänka resultatmålen och anpassa verksamheten till följd av knappa resurser.⁷

I NTM-centralernas lagstadgade uppgifter för planering och genomförande av vatten- och havsvården, som grundar sig på EU-direktiv, betonas den riksomfattande enhetligheten och beröringspunkterna med tillståndsförfarandena. Planeringssystemen för vattenvården och havsvården baserade på regionala data och samarbete har varit funktionsdugliga trots NTM-centralernas krympande resurser och uppgifternas svårighetsgrad.

⁷ Slutrapport från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning, Statsrådets publikationer 2022:36.

NTM-centralernas uppgifter inom områdesanvändningen är huvudsakligen uppgifter inom tillsyn och främjande enligt markanvändnings- och bygglagen (1.1.2025 ändras lagens namn till lagen om områdesanvändning). Markanvändnings- och bygglagens bestämmelser om olika myndigheters roller framhäver kommunernas makt och ansvar inom markanvändningen. Uppgifter vid NTM-centralerna som betonas är säkerställande av de riksomfattande målen, förhandlingssamarbete samt rådgivnings- och experthjälp till kommunerna. Syftet med tillsynen är att säkerställa att viktiga frågor på nationell nivå och i landskapen beaktas i planläggningen och övrig områdesanvändning. Genom den ändring av markanvändnings- och bygglagen som trädde i kraft 2017 slopades NTM-centralernas styrningsuppgift inom planläggningen, och tillsynsuppgiften begränsades till de ovan nämnda nationella och på landskapsnivå viktiga frågorna. Genom samma lagändring begränsades NTM-centralens besvärsmått enligt markanvändnings- och bygglagen till att gälla ärenden i enlighet med tillsynsuppgiften. Avgränsningen i nationella och på landskapsnivå viktiga ärenden finns inte i NTM-centralernas tillsynsuppgifter enligt andra lagar. NTM-centralen kan således genom att anföra besvär över en plan med lokala konsekvenser dock trygga till exempel att ett värde enligt naturvårdslagen bevaras. Lagstiftningen om områdesanvändningen revideras i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Peteri Orpos regering. Miljöministeriet har tillsatt en arbetsgrupp med en mandatperiod fram till den 30 september 2024 som har till uppgift att bereda en proposition till lag om områdesanvändningen. Målet är att regeringen ska kunna lämna propositionen till riksdagen under vårsessionen 2025. I samband med reformen av lagen om områdesanvändningen granskas även NTM-centralens uppgifter inom områdesanvändningen.

NTM-centralernas uppgift att vårda byggnadsarvet och kulturmiljön ingår i den helhet områdesanvändningen utgör och den sköts med delade resurser i samband med områdesanvändningen. I uppgifterna ingår vården av kulturmiljön samt främjandet av och tillsynen över att byggnadsarvet bevaras. NTM-centralerna fattar med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) beslut om byggnadsskydd och beslut om undantag samt beviljar understöd för vården av byggnadsarvet. Dessutom har en riksomfattande specialiseringsuppgift att samordna och utveckla ärenden enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet placerats vid NTM-centralen i Egentliga Finland. Lagen om skyddandet av byggnadsarvet ändrades den 1 januari 2021 så att de byggnadsskyddsbeslut som NTM-centralen fattar underställs miljöministeriet för fastställande och samtidigt slopades ministeriets ställning som första besvärinstans. Underställningsförfarandet har använts bland annat för att trygga en enhetlig tillämpning av lagen och för att förutse statens ersättningsansvar. Mellan åren 2011 och 2019 ändrades cirka 20 procent av NTM-centralernas beslut vid ministeriets behandling. Dessutom har det gjorts tekniska korrigeringar i flera fastställda beslut vid ministeriet. Underställningsförfarandet har med andra ord kunnat användas för att dra upp riktlinjer för tillämpningen av lagen och övervaka den tekniska kvaliteten på skyddsbesluten. I fråga om besluten för byggnadsskydd skulle nationell behörighet förenhetliga tillämpningspraxis. En enhetlig tillämpning av lagen om skyddandet av byggnadsarvet och markanvändnings- och bygglagen är central för rättsskyddet och likabehandlingen. Grundlagsutskottet har också fäst uppmärksamhet vid enhetligheten i tillämpningspraxis och vid att tillämpningen av lagen inte ska differentieras regionalt (GrUU 38/2020 rd och GrUU 6/2010 rd). Miljöutskottet har betonat att man vid verkställigheten av lagen om skyddande av byggnadsarvet måste se till att det i byggnadsskyddsärenden inte uppstår divergerande tolkningspraxis i olika delar av landet. Därför är det viktigt att säkerställa att NTM-centralerna får resurser, anvisningar och utbildning i adekvat omfattning för att samordnade beslut och regional jämlikhet ska kunna säkerställas (MiUB 9/2020 rd).

Miljöministeriet har särskilt utrett utvecklingen av miljörelaterade tillståndsförfaranden i ett flertal forsknings- och utredningsprojekt. Som ett sätt att främja att tillstånd för investeringar behandlas utan fördröjning har det föreslagits en eventuell sammanslagning av statens tillstånds- och tillsynsmyndighetsfunktioner (Effektivt tillståndsförfarande för investeringar inom

den inställda tidsgränsen, Statsrådets utrednings- och forskningsprojekt 2020:29, länk). Att samla miljöuppgifterna till ett ämbetsverk har bedömts förtydliga situationen och underlätta skötseln av ärenden även för kunderna (Rainio 2012). I slutrapporten från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning sågs grundandet av ett nationellt ämbetsverk som en möjlighet för en enhetlig verksamhet både förvaltningsövergripande och nationellt. Nationellt organiserade tillståndsförfaranden och övriga administrativa godkännandeförfaranden samt tillsyn ansågs ha en positiv inverkan sett till likabehandling och jämlikhet samt smidiga förfaranden och handläggningstider.⁸

Riksdagen har i sitt svar RSv 188/2022 rd tagit ställning till de miljörelaterade förfarandenas nuläge och utvecklingen av dem. I miljöutskottets betänkande (MiUB 13/2022 rd) som ingick i riksdagens svar konstateras att det för att miljöförfaranden ska genomföras smidigare är viktigt inte bara med tillräckliga resurser för myndigheterna och ett effektivt utnyttjande av digitaliseringen, utan också med en tydlig administrativ struktur som effektivt främjar utvecklingen och utnyttjandet av högklassig expertis, oberoende av var verksamheten bedrivs. Detta förutsätter enligt utskottet att expertisen inom tillstånds- och tillsynsuppgifterna slås samman till en modell för en nationell myndighet. Utskottet välkomnade att miljöministeriet på lång sikt eftersträvar strukturella reformer för att förenhetliga miljöfrågorna genom lagstiftning om ett enda serviceställe och tillstånd i miljöstillståndsförfaranden eftersom det har föreslagit att det ska inrättas en tillstånds-, styrnings- och tillsynsmyndighet med riksomfattande behörighet och ansvar för uppgifterna inom både NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens ansvarsområde för miljö. Utöver strukturella förändringar och ändringar i lagstiftningen finns det enligt utskottet skäl att med hjälp av digitaliseringen och tillräckliga personalresurser snabba upp myndighetsbehandlingen av tillstånd och andra förfaranden i synnerhet för investeringar i den gröna omställningen. På motsvarande sätt har riksdagens miljöutskott i sina utlåtanden 1/2023 rd och 2/2023 rd framhåvt att det för att förfarandet för miljöstillstånd ska fungera och vara smidigt – utöver en tidsenlig lagstiftning – även är viktigt att förvaltningen är tydlig, myndigheterna har tillräckliga resurser och digitaliseringen utnyttjas effektivt, och konstaterat att det genom att koncentrera förvaltningen till en riksomfattande miljömyndighet blir möjligt att uppnå fördelar inom både verksamheten och förfarandena. De miljörelaterade tillståndsförfarandena har enligt utskottet en betydande roll förutom för att uppnå klimat- och naturmålen även för genomförandet av investeringar i grön omställning och för en förutsägbar omvärld, ekonomisk tillväxt och miljöriskhantering. Utskottet har betonat att man i en modell med ett nationellt ämbetsverk effektivt kan främja utvecklingen och utnyttjandet av högklassig expertis, oberoende av var verksamheten bedrivs.

Finansieringsuppgifter

De nationella företagsstöden som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och som NTM-centralerna beviljar med stöd av lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (758/2021) har koncentrerats till de fyra NTM-centraler som ansvarar för strukturfondsärenden. Koncentreringen har ökat rättssäkerheten i verksamheten och enhetligheten i arbetssätten samt möjliggjort kostnadseffektivare finansieringstjänster för företagskunder. Koncentreringen möjliggjorde i en undantagssituation ett snabbt genomförande av de så kallade coronastöden som ordnades i brådsakande ordning med hjälp av smidiga vikariatarrangemang och gemensam arbetskö. Utifrån den externa bedömning arbets- och näringsministeriet lät göra 2020 fungerar processerna för att bevilja och betala understödet för utvecklande av företag i regel bra. Merparten av företagen upplever att ansökningsprocessen är smidig

⁸ Slutrapport från projektet för att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning, Statsrådets publikationer 2022:36.

och företagen är i huvudsak mycket nöjda med det stöd NTM-centralerna erbjuder i fråga om denna process.

Placeringen av tjänstemän

De 15 NTM-centralerna hade enligt uppgifter från den 18 mars 2024 totalt 2 868 anställda tjänstemän, av vilka 571 tjänstemän var anställda med särskild finansiering. NTM-centralernas personal fördelar sig enligt följande:

- NTM-centralen i Södra Österbotten har 247 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Seinäjoki (131) och Vasa (77).
- NTM-centralen i Södra Savolax har 259 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i S:t Michel (132).
- NTM-centralen i Tavastland har 115 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Tavastehus (66).
- NTM-centralen i Sydöstra Finland har 180 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Kouvola (130).
- NTM-centralen i Kajanaland har 79 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Kajana (72).
- NTM-centralen i Mellersta Finland har 219 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Jyväskylä (171).
- NTM-centralen i Lappland har 186 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Rovaniemi (161).
- NTM-centralen i Birkaland har 253 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Tammerfors (240).
- NTM-centralen i Österbotten har 72 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Vasa (56).
- NTM-centralen i Norra Karelen har 99 anställda tjänstemän, av vilka alla arbetar i Joensuu.
- NTM-centralen i Norra Österbotten har 295 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Uleåborg (217).
- NTM-centralen i Norra Savolax har 148 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Kuopio (134).
- NTM-centralen i Satakunta har 44 anställda tjänstemän, av vilka alla arbetar i Björneborg.
- NTM-centralen i Nyland har 311 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Helsingfors (275).
- NTM-centralen i Egentliga Finland har 316 anställda tjänstemän, av vilka de flesta arbetar i Åbo (217).

Utvecklings- och förvaltningscentret vid NTM-centralerna och arbets- och näringsbyråerna hade enligt uppgifter från den 18 mars 2024 totalt 672 anställda tjänstemän av vilka 67 var anställda med särskild finansiering. De flesta tjänstemännen har sitt tjänsteställe i Helsingfors (108 tjänstemän), Tammerfors (67), Åbo (60), Jyväskylä (53) och Uleåborg (41). Vid de övriga verksamhetsställena varierar antalet tjänstemän allt från 37 till som minst en.

Ansvarsområdet för miljön och naturresurserna hade enligt uppgifter från den 18 mars 2024 sammanlagt 1 104 anställda tjänstemän, varav de flesta hade sitt tjänsteställe i Tammerfors (114), Åbo (108) Helsingfors (101), Uleåborg (94), Rovaniemi (70), Jyväskylä (66), Vasa (63), Kouvola (56), Kuopio (53), Seinäjoki (53), Joensuu (51) och S:t Michel (47). Vid de övriga verksamhetsställena varierar antalet tjänstemän allt från 41 till som minst en.

2.2.1.4 Statens ämbetsverk på Åland

I lagen om bostadsaktiebolag, lagen om gruppybyggande, aktiebolagslagen, vallagen, lagen om bostadsköp, föreningslagen, konsumentskyddslagen, deponeringslagen, upphovsrättslagen, lagen om samfälligheter, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, lagen om mätinstrument, konkurrenslagen och alkohollagen föreskrivs det uppgifter för regionförvaltningsverken, för vilka Statens ämbetsverk på Åland svarar i landskapet Åland. Till dessa lagar behöver det fogas en bestämmelse om att det i landskapet Åland är Statens ämbetsverk på Åland som svarar för de uppgifter som föreskrivits för regionförvaltningsverken och som enligt självstyrelselagen för Åland hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Dessutom föreskrivs det i barnskyddslagen (417/2007) om övervakningen av begränsande åtgärder som på Åland har skötts av Statens ämbetsverk på Åland. Det finns emellertid skillnader i tolkningen av behörigheten gällande övervakningen av begränsande åtgärder på Åland som utreds under ledning av det ansvariga ministeriet. I den lagstiftning som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet hör även begravningslagen och djurmedicinlagen, som dock inte föreslås ändras i det här sammanhanget. I fråga om djurmedicinlagen bereds separata lösningar under ledning av jord- och skogsbruksministeriet inom ramen för regionförvaltningsreformens tidsplan. Regionförvaltningsverkets uppgifter enligt begravningslagen överförs från Regionförvaltningsverket i Östra Finland till Tillstånds- och tillsynsverket även för landskapet Ålands del. Dessutom anses det vara nödvändigt att Tillstånds- och tillsynsverket sköter de arbetarskydds-uppgifter som Statens ämbetsverk på Åland svarar för och vissa tillståndsuppgifter enligt läkemedelslagen.

Bestämmelser om de uppgifter som Statens ämbetsverk på Åland har inom regional beredskap finns ingen annanstans än i 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken. Därför föreslås det bestämmelser om regional beredskap i den föreslagna lagen om Statens ämbetsverk på Åland. Till övriga delar anses bestämmelserna i speciallagstiftningen om uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland vara tillräckliga. De uppgifter som föreskrivs för regionförvaltningsverket i speciallagar föreskrivs det separat om för det nya Tillstånds- och tillsynsverket som ska inrättas eller för någon annan statlig myndighet.

Uppgifter som ingår i regional beredskap i landskapet Åland

Enligt 4 § 2 mom. 3 punkten i den gällande lagen om regionförvaltningsverken hör det till regionförvaltningsverkens uppgifter att samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala försvarskurser, stödjade kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen. Statens ämbetsverk på Åland sköter i landskapet Åland tillsammans med landskapet och övriga myndigheter i riket samordningen av den regionala beredskapen och beredskapsplaneringen, främjandet av kommunernas beredskapsplanering, ordnandet av beredskapsövningar och det anknyttandet samarbetet. I det samarbete som avses här ingår även att ordna utbildning i civil beredskap i anslutning till de regionala försvarskursernas program.

Det föreslås att det för det tilltänkta Tillstånds- och tillsynsverket föreskrivs samarbetsuppgifter som motsvarar 4 § 2 mom. 3 punkten om regionalt beredskapssamarbete i lagen om regionförvaltningsverken. Det föreslås att det föreskrivs separat om skötseln av motsvarande uppgifter som ingår i statens lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet i landskapet Åland. Bestämmelser om detta föreslås i lagen om Statens ämbetsverk på Åland. Avsikten med den bestämmelse som nu föreslås är inte att göra ändringar i den samordning av totalförsvaret som avses i 16 § i reg-

lementet för statsrådet (262/2003) och som har föreskrivits för försvarsministeriet. Till inrikesministeriets ansvarsområde hör enligt 15 § 8 punkten i reglementet för statsrådet gemensam beredskap inom regionförvaltningen vid undantagsförhållanden och störningssituationer.

Landskapet Ålands självstyrelsemyndigheter och Statens ämbetsverk på Åland samarbetar på det sätt som det föreskrivs i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000). Enligt 1 § i överenskommelseförordningen sköts i landskapet Åland de förberedande förvaltningsuppgifter hör till rikets myndigheter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen eller den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden gemensamt av rikets och landskapets myndigheter.

Myndighetssamarbete

De nuvarande uppgifter Statens ämbetsverk på Åland handhar i landskapet Åland omfattar vissa uppgifter för Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna som ska grundas samt uppgifter som hör till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (MDB), Konkurrens- och konsumentverket (KKV), Transport- och kommunikationsverket (Traficom), Patent- och registerstyrelsen (PRS) och Livsmedelsverket.

Bestämmelser om myndighetssamarbetet finns i förvaltningslagen. Statens ämbetsverk på Åland svarar i landskapet Åland för de uppgifter inom folkbokföringen som hör till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. De här uppgifterna är av betydelse i synnerhet för ett jämlikt tillgodoseende av medborgarnas grundläggande rättigheter. Av tydlighetsskäl har det ansetts vara behövligt att föreslå en bestämmelse om det anknyttande samarbetet mellan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens ämbetsverk på Åland i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Dessutom föreskrivs det separat om handräckning mellan myndigheterna i den föreslagna lagen.

Finansiering av verket

För närvarande finansieras verksamheten vid Statens ämbetsverk på Åland från momentet för regionförvaltningsverkens omkostnader och det förhandlas och fattas beslut om verkets anslag i resultatstyrningsprocessen. Organiseringen av finansieringen av verkets verksamhet i statens budget ändras så att verkets anslag avskiljs till ett eget omkostnadsmoment i statsbudgeten från och med 2026. Framöver bestäms anslaget enligt budgeten. Verket fortsätter som en egen bokföringsenhet.

2.2.2 Tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

De flesta av verkets tjänstemän har avlagt högre högskoleexamen genom vilken tjänstemännen kan antas ha de kunskaper i svenska som behövs inom den offentliga förvaltningen. Verket ordnar kurser i svenska för sina tjänstemän. Verket anlitar översättningstjänster. Man försöker översätta informationssystemen för e-tjänsterna till svenska innan de offentliggörs. Cirka en procent av tillsynen över social- och hälsovården och cirka fem procent av de ärenden som gäller yrkesrättigheterna inom social- och hälsovården sköts på svenska. Inspektionerna och tillsynsbesluten på svenska inom alkoholförvaltningen är cirka 10 stycken om året. Av tillverkarna av alkoholdrycker är cirka fem procent svenskspråkiga, medan andelen partiförsäljare och andra tillståndsinnehavare är mindre. Tillståndshavare får vägledning per telefon och e-post på svenska några gånger om året. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården betjänar alltid sina kunder och intressentgrupper även på svenska oberoende av på vilket sätt ärendena

sköts. Dessa kunder är bland annat kommunernas tillsynsenheter, näringsutövare, allmänheten samt tjänsteproducenter och tjänsteansordnare i ärenden som gäller tillståndsförvaltning, registrering och annan kontakt som avser rådgivning och vägledning. Verket tillhandahåller utbildning på svenska om ny lagstiftning. Bedömningen är att tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har klarat av att tillhandahålla tjänster på svenska bra.

Regionförvaltningsverken

Regionförvaltningsverken uppskattar att de har cirka 51 anställda med svenska som modersmål. De här personerna arbetar i huvudsak vid regionförvaltningsverken i Södra Finland, Sydvästra Finland, Västra Finland och Inre Finland av vilka det senares specialiseringsuppgift är att vara regionförvaltningsverkens svenskspråkiga serviceenhet för undervisningsväsendet. Dessutom har 29 tjänstemän vid icke-svenskspråkiga regionförvaltningsverk uppgett att deras svenska är flytande och 135 att den är god. Uppskattningsvis cirka 20 procent av tjänstemännen vid regionförvaltningsverken i Södra Finland, Sydvästra Finland och Västra och Inre Finland kan svenska (modersmål, flytande eller goda kunskaper i svenska). Enligt regionförvaltningsverket togs cirka 2 procent av kontakterna (603 st.) 2023 på svenska. I synnerhet i uppgifterna vid regionförvaltningsverken i Södra Finland, Västra och Inre Finland och Sydvästra Finland är skötseln av ärenden på svenska viktig. Regionförvaltningsverken administrerar webbtjänster, e-tjänster, formulär och anvisningar om ärendeskötsel förutom på finska även på svenska. Dessutom kan kungörelser och tidningsannonser göras på båda nationalspråken, liksom även dokumentmallar, visitkort, broschyrer och annat presentationsmaterial. Bedömningen är att regionförvaltningsverken har klarat av att tillhandahålla tjänster på svenska bra.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland svarar för arbetarskyddets telefontjänst. Arbetarskyddets telefontjänst betjänar kunderna på finska, svenska och engelska i steg. Arbetarskyddets telefontjänst svarade under 2023 på 421 samtal på engelska och 135 samtal på svenska. Arbetarskyddets telefontjänstrådgivare kan sköta även samtal på finska. Inom ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Norra Finland har det inte upptäckts behov av översättningstjänster till samiska. I arbetarskyddets telefontjänst är i synnerhet engelska språkgrupper framträdande. Ansvarsområdet för arbetarskyddet kan bedömas ha skött tjänsterna för de olika språkgrupperna bra.

Till de särskilda uppgifter som Regionförvaltningsverket i Lappland har hör ärenden i anslutning till de samiska språken. Dessa uppgifter vid Regionförvaltningsverket i Lappland anknyter i synnerhet till tillsynen över småbarnspedagogiken och undervisningsväsendet samt statsunderstöd med stöd av lagen samt annan reglering om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, men Regionförvaltningsverket i Lappland sköter även tillsynen över samiskspråkiga social- och hälsovårdstjänster. Det har egentligen inte anförts besvär över kommunernas och välfärdsområdenas ordnande av tjänster på de samiska språken till regionförvaltningsverket. Verket låter vid behov översätta beslut till samiska, liksom även offentliga kungörelser och meddelanden. Det kan bedömas att Regionförvaltningsverket i Lappland har skött denna specialuppgift väl med de nuvarande resurserna. Regionförvaltningsverket i Lappland har inte bedömt det vara nödvändigt att inrätta en separat enhet som betjänar kunder på samiska. Utifrån det ovan anförda är bedömningen att de samiskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses på det sätt som lagstiftningen förutsätter. Också ansvarsområdet för miljötillstånd vid Regionförvaltningsverket i Norra Finland låter översätta kungörelserna till samiska.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Andelen svenskspråkiga av befolkningen och därmed behovet av svenskspråkiga tjänster är störst vid NTM-centralerna i Österbotten, Egentliga Finland och Nyland. I 23 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) föreskrivs det om en serviceenhet för den språkliga minoriteten. Enligt paragrafen kan en närings-, trafik- och miljöcentral för uppgifter inom sitt verksamhetsområde ha en särskild serviceenhet som betjänar regionens finsk- eller svenskspråkiga minoritet eller, inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen, dess samiska minoritet. Genom en förordning av statsrådet har det föreskrivits om servicegrupper vid centralerna i Nyland och Österbotten som sköter uppgifter i anslutning till den svenskspråkiga kundservicen vid NTM-centralerna i Tavastland och Mellersta Finland samt utvecklings- och förvaltningscentret.

Vid NTM-centralen i Österbotten betjänas kunderna muntligen och skriftligen på deras eget modersmål, finska eller svenska. Av personalen uppger 73 procent att de dagligen behöver svenska i sitt arbete. De evenemang, möten och utbildningar som centralen ordnar samt kontakten till medierna är tvåspråkiga; deltagarna talar sitt modersmål i sina anföranden. Omfattande tvåspråkigt material produceras för kundservicen, samarbetet med intressentgrupperna och nätverkssamarbetet samt medierna och övrig kommunikation. Centralen översätter i regel själv.

I alla de uppgifter vid NTM-centralen i Nyland (landsbygdsfinansiering, forskning inom sysselsättning, främjande av integration, upphandling och trafik samt vissa uppgifter vid samarbetsgruppen för vatten- och havsvården) som har många svenskspråkiga personkunder finns det personal som talar flytande svenska och ärendena sköts på svenska. Centralen ordnar evenemang även på svenska eller med tolkning. Vid centralen finns många personer som talar och skriver flytande svenska. I tjänster som anskaffas för personkunder åläggs tjänsteproducenterna att vid behov erbjuda service även på svenska. Alla väsentliga handlingar produceras vid behov på svenska liksom alla väsentliga publikationer.

Vid NTM-centralen i Egentliga Finland finns cirka 30 tjänstemän som har svenska som modersmål eller nästan på modersmålsnivå, det vill säga cirka 10 procent i förhållande till hela personalen (323). Andelen varierar dock stort mellan enheterna (0–20 %). Personalens färdigheter i svenska för att sköta tjänsteärenden varierar dock stort och likaså finns det betydande skillnader också på enhetsnivå. I regel klarar man på enhetsnivå dock uppgifter och kundservicesituationer på svenska åtminstone nöjaktigt eller till och med bra. Vid enheter där en stor del av ärendena och prestationerna sköts på svenska finns det även fler som kan svenska.

Särskilt uppmärksammas den starkt svenskspråkiga skärgården i NTM-centralens verksamhetsområde. Behov av att kunna tillräcklig svenska i området i fråga orsakas av exempelvis utvecklandet av den riksomfattande sett småskaliga livsmedelsproduktionens konkurrenskraft och av arbetet för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Dessa viktiga aspekter ingår i stor omfattning i NTM-centralernas experters arbete och förutsätter sålunda av en central aktör inom landskapets regionförvaltning förmåga att arbeta på just svenska. I synnerhet inom MKB-ärendena i anslutning till den rena omställningen finns det för närvarande ett flertal projekt för havsbaserad vindkraft. Dessutom gränsar Satakuntaområdet i norr till tvåspråkiga kommuner i Österbotten varvid även handlingar om landbaserade MKB-projekt ska översättas till svenska om influensområdet sträcker sig till kommunerna i fråga. Också MKB-samråden förutsätter ibland muntliga kunskaper i svenska vid sidan av att upprätta handlingar på svenska. Dessutom lämnas det ibland in yttranden och kommentarer på svenska. I två skärgårdskommuner (Pargas och Kimitoön) använder tjänsteinnehavarna inom miljöfrågor i första hand svenska när de sköter ärenden med NTM-centralen.

Bedömningen är att de svenskspråkiga prestationerna i snitt på NTM-centralnivå åtminstone inte överskrider 10 procent. Skötseln av ärenden i olika form på svenska (besök på NTM-centralen och besök hos kunden, per telefon, e-post, brev) på enheterna görs enligt andelarna prestationer. Det översätts mycket. I någon mån låter man översättningarna göras vid NTM-centralen i Österbotten. För översättningstjänster av externa aktörer använde NTM-centralen 2023 anslag för cirka 44 000 euro.

NTM-centralerna i Tavastland och Mellersta Finland har vardera en svensk servicegrupp i vissa uppgifter. Den svenskspråkiga servicen i Tavastland tillhandahålls vid NTM-centralen i Nyland och den svenskspråkiga servicen i Mellersta Finland vid NTM-centralen i Österbotten. Finansieringsenheten vid NTM-centralen i Tavastland sköter enligt 6 § 2 mom. i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna uppgifterna som förmedlande organ enligt 10 § i lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik samt servicen för utveckling av företagsamhet enligt 8 kap. 5 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) i områdena för NTM-centralerna i Tavastland, Nyland och Sydöstra Finland. I fråga om de riksomfattande temana för EU:s regional- och strukturpolitiska fonder är verksamhetsområdet hela Finland. Eftersom NTM-centralen i Tavastland i övrigt verkar inom ett finskspråkigt område konstateras det separat i arbetsordningen att finansieringsenheten har en svenskspråkig serviceenhet. Det krävs att chefen för finansieringsenheten har goda kunskaper i båda språken. Alla behövliga beslut upprättas på svenska och vissa handlingar översätts.

Finansieringsenheten som är underställd NTM-centralen i Mellersta Finland finns vid verksamhetsstället i Vasa och den har en svenskspråkig servicegrupp. I landskap där en betydande del av kunderna är svenskspråkiga har de ansvariga utbetalarna goda färdigheter att sköta uppgifter på svenska. Ansökningarna på svenska uppgår i snitt till cirka 3–5 procent av de totala projekten årligen. Anställda med svenska som modersmål (4 personer) behandlar även finskspråkiga ansökningar. Alla ansökningar och beslut fås på svenska om man så vill. Dessutom upprättas även handlingar, anvisningar, material och utbildningsmaterial på svenska.

Trafikens kundservice

Vid Trafikens kundservice arbetar totalt 12 kundrådgivare, och för närvarande har en av dem svenska som modersmål. Vid Trafikens kundservice har det under de senaste åren ordnats ett flertal kurser i svenska. Enligt språkbyråns nivåbedömning kan av deltagarna i kurserna hälften av personalen svenska mycket bra eller bra. I förhållande till antalet ärenden på svenska är kunskaperna i svenska vid Trafikens kundservice starka. Trafikens kundservice tar inte emot besök. År 2023 valde en procent av telefonkunderna språket svenska i telefontjänstens servicemeny. År 2023 inkom det totalt 220 svenskspråkiga samtal, mot 22 000 finskspråkiga. Kundservicecentralen tog emot cirka 420 skriftliga kontakter på svenska per e-post och e-formuläret i responskanalen, mot 35 000 kontakter på finska. Vid enheten för centraliserade kundtjänster sköts elektroniska ärenden som gäller tillstånd för väghållning och specialtransporter på finska och svenska. Av de väsentligaste artiklarna i responskanalen, det vill säga 430 artiklar, har cirka 270 översatts till svenska. De svenskspråkiga artiklarna läses sammanlagt cirka 600 gånger om året, mot 32 000 gånger för de finska. Vid Trafikens kundservice har det inte under dess 17-åriga historia framkommit behov av service på samiska en enda gång. Det finns dock beredskap för det genom att vid behov kontakta NTM-centralen i Lapplands tolknings- och översättningstjänster.

Telefon- och chatttjänster vid arbets- och näringsförvaltningens telefontjänster

Informations-, rådgivnings- och styrningstjänsterna vid arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter för person-, arbetsgivar-, företags- och myndighetskunder produceras av cirka 165 experter och 19 TMC-konsulter. Till kundservicecentret inkom 2023 cirka 688 000 telefonsamtal och chattkontakter, av vilka cirka 554 000 sköttes. Dessutom togs det kontakt via andra elektroniska kanaler och sociala medier (bl.a. elektroniska servicebegäranden, Arbetsmarknadstorgets respons och rådgivningsbegäranden på Ohjaustaverkossa.fi). För närvarande talar totalt nio (9) experter (i de riksomfattande arbets- och näringstjänsterna 8 experter och i de riksomfattande företagstjänsterna en expert) svenska som modersmål. Vid företagstjänsterna varierar språkkunskaperna i svenska hos dem som inte har svenska som modersmål och därför medverkar endast några personer i den dagliga kundservicen på svenska. Vid arbets- och näringstjänsterna deltar 9 personer i den dagliga kundservicen utöver dem som talar språket som modersmål. Kunskaper i samiska språk finns inte, men efterfrågas inte heller alls. Kundservicecentret tar inte emot besök. Cirka 400 kontakter på svenska togs med företagsservicecentret 2023, vilket är cirka 2 procent av alla kontakter. Arbets- och näringstjänsterna fick 2023 cirka 10 000 svenskspråkiga telefonsamtal, dessutom 150 e-postmeddelanden och 750 sms, vilket dock är endast knappt 2 procent av alla kontakter. Samiska 0 procent. Vid arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter har egentligen inga myndighetshandlingar/beslut i rådgivningstjänsterna översatts till svenska. Till samiska inte alls. De svenskspråkiga tjänsterna vid arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter har fått utmärkt respons från kunderna, betyget har varit 4,6–4,7 på skalan 1–5.

Kundservice för miljöfrågor

Vid kundservicen för miljöfrågor betjänas kunderna även på svenska och nästan alla kundrådgivare har grundläggande kunskaper i svenska. Kundservicen för miljöfrågor har en svenskspråkig telefonlinje där samtalen styrs till kundrådgivarna utifrån deras kunskaper i svenska och alltid först till den som talar svenska bäst. Kundservicen för miljöfrågor statistikför inte ärendekontakterna exakt utifrån språket. Utifrån användningen av den svenskspråkiga linjen och allmän erfarenhet utgör de svenskspråkiga ärendena några procent av ärendena via alla kanaler. Beslutsmallarna och annat material finns färdigt på svenska och handläggarna har tillräckliga kunskaper i svenska. Alla webbtjänster för miljöinformation, liksom även kundservicens egen tjänst Vanliga frågor om miljön har översatts till svenska. Också kundservicens egna uppgifter hittas på svenska på webben. Personalen vid kundservicen för miljöfrågor tillhandahåller för närvarande inte tjänster på de samiska språken och webbsidor om miljön har översatts till samiska endast i undantagsfall.

Behovet och tillhandahållandet av tjänster på de samiska språken vid NTM-centralen i Lappland

I praktiken sköts det inte ärenden på samiska vid NTM-centralerna. I fråga om ansvarsområdena T och M tas det kontakt ytterst sällan eller aldrig, inte heller för ansvarsområdet N har det förekommit ansökningar eller kontakter på samiska. Inga begäranden har heller framställts hittills. I fråga om stöden i enlighet med skollagen har det inte förekommit kontakter på de samiska språken i någon form.

Enligt anvisningarna om användningen av samiska vid NTM-centralen i Lappland föreskrivs det i 8 § i den samiska språklagen om myndigheternas skyldighet att ge information. Enligt den ska myndigheternas meddelanden, kungörelser, anslag och annan information till allmänheten samt skyltar och för allmänheten avsedda blanketter med ifyllnadsanvisningar inom samernas hembygdsområde avfattas och ges också på samiska. Stöd för renhushållning och stöd enligt skollagen kan sökas på samiska, men i praktiken har det inte inkommit några ansökningar.

Vid NTM-centralen i Lappland finns det inga heltidsanställda med kunskaper i samiska språk. Fiskeövervakarna för Tana älv som är anställda av NTM-centralen en del av året talar samiska, likaså går samarbetet inom den praktiska övervakningen på samiska mellan de finska och norska övervakarna. Praxis vid mötena för den lokala uppföljningsgruppen för Tana älv är att en tolk till samiska närvarar och protokollen översätts till samiska. Separat tolkningstjänst anlitas sällan. Vid mötena för den finsk-norska arbetsgruppen för förvaltning av laxbestånden i Tana älv ordnas simultantolkning. Vid förhandlingarna om fiskestadgan för Tana älv har det tidvis förekommit simultantolkning till tre språk. Jord- och skogsbruksministeriet har skött arrangemangen. Kontakterna mellan Enontekis, Enare och Utsjokis fiskeriområden och myndigheterna sker på finska. Förhandlingarna enligt 9 § i sametingslagen har hittills förts på finska.

Vissa av de officiella handlingarna översätts till de tre samiska språken, till exempel beskrivningarna av vägplanerna. Inom ansvarsområdet M översätts till exempel handlingar om planeringen av vattenvården och hanteringen av översvämningrisker. Översättningsbehov kan uppstå även i anslutning till MKB- och andra miljöförfaranden. Blanketterna för ansökan om stöd enligt skoltlagen och anvisningarna för webbsidorna har översatts till skoltsamiska. Utlysningen av forskningsfinansieringen gällande utveckling av renhushållningen och naturnäringarna samt skoltområdet översätts till de tre samiska språken för NTM-centralens webbsidor. Annonsen för att ansöka om stöd per djur för renhushållning publiceras i tidningen Lapin kansa på de tre samiska språken. Stöden i enlighet med skoltlagen översätts endast till skoltsamiska.

Besluten om godkännande av fiskeriområdenas (Enare, Utsjoki, Enontekis) planer för nyttjande och vård samt fiskestadgarna översätts till samiska, för Enares del till alla de tre samiska språken. Den totala summan för översättning till samiska vid NTM-centralen i Lappland varierar årligen, men är i snitt 20 000–40 000 euro om året.

3 Målsättning

3.1 Regeringsprogrammets riktlinjer

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska statens regionförvaltning reformeras. Syftet med reformen av statens regionförvaltning är att bidra till en enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis som är oberoende av region och att göra tillståndsprocesserna smidigare. Huvudprincipen är sektorsövergripande utveckling. Enligt regeringsprogrammet innebär detta att tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna koncentreras till ett nytt sektorsövergripande ämbetsverk, som övertar de uppgifter som regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sköter samt vissa uppgifter inom närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö. Finansministeriet anvisas det huvudsakliga styrningsansvaret för ämbetsverket. Ämbetsverket har riksomfattande behörighet. Enligt regeringsprogrammet ska den regionala närvaron och kapaciteten tryggas med utgångspunkt i samarbetsområdena för social- och hälsovården. Ämbetsverkets nätverk av verksamhetsställen kan dock vara mer omfattande än så. I regeringsprogrammet har det ansetts viktigt att de språkliga rättigheterna tillgodoses i reformen.

Enligt regeringsprogrammet ska särskilt ett sömlöst fungerande beredskapsansvar samt samarbetet med de regionala myndigheterna prioriteras. För den förvaltning som nu är organiserad vid närings-, trafik- och miljöcentralerna ska utgångspunkten vara en sektorsövergripande statlig regionförvaltning. Den ska samlas inom områden som är starkare än de nuvarande, vid livskraftscentraler. Reformen genomförs med beaktande av den pågående reformen av arbets- och näringsstjänsterna. Livskraftscentralerna och deras områden ska bildas med utgångspunkt i de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna med fullständigt serviceutbud, och vid behov ska ett större antal verksamhetsställen möjliggöras. Antalet livskraftscentraler kan utökas med

högst en i syfte att trygga servicen på båda nationalspråken. Vidare ska det skapas förutsättningar för specialisering och arbetsfördelning mellan livskraftscentralerna.

Enligt regeringsprogrammet ska reformen av statens regionförvaltning beredas så att förvaltningen organiserad enligt den nya modellen inleder sin verksamhet 2025, dock senast vid ingången av 2026. Det ska säkerställas att övergångsfasen inte bromsar upp pågående processer. Statsförvaltningens produktivhetsprogram och behovet av att anpassa omkostnaderna ska beaktas i reformen.

Enligt regeringsprogrammet ska behandlingen av miljötillstånd (tillstånds-, tillsyns- och styrningsuppgifter) samlas juridiskt till en riksomfattande helhet som fungerar som en enda myndighet, där man utnyttjar möjligheterna till arbete på flera orter. För att främja investeringar går man vidare mot en samservicemodell, där ärenden kan skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande användarorienterad tillståndsprocess. En enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar.

Särskilt viktiga frågor under regeringsperioden är aktionsberedskap och annan beredskap samt en resilient förvaltning samt utveckling av den riksomfattande styrningen av och tillsynen över räddningsväsendet. I regeringsprogrammet har det ansetts viktigt att förenhetliga tillsynen över social- och hälsovårdstjänsterna och att samla tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna vid ett enda ämbetsverk. Genom detta säkerställs att tillsynen och tillståndspraxis är jämlika i fråga om både den offentliga och den privata tjänstproduktionen.

3.2 Målsättningar för Tillstånds- och tillsynsverket

Hos det nya ämbetsverket koncentreras de uppgifter som regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sköter samt vissa uppgifter inom närings-, trafik- och miljöcentralens ansvarsområde för miljö och naturresurser. Ur medborgarnas och företagens perspektiv och det perspektiv som andra aktörer som hör till ämbetsverkets kunder har är syftet med reformen på lång sikt att producera tjänster på ett mer verkningsfullt, jämlikt, effektivt, högklassigt och tillgängligt sätt. Målsättningen är att effektivisera och förenhetliga ämbetsverkets riksomfattande styrning och att främja medborgarnas och företagens jämlikhet i och med en enhetlig tillstånds- och tillsynsverksamhet. Syftet med ändringen är att effektivare än tidigare möjliggöra att den strategiska styrningen av ämbetsverket och uppställandet av dess mål och uppföljningen av dem är samordnad och effektiv.

Genom att effektivisera resursanvändningen och förbättra tillsynens genomslag kan man också säkerställa klienternas och patienternas rättigheter och säkerhet samt förbättra människors säkerhet och minska antalet olyckor. Förvaltningens struktur, särskilt inom social- och hälsovården och miljöförfarandena, förtydligas. När det gäller ämbetsverkets uppgifter kan man effektivt främja utvecklingen och utnyttjandet av högklassig sakkunskap oberoende av var verksamheten bedrivs. Detta anses bli möjligt genom att ämbetsverket i egenskap av en riksomfattande myndighet inom centralförvaltningen kan utveckla och ta i bruk enhetliga och effektiva riksomfattande behandlingsprocesser och praxis samt tolkningar vid lagtillämpning. Harmoniseringen av beslutspraxis ger bland annat genom förutsägbar beslutspraxis möjlighet till enhetligt tillgodoseende av jämlikhet mellan kunderna och av deras andra grundläggande fri- och rättigheter. Det blir möjligt att utveckla verksamhetens effektivitet och kvalitet så att de resurser som ämbetsverket har till sitt förfogande kan riktas enligt behoven och flexibelt i hela landet genom att tillämpa arbetslednings- och övervakningsrätten. Ämbetsverket ska svara för de tillståndsprocesser som det ansvarar för så att tillståndsärenden behandlas genom harmoniserade processer oberoende av behandlingsplats och så att man med framförhållning kan diskutera med dem som

ansöker om tillstånd och vid behov om skyldigheter, utredningsbehov och specialvillkor som hänger samman med tillståndsärenden. En förbättrad kvalitet på tjänsterna tar sig uttryck i att uträttandet av ärenden blir smidigare, behandlingstiderna blir kortare och behovet av ändrings-sökande minskar för medborgarna och företagen.

Ur hela samhällets och samhällsekonomins perspektiv är målet att främja investeringar genom användarorienterade tillståndsprocesser, centraliserade och digitala tjänster för uträttande av ärenden samt effektivare utnyttjande av resurser och kompetens. Detta förutsätter att kompetensen inom tillstånds- och tillsynsuppgifter slås samman till ett riksomfattande ämbetsverk. Till exempel utvecklingen av myndighetsbehandlingen av tillstånd och andra förfaranden för investeringar i grön omställning samt miljöministeriets projekt för integration av miljörelaterade förfaranden i syfte att stifta lagstiftning om ett enda serviceställe och tillstånd förutsätter en reform av ämbetsverksstrukturen.

Med tanke på förvaltningens struktur, funktion och interna effektivitet är målsättningen att ämbetsverket ska inleda sin verksamhet senast vid ingången av 2026 och att förändringsskedet inte ska äventyrar pågående processer. En ytterligare målsättning är att ämbetsverkets regionala närvaro och kapacitet ska tryggas med samarbetsområdena för social- och hälsovården som utgångspunkt. Ämbetsverket kan ha ett mer omfattande nätverk av verksamhetsställen för att uppnå detta. Målsättningen är också att säkerställa ett heltäckande uppfyllande av beredskapsansvaret och att förbättra förvaltningens resiliens samt att beakta både statsförvaltningens produktivetsprogram och dess behov av att anpassa sina omkostnader. Reformen ska genomföras med iakttagande av en god personalpolitik.

3.3 Målsättningar för livskraftscentralerna

Reformen syftar till en sektorsövergripande statlig regionförvaltning, som ska samlas inom områden som är starkare än de nuvarande, vid livskraftscentraler. Syftet med reformen som gäller livskraftscentralerna är att med utgångspunkt i de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna bilda en ny, stark och handlingskraftig statlig regionförvaltning för att främja regionernas livskraft. I och med reformen erbjuds möjlighet att förnya och effektivisera den statliga regionförvaltningens verksamhet. Det omgivande samhället står i förändring, och utöver kostnadseffektivitet ska den statliga regionförvaltningens verksamhet reformeras så att den blir mer region- och kundorienterad samt resultatrik och verkningsfull. Målsättningen är att statens regionförvaltning på både nationell och regional nivå ska kunna stödja regionernas livskraft. Avsikten är att livskraftscentralernas verksamhet ska stödja regionutveckling, som grundar sig på regionernas egna styrkor och särdrag, i samarbete med landskapsförbunden.

Målsättningen är också att ämbetsverkens uppgifter och verksamhetsområden ska vara tydliga för kunderna. Tillgången till livskraftcentralernas tjänster ska ordnas samt verksamhetsställen och funktioner placeras så att centralernas uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster svarar mot olika kundgruppers servicebehov. De beslut som gäller tillgången till tjänster och placeringen av funktioner ska fattas så att likabehandling, språkliga rättigheter och andra grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses. Livskraftscentralernas verksamhetsställen ska finnas i alla landskap. Bestämmelser om huvudsakliga verksamhetsställen och verksamhetsställen ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om filialerna ska utfärdas genom centralernas arbetsordning.

När livskraftscentralernas verksamhetsområden bildas ska man se till att de har en enhetlig struktur och att resurserna används på ett jämlikt och effektivt sätt. Tio livskraftscentraler gör det möjligt att utveckla dem så att deras uppgifter i huvudsak är enhetliga, vilket gör regionför-

valtningen överskådligare. Ämbetsverkens produktion av tjänster är då ändamålsenlig och tryggar tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för varje ämbetsverk. Vidare skapas det förutsättningar för specialisering och arbetsfördelning mellan livskraftscentralerna. I fråga om nationellt eller regionalt centraliserade uppgifter strävar man efter en funktionell enhetlighet och att koncentrera sådana funktionellt synergistiska funktioner som inte förutsätter stark lokalkännedom och närvaro.

Målsättningen är att stärka förutsättningarna för att leda livskraftscentralerna i förhållande till den nuvarande ledningsmodellen för närings-, trafik- och miljöcentralerna. De tydligare lednings- och ansvarsförhållandena mellan överdirektören och avdelningscheferna effektiviserar skötseln av ämbetsverkets lagstadgade uppgifter. I och med att ansvaret och skyldigheterna i fråga om styrningen av livskraftscentralerna förtydligas är målsättningen att effektivisera förvaltningsprocesserna i anslutning till styrningen och att förbättra genomslaget av styrningen och därigenom den verkningfullhet som ämbetsverkens verksamhet har.

Målsättningen är också att utveckla styrningens strategiska karaktär, genomslag och förvaltningsövergripande karaktär och att stödja ett sektorsövergripande och kundorienterat genomförande av uppgifterna i nära regionala partnerskap. Med tanke på förvaltningens struktur, funktion och interna effektivitet är målsättningen att livskraftscentralerna inleder sin verksamhet senast vid ingången av 2026 och att förändringsskedet inte ska äventyra pågående processer. Reformen ska genomföras med iakttagande av en god personalpolitik.

3.4 Målsättningar för Statens ämbetsverk på Åland

Ur medborgarnas och företagens perspektiv och det perspektiv som andra aktörer som hör till ämbetsverkens kunder har är syftet med reformen att ämbetsverkets verksamhet ska fortsätta på nuvarande god nivå. En ytterligare målsättning är att säkerställa att utträttandet av ärenden inom de tjänster som ämbetsverket tillhandahåller på Åland är jämlikt i förhållande till motsvarande tjänster på andra håll i Finland.

Lagförslagen varken ökar eller minskar uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland. När författnings- och organisationsmiljön förändras utvecklas samarbetet mellan Statens ämbetsverk på Åland och riksmyndigheterna. Med tanke på förvaltningens struktur, funktion och interna effektivitet är målsättningen att Statens ämbetsverk på Åland ska fortsätta sin verksamhet under införandet av den strukturella förändringen på så sätt att förändringsskedet inte äventyrar pågående processer. Syftet med den föreslagna lagen om Statens ämbetsverk på Åland är att trygga att verksamheten fortsätter i sin nuvarande form, men också att etablera gällande praxis vid styrningen av verksamheten och vid beredningen och verkställandet av resultatavtalet. En ytterligare målsättning är att skapa förutsättningar för ett gott samarbete mellan Statens ämbetsverk på Åland och andra statliga myndigheter i riket och med självstyrelsemyndigheterna i landskapet Åland.

3.5 Målsättningar för uppgifter som överförs till andra ämbetsverk

Syftet med propositionen är att med tanke på skötseln av konkurrens- och konsumentärenden finna det effektivaste och i fråga om genomslaget bästa sättet att organisera regionförvaltningsverkens nuvarande konkurrens- och konsumentförvaltningsuppgifter. Regionförvaltningsverken har med begränsad behörighet bistått Konkurrens- och konsumentverket inom verkets tillsynsuppgifter. Konkurrens- och konsumentverket har en tydlig huvuduppgift, det vill säga att främja marknadens funktion. Det är naturligt att regionförvaltningsverkens uppgifter inkluderas i den huvudsakliga helheten.

Förvaltningsstrukturen för uppgifterna inom miljö- och hälsoskyddet inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde komprimeras genom att uppgifterna överförs från regionförvaltningsverken till Livsmedelsverket. Syftet med överföringen är att förenhetliga tillsynen, göra användningen av resurser smidigare och minska överlappningar i skötseln av uppgifterna. Vid behandlingen av djursjukdomsepidemier innebär en kort administrativ kedja smidigare verksamhet. Med större resurser kan Livsmedelsverket erbjuda de sakkunniga möjlighet att specialisera sig, varvid expertisen fördjupas och skötseln av uppgifterna effektiviseras. Den regionala närvaron tryggas och centralförvaltningens förbättrade kännedom om regionerna medför fördelar för aktörerna.

Genom att i samband med reformen av regionförvaltningen överföra närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom den offentliga persontrafiken till Transport- och kommunikationsverket eftersträvas en effektivare användning av resurserna. Avsikten är att stödja centralisering av kunskapsunderlaget och samordningen. Utveckling av de offentligt ordnade trafik-tjänsterna som en helhet i samarbete med kommunerna och välfärdsområdena och sammanslagning av transporterna förutsätter ett gemensamt kunskapsunderlag och utnyttjande av digitaliseringen. Centralisering av uppgiften gör det möjligt att bättre än för närvarande kombinera upphandlingar med tanke på rörelsebehoven och förenhetligar handlingssätten och processerna. Även för intressentgrupperna blir situationen tydligare och mer förutsägbar när det finns endast en statlig motpart. Transport- och kommunikationsverket kan även med hjälp av större resurser erbjuda de sakkunniga möjlighet att specialisera sig och fördjupa sin expertis. I reformen säkras ändamålsenliga regionala trafiktjänster och en högklassig organisering av dem.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Omstrukturering av statens regionförvaltning

4.1.1.1 Tillstånds- och tillsynsverket och de uppgifter som sammanförs till det

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om Tillstånds- och tillsynsverket. Verkets viktigaste uppgifter ska vara de uppgifter för att verkställa lagstiftningen och de styrnings-, tillstånds-, registrerings- och tillsynsuppgifter som föreskrivs särskilt samt att bevaka allmänintresset. Juridiskt ska verket vara en rikstäckande och sektorsövergripande myndighet som hör till statens centralförvaltning och som genom växelverkan i regionerna ska trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten. Verket ska ha hela landet som verksamhetsområde, om inte något annat föreskrivs särskilt. Verket ska ha verksamhetsställen i varje samarbetsområde för social- och hälsovården, och dessutom ska det kunna ha även andra verksamhetsställen och arbetsställen.

Till verkets sammanförs i huvudsak regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter samt de uppgifter som hör till ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid närings-, trafik- och miljöcentralerna. Inom social- och hälsovårdssektorn består uppgifterna av tillstånds- och registrerings-, styrnings-, tillsyns- och finansieringsuppgifter samt vissa besvärsmyndighetsuppgifter inom social- och hälsovården, hälsoskyddet samt alkohol- och tobaksförvaltningen och förvaltningen av adoptionsärenden.

I förslaget ändras miljöförvaltningens myndighetsstruktur så att statens tillstånds- och tillsynsuppgifter ska höra till en och samma myndighet, som har rikstäckande behörighet. Inom miljösektorn består tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna till centrala delar av miljöskydds-uppgifter, inklusive uppgifter i anslutning till förebyggande och bekämpning av miljöskador

och miljöolägenheter, myndighetsuppgifter i anslutning till skyddet av biologisk mångfald samt ersättningsärenden, tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt vattenlagen, uppgifter med koppling till förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB), tillsyn över och styrning av områdesanvändningen samt styrning av byggandet och byggnadsskydd, vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen samt uppföljning av vattenstatusen, samordning av klimatåtgärder, uppgifter enligt avfallslagen och andra specialiserade uppgifter inom miljöministeriets ansvarsområde, vilka även omfattar utbetalning av ersättningar. Till verket ska även höra uppgifter i anslutning till bevakning av allmänintresset som baserar sig på miljölagstiftningen.

Till verket sammanförs också de tillstånds-, tillsyns- och finansieringsuppgifter och besvärsmyndighetsuppgifter som gäller undervisning, utbildning, bibliotek, motion och idrott, ungdomar samt begravingar som sköts av regionförvaltningsverken samt regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter i anslutning till småbarnspedagogiken. Dessutom ska verket sköta de arbetarskyddsuppgifter som för närvarande hör till regionförvaltningsverken.

Det redogörs mer ingående för dessa uppgifter, som det föreskrivs om i speciallagstiftning, i beskrivningen av nuläget. I 5 a § i den gällande statstjänstemannalagen sägs att i samband med omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen överförs tjänsterna och förflyttas de tjänstemän som utnämnts till tjänsterna till samma ämbetsverk som uppgifterna överförs till. På motsvarande sätt förflyttas också tjänstemän som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid, och även anställda i arbetsavtalsförhållande. Konsekvenserna för personalen beskrivs mer heltäckande nedan.

I lagen ska det föreskrivas om ordnande av det regionala beredskapssamarbetet, som ska vara en uppgift för verket. Det regionala beredskapssamarbete ska ordnas inom samarbetsområden för beredskapen, varmed avses områden som geografiskt sammanfaller med de samarbetsområden som avses i 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Med stöd av 2 a § 1 mom. 7 punkten i räddningslagen (379/2011) motsvarar även samarbetsområdena för räddningsverksamheten ovannämnda samarbetsområden.

I lagen ska det föreskrivas noggrannare än nu om vad som ska ingå i det regionala beredskapssamarbetet. Sambandet mellan den regionala beredskapen och räddningsväsendet kvarstår, eftersom även ärenden som gäller styrning av och tillsyn över räddningsväsendet överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Att uppgiften sköts inom ett geografiskt samarbetsområde för beredskapen säkerställer det rikstäckande verkets regionala närvaro och samarbete med regionala myndigheter och aktörer.

I samband med överföringen av uppgifterna ändras inte den sektorspecifika beredskapen eller samordningen av den.

Sambandet mellan den regionala beredskapen och räddningsväsendet och den regionala närvaron och funktionsförmågan tryggas utifrån samarbetsområdena för social- och hälsovården. Särskild uppmärksamhet fästs vid sömlöst beredskapsansvar och samarbete med de regionala myndigheterna.

I lagen föreskrivs det dessutom om regionala beredskapskommittéer och deras uppgifter. Närmare bestämmelser om tillsättandet av de regionala beredskapskommittéerna och om deras sammansättning och uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Verkets uppgifter ska organiseras på avdelningar som lyder under generaldirektören och som leds av avdelningschefer, samt på verksamhetsenheter som arbetar direkt under generaldirektören och som står utanför avdelningarna. Vid avdelningarna och verksamhetsenheterna kan det finnas enheter som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet (enheter som sköter specialiseringsuppgifter) eller enheter som inrättats genom en bestämmelse i arbetsordningen och som leds av enhetschefer. Verket leds av en generaldirektör och direkt under denne arbetar avdelningscheferna. Under generaldirektören arbetar också de verksamhetsenheter som står utanför avdelningarna samt cheferna för dem. Avdelningarna och verksamhetsenheterna kan också ha enheter som leds av enhetschefer.

Verket ska ha en avdelning för social- och hälsovård, en avdelning för småbarnspedagogik, utbildning och kultur, en miljöavdelning, en arbetarskyddsavdelning, en avdelning för räddningsväsende och beredskap samt en förvaltningsavdelning. Avdelningarnas uppgifter ska omfatta de uppgifter som det föreskrivs om genom speciallagar för respektive sektor.

Förvaltningsavdelningen ska sköta uppgifter i anslutning till verkets interna förvaltning och andra uppgifter som på grund av sina natur inte sköts av andra avdelningar. Förvaltningsavdelningen ska sköta verkets gemensamma personal- och ekonomiförvaltningsuppgifter och andra motsvarande serviceuppgifter och allmänna förvaltningsuppgifter samt meddela verkets avdelningar och verksamhetsenheter anvisningar som är nödvändiga med tanke på rikstäckande enhetlighet. Förvaltningsavdelningen ska sköta verkets bokföringsenhets- och ekonomisystemuppgifter, personalförvaltningsuppgifter, styrningsuppgifter, tjänster och tjänsteupphandlingar för informationsförvaltningen samt stödtjänster för kommunikationen och kommunikationstjänsteupphandlingar, med undantag av bl.a. arbetarskyddsavdelningens kommunikation.

Förvaltningsavdelningen ska på samma sätt som i nuläget har en beredskapschef som svarar för verkets beredskapsärenden i samarbete med avdelningarna. Förvaltningsavdelningen ska sköta verkets allmänna förvaltningsuppgifter, gemensamma interna utbildnings- och utvecklingsuppgifter och upphandlingen av dem samt vissa uppgifter som gäller föredragning av förvaltningsärenden, t.ex. klagomål. Dessutom ska förvaltningsavdelningen bistå verkets avdelningar vid tjänsteutnämningar och i ärenden som gäller anställande i arbetsavtalsförhållande samt i andra ärenden som gäller anställningsförhållanden. Utgångspunkten ska vara att verkets avdelningar föredrar utnämningar och andra ärenden som gäller deras tjänstemän självständigt. Förvaltningsavdelningen ska ha en dataskyddsansvarig och avdelningen ska svara för stöd, styrning och utveckling som gäller informationssäkerhet och dataskydd till den del detta hör till verkets ansvar.

Verket ska skaffa grundläggande it-tjänster i huvudsak centralt från Valtori. It-tjänster som verkets förvaltningsavdelning ska utveckla, producera och skaffa är e-tjänster och informationssystem och dessutom ska den sköta andra motsvarande uppgifter som föreskrivs för eller åläggs den. Även något annat myndighet ska kunna svara för utvecklingen och produktionen av informationssystem. Under en övergångsperiod ska verket förlita sig på UF-centret som producerar tjänster för bl.a. regionförvaltningsverken.

Finansministeriet ska svara för den allmänna administrativa styrningen av verket, och finansministeriet ska också ombesörja styrningen av verkets förvaltning och andra gemensamma funktioner samt andra åtgärder som är nödvändiga med tanke på en enhetlig verksamhet. Justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet (sektorstyrande ministerium) ska styra verket inom deras egna ansvarsområden.

Finansministeriet ska svara för koordineringen och samordningen av styrningen av verket och för de gemensamma administrativa uppgifter som ingår i styrningen. För samordningen av planeringen och styrningen tillsätter finansministeriet en samordningsgrupp där de sektorstyrande ministerierna ska vara företrädda. Finansministeriet ska också svara för samordningen och beredningen av de budget- och ramförslag som gäller anslagen för verkets verksamhet. Varje sektorstyrande ministerium ska för finansministeriet lägga fram förslag i fråga om sitt ansvarsområde. Om ministerierna inte kan enas om ett förslag som gäller olika ansvarsområden, ska finansministeriet bereda budgetförslaget för sitt förvaltningsområde i enlighet med det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt. Social- och hälsovårdsministeriet ska svara för samordningen och beredningen av de budget- och ramförslag som gäller anslagen för arbetarskyddet.

De sektorstyrande ministerierna ska i samarbete med verket upprätta ett resultatavtal för verket. Finansministeriet ska svara för samordningen och beredningen av verkets resultatmål samt för samordningen av resultatstyrningen. Varje sektorstyrande ministerium ska i fråga om sitt ansvarsområde svara för att för finansministeriet lägga fram förslag till innehåll i resultatavtalet. Om ett sektorstyrande ministerium yrkar på det, ska i resultatavtalet tas in ett separat avsnitt som gäller ansvarsområdet i fråga. Social- och hälsovårdsministeriet ska upprätta ett separat avsnitt om ansvarsområdet för arbetarskydd i verkets resultatavtal.

När det gäller utnämning befogenheten iakttas principen en över en, med undantag av arbetarskyddsavdelningen, vars chef ska utnämna sina underlydande tjänstemän och anställa annan personal. Statsrådet utnämner generaldirektören och avdelningscheferna till sina tjänster för högst fem år, med undantag för avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen, som utnämns till tjänsten. Ett undantag utgör också direktörerna för de verksamhetsenheter är direkt underställda generaldirektören och står utanför avdelningarna. De förordnas till uppdraget av finansministeriet för högst fem år. Finansministeriet ska också ha befogenhet att återta ett förordnade. Generaldirektören ska utse cheferna för enheter vid de andra avdelningarna än arbetarskyddsavdelningen. Förslaget innehåller bestämmelser om särskilda behörighetskrav för tjänsten som avdelningschef, tjänsten som enhetschef och direktör för en verksamhetsenhet.

4.1.1.2 Livskraftscentralerna och de uppgifter som sammanförs till dem

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret, som ska arbeta regionalt. Juridiskt ska centralerna vara en del av statens regionförvaltning. Till centralerna ska sammanföras i huvudsak de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter med undantag av de uppgifter som hör till ansvarsområdet för miljö och naturresurser och som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket samt regionförvaltningens uppgifter inom den offentliga persontrafiken som överförs från ansvarsområdet för trafik och infrastruktur till Transport och kommunikationsverket (Traficom). Av uppgifterna för NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser överförs uppgifterna i anslutning till främjande av biologisk mångfald och understöd för vård av byggnadsarvet samt de främjande- och rådgivningsuppgifter som gäller områdesanvändningen, vattenvården och havsvården till livskraftscentralerna. I fortsättningen ska livskraftscentralerna sköta uppgifter med anknytning till näringar, sysselsättning, invandring och integration, kultur, jordbruk och landsbygdsutveckling, trafik, främjande av områdesanvändningen, vattenhushållning, skydd av den biologiska mångfalden och främjande av en god vattenstatus samt fiskerihushållning inom sina områden.

Av de nuvarande närings- trafik- och miljöcentralernas uppgifter sammanförs uppgifterna för ansvarsområdet för näringar, arbetskraft och kompetens samt ansvarsområdet för trafik och infrastruktur till tio ämbetsverk. Dessa ska i princip vara centraler med full service, som ska vara

sektorsövergripande självständiga myndigheter som sköter flera förvaltningsområdets uppgifter. Det ska fortfarande vara möjligt för centralerna att centralisera uppgifter eller specialisera sig på vissa uppgifter, men det ska ske i mindre utsträckning än nu. Produktionen av tjänster på båda nationalspråken tryggas vid livskraftscentralerna. Ämbetsverken ska ledas av överdirektörer i huvudsyssla som utnämns av statsrådet. Centralens överdirektör ska svara för att centralens verksamhet ger resultat och för att centralens gemensamma resultatmål uppnås gentemot arbets- och näringsministeriet och andra sektorstyrande ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen. Statsrådet ska utse centralens överdirektör på föredragning av arbets- och näringsministeriet. Innan framställning görs ska arbets- och näringsministeriet begära utlåtanden av eller annars höra andra ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen som styr centralerna.

Arbets- och näringsministeriet ska svara för den allmänna administrativa styrningen av livskraftscentralerna. Undervisnings- och kulturministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet eller det ämbetsverk inom centralförvaltningen som särskilt har ålagts styrningen ska styra och övervaka centralernas verksamhet inom deras egna ansvarsområden. Centrala ämbetsverk som ska styra centralerna är Livsmedelsverket och Trafikledsverket. Det är fråga om styrning som gäller centralernas sektorspecifika verksamhet och om tillsyn över förvaltningsområdets verksamhet. Genom sektorstyrningen fullgörs det ansvar för att förvaltningen fungerar som sig bör som enligt 68 § 1 mom. i grundlagen som tillkommer varje ministerium inom dess ansvarsområde.

Arbets- och näringsministeriet ska svara för koordineringen och samordningen av styrningen av centralerna samt för de gemensamma administrativa uppgifter som ingår i styrningen. Arbets- och näringsministeriet ska tillsätta en samordningsgrupp för att samordna planeringen och styrningen, där de sektorstyrande ministerierna och ämbetsverken inom centralförvaltningen ska vara företrädare. Arbets- och näringsministeriet ska också svara för samordningen och beredningen av de budget- och ramförslag som gäller anslagen för centralernas verksamhet. Lagen ska innehålla bestämmelser om ett gemensamt strategidokument för livskraftscentralerna samt om strategiska resultatavtal för centralerna.

Livskraftscentralens avdelningar ska ledas av avdelningschefer, som utnämns av livskraftscentralens överdirektör. Utnämningen ska beredas i nära samarbete med det ministerium som styr avdelningens huvudsakliga sektor. Avdelningschefen ska gentemot centralens överdirektör svara för att avdelningens verksamhet ger resultat och för att resultatmålen uppnås som en del av centralens resultat. Livskraftscentralens överdirektör ska utnämna de anställda som är direkt underställda avdelningschefen på föredragning av avdelningschefen. Avdelningschefen ska utnämna övriga anställda vid en avdelning i livskraftscentralen.

Livskraftscentralernas närvaro i landskapen säkerställs. Bestämmelser om centralernas huvudsakliga verksamhetsställen och verksamhetsställen utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om filialernas placering utfärdas i livskraftscentralens arbetsordning. Det ska föreskrivas om centralernas avdelningsstruktur genom förordning av statsrådet. Strukturen kan i någon mån skilja sig från central till central. Det ska föreskrivas i lag om de kriterier som centralens avdelningsstruktur ska uppfylla. Avdelningarna ska vara tillräckligt stora för att ordna en verksamhet som ger resultat. De uppgifter som är gemensamma för alla centraler ska i princip organiseras med samma avdelningsindelning, om det inte leder till oskäligt små avdelningar med tanke på att verksamheten ska ge resultat. Med beaktande av de lagstadgade grunderna kan man anta att vid en central kan inrättas mellan två och fyra avdelningar, beroende på centralens storlek och centralernas uppgiftsfördelning. Livskraftscentralerna ska erbjudas ytterligare möjligheter till specialisering och inbördes arbetsfördelning.

Livskraftscentralernas omkostnader ska budgeteras under ett moment under det ministeriums huvudtitel som står för den allmänna administrativa styrningen. Utgångspunkt för beredningen av det rikstäckande ämbetsverkets budget- och ramförslag är ämbetsverkets förslag och, så långre som ramförslaget gäller, det föregående rambeslutet. För livskraftscentralernas del är utgångspunkt för beredningen av budget- och ramförslagen de styrande aktörernas förslag beträffande omkostnadsmomentet och, så långre som ramförslaget gäller, det föregående rambeslutet. Omkostnadsanslagen anvisas varje livskraftscentral som en helhetspost. Centralerna ska presentera avdelningsspecifika användningsplaner efter anslagsfördelningen. Lösningen ska stödja den förvaltningsövergripande ledningen och ledningen t.ex. i undantagssituationer. För livskraftscentralerna ska det utarbetas en gemensam strategi för varje regeringsperiod, och den ska stödja ett effektivt, förvaltningsövergripande, sektorsövergripande och kundorienterat genomförande av uppgifterna i nära regionala partnerskap. Den förvaltningsövergripande strategin ska stödja det resultatavtal som bereds för varje livskraftscentral och som gäller hela centralen. För det rikstäckande ämbetsverket föreslås ingen strategi.

För att garantera tidtabellen för reformen av regionförvaltningen och en störningsfri övergång innan reformen träder i kraft säkerställs i första hand att de sektorbundna digitala tjänsterna kan användas i de nya myndigheterna när de inleder sin verksamhet, och i den följande övergångsfasen iakttas en princip som innebär att i den inledande fasen görs endast nödvändiga ändringar i de nuvarande systemen och ansvaren för dem. I reformen säkerställs genom lagstiftning att livskraftscentralerna samt Tillstånds- och tillsynsverket kan skaffa och använda de av UF-centrets digitala och utbetalningstjänster som UF-centret för närvarande producerar för de ämbetsverk som berörs av ändringen och att UF-centret har möjlighet att producera dem för ämbetsverken.

I 3 kap. i det lagförslag som gäller livskraftscentralerna har samlats största delen av bestämmelserna om UF-centret ur den nuvarande lagen om NTM-centralerna. En del av bestämmelserna om UF-centret har samlats i 4 kap. (Särskilda bestämmelser om livskraftscentralerna samt om utvecklings- och förvaltningscentret) och i 4 kap. med ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. I bestämmelserna föreslås endast nödvändiga ändringar till följd av reformen av regionförvaltningen i enlighet med den beskrivna riktlinjen för övergången.

Enligt propositionen ska UF-centret sköta livskraftscentralernas gemensamma personal- och ekonomiförvaltningsuppgifter och andra motsvarande serviceuppgifter och allmänna förvaltningsuppgifter samt meddela livskraftscentralerna anvisningar som är nödvändiga för riksfattande enhetlighet. UF-centret ska sköta livskraftscentralernas bokföringsenhets- och ekonomisystemuppgifter, personalförvaltningsuppgifter, styrningsuppgifter, tjänster och tjänsteupphandlingar för informationsförvaltningen samt stödtjänster för kommunikationen och kommunikationstjänsteupphandlingar. UF-centret ska sköta livskraftscentralernas gemensamma beredskapsuppgifter, men livskraftscentralerna ska ha egna beredskapschefer som svarar för livskraftscentralernas egen beredskapsverksamhet och samordning av intressentgruppsarbetet. Dessutom ska UF-centret sköta livskraftscentralernas allmänna förvaltningsuppgifter, gemensamma interna utbildnings- och utbildningsuppgifter och upphandlingen av dem samt vissa uppgifter som gäller utbetalning, övervakning av användningen samt återkrav av stöd och understöd samt vissa föredragningsuppgifter som gäller förvaltningsärenden (användningsplanen för omkostnader samt vissa klagomål). Dessutom ska UF-centret föredra tjänsteutnämningar och beslut om anställande av personer i arbetsavtalsförhållande samt andra beslut om anställningsförhållanden än sådana som gäller tjänstledighet för den livskraftscentral som berörs av beslutet.

UF-centret ska skaffa livskraftscentralernas grundläggande it-tjänster centralt i huvudsak från Valtori. En del av de grundläggande it-tjänsterna (bl.a. molnmiljöer) ska UF-centret skaffa via Valtori, men det ska själv utveckla och underhålla dem. Principen motsvarar nuläget mellan

UF-centret och NTM-centralerna. UF-centret ska även i fortsättningen sköta livskraftscentralernas informationsförvaltningstjänster. Informationsförvaltningstjänster innebär att UF-centret utvecklar, producerar och skaffar e-tjänster och informationssystem samt sköter andra motsvarande uppgifter som ålagts det. När det gäller informationssystem kan också något annan myndighet svara för utvecklingen och produktionen. Praxisen ska vara densamma som för närvarande.

4.1.1.3 Statens ämbetsverk på Åland

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om Statens ämbetsverk på Åland. Lagen ska innehålla bestämmelser om ämbetsverkets verksamhetsställe i landskapet Åland, styrning av ämbetsverket, ordnande av förvaltningen, ämbetsverkets uppgifter och landshövdingen som chef för ämbetsverket. Statens ämbetsverk på Åland ska sköta de uppgifter som hör till det även för närvarande.

I propositionen föreslås ändringar i lagen om bostadsaktiebolag, lagen om gruppbyggande, aktiebolagslagen, vallagen, lagen om bostadsköp, föreningslagen, konsumentskyddslagen, depneringslagen, upphovsrättslagen, lagen om samfälligheter, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, lagen om mätinstrument, konkurrenslagen och alkohollagen. Det föreslås att de uppgifter som i dessa lagar föreskrivs för regionförvaltningsverken och där riket har lagstiftningsbehörighet ska hör till Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland. De ändringar som behövs i djurmedicinlagen bereds separat under ansvarsministeriets ledning enligt tidtabellen för regionförvaltningsreformen.

De uppgifter inom arbetarskyddet och läkemedelsförsörjningen som föreskrivits för Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland för landskapet Ålands del överförs till det nya Tillstånds- och tillsynsverket på det sätt som kommer att föreskrivas separat. I propositionen föreslås det att en bestämmelse om samarbete mellan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens ämbetsverk på Åland fogas till 3 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

4.1.1.4 Uppgifter som överförs till andra statliga myndigheter

I samband med reformen överförs regionförvaltningsverkens uppgifter inom konkurrens- och konsumentförvaltningen till Konkurrens- och konsumentverket samt de uppgifter som gäller djurens hälsa och välfärd, livsmedel samt tillsynen över renskötseln till Livsmedelsverket samt närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom den offentliga persontrafiken till Transport- och kommunikationsverket.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för hushållen

Att omstrukturera statens uppgifter på det sätt som föreslås i regeringens proposition får inga direkta ekonomiska konsekvenser för hushållen.

4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Omstruktureringen av uppgifter på det sätt som föreslås i regeringens proposition sker inom statsförvaltningen, och det går inte att fastställa att den skulle ha några tydliga ekonomiska konsekvenser för andra aktörer inom den offentliga förvaltningen, såsom kommunerna eller välfärdsområdena.

Inom statsförvaltningen har reformen identifierbara budgettekniska konsekvenser i form av anslagsöverföringar mellan huvudtitlar och moment i statsbudgeten samt i form av engångskostnader som ändringen orsakar i finansministeriets samt arbets- och näringsministeriets huvudtitlar. Även Livsmedelsverket, Konkurrens- och konsumentverket samt Transport- och kommunikationsverket bedöms orsakas en del ändringskostnader. Dessutom gör ändringen det möjligt att i praktiken genomföra de besparingar enligt statsförvaltningens produktivetsprogram som berör de aktuella myndigheterna och uppgifterna.

Genom propositionen reformeras särskilt skötseln av tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter genom att dessa uppgifter sammanförs till ett rikstäckande ämbetsverk. Intresset för investeringar i Finland har kopplingar till särskilt tillgången på el till skäligt pris samt smidiga tillståndsprocesser. I det datafönster för investeringar i den gröna omställningen som Finlands Näringsliv EK upprätthåller finns för närvarande planerade eller pågående investeringar till ett värde av cirka 229 md euro. Alla dessa investeringar kommer inte att förverkligas, men investeringarna i olika miljömässiga förfaranden uppgår även för närvarande till tiotals miljarder euro (inkl. MKB-förfaranden). Finansministeriet uppskattade i sin ekonomiska översikt i juni 2023 att om det skulle genomföras investeringar för t.ex. cirka 18 md euro i den gröna omställningen under detta årtionde, skulle det i vilket fall som helst betyda 3 md euro mer i investeringar varje år, dvs. cirka en procent i förhållande till BNP. Nya investeringar har också betydande inverkan på skatteinkomsterna och sysselsättningen.

Ändringen av de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna till livskraftscentraler genomförs neutralt med avseende på den offentliga ekonomin. Fördelningen av vissa trafikuppgifter på tio livskraftscentraler i stället för nio ELY-centraler som i nuläget orsakar kostnader, som kan uppskattas motsvara några årsverken och bedömas som små i förhållande till myndighetsreformen som helhet. De uppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket överförs med personal- och övriga resurser, liksom de uppgifter som överförs till livskraftscentralerna. Genom att utveckla funktionerna och t.ex. finansieringsprocesserna kan effektiviteten förbättras och man kan svara på målen i statens produktivetsprogram på medellång sikt.

Uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland varken ökar eller minskar i samband med reformen. Förslagen bedöms inte ha några direkta ekonomiska konsekvenser.

4.2.1.3 Anslagsöverföringar mellan moment

De sammanräknade omkostnadsanslagen för de myndigheter som berörs av omstruktureringen av uppgifter enligt regeringens proposition uppgår till sammanlagt cirka 330 mn euro i statsbudgeten för 2024. Detta är cirka 2,1 % av statens nettoutgifter (15,8 md euro) för verksamheten 2023. Nettointäkterna av verksamheten under de aktuella momenten är enligt statsbudgeten cirka 52,2 mn euro 2024. Det klart största kostnadsslaget är personalkostnaderna, som utgör cirka 68 % av de berörda myndigheternas sammanräknade årliga bruttokostnader. I tabellen nedan presenteras de berörda myndigheternas omkostnadsanslag enligt budgeten för 2024 och planen för de offentliga finanserna för 2025-2028.

Miljoner euro	2024	2025	2026	2027	2028
28.40.01 Regionförvaltningsverkens omkostnader (reservationsanslag 2 år)	70,5	69,2	69,1	67,9	67,9
33.02.07 Omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområden för arbetarskyddet (reservationsanslag 2 år)	29,7	29,5	29,2	28,7	28,7
33.02.05 Omkostnader för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (reservationsanslag 2 år)	14,7	14,6	14,8	14,3	14,3
32.01.02 NTM-centralernas omkostnader (reservationsanslag 2 år)	220,4	224,2	235,5	225,9	225,9
Sammanlagt	335,3	337,5	348,6	336,8	322,5

Tabell x. Anslagen under de nuvarande ämbetsverkens omkostnadsmoment 2024-2028

I reformen sammanslås Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnader till två omkostnadsmoment. Största delen av finansieringen för verksamheten sammanslås till Tillsyns- och tillståndsverkets omkostnadsmoment, som föreslås bli inrättat under finansministeriets huvudtitel i samband med ramen för 2026–2029. Till detta moment överförs enligt strukturen hos statsbudgeten för 2024 anslagen under regionförvaltningsverkens omkostnadsmoment 28.40.01 (reservationsanslag 2 år), exklusive de anslag som överförs till omkostnadsmomenten för Konkurrens- och konsumentverket och Livsmedelsverket samt Statens ämbetsverk på Åland. Till momentet överförs dessutom från NTM-centralernas omkostnadsmoment 32.01.02 (reservationsanslag 2 år) de omkostnadsanslag som motsvarar de uppgifter som överförs från NTM-centralerna och UF-centret till det nya ämbetsverket samt anslagen under Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valviras omkostnadsmoment 33.02.05 (reservationsanslag 2 år). De sammanlagda effekterna av dessa överföringar är att till Tillstånds- och tillsynsverkets moment överförs anslag på uppskattningsvis cirka 120 mn euro. Det slutliga anslaget preciseras i beredningen av statsbudgeten.

Vid sidan av momentet under finansministeriets huvudtitel kommer Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhet att finansieras även från ett moment under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. Från momentet finansieras också personalkostnader, resekostnader och vissa andra relativt små utgifter för arbetarskyddssektorn vid Tillstånds- och tillsynsverket. Avgörandet om de två omkostnadsmomenten är en fortsättning på det avgörande som tidigare slogs fast i samband med regionförvaltningsreformen 2010 och det säkerställer att finansierings- och styrmodellen vid Tillstånds- och tillsynsverket överensstämmer med ILO:s konvention som ratificerats av Finland och de krav som Europeiska kommissionen har uppställt för tillsynen över arbetarskyddet. Momentet motsvarar direkt moment 33.02.07 för omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområde för arbetarskyddet (reservationsanslag 2 år), vars nettoanslag enligt nivån för budgeten för 2024 är 29,6 mn euro under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel i statsbudgeten för 2024. Det slutliga anslaget preciseras i beredningen av statsbudgeten.

Livskraftscentralernas omkostnader sammanslås till ett omkostnadsmoment under arbets- och näringsministeriets huvudtitel. Enligt strukturen hos statsbudgeten för 2024 ärver momentet anslagen under omkostnadsmomentet för närings-, trafik- och miljöcentralerna 32.01.02 (reservationsanslag 2 år) exklusive de anslag som motsvarar uppgifterna inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser, som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket, samt de uppgifter som överförs till Transport- och kommunikationsverket. Till livskraftscentralernas moment överförs för deras första verksamhetsår 2026 ett anslag på uppskattningsvis 190 mn euro. Det slutliga anslaget preciseras i beredningen av statsbudgeten.

Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde överförs miljö- och hälsoskydds-uppgifterna (cirka 60 årsverken) från regionförvaltningsverken till Livsmedelsverket. För skötseln av uppgifterna ordnas ett ändamålsenligt nätverk av verksamhetsställen genom att utnyttja existerande nätverk av verksamhetsställen, om det är möjligt. Med avseende på statsbudgeten betyder uppgiftsöverföringen anslagsöverföringar från regionförvaltningsverkens omkostnader (mom. 28.40.01) till Livsmedelsverkets omkostnader (mom. 30.20.01). Anslagsöverföringen berör bl.a. löne- och resekostnaderna för den personal som förflyttas från regionförvaltningsverken, en andel av övrig allmänna kostnader samt av administrativa tjänster och stödtjänster. När beredningen framskrider blir det dessutom aktuellt att utreda de separata frågor som hänför sig till förvaltningen av de nuvarande informationssystemen och möjligheten att använda dem efter överföringen. Lösningen kan orsaka anslagsbehov. De djursjukdomsberedskapslager som nu upprätthålls av regionförvaltningsverken och som är decentraliserade regionalt överförs i Livsmedelsverkets ägo som sådana och de placeras på samma orter som länsveterinärerna.

Regionförvaltningsverken och Livsmedelsverket sköter i någon mån överlappande miljö- och hälsoskydds-uppgifter, och dessa överlappningar försvinner i och med överföringen. Överlappningar har förekommit inom styrningen av livsmedelstillsynen samt behandlingen av klagomål rörande veterinärmedicin och utövande av veterinäryrket. År 2022 avgjorde Livsmedelsverket 64 klagomål och tog emot 57 nya klagomål som gällde veterinärer.

Överföringen har inga konsekvenser för kommunekonomin, men de ersättningar som betalas till kommunerna för skötseln av vissa av statens uppgifter (mom. 30.20.20) börjar betalas till Livsmedelsverket. Ersättningarna kan skötas centralt, vilket kan ge synergifördelar när det gäller förvaltningen av dem samt förenhetliga ersättningslinjerna.

Att fiskerihushållningsuppgifterna i sin helhet överförs till livskraftscentralerna gör det möjligt att sköta de nuvarande fiskerihushållningsuppgifterna med befintliga personalresurser och behålla den kompetens som behövs för att sköta uppgifterna. Skötseln av uppgifterna förutsätter att fiskerihushållningsuppgifterna centraliseras även i fortsättningen.

4.2.1.4 Verkställighetskostnaderna för Tillstånds- och tillsynsverket och Livskraftscentralerna 2024-2026

I mars 2024 tillsattes ett projekt för att bereda verkställandet av Tillstånds- och tillsynsverket. Dagens uppskattning av de totala projektkostnaderna 2024–2026 är sammanlagt 8,64 mn euro. Kostnaderna består av ledning och samordning av verkställandet, ändringar och lösningar som gäller IKT samt digitala verktyg och tjänster samt av administrativa lösningar och system, stöd för personalförändringen, rekrytering av ledningen samt av det nya verkets kommunikationsprojekt. Kostnaderna för verkställandet finansieras med anslag som reserverats under finansministeriets huvudtitel. De största kostnaderna orsakas av ändringsbehov hos sektorbundna och sektoroberoende informationssystem samt av ändringsbehov hos administrativa system och kommunikationslösningar.

De sektoroberoende IKT-tjänster som Tillstånds- och tillsynsverket använder produceras av Valtori. I samband med sektoroberoende tjänster används nya gemensamma tjänster som produktifierats av Valtori samt myndighetsspecifika tjänster bl.a. inom ärendehantering, dokumenthantering och rapportering. Att förenhetliga dessa medför ytterligare kostnader, som dock bedöms vara små jämfört med de sektorbundna IKT-tjänsterna och digitala tjänsterna. De största ändringskostnaderna bedöms uppstå till följd av att ärendehanteringssystemet behöver ändras och av att användarhanteringen ändras. Dessa ändringar måste beredas redan innan reformen träder i kraft och det nya verket inleder sin verksamhet. Därför uppstår det kostnader redan före 2026. För de sektorbundna tjänsterna används flertalet elektroniska register, system och tjänster samt lösningar för e-tjänster och elektronisk handläggning samt produktion av stödtjänster i anslutning till dem. Exempelvis för miljöuppgifter producerar Finlands miljöcentral och Forststyrelsen sektorbundna system och tjänster vid sidan av UF-centret. För att säkerställa kontinuerlig verksamhet och hantera riskerna är det ändamålsenligt att det nya ämbetsverket fortsätter att använda dessa existerande lösningar de första verksamhetsåren och att det förnyar, sammanmälter och i övrigt utvecklar systemen kostnadseffektivt med beaktande av de olika systemens livscykler inom ramen för den övergångstid som börjar från ikraftträdandet. Den princip om överföring som sådan som tillämpas inom detta verkställighetsprojekt medför emellertid också kostnader. Kostnaderna för Tillstånds- och tillsynsverkets helhet av IKT- och digitala tjänster som reformen förutsätter har uppskattats till sammanlagt cirka x mn euro.

När det gäller ekonomi- och personalförvaltningens system KIEKU förutsätter inrättandet av Tillstånds- och tillsynsverket att ett nytt KIEKU-system tas i bruk. Vid de enskilda ämbetsverken tar ibruktageandets av Kieku cirka ett år och Statens servicecenter för ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet) fakturerar för kostnaderna för ibruktageandets. På motsvarande sätt måste hanterings- och arkiveringssystemet för fakturor och dokument (Rondo) och resehanteringssystemet M2 införas vid den nya myndigheten. Dessutom ska det skapas en intern och en extern webbplats för den nya myndigheten. Kostnaderna för dessa olika åtgärder i anslutning till administrativa system och lösningar samt kommunikationslösningar har uppskattats till cirka x mn euro.

Verkställandet av livskraftscentralerna har beretts som en del av ett expertsekreteriat från början av 2024. De totala kostnaderna för verkställandet under åren 2024-2026 uppskattas till 4,8 mn euro. Kostnaderna utgörs av ledning och samordning av verkställandet, uppbyggnaden av en gemensam kundservicemodell för livskraftscentralerna, nödvändiga ändringar i informationsförvaltningen och den digitala miljön, ändringar i informationssystemen och i anslutning till informationshanteringen, ekonomiförvaltningens systemändringar, förändringskommunikation samt förändringsträning för personalen. De största kostnaderna orsakas av ändringar i informationssystemen, den digitala arbetsmiljön och systemleverantörerna, och de uppskattas till cirka 2,2 mn euro.

Kostnaderna för verkställighetsprojekten preciseras när verkställandet framskrider och de slutliga konsekvenserna preciseras i samband med beredningen av statbudgeten.

4.2.1.5 Genomförande av statsförvaltningens produktivetsprogram enligt regeringsprogrammet samt annat angivet behov av att anpassa omkostnaderna

I regeringsprogrammet anges riktlinjerna för statsförvaltningens produktivetsprogram, som stödjer regeringens hållbarhetsmål för de offentliga finanserna. Produktivetsprogrammet omkostnadsreducerande inverkan är 243 mn euro enligt nivån 2027 vilket permanentas i ramen. Angående förhållandet mellan reformen av statens regionförvaltning och produktivetsprogrammet anges i regeringsprogrammet att statsförvaltningens produktivetsprogram och behovet av att anpassa omkostnaderna ska beaktas i reformen.

Eurobeloppen av besparingarna enligt produktivhetsprogrammet har riktats till regionförvaltningsverkens, närings-, trafik- och miljöcentralernas samt UF-centrets och Valviras omkostnadsmoment i planen för de offentliga finanserna för 2025-2028.

I tabellen nedan beskrivs besparingarna enligt produktivhetsprogrammet med omkostnadsmomentens struktur enligt de nuvarande ämbetsverken.

Miljoner euro	2026	2027	2028
28.40.01 Regionförvaltningsverkens omkostnader (reservationsanslag 2 år)	1,292	2,115	2,115
33.02.07 Omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområden för arbetarskyddet (reservationsanslag 2 år)	0,6	1,03	1,03
33.02.05 Omkostnader för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (reservationsanslag 2 år)	0,4	0,8	0,8
32.01.02 NTM-centralernas omkostnader (reservationsanslag 2 år)	4,525	11,31	11,31
Sammanlagt	6,817	15,225	15,225

Tabell x. Besparingar enligt produktivhetsprogrammet (Planen för de offentliga finanserna 2025-2028) med omkostnadsmomentens struktur enligt de nuvarande ämbetsverken

Den plan för de offentliga finanserna för 2025–2028 som regeringen förhandlade om 15–16 april 2024 påverkar dessutom ämbetsverkens anslag avsevärt.

De besparingar som anges i tabellen ovan och de ytterligare ämbetsverksspecifika anpassningsbesparingar som preciseras senare ärvs i förhållande till anslagen för de överförda uppgifterna till omkostnadsmomenten för de nya ämbetsverk som inrättas i samband med reformen. De momentspecifika effekterna preciseras och besluts i samband med beredningen av statsbudgeten för 2026 och planen för de offentliga finanserna för 2026-2029.

För de myndigheter som berörs av reformen har det utöver produktivhetsprogrammet och de allmänna omkostnadsbesparingar som allmänt ålagts statsförvaltningen inte direkt angetts några separata sparmål för omkostnaderna i anslutning till reformen. Detta är motiverat för på kort, några års, sikt höjer reformen oundvikligen kostnadsnivån på grund av det extra arbete och de nödvändiga åtgärder som ändringen förutsätter. På längre sikt kan inverkan dock antas vara positiv med avseende på kostnaderna, eftersom reformen skapar bättre strukturella förutsättningar än nu att förbättra verksamhetens produktivitet inom statsförvaltningen, när administrativa överlappningar undanröjs och förfarandena förenhetligas i fråga om uppgifter som nu sköts vid flera olika myndigheter. Genom de gemensamma verksamhetsmodeller för tillsyn och kundstyrning som den nya strukturen möjliggör samt genom andra verksamhetsreformer är det möjligt att uppnå besparingar.

Reformen gör det möjligt att tillhandahålla t.ex. administrativa tjänster som en helhet för ett större komplex. Det möjligt att genomföra många skalbara ekonomi-, personal- och lokalförvaltnings- samt ärendehanteringsfunktioner och andra gemensamma eller parallella funktioner

av allmän natur som processer på ett produktivare sätt än nu. För att främja digitaliseringen är det möjligt att skapa såväl sektorspecifika som gemensamma system- och informationshantlingslösningar, vilket förbättrar samverkan och är mer kostnadseffektivt. Uppgifterna i rikstäckande informationslager kan i fortsättningen antas vara mer jämförbara och lättare att analysera än nu, vilket gör det möjligt att få en bättre lägesbild som underlag för planeringen av verksamheten. En större myndighet möjliggör också större och effektivare investeringar i elektroniska system samt i användning av AI och robotteknik.

Dessa åtgärder för att utveckla verksamheten leder på längre sikt till att kostnaderna sjunker. Samtidigt kommer kostnaderna sannolikt att öka tillfälligt under åren 2026-2028 direkt efter verkställandet till följd av ändringskostnaderna, som är av engångsnatur.

Samtliga ovannämnda kostnadseffekter är uppskattningar och de slutliga konsekvenserna preciseras i samband med beredningen av statsbudgeten.

4.2.2 Konsekvenser för samhällsekonomin

Den omstrukturering av uppgifter som anges i regeringens proposition har indirekta konsekvenser för samhällsekonomin, som i bästa fall är mycket betydelsefulla. Konsekvenserna syns särskilt så att det blir smidigare och går snabbare att inleda företagsverksamhet och genomföra investeringar samt så att förtroendet för att den offentliga förvaltningen skapar rättvisa och stabila betingelser för företagsverksamhet stärks. Särskilt smidiga och förutsägbara processer för investeringstillstånd kan också fungera som en viktig konkurrensfördel för Finland i konkurrensen om internationella företags stora investeringar.

En synnerligen viktig sak med avseende på företagsverksamhet och investeringar är den s.k. gröna omställningen och de investeringar som den förutsätter samt Tillstånds- och tillsynverkets roll som tillstånds- och tillsynsmyndighet för dessa investeringar. Verket fungerar bl.a. som statlig myndighet som beviljar miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen, svarar för förfarandet vid miljökonsekvensbedömning samt för tillsynen över att tillståndsvillkoren enligt ovannämnda tillstånd uppfylls. Exempelvis Finlands Näringsliv EK:s datafönster för investeringar i den gröna omställningen, som innehåller investeringsuppgifter i euro om företagens planerade gröna investeringsprojekt under 2021-2035 uppskattade i februari 2024 beloppet av de planerade investeringarna till 229 md euro under det nämnda tidsspannet (källa: <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/>, hämtad 14.2.2024). Trots att det är fråga om planer som det är osäkert om de kommer att genomföras, och av vilka en stor del sannolikt inte kommer att genomföras av olika orsaker, är den totala summan så stor att redan ett litet steg mot smidigare behandling av tillstånden för dessa investeringar kan synas om en positiv förändring i samhällsekonomin.

En annan sektor som är viktig med tanke på samhällsekonomin och där Tillstånds- och tillsynsverket svarar för tillstånden är privata social- och hälsovårdstjänster. Antalet tjänsteproducenter som tillhandahåller privata social- och hälsovårdstjänster, dvs. företag, organisationer och stiftelser, har ökat och står nu för cirka 22 % av all social- och hälsovård (källa: <https://stm.fi/sv/privata-social-och-halsovardstjanster>, hämtad 14.2.2024). De bedriver verksamhet både på den offentligt finansierade marknaden och på den privat finansierade marknaden. De privata social- och hälsovårdstjänsterna kompletterar de offentliga tjänsterna. De privata tjänsteproducenterna kan sälja sina tjänster till välfärdsområdena, kommunerna eller direkt till kunderna. En smidig tillståndsprocess är väsentlig med tanke på både hela servicesystemets funktion och den till volymen betydande affärssektorns livskraft.

Förslaget att omvandla närings-, trafik- och miljöcentralerna till livskraftscentraler bedöms inte ha några direkta konsekvenser för samhällsekonomin.

4.2.3 Konsekvenser för företagen

Hos Tillstånds- och tillsynsverket samlas i stor omfattning statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som utöver kommunerna och välfärdsområdena också berör företag. Verket har rikstäckande behörighet, så det kan organisera sina processer på riksplanet, tillämpa enhetlig avgörandep Praxis i sin verksamhet samt inrikta resurser och utnyttja expertis flexibelt. Tillståndsprocesserna antas bli enhetligare och förutsägbarheten, som är viktig för företagen, förbättras. Allt detta är positiva utvecklingsförlopp med tanke på de ekonomiska konsekvenserna för företag.

Ändringen av nuläget kommer att vara betydande, eftersom det inom social- och hälsovårdssektorn för närvarande i motsvarande uppgifter finns sju ämbetsverk med självständig behörighet, inom miljösektorn 17 och inom arbetarskyddssektorn fem. I och med att myndighetsstrukturen tätar och funktionerna samlas ihop minskar behovet av samordning mellan myndigheterna väsentligt och det blir enklare att utveckla processerna. Företagen hittar tillståndstjänsterna lättare än nu och de produceras av en behörig myndighet, när man i reformen i enlighet med regeringsprogrammet går mot en samservicemodell för att främja investeringar, där ärenden kan skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande och användarorienterad tillståndsprocess. En enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar.

Det praktiska utvecklingsarbetet i de nya strukturerna kommer att kräva tid, men syns på längre sikt för företagen genom att deras administrativa börda lättas upp, eftersom det blir lättare att hitta rätt myndighet, och snabbare processer inom myndigheten förkortar direkt behandlingstiderna för t.ex. tillstånd som behövs för näringsverksamhet. Detta påverkar särskilt företag som behöver miljötillstånd och tillstånd inom social- och hälsovårdssektorn för sin verksamhet, eftersom Tillstånds- och tillståndsverket är en betydelsefull myndighet inom dessa sektorer. Att förenhetliga tillstånds- och tillsynspraxisen på riksnivå bedöms också minska behovet av att söka ändring. När kostnaderna för transaktioner mellan myndigheterna minskar och processerna i övrigt blir enklare och snabbare minskar också de totala kostnaderna för verksamheten. På längre sikt innebär detta för företagen att priserna för olika tillståndsprestationer sjunker.

De myndigheter som för närvarande sköter de uppgifter som ska sammanföras till Tillstånds- och tillsynsverket har redan nu haft ett mycket nära samarbete såväl inom den egentliga produktionen som inom olika utvecklingsprojekt samt vid beredningen av gemensamma linjer. Eftersom utvecklingsarbete redan har bedrivits och fortsätter inom den nya strukturen, kan man anta att de ekonomiska konsekvenserna för företagen kommer att utvecklas bra även på kortare, några års, sikt, trots att de positiva konsekvenserna kan antas synas särskilt på längre, tio års, sikt.

Enligt propositionen är livskraftscentralernas verksamhetsidé att främja regionernas livskraft. I detta syfte främjar centralerna bl.a. hållbar tillväxt och ren omställning, förnyelse och konkurrenskraft hos företagen i regionerna. Centralerna främjar dessutom företagsamhet och näringsverksamhet inom sina verksamhetsområden. Centralerna ska vara sektorsövergripande myndigheter inom statens regionförvaltning, som sköter de utvecklings-, finansierings- och verkställighetsuppgifter som förskrivs särskilt.

En kundorienterad regionförvaltning som utnyttjar digitaliseringen och som samarbetar med andra aktörer är av central betydelse för att förbättra och utveckla företagens verksamhetsbetingelser. Enligt propositionen ska livskraftcentralernas uppgiftsområde förutom uppgifter som direkt främjar företagsverksamheten även omfatta centrala frågor som påverkar företagens verksamhetsmiljö inom bl.a. trafik- och miljösektorerna.

Att ovannämnda sektorsövergripande uppgifter sköts inom ett ämbetsverk främjar de synergifördelar som antas ge centralerna möjlighet att få en klar bild av situationen i sina regioner och av behoven i anslutning till företagens verksamhetsbetingelser där. Detta kan i sin tur antas främja centralernas möjlighet att främja regionernas livskraft i enlighet med verksamhetsidén.

Att finansierings- och utbetalningsuppgifterna för det organ som förmedlar EU:s regional- och strukturpolitiska fonder, som arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde ansvarar för, samt uppgifterna i anslutning till den nationella företagsfinansieringen centraliserades till fyra NTM-centraler 2014 har enligt en extern värdering inte bara effektiviserat användningen av de administrativa resurserna utan också möjliggjort en förvaltning av jämn kvalitet för kunderna, specialisering, djupare sakkunskap och ett bra samarbetsnätverk mellan experterna.

Att antalet ämbetsverk minskar från nuvarande 15 till sammanlagt 10 livskraftscentraler medför i praktiken knappt någon förändring i de tjänster inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde som livskraftscentralerna tillhandahåller företagen. Aktiverings- och rådgivningsåtgärder tillhandahålls företagen i alla regioner även i fortsättningen. Det ska också fortfarande finnas experter som handlägger företagsfinansiering i olika regioner.

Landsbygdsföretag

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutvecklings stödsystem som riktar sig till landsbygdsföretag har hittills skötts vid alla NTM-centraler. I fortsättningen föreslås det finnas färre livskraftscentraler än de nuvarande NTM-centralerna. NTM-centralernas styrka har varit deras kunskap om branscherna, strukturen och de lokala förhållandena för landsbygdsområdenas företag, vilken kan försämrats om den regionala närvaron minskar. I den nya situationen framhävs samarbete och nätverkande mellan livskraftscentralerna och aktörerna i deras områden, så att man kan svara tillräckligt på företagets finansierings- och andra servicebehov. Det måste också ses till att samarbetet mellan finansiärerna fungerar, så att olika finansieringsformer kan samordnas på ett ändamålsenligt sätt på regional nivå med beaktande av olika lösningar för placeringen av de olika finansiärmyndigheternas funktioner vid livskraftscentralerna. Ju förnuftigare organiseringen sköts, desto kvalitativare, rättvisare och effektivare, även tidsmässigt, blir tillsynen. På längre sikt garanterar det att stöden betalas planmässigt till gårdarna. Risken kan vara att lokalkännedomen minskar i fråga om vissa landsbygdsutvecklingsuppgifter, vilket kan ha betydelse för gårdarnas, andra företags och regionernas möjligheter att få stöd.

Ändringen av myndighetsorganiseringen av uppgifterna inom stödförvaltningen förväntas inte påverka de gårdar som berörs. Resorna för att uträtta ärenden kan bli längre, men merparten av stödförvaltningens ansökningsprocesserna sköts redan på elektronisk väg. I fråga om de uppgifter som centraliseras till Livsmedelsverket bedöms konsekvenserna för gårdarna också bli små.

Det kan också antas att största delen av den yrkesskickliga personalen övergår till den nya organisationen. Överföringen av miljö- och hälsoskyddsuppgifterna förväntas inte heller påverka gårdarna. Länsveterinärernas verksamhetsställen blir i princip kvar på de nuvarande orterna.

4.2.4 Miljökonsekvenser

Reformen bedöms ha små indirekta konsekvenser för miljön. Att skötseln av uppgifterna enligt miljölagstiftningen ordnas på det föreslagna sättet skapar en tydlig behörighetsfördelning mellan de nya myndigheterna. I samband med reformen revideras också förfarandena, vilket gör det möjligt att verkställa miljölagstiftningen effektivt. I propositionen ligger tyngdpunkten på att revidera bestämmelserna om förvaltningen och behörighetsfördelningen mellan myndigheterna, vilket också i viss utsträckning återspeglas på bestämmelserna om miljöärenden. Däremot kommer de materiella bestämmelser som gäller miljön inte att ändras, så propositionen kommer inte att få några direkta konsekvenser för miljöns tillstånd.

4.2.5 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

4.2.5.1 Myndighetsuppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket samt konsekvenser för organisationen

Att man i fråga om styrningen av ämbetsverket övergår från sex regionförvaltningsverks och Valviras styrning till flera ministeriers gemensamma resultatstyrning och strategiarbete gör det möjligt att effektivisera styrningen som en helhet. Likaså kommer avvecklingen av den statliga region- och centralförvaltningens nuvarande överlappande funktioner och i samband därmed elimineringen av styrningsstrukturen mellan centralförvaltningens ämbetsverk och regionförvaltningsverken att lätta upp styrningen mellan myndigheterna i dess helhet. De uppgifter som för närvarande hör till styrningen av regionförvaltningsverken, exempelvis samordningen av ämbetsverkens verksamhet, kommer i den nya myndighetsstrukturen att hänföras till den interna ledningen av verket. Den nya myndighetsstrukturen innebär att indelningen i styrning av verket respektive verkets interna styrning blir tydligare. Likaså kommer den interna sektorspecifika organiseringen av verket att främja den interaktiva styrningen mellan respektive ministerium och sektor.

Den rikstäckande sektorsövergripande myndighetsstrukturen gör det möjligt att öka interaktiviteten, koordineringen och samarbetet mellan de olika sektorerna. Verket har möjlighet att tväradministrativt samordna t.ex. tillsynsverksamheten såväl strategiskt och operativt som processuellt och i sak, alltså t.ex. utnyttja gemensamma inspektionsbesök och behandla flera ärenden som gäller samma tillsynsobjekt i samma förfarande. Den sektorsövergripande myndighetsstrukturen gör det möjligt att utnyttja nätverksbaserad sakkunskap inom verket så att den kompetensresurs som behövs kan anpassas smidigt till sektorernas specialbehov och arbetsituationer och sålunda inte behöver anskaffas externt.

Den rikstäckande behörigheten är en förutsättning för att i full utsträckning införa digitalisering som stöd för verkets verksamhet och kundservice, eftersom utnyttjandet av datatekniska lösningar förutsätter att nya, på riksnivå koordinerade processer skapas och tas i bruk. Att uppgifterna centraliseras till en rikstäckande myndighet skapar klart bättre förutsättningar att i hela landet koordinera förfarandena, beslutspraxis, servicemodellerna och servicenivån. En förutsättning för att förfarandena ska kunna ändras är att det nya verket målmedvetet utvecklar verksamheten och processledningen samt att det säkerställs resurser för utvecklingsarbetet. Avsikten är att verkets nätverk av verksamhetsställen ska utformas på ett sådant sätt att det beaktar en i funktionellt hänseende ändamålsenlig placering av personalen.

I enlighet med den föreslagna lagen ska verket ha verksamhetsställen i samtliga samarbetsområden för social- och hälsovården. Verket kommer att ha även andra arbetsställen. Det ska bestämmas om verkets verksamhetsställen i verkets arbetsordning, utom om det huvudsakliga verksamhetsstället, som det föreskrivs om. Trots att behörigheten att besluta om placeringen

föreskrivs för verket, kan enligt lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021) ministeriet trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag förbehålla sig den beslutanderätt som en myndighet inom ministeriets ansvarsområde har i ärenden som gäller placeringen av enheter och funktioner samt omfattningen på servicen, öppetiderna och tillgången till andra tjänster vid enheterna. Innan beslut om placering av statliga enheter och funktioner och om tillgången till kundservice vid en enhet fattas, ska man bedöma hur de främjar målen för lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placering av funktioner eller för den riksomfattande plan som anges i den. Enligt lagen ska tillgången till statliga tjänster ordnas samt enheter och funktioner placeras så att i hela landet statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster genom användning av olika former av ärendehantering svarar mot olika kundgruppers servicebehov på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna (jämlighet, språkliga rättigheter samt övriga grundläggande fri- och rättigheter). Beslut och planer som gäller tillgången till statliga tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska dessutom främja livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i olika delar av landet.

Det ska bestämmas om nätverket av verksamhetsställen i verkets arbetsordning. Ett förslag till den utarbetas inom projektet för att verkställa myndighetsreformprojektet. Arbetsordningen fastställs av verkets operativa ledning. De lagstadgade målen styr beslutsfattandet om myndighetsnätverket. Verket ska arbeta rikstäckande, men med ett omfattande nätverk av regionala verksamhetsställen. De föreslagna lagändringarna eller myndighetsreformen i sig bedöms inte medföra något omedelbart behov av ändringar i det nuvarande nätverket av verksamhetsställen. En del av verkets uppgifter förutsätter regional närvaro. Avsikten är att verkets nätverk av verksamhetsställen ska utformas så att det beaktar en i funktionellt hänseende ändamålsenlig placering av personalen. Samtliga sektorer ska inte vara representerade på alla verksamhetsställen utan personalen ska också i fortsättningen placeras på olika verksamhetsställen och arbetsställen på ett med tanke på skötseln av uppgifterna ändamålsenligt sätt. Behovet av ett heltäckande regionalt nätverk av verksamhetsställen accentueras i uppgifter som förutsätter fysisk närvaro vid inspektioner. Sådana uppgifter förekommer framför allt i samband med arbetarskyddstillsyn, miljöövervakning och övervakning av serviceproduktion inom social- och hälsovården samt småbarnspedagogiken.

Den nya rikstäckande myndighetsstrukturen förutsätter också att olika samarbetsstrukturer och kontaktytor utvärderas och byggs om.

Miljöuppgifter

Uppgifter för att verkställa miljölagstiftningen ska efter reformen skötas vid Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna, landskapsförbunden och kommunerna. Samarbetet mellan dessa myndigheter är en central förutsättning för att reformen ska lyckas. Reformen leder till en klar behörighetsfördelning i miljöuppgifter mellan Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna; Tillstånds- och tillsynsverket svarar för miljörelaterade tillstånds-, tillsyns- och styrningsuppgifter medan livskraftscentralernas särskilda uppgift är att genom projekt- och programarbete stärka den biologiska mångfalden och främja en god miljö- och vattenstatus samt främja klimatarbetet t.ex. inom ramen för EU:s finansiering och regionala utveckling.

Genom att sammanföra och slå samman statens miljörelaterade tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, som får rikstäckande behörighet, skapas förutsättningar för att sköta dessa uppgifter på ett mera kundorienterat, smidigt, kostnadseffektivt och konsekvent sätt. När uppgifterna sammanförs blir det möjligt att i enlighet med regeringsprogrammet gå mot en samservicemodell, där ärenden kan skötas och tillstånd

sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande och användarorienterad tillståndsprocess. Den myndighet som inrättas ansvarar i fortsättningen för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar. Denna myndighet ska också se till att den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och yttre villkor som hänför sig till tillståndsprocessen.

Enligt regeringsprogrammet försvårar för närvarande gränserna mellan statens ämbetsverk (RFV, NTM-centraler) en effektiv verksamhet. Att de miljöuppgifter som för närvarande sköts vid 13 NTM-centraler och 4 regionförvaltningsverk sammanförs till ett enda ämbetsverk med rikstäckande behörighet förbättrar möjligheterna att utnyttja resurserna och sakkunskapen i hela landet ändamålsenligt och effektivt. Modellen med ett rikstäckande ämbetsverk gör det möjligt att inrikta resurserna smidigare och fördela arbetet jämnare. Dessutom möjliggör modellen med ett rikstäckande ämbetsverk i större utsträckning än för närvarande specialisering inom vissa kompetensområden.

När det gäller miljöuppgifter ska det nya Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen sköta de tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som omfattas av de nuvarande regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas behörighet samt andra uppgifter med kopplingar till dem. Till dessa hör uppgifter enligt EU:s miljölagstiftning samt nationellt särskilt enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, avfallslagen, naturvårdslagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, lagen om områdesanvändning, marktäktslagen, bygglagen, lagen om skyddande av byggnadsarvet samt vissa andra lagar om miljön samt uppgifter för att bevaka allmänintresset i miljöärenden.

I enlighet med regeringsprogrammet säkerställs en smidig tillståndsprocess och en omställning till ren energi och ekonomisk tillväxt till följd av den genom att man sörjer för god kundserviceförmåga och ledning, fungerande digitala system och tillräckliga resurser hos tillståndsmyndigheterna. Den rikstäckande behörigheten är en förutsättning för att i full utsträckning införa digitalisering som stöd för myndighetens verksamhet och kundservice, eftersom utnyttjandet av datatekniska lösningar förutsätter att nya, på riksnivå koordinerade processer skapas och tas i bruk. Koncentreringen av uppgifterna till en rikstäckande myndighet skapar klart bättre förutsättningar än för närvarande att i hela landet koordinera och vidareutveckla förfarandena, beslutspraxis, servicemodellerna och servicenivån. En förutsättning för att förfarandena ska kunna ändras är att det nya ämbetsverket målmedvetet utvecklar verksamheten och processledningen samt att resurser säkerställs för utvecklingsarbetet.

Reformen innebär att det inom statsförvaltningen blir möjligt att i miljöärenden få alla tjänster från ett enda serviceställe. Beredningen av lagstiftning om ett enda serviceställe för miljöärenden pågår som bäst och avsikten är att regeringens proposition om denna ska lämnas till riksdagen samtidigt med förslaget om en reform av statens regionförvaltning våren 2025 (YM063:00/2023). När samserviceprincipen förverkligas innebär det att centrala tillståndsprocesser i anslutning till miljön, såsom miljötillstånd, tillstånd enligt vattenlagen, undantagstillstånd enligt naturvårdslagen och uppgifter enligt förfarandet vid miljökonsekvensbedömning kan skötas hos en och samma myndighet som också tar emot tillståndsansökningar.

Myndighetsreformen och den samtidigt pågående lagstiftningsreformen om samservice-modellen enligt regeringsprogrammet gör det möjligt att gå mot ett mer integrerat förfarande och tillstånd. Hos det nya ämbetsverket utgör tillståndsprocessen och tillsynen en enda helhet där förhands- och efterhandstillsyn bildar ett kontinuum. Den rikstäckande behörigheten i miljöuppgifter främjar verksamhetens planmässighet och genomskinlighet, samordningen av tillsynen samt utvärderingen, utvecklingen och koordineringen av icke-platsbundna och regionala processer. Landets bästa experter kan anvisas för att behandla respektive projekt oberoende av

etableringsort. Då det i fortsättningen är samma rikstäckande myndighet som sköter miljöuppgifterna uppnås på detta sätt i hela landet enhetligare förfaranden, vilket ytterligare främjar jämlikheten exempelvis från verksamhetsidkarnas synpunkt. När det gäller miljöuppgifter är en rikstäckande myndighet ägnad att garantera att tillståndsuppgifterna sköts på ett oberoende sätt och att miljöns tillstånd inte försämrats då dessa uppgifter i hela landet sköts med enhetliga förfaranden. För miljöstillståndsärenden och ärenden enligt vattenlagen samt tillsynen över tillstånd enligt dessa lagar behövs det sektorsövergripande kompetens, som bättre än för närvarande kan tryggas av ett rikstäckande ämbetsverk än inom en decentraliserad förvaltning. Tillstånds- och tillsynsverket ska även i fortsättningen fungera som en effektiv kontaktpunkt för tillståndsärenden och göra det möjligt för verksamhetsidkaren att sköta sitt ärende med endast en statlig tillståndsmyndighet.

I fråga om miljöärendena kommer överföringen från regionsförvaltningsverken och NTM-centralerna till en enda tillstånds-, tillsyns- och styrande myndighet att förbättra verksamhetens flexibilitet och betydande synergifördelar kommer att uppnås då tillstånds- och tillsynsärendena administrativt hör till samma myndighet. Ändringen närmar miljösektorns tillstånds- och tillsynsfunktion och möjliggör närmare samarbete i förhands- och efterhandstillsynsuppgifter samt bidrar till en mer helhetsinriktad behandling av ärendena. Samtidigt blir också informationsgången effektivare och behovet att be myndigheterna om utlåtanden minskar. Ändringen förutsätter proaktiva förfaranden inom verket för samordning av olika uppgiftshelheter.

I fråga om naturvården fördelas myndighetsuppgifterna och ersättningsuppgifterna samt å andra sidan uppgifterna för att främja en god status hos den biologiska mångfalden på Tillstånds- och tillsynsverket samt livskraftscentralerna. Tillstånds- och tillsynsverket ska svara för största delen av de beslut enligt naturvårdslagen som förutsätter rättslig prövning, medan de stödmyndighetsuppgifter som hänför sig till främjande av den biologiska mångfalden och naturvården samt uppgifterna för att främja skyddet av den biologiska mångfalden och en hållbar användning av naturen samt landskapsskyddet överförs till livskraftscentralerna inom respektive område. Uppgiftsfördelningen kan betraktas som naturligt på de grunder som hänför sig till utvecklingen av ovannämnda samservicemodell. Den kan också anses stödja den helhet som Tillstånds- och tillsynsverkets tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter utgör på ett bra sätt. Å andra sidan kan fördelningen också i någon mån anses påverka myndighetsarbetets genomslag: en enskild livskraftscentralers personresurser för naturvården bedöms bli jämförelsevis små, vilket kan påverka kompetensnivån och arbetsmängden inom organisationen. Reformen kräver också till denna del att de nya ämbetsverken utvecklar nya samarbetsformer, för att det frivilliga naturvården ska stödja den lagstadgade naturvården så bra som möjligt.

På samma sätt som de myndighetsuppgifter som baserar sig på naturvårdslagen har uppgifterna i anslutning till vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen en fast kontaktyta till tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Av denna orsak ska uppgifterna anvisas Tillstånds- och tillsynsverket. Målsättningarna för vattenvården och planeringen av åtgärderna påverkar havsvården och förbättrandet av Östersjöns tillstånd, varför uppgifterna bör vara koncentrerade till samma myndigheter. Att uppgifterna i anslutning till vattenvårds och havsvårdsförvaltningen i sin helhet koncentreras till Tillstånds- och tillsynsverket garanterar rikstäckande enhetlighet och en rättvis behandling av verksamhetsidkarna. De inspektioner som hänför sig till vattenvårdsförvaltningen upprepas vart sjätte år för översynen av förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten. De olika deluppgifterna inom vattenvården är nära knutna till varandra och kan inte särskiljas. Främjande- och rådgivningsuppgifterna för åtgärder som planerats för att uppnå och upprätthålla en god status hos vattendragen och havet överförs till livskraftscentralerna, som har de bästa förutsättningarna att sköta uppgifterna genom att samverka med intressentgrupper och aktörer i regionen.

I och med myndighetsreformen accentueras i miljölagstiftningen behovet av att särskilt ordna förutsättningar för bevakning av allmänintresset och laglighetskontroll i anslutning därtill. Bevakningen av allmänintresset har nära koppling till frågan om rätt att söka ändring i myndighetsbeslut. Nationellt föreskrivs det om saken i 7 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden samt i flera materiella lagar. Aspekter på bevakningen av allmänintresset kan i vissa situationer förutsätta att den instans som bevakar allmänintresset har möjlighet att begära att en fullföljdsdomstol prövar lagenhetligheten hos tillståndsmyndighetens beslut. Eftersom en myndighet inte kan söka ändring i sitt eget beslut, förutsätter lagbestämmelser om besvär rätt att den instans som utövar talerätt i ärendet formellt organiseras separat från den avgörande myndigheten. Detta genomförs genom att i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket föreskriva om en enhet som bevakar allmänintresset i beslutsfattande och ändringsökande som gäller miljön. Att de nuvarande NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens miljöuppgifter sammanförs till samma myndighet och att en samservicemodell utvecklas för tillstånd främjar dock i princip avsevärt samordningen av det miljörelaterade beslutsfattandet och allmänintresset, och är således som helhet ägnat att minska behovet av att söka ändring.

Vattenhushållningsuppgifter

De vattenhushållningsuppgifter som sköts av ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralerna överförs i huvudsak till livskraftscentralerna och tillstånds- och tillsynsuppgifterna enligt vattenlagen till det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket. Den specialkompetens (bl.a. hydrologi) som behövs i vattenhushållningsuppgifter måste stärkas när uppgifterna fördelas på olika organisationer.

Arbetarskyddsuppgifter

Det föreslås att arbetarskyddsuppgifterna organiseras som en egen avdelning under ledning av en avdelningschef. Beslutanderätten i arbetarskyddsavdelningens uppgifter ska tillkomma avdelningschefen eller en annan tjänsteman enligt vad som bestäms i avdelningens arbetsordning. Avdelningens personal ska utnämnas av avdelningschefen. Avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen ska till åtskillnad från de övriga sektordirektörerna utnämnas till tjänsten tills vidare. Enligt lagförslaget 4 § är den avdelning som sköter arbetarskyddsuppgifterna oberoende vid skötseln av dessa uppgifter. Avdelningens verksamhet ska organiseras så att oberoendet och opartiskheten i dessa uppgifter tryggas. Arbetarskyddsavdelningen får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av dessa uppgifter.

Styrningen av arbetarskyddsuppgifterna ska ordnas på ett sätt som avviker från myndighetens övriga uppgifter. Social- och hälsovårdsministeriet ska upprätta ett separat avsnitt som gäller arbetarskyddsavdelningen i verkets resultatavtal. Liksom för närvarande tas verksamhetsanslagen för arbetarskyddet upp under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel som ett eget omkostnadsmoment. Social- och hälsovårdsministeriet ska svara för beredningen av de budget- och ramförslag som gäller anslaget för arbetarskyddsavdelningen. Arbetarskyddets särställning ska också beaktas i myndighetens ledningsmodell.

Ovannämnda förslag till organisering av arbetarskyddsavdelningen och dess verksamhet vid Tillstånds- och tillsynsverket säkerställer att oberoendet vid skötseln av uppgifterna tryggas på det sätt som avses i den av internationella arbetsorganisationens (ILO) konferens år 1947 antagna konventionen angående yrkesinspektion inom industri och handel (konvention nr 81) som ratificerats av Finland (FördrS 44/1949).

Det föreslås att arbetarskyddstillsynen som gäller verkets personal ska ordnas med en speciallösning som innebär att social- och hälsovårdsministeriets nuvarande begränsade roll som arbetarskyddsmyndighet utvidgas så att ministeriet är arbetarskyddsmyndighet också då arbetarskyddstillsynen avser Tillstånds- och tillsynsverket. I realiteten kan arbetarskyddstillsyn antas riktas till Tillstånds- och tillsynsverket några gånger per år. För att utöva tillsynen kan social- och hälsovårdsministeriet efter prövning av det enskilda fallet förordna en inspektör från Tillstånds- och tillsynsverkets arbetarskyddssektor att utföra en tillsyns- och inspektionsuppgift vid verket. Bestämmelser om förfarandet vid förordnande utfärdas i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket. Inspektörerna ska i dessa uppgifter arbeta under ledning och tillsyn av social- och hälsovårdsministeriets arbets- och jämställdhetsavdelning. Dessutom föreslås en uttrycklig bestämmelse enligt vilken ett sådant anställningsförhållande till Tillstånds- och tillsynsverket som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen inte innebär att inspektörerna blir jäviga i ett ärende där verket är part. Beslut om att på en myndighets initiativ förrätta arbetarskyddstillsyn vid verket ska fattas av social- och hälsovårdsministeriets arbets- och jämställdhetsavdelning.

Förslaget innebär att tjänstemännen vid Tillstånds- och tillsynsverket, inklusive tjänstemännen vid arbetarskyddssektorn, liksom övriga arbetstagare kan vända sig till en arbetarskyddsmyndighet i ärenden som gäller arbetarskyddstillsyn, styrning och rådgivning och att det inte är tjänstemännens arbetargivare som är arbetarskyddsmyndighet. Den föreslagna lösningen kan dessutom förverkligas på ett i funktionellt hänseende ändamålsenligt sätt och den kommer inte på grund av sin strukturella tyngd och stelhet att i onödan binda de sammanlagda resurser som på riksnivå står till arbetarskyddstillsynens förfogande, utan gör det i stället möjligt att ordna sedvanlig arbetarskyddstillsyn på ett effektivt och produktivt sätt. Dessutom gör modellen det möjligt att utnyttja arbetarskyddsinspektörernas specialkompetens i olika uppgifter även vid arbetarskyddstillsyn som riktas till Tillstånds- och tillsynsverket.

Att arbetarskyddsavdelningen har rikstäckande behörighet vid Tillstånds- och tillsynsverket främjar enhetliga förfaranden och lösningar samt en jämn kvalitet på servicen och samarbetet med andra myndigheter. Rikstäckande organisering främjar dessutom en effektivare och mer ändamålsenligt användning och utveckling av person- och kompetensresurserna i hela landet.

Uppgifter inom sektorn för småbarnspedagogik, utbildning och kultur

Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde är myndighetsreformens konsekvenser för myndigheternas verksamhet på många sätt positiva. I regionförvaltningsverkens avgörandepraxis har en viss differentiering kunnat skönjas i styrningen och beslutsfattandet så att lagstiftningen har tolkats på olika sätt i olika regioner. I det rikstäckande verket förtydligas ledningen och styrningen. Detta innebär möjlighet att utveckla och samordna processerna för t.ex. rättssäkerheten och tillsynen. Detta klarlägger, förenhetligar och effektiviserar beslutsfattandet. Även personalresurserna kan inriktas bättre i enlighet med de verkliga behoven i det enhetliga rikstäckande verket.

Myndighetsreformen innebär också en möjlighet att klarlägga verkets grundläggande uppgift och tydligare än förr koncentrera sig på verkets lagstadgade grundläggande uppgifter, som är att verka som tillstånds-, rättssäkerhets- och tillsynsmyndighet för småbarnspedagogikens, undervisningens och utbildningens del. Styrningen och verksamheten kan likaså samordnas bättre så att styrningen i fortsättningen riktas till frågor som framkommer genom t.ex. klagomål.

För bibliotekens del har regionförvaltningsverken förenhetligat sina processer och arbetar redan nu i hög grad rikstäckande, dock så att de också utnyttjar sin regionala kännedom maximalt. Det riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket stödjer den utveckling som redan inträffat inom t.ex. utnyttjandet av personalresurser och förenhetligandet av processer. Propositionen

bedöms alltså inte heller till denna del har några betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

I fortsättningen överförs de statsunderstödsuppgifter inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som har hört till regionförvaltningsverken till det rikstäckande verket. Koncentreringen till ett verk i stället för de tidigare sex verken klarlägger, förenhetligar och effektiviserar beslutsfattandet och beredningen i anslutning till beviljandet av statsunderstöd. Eftersom det rikstäckande verket ska arbeta på flera orter, kan den regionala sakkunskapen tryggas även i fortsättningen vid behandlingen av ansökningar om statsunderstöd.

För närvarande har regionförvaltningsverken svarat för regionförvaltningens uppgifter inom motion och idrott samt ungdomsarbete och ungdomspolitik. Dessa uppgifter, som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet, överförs i princip till det rikstäckande verket, så reformen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet eller statsförvaltningens uppgifter som ska skötas regionalt.

Social- och hälsovårdssektorns uppgifter

Inom social- och hälsovårdssektorn förekommer både överlappning och parallellitet vid Valvira och regionförvaltningsverken, vilket i praktiken har medfört problem för en smidig och effektiv tillsyn. Till följd av separata ärendehanteringssystem har ämbetsverken kunnat utföra överlappande arbete, och utredningen och överföringen av ärenden mellan ämbetsverken har orsakat en administrativ börda och fördröjt behandlingen av ärenden. När tillstånds- och tillsynsärendena överförs till en rikstäckande aktör minskar behovet av samordning mellan myndigheterna och verksamheten kan antas bli smidigare och effektivare. I det rikstäckande verket kan också personresurserna för uppgifterna användas effektivare än nu. Rikstäckande informationssystem gör det också lättare att få aktuell och jämförbar information och utvidgar kunskapsunderlaget för tillsynen. En tydlig och enhetlig rikstäckande struktur stödjer och en effektivare skötsel av uppgifterna tillsammans med andra myndigheter och aktörer, såsom välfärdsområdena och kommunerna, samt i förhållande till dem. Detta förutsätter dock såsom konstaterats tidigare inte bara att verkets förfaranden utvecklas utan också att samarbetsstrukturerna och kontaktytorna utvärderas och vid behov byggs upp på nytt.

Uppgifter inom sektorn för räddningsväsende och beredskap

Regionförvaltningsverket har övervakat räddningsväsendet samt tillgången och nivån på räddningsväsendets tjänster inom sitt verksamhetsområde både på eget initiativ och på grund av klagomål. Att sammanföra tillsynsuppgifterna till ett sektorsövergripande ämbetsverk medför synergifördelar. Att sammanföra regionförvaltningsverkens uppgifter inom räddningsväsende och beredskap till ett rikstäckande ämbetsverk förbättrar och förenhetligar styrningen av välfärdsområdena ytterligare och sparar resurser. Det är ändamålsenligt att överföra de uppgifter som hänför sig till räddningsväsendets statsunderstöd samt uppgifterna enligt lagen om brandskyddsfonden till det nya Tillstånds- och tillsynsverket.

Regional beredskap

De regionala samarbetsuppgifterna inom beredskapen kan ses som en uppgiftshelhet som främjar statens helhetsintresse. Genom att föreskriva tillräckligt noggrant om uppgiftshelhetens gränser undviker man överlappningar eller konflikter med andra förvaltningsområdes- och sektorspecifika bestämmelser om beredskap och olika myndigheter (inkl. statsrådets och ministeriernas styrnings-, tillsyns- och samordningsuppgifter samt ledningsansvar vid olika störningar

och undantagsförhållanden). Överföringen av uppgifter ändrar inte den sektorspecifika beredskapen eller samordningen av den.

Att uppgifterna att organisera det regionala beredskapssamarbetet preciseras på lagstiftningsnivå stärker samordningen av beredskapsansvaren och stärker beredskapssamarbetet med de regionala myndigheterna. Detta genomför särskilt regeringsprogrammets skrivning om att frågor som ska prioriteras högt är ett sömlöst fungerande beredskapsansvar samt samarbetet med de regionala myndigheterna. Förutom rikstäckande sektor- och uppgiftsspecifik samordning förutsätter en så bra skötsel som möjligt av de regionala uppgiftshelheterna vid störningar och undantagsförhållanden samarbete som sammanför olika aktörer samt samordnande strukturer. Med samarbete avses t.ex. att olika aktörer delar information om varje regional och lokal aktörs lägesförståelse och beredskap, gemensam övnings-, utbildnings- och planeringsverksamhet samt gemensam bedömning av betydelsefulla risker. Regionalt beredskapssamarbete enligt propositionen främjar på bred basis olika aktörers beredskapshelhet och kompatibilitet på regional nivå. Samarbete som sammanför olika aktörer samt samordnande strukturer stärks genom att föreskriva om regionala beredskapskommittéer och deras uppgifter.

Det rikstäckande ämbetsverket och stärkningen av sektorministeriernas verksamhets- och resultatstyrning gör det möjligt att samordna beredskapen nationellt på ett enhetligare sätt än nu direkt under inrikesministeriets styrning. Uppgiften handlar inte om ledning, utan om arbete tillsammans som syftar till att optimera den verksamhet som olika aktörer ansvarar för att uppnå ett gemensamt mål. Uppgiftshelheten främjar i enlighet med verksamhetsmodellen för övergripande säkerhet myndigheternas, näringslivets och organisationers beredskapsplanering och övriga beredskap.

Samarbetsområdena för beredskapen är en ändring som klarlägger den regionala beredskapen och stödjer regional närvaro samt genomför regeringsprogrammets skrivning om att den regionala närvaron och kapaciteten ska tryggas med samarbetsområdena för social- och hälsovården som utgångspunkt och att frågor som ska prioriteras högt är ett sömlöst fungerande beredskapsansvar samt samarbetet med de regionala myndigheterna. Sambandet mellan den regionala beredskapen och räddningsväsendet kvarstår, vilket är bra med avseende på synergier mellan resurser, kompetens och verksamhet.

Övervakning av penningsspel

Vid inrikesministeriet bereds en regeringsproposition om att överföra tillsynen över penningsspelet från Polisstyrelsen till det nya tillstånds- och tillsynsverket.

4.2.5.2 Uppgifter som överförs till livskraftscentralerna och konsekvenser för organisationen

Uppgifterna för ansvarsområdet för näringar, arbetskraft och kompetens och för ansvarsområdet för trafik och infrastruktur vid de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna, med undantag av uppgifterna inom den offentliga persontrafiken, överförs till livskraftscentralerna liksom de uppgifter inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser som inte överförs till Tillstånds- och tillsynsverket och som förutom vattenhushållningsuppgifterna (exkl. tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt vattenlagen samt vissa andra uppgifter enligt vattenlagen) är uppgifter för att främja en god status hos den biologiska mångfalden, genomförande av miljöprojekt, främjande av områdesanvändningen, klimatarbetet och cirkulär ekonomi, understöd för vård av byggnadsarvet, understöd för avstående från oljeuppvärmning, främjande, rådgivning och genomförande av åtgärder i anslutning till vattenvården och havsvården samt miljöfostran. Dessa uppgifter som sammanförs till livskraftscentralerna beskrivs mer ingående i beskrivningen av nuläget och bedömningen av nuläget.

Det är nödvändigt att sköta uppgifter även centraliserat eller specialiserat när t.ex. uppgifternas art, oberoende, jävsfrågor eller geografiska omständigheter talar för antingen centralisering av uppgifter eller specialisering på vissa uppgifter. Det kommer att finnas 10 livskraftscentraler jämfört med de nuvarande 15 närings-, trafik- och miljöcentralerna. Det färre antalet ämbetsverk gör det möjligt att effektivisera styrningen av ämbetsverken och förbättrar deras förmåga att betjäna kunderna, även så att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

En stor del av de uppgifter som skötts av NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser överförs till det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket i reformen. Utmaningen i fråga om en del av de uppgifter som samlas hos livskraftscentralerna kan vara att antalet tjänstemän som sköter uppgifterna inom organisationen blir mycket litet. Denna utmaning kan hänföra sig särskilt till de uppgifter inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser som samlas hos livskraftscentralerna och som inte överförs till Tillstånds- och tillsynsverket i samband med reformen av statens regionförvaltning. Detta kan påverka en enskild livskraftscentralens kompetens och förmåga att sköta de uppgifter som ålagts det. I bedömningen av utmaningens betydelsefullhet bör man dock beakta att till de tio livskraftscentralerna sammanslås de 15 nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralerna, varvid antalet anställda som sköter de enskilda uppgifter som samlas till livskraftscentralerna kommer att öka väsentligt. Livskraftscentralerna kan genom sin arbetslednings- och tillsynsrätt fördela uppgifterna bättre än i nuläget på ett större antal tjänstemän, vilket i sin tur jämnar ut tjänstemännens arbetsbörda. Dessutom måste man beakta myndigheternas skyldighet att samarbeta enligt 10 § i förvaltningslagen, med stöd av vilken livskraftscentralerna kan samarbeta, och i lagen om livskraftscentralerna föreslås dessutom möjlighet att ålägga livskraftscentralernas tjänstemän att under högst tre år stå till en annan livskraftscentralers förfogande. De större livskraftscentralerna kan erbjuda tjänstemännen bättre karriärmöjligheter både som experter och som chefer. Med dessa metoder kan livskraftscentralerna erbjuda tjänstemännen möjlighet att vidga sin kompetens de eventuella utmaningar som nämns ovan förebyggas.

4.2.5.3 Konsekvenser för Statens ämbetsverk på Åland

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för Statens ämbetsverk på Åland eller dess organisation. Myndigheternas samarbete och kontakter med låg tröskel även på svenska bör stödjas genom resultatstyrning. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid myndigheternas samarbete när verkställandet planeras.

4.2.5.4 Konsekvenser av uppgifter som överförs till andra organisationer

Uppgifter som överförs till Livsmedelsverket

Överföringen av miljö- och hälsoskyddsuppgifterna från regionförvaltningsverken till Livsmedelsverket förutsätter att cirka 60 personer integreras i Livsmedelsverkets organisation och i princip placeras i Livsmedelsverkets eller statens andra lokaler på de nuvarande orterna. Sakkunskapen förbättras och specialiseringen effektiviseras när resurserna kan fördelas bättre på olika uppgifter. Samtidigt kan Livsmedelsverket använda resurserna smidigare. Protokollen och behandlingstiderna för ärenden förenhetligas på riksnivå, vilket förbättrar jämlikheten för medborgare och aktörer.

När det gäller de uppgifter som överförs till Livsmedelsverket måste man se till att regionförvaltningsverkets nuvarande styrning av livsmedelstillsynen och bedömningsuppgifter börjar skötas effektivt i Livsmedelsverket och i synergi med den allmänna tillsynen över och auditeringen av livsmedelstillsynen. Detsamma gäller regionförvaltningsverkens operativa uppgifter inom livsmedelstillsynen och de uppgifter som överförs från NTM-centralerna.

När det gäller de uppgifter i anslutning till djurens hälsa och välfärd som överförs från regionförvaltningsverken till Livsmedelsverket måste Livsmedelsverket ordna regional närvaro. Att upprätthålla regional djursjukdomsberedskap är en av de viktigaste uppgifterna för regionförvaltningsverkens veterinärmedicinska sektor. Beredskapen förutsätter att man känner till och beaktar den regionala produktionsstrukturen och aktörerna samt de regionala särdragen. Att upprätthålla regionala djursjukdomsberedskapslager och utbilda kommunalveterinärerna är en del av den regionala beredskapen. Även inom andra sektorer av djurens hälsa och välfärd spelar regionförvaltningsverken en betydande roll för att styra och utbilda kommunerna och de kommunala tjänstemännen inom sin region. Detta förutsätter att de täta regionala kontakterna bibehålls. De uppgifter som överförs förutsätter ändringar i Livsmedelsverkets nuvarande organisations- och verksamhetslösningar. Det är ännu inte möjligt att uppskatta kostnadseffekterna.

Det måste ses till att regional sakkunskap bibehålls även i framtiden när personalen byts ut.

Överföringen av uppgifter medför inga ändringar i kundernas skyldigheter, men tjänstproducenten ändras. Detta förutsätter att man ser till att Livsmedelsverkets tjänster är lätta att hitta och tillgängliga. Ändringar krävs i bl.a. webbplatser, blanketter och e-tjänster.

När uppgifter överförs måste erforderliga personresurser och kompetens säkerställas, i form av antingen personalflyttningar eller anslag. Utöver de egentliga miljö- och hälsoskyddsuppgifterna måste det också ses till att resurser tilldelas de juridiska och administrativa uppgifter som överförs. Regionförvaltningsverkens uppgifter i anslutning till djurens hälsa och välfärd omfattar t.ex. förvaltningsbeslut, behandling av klagomål samt föreläggande av vite och påföljdsavgifter. De omfattar dessutom administrativa stöduppgifter, såsom dokumenthanteringsuppgifter, fakturahantering och skötsel av utbetalningar.

Konsekvenserna är små för de landsbygdsutvecklings- och jordbruksuppgifter som styrs av Livsmedelsverket samt för de uppgifter som utbetalande organ som ingår i dem. Reformen gör det möjligt att i enlighet med avtalet om utbetalande organ samla uppgifterna som utbetalande organ inom en tydlig, effektiv och enhetlig struktur, som klarlägger ansvaret för skötseln av uppgifterna och styrförhållandena.

Ändringen anses inte ha några stora konsekvenser för genomförandet av den tillsyn som Livsmedelsverkets livsmedelslinje styr i NTM-centralerna. Resursfördelningen inom olika sektorer till de nya livskraftscentralerna bör dock ses över. Exempelvis när det gäller tillsynen över växtskyddet kommer den regionala fördelningen av tillsynen att ändras utifrån den nya lagstiftningen och den riskbedömning som gjorts. Dessutom är det bra att se över faktureringen i anslutning till inspektioner av ekologisk produktion och arbetsfördelningen i anslutning därtill mellan Livsmedelsverket och livskraftscentralerna i samband med reformen.

Konsekvenserna för kommunernas uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet är i princip små. För livsmedelstillsynens del överförs den styrning och det bedömningsarbete som regionalförvaltningsverken skött till Livsmedelsverket. Detta är en önskad reform som förtydligar styrningen och bedömningsarbetet även ur kommunernas synvinkel. När det gäller djurens hälsa och välfärd har regionförvaltningsmyndigheternas uppgift varit operativ och ansvarsfördelningen kommunen-regionförvaltningsverket ändras till kommunen-Livsmedelsverket. Detta påverkar inte i sig de kommunala myndigheternas verksamhet men är en beaktansvärd förändring i deras verksamhetsmiljö. Styrningen av kommunerna förenhetligas och beslutsfattandet effektiviseras när samma myndighet sköter styrningen och fattar besluten.

För välfärdsområdena blir det inga direkta förändringar. Man bör emellertid lägga märke till att inom beredskapen har det uppstått olika samarbetsformer mellan välfärdsområdena och de kommunala miljö- och hälsoskyddsmyndigheterna, där regionförvaltningsverkens miljö- och hälsoskyddsmyndigheter delvis är med.

Livsmedelsverket bör se till att samarbetet fortsätter med de hälsoskyddsexperter som förflyttas från regionalförvaltningsverken till Tillstånds- och tillsynsverket, för att en enhetlig styrning av kommunerna t.ex. i en strålningsrisk- eller vattenepidemisituation ska lyckas.

Uppgifter som överförs till Konkurrens- och konsumentverket

Att konkurrens- och konsumentärendena sammanförs till Konkurrens- och konsumentverket kommer att eliminera styrförhållandena inom den nuvarande myndighetsstrukturen och effektivisera verksamheten. De resurser som har krävts för att ha regionförvaltningsverken att utföra arbetet kan styras på ett ändamålsenligare sätt till ledningen av större helheter. Konkurrens- och konsumentverket kan utnyttja expertresurserna för analys av information i stället för insamling av information.

Uppgifter som överförs till Transport- och kommunikationsverket

Genom att överföra NTM-centralernas uppgifter inom den offentliga persontrafiken till Transport- och kommunikationsverket blir det möjligt att använda resurserna effektivare. Centraliseringen av uppgifter gör det möjligt att kombinera upphandlingar bättre än nu med avseende på mobilitetsbehoven samt förenhetliga förfarandena och processerna. Även för intressentgrupperna blir situationen tydlig och förutsägbar när det finns en statlig motpart. Avsikten är dessutom att stödja utvecklingen av ett gemensamt kunskapsunderlag och digitaliseringen. Detta gör det möjligt att utveckla de offentliga transporttjänsterna som en helhet. Personalen får större möjligheter att utveckla sin sakkunskap och att specialisera sig. Transport- och kommunikationsverket fortsätter med den regionala transportsystemplaneringen och den praktiska planeringen tillsammans med kommunerna, välfärdsområdena, läroanstalterna och näringslivet.

4.2.5.5 Konsekvenser för andra statliga myndigheter, kommunerna och välfärdsområdena

Reformen påverkar inte i sig statens, kommunernas och välfärdsområdenas myndigheters verksamhet, men den innebär en betydande förändring i deras verksamhetsmiljö. Till Tillstånds- och tillsynsverket sammanförs i stor utsträckning statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som riktar sig till kommunerna och välfärdsområdena. Ändringen jämfört med nuläget kommer att vara betydande, eftersom motsvarande uppgifter inom social- och hälsovårdssektorn för närvarande sköts av sju myndigheter med självständig behörighet, inom miljösektorn av 17 och inom arbetarskyddssektorn av fem. I och med att myndighetsstrukturen tätar och funktionerna samlas ihop minskar behovet av samordning mellan myndigheterna väsentligt och det blir enklare att utveckla processerna. Tillstånds- och tillsynsverket har rikstäckande behörighet, så det kan organisera sina processer rikstäckande, tillämpa enhetlig avgörandepraxis i sin verksamhet samt inrikta resurser och utnyttja expertis flexibelt. Styrningen och tillsynen förtydligas ur kommunernas och välfärdsområdenas synvinkel. Styrnings- och tillsynspraxisen bedöms bli enhetligare. Det praktiska utvecklingsarbetet inom de nya strukturerna kommer att kräva tid. Kommunernas och välfärdsområdenas uppgifter ändras inte genom propositionen.

I fortsättningen verkar varje livskraftscentral inom flera landskap, på det sätt som närmare förskrivs genom förordning av statsrådet. Sålunda deltar de framtida livskraftscentralerna inom sina verksamhetsområden i utvecklingen av området och i planeringen av den tillsammans med

flera landskapsförbund, som är regionutvecklingsmyndighet. Förändringen är inte stor för alla centraler, eftersom en del av NTM-centralerna redan nu verkar inom flera landskap.

4.2.5.6 Konsekvenser av reformen av statens regionförvaltning för förvaltningsdomstolarna

Tillstånds- och tillsynsverket

Tillstånds- och tillsynsverket är ett ämbetsverk med rikstäckande behörighet, i vars beslut ändring söks hos den regionala förvaltningsdomstol som avses i 10 § 3 och 4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Sökande av ändring i regionförvaltningsverkens beslut har för närvarande med stöd av 10 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden i regel styrts till förvaltningsdomstol inom vars domkrets den myndighet som fattat förvaltningsbeslutet har sitt verksamhetsområde. Sökandet av ändring i uppgifter som ankommer på Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och uppgifter som i hela landet koncentrerats till ett regionförvaltningsverk har styrts med stöd av 10 § 3 och 4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Besvär över regionförvaltningsverkets beslut styrs således för närvarande till nästan alla regionala förvaltningsdomstolar. Trots att besvär över Tillstånds- och tillsynsverkets beslut styrs till alla förvaltningsdomstolar kan man anta att särskilt Helsingfors förvaltningsdomstol kommer att få fler besvärärenden att handlägga. Besvär över tillståndsbeslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen från hela landet ska även i fortsättningen styras till Vasa förvaltningsdomstol. Det rikstäckande verket har bättre möjligheter att försöka förenhetliga tolknings- och tillämpningspraxis i fråga om speciallagstiftningen och därigenom förenhetliga avgörandep Praxis, vilket kan antas minska behovet av att söka ändring på längre sikt.

Livskraftscentralerna

Livskraftscentralerna ska på samma sätt som i nuläget vara ämbetsverk med regional behörighet, i vilkas beslut ändring söks med stöd av 10 § 1 eller 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden antingen hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den myndighet som fattat förvaltningsbeslutet har sitt verksamhetsområde eller, om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet finns i flera än en domkrets, hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets myndigheten har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. Besvaren över livskraftscentralernas beslut kan antas styras till olika förvaltningsdomstolar på ett sätt som motsvarar nuläget.

På grund av det som konstateras ovan bedöms propositionen inte ha några betydande konsekvenser för förvaltningsdomstolarna.

Statens ämbetsverk på Åland

Besvär över beslut som fattats av Statens ämbetsverk på Åland styrs på samma sätt som i nuläget till Ålands förvaltningsdomstol. På grund av det som konstateras ovan bedöms propositionen inte ha några konsekvenser för Ålands förvaltningsdomstol.

4.2.5.7 Bedömning av ändringens konsekvenser för informationshanteringen

Allmänt

Enligt 8 § 2 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan informationshanteringslagen, ska det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning enligt 5 § 3 mom. i informationshanteringslagen då bestämmelser som är under beredning återverkar på informationsmaterial och informationssystem.

Dessutom ska ministeriet bedöma planerade bestämmelsers konsekvenser för handlingsoffentligheten och handlingssekretessen. Enligt specialmotiveringen till momentet (RP 284/2018 rd) ska enligt 2 mom. det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning då bestämmelser om informationshantering hänför sig till lagberedningen. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att man i det skedet då lagstiftningen bereds anger konsekvenserna av informationshanteringsbestämmelserna för myndigheternas verksamhet och att det med stöd av ändringsplanen blir möjligt att mera noggrant planera ändringarna i informationshanteringen. Med hjälp av ändringsplanen blir det vid lagberedningen möjligt att analysera nuläget och göra en bedömning av måltillståndet utifrån den lag som är under beredning.

En informationshanteringsenhet ska över ärenden som behandlas eller har behandlats hos en myndighet upprätthålla ett ärenderegister för information om ärenden, ärendebehandling och handlingar. Ett ärenderegister är en logisk helhet som består av metadata om ärendebehandlingen som uppkommer i informationshanteringsenheten, oberoende av i vilket informationssystem de uppkommer.

Det ska göras en separat utredning⁹ om bedömningen av konsekvenserna för informationshanteringen av den förändring som reformen av statens regionförvaltning innebär. Utredningen kompletteras under remissbehandlingen och den blir färdig innan regeringens proposition om en reform av statens regionförvaltning överlämnas till riksdagen, dock senast innan lagstiftningen om en reform av statens regionförvaltning börjar verkställas.

Ordnanande av informationshantering samt informationshanteringsansvar

Myndigheternas ledning ansvarar för att de skyldigheter som föreskrivs för informationshanteringsenheter i informationshanteringslagen fullgörs. Det handlar om att definiera ansvaren i avslutning till informationshanteringen, ha uppdaterade anvisningar, erbjuda utbildning, ha ändamålsenliga instrument och ordna övervakning samt upprätthålla en informationshanteringsmodell och bedöma konsekvenserna av ändringar. Ledningen ansvarar också för att kraven på informationssäkerhet och beredskap uppfylls och för att ärendehanteringens är lagenligt ordnad.

Bedömningsobjekt som hänför sig till ordnandet av informationshanteringen är informationshanteringsenhetens ledning, övervakning av att bestämmelserna efterlevs, underhåll av informationshanteringsmodellen, säkerställande av informationssäkerheten, riskbedömning, beredskap för störningar samt informationslager.

Informationshanteringsenheter

Nuläge

En informationshanteringsenhet ska över ärenden som behandlas eller har behandlats hos en myndighet upprätthålla ett ärenderegister för information om ärenden, ärendebehandling och handlingar. Myndigheten ska utan dröjsmål registrera en handling som inkommit till myndigheten eller som den upprättat. Informationshanteringsenheten ska se till att det utifrån de offentliga anteckningarna i ärenderegistret eller en del av det är möjligt att producera uppgifter som identifierar begäranden om att få information.

⁹ Dnr xx/xxxx/2024

Regionförvaltningsreformen berör 23 informationshanteringsenheter (regionförvaltningsverken, NTM-centralerna, Valvira, UF-centret). Dessutom har regionförvaltningsverkets ansvarsområde för miljötillstånd och ansvarsområde för arbetarskydd egna registratorskontor och dessa ansvarsområden svarar självständigt för sin informationshantering till dessa delar.

Vid eller i anslutning till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården verkar flera organ. Nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och nämnden för abort- och steriliseringsärenden är en del av verket, som är informationshanteringsenhet och personuppgiftsansvarig för dessa nämnder. Adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik är däremot egna informationshanteringsenheter enligt informationshanteringslagens definitioner. Adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik är dessutom personuppgiftsansvariga för de register som de använder.

Regionförvaltningsverkens ansvarsområde för miljötillstånd och ansvarsområde för arbetarskydd är personuppgiftsansvariga för de register de använder och svarar för de skyldigheter som föreskrivits för personuppgiftsansvariga.

Varje regionförvaltningsverk är en självständig informationshanteringsenhet, men regionförvaltningsverkens registratorsfunktion är koncentrerad till ansvarsområdet för förvaltnings- och utvecklingstjänster vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som sköter samtliga sex regionförvaltningsverks registratorsfunktioner med vissa undantag. Genom hanteringen av behörigheter begränsas ärendenas synlighet både mellan olika regionförvaltningsverk och mellan olika ansvarsområden. Regionförvaltningsverkens registratorsfunktion fungerar dock i samtliga sex regionförvaltningsverk. Varje regionförvaltningsverk som har ansvarsområdet för arbetarskydd eller ansvarsområdet för miljötillstånd har dock en egen registratorsfunktion för dessa ansvarsområden. Regionförvaltningsverkens övriga ansvarsområden använder den gemensamma registratorsfunktionen. Dessa ansvarsområden ansvarar som ägare för de informations-system som de använder i anslutning till specialuppgifter. Regionförvaltningsverkens ansvarsområde för miljötillstånd och ansvarsområde för arbetarskyddet är personuppgiftsansvariga för de register de använder i anslutning till specialuppgifter och svarar för de skyldigheter som föreskrivits för den personuppgiftsansvarige. I fråga om en del av registren för arbetarskyddet är ansvarsområdena för arbetarskyddet gemensamma personuppgiftsansvariga. Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet är gemensamma personuppgiftsansvariga för arbetarskyddstillsynens personregister.

Ändring

De nuvarande sju informationshanteringsenheterna läggs ner och det inrättas ett nytt ämbetsverk som svarar för organiseringen av informationshanteringen, Tillstånds- och tillsynsverket. I propositionen föreslås det att de sex regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter samt de ändamålsenliga tillstånds- och tillsynsuppgifter som hör till närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser överförs till det nya Tillstånds- och tillsynsverket, som i fortsättningen ska fungera som i informationsförvaltningslagen avsedd informationshanteringsenhet och personuppgiftsansvarig i uppgifter som enligt lagstiftningen hör till verket, med vissa undantag som nämns nedan. Tillstånds- och tillsynsverkets förvaltningsavdelning ska svara för verkets personal- och ekonomiförvaltning samt informationsförvaltning, samt för andra uppgifter på det sätt som beskrivs mer ingående i propositionens specialmotivering

Adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik ska på samma sätt som i nuläget vara självständiga informationshanteringsenheter och personuppgiftsansvariga för de register som de använder. Tillstånds- och tillsynsverkets arbetarskyddsavdelning ska sköta registreringen av ärenden och övriga egna registratörstjänster och vara personuppgiftsansvariga för de register som den använder i arbetarskyddsuppgifter. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården använder flera register som Tillstånds- och tillsynsverket ska svara för i fortsättningen.

NTM-centralerna, dvs. femton informationshanteringsenheter, läggs ner. Genom reformen av statens regionförvaltning sammanförs de femton närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter i huvudsak, med undantag för de uppgifter som överförs till andra organisationer, till tio livskraftscentraler, som fungerar som i lag angivna informationshanteringsenheter och där respektive ämbetsverks ledning ansvarar för att skyldigheterna enligt informationshanteringslagen fullgörs i det egna ämbetsverket. Största delen uppgifterna för NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser överförs dock till Tillstånds- och tillsynsverket och de uppgifter som gäller den offentliga persontrafiken vid NTM-centralernas ansvarsområden för trafik och infrastruktur överförs till Transport- och kommunikationsverket. Utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret), som sköter NTM-centralernas gemensamma personal- och ekonomiförvaltningsuppgifter samt informationsförvaltningsuppgifter ska i fortsättningen sköta livskraftscentralernas gemensamma personal-, ekonomiförvaltnings- och informationssystemtjänster, men en del av centrets uppgifter kommer att överföras till Tillstånds- och tillsynsverket omedelbart eller inom ramen för en övergångstid. UF-centret ska fungera som en egen informationshanteringsenhet, och dessutom ska UF-centret producera och underhålla de framtida livskraftscentralernas gemensamma informationshanteringsmodell. Informationshanteringsmodellen ska underhållas för planering och genomförande av tjänster, ärendehantering och hantering av informationsmaterial, för genomförande av rättigheter och begränsningar i fråga om tillgången till information, för att minska överlappande insamling av information, för genomförande av interoperabilitet mellan informationssystem och informationslager samt för upprätthållande av informationsssäkerhet.

Konsekvenser

De uppgifter som ämbetsverken ansvarar för och således den information som krävs för att utföra uppgifterna utvidgas eller ändras inte genom reformen, men ansvaret för att utföra uppgifter och behandlingen och hanteringen av information till följd därav ska organiseras inom en annan lunda myndighetsstruktur. Konsekvenserna berör de nya ämbetsverkens lednings ansvar att se till att de skyldigheter som i informationshanteringslagen föreskrivits för informationshanteringsenheterna fullgörs. Dessa ansvar utreds och behöriga planer utarbetas innan de nya myndighetshelheterna startas upp inom myndighetsreformens verkställighetsprojekt, där man bör planera hur ansvaren ska fastställas, aktuella anvisningar underhållas, utbildning ordnas, ändamålsenliga verktyg och tillsyn ordnas samt informationshanteringen upprätthållas och ändringskonsekvenserna i övrigt bedömas för de nya ämbetsverkens del. Likaså bör man planera konsekvenserna för organiseringen av ärendehantering, upprätthållandet av ärenderegistret och beskrivningen av handlingsoffentlighet samt konsekvenserna för uppfyllandet av kraven på informationssäkerhet och beredskap, övervakningen av verksamhetsmiljön och riskbedömningen samt dimensioneringen av informationssäkerhets- och beredskapsåtgärder.

Bokföringsenheter

Bokföringsenheter är ämbetsverk, inrättningar och andra organ som funktionellt och ekonomiskt bildar en ändamålsenlig helhet. Finansministeriet bestämmer om bildandet av en bokfö-

ringsenhet efter att ha hört det behöriga ministeriet. Bokföringsenheterna ansvarar för sin betalningsrörelse och bokföring och sitt bokslut samt upprättar ämbetsverkets eller inrättningens verksamhetsberättelse. Statskontoret bestämmer dock om betalningsrörelse- och bokföringsuppgifter och om annan uppföljning i anknytning till dessa samt om uppgifter för upprättande av bokslut, som ska skötas centraliserat och för vilka det ämbetsverk eller den inrättning som sköter de centraliserade ekonomiförvaltningsuppgifterna ska ansvara. Det ämbetsverk som ansvarar för de centraliserade ekonomiförvaltningsuppgifterna har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av ämbetsverk, inrättningar och andra organ som hör till bokföringsenheterna få för skötseln av sina uppgifter nödvändiga sekretessbelagda handlingar, med undantag av vissa säkerhetsklassificerade uppgifter som det föreskrivs om särskilt.

Ändringskonsekvens

Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket ska bilda en självständig bokföringsenhet. De uppgifter som hänför sig till den sköts med stöd av de gällande bestämmelserna vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland för samtliga regionförvaltningsverk, vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt vid utvecklings- och förvaltningscentret för närings- trafik- och miljöcentralernas samtliga ansvarsområden för miljö och naturresurser. I samband med reformen överförs de rättigheter att få information som hänför sig till bokföringsenhetens uppgifter på de tjänstemän vid Tillsyns- och tillståndsverket som sköter bokföringsenhetens uppgifter.

NTM-centralerna och UF-centret är en bokföringsenhet och avsikten är att i fortsättningen ska livskraftscentralerna och UF-centret som helhet bilda en självständig bokföringsenhet.

Handlingsoffentlighet och genomförande av handlingsoffentlighet

Bedömningsobjekt som hänför sig till handlingsoffentlighet är den ansvarige för beskrivningen av handlingsoffentlighet, den ansvarige för ärendeförvaltningen och de ansvariga för utlämnandet av handlingar.

Upprätthållande av ärenderegister

Nuläge

De sex regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården använder förutom pappersmaterial separata ärendehanteringssystem samt operativa informationssystem. Enbart de sex regionförvaltningsverken använder över 50 informationssystem och inklusive övriga system sammanlagt cirka 80 informationssystem medan Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården använder cirka 13 informationssystem som innehåller ärenderegisteruppgifter. De femton närings-, trafik- och miljöcentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna har förutom pappersmaterial sju ärenderegister, och dessutom använder de 48 informationssystem som innehåller ärenderegisteruppgifter. De sex regionförvaltningsverken använder egna ärenderegister.

Ändring

I fortsättningen ska Tillstånds- och tillsynsverket fungera som informationshanteringsenhet och ansvara för det pappersmaterial, de ärendehanteringssystem och de operativa informationssystem som de uppgifter som sammanförs till verket förutsätter samt för 63 informationssystem som innehåller ärenderegisteruppgifter, med undantag av adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik, som fungerar som egna informationshanteringsen-

heter. Situationen för miljöavdelningen och arbetarskyddsavdelningen bedöms medan verkställighetsprojektet pågår. Tillstånds- och tillsynsverket ska i fortsättningen ansvara för de informationssystem som förutsätts för de ändamålsenliga tillstånds- och tillsynsuppgifter som för närvarande hör till närings-, trafik- och miljöcentralens ansvarsområde för miljö och naturresurser, och som överförs tillsammans med uppgifterna till verket. De tio livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret ska ansvara för pappersmaterialet, ärendehanteringssystemet och de cirka 48 informationssystem som innehåller ärenderegisteruppgifter. Adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik, som verkar i anslutning till Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för social- och hälsovård, ska ansvara för de ärenderegister som de använder. Finlands miljöcentral och Forststyrelsen upprätthåller informationssystem som också kan innehålla närings-, trafik- och miljöcentralernas ärenderegisteruppgifter.

Konsekvens

En del av ärenderegistren överförs sannolikt till de nya myndighetsstrukturerna som sådana. Det nya ämbetsverket (informationshanteringsenheten) ska definiera de informationssystem som överförs, där informationen i ärenderegistret underhålls som en del av informationshanteringsenhetens ärenderegister, och kontrollera de ansvar och behövliga anvisningar och beskrivningar som hänför sig till underhållet. En del av informationsmaterialet och handlingarna överförs och konverteras till de informationssystem som de nya ämbetsverken upprätthåller. Dessa frågor preciseras i samband med att verkställandet av myndighetsreformen bereds. På längre sikt är målet att förenhetliga förfarandena, de ärenderegister som upprätthålls över ärenden och de informationssystem som används för informationsbehandlingen. Konsekvensen är t.ex. att hanteringen av handlingar och informationsmaterial förenhetligas och effektiviseras när det gäller behandlingen av ärenden och det blir möjligt att följa behandlingen av ärenden på ett enhetligt sätt när det gäller ämbetsverkets uppgifter.

Mottagande av begäranden om information, utlämnande av handlingar och underhåll av beskrivningen av handlingsoffentlighet

Nuläge

De sex regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar för behandlingen av och beslut på inkomna begäranden om information.

Ett betydande antal begäranden om information kommer direkt till registratorskontorets e-postadress, varifrån begärandena om information enligt behov styrs till ansvarsområdenas tjänstemän för behandling, om den handling som begäran om information avser är helt eller delvis sekretessbelagd. Begäranden om information som kommit till enskilda tjänstemän ska styras till registratorskontoret för registrering. Begäranden om information fördelas på de nuvarande ämbetsverkens ansvarsområden enligt vilket ansvarsområdes uppgifter begäran om information gäller.

Vid regionförvaltningsverken har informationstjänstfunktionen inom ansvarsområdet för förvaltnings- och utvecklingstjänster svarat för behandlingen av en begäran om information, om begäran har avsett ett ärende/ärenden vars behandling har avslutats. Begäranden om information om pågående ärenden har styrts från registratorskontoret till de ansvarsområden eller enheter som har ansvarat för behandlingen av substansärendet. Om begäran om information har berört flera regionförvaltningsverks ärenden, har den beroende på fallet antingen behandlats separat i

respektive regionförvaltningsverk eller (särskilt om begäran har berört avslutade ärenden), har ansvarsområdet förvaltnings- och utvecklingstjänster besvarat den.

Vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har den avdelning som ansvarat för behandlingen av substansärendet svarat för behandlingen av en begäran om information. Om begäran om information har berört hela Valviras verksamhet har den styrts till förvaltningsavdelningen, där verkets jurist har behandlat begäran om information. Förvaltningsavdelningen har också svarat för beviljandet av forskningstillstånd med stöd av offentlighetslagen eller lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården – ärenden enligt lagen om sekundär användning har dock genom ett meddelande överförts till Findata.

Vid regionförvaltningsverken har ansvarsområdet för förvaltnings- och utvecklingstjänster underhållit en enhetlig beskrivning av handlingsoffentlighet för de sex regionförvaltningsverken. De nuvarande ämbetsverken har upprättat egna beskrivningar av handlingsoffentlighet över sina nuvarande informationslager. För Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens del har beskrivningar av handlingsoffentlighet utarbetats och lagts ut på ämbetsverkets webbplats, även för adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik.

Ändring

Genom reformen minskar antalet ämbetsverk och deras registratorskontor. De framtida livskraftscentralerna ska fortfarande ha egna registratorskontor, men i stället för de nuvarande femton NTM-centralerna bildas tio livskraftscentraler, så till denna del minskar antalet registratorskontor.

Begäranden om information som kommer efter reformen behandlas och beslut om dem fattas av Tillstånds- och tillsynsverket, de tio livskraftscentralerna och utvecklingsförvaltningscentret. I fortsättningen svarar ämbetsverkens registratorskontor för registreringen av begäranden om information och behandlingen av begäranden samt vid behov för styrningen av en begäran till någon annan tjänsteman för behandling, om den handling som begäran om information avser är antingen helt eller delvis sekretessbelagd. Begäranden om information ska på samma sätt som i nuläget styras till den som berett det ärende som begäran gäller. Adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik, som verkar i anslutning till Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för social- och hälsovård, ska i egenskap av informationshanteringsenhet självständigt svara för behandlingen av begäranden om information som berör deras ärenden, liksom även miljöavdelningen och arbetarskyddsavdelningen.

En informationshanteringsenhet ska över ärenden som behandlas eller har behandlats hos en myndighet upprätthålla ett ärenderegister för information om ärenden, ärendebehandling och handlingar. Myndigheten ska utan dröjsmål registrera en handling som inkommit till myndigheten eller som den upprättat. Informationshanteringsenheten ska se till att det utifrån de offentliga anteckningarna i ärenderegistret eller en del av det är möjligt att producera uppgifter som identifierar begäranden om att få information. Varje livskraftscentral ska vara en egen informationshanteringsenhet.

UF-centret upprätthåller NTM-centralernas, arbets- och näringsbyråernas och UF-centrets beskrivning av handlingsoffentlighet. I framtiden ska varje livskraftscentral och UF-centret ha egna registratorskontor och för tjänsterna vid dem svarar UF-centret.

Konsekvens

Förfarandena för mottagande och utlämnande av handlingar överförs till stor del som sådana till den nya myndighetsstrukturen. För miljösektorns del måste det informationsmaterial jämte registreringsuppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket gås igenom på ett heltäckande sätt, överföringen av information måste planeras och den måste registreras i det ärenderegister som ska användas, om man inte när verkställandet planeras stannar för att ordna förvaringen och hanteringen av informationsmaterial som uppkommit före uppgiftsöverföringen på något annat sätt. På längre sikt möjliggör myndighetsreformen starkare förenhetligande av förfaranden, ärenderegister och de informationssystem som används för att behandla information.

I samband med verkställighetsprojektet för inrättande av Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna och UF-centret måste det bedömas på vilket sätt informationstjänsten ska skötas och hur informationstjänsteansvaren fördelas i det nya ämbetsverket och på vilket sätt informationslagren beskrivs i ämbetsverkens beskrivning av handlingsoffentlighet. För Tillstånds- och tillsynsverket utarbetas en ny beskrivning av handlingsoffentlighet, i vilken sammanställs information om alla informationslager som hänför sig till verkets lagstadgade uppgifter. På motsvarande sätt utarbetar livskraftscentralerna och UF-centret nya beskrivningar av handlingsoffentlighet, i vilka sammanställs information om alla informationslager som hänför sig till livskraftscentralernas och UF-centrets uppgifter.

Offentlighet, sekretess och skydd för handlingar

Nuläge

Vid regionförvaltningsverken är särskilt de handlingar som uppkommer i hälso- och sjukvårdssamt socialvårdsuppgifter inom ansvarsområdet för basservice, rättsskydd och tillstånd ofta sekretessbelagda och innehåller särskilda kategorier av personuppgifter eller uppgifter om klientrelationer till socialvården. Sekretessbelagda uppgifter behandlas likaså i samband med t.ex. miljö- och hälsoskyddet, livsmedelstillsynen, alkoholtillsynen, skadeståndsärenden, bevakningen av rättsliga intressen, mottagandet av stämningar och delgivningar, skytteföreningstillståndsärenden, rättssäkerhetsärenden, ärenden som gäller juridiska tjänster samt företrädande av staten i domstolar och andra myndighetsuppgifter. Sekretessbelagda ärenden behandlas också inom ansvarsområdet för undervisnings- och kulturväsendet, ansvarsområdet för räddningsväsendet och beredskapen samt ansvarsområdet för miljötillstånd. I uppgifter inom ansvarsområdet för arbetarskyddet uppkommer särskilt information som är sekretessbelagd med stöd av 10 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen.

De handlingar som uppkommer i samband med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter är sekretessbelagda. De vanligaste sekretessgrunderna är 24 § 1 mom. 6, 20, 21 (den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik), 25 och 32 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Största delen av ärendena innehåller också känsliga personuppgifter, särskilt uppgifter om personens hälsotillstånd eller klientrelation till socialvården. När flera ämbetsverk sammanslås ändras behörigheterna till och behandlingen av informationsmaterial. För att samordna dem på informationssystemnivå krävs definition och översyn/överföring av behörigheter. Likaså blir det aktuellt att bedöma på vilka sätt synligheten för gammalt informationsmaterial ska begränsas, m.a.o. föreligger tillgång till ett annat ämbetsverks gamla material eller inte och på vilket sätt kan behörigheter till material överföras.

En del av de handlingar som uppkommer i uppgifter som sköts av NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser innehåller uppgifter om företags- och yrkeshemligheter eller en persons hälsotillstånd och är således sekretessbelagda. Uppgifter om miljöbelastning och miljöns tillstånd är i princip offentliga.

Ändring

De uppgifter som i lagstiftningen anvisats ämbetsverken och de skyldigheter som hänför sig till dem ändras inte genom myndighetsreformen. Avsikten är att förfarandet ska fortsätta på samma sätt som i nuläget vid Tillstånds- och tillsynsverket. Även vid NTM-centralerna och UF-centret hr man förfarit på motsvarande sätt och detta förfarande ska fortsätta på samma sätt som i nuläget vid livskraftscentralerna och UF-centret.

Underhåll av informationslager, rätt till information och registerföring

Informationslager och register

Nuläge

NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens informationslager, register och informationsansvariga är förtecknade. Även Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har en informationshanteringsmodell. Livsmedelsverket och Transport- och kommunikationsverket ansvarar för informationslager och register. I nuläget ansvarar förutom UF-centret även Finlands miljöcentral och Forststyrelsen naturtjänster för underhållet av de informationslager och informationssystem som används i miljöuppgifter.

Med stöd av bestämmelserna om skydd av personuppgifter är regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret personuppgiftsansvariga. Vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården finns flera register för vilka verket är gemensam personuppgiftsansvarig tillsammans med regionförvaltningsverken (t.ex. Soteri). För dessa registers del upphör det gemensamma personuppgiftsansvaret när det nya ämbetsverket inrättas och uppgifterna sammanslås. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är dessutom gemensam personuppgiftsansvarig tillsammans med kommunerna för det rikstäckande informationssystem för miljö- och hälsoskyddet (VATI).

Ändring

I Tillstånds- och tillsynsverkets informationshanteringsmodell ska beskrivningarna av föregångarämbetsverkens informationslager och informationsmaterial samt register samlas och för enhetligas. Hur underhållet av informationshanteringsmodellen genomförs tekniskt samt underhållsansvaret och underhållspraxis måste fastställas i det nya ämbetsverket.

Särskilt de informationslager och informationssystem som används i miljöuppgifter ska vara tillgängliga vid både livskraftscentralerna och Tillstånds- och tillsynsverket. Det är viktigt att klarlägga underhållet och rättigheterna till information i fråga om dessa system. Dessa informationslager och informationssystem underhålls och utvecklas för närvarande av Finlands miljöcentral och Forststyrelsen vid sidan av UF-centret.

Efter ändringen kommer Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna och UF-centret att vara personuppgiftsansvariga, och adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik, som verkar i anslutning till avdelningen för social- och hälsovård vid Tillstånds- och tillsynsverket, ska i fortsättningen vara självständiga personuppgiftsansvariga. Även miljöavdelningen och arbetarskyddsavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket ska i fortsättningen vara personuppgiftsansvariga för den egna sektorns operativa informationssystem. De myndigheter som inrättas efter reformen ska ombesörja de skyldigheter som föreskrivits för den

personuppgiftsansvarige, till den del som ansvaret inte tillkommer organen eller de avdelningar som är personuppgiftsansvariga.

NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser är gemensamma personuppgiftsansvariga för vissa miljöskyddssystem. Det är ändamålsenligt att de gemensamma personuppgiftsansvarigen avvecklas i så stor utsträckning som möjligt och att det nya Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen är personuppgiftsansvarig för de register som hör till den egna sektorn.

Den dataskyddsansvarige som utsetts vid UF-centret följer behandlingen av personuppgifter vid NTM-centralerna och bistår med att iaktta dataskyddsbestämmelserna samt fungerar som kontaktperson för de registrerade och dataombudsmannens byrå. Den dataskyddsansvarige samordnar utvecklingen av dataskyddsarbetet. UF-centret ansvarar dessutom för att kraven på informationssäkerhet och dataskydd uppfylls när det gäller produktion och utveckling av digitala tjänster (informationssystem, plattformar och andra e-tjänster). I fortsättningen ska UF-centret svara centraliserat för stöd, styrning och utveckling i fråga om informationssäkerhet och dataskydd. Livskraftscentralerna ska som självständiga ämbetsverk svara för ledningen och genomförandet av informationssäkerhet och dataskydd inom sina organisationer. Varje livskraftscentral ska ha en egen informationssäkerhetsansvarig. Den informationssäkerhetsansvarige som utsetts till uppdraget vid UF-centret ska stödja och handleda livskraftscentralerna i informationssäkerhetsfrågor. Den dataskyddsansvarige som utsetts vid UF-centret ska följa behandlingen av personuppgifter i livskraftscentralerna och bistå med att iaktta dataskyddsbestämmelserna samt fungera som kontaktperson för de registrerade och dataombudsmannens byrå. Den dataskyddsansvarige ska samordna utvecklingen av dataskyddet. På samma sätt som i nuläget ska UF-centret svara för kraven på digitala tjänster samt för produktion och utveckling av dem.

Rätt till information

Bestämmelser om myndigheternas uppgifter finns i cirka 270 speciallagar, av vilka en betydande del innehåller bestämmelser om rätt till information. Med beaktande av myndigheternas omfattande uppgifter har det inte ansetts ändamålsenligt att bedöma frågor om rätt till information i dessa lagar, eftersom avsikten inte är att ändra dessa speciallagar i samband med reformen av statens regionförvaltning. Avsikten är i dessa lagar om uppgifter i huvudsak göra endast tekniska ändringar som gäller den nya myndighetsstrukturen. I lagen om Tillstånds- och tillsynsverket är avsikten att ta in särskilda bestämmelser om informationshantering, som bedöms separat nedan.

Informationssystem och informationstjänster

Innan Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet är avsikten med tanke på riskhanteringen och den brådskande tidtabellen att göra endast nödvändiga minimiändringar i informationssystemen, så att verksamheten kan fortsätta utan avbrott.

Sektoroberoende koncerntjänster (TORI): nuläge och ändringar

Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning Palkeet producerar tjänster inom ekonomi- och personalförvaltning för ämbetsverken med stöd av lagstiftning och Statskontorets föreskrifter. Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori producerar åter sektoroberoende tjänster för myndigheterna med stöd av lagstiftning. Exempelvis för regionförvaltningsverkens digitala tjänster används Valtoris lösning TOIMI/Service Now. De tjänster

som dessa två myndigheter producerar utgör s.k. koncerntjänster. Vid produktionen av koncerntjänster används flertalet informationssystem för personal- och ekonomiförvaltning samt andra informationssystem.

Ämbetsverken ska fortfarande använda koncerntjänster och informationssystem i anslutning till dem. I propositionen föreslås inga ändringar i dessa koncerntjänster. De sektorberoende IKT-tjänster som Tillstånds- och tillsynsverket använder ska produceras av Valtori. I samband med sektorberoende tjänster används nya gemensamma tjänster som produktifierats av Valtori samt ämbetsverksspecifika tjänster inom bl.a. ärendehantering, dokumenthantering och rapportering. I informationssystemen för koncerntjänster måste ändringar göras som gäller det nya ämbetsverket, bl.a. verkets organisationsstruktur, godkännandedjor, personalens placering vid verket, och flera andra motsvarande ändringar.

I verkställighetsprojektet bör man särskilt bedöma skillnader i de olika ämbetsverkens HR-processer och skapa processer för de nya ämbetsverken vid övergången till ett informationssystem för personalförvaltningen. Välplanerade processer är viktiga för informationssystemens innehåll. Inom ramen för verkställighetsprojektet inleds ett separat projekt med Palkeet och Valtori, eftersom det nya ämbetsverket förutsätter ändringar i personalförvaltningens informationssystem, särskilt eftersom det nya verket består av tjänstemän vilkas löner bestäms utifrån tre preciserande tjänstekollektivavtal.

Sektorbundna informationssystem (TOSI) och informationstjänster – nuläge och ändringar

För sektorberoende tjänster används flertalet elektroniska register, system och tjänster samt lösningar för e-tjänster och elektronisk behandling samt för produktion av stödtjänster i anslutning därtill. För att säkerställa kontinuerlig verksamhet och hantera riskerna är avsikten att det nya ämbetsverket fortsätter att använda dessa existerande lösningar de första verksamhetsåren och att det förnyar, sammansmälter och i övrigt utvecklar systemen kostnadseffektivt med beaktande av de olika systemens livscykler inom ramen för den övergångstid som börjar från ikraftträdandet.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården använder cirka 13 informationssystem, som innehåller ärenderegisteruppgifter och ett ärendehanteringssystem. Dessutom finns det flera informationssystem bl.a. för stödfunktioner (t.ex. Palkeet och Valtori). Livsmedelsverket producerar ett centraliserat verksamhetsstyrnings- och informationshanteringssystem för miljö- och hälsoskyddet vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

UF-centret sköter NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens informationsförvaltningstjänster (sektorbundna digitala tjänster). I form av informationsförvaltningstjänster utvecklar, producerar och skaffar UF-centret elektroniska tjänster, andra tjänster som främjar digitaliseringen och informationssystem samt sköter andra motsvarande uppgifter som föreskrivs eller åläggs centret. Dessa informationsförvaltningstjänster är sektorbundna till skillnad från de grundläggande it-tjänster som servicecentret Valtori sköter enligt 5 § i lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (1226/2013).

Största delen av regionförvaltningsverkens centrala sektorbundna digitala tjänster kommer till regionförvaltningsverken via UF-centret antingen som UF-centrets egen produktion eller så skaffas de av UF-centret. Dessa tjänster är sammanlagt ett tiotal och som exempel kan nämnas ärendehantering jämte integreringar (USPA+TOJ+SÖTE tillsynens tillägg- och statistikuppgifter), behandling av miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen (eLUPA), statsunderstödstjänsten för undervisnings- och kultursektorn (VADI), mobil inspektion av alkoholförvaltningen (Wirta) samt planeringssystemet för personal- och ekonomiska resurser (Ressu).

För uppgifter om miljön och funktioner som påverkar den finns ett informationssystem för miljöskyddet. Informationssystemet för miljöskyddet består av uppgifter som förs in i de informationssystem, register och filer som upprätthålls av närings-, trafik- och miljöcentralerna, regionförvaltningsverken, Meteorologiska institutet, Finlands miljöcentral och miljöministeriet. Informationssystemet för naturvården består av uppgifter om biologisk mångfald och funktioner som påverkar den. Informationssystemet för naturvården består av uppgifter som förs in eller har förts in i informationssystem, register och ärendehanteringssystem som upprätthålls av miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral och Naturhistoriska museet (ansvariga). Informationssystem och informationslager för vattenvården och havsvården upprätthålls av Finlands miljöcentral. I informationslager för yt- och grundvatten samt Östersjön förs in bl.a. fysikalisk-kemiska och biologiska statusuppgifter som behövs för vatten- och havsvårdsförvaltningen. Uppgifterna har producerats och samlats in i huvudsak av miljöförvaltningen, särskilt Finlands miljöcentral och NTM-centralerna. Informationssystemen för vatten används främst av tillstånds- och tillsynsmyndigheterna samt vattenvårdsmyndigheterna. Andra användare är bl.a. forskningsinstitut samt kommersiella aktörer som genomför obligatoriska kontroller som grundar sig på tillståndsvillkor. Uppgifterna kan också användas av andra företag samt medborgare bl.a. för att sammanställa de utgångsuppgifter som behövs vid planeringen av projekt. Ett reformprojekt som gäller vatteninformationssystemen pågår.

Av informationssystemen för jordbruk och landsbygdsutveckling äger Livsmedelsverket det utbetalande organets substansinformationssystem, som NTM-centralerna använder för att verkställa jordbruksstöd och landsbygdsutvecklingsstöd. NTM-centralerna behandlar och avgör ansökningar och stöd och utbetalning, övervakar att stöd villkoren uppfylls, godkänner uppföljningsuppgifter och sköter återkrav av stöd. Livsmedelsverket underhåller och utvecklar informationssystemen och e-tjänsterna i anslutning till dem. Centrala system är Stödtillämpningen och webbtjänsten Hyrrä. I Stödtillämpningen administreras jordbruksstöd och i webbtjänsten Hyrrä företags-, projekt- och strukturstöd samt rådgivningsersättning.

Reformen medför inga ändringar i ansvaren för informationssystem. Livsmedelsverket äger de nämnda informationssystemen även i fortsättningen i enlighet med vad som föreskrivs i substanslagarna. Regionförvaltningens nya myndighetsstruktur förutsätter dock ändringar i de sektorbundna informationssystemen.

Fiskerihushållningens informationssystem kommer även efter reformen att finnas vid Livsmedelsverket i enlighet med vad som föreskrivs i sektorlagarna.

Ändringen i informationshanteringen och informationslagren för den tillsyn som styrs av Livsmedelsverket livsmedelslinje har i någon mån konsekvenser när tillsynsresurserna fördelas på de nya livskraftscentralerna.

De gränsöverskridande e-tjänster som SDG-förordningen förpliktar till medför kostnader för Livsmedelsverket i fråga om de tillståndstjänster som överförs från regionförvaltningsverken. Reformen medför inga ändringar i ansvaren för informationssystem. Livsmedelsverket äger de nämnda informationssystemen även i fortsättningen i enlighet med vad som föreskrivs i sektorlagarna. Regionförvaltningens nya myndighetsstruktur förutsätter dock ändringar i bl.a. systemet Åtkomstkontrollen. Med hjälp av Åtkomstkontrollen hanteras behörigheterna till myndighetsinformationssystemen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. De viktigaste ändringarna i Stödtillämpningen hänför sig till behandlingen av stöd, kodverket, stödberäkningen, stödbesluten samt överföringen av stödtagare till ett nytt behandlingsområde. Motsvarande ändringar i stödbehandlingen måste göras i webbtjänsten Hyrrä. I webbtjänsten Hyrrä

måste dessutom bl.a. tillämpningslogiken för såväl kart-, områdes- och geodata som de regionala bevilningsfullmaktskvoterna förnyas. Ändringarna i informationssystemen preciseras när verkställandet framskrider.

Informationssäkerhet och beredskap

Nuläge

Regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har i egenskap av självständiga ämbetsverk svarat för ledningen och genomförandet av informationssäkerhet och dataskydd i sina organisationer. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har egen informationssäkerhetsansvarig och dataskyddsansvarig. Regionförvaltningsverken har haft egen dataskyddsansvarig.

UF-centret svarar centraliserat för stöd, styrning och utveckling i fråga om informationssäkerhet och dataskydd för myndighetshelheten. NTM-centralerna svarar som självständiga myndigheter för ledningen och genomförandet av informationssäkerhet och dataskydd i sina organisationer. Varje NTM-central har också en egen informationssäkerhetsansvarig. Den informationssäkerhetsansvarige som utsetts till uppdraget vid UF-centret stödjer NTM-centralerna vid den allmänna ledningen av informationssäkerhetsfrågor samt svarar för handledningen av den grupp av personer som ansvarar för informationssäkerheten vid NTM-centralerna. Den dataskyddsansvarige samordnar utvecklingen av dataskyddsarbetet. Dessutom svarar UF-centret för att kraven på informationssäkerhet och dataskydd uppfylls när det gäller produktion och utveckling av digitala tjänster (informationssystem, plattformar och andra e-tjänster).

Ändringar

I fortsättningen ska UF-centret svara centraliserat för stöd, styrning och utveckling i fråga om informationssäkerhet och dataskydd. Livskraftscentralerna ska som självständiga myndigheter svara för ledningen och genomförandet av informationssäkerhet och dataskydd i sina organisationer. Varje livskraftscentral ska ha en egen informationssäkerhetsansvarig. Den informationssäkerhetsansvarige som utsetts till uppdraget vid UF-centret ska stödja och handleda livskraftscentralerna i informationssäkerhetsfrågor. Den dataskyddsansvarige som utsetts vid UF-centret ska samordna utvecklingen av dataskyddsarbetet. På samma sätt som i nuläget ska UF-centret svara för digitala tjänsters överensstämmelse med kraven samt för produktion och utveckling av dem.

I fortsättningen ska Tillstånds- och tillsynsverket svara för ledningen och genomförandet av informationssäkerhet och dataskydd i den egna organisationen. Tillstånds- och tillsynsverkets förvaltningsavdelning ska svara centraliserat för stöd, styrning och utveckling i fråga om informationssäkerhet och dataskydd för myndighetshelheten med vissa undantag. Förvaltningsavdelningen ska ha en dataskyddsansvarig och avdelningen ska svara för stöd, styrning och utveckling i fråga om informationssäkerhet och dataskydd till den del det hör till myndighetens ansvar. De självständiga organ som verkar i anslutning till avdelningen för social- och hälsovård ska svara för den egna informationssäkerheten och det egna dataskyddet samt för ledningen och genomförandet. Den dataskyddsansvarige vid förvaltningsavdelningen ska följa behandlingen av personuppgifter vid myndigheten och bistå med att iaktta dataskyddsbestämmelserna samt fungera som kontaktperson för de registrerade och dataombudsmannens byrå, till den del som myndigheten är personuppgiftsansvarig med stöd av bestämmelserna om skydd av personuppgifter. Den dataskyddsansvarige ska samordna utvecklingen av dataskyddsarbetet. Dessutom ska förvaltningsavdelningen för sin del svara för att kraven på informationssäkerhet och dataskydd uppfylls när det gäller utvecklingen av digitala tjänster (informationssystem, plattformar

och andra e-tjänster). Det föreskrivs inga nya uppgifter för Tillstånds- och tillsynsverket i samband med reformen av statens regionförvaltning, så de nuvarande kraven på informationssäkerhet och beredskap kan uppfyllas när det nya ämbetsverket inleder sin verksamhet.

Konsekvenser

De nya ämbetsverkens uppgifter ändras inte, utan de fördelas på ett nytt sätt inom den nya myndighetsstrukturen. Det uppstår inga sådana nya uppgifter eller uppgiftskombinationer att det skulle uppstå behov av att behandla sekretessbelagda och säkerhetsklassificerade uppgifter på ett sätt som avviker från det tidigare. Kraven som gäller uppgifterna eller organiseringen av uppgifterna ändras inte på så sätt att de åtgärder som tryggar kontinuiteten i verksamheten skulle behöva bedömas på ett annat sätt än i nuläget. Kraven på informationssäkerhet och beredskap ändras inte i någon betydande mån. Det handlar om att uppfylla de gällande kraven i de nya ämbetsverken.

Avsikten är att agera i enlighet med nuvarande praxis i samband med att Tillstånds- och tillsynsverket och Livskraftscentralerna inleder sin verksamhet. Ämbetsverken ska i enlighet med den gällande allmänna lagstiftningen bedöma sina beredskapsbehov efter att verksamheten inletts. Eftersom uppgiftshelheten förblir oförändrad, bedöms de nya ämbetsverken inte ha några aktörer som är mer kritiska ur beredskapssynvinkel än de nuvarande ämbetsverken och det är inte nödvändigt att ställa strängare eller mer omfattande beredskapskrav på dem.

Statens ämbetsverk på Åland

Avsikten är att föreskriva separat om Statens ämbetsverk på Åland, eftersom det i lagförslaget som gäller reformen av statens regionförvaltning föreslås att lagen om regionförvaltningsverken upphävs. Enligt lagförslaget ska Statens ämbetsverk på Åland fortsätta med sin verksamhet på nuvarande sätt. Statens ämbetsverk på Åland ska bilda en bokföringsenhet. Det föreslås inga ändringar i uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland och myndigheten ska fortsätta att använda nuvarande informationssystem. Därför är bedömningen att den lag som föreslås om Statens ämbetsverk på Åland inte har några konsekvenser för ämbetsverkets informationshantering eller informationssystem.

Konsekvenser för informationshanteringen av de uppgifter som överförs till andra organisationer

Livsmedelsverket

För informationshanteringsdelen blir det ändringar i personuppgiftsansvaret samt i ansvaren för produktion, bevarande, användning, utlämnande, arkivering och utplånande av information. Exempelvis en del av det informationsmaterial som överförs är i enlighet med Arkivväsendets sållningsbeslut information som ska förvaras permanent och ansvaren för den överförs från regionförvaltningsverken till Livsmedelsverket. För ansvarsdelen måste särskilt konsekvenserna och kostnaderna för den information som hänför sig till gemensamt personuppgiftsansvar bedömas mer ingående.

Det antas inte bli några betydande ändringar i informationsmaterialets och registrens informationsinnehåll. Processerna för att underhålla information blir Livsmedelsverkets processer. Mängden informationsmaterial som överförs till Livsmedelsverket är stor och informationen finns i olika former och system. Överföringen av information, dess enhetlighet, möjligheterna att sammanställa information och fortsatt produktion måste tryggas. Uppgifternas konsekvenser

för resurserna och kostnaderna måste bedömas. Det antas inte bli några andra ändringar i rättigheterna att få och utlämna information än att organisationerna byts ut.

Det blir sannolikt inga stora ändringar i Livsmedelsverkets substanssystem för uppgifter i anslutning till djurens hälsa och välfärd med undantag av de ändringar som regionförvaltningens nya verksamhetsområdesindelning kräver. Regionförvaltningsverken använder emellertid också andra system än Livsmedelsverket, såsom UF-centrets ärendehanteringssystem USPA, som innehåller arkivinformation om utförd tillsyn. Regionförvaltningsverken har också samlat in information om kommunernas tillsyn för rapporteringen. Det måste säkerställas att informationen överförs i samband med regionförvaltningsreformen. Det måste utredas separat om regionförvaltningsverken använder sådana informationssystem och e-tjänster beträffande vilka det inte finns några motsvarande system vid Livsmedelsverket. Om de inte kan överföras till Livsmedelsverket måste motsvarande system utvecklas.

Regionförvaltningsverken har använt egna blanketter för uppgifter i anslutning till djurens hälsa och välfärd, som har varit tillgängliga och användbara för kunderna. Regionförvaltningsverkens webbsidor har erbjudit kunderna handledning och rådgivning, sidorna är tillgängliga. Det måste utredas om de kan utnyttjas i Livsmedelsverkets verksamhet. Valtori upprätthåller systemet ServiceNow för hanteringen av projekt tillstånd för försöksdjursverksamhet för regionförvaltningsverken. När uppgifterna överförs till Livsmedelsverket måste antingen motsvarande system införas eller möjligheterna att använda det existerande systemet utredas.

Regionförvaltningsverken använder i huvudsak Livsmedelsverkets miljö- och hälsoskyddssystem för sina livsmedelssäkerhetsuppgifter samt ärendehanteringssystemet USPA. Reformen kommer att innebära områdesändringar i systemen samt överföring av USPA-information. Även överföringen av tillsynsuppgifterna i anslutning till renslaktning och faktureringen i anslutning till dem till Livsmedelsverket kommer att innebära ändringar.

Informationshantering i anslutning till uppgifter inom konkurrens- och konsumentförvaltningen

Att uppgifterna inom konkurrens- och konsumentförvaltningen överförs till Konkurrens- och konsumentverket förutsätter att registren överförs. Antalet register som ska överföras är litet. Att den information som förutsätts för att sköta uppgifterna inom konkurrens- och konsumentförvaltningen och som finns registrerad i ärendehanteringssystemet överförs tillsammans med uppgifterna till Konkurrens- och konsumentverket kan förutsätta att informationen enligt behov överförs manuellt eller elektroniskt eller att den konverteras, och dessutom är avsikten att utreda arkiveringsansvaren mer ingående med verkställighetsprojektet pågår.

Informationshantering i anslutning till uppgifter inom den offentliga persontrafiken

De uppgifter inom den offentliga persontrafiken (kollektivtrafiken) som överförs till Transport- och kommunikationsverket 2026 medför ändringar i Transport- och kommunikationsverkets personuppgiftsansvar inom informationshanteringen samt i ansvaren för att producera, bevara, använda, arkivera och utplåna information. På samma sätt som för Livsmedelsverket är en del av det informationsmaterial som överförs till Transport- och kommunikationsverket eventuellt material som ska bevaras permanent enligt Arkivväsendets sållningsbeslut, varvid ansvaren för dess bevarande och överföring övergår till Transport- och kommunikationsverket. Om materialet innehåller material som omfattas av gemensamt personuppgiftsansvar, förutsätter överföringen mer ingående bedömning av konsekvenserna och kostnaderna. Avsikten är att utreda kollektivtrafikens informationshantering och informationsmaterial, vem som äger informationen samt den helhet som hänför sig till produktionen av informationen, såsom ordnandet av kundservice.

Inga ändringsbehov antas rikta sig mot informationsinnehållet i det material som överförs och efter överföringen börjar det underhållas av Transport- och kommunikationsverket. Informationsmaterialet finns i flera olika system och det material som ska överföras bedöms vara omfattande. Till dessa system hör t.ex. det riksomfattande trafikillståndssystemet Vallu, som eventuellt kommer att ersättas av systemet OSSI, UF-centrets allmänna bidragssystem YA, Cludia konkurrensutsättning och avtal, ärendehanteringssystemet USPA, ekonomiförvaltningssystemet Handi, Kieku för hantering av personalärenden samt Taimi arbetsrum för dokumenthantering. Även Trafikens kundservices kollektivtrafikerådgivning och NTM-centralernas webbsidor om kollektivtrafik hör till den helhet som ska överföras. Största delen av informationsmaterialet är i produktionsanvändning även efter överföringen, vilket ställer särskilda krav på att informationen ska kunna användas kontinuerligt. Rollen för UF-centret, som upprätthåller NTM-centralernas informationssystem för kollektivtrafiken, kommer att preciseras eftersom överföringen berör även UF-centrets funktioner.

För att fullgöra Transport- och kommunikationsverkets informationshanteringsskyldigheter med avseende på det material som överförs krävs en klar resurstilldelning av såväl den mottagande som den överlåtande parten och en noggrann bedömning av kostnaderna för överföringen. När det gäller begäran om och utlämnande av information har överföringen antagligen ingen betydande inverkan på tjänsterna.

Överföringen kommer att påverka Transport- och kommunikationsverkets informationssystem avsevärt. Överföringarna av informationsmaterial till Transport- och kommunikationsverkets ärendehanteringssystem och dokumenthanteringssystem samt överföringen av material som ska bevaras till Transport- och kommunikationsverkets servrar medför ändringar även i informationsstyrningen. Dessutom måste behovet av att överföra tillsynsuppgifterna i ärendehanteringssystemet USPA:s arkiv vid UF-centret utredas.

4.2.5.8 Dataskydd

I dataskyddsförordningen har det fastställts bestämmelser om den personuppgiftsansvariges ansvar i anslutning till personuppgifter som behandlas av den personuppgiftsansvarige själv eller för dennes räkning. Den personuppgiftsansvarige ska särskilt se till att behandlingen av personuppgifter är korrekt och effektiv och kunna visa att behandlingen är förenlig med dataskyddsförordningen. Den personuppgiftsansvarige ska i all behandling av personuppgifter beakta behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna för fysiska personers rättigheter och friheter.

Dataskyddsförordningen har bestämmelser om den registrerades rättigheter, som bl.a. inkluderar rätt att få information om behandling av personuppgifterna, att ta del av personuppgifter som gäller den registrerade själv och att få felaktiga personuppgifter rättade eller raderade. Den registrerade utövar dessa rättigheter gentemot den personuppgiftsansvarige. Med tanke på den personuppgiftsansvariges roll att se till att den registrerade faktiskt kan utöva sina rättigheter föreslås det en precisering av lagstiftningen i de situationer där det kan uppstå oklarhet beträffande den personuppgiftsansvarige.

De uppgifter som nämns i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen och som hör till särskilda kategorier av personuppgifter avser personuppgifter som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till de grundläggande rättigheterna och friheterna. Enligt dataskyddsförordningen bör sådana uppgifter åtnjuta särskilt skydd eftersom behandling av dem kan innebära betydande risker för de grundläggande rättigheterna och friheterna. Utgångspunkten i dataskyddsförordningen är att sådana personuppgifter inte får behandlas, om inte behandlingen uttryckligen tillåts på grunder som anges i förordningen. Om undantag genom lag görs från förbudet att behandla särskilda

kategorier av personuppgifter, ska det uttryckligen föreskrivas om undantagen i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt. De flesta grunder för undantag som nämns i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen förutsätter också särskilda skyddsåtgärder för att skydda de registrerades rättigheter vid behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. Dessutom får medlemsstaterna behålla eller införa ytterligare villkor, även begränsningar, för behandlingen av genetiska eller biometriska uppgifter eller uppgifter om hälsa.

Grundlagsutskottet har justerat sin ståndpunkt om kraven på författningsnivå för bestämmelserna om behandling av personuppgifter och på hur heltäckande och detaljerade bestämmelserna ska vara (GrUU 17/2018 rd, se GrUU 14/2018 rd). Grundlagsutskottet anser att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Utskottet anser att de detaljerade bestämmelserna i förordningen också gör det möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell. (GrUU 14/2018 rd, s. 4.) Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i den allmänna dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter. (GrUU 14/2018 rd, s. 5)

Enligt grundlagsutskottet bör bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter fortfarande analyseras utifrån praxis för bestämmelser på lagnivå i den utsträckning dataskyddsförordningen tillåter. Behovet av bestämmelser som är mer detaljerade än den allmänna dataskyddsförordningen bör dock motiveras i varje enskilt fall, också inom ramen för förordningen. Då bör också det riskbaserade synsättet i förordningen vägas in. Utskottet framhåller att även lagstiftningen om behandling av känsliga personuppgifter bör vara så tydlig och begriplig som möjligt (GrUU 14/2018 rd, s. 6). Enligt grundlagsutskottet måste bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter vara detaljerade och heltäckande inom den ram som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 17/2018 rd, s. 7).

Till följd av att tillämpningen av EU:s dataskyddsförordning inletts och man i dess artikel 9 använder begreppet särskilda kategorier av personuppgifter, ska den nationella lagstiftningen för tydlighetens skull undvika att använda begreppet känsliga uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 9). Likväl menar grundlagsutskottet att det fortfarande är motiverat att i konstitutionellt hänseende beskriva vissa grupper av personuppgifter uttryckligen som känsliga. (GrUU 15/2018 rd, s. 38, GrUU 17/2018 rd, s. 6) Till följd av grundlagens rättshierarkiska ställning står det klart att de uppgifter som i utskottets praxis bedömts vara känsliga, exempelvis på grundval av de risker och hot som behandlingen medför, till sina områden inte helt motsvarar bestämmelserna i personuppgiftslagen (GrUU 15/2018 rd, s. 38, GrUU 17/2018 rd, s. 6)

Tillstånds- och tillsynsverket

De ämbetsverk som föreslås i lagarna om en reform av statens regionförvaltning ska med stöd av bestämmelserna om skydd av personuppgifter vara personuppgiftsansvariga och stå för de skyldigheter som förskrivits för den personuppgiftsansvarige. Avsikten är inte att ändra behandlingen av personuppgifter i samband med den föreslagna reformen av statens regionförvaltning, även om uppgifter sammanförs till det nya Tillstånds- och tillsynsverket. Syftena med och metoderna för behandlingen av personuppgifter ändras inte till följd av propositionen och inte heller utvidgas gruppen av personuppgifter som behandlas. Exempelvis social- och hälsovårdsärenden ska även i fortsättningen behandlas av personer med utbildning inom socialvården och

hälso- och sjukvården samt juridisk utbildning, varför informationssäkerhetsriskerna kan antas vara små. Ett ämbetsverks rätt att behandla personuppgifter grundar sig i princip på de uppgifter som föreskrivits i nationella speciallagar, varvid det kan anses ha rätt att behandla personuppgifter med stöd av artikel 6.1 c och 6.3 a i den allmänna dataskyddsförordningen. Ett större ämbetsverk gör det möjligt att utveckla rikstäckande behandlingsprocesser, och detta kan antas leda till en mer informationssäker verksamhet. Ett större ämbetsverk har bättre möjligheter än nu att utveckla inte bara rikstäckande behandlingsprocesser utan också interna tillsynsmekanismer, med vilkas hjälp man kan säkerställa att de som behandlar personuppgifter gör det i enlighet med de anvisningar som ämbetsverket meddelat i egenskap av personuppgiftsansvarig.

Med stöd av den föreslagna lagen om Tillstånds- och tillsynsverket kan verket anlita utomstående experter när det sköter lagstadgade uppgifter och verket kan vid behov överföra biträdande uppgifter av teknisk art till privata aktörer. Särskilt utomstående experter behandlar särskilda kategorier av personuppgifter när de utför enskilda uppgifter enligt förvaltningsavtalet. Anlitande av utomstående experter beskrivs mer ingående i beskrivningen av nuläget för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Även de som sköter biträdande uppgifter kan behandla särskilda kategorier av personuppgifter när de sköter biträdande uppgifter av teknisk art i samband med registrering. Till Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter som personuppgiftsansvarig ska höra att på samma sätt som i nuläget introducera utomstående experter och personal som sköter biträdande uppgifter i behandlingen av personuppgifter. Verket ska i egenskap av personuppgiftsansvarig se till att utomstående experter och privata aktörer som sköter biträdande uppgifter iakttar de förpliktande anvisningar om behandlingen av personuppgifter som verket meddelat i egenskap av personuppgiftsansvarig. Tillstånds- och tillsynsverket i egenskap av personuppgiftsansvarig svarar i sista hand för att bestämmelserna om skydd av personuppgifter iakttas i dess verksamhet och att verkets kunder kan utöva sina rättigheter som registrerade. Tillstånds- och tillsynsverket ska även i fortsättningen på samma sätt som i nuläget anlita utomstående experter t.ex. vid tillsynen över yrkesutbildade personer samt förhandsinspektions- och inspektionsbesök inom organisationstillsynen. Utomstående experter ska inte ha rätt att utföra inspektion eller tillsyn i lokaler som omfattas av skyddet för privatlivet. Vid inspektioner och tillsyn ska det dock vara möjligt att anlita en utomstående expert som hjälp för en tjänsteman vid verket när det föreskrivs om inspektionen i en speciallag. Anlitandet av utomstående experter vid inspektioner grundar sig på 20 och 37 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården samt 92 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Även 56 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), 71 § i läkemedelslagen (395/1987) och 31 § i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019) gör det möjligt att anlita utomstående experter vid inspektioner.

Livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret

De livskraftscentraler som föreslås i lagarna om en reform av statens regionförvaltning ska vara personuppgiftsansvariga med stöd av bestämmelserna om skydd av personuppgifter och svara för de skyldigheter som föreskrivs för den personuppgiftsansvarige. Livskraftscentralerna ska i egenskap av självständiga ämbetsverk svara för ledningen och genomförandet av informations-säkerhet och dataskydd inom sina organisationer. Förslaget innebär ingen ändring i behandlingen av personuppgifter, och det utvidgar inte behandlingen av personuppgifter. Inte heller syftena eller metoderna för livskraftscentralernas behandling av personuppgifter ändras till följd av förslaget. Livskraftscentralernas rätt att behandla personuppgifter ska i princip basera sig på de uppgifter som föreskrivits i nationella speciallagar eller på sådan utövning av offentlig makt som tillkommer den personuppgiftsansvarige, varvid de kan anses ha rätt att behandla personuppgifter med stöd av artikel 6.1 c och e i den allmänna dataskyddsförordningen.

Utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret) ska för livskraftscentralernas del svara centraliserat för stöd, styrning och utveckling inom informationssäkerhet och dataskydd. Dessutom ska UF-centret svara för att kraven på informationssäkerhet och dataskydd uppfylls när det gäller produktion och utveckling av digitala tjänster (informationssystem, plattformar och e-tjänster). Förslaget har således inga konsekvenser för UF-centrets nuvarande roll, uppgifter och ansvar.

4.2.5.9 Konsekvenser för personalen

I reformen av statens regionförvaltning är det fråga en omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen, där statstjänstemannalagen (750/1994) iakttas. Enligt lagens 5 a—5 c § överförs tjänsterna och förflyttas de tjänstemän som utnämns till tjänsterna till samma ämbetsverk som uppgifterna överförs till. Om mer än hälften av de uppgifter som hör till en tjänsteman överförs, bör tjänstemannens tjänst överföras till det ämbetsverk som övertar uppgifterna. Huruvida en tjänsteman ska förflyttas på grund av sina uppgifter bedöms utifrån tjänstemannens bakgrundstjänst, om tjänstemannen har utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid eller om tjänstemannen arbetar i uppgifter som inbegriper personalledning (chefsuppgifter) och som upphör i samband med reformen. De ekonomi-, personal- och andra interna förvaltningsresurser som de uppgifter som överförs förutsätter överförs i motsvarande proportion till det ämbetsverk som övertar uppgifterna. De omkostnadsanslag som skötseln av uppgifter förutsätter överförs i vilket fall som helst till det ämbetsverk som övertar uppgifterna, trots att tjänsterna inte överförs och de tjänstemän som utnämns till tjänsterna inte förflyttas med uppgifterna. En tjänst kan överföras utan samtycke från tjänstemannen, om tjänsten överförs inom eller till tjänstemannens pendlingsregion. Med pendlingsregion avses med stöd av det 5 a § 3 mom. i statstjänstemannalagen som gäller till den 31 december 2024 ett område enligt 1 kap. 9 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). När det nya 5 a § 3 mom. träder i kraft den 1 januari 2025 definieras pendlingsområde på det sätt som avses i 10 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). En persons pendlingsområde sträcker sig 80 kilometer från personens faktiska bostad. Tjänstemän som utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid övergår till anställning vid ämbetsverket för den tid tjänsteförhållandet varar. Bestämmelserna i 5a—5c i statstjänstemannalagen tillämpas också på anställda i arbetsavtalsförhållande.

På personalens anställningsvillkor tillämpas vid överföring av uppgifter med stöd av 5 a § i statstjänstemannalagen vad som avtalas om dem i tjänstekollektivavtal eller föreskrivs om dem i lag. De allmänna anställningsvillkor som tillämpas på statstjänstemän ingår i huvudsak i tjänstekollektivavtalen på centralnivå. Förflyttning av en tjänsteman vid interna omstruktureringar inom staten ändrar således inte de allmänna grunderna för en tjänstemans anställningsförhållande. Med tanke på fastställandet av de förmåner som gäller i anställningsförhållandet fortsätter anställningsförhållandet hos staten utan avbrott. Lönenivåerna för de tjänstemän som flyttas tryggas på det sätt som avtalats i punkt 2 i bilagan till underteckningsprotokollet till statens tjänste- och kollektivavtal (Lönen när personal förflyttas direkt med stöd av lag vid en organisationsförändring).

I samband med reformen överförs regionförvaltningens uppgifter inom konkurrens- och konsumentförvaltningen till Konkurrens- och konsumentverket, uppgifter som gäller djurens hälsa och välfärd samt livsmedel till Livsmedelsverket samt närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom den offentliga persontrafiken till Transport- och kommunikationsverket.

När ändringar som rör personalen genomförs är grundprincipen att iakttas god och högkvalitativ personalpolitik. Vid ändringsprocesser tillämpas lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013), och företrädare för personalen deltar i förberedelserna för ändringen och genomförandet av den. Förändringsledning förutsätter att hela personalen involveras

i ändringen. Förändringsledning förutsätter att det ses till att personalens får information och har möjligheter att påverka. Med hjälp av god personalpolitik kan man säkerställa att förberedelserna för och genomförandet av ändringen lyckas samt ombesörja personalens arbetshälsa och motivation under ändringen. En yrkesskicklig, välmående, motiverad, engagerad personal som arbetar på ett sätt som ger resultat är även i fortsättningen den viktigaste förutsättningen för att producera verkningsfulla tjänster som ger resultat.

Digitaliseringen har medfört möjligheter att ordna tjänster, förvaltning och uppgifter på ett nytt sätt. Riktlinjerna för främjande av multilokalitet inom statsförvaltningen godkändes vid finansministeriet den 24 maj 2021. Enligt riktlinjerna är platsbundet och multilokalt arbete likvärdiga arbets sätt inom staten. Möjligheten att arbeta multilokalt och att flexibelt kombinera arbete och privatliv främjar förnyelsen av statsförvaltningen och förbättrar konkurrenskraften som arbetsgivare.

	Tillstånds- och tillsynsverket	Livskraftcentralerna och UF	Transport- och kommunikationsverket Traficom	Konkurrens- och konsumentverket	Livsmedelsverket	Förflyttade i proportion till subanssen	Sammanlagt
ALLA SAMMANLAGT	1 902	1 952	26	10	63	276	4 228
NTM-CENTRALERNA SAMMANLAGT	677	1 952	26	-	-	93	2 747
NTM-centralernas ledning och gemensamma sammanlagt	-	-	-	-	-	93	93
Näringar, arbetskraft och kompetens	-	1 164	-	-	-	-	1 164
Trafik och infrastruktur	-	396	26	-	-	-	422
Miljö och naturresurser	677	392	-	-	-	-	1 069
REGIONFÖRVALTNINGSVERKEN SAMMANLAGT	1 073	0	0	10	63	144	1 290
Överdirektörer och ledningens stöd	-	-	-	-	-	26	26
Undervisning och kultur	98	-	-	-	-	-	98
Räddningsväsende och beredskap	48	-	-	-	-	-	48
Basservice, rättsskydd och tillstånd	335	-	-	10	63	-	408
Svenskspråkig undervisning	13	-	-	-	-	-	13
Arbetarskydd	433	-	-	-	-	-	433
Miljö tillstånd	146	-	-	-	-	-	146
RFV:s förvaltnings- och utvecklingstjänster	-	-	-	-	-	118	118
VALVIRA SAMMANLAGT	151	0	0	0	0	40	191
Ledning och förvaltning	-	-	-	-	-	40	40
Hälsa och social välfärd	130	-	-	-	-	-	130

Informationssystemen för kärnfunktionerna	10	-	-	-	-	-	10
Den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik och adoptionsnämnden	11	-	-	-	-	-	11

Tabell x. Årsverken och placeringen av funktioner inom den nya myndighetsstrukturen. Det är fråga om en uppskattning som baserar sig på 2023 års uppgifter.

UF-centrets personal och funktioner ingår inte i tabellen ovan. De förflyttas och överförs i proportion till de uppgifter som överförs i reformen till de ämbetsverk som övertar uppgifterna.

Planen för de offentliga finanserna för 2025–2028, som regeringen förhandlade om 15–16 april 2024 gör det svårt att uppskatta antalet anställda som förflyttas till ämbetsverken. Det är svårt att uppskatta antalet anställda som förflyttas eftersom det ännu inte har fattats beslut om hur besparingarna ska riktas till olika organisationer. Genom reformen av statens regionförvaltning eftersträvas inga personalminskningar.

Tillstånds- och tillsynsverket

Till verket förflyttas i helhet tjänstemännen från de sex regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, men uppgifter som överförs till det nya verket sköts också av tjänstemän vid närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser. För närvarande producerar UF-centret tjänster för NTM-centralernas samtliga ansvarsområden. Miljöförvaltningens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter samt UF-centrets uppgifter med kopplingar till dem (allmänna administrativa uppgifter, dvs. personal-, ekonomi- och lokalförvaltningsuppgifter, ärendehanterings- och grundläggande it-tjänster samt uppgifter för att ordna informationsförvaltningstjänster) blir en del av Tillstånds- och tillsynsverket i enlighet med uppgiftsfördelningen. Måltillståndet för utvecklingen och produktionen av UF-centrets för närvarande sektorbundna digitala tjänster utreds inom ramen för övergångstiden och ordnandet av dem samt eventuella personalförflyttningar genomförs i enlighet med beslut och tidtabeller som grundar sig på utredningen.

Verkets personalstyrka uppskattas uppgå till sammanlagt xxx. I detta skede går det inte att presentera exakta siffror över det totala antalet anställda vid verket och inte heller över antalet anställda som förflyttas på grund av pensioneringar, uppsägningar, tjänsteförhållanden för viss tid som upphör och andra orsaker. Inrättandet av verket leder till att antalet tjänster inom den högsta ledningen minskar. De nuvarande regionförvaltningsverkens tjänstemän härav vore cirka xxx, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens tjänstemän uppskattningsvis xxx och tjänstemännen vid de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser och vid utvecklings- och förvaltningscentret, som producerar tjänster för ansvarsområdet, uppskattningsvis xxx. Antalet anställda preciseras först när den nya myndigheten inleder sin verksamhet.

När funktionerna organiseras vid verket strävar man efter att hitta sådana arbetsuppgifter för de anställda som motsvarar deras tidigare uppgifter. I regel fortsätter personalen i sina tidigare uppgifter. När funktionerna omstruktureras kan emellertid också uppgiftsbeskrivningarna och arbetsrollerna för de anställda ändras, vilket också kan påverka tjänstemannens lön. När lagen om regionförvaltningsverken och lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården upphävs upphör också tjänsterna som avdelningschef eller motsvarande tjänster liksom uppgifterna som enhetschef inom dessa organisationer. Vid det nya verket är avsikten att omstrukturera organisationsstrukturen och tillsätta de tjänster som direktör och enhetschef som strukturen förutsätter. Sådana personalledningsuppgifter som har utförts i form av uppgifter som ingår i tjänsten eller med stöd av förordnanden till uppgiften är föremål för ändring. Sådana

uppgiftsförordnanden upphör när ämbetsverkslagarna upphävs. Föremål för ändring är också de tjänster vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården där styrningen av de nuvarande regionförvaltningsverken ingår i uppgifterna. Principen är att de tjänstemän som skött chefsuppgifter vilka ingått i en tjänst liksom t.ex. de tjänstemän som skött styrningsuppgifter vid regionförvaltningsverken erbjuds uppgifter på samma nivå, om möjligt. Om de uppgifter som hör till en tjänst ändras väsentligt i samband med en omstrukturering kan en ny tjänst enligt 5 c § i tjänstemannalagen inrättas i stället för den tidigare tjänsten, och den nya tjänsten kan tillsättas utan att den förklaras ledig, om man till tjänsten utnämner en tjänsteman som utnämnts till en tjänst vid det ämbetsverk som omstruktureras. Tjänsterna är gemensamma för verket.

Syftet med propositionen är att verkets anställda ska fortsätta att arbeta i regionerna. Man kommer att försöka undvika att förflytta personalen från en ort till en annan. Verkets uppgifter ska skötas på flera ställen i olika delar av Finland. Enligt propositionen ska verket utöver det huvudsakliga verksamhetsstället ha verksamhetsställen i varje samarbetsområde för social- och hälsovården, och dessutom ska verket kunna ha även andra arbetsställen enligt vad som bestäms i verkets arbetsordning. Nätverket av verksamhetsställen antas bli oförändrat när verket inleder sin verksamhet. Detta gör det möjligt att behålla verksamhet på flera ställen och att genomföra ändringen smidigt även ur en arbetstagarorienterad synvinkel. När de digitala arbetsformerna utvecklas i verket kan uppgifter dock placeras där det finns resursbehov och å andra sidan kan verkets hela kompetensnätverk utnyttjas. Ett rikstäckande verk kan erbjuda de anställda bättre möjligheter att byta arbetsställe när en person själv vill det t.ex. för att livssituationen ändrats. Tjänsterna inom verket är gemensamma tjänster och verket kan besluta om deras placering. För personalen kan det dessutom genom reformen uppstå möjligheter att permanent få arbete vid något annat verksamhetsställe än det där personen har arbetat. Det nya verket kan erbjuda tjänstemännen bättre möjligheter att utvidga uppgifterna.

Verket skapar möjligheter att rikstäckande och på ett nytt sätt utnyttja personalens kunnande. Dessutom säkerställer det att kunnandet att sköta uppgifterna bevaras. Samtidigt förutsätter förändringen att personalens kunskaper utvecklas till att motsvara den nya verksamhetsmiljön samt eventuella nya uppgifter och förfaranden. En större organisation ger personalen också bättre möjligheter att utveckla sina kunskaper och sin sakkunskap samt att avancera i karriären både som experter och chefer. Vid ämbetsverket kommer det att finnas bättre möjligheter än i de nuvarande organisationerna att utjämna arbetet och vidta ersätтарarrangemang på landsomfattande nivå, vilket kan antas avspeglas även i arbetshälsan och arbetsmotivationen. En större myndighet erbjuder också bättre möjligheter än för närvarande att trygga bevarandet av arbetstillfällen t.ex. när uppgifter läggs ned. Avsikten är att verket ska förhandla om ett nytt lönesystem.

Livskraftscentralerna och UF-centret

Till de nya livskraftscentralerna överförs NTM-centralernas andra uppgifter än de som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket samt Transport- och kommunikationsverket. Vid livskraftscentralerna stannar i sin helhet uppgifterna för NTM-centralernas ansvarsområde för näringar, arbetskraft och kompetens, de uppgifter för ansvarsområdet för trafik och infrastruktur som hänför sig till trafikens funktionsduglighet och trafiksäkerhet samt väghållning, de uppgifter för ansvarsområdet för miljö och naturresurser som hänför sig till främjande av biologisk mångfald, en god vattenstatus och klimatarbete, vård av kulturmiljön samt miljöfostran, genomförandeuppgifter som hänför sig till Europeiska unionens region- och strukturpolitiska program samt Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt i huvudsak NTM-centralernas uppgifter i anslutning till samtliga ovannämnda uppgiftshelheter i proportion till de substansuppgifter som blir kvar hos livskraftscentralen. De

anställda i tjänste- och arbetsavtalsförhållande som sköter NTM-centralernas ovannämnda uppgifter förflyttas samt motsvarande tjänster och uppgifter överförs till livskraftscentralerna. Livskraftscentralernas personalstyrka blir sammanlagt xxxx årsverken. Konsekvenserna för personalen har uppskattats utifrån uppgifterna i kostnadsmotsvarighetskalkylen för 2023. I detta skede går det inte att presentera exakta siffror över det totala antalet anställda vid ämbetsverken och inte heller över antalet anställda som förflyttas på grund av pensioneringar, uppsägningar, tjänsteförhållanden för viss tid som upphör och andra orsaker, men också därför att det ännu inte har föreskrivits genom förordning av statsrådet om livskraftscentralernas verksamhetsområden. Propositionens syfte är att ämbetsverkens anställda ska fortsätta att arbeta i regionerna. Stråvan är att undvika förflyttningar av personal från en ort till en annan.

När lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt om närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter upphävs upphör tjänsterna som chef vid närings-, trafik- och miljöcentralerna eller motsvarande tjänster och också uppgifterna som enhetschef. Vid livskraftscentralerna är avsikten att omstrukturera organisationsstrukturen och tillsätta en tjänster som avdelningschef och enhetschef som strukturen förutsätter. Sådana personalledningsuppgifter som har utförts i form av uppgifter som ingår i tjänsten eller med stöd av förordnanden till uppgiften är föremål för ändring. Sådana uppgiftsförordnanden upphör när ämbetsverkslagarna upphävs. Principen är att de tjänstemän som skött chefsuppgifter vilka ingått i en tjänst erbjuds uppgifter på samma nivå, om möjligt.

I det lagförslag som gäller livskraftscentralerna föreslås att utvecklings- och förvaltningscentret ska fortsätta sin verksamhet på nästan oförändrat sätt. UF-centret ska även i fortsättningen sköta utvecklings- och förvaltningsuppgifter i anslutning till livskraftscentralernas uppgifter. Dessutom kvarstår de utbetalningstjänster som hänför sig till de framtida livskraftscentralernas verksamhet som centraliserade uppgifter vid UF-centret. UF-centret ska skaffa grundläggande it-tjänster centraliserat från Valtori för livskraftscentralernas användning på samma sätt som i nuläget. Helheten UF-centret-livskraftscentralerna ska själv svara för ordnandet av sina digitala tjänster. Utifrån det som konstaterats ovan har ändringen inte till denna del några andra konsekvenser för UF-centrets personal än i fråga om de uppgiftshelheter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket.

Enligt lagförslaget ska bestämmelser om antalet livskraftscentraler, deras verksamhetsområden samt huvudsakliga verksamhetsställen och verksamhetsställen utfärdas genom förordning av statsrådet. Utkast till förordningar bifogas denna regeringsproposition. I fortsättningen kommer det att finnas färre livskraftscentraler än NTM-centralerna, så ämbetsverkens verksamhetsområden ändras jämfört med nuläget. I egenskap av statens regionförvaltning kommer ämbetsverken dock att ha flera andra verksamhetsställen utöver de huvudsakliga verksamhetsställena. Sålunda antas personalens tjänsteställen i regel kvarstå oförändrade. När centralernas verksamhetsområden blir större får emellertid personalen möjligheter att utveckla sina kunskaper och sin sakkunskap samt att avancera i karriären både som experter och som chefer. I större livskraftscentraler kommer det också att finnas bättre möjligheter än i de nuvarande organisationerna att utjämna arbetet och vidta ersättarrangemang. Dessutom kommer livskraftscentralerna, av vilka en del kommer att ha en relativt liten personalstyrka, att ha motsvarande möjlighet som NTM-centralerna har för närvarande (NTM-lagen, 5 a §) att för en bestämd tid om högst tre år, och utan att tjänstemannens tjänsteställe ändras, ställa en tjänsteman till förfogande för en annan central genom att utnyttja förfarandet med förordnande till uppgiften för att utjämna arbetet och vidta ersättarrangemang på landsomfattande nivå.

I samband med reformen förnyas livskraftscentralernas organisationer och då tillsätts tjänsterna som överdirektör och avdelningschef vid centralerna. Även chefsuppgifterna organiseras och tillsätts när livskraftscentralerna inleder sin verksamhet.

I regel fortsätter personalen i sina tidigare uppgifter inom den nya organisationen. Om de uppgifter som hör till en tjänst ändras väsentligt i samband med en omstrukturering kan en ny tjänst enligt 5 c § i tjänstemannalagen inrättas i stället för den tidigare tjänsten, och den nya tjänsten kan tillsättas utan att den förklaras ledig, om man till tjänsten utnämner en tjänsteman som utnämnts till en tjänst vid det ämbetsverk som omstruktureras. Tjänsterna är gemensamma för ämbetsverket. När uppgifterna omstruktureras kan emellertid också uppgifterna och arbetsrollerna ändras, vilket också kan påverka de anställdas lön. I dessa situationer tryggas lönenivåerna på det sätt som avtalats i bilagan till underteckningsprotokollet till statens tjänste- och kollektivavtal (Lönen när personal förflyttas direkt med stöd av lag vid en organisationsförändring). NTM-centralerna och UF-centret har ett gemensamt lönesystem och i samband med reformen förflyttas ingen ny personal från andra ämbetsverk till denna helhet. Behoven av att utveckla lönesystemet bedöms i samband med verkställandet av projektet.

Statens ämbetsverk på Åland

Eftersom avsikten är att föreskriva om Statens ämbetsverk på Åland när lagen om regionförvaltningsveken upphävs, betraktas det inte som inrättande av ett nytt ämbetsverk när det föreskrivs om Statens ämbetsverk på Åland. Lagförslagen minskar inte uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland och inte antalet riksmyndigheter med vilka det samarbetar för att ordna statliga tjänster på ett likvärdigt sätt i landskapet Åland. De tjänstemän som utnämnts till tjänster vid Statens ämbetsverk på Åland fortsätter att vara anställda vid ämbetsverket, och de tjänstemän som utnämnts till tjänsteförhållanden för viss tid fortsätter att vara anställda så länge som tjänsteförhållandet på viss tid varar. När samarbetet med andra myndigheter inom statsförvaltningen effektiviseras kan man anta att även Statens ämbetsverks verksamhet effektiviseras och att ämbetsverkets avgörandep Praxis förenhetligas med andra organisationer som sköter motsvarande uppgifter. Statens ämbetsverk har i sin verksamhet tillämpat det preciserande tjänstekollektivavtalet om regionförvaltningsverkens lönesystem. När lagen om regionförvaltningsverken upphävs upphör också de preciserande tjänstekollektivavtalen om lönesystemet. Statens ämbetsverk borde förhandla om ett nytt tjänstekollektivavtal om lönesystemet.

4.2.6 Andra konsekvenser för människor och samhälle

4.2.6.1 Bedömning av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

Till Tillstånds- och tillsynsverkets viktigaste uppgifter hör att fungera som tillstånds- och tillsynsmyndighet. Verkets tillsynsuppgifter har nära koppling till de rättigheter som tryggas i grundlagen och å andra sidan även till tillsynen över att de i grundlagen tryggade rättigheterna tillgodoses. Det föreskrivs om dessa rättigheter i grundlagens 6 § (Jämlikhet), 10 § (Skydd för privatlivet), 16 § (Kulturella rättigheter), 17 § (Rätt till eget språk och egen kultur), 18 § (Näringsfrihet och rätt till arbete), 19 § (Rätt till social trygghet), 20 § (Ansvar för miljön) och 21 § (Rättsskydd). Verket fullgör genom tillståndsförvaltning och tillsyn den skyldighet som i 22 § i grundlagen föreskrivs för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, eftersom dess uppgift är att övervaka och främja tillgodoseendet av ovannämnda grundläggande rättigheter. Verkets viktigaste tillsynsuppgifter koncentreras på tillsyn över social- och hälsovården och hälsoskyddet, småbarnspedagogiken, undervisningen, utbildningen, räddningsväsendet, arbetarskyddet och miljöfrågor, och den kan antas bli effektivare i det nya ämbetsverket.

I nuläget har den regionala behörigheten upplevts som problematisk, eftersom den har lett till att t.ex. inspektioner eller tillsyn har inte kunnat utföras av det regionförvaltningsverk som är närmast inspektionsobjektet. Tillsyns- och tillståndsverket kan organisera behandlingen av tillstånds- och tillsynsärenden regionalt, utifrån den kortaste sträckan för att utföra inspektioner

och tillsyn i anslutning till tillståndsärenden. Verket kan organisera inspektioner och tillsyn så att de kan utföras så effektivt som möjligt med avseende på tidsanvändningen och sålunda också till lägsta kostnad. Tillstånds- och tillsynsverket i egenskap av en myndighet med rikstäckande behörighet kan ordna skötseln av tillstånds-, registrerings-, inspektions- och tillsynsuppgifter bättre än i nuläget, varvid behandlingstiderna för dessa ärenden kan antas bli kortare. I praktiken kan detta betyda att tillstånd som söks för att bedriva en tillståndsbelagd näring kan beviljas smidigare än nu. Det är också möjligt att effektivisera tillsynen genom att anvisa tjänstemännen uppgifter från en rikstäckande arbetskö, vilket jämnar ut anhopningarna i olika regioner, t.ex. i fråga om klagomål. Verket har bättre möjligheter än i nuläget att utnyttja enskilda tjänstemäns djupgående sakkunskap för att betjäna skötseln av hela verkets uppgifter.

Det riksomfattande verket kan utveckla en effektiv och högkvalitativ verksamhet som gör det möjligt att inrikta verkets tillgängliga resurser i enlighet med behoven i hela landet och smidigt genom att utnyttja sin arbetslednings- och tillsyns rätt. Verket borde också utveckla tillståndsprocesserna så att tillståndsärenden behandlas i enhetliga processer oberoende av behandlingsställe och så att skyldigheter, utredningsbehov och yttre villkor i anslutning till tillståndsärenden diskuteras på förhand och enligt behov med dem som ansöker om tillstånd. Medborgare och företag märker att kvaliteten på tjänsterna förbättrats när det blir smidigare att utträta ärenden.

Syftet med att inrätta verket och sammanföra uppgifter är att främja en effektivt organiserad verksamhet, vilket kan antas förbättra verkets förutsättningar att sköta och utveckla sina lagliga grundläggande uppgifter på ett högkvalitativt och effektivt sätt. Detta främjar för sin del det allmännas möjligheter att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, vilket 22 § i grundlagen förutsätter, och förbättrar vars och ens rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en behörig myndighet, vilket 21 § 1 mom. i grundlagen förutsätter. Reformen kan antas påskynda behandlingstiderna för klagomål och jämna ut dem i olika delar av landet. Verket fullgör genom tillståndsförvaltning och tillsyn den skyldighet som i 22 § i grundlagen föreskrivs för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Genom tillståndsförvaltning och tillsyn främjar verket tillgodoseendet av ovannämnda grundläggande rättigheter. Verkets viktigaste tillståndsförvaltnings- och tillsynsuppgifter koncentreras till social- och hälsovården och hälsoskyddet, småbarnspedagogiken, undervisningen, utbildningen, räddningssväsendet, arbetarskyddet och miljöfrågor, och de kan antas bli effektivare i den nya myndigheten. Dessa omständigheter behandlas också i avsnitt 12.1.

Livskraftscentralernas uppgifter hänför sig till regionala utvecklings-, finansierings- och verkställighetsuppgifter för att främja olika regioners livskraft. Uppgifter som är av betydelse med tanke på medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter är uppgifter i anslutning till främjande av betingelserna för näringsverksamhet och regional sysselsättning samt en trygg livs- och naturmiljö liksom mobilitet. De metoder som förutsätts för att främja de grundläggande fri- och rättigheterna är i allmänhet beroende av de rådande behoven och regionala förhållandena och således beroende av prövning inom ramen för bestämmelser och resurser. Genom att koncentrera verkställandet och finansieringsinstrumenten till livskraftscentralerna kan man i fortsättningen fokusera ännu bättre på utvecklings- och finansieringsuppgifter i anslutning till uttryckligen regional livskraft. Inom livskraftscentralernas delvis större verksamhetsområden blir det möjligt att förenhetliga verksamhetsmodellerna och tolkningen av bestämmelser. Livskraftscentralernas kunder är företag, kommuner, olika sammanslutningar samt medborgarna överlag, t.ex. som målgrupper för trafiksäkerhet eller naturvårdsåtgärder. Genom heltäckande regional närvaro i alla landskap kan man också trygga tillräcklig kännedom om de regionala förhållandena och att de beaktas när åtgärderna bestäms och inriktas.

De livskraftscentraler som sköter fiskerihushållningsuppgifter ska bevaka allmänintresset i fiskerihushållningsärenden. Ämbetsverken ska föra talan för det allmänna fiskeriintressets del i projekt enligt vattenlagen och miljöskyddslagen. De livskraftscentraler som sköter fiskerihushållningsuppgifter ska bevaka allmänintresset i de vattenhushållningsärenden som föreskrivits för dem, sköta statens vattenrättsliga tillstånd och privaträttsliga avtal samt ombesörja vattendragskonstruktioner och främja jord- och skogsbrukets vattenhantering. Bestämmelser om de uppgifter där ämbetsverken bevakar allmänintresset i de vattenhushållningsärenden som de ska sköta enligt lag ingår i vattenlagen, lagen om hantering av översvänningsrisker, dammsäkerhetslagen och lagen om vattentjänster samt i lagar och fördrag som gränsvattendrag. I tillstånds- och tillsynsärenden enligt vattenlagen ankommer det på Tillstånds- och tillsynsverket att bevaka allmänintresset.

Konsekvenser för barnen

Tillsynen över barnskyddet, grundläggande socialvårdstjänster, tjänster för personer med funktionsnedsättning, hälso- och sjukvården samt småbarnspedagogiken är fördelad på olika aktörer (välfärdsområdena, regionförvaltningsverken, Valvira, riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern) och bestämmelserna om tillsynen är komplicerade, delvis till följd av att tjänste- och producentstrukturen är komplex.

Exempelvis inom barnskyddet är tillsynsmekanismerna och förfarandena delvis annorlunda inom barnskyddets öppen- och eftervårdstjänster och vårdtjänster utom hemmet. Tillsynen utförs också på olika sätt inom barnskyddets familje- och institutionsvård samt i statens skolhem. Bland annat utmaningarna med den delade tillsynen över barnskyddet har uppmärksammats i flera sammanhang. Riksdagens revisionsutskott har i sitt utlåtande om riksdagens justitieombudsmans berättelse för 2019 (ReUU 1/2021) konstaterat att fördelningen av tillsynen mellan olika aktörer och den komplicerade regleringen av ärendet försvårar en effektiv styrnings- och tillsynsverksamhet och ökar risken för att tillsynen inte heller utförs. Revisionsutskottet har betonat vikten av en fungerande tillsyn som en viktig del av tillgodoseendet av barnens grundläggande fri- och rättigheter. Även grundlagsutskottet har själv i sitt betänkande (GrUB 2/2019 rd) om justitieombudsmannens berättelse 2018 (B 11/2019) konstaterat att för att barns grundläggande fri- och rättigheter ska tillgodoses inom barnskyddet krävs det också tillräcklig övervakning av barnskyddsanstalterna. Inom social- och hälsovården har tillsynen över den offentliga och den privata serviceproduktionen nyligen förenhetligats genom lagen om tillsynen över social- och hälsovården som trädde i kraft i början av 2024. I lagen föreskrivs det förutom om enhetlig föregripande tillsyn även om tjänsteanordnarens och tjänsteproducentens egenkontroll samt om tjänsteanordnarens skyldighet att övervaka de tjänsteproducenter som producerar tjänster åt denne. Bestämmelserna om skyldigheten att utöva egenkontroll betonar tjänsteanordnarnas och tjänsteproducenternas eget ansvar för att verksamheten ordnas och produceras på ett ändamålsenligt och högkvalitativt sätt. Målet är att på förhand säkerställa tjänsternas kvalitet och att användarnas rättigheter tillgodoses och på så sätt förebygga situationer där tillsynsmyndigheten genom tillsyn i efterhand måste ingripa i verksamheten. Bestämmelserna om egenkontroll ersätter dock inte den laglighetskontroll som myndigheterna ansvarar för. De föreslagna ändringarna kan antas påverka barn och unga på ett positivt sätt till den del som ett riksomfattande tillstånds- och tillsynsverk i fortsättningen svarar för myndighetstillsynen över social- och hälsovårdstjänster enligt tillsynslagen och den föregripande tillsyn samt styrning som ingår i den. Förslagen ändrar inte i övrigt den tillsynshelhet inom social- och hälsovården som beskrivs ovan eller tillsynen över barnskyddet, beträffande vilken specialbestämmelser fortfarande ska ingå även i barnskyddslagen.

Inom tjänster för barn och unga finns det för närvarande regionala skillnader inom socialservicen, mentalvårdstjänsterna för barn och unga, barnskyddet samt tjänsterna för barn med funktionsnedsättning och för familjer. Riksomfattande enhetlig styrning och tillsyn kan antas främja regionalt likvärdiga tjänster.

Ärenden som gäller barn kan också vara komplexa. Till exempel kan ärenden för barn inom social- och hälsovården anknyta till även småbarnspedagogik eller grundläggande utbildning. Klagomål i ärenden som gäller barn och unga till olika tillsynsmyndigheter förutsätter mer kunskap, färdighet och arbete av den klagande i ett sektorövergripande ärende när den klagande måste identifiera rätt myndighet och framställa sitt ärende korrekt till respektive tillsynsmyndighet. Till denna del kan det antas bli enklare att framställa klagomål inom en sektorsövergripande och rikstäckande myndighet.

Att sammanföra regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens nuvarande uppgifter till en rikstäckande tillsynsmyndighet kan antas bidra till att förenhetliga styrningen och tillsynen samt tillsyns- och tolkningspraxis i fråga om tjänster för barn och familjer. I reformen tar man å andra sidan inte ställning till innehållet i bestämmelserna om tillsyn över tjänsterna eller till olika myndigheters tillsynsansvar. Avsikten är att bedöma dessa frågor separat som en del av de materialrättsliga reformerna inom respektive sektor, t.ex. som en del av totalreformen av barnskyddslagstiftningen.

Behandlingen av klagomål och begäranden om omprövning inom undervisningsväsendet kan i någon mån antas effektiviseras och de tidvisa anhopningarna utjämnas i en riksomfattande organisation, som gör det möjligt att organisera arbetet i rikstäckande arbetsköer. Att användningen av rättsmedel påskyndas inverkar på det praktiska tillgodoseendet av barns och ungdomars kulturella rättigheter. I en rikstäckande myndighet stärker en enhetlig lagtolkning på olika håll i landet kundernas rättsskydd och gör förvaltningsverksamheten mer förutsägbar än nu.

4.2.6.2 Jämlikhet och jämställdhet mellan könen

Rikstäckande och enhetliga tillsynslinjer och tillsynspraxis kan antas stärka medborgarnas regionala jämlikhet. Ett rikstäckande ämbetsverk kan producera tjänster med större genomslag, likvärdigare, effektivare, mer högkvalitativt och med bättre tillgänglighet. Enhetliga och effektiva behandlingsprocesser samt en enhetlig lagtolkning på olika håll i landet stärker kundernas rättsskydd och gör förvaltningsverksamheten mer förutsägbar. De skillnader i behandlingstider för klagomål som nu förekommer i olika delar av landet förenhetligas, vilket också bidrar till att stärka jämlikheten mellan medborgarna och förbättra deras rättsskydd på det sätt som 21 § i grundlagen förutsätter. En rikstäckande och enhetlig laglighetskontroll och laglighetsstyrning kan också bidra till att stärka likvärdig tillgång till tjänsterna samt tjänsternas kvalitet och säkerhet.

Livskraftscentralernas verksamhetsområden, som delvis kommer att vara större än de nuvarande NTM-centralerna, främjar ett jämlikt bemötande av kunderna och effektiviserar tillgången på tjänster. Inom större verksamhetsområden är smidigare tjänsteproduktion och ärendehantering möjlig t.ex. genom arbetsarrangemang inom centralen vid anhopningar.

Propositionens konsekvenser för människor bedöms rikta sig till kvinnor och män på samma sätt och reformen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för könen.

De nya ämbetsverkens konsekvenser för lönejämställdheten mellan de anställda

På sådana personalflyttningar till nya myndigheter som hänför sig till verkställandet av lagarna om reformen av statens regionförvaltning tillämpas 5 a—5 c § i statstjänstemannalagen. Vid ändringen iakttas också lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986), nedan jämställdhetslagen. De nya ämbetsverken blir arbetsgivare. Arbetsgivarna är bundna av förbudet i jämställdhetslagen att tillämpa lönevillkor eller andra anställningsvillkor så att en eller flera arbetstagare på grund av sitt kön försätts i en mindre fördelaktig ställning än en eller flera andra arbetstagare som är anställda hos arbetsgivaren i samma eller likvärdigt arbete. Genom en lönekartläggning som avses i 6 a § i jämställdhetslagen ska det utredas att det inte förekommer ogrundade löneskillnader mellan kvinnor och män som är anställda av samma arbetsgivare och som utför arbete som är att betrakta som lika eller likvärdigt. Vissa förändringssituationer, såsom överlåtelse av rörelse, kan vara en godtagbar orsak till löneskillnader under en viss övergångsfas. Nya arbetsgivare ska vidta åtgärder för att avlägsna ogrundade löneskillnader inom skälig tid.

4.2.6.3 Konsekvenser för de språkliga rättigheterna

Rätten att använda finska och svenska

Bestämmelser om den grundlagsenliga rätten att använda finska eller svenska finns i språklagen (423/2003). Vid statliga myndigheter har var och en rätt att använda finska eller svenska. I språklagstiftningen är en myndighets skyldigheter beroende av om myndigheten är enspråkig eller tvåspråkig. En tvåspråkig myndighet ska bl.a. betjäna allmänheten på finska och svenska och i kontakten använda kundens språk. Dessutom finns olika bestämmelser som gäller bland annat handläggningsspråket. I lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) bestäms kraven på språkkunskaper för statsanställda enligt om det är fråga om en enspråkig eller en tvåspråkig myndighet. Enligt 5 § 1 mom. i språklagen utgör kommunerna grundenheten för den språkliga indelningen. I 6 § föreskrivs om grunderna för indelningen av myndigheter i enspråkiga och tvåspråkiga myndigheter. Enligt 6 § i språklagen bestäms myndighetens regionala enhets eller en annan regional organisations språkliga ställning enligt dess ämbetsdistrikts språkliga ställning. Bestämmelser om kommunernas språkliga ställning utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet har utfärdat en förordning om kommunernas språkliga status åren 2023-2033 (1385/2022).

Myndigheternas språkliga ställning i nuläget

Av de myndigheter som för närvarande sköter de uppgifter som ska samlas hos Tillstånds- och tillsynsverket är Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira samt av regionförvaltningsverken Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland tvåspråkiga på det sätt som avses i språklagen. Även ansvarsområdet för förvaltnings- och utvecklingstjänster, som rikstäckande sköter förvaltnings- och utvecklingstjänsterna i alla regionförvaltningsverk och som organisatoriskt hör till Regionförvaltningsverket i Södra Finland, är tvåspråkigt. Av de NTM-centraler som sköter miljöuppgifter är NTM-centralen i Sydöstra Finland, NTM-centralen i Nyland och NTM-centralen i Egentliga Finland, som också har skött miljöuppgifterna i Satakunta, tvåspråkiga liksom NTM-centralen i Södra Österbotten, som också har skött miljöuppgifterna i Österbotten och Mellersta Österbotten. UF-centret, som sköter NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningsuppgifter och som klassificeras som myndighet i centralförvaltningen, är likaså tvåspråkigt.

Av regionförvaltningsverken är Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland och Regionförvaltningsverket i Norra Finland samt av de NTM-centraler som sköter de miljö- och lönegarantiuppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket NTM-

centralen i Södra Savolax, NTM-centralen i Tavastland, NTM-centralen i Kajanaland, NTM-centralen i Mellersta Finland, NTM-centralen i Lappland, NTM-centralen i Birkaland, NTM-centralen i Norra Karelen, NTM-centralen i Norra Österbotten, NTM-centralen i Norra Savolax och NTM-centralen i Satakunta enspråkiga finskspråkiga myndigheter enligt språklagen. Det föreslås inte att sådana av NTM-centralernas uppgifter som för närvarande har organiserats i svenska servicegrupper som avses i 34 § i statsrådets förordning om närings-, trafik och miljöcentralerna ska överföras till Tillstånds- och tillsynsverket.

Av de nuvarande NTM-centralerna är centralerna i Sydöstra Finland, Nyland, Egentliga Finland, Södra Österbotten och Österbotten tvåspråkiga. De återstående tio NTM-centralerna är således enspråkiga.

I avsnitt 2.2.2 i propositionen om tillgodoseende av de språkliga rättigheterna i nuläget beskrivs omfattningen av de svenskspråkigas servicebehov samt uppskattas personalens språkkunskaper. Den svenskspråkiga servicen och personalens språkkunskaper har bedömts motsvara efterfrågan.

Språklig ställning för de nya ämbetsverk som inrättas

I propositionen föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket ska vara en myndighet inom den riksomfattande centralförvaltningen, vars verksamhetsområde är hela landet, om inte något annat föreskrivs särskilt. Verket ska i enlighet med grundlagen och språklagen sköta sina uppgifter på de båda nationalspråken. Tillstånds- och tillsynsverkets anställda ska vara placerade på flera orter i olika delar av landet och verkets tjänster ska omfatta hela landet. Tillstånds- och tillsynsverket ska vara tvåspråkigt.

I propositionen föreslås det att Livskraftscentralerna ska vara myndigheter som verkar regionalt. Livskraftscentralerna ska vara en- eller tvåspråkiga, beroende på ämbetsdistriktet. Livskraftscentralernas kundservice ska produceras i rikstäckande kundservicecentra, i fråga om digitala tjänsters del i UF-centret och de regionala verksamhetsställena. Avsikten är att föreskriva om livskraftscentralernas verksamhetsområden genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att det inrättas tio livskraftscentraler av vilka livskraftscentralerna i [Österbotten och Mellersta Österbotten], [Södra Österbotten], [Nyland och Päijänne-Tavastland], [Sydöstra Finland] och [Egentliga Finland och Satakunta samt Åland] ska vara tvåspråkiga. Livskraftscentralerna i [Birkaland och Egentliga Tavastland], [Mellersta Finland], [Södra Savolax, Norra Savolax och Norra Karelen], [Norra Österbotten och Kajanaland] samt [Lappland] ska vara enspråkiga. Livskraftscentralerna ska således vara sådana regionala enheter som avses i 6 § 2 mom. i språklagen vilkas språkliga status bestäms enligt kommunerna inom deras ämbetsdistrikt. Om det finns endast enspråkiga kommuner inom ämbetsdistriktet, ska ämbetsverket vara enspråkigt. Om det finns kommunerna med olika språk och minst en tvåspråkig kommun inom ämbetsdistriktet, ska ämbetsverket vara tvåspråkigt.

Livskraftscentralernas kundservice ska produceras vid rikstäckande kundservicecentra, i fråga om digitala tjänster vid UF-centret och de regionala verksamhetsställena. I 22 § i den föreslagna lagen om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret föreskrivs det om livskraftscentralens serviceenhet för språkminoriteten. Den föreslagna paragrafen ska gälla de finska, svenska och samiska språken enligt 17 § i grundlagen jämlikt. Paragrafen innehåller också ett bemyndigande att utfärda förordning om saken. Enligt 6 § 2 mom. i språklagen kan av särskilda skäl enspråkiga enheter eller avdelningar inrättas för den språkliga minoriteten inom ämbetsdistriktet. Den föreslagna paragrafen kompletterar och preciserar språklagens bestämmelse om saken. Även 4 § i den föreslagna lagen innehåller en bestämmelse om språkminoriteter, enligt vilken en grund för att utvidga en centralens verksamhetsområde kan vara främjande

av rättigheterna för områdets språkminoriteter. Genom förordning av statsrådet ska det föreskrivas att de livskraftscentraler som sköter uppgifter som förmedlande organ för regional- och strukturpolitiken kan ha en svenskspråkig servicegrupp för skötseln av dessa uppgifter. Servicegruppens personal kan ha tjänsteställen vid alla livskraftscentraler. Genom förordning av statsrådet föreskrivs det också att för utvecklings- och förvaltningscentrets svenskspråkiga kundservice kan livskraftscentralen ha en servicegrupp vars personal kan ha sitt tjänsteställe även vid något annat ämbetsverk.

De skyldigheter som följer av språklagstiftningen ändras inte vid den föreslagna omstrukturen av myndighetsstrukturen i fråga om de uppgifter som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket från Valvira, och inte heller i fråga om de uppgifter som överförs när det gäller uppgifter för regionförvaltningsverken och NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser som sköts i tvåspråkiga myndigheter. Dessutom ansvarar även för närvarande de myndigheter som till sin rättsliga ställning är tvåspråkiga för uppgifterna inom förvaltningstjänsterna vid alla regionförvaltningsverk och NTM-centraler. I fråga om de uppgifter som överförs till det nya ämbetsverket från tre av de nuvarande regionförvaltningsverken ändras däremot myndighetens språkliga status från enspråkig myndighet till tvåspråkig myndighet.

För närvarande finns regionförvaltningsverkens svenskspråkiga serviceenhet för undervisningsväsendet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Serviceenheten är separat från regionförvaltningsverkets ansvarsområden och har hela landet som sitt verksamhetsområde. Bestämmelser om serviceenheten har utfärdats genom förordning av statsrådet med stöd av 18 § i lagen om regionförvaltningsverken. Till serviceenhetens uppgifter hör att sköta de uppgifter inom det svenskspråkiga utbildningsväsendet och den svenskspråkiga småbarnspedagogiska verksamheten som hör till regionförvaltningsverkens ansvarsområde, med undantag för uppgifter som gäller anläggnings- och investeringsprojekt. Dessutom ska serviceenheten vara sakkunnig i sådana frågor i anslutning till biblioteksväsendet och till investeringsprojekt enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (629/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och lagen om småbarnspedagogik (36/1973) som gäller den svenskspråkiga befolkningen, samt i sådana frågor i anslutning till utbildning och kunnande som hör till NTM-centralernas ansvarsområde och som gäller den svenskspråkiga befolkningen. Serviceenhetens personal finns vid de tvåspråkiga regionförvaltningsverkens verksamhetsställen. I propositionen föreslås det att vid Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för småbarnspedagogik, utbildning och kultur ska det på samma sätt som i nuläget finnas en svenskspråkig enhet, och att det ska föreskrivas om personalens behörighetskrav, bl.a. språkkunskaper, genom förordning av statsrådet. För att även i fortsättningen upprätthålla den nuvarande nivån på språkliga och kulturella rättigheter är avsikten att skapa en organisatorisk lösning där vissa uppgifter inom sektorn för undervisnings- och kulturväsendet organiseras på språkliga grunder till egna enheter inom sektorn. Den svenskspråkiga enheten ska inom sin uppgift betjäna den svenskspråkiga befolkningen i hela landet.

Enligt 122 § i grundlagen ska när förvaltningen organiseras en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. De språkliga rättigheterna är grundläggande rättigheter och därför har det ansetts motiverat att i lagen om ämbetsverket föreskriva om Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhetsställen inom varje samarbetsområde för social- och hälsovården. Dessutom ska verket ha ett huvudsakligt verksamhetsställe som det föreskrivs om i lag. Dessutom ska verket ha andra verksamhetsställen och arbetsställen som det bestäms om i verkets arbetsordning. I propositionen föreslås det förpliktande bestämmelser om ämbetsverkets verksamhet som innebär att när verksamheten organiseras ska det ses till att de språkliga rättigheterna tillgodoses, vilket för sin del kan trygga tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna när det bestäms om verksamhetsställen och arbetsställen.

Bedömning av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken

Bedömningen är att tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna förbättras särskilt när det gäller de svenskspråkiga kunder som för närvarande bor inom verksamhetsområdet för en enspråkigt regional myndighet. Möjligheten att flexibelt organisera myndighetsfunktioner trots regionala gränser för verksamhetsområdena skapar bättre förutsättningar än för närvarande att även beakta språkliga aspekter när funktioner organiseras. Ämbetsverkets tjänster ska produceras riksomfattande. Tillstånds- och tillsynsverkets kunder ska ha rätt att vända sig till vilket verksamhetsställe som helt och inleda sitt ärende oberoende av boendekommun. För att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses på bästa möjliga sätt ska ämbetsverket kunna styra ett ärende som en kund inlett till en större grupp språkkunniga tjänstemän inom ämbetsverket, vilket kan betraktas som motiverat med avseende på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. Tillstånds- och tillsynsverket ska fortfarande ha telefonservice där kunder förutom rådgivning om förfaranden också ges råd i arbetarskyddsärenden på finska, svenska och engelska. Den rikstäckande telefonservicen innebär att kunden inte nödvändigtvis behöver åka till ämbetsverkets verksamhetsställe för att få rådgivning, utan kunderna har tillgång till rådgivning oberoende av verksamhetsställe.

Propositionen kan inte anses ha några negativa konsekvenser för språkförhållandena i olika regioner eller för påverkningsmöjligheter för dem som hör till språkliga minoriteter. I 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av de offentligt anställda (424/2003) föreskrivs det att är högskoleexamen enligt lag eller förordning behörighetsvillkor för en statlig anställning, krävs det vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Eftersom avsikten är att föreskriva att högre högskoleexamen ska vara ett särskilt behörighetskrav för många tjänster vid Tillstånds- och tillsynsverket kan detta antas främja språkkunskaperna.

Även om det föreslås att det de nuvarande regionala myndigheterna ska ombildas till en rikstäckande myndighet, kvarstår ämbetsverkets verksamhetsställen och verksamhet inom regionerna. Liksom för närvarande ska arbetsgivaren så som föreskrivs i 3 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda säkerställa att personalen vid ämbetsverket också i praktiken har de språkkunskaper som uppgifterna kräver. Alla arbetstagare behöver inte kunna båda språken, men uppgifterna ska organiseras så att tjänsten tryggas på båda språken. Denna skyldighet och den faktiska förmågan att ge service också på svenska framhävs särskilt inom de områden där det även för närvarande finns en tvåspråkig regional myndighet. När uppgifterna organiseras ska det genom att ta hänsyn till språkliga synpunkter, utbildning av personalen samt genom att kräva att de personer som sköter uppgifterna har den språkkunskap som uppgifterna kräver i praktiken säkerställas att service ges på både finska och svenska. Särskilt i Österbotten, Mellersta Österbotten, Sydvästra Finland och Nyland ska Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet se till att det även i fortsättningen vid rekrytering för de inspektions- och tillsynsuppdrag och andra uppgifter som genomförs inom området också rekryteras personal med faktiska förutsättningar att även ge kunderna service på svenska. I rekryteringssituationerna ska uppmärksamhet fästas vid de faktiska språkkunskaper som den som anställs har och vid rekryteringssättet, så att det finns språkkunnig personal där det behövs.

I avsnitt 2.2.2 i propositionen om tillgodoseende av de språkliga rättigheterna i nuläget beskrivs omfattningen av de svenskspråkigas servicebehov samt uppskattas personalens språkkunskaper. Den svenskspråkiga servicen och personalens språkkunskaper kan antas motsvara efterfrågan även i framtiden. Det kan antas bli lättare att anställa språkkunniga tjänstemän vid det rikstäckande ämbetsverket, eftersom det ger personalen bättre möjligheter att utveckla sina kunskaper

och sin sakkunskap samt att avancera i karriären både som experter och chefer. Vid det rikstäckande ämbetsverket kommer det att finnas bättre möjligheter än i de nuvarande organisationer att utjämna arbetet och vidta ersätтарыangemang på landsomfattande nivå. Ett större ämbetsverk kan också erbjuda bättre möjligheter att säkerställa att arbetstillfällena bevaras när uppgifter upphör eller överförs till en annan organisation. Ett rikstäckande ämbetsverk kan dessutom erbjuda personalen bättre möjligheter att byta tjänstgöringsställe t.ex. om livssituationen förändras.

Av de tio livskraftscentralerna ska hälften vara tvåspråkiga ämbetsverk. Deras verksamhetsområden ska täcka åtminstone samma landskap där de nuvarande tvåspråkiga ELY-centralerna verkar. Eftersom livskraftscentralernas kundservice även i fortsättningen ska produceras i rikstäckande kundservicecenter blir det i praktiken inga ändringar i språkservicen vid UF-centret och de regionala verksamhetsställena när det gäller digitala tjänster. Trafikens kundservice ska även i fortsättningen betjäna riksomfattande i livskraftscentralernas trafikärenden på finska och svenska, så till denna del förändras inte tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. Trafikens kundservice har starka kunskaper i svenska i förhållande till antalet svenskspråkiga ärenden. Det är inte möjligt att besöka Trafikens kundservice för att sköta ärenden.

Det landsomfattande kundservicecentret för arbets- och närings tjänsternas telefonservice överförs i och med reformen av arbets- och närings tjänsterna 2024 till UF-centret från ingången av 2025 och betjänar i fortsättningen kommunernas arbetskraftsmyndigheter och deras kunder, så för livskraftscentralernas person- och företagskunder finns det därefter tills vidare inget landsomfattande kundservicecenter för arbets- och närings tjänsterna som betjänar kunderna på båda nationalspråken. Enligt utkastet till projektplan för livskraftscentralernas verkställighetsprojekt är målet att i livskraftscentralernas verkställighetsfas bygga upp en gemensam kundservicemodell för livskraftscentralerna, där behovet av och tillhandahållandet av service beaktas i livskraftscentralernas alla tjänster liksom de krav som hänför sig till tjänsterna, även på båda nationalspråken när det finns tvåspråkiga kommuner inom livskraftscentralernas verksamhetsområden.

Kundservicen för miljöfrågor, som betjänar kunderna i miljöfrågor landsomfattande och på båda nationalspråken, överförs i enlighet med uppgiftsfördelningen till Tillstånds- och tillsynsverket. Under verkställighetsprojekten för Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna är avsikten att utreda om kundservicen för miljöfrågor i fortsättningen ska betjäna kunderna endast i Tillstånds- och tillsynsverkets miljöfrågor eller ska den också betjäna livskraftscentralernas kunder i miljöfrågor. I fråga om de miljöfrågor som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket blir det alltså inga ändringar i tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. När det gäller livskraftscentralernas miljöfrågor kommer tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna att beaktas i verkställighetsfasen när livskraftscentralernas gemensamma kundservicemodell byggs upp och genom att utreda möjligheter för kundservicen för miljöfrågor att i fortsättningen betjäna även livskraftscentralernas kunder i miljöfrågor.

Verksamhetsområdet för Statens ämbetsverk på Åland, som det föreslås bestämmelser om i propositionen, är endast landskapet Åland. Språkbestämmelser för landskapet Åland ingår i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), enligt vars 36 § landskapet är svenskspråkigt. Propositionen medför inga ändringar i de språkliga rättigheterna för Ålands del.

I samband med bedömningen av de språkliga rättigheterna har reformen av statens regionförvaltning inte bedömts ha några konsekvenser för andra språkgrupper.

Rätten att använda samiska

I propositionen ingår en ändring av samiska språklagen (1086/2003) genom vilken lagens tillämpningsområde utvidgas till att gälla det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket samt livskraftscentralerna.

Enligt 2 § 1 mom. 2 punkten i samiska språklagen tillämpas lagen bland annat på de myndigheter inom den statliga distrikts- och lokalförvaltningen vilkas ämbetsdistrikt omfattar Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki kommuner. Med stöd av lagbestämmelsen blir lagen enligt de gällande bestämmelserna tillämplig på Regionförvaltningsverket i Lapplands och närings-, trafik- och miljöcentralens verksamhet inom ovannämnda verksamhetsområden.

I propositionen föreslås det att de nuvarande regionförvaltningsverken samt närings-, trafik- och miljöcentralerna läggs ner. Uppgifterna för regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser överförs till det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket, som kommer att inrättas. Uppgifterna för närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för näringar, arbetskraft och kompetens och ansvarsområde för trafik och infrastruktur, med undantag av uppgifterna inom den offentliga persontrafiken, överförs till de regionala livskraftscentraler som inrättas.

Eftersom Tillstånds- och tillsynsverket ska ha hela landet som ämbetsdistrikt, föreslås det att samiska språklagen ändras så att Tillstånds- och tillsynsverket tas in i lagens tillämpningsområde på samma sätt som det har gjorts i fråga om vissa myndigheter och inrättningar som är riksomfattande. Därför föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket tas in som nytt ämbetsverk i 2 § 1 mom. 7 punkten i samiska språklagen. Avsikten är att ändra 2 § 1 mom. 3 punkten i samiska språklagen så att där nämns endast de livskraftscentraler som verkar regionalt. Dessutom föreslås det att 27 § i samiska språklagen ändras så att Tillstånds- och tillsynsverket inom samernas hembygdsområde kan ha ett biträde för samiskspråkiga, på motsvarande sätt som för närvarande exempelvis vid regionförvaltningsverket i Lappland. Verksamhetsområdet för livskraftscentralen i Lappland ska motsvara det nuvarande verksamhetsområdet för NTM-centralen i Lappland, och servicen på samiska i de uppgifter som i fortsättningen hör till livskraftscentralen ändras inte.

Myndigheterna är skyldiga att avfatta och ge meddelanden, kungörelser, anslag och annan information till allmänheten samt skyltar och för allmänheten avsedda blanketter med ifyllnadsanvisningar inom samernas hembygdsområde också på samiska, och detta kommer inte att ändras genom denna reform. Skyldigheten kommer att beaktas i livskraftscentralernas gemensamma kundservicemodell.

Trafikens kundservice förbereder sig även fortsättningen på att vid behov konsultera livskraftscentralen i [Lappland] angående behov av tolk- och översättningstjänster.

I samband med bedömningen av de språkliga rättigheterna har reformen av statens regionförvaltning inte bedömts ha några konsekvenser för andra språkgrupper.

4.2.7 Konsekvenser för den regionala utvecklingen

Målsättningarna för reformen av statens regionförvaltning stödjer ökad livskraft i regionerna om de uppnås. Exempelvis ur företagets och näringslivets synvinkel kan de lösningar som påskyndar och harmoniserar tillståndsprocesser, tillsynen och myndighetsuppgifterna understödjas, och om de lyckas kan konsekvenserna för den regionala utvecklingen vara positiva. Det måste emellertid ses till att det riksomfattande verkets personal har god regional kännedom och

att det även i fortsättningen finns ett heltäckande nätverk av verksamhetsställen som behandlar miljötillstånd på olika håll i Finland.

Livskraftscentralerna kommer delvis att ha större verksamhetsområden än de nuvarande NTM-centralerna, vilket kan möjliggöra starkare samarbete över landskapsgränserna än tidigare och främja bl.a. uppkomsten av företagsnätverk över landskapsgränserna. Förståelse och kunnande i fråga om de utvidgade verksamhetsområdenas ”randområden” eller kunskap om skillnaderna inom ett stort verksamhetsområde kan upprätthållas genom ett heltäckande nätverk av verksamhetsställen i varje landskap och en verksamhetsmodell som baserar sig på en arbetskultur som omfattar flera orter. I de nya livskraftscentralerna finns sakkunskap för att identifiera områdenas styrkor och resurser så att de kan utnyttjas. Experter som arbetar inom större verksamhetsområden har bättre möjlighet än förr att specialisera sig på en viss sektor eller ett visst tema. I centralernas verksamhetskultur är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid regelbundet intressentgruppssamarbete som omfattar hela verksamhetsområdet och på så sätt säkerställa att de utvidgade verksamhetsområdena beaktas. Inom de nya livskraftscentralernas verksamhetsområden, som är större än de tidigare NTM-centralerna, finns det en risk för att lokal- och/eller regionkännedomens och det lokala och/eller regionala beslutsfattandet försämras, om antalet verksamhetsställen senare krymper.

Genom förordning av statsrådet ska det föreskrivas om livskraftscentralernas huvudsakliga verksamhetsställen och verksamhetsställen. Bestämmelser om livskraftscentralernas filialer och avdelningar ska finnas i livskraftscentralernas arbetsordningar. Om detta förverkligas kan det anses ha positiva konsekvenser med avseende på den regionala utvecklingen bl.a. genom regionkännedomen och de regionala nätverken. De arbetsplatser som NTM-centralerna skapar har också relativt sett större betydelse i områden där det finns färre statliga arbetsplatser.

Inom en livskraftscentrals verksamhetsområde kan det förekomma även stora variationer i näringsstrukturen och näringsdynamiken. I utvecklingsarbete och beslutsfattande som gäller näringar är det nödvändigt att beakta mångfalden inom ett område, möjligheterna till samarbete mellan olika områden och potentialen att utveckla områdenas näringsverksamhet och ekosystem. Detsamma gäller även andra uppgiftsområden utöver näringarna. Ur regionutvecklingssynvinkel har dessutom åtgärder som stödjer samarbete mellan områden och därmed minskar utvecklingskillnaderna mellan och inom områden en positiv inverkan på den regionala utvecklingen.

Bestämmelser om livskraftscentralernas verksamhetsområden utfärdas genom förordning av statsrådet, och ett utkast till den utgör bilaga till denna regeringsproposition. Av de nuvarande NTM-centralernas verksamhetsområden förblir Lapplands, Österbottens, Mellersta Österbottens, och Sydöstra Finlands verksamhetsområden oförändrade. Verksamhetsområdena för NTM-centralerna i Norra Österbotten och Kajanaland slås samman, vilket motsvarar det nuvarande området för skötseln av trafik- och infrastrukturuppgifter. Centralerna samarbetar också tätt i närings-, arbetskrafts- och kompetensfrågor, eftersom NTM-centralen i Norra Österbotten sköter uppgiften som förmedlande organ för EU:s strukturpolitik även i Kajanaland. Kännedomen om det nya verksamhetsområdet och samarbete med olika aktörer existerar således redan. Det föreslagna verksamhetsområdet för livskraftscentralen i Norra Savolax, Norra Karelen och Södra Savolax är nytt. Vid NTM-centralen i Norra Savolax sköts förutom uppgifter inom ämbetsverkets verksamhetsområde även uppgifterna för ansvarsområdet för trafik- och infrastruktur inom verksamhetsområdena för NTM-centralerna i Norra Karelen och Södra Savolax. NTM-centralen i Södra Savolax sköter dessutom uppgiften som förmedlande organ för EU:s strukturpolitik förutom inom det egna verksamhetsområdet även inom området för NTM-centralerna i Norra Savolax och Norra Karelen. Det föreslagna verksamhetsområdet för livskraftscentralen i Egentliga Finland och Satakunta ska motsvara det nuvarande verksamhetsområdet

för ansvarsområdet för trafik och infrastruktur och ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Egentliga Finland inom verksamhetsområdet för NTM-centralen i Satakunta. De nuvarande NTM-centralernas samarbete är tätt och områdeskännedomen heltäckande. Verksamhetsområdet för livskraftscentralen i [Österbotten] ska motsvara nuläget, dvs. omfatta även landskapet Mellersta Österbotten. Livskraftscentralen i [Österbotten] ska i fortsättningen sköta den nuvarande NTM-centralens uppgifter inom ansvarsområdet för näringar, arbetskraft och kompetens som gäller Österbotten och dessutom vissa trafikuppgifter även inom verksamhetsområdet i Södra Österbotten. Till dessa delar kommer också uppgifterna för livskraftscentralen i [Södra Österbotten] att skilja sig från den nuvarande NTM-centralens trafik- och infrastrukturuppgifter då de trafikuppgifter som den för närvarande sköter delvis börjar skötas i Österbotten. Livskraftscentralen i landskapen Birkaland och Egentliga Tavastland är ny. Samarbete i närings- och trafikfrågor har emellertid bedrivits även tidigare i landskapen. Den föreslagna livskraftscentral som ska omfatta landskapen Nyland och Päijänne-Tavastland bildar ett heterogent verksamhetsområde med stor folkmängd och kan vara utmanande med avseende på den regionala utvecklingen. Huvudstadsregionens volym är stor jämfört med centralens övriga verksamhetsområde, så med avseende på den regionala utveckling är risken i en såhär stor central att mindre regioners styrkor inte identifieras, beaktas eller utvecklas likvärdigt. I verksamheten bör uppmärksamhet fästas vid allokeringen av finansiering, beaktandet av mindre orter och randområden samt utvecklandet av deras styrkor.

Landsbygdskonsekvenser

Bedömningen av landsbygdskonsekvenserna tillför beredningen av lagförslagen en geografisk dimension och landsbygdsområdenas särdrag med kopplingar till den. Genom att bedöma konsekvenserna för landsbygden ser man huruvida de förslag som bereds har betydande konsekvenser för landsbygden och är de eventuellt förenad med negativa drag som försämrar jämlikheten för medborgare som bor och företag som är etablerade på landsbygden i förhållande till dem som bor i städer.

Uppgifterna för statens nuvarande regionförvaltning överförs till livskraftscentralerna, det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket samt i någon mån till andra centrala ämbetsverk, såsom Livsmedelsverket. Utvecklings-, finansierings-, främjande- och tillståndsuppgifterna samt de tillsyns- och verifieringsuppgifter som förutsätts för att säkerställa EU-finansiering krymper inte, men antalet ämbetsverk som sköter uppgifterna minskar. Detta kan betyda att resorna för att sköta ärenden blir längre och myndighetsexpertisens placering ändras.

Syftet med inrättandet av det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket är snabbhet och enhetlighet i fråga om tillståndsprocesser, tillsyn samt myndighetsuppgifter, vilket är positivt även ur landsbygdsområdenas synvinkel. Enligt propositionen ska livskraftscentralerna ha verksamhetsställen i alla landskap och livskraftscentralerna kan dessutom ha ett mer omfattande service- och arbetsnätverk, som det kan fattas beslut om i ämbetsverkets arbetsordning. I enlighet med regeringsprogrammet minskar alltså livskraftscentralernas huvudsakliga verksamhetsställen jämfört med de nuvarande NTM-centralerna. Detta kan betyda att resorna för att sköta ärenden blir längre samt att kännedomen om regionala och lokala förhållanden minskar på lång sikt. Tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsbehandling blir i bästa fall smidigare för landsbygdens invånare och företagare. Den eventuella negativa effekten är densamma som i fråga om livskraftscentralerna.

Propositionen har inga direkta konsekvenser för den fasta befolkningen, befolkningsstrukturen eller befolkningens välfärd och hälsa.

Tjänsternas tillgänglighet kan försämrats när det gäller att sköta ärenden på plats, beroende på antalet huvudsakliga verksamhetsställen, verksamhetsställen och filialer. Smidiga digitala tjänster kan förbättra tjänsternas tillgänglighet. För landsbygdsområdena är statens regionala närvaro viktig, dvs. ett tillräckligt nätverk av verksamhets- och serviceställen, en fungerande digital infrastruktur, samt att de digitala tjänsterna utvecklas. Konsekvenserna kan bli negativa om man i allt högre grad förlitar sig på digitala tjänster och det inte finns snabba förbindelser eller om stödet för digitala tjänster inte ombesörjs. När tjänsterna digitaliseras är strävan att uppfylla servicebehovet genom att höra olika regioner och befolkningsgrupper.

När ämbetsverken rekryterar personal måste uppmärksamhet fästas vid att personalen fortfarande besitter kännedom om de lokala och regionala förhållandena. Arbetsplatserna inom statens regionförvaltning är viktiga även med avseende på landsbygdsområdenas livskraft. Reformen ökar behovet av och möjligheterna till distansarbete och platsberoende arbete.

Reformen påverkar avsevärt företagsverksamhetens betingelser. Effekten kan antas vara positiv om tillståndsprocesserna blir tydligare och enhetligare, och negativ om tillståndsprocessen kompliceras och förlängs och kännedomen om de regionala och lokala förhållandena försvinner i tillståndsprocessen eller när finansieringsbeslut fattas. Reformen påverkar inte substansanslagens belopp, men det kan påverka tillgången på myndighetstjänster för handläggningen av understöd och tjänsternas kvalitet, om t.ex. organiseringslösningarna inte uppfyller kraven på skötseln av uppgifter eller främjar deras samhälleliga genomslag. Härigenom kan reformen ha minst indirekta konsekvenser även för försörjningsberedskapen och en tryggad livsmedelsförsörjning. Reformen har kontaktytor med kommunernas livskraftsuppgifter och av denna orsak är samarbetet med kommunerna viktigt även i framtiden.

4.2.8 Statens ämbetsverk på Åland

I landskapet Åland är Statens ämbetsverk på Åland en sådan myndighet inom statsförvaltningen som avses i lagen om regionförvaltningsverken. Statens ämbetsverk på Åland svarar för de uppgifter som har ålagts det med stöd av 16 § i lagen om regionförvaltningsverken. Dessa uppgifter är sådana uppgifter som avses i 4 § i lagen om regionförvaltningsverken och som enligt självstyrelselagen för Åland hör till området för rikets behörighet. Dessutom sköter Statens ämbetsverk på Åland de uppgifter som föreskrivs för det i speciallagar som hör till rikslagstiftningen, i Ålands landskapslagar samt i republikens presidents s.k. avtalsförordningar som baserar sig på självstyrelselagen för Åland.

Avsikten är att det i landskapet Åland fortfarande ska finnas Statens ämbetsverk på Åland, vars uppgifter motsvarar dem som ämbetsverket sköter för närvarande. Av denna orsak är det nödvändigt att föreskriva separat om Statens ämbetsverk på Åland. Därför föreslås det att det stiftas en lag om Statens ämbetsverk på Åland.

Upphävandet av lagen om regionförvaltningsverken ändrar inte statens ämbetsverks ställning som statlig regionförvaltningsmyndighet på Åland jämfört med nuläget. Det påverkar dock statens ämbetsverks uppgifter. När lagens 16 § upphör att gälla försvinner samtidigt den mekanism som automatiskt har anvisat uppgifter för Statens ämbetsverk på Åland. I fortsättningen blir uppgifter som föreskrivs för statliga myndigheter uppgifter för Statens ämbetsverk på Åland bara om de särskilt anvisas ämbetsverket. I samband med reformen måste de uppgifter föreskrivas särskilt för Statens ämbetsverk på Åland som ämbetsverket har skött för närvarande med stöd av 16 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverken, som föreslås blir upphävd, och som avsikten är att ämbetsverket ska sköta även i fortsättningen. Dessa uppgifter måste i samband med reformen anvisas Tillstånds- och tillsynsverket i riket samt Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland.

Enligt den utredning som gjorts ingår bestämmelser som måste ändras till följd av detta i lagen om bostadsaktiebolag, lagen om gruppbyggande, aktiebolagslagen, vallagen, lagen om bostadsköp, föreningslagen, konsumentskyddslagen, deponeringslagen, lagen om samfälligheter, lagen om Konkurrens- och konsumentverket, lagen om mätinstrument, konkurrenslagen och alkohollagen.

I den gällande speciallagstiftning som hör till rikslagstiftningen finns olika hänvisningar till regionförvaltningsmyndigheterna och Statens ämbetsverk på Åland. Enligt den utredning som gjorts förefaller bestämmelserna klara när det gäller Statens ämbetsverk på Åland. Däremot måste de uppgifter som föreskrivits för regionförvaltningsmyndigheterna i regel föreskrivas för antingen det nya Tillstånds- och tillsverket som inrättas eller någon annan riksomfattande myndighet och i landskapet Åland för Statens ämbetsverk på Åland, om uppgiften ska skötas i landskapet Åland. Speciallagstiftningen bör ses över så att det inte längre hänvisas till regionförvaltningsverken i författningarna.

Landshövdingen företräder i enlighet med självstyrelselagen regeringen i landskapet och leder Statens ämbetsverk på Åland, som på samma sätt som i nuläget ska ha allmän behörighet i landskapet Åland att kära och svara på statens vägnar samt bevaka vid domstolar och myndigheten statens rätt och fördel på det sätt som särskilt anges i lag, och i de situationer där ingen behörig myndighet särskilt har angetts i lag.

På grund av det ovanstående har ändringen också konsekvenser för styrningsbehörigheten och samarbetet mellan Statens ämbetsverk på Åland och de behöriga myndigheterna inom andra områden i riket. De nuvarande uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland omfattar vissa uppgifter för Tillstånds- och tillståndsverket samt livskraftscentralerna, som inrättas i riket, samt uppgifter som hör till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Transport- och kommunikationsverket, Patent- och registerstyrelsen samt Livsmedelsverket.

Det bör föreskrivas tydligt om uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland. Uppgifterna omfattar bl.a. folkbokföringsuppgifter, som är viktiga särskilt för att medborgarnas grundläggande rättigheter ska tillgodoses på ett likvärdigt sätt. Dessutom måste tillgången till statliga tjänster i landskapet Åland ordnas på samma sätt som i andra områden i riket med hänsyn till vad som föreskrivs i lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021) samt i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019). I anslutning här till föreslås ändringar även i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Det är möjligt att inom ramen för grundlagen och annan allmän lagstiftning på ett mycket flexibelt sätt organisera den statliga ämbetsverksstrukturen i stor utsträckning och som en del av den statliga regionalförvaltningens ämbetsverksstruktur. Således kan man till det alternativ för genomförande som valts i denna regeringsproposition i princip identifiera ett stort antal olika principiella alternativ för genomförandet, och mer exakta varianter av dessa. Olika genomförandalternativ har också under de senaste åren undersökts och utvärderats vid ett flertal tillfällen. Som de senaste utredningarna kan nämnas centralförvaltningens ämbetsverksstrukturutredning (Finansministeriets publikationer 3/2015) och regionförvaltningens utredningsgrupps rapport (Finansministeriets publikationer 4/2015) som ingick i utredningen av ämbetsverksstrukturen inom central- och regionalförvaltningen (VIRSU), rapporten över en parlamentarisk utredning av regionförvaltningen och de sektorsövergripande landskapen (Finansministeriets publikationer 1/2021) och som en del därav en utredning om alternativen för omstrukturering

av tillsyns-, tillstånds- och styrningsuppgifterna inom social- och hälsovårdstjänsterna vid Valvira och regionförvaltningsverken, samt slutrapporten om utredningsprojektet för den statliga regionalförvaltningens ämbetsverksstruktur och uppgiftsfördelning (Finansministeriets publikationer 36/2022).

I den senaste av dessa, slutrapporten från utredningsprojektet om den statliga regionförvaltningens ämbetsverksstruktur och uppgiftsfördelning år 2022, undersöktes alternativa sätt att ändra den statliga regionförvaltningens struktur som grund för det politiska beslutsfattandet och fyra möjliga utvecklingsriktningar identifierades. Dessa var utveckling utifrån den nuvarande strukturen (alternativ 0+), ökning av storleken på de regionala förvaltningsmyndigheterna och förtydligande av uppgiftsfördelningen (alternativ 1), sammanslagning av de regionala myndigheterna till nationella myndigheter (alternativ 2) och överföring av uppgifter till ämbetsverk inom centralförvaltningen per förvaltningsområde och/eller till sektorsövergripande ämbetsverk (alternativ 3).

En central princip för utvecklingen utifrån den nuvarande strukturen (alternativ 0+) är att verksamheten utvecklas på grundval av den nuvarande strukturen (de sektorsövergripande 6 regionförvaltningsverken och de 15 NTM-centralerna). Sett ur perspektivet av ämbetsverksstrukturen förblir situationen oförändrad och uppgifterna organiseras fortfarande regionalt med hänsyn till varje ämbetsverks regionala behörighet. De regionala ämbetsverken är enligt förslaget inte helt jämförbara med varandra när det gäller uppgifterna, utan de har i enlighet med den nuvarande modellen olika ansvarsområden och uppgifter och därmed också olika regionala indelningar i olika uppgifter. Uppgiftsfördelningen mellan regionförvaltningen och centralförvaltningen förblir oförändrad. Enligt bedömningen har det här alternativet för utveckling endast små konsekvenser, både när det gäller personalen och nyckeltalen för ämbetsverksfältet och i fråga om genomförandet av ändringarna. Alternativet har inga budgetkonsekvenser.

De viktigaste principerna för ökning av storleken på de regionala förvaltningsmyndigheterna och förtydligande av uppgiftsfördelningen (alternativ 1) är att fortsätta med den nuvarande ämbetsverksstrukturen för regional behörighet, minska antalet ämbetsverk och därmed öka ämbetsverkens storlek samt att förtydliga de regionala förvaltningsmyndigheternas uppgiftsfördelning. Statens regionförvaltning ska fortfarande bestå av regionförvaltningsverk och NTM-centraler, men dessa ska vara betydligt färre än i dag. Det är möjligt att organisera uppgifterna antingen genom regional behörighet för att skötas av respektive regionförvaltningsverk eller NTM-central eller genom riksomfattande behörighet för att skötas av endast ett regionförvaltningsverk eller en NTM-central rörande hela landet. Utveckling enligt det här alternativet får omfattande konsekvenser för ämbetsverkens nyckeltal, eftersom antalet ämbetsverk minskar betydligt. Med tanke på personalen får alternativet måttliga konsekvenser eftersom många arbetstagare byter arbetsgivarverk, men en statlig regional myndighet kvarstår ändå som arbetsplats. Konsekvenserna är måttliga också med tanke på genomförandet av ändringarna, eftersom det kräver ett samordnat tvärförvaltningsprojekt. Budgetkonsekvenserna är små.

Vid sammanslagning av regionförvaltningens ämbetsverk till riksomfattande ämbetsverk (alternativ 2) är den centrala principen riksomfattande behörighet i statens uppgifter och att detta genomförs genom att av regionförvaltningsverken och NTM-centralerna bildas två sektorsövergripande ämbetsverk med riksomfattande behörighet. Utvecklingsriktningen innebär att ämbetsverken med regional behörighet avskaffas, och därmed i praktiken att den statliga regionförvaltningen upphör i sin nuvarande form. Alternativet har samma egenskaper som den utveckling som valts i regeringens proposition, eftersom det innehåller fusionering av regionförvaltningsverken enligt den nationella ämbetsverksmodellen. Skillnaden är den lösning som genomförs för livskraftscentralernas del. Utveckling enligt det här alternativet har mycket omfattande konsekvenser, både när det gäller personalen och nyckeltalen för ämbetsverksfältet och i

fråga om genomförandet av ändringarna. Antalet ämbetsverk minskar radikalt, varje arbetstare får ett nytt arbetsgivarämbetsverk och ny arbetsmodell, och det praktiska genomförandet blir en mycket omfattande helhet som kräver flera mer specifika riktlinjer. Budgetkonsekvenserna är relativt stora, även om överföringar av anslag inte sker i stor skala, eftersom genomförandet av ändringen kräver ytterligare anslag.

En central princip för överföring av uppgifter till ämbetsverk inom centralförvaltningen per förvaltningsområde och/eller till sektorsövergripande ämbetsverk (alternativ 3) är nationell behörighet i statens uppgifter och genomförande av detta genom överföring av uppgifter inom den statliga regionförvaltningen antingen till befintliga eller till nya ämbetsverk som ska inrättas inom centralförvaltningen. Utvecklingsriktningen leder också till en omfattande förändring av centralförvaltningen. Även detta alternativ har samma drag som den utvecklingsriktning som valts i denna regeringsproposition på grund av den omfattande tillämpningen av nationell behörighet. Utveckling enligt det här alternativet har mycket omfattande konsekvenser, såväl när det gäller nyckeltalen, personalen och budgeten som i fråga om genomförandet av ändringen. Statens regionförvaltning upphör och antalet ämbetsverk minskar dramatiskt, arbetsgivarämbetsverket för samtliga arbetstare byts ut, mer än 300 miljoner euro i driftsanslag överförs mellan flera olika moment och verkställighetskostnaderna blir betydande då genomförandet pågår under minst en hel regeringsperiod.

I utredningsprojektet bedömdes de utvecklingsinriktningar som beskrivs ovan i fråga om hur de skulle stödja resultatet, kundorienteringen och styrbarheten i verksamheten. Det konstaterades att det i alla utvecklingsriktningar finns styrkor och svagheter som varierar per uppgift och att utvecklingsriktningarna innefattar många olika alternativa scenarier för det praktiska genomförandet. I slutrapporten över utredningsprojektet ansågs det i utvecklingen av regionförvaltningens struktur vara väsentligt att dra upp riktlinjerna för om man som mål i första hand ställer upp en sektorsövergripande organiseringsmodell eller en modell där behörigheten fastställs per förvaltningsområde och region eller en modell där behörigheten är riksomfattande. I det eventuella kommande reformarbetet ansågs det vara sannolikt med en lösning där olika utvecklingsriktningar kombineras på något sätt. Så kan också den lösning som valts i denna regeringsproposition väl karaktäriseras. I den strukturlösning som anges i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering kan identifieras väsentliga drag från såväl alternativ 2 där regionförvaltningsverken sammanförs till ett riksomfattande ämbetsverk som från alternativ 3 som innefattar ett nytt riksomfattande sektorsövergripande tillstånds-, styrnings- och tillsynsverk som mycket påminner om Tillstånds- och tillsynsverket och från alternativ 1 med livskraftscentraler som inrättas i områden som är starkare än de nuvarande och där den statliga regionförvaltningen fortsätter med sin verksamhet.

Vid beredningen har man bedömt ett alternativ där inga ändringar görs i regelverket. Det här sättet att framskrida möjliggör inte att verksamheten vid Statens ämbetsverk på Åland fortsätter i sin nuvarande form. Som utgångspunkt för beredningen valdes därför beredning av den nödvändiga lagstiftningen. Statens ämbetsverk på Åland kan med sina uppgifter 1) fogas till det nya Tillstånds- och tillsynsverket som inrättas och till det ministerium som styr verket, eller 2) det kan, liksom för närvarande, höra till finansministeriets förvaltningsområde och till finansministeriets allmänna administrativa styrning, men samtidigt vara ett organisatoriskt självständigt ämbetsverk i landskapet Åland. Av dessa alternativ anses det sistnämnda bäst trygga att det i landskapet Åland finns ett sektorsövergripande statligt ämbetsverk, som svarar för att de statliga tjänsterna är tillgängliga i landskapet Åland på samma sätt som inom rikets övriga områden. Detta anses bäst ske genom att en ny separat lag om Statens ämbetsverk på Åland stiftas om ställningen för, uppgifterna och ledningen vid Statens ämbetsverk på Åland.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Europeiska förvaltningssystem och strukturer för statsförvaltningen under statsrådet

De europeiska offentliga förvaltningarna och förvaltningssystemen varierar mycket mellan olika stater. Variationen gäller i synnerhet den övergripande organisationen av den offentliga förvaltningen, det vill säga arbetsfördelningen och resursfördelningen mellan olika aktörer i staten, regionerna och kommunerna, men också arrangemangen inom varje statsförvaltningsstruktur – eller närmare bestämt inom statsförvaltningen under statsrådet. Den senaste förhållandevis övergripande utredningen som gjorts på finska och som också uttryckligen beskriver och jämför strukturerna inom statsförvaltningen är rapporten Eurooppalaiset hallintojärjestelmät vertailussa (presentationsblad på svenska, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79593>), som publicerades i september 2016. I rapporten granskas förvaltningssystemen i åtta EU-länder i sin helhet och i närmare detalj ämbetsverksstrukturen under stadsrådsnivån i varje land.

Till de grundläggande strukturerna är Finland i likhet med de övriga nordiska länderna en decentraliserad enhetsstat med bland annat en stark kommunsektor. I praktiken är skillnaderna mellan de nordiska förvaltningsorganisationerna ändå ganska stora och Finland skiljer sig på många sätt från de skandinaviska länderna. Ett genomskärande drag i Finlands modell är att förvaltningens strukturer och verksamhet oftare regleras genom lag än i de övriga nordiska länderna. Detta gäller både stora och små saker. Till exempel bestäms indelningen i ministerier i Finland genom en lag om statsrådet, i Sverige genom förordning och i Norge genom beslut av regeringen.

Den finländska förvaltningens rättsliga ställning, som är starkare än i de övriga länderna, innebär dock inte att det inte sker några förändringar. Tvärtom måste man konstatera att förvaltningsreformernas frekvens och deras omfattning har varit lika stor som, om inte större än i jämförelseländerna, både inom statsförvaltningen och inom den kommunala sektorn. Förvaltningspolitiken har spelat en viktig roll i de finska regeringarnas program sedan 1987. Den svenska och den danska regeringen tar sällan ställning till förvaltningsfrågor i sina egna program. Endast i Norge har reformen av förvaltningen varit lika framträdande på den politiska agendan som i Finland.

Reformerna av den statliga regionförvaltningen i Finland 1997 och 2010 förändrade den statliga regionförvaltningens grundstruktur så att den avviker från de övriga nordiska länderna. I Sverige, Norge och Danmark är den regionala myndigheten för allmän förvaltning (länet eller motsvarande) med ett par undantag regionalt indelad på ett sätt som är förenligt med den regionala indelningen på självstyrande regional nivå. Det är dessutom anmärkningsvärt och avvikande från andra länder att det i Finland finns två olika i lag fastställda tväradministrativa statliga regionförvaltningsmyndigheter, regionförvaltningsverken (6) och NTM-centralerna (15), som regionalt inte är helt lika indelade, även om de i sig har bildats med samma grundindelningar på basis av indelningen i landskap och välfärdsområden. Även den medvetna strävan efter och principen om delning av statliga myndighetsuppgifter (regionförvaltningsverken) och statens utvecklingsuppgifter (NTM-centralerna) representerar ett annat sätt att tänka och organisera än i Finlands övriga jämförelseländer.

Även om skillnaderna mellan systemen därför är tydliga och lätta att påvisa, kan man samtidigt identifiera vissa trender och likheter mellan länderna. I rapporten från 2016 framhölls följande: antalet separata ämbetsverk har minskat avsevärt i alla granskningsländer, den statliga lokala och regionala förvaltningen befinner sig i en stark förändring, i de statliga reformerna är trenden

att övergå från självständiga statliga lokala och regionala myndigheter till nationella myndigheter som själva bestämmer över sin egen lokala och regionala organisation, och indelningen av ministerier och sektorer styr ämbetsverksstrukturen kraftigt, vilket innebär att de sektorsövergripande organen är undantag. Ministerierna är också i de flesta fall mycket starka och självständiga aktörer och de administrativa strukturerna är kraftigt avgränsade: ämbetsverken står i förbindelse med sitt eget ministerium. I denna granskning utgör Sverige visserligen ett slags undantag, eftersom regeringen i Sverige i första hand agerar kollektivt och alla ministerier sedan 1997 åtminstone formellt sett är en enda myndighet.

En organisationslösning som påminner om den som valts i denna regeringsproposition kan inte identifieras i andra länder. Vissa enskilda drag, såsom att samla uppgifter i större ämbetsverksenheter, utnyttja nationell behörighet vid organiseringen, modellen med en myndighet för statlig regionförvaltning överensstämmer förvisso med den genomförandemodell som valts i denna regeringsproposition. En av de tydligaste skillnaderna är den finländska modellen för sektorsövergripande organisation – särskilt när det gäller ett nationellt organ som därmed identifieras såsom hörande till centralförvaltningen. I jämförelseländerna är organisationen mycket strikt baserad på administrativa gränser och det finns inte många sektorsövergripande organ förutom i den statliga regionförvaltningen och i synnerhet i de nordiska länderna.

För att fördjupa och konkretisera jämförelsen presenteras i det följande några centrala nyckeltal och egenskaper i Finland och vissa jämförelseländer, särskilt i fråga om statsförvaltningens strukturer som lyder under statsrådet.

I Finland består förvaltningen under statsrådet för närvarande av 104 resultatstyrda ämbetsverk, av vilka 22 är ämbetsverk inom statens regionförvaltning (regionförvaltningsverken, NTM-centralerna och Statens ämbetsverk på Åland). Det totala antalet ämbetsverk har varit nedåtgående och ännu 2016 var antalet resultatstyrda ämbetsverk 205. Dessutom har statens verksamhet i stor utsträckning organiserats även i andra former än ämbetsverk: affärsverk, specialuppgiftsbolag, fonder utanför statsbudgeten och andra offentlighetsrättsliga inrättningar.

I Sverige bestod statsförvaltningen 2016 av fyra myndigheter som lyder under riksdagen, tre statliga affärsverk och 219 självständiga ämbetsverk som lyder under statsrådet. Dessa omfattar 21 länsstyrelser och 30 universitet/högskolor.

I Danmark fanns det 131 ämbetsverk 2016, och även fristående läroanstalter, universitet, kulturinstitutioner och den kyrkliga förvaltningen räknades in i de separata ämbetsverk som är underställda ministeriet.

Inom den estniska statsförvaltningen kan man skilja mellan fyra typer av myndigheter och organisationer: statliga ämbetsverk, oberoende ämbetsverk, offentliga institutioner och privaträttsliga institutioner. Till de statliga ämbetsverken räknas ministerierna (11), de statliga ämbetsverken (27), landskapen (15, som således ingår i statsförvaltningen) och andra (9). De har till uppgift att övervaka kommunernas verksamhet och samordna utvecklingen i området.

I Nederländerna inrättades under 1980- och 1990-talen ett stort antal oberoende ämbetsverk (agencies) som i allmänhet fick en viss uppgift. Under 2000-talet började man dock se kritiskt på de oberoende organen och antalet började minska. Parlamentets företrädare har till exempel ansett att de borde ha en tydligare helhetsbild av statsförvaltningen. Under 1990-talet och början av 2000-talet ökade därmed antalet ämbetsverk, men sedermera har det skett en tydlig nedgång i antalet.

I Storbritannien fanns det i mitten av 2010-talet cirka 350 ämbetsverk som löd under ministerierna. Sedan 1980-talet har utvecklingen av landets statsförvaltning kännetecknats av olika reformprogram, såsom privatisering, de så kallade verkställande ämbetsverk som inrättats med en klar distans till regeringen i enlighet med Next Step-reformen och Public Bodies Reform, vars syfte var att öka insynen och ansvarigheten i verksamheten.

Den portugisiska statsförvaltningen följer en fransk, napoleansk organisationskultur. Till den hör ett starkt weberiskt förvaltningssystem och en legalistisk förvaltningskultur. EU-medlemskapet 1986 var en viktig vattendelare mellan den här traditionen och reformerna även om reformerna i egentlig mening började få fart först i mitten av 1990-talet. Reformsträvandena ledde först till decentralisering och en stor mängd nya enheter skapades. I början av 2000-talet vände emellertid trenden i stort sett åt motsatt håll, och medan Portugal 2002 fortfarande hade 440 enheter utanför ministerierna, var dessa 2009 bara 250 till antalet.

I Kroatien finns det 20 ministerier och under dessa finns olika ämbetsverk. Efter självständigheten inrättades i samband med att grunderna för systemet byggdes upp rikligt med ämbetsverk inom alla sektorer för olika ändamål och utan en enhetlig rättslig referensram. Under 2000-talet har processen för EU-medlemskap varit en viktig faktor. De aktuella reformplanerna omfattar sammanslagningar av ämbetsverk, kvalitetsutveckling och effektivisering av verksamheten. Kroatien kan beskrivas som ett land som i mitten av 2010-talet var på väg mot en europeisk modell för offentlig förvaltning. De reformplaner som då var aktuella gällde bland annat en minskning av antalet statliga enheter och en harmonisering av den rättsliga regleringen av dem.

5.2.2 Organiseringsmodeller för de viktigaste sektorerna och uppgiftshelheterna i vissa jämförelseländer

I jämförelseländerna kan lösningarna granskas och jämföras med Finland, inte bara på nivån för de helheter som förvaltningssystemen utgör, utan också utifrån organiseringen av de viktigaste enskilda sektorerna eller uppgiftshelheterna.

5.2.2.1 Organisering av uppgifterna inom social- och hälsovården

Social- och hälsovårdens tillsynsuppgifter har organiserats på olika sätt i de olika nordiska länderna. I inget annat nordiskt land har uppgifterna inom tillsynen över miljöhälsovården och alkoholförvaltningens uppgifter organiserats i samband med tillsynen över social- och hälsovården. Dessutom har tillsynen över social- och hälsovården inte i något annat nordiskt land eller, enligt uppgift, i något annat land utanför Norden organiserats hos samma myndighet som tillsynen över andra sektorer. Om man enbart ser på uppgifter inom tillsynen över social- och hälsovården finns det också vissa likheter i organiseringen. Det finns inget sätt att organisera verksamheten som helt motsvarar det finländska systemet för tillsynsmyndigheter i något annat nordiskt land. Den norska modellen Statens Helsetilsyn – Fylkesmenn (county governor) påminner till grundprinciperna om lösningen med Valvira och regionförvaltningsverken i den nuvarande modellen i Finland. I Norge representerar Helsetilsynet den centrala myndigheten och de självständiga Fylkesmenn-ämbetsverken den regionala förvaltningen, som styrs av Helsetilsynet. Även de viktigaste utmaningarna i den modellen, en struktur med en central myndighet och regionförvaltning, med bland annat överlappande behörigheter, oklar uppgiftsfördelning samt en tillsynshelhet som består av flera självständiga myndigheter, påminner om utmaningarna i den nuvarande finländska modellen.

I Danmark har tillsynen över socialvården och hälso- och sjukvården differentierats. Sundhetsstyrelsen som ansvarar för tillsynen över hälso- och sjukvård har omfattande uppgifter som i Finland sköts av olika myndigheter (social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och

välfärd, Valvira och regionförvaltningsverken). Den allmänna styrningen av och tillsynen över socialvården sköts av socialstyrelsen, som är underställd social- och inrikesministeriet, men ansvaret för klagomålsärenden inom socialvården bärs av ämbetsverket för klagomålsärenden (Ankestyrelsen) som lyder under samma ministerium. I Danmark finns det ingen myndighet som sköter tillsynen över social- och hälsovården som motsvarar regionförvaltningsverken i Finland.

Den svenska Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är en mycket tydlig, både central och regional myndighet för tillsyn över social- och hälsovården. IVO är en enda myndighet med sex regionala avdelningar. Avdelningarna har egna nationella specialiseringsuppgifter som anges i verkets arbetsordning (t.ex. samordning av tillsynen över barn- och ungdomstjänsterna). IVO har till uppgift att utöver tillsynen över organisationer och yrkesutbildade personer bevilja organisationstillstånd för social- och hälsovården. Till IVO:s uppgifter hör dock inte sådana ärenden som Valvira har hand om i Finland och som gäller ansökan om yrkesrätt. Dessa behandlas av Socialstyrelsen i Sverige.

5.2.2.2 Organisering av uppgifterna inom tillsynen över arbetarskyddet

Tillsynen över arbetarskyddet har i Sverige, Norge och Danmark organiserats på ett liknande sätt, som skiljer sig från hur arbetarskyddsmyndigheten i Finland är organiserad. Till skillnad från i Finland har den myndighet som ansvarar för tillsynen över arbetarskyddet i de övriga nordiska länderna organiserats som ett separat ämbetsverk.

Sverige

I Sverige är Arbetsmiljöverket förvaltningsmyndighet för arbetarskyddsärenden. Verket är en självständig myndighet som är verksam i anslutning till arbetsdepartementet. Arbetsmiljöverket övervakar att arbetsmiljöreglerna följs på arbetsplatserna genom att genomföra arbetsplatsinspektioner och fatta nödvändiga beslut. Utöver centralbyrån har ämbetsverkets tillsynsavdelning regionala verksamhetsställen inom var och en av de fem regionerna.

Norge

Den norska arbetsinspektionen (Arbeidstilsynet) är ett statligt ämbetsverk som lyder under arbetsministeriet och som är inriktat på arbetarskydd. Arbeidstilsynet övervakar att arbetsmiljölagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den efterlevs. Utöver centralbyrån har tillsynsavdelningen 20 lokala enheter inom 4 olika områden.

Danmark

Den danska arbetsinspektionen (Arbejdstilsynet) är ett ämbetsverk som lyder under arbetsministeriet. Arbejdstilsynets huvuduppgifter är att utföra inspektioner inom företagen, att utarbeta regler för arbetarskyddet och att ge råd. Utöver centralbyrån har ämbetsverket tre regionala tillsynscentraler.

5.2.2.3 Organisering av miljörelaterade tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter

Organiseringen av de nordiska ländernas miljörelaterade tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter beskrivs i Nordiska ministerrådets publikation *Nordic Environmental Permitting Processes from 2023* (<https://pub.norden.org/temanord2023-522/index.html>). Allmänt taget kan man konstatera att behörigheten delas mellan kommunala och regionala eller riksomfattande myndigheter. I Sverige, såsom enligt den gällande lagen i Finland, är ansvaret för beslutsfattandet i

fråga om tillstånd avskilt från den efterföljande tillsynen eller verkställigheten av tillstånden. I Danmark, Norge och Island hör tillsynen och verkställigheten i fråga om tillståndspliktig verksamhet i regel till tillståndsmyndigheten.

I Sverige har länsstyrelserna ett allmänt ansvar i miljöfrågor, och de regionala tillståndsmyndigheterna (Miljöprövningsdelegationerna) fungerar som tillståndsmyndigheter i fråga om miljöfarlig verksamhet. Kommunerna fungerar i viss mån som beslutsfattare enligt miljölagen. Mark- och miljödomstolarna fungerar som tillståndsmyndigheter för anläggningar och verksamheter som anses medföra betydande miljökonsekvenser samt för vattenverksamhet. Även nationella myndigheter, såsom Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, har behörighet att fatta miljörelaterade beslut. De nationella ämbetsverken kan ge andra myndigheter allmänna riktlinjer och rekommendationer om tillsyn och genomförande. Den egentliga tillsyn och den verkställighet som riktas mot tillståndshavarna hör dock till de regionala eller lokala myndigheterna.

Den danska miljöförvaltningsmyndigheten (Miljøstyrelsen) beslutar om tillstånd för de mest komplexa industrianläggningarna och industriverksamheterna. Övriga tillståndsmyndigheter och MKB-myndigheter är i regel kommunstyrelsen eller kommunen. Samma myndighet som har beviljat ett tillstånd, det vill säga kommunen eller miljöförvaltningsmyndigheten, ansvarar för tillsynen och verkställigheten. Miljöförvaltningsmyndigheten bereder för ministrarnas godkännande lagstadgade bestämmelser och föreskrifter.

I Norge är det till stor del miljöcentralen (Miljødirektoratet) och landshövdingen (statsforvalteren) som ansvarar för förvaltningen av föroreningsbekämpningen, även om kommunerna också har vissa uppgifter. Tillstånd enligt lagen om bekämpning av förorening beviljas i allmänhet av miljöcentralen, även om landshövdingen har delegerats behörigheten för verksamhet som har regional eller lokal betydelse. MKB-förfarandet ingår i planläggnings- eller tillståndsförfarandet. Tillstånds- och verkställighetsmyndigheten i Norge är samma myndighet som beviljade tillståndet, men i vissa fall övervakas verksamhetsutövarna av landshövdingen. Landshövdingen övervakar också de kommunala myndigheterna inom de områden där kommunerna har tillsyns- och verkställighetsbefogenheter.

I Island är ansvaret för tillsynen och verkställigheten av miljölagstiftningen fördelad på central och lokal nivå. Nationellt behöriga myndigheter är till exempel miljöcentralen, livsmedels- och veterinärverket och energimyndigheten. Till den lokala nivån hör kommunerna samt kommunernas organ och kommittéer. Tillsynen och verkställigheten i fråga om tillståndspliktig verksamhet hör i regel till tillståndsmyndigheten.

5.2.2.4 Organisering av livskraftsuppgifter

System för företagstjänster

I arbets- och näringsministeriets publikationsserie har publicerats utredningsrapporten Företagstjänster 2024+ (Företag 2022:21), där man bland annat har undersökt de administrativa strukturerna i de danska och svenska systemen för företagstjänster.

Enligt rapporten genomfördes en större reform av företagstjänster i Danmark 2018, eftersom det fanns stor överlappning mellan lokala, regionala och statliga företagstjänster i det tidigare systemet. Från tidigare tre nivåer gick man över till en modell med två nivåer som är uppdelad på en nationell centraliserad tjänst och en regional tjänst. Förändringen var betydande eftersom man från 79 kommunala och fem regionala verksamhetsställen gick över till sex centrala verksamhetsställen och till beslutsfattande på nationell nivå. Kommunerna har alltså inte separata företagstjänster, men kommunernas egna mål har lett till att tjänsterna inte har upphört helt och

hållet. Det är anmärkningsvärt att kommunerna inte heller får ha egna digitala företagstjänster på nätet, utan dessa tillhandahålls centralt. Däremot finansierar kommunerna regionala tjänster och tillhandahåller företagspecifika rådgivningstjänster. Syftet med reformen var att koncentrera resurserna och minska överlappningen genom att flytta personal från kommunerna till regional nivå. De regionala tjänsterna tillhandahåller rådgivning både på distans och på kontor och har experter inom olika sektorer, till exempel försäljning och internationalisering.

I Danmark styrs helheten av företagstjänster av en nationell direktion (board), där alla aktörer är representerade. Utöver för företagen finns där företrädare för kommuner, regioner och företagsorganisationer. Ordföranden är dock alltid en företrädare för företagen. Direktionen styr finansieringen genom program för vilka fokusområdena också fastställs vid direktionsens månatliga möten. I temana i programmen tar direktionen hänsyn till regionala och lokala behov och beslutar också om kriterier för tillträde. Hälften av finansieringen går till huvudstadsregionen Köpenhamn, där också hälften av landets befolkning bor. I reformen av företagstjänster överfördes styrningen av EU-finansieringen till direktionen. I EU-finansieringen tillämpas större begränsningar när det gäller överföring till olika programområden. Ministerierna deltar som förslagsställare, men har ingen rösträtt. Modellen är alltså företagsinriktad. Utöver med finansiering stöds företagen också med skatteförmåner som inte behöver sökas separat. De flesta företagstjänster är avgiftsfria. Utmaningarna när det gäller företagstjänster är att bara sex procent av företagen använder dem och att de små och medelstora industriföretagen dominerar i detta avseende. Dessutom går en stor del av stödet till företag som redan tidigare har använt tjänsterna. Bedömningen av programmets ändamålsenlighet ligger inte heller på en bra nivå, eftersom ett enhetligt rapporteringssystem och enhetliga rapporteringskriterier inte används. Innehållet i de företagstjänster som tillhandahålls av staten och kommunerna är starkt reglerat i den omorganisering av företagstjänsterna som nu görs. Skillnaden jämfört med Finland är att kommunerna inte är självständiga aktörer i sitt utbud, utan deras verksamhet i fråga om utbudet av företagstjänster är noggrant definierad. De får till exempel inte ha egna digitala företagstjänster och rådgivningstjänsterna är koncentrerade till regionala serviceställen.

Företagstjänsterna i Sverige är, liksom i Finland, uppdelade på nationell, regional och lokal nivå. Business Sweden, som motsvarar Finlands Business Finland, samarbetar med aderton regionala Team Sweden-organisationer som tillhandahåller rådgivningstjänster och andra tjänster. Business Sweden samarbetar också med de regionala investeringsfrämjande byråerna (IPA). Alla de aderton regionala Teamen har sina egna utvecklingsprogram. Till exempel har organisationen i Skåne, i sydligaste Sverige, tolv olika temaprogram från ren teknik till informations- och kommunikationsteknik.

Arbetskraftsservice

Ansvar för att ordna offentlig arbetskraftsservice övergår vid ingången till 2025 från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna. Regeringens proposition om omorganisering av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen (RP 207/2022 rd) innehåller också ändringar i UF-centrets uppgifter. I den ovannämnda regeringspropositionen behandlas i avsnitt 5.2 utländsk lagstiftning om arbetskraftsservice och andra metoder som används utomlands.

5.2.2.5 Organisering av trafikuppgifter

I Sverige ägs vägnätet av trafikverket, som också ansvarar för planeringen, byggandet och underhållet. Verket svarar också för utvecklandet av trafiksäkerheten och för trafikledningcentralerna.

I Norge, Danmark och Estland ägs vägnätet av vägverket, som också ansvarar för planeringen, byggandet och underhållet. I Norge har dock förvaltningen av många vägar genom partnerskapsmodellen Public Private Partnership lagts ut på entreprenad till privata företag för fastslagna perioder på några årtionden. I Danmark förvaltas vissa broar samt Öresunds motor- och järnväg av statligt ägda bolag som en del av ett bolagsarrangemang med flera nivåer.

I Nederländerna är förvaltningen av vägnätet uppdelad i fyra nivåer: de flesta motor- och expressvägarna förvaltas av transportverket (Rijkswaterstaat). Andra riksvägar och vissa motorvägar förvaltas av landskapen. Vägnätet på lägre nivå förvaltas av kommunerna.

I England ägs vägnätet på högre nivå av ett statsägt bolag (Highways England), som också ansvarar för planeringen, byggandet och underhållet. Bolaget ansvarar bland annat för driften och underhållet av strategiskt viktiga motorvägar samt för vägtrafikledning. De offentliga vägarna på lägre nivå förvaltas huvudsakligen av landskapen.

I Portugal ägs, planeras, byggs och underhålls vägnätet av ett statsägt bolag (Infraestruturas de Portugal) genom ett koncessionsavtal som löper ut 2099. Bolaget har också till uppgift att styra trafiken. Företaget har lagt ut en del av sina underhålls- och utvecklingsuppgifter på entreprenad till privata företag genom långa partnerskapsavtal. En del av vägnätet är direkt underställt staten eller de lokala myndigheterna.

5.2.2.6 Organisering av landsbygdsuppgifterna

EU-lagstiftningen anger de uppgifter och skyldigheter som ska skötas i fråga om stöd som finansieras av EU samt de organ som medlemsstaterna ska utse. Varje medlemsstat ordnar genomförandet i enlighet med sitt eget förvaltningssystem så att kraven i EU-rättsakterna uppfylls. På grund av detta varierar organiseringen av uppgifter mellan de olika EU-länderna. I vissa av EU:s medlemsländer är förvaltningssystemet mer decentraliserat, till exempel i Frankrike, Tyskland och Polen, medan en del av medlemsländerna har ett mer centraliserat förvaltningssystem, till exempel Danmark och Estland. Europeiska kommissionen och EU:s revisionsrätt övervakar att det inte finns några brister i medlemsstaternas förvaltnings- och tillsynssystem. Om brister uppdagas kan de medföra finansiella korrigeringar.

Varje medlemsstat har utarbetat sin egen strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken. På grundval av behoven fastställer medlemsstaten utvecklingsmål, väljer motsvarande åtgärder och fastställer finansieringen. De planer för den gemensamma jordbrukspolitiken som offentliggjorts av de olika medlemsstaterna finns samlade på denna adress: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-strategic-plans_en. I strategiplanerna finns också information om de verkställande myndigheterna och andra aktörer.

I Sverige ansvarar jordbruksverket för de uppgifter enligt planen för den gemensamma jordbrukspolitiken som hör till förvaltnings- och utbetalningsmyndigheten. Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet inom jordbruk, fiske och landsbygd. I Sverige är de 21 länsstyrelserna regionala tillsynsmyndigheter. Till länsstyrelsernas uppgifter hör bland annat livsmedelstillsyn, djurens välbefinnande och allmänna veterinärfrågor, jordbruk och landsbygden, tillsyn över veterinärernas verksamhet, ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar samt fiske. Under den nya finansieringsperioden har genomförandeuppgifterna för landsbygdsutveckling överförts till regionerna i Sverige. Även länsstyrelserna har dock fortfarande vissa uppgifter för landsbygdsutveckling.

I Danmark sköts utbetalningsuppgifterna av jordbruksverket, som är underställt ministeriet för livsmedel, jordbruk och fiskeri. Under ministeriet finns även veterinärmedicinska verket, livsmedelsverket och fiskeriverket. Verken utför bland annat tillsynsuppgifter inom sina respektive sektorer. Danmark har en mycket centraliserad genomförandemodell.

Förvaltningsmyndigheten för planen för den gemensamma jordbrukspolitiken i Estland är landsbygdsministeriet. Uppgifterna för utbetalningsverket enligt planen sköts av Estlands nämnd för jordbruksregister och information (PRIA). Förvaltningssystemet i Estland är centraliserat.

6 Remissvar

7 Specialmotivering

7.1 Lag om Tillstånds- och tillsynsverket

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Ställning och verksamhetsidé. Avsikten med bestämmelsen är att beskriva Tillstånds- och tillsynsverkets, nedan verket, administrativa ställning inom det statliga myndighetssystemet som en helhet. I paragrafen föreskrivs det dessutom om verkets verksamhetsidé på ett sätt som ger uttryck för verkets grundläggande uppgift på ett allmänt plan och anger syftet med verket.

Enligt paragrafen kommer verket enligt den indelning i statliga central-, region- och lokalförvaltningsmyndigheter som framgår av grundlagens 119 § 1 mom. att höra till statens centralförvaltning. Verket ska inrättas som en rikstäckande och sektorsövergripande statlig centralförvaltningsmyndighet som genom sin verksamhet tryggar de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten i regionerna och bevakar allmänintresset genom att sköta verkställighets-, styrnings-, tillstånds-, registrerings- och tillsynsuppgifter i fråga om efterlevnaden av lagstiftningen. De uppgifter som omfattas av verkets verksamhetsidé bestäms enligt speciallagstiftning, vilket innebär att verket svarar för uppgifterna och därmed för bevakning av allmänintresset endast enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Verkets uppgifter har i många avseenden samband med tryggandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten. Det är huvudsakligen fråga om styrning och tillsyn av såväl offentliga som privata aktörer för att säkerställa att kunderna och medborgarna i sina olika roller får åtnjuta de rättigheter som tillkommer dem, och å andra sidan att aktörerna fullgör sina lagstadgade skyldigheter. En stor del av verkets uppgifter har anknytning till de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom de har ett samband till exempel med tryggandet av jämlikheten enligt grundlagens 6 §, de kulturella rättigheterna enligt grundlagens 16 §, rätten till eget språk och egen kultur enligt grundlagens 17 §, näringsfriheten och rätten till arbete enligt grundlagens 18 §, rätten till social trygghet enligt grundlagens 19 § samt ansvaret för miljön enligt grundlagens 20 §. Verket ska enligt vad som föreslås också tilldelas uppgifter som har samband med bevakningen av allmänintresset. Det centrala syftet med verket är att vara en sektorsövergripande aktör som kan verkställa och samordna olika ansvarsområdens verksamhet på ett sätt som producerar mervärde. Verket har trots sin riksfattande behörighet en central roll när det gäller skötseln av statens förvaltningsuppgifter i regionerna, och verkets kontakter med livskraftscentralerna, andra statliga myndigheter, välfärdsområdena och kommunerna samt näringslivet och samhällsaktiviteten är direkta och ömsesidiga.

Enligt paragrafen är verkets verksamhetsidé att arbeta kundorienterat och tväradministrativt och att utnyttja multiprofessionell sakkunskap i arbetet. Till verket hänförs uppgifter från flera olika förvaltningsområden. Avsikten är att verkets struktur ska stödja en översyn av arbetsformerna och en smidig anpassning av dessa till de förändringar som sker inom verkets ansvarsområden. I ledningen av verket anläggs en ny infallsvinkel när det gäller kommunikationen mellan ansvarsområdena och att producera mervärde både för kunderna och för samhället genom att skapa sektorsövergripande arbetsmodeller, vilka gör det möjligt att i rätt tid beakta de utmaningar som en föränderlig verksamhetsmiljö ställer. Det finns skäl att införa denna arbetsform såväl i verkets riksomfattande som i dess regionala verksamhet.

Avsikten med verkets styrning och tillsyn är att proaktivt, interaktivt och jämlikt säkerställa kundernas rättigheter inom de ansvarsområden som är föremål för tillsynen samt att se till att tjänsteproducenternas skyldigheter fullgörs. Organiseringen av verkets verksamhet ska planeras och genomföras på ett kundorienterat sätt så att verkets servicemodeller och servicekultur samt arbetsmetoder anpassas till kundernas behov. Centrala element i kundorienteringen är dessutom ett nätverksbaserat samarbete med kunderna, lättillgänglighet, samserviceprincipen och öppetiderna, men också att verket har förmåga att effektivt sköta sina interna uppgifter med optimala stödmodeller. Kundorienteringen har ett viktigt samband med verkets funktionella genomslag på det sättet att en verksamhet som vad gäller prioriteringarna och genomförandemetoderna är modern och flexibel samt anpassningsbar till kundprofiler och samhällsförhållanden också kan eftersträva maximalt genomslag. Verket ska som en samlande kraft för laglighetsövervakningen vara en opartisk och stark garant för rättsstaten samt genomföra tillsynen utifrån de rättsprinciper som framgår av förvaltningslagen (434/2003).

2 §. Verksamhetsområde. Enligt paragrafen är verkets verksamhetsområde hela landet, om inte något annat särskilt föreskrivs. Verket är ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar även landskapet Åland. Verket har behörighet också på Åland i de frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelser om de uppgifter som hör till rikets behörighet finns i speciallagstiftning. Dessa uppgifter sköts i landskapet Åland av de riksmyndigheter för vilka uppgiften föreskrivits. Myndigheter verksamma på Åland är statens ämbetsverk på Åland samt vissa andra myndigheter såsom Tullen och Gränsbevakningsväsendet.

3 §. Ansvarsområden och uppgifter. I paragrafen föreslås bestämmelser om de ansvarsområden i anslutning till vilka verket sköter uppgifter. Uppgifterna och deras närmare innehåll bestäms på basis av uttrycklig materiell lagstiftning och i den bestämmelse som föreslås nu anges uppgifterna i korthet. I paragrafen har man dock strävat efter att beskriva verkets huvudsakliga uppgiftsområden och det huvudsakliga innehållet i dessa. I bestämmelsen nämns inte verkets alla uppgifter ens inom de uppgiftsområden som nämns separat, men avsikten är att lagen ska förmedla en tillräckligt exakt uppfattning om de uppgifter som är centrala med tanke på verkets konstitutionella ställning.

Enligt 1 mom. har verket följande ansvarsområden: 1) ansvarsområdet för social- och hälsovård, 2) ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur, 3) ansvarsområdet för miljö, 4) ansvarsområdet för arbetarskydd och 5) ansvarsområdet för räddningsväsende och beredskap. Uppgifterna inom ansvarsområdet för social- och hälsovård består av de tillstånds-, registrerings-, styrnings-, tillsyns-, beredskaps- och finansieringsuppgifter inom social- och hälsovården som sköts av regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt av de uppgifter som den myndighet där ändring söks som föreskrivs för verket i socialvårdslagstiftningen. Utöver social- och hälsovårdens uppgifter omfattar ansvarsområdet tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter enligt hälsoskyddslagen och tobakslagen, alkoholförvaltningens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter enligt alkohollagen samt tillsynen över ordnandet av medlingstjänster och över skyddshemsverksamheten. Till ansvarsområdet

hör dessutom den i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) avsedda uppgiften att övervaka och främja överensstämmelsen med kraven för de informationssystem och välbefinnandeapplikationer som används vid behandlingen av kunduppgifter samt den i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019) avsedda uppgiften att övervaka driftmiljöer för sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården. Inom ansvarsområdet för social- och hälsovård sköts också de uppgifter som föreskrivs för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i lagen om assisterad befruktning och adoptionslagen.

Till uppgifterna inom ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur hör regionförvaltningsverkens tillstånds-, tillsyns-, styrnings- och finansieringsuppgifter inom utbildnings-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet, begravningsväsendet samt småbarnspedagogiken samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens tillsyns- och styrningsuppgifter inom småbarnspedagogiken. När det gäller småbarnspedagogiken, undervisningen och utbildningen är en av ansvarsområdets viktigaste uppgifter att vara den myndighet där ändring söks i vissa ärenden enligt utbildningslagstiftningen. Andra centrala uppgifter i anslutning till tillgodoseendet av rättsskyddet är behandling av klagomål i anslutning till undervisning och utbildning samt behandling av klagomål i anslutning till småbarnspedagogik och tillsynsuppgifter inom småbarnspedagogiken.

Uppgifterna inom ansvarsområdet för miljö består av de uppgifter som har sköts av regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna i enlighet med miljöskyddslagen, vattenlagen, avfallslagen, naturvårdslagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, lagen om områdesanvändning, marktäcktslagen, bygglagen, lagen om skyddande av byggnadsarvet och vissa andra lagar som gäller miljön. Med vissa andra lagar som gäller miljön avses till exempel lagen om avhjälpande av vissa miljöskador, lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden och lagen om stödjande av sanering av förorenade områden, som i regel innehåller processuella bestämmelser. De tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som avses i dessa lagar är i huvudsak miljöskyddsuppgifter, myndighetsuppgifter i anslutning till skyddet av den biologiska mångfalden samt ersättningsärenden, tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt vattenlagen, uppgifter i anslutning till förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB), övervakning och styrning av områdesanvändningen samt styrning av byggandet och byggnadsskydd, vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och uppföljning av vattendragens tillstånd, samordning av klimatåtgärder, uppgifter enligt avfallslagen samt andra specialiseringsuppgifter inom miljöministeriets ansvarsområde. Verket ska också sköta de uppgifter i anslutning till bevakningen av allmänintresset som grundar sig på miljölagstiftningen.

Centrala uppgifter inom ansvarsområdet för arbetarskydd är tillsyn över och utvecklande av arbetarskyddet samt produkttillsyn över produkter som är avsedda för arbetsbruk. Uppgifterna inom ansvarsområdet för arbetarskydd består av regionförvaltningsverkens nuvarande arbetarskyddsuppgifter. Centrala uppgifter är tillsynen, styrningen, rådgivningen och utvecklingen av arbetarskyddet samt produkttillsynen över maskiner, anordningar och personlig skyddsutrustning som är avsedda för arbetsbruk. Till uppgifterna hör även vissa tillstånd och beslut om erkännande av examina.

Inom ansvarsområdet för räddningsväsende och beredskap är det fråga om uppgifter som i enlighet med den gällande räddningslagen, lagen om ordnande av räddningsväsendet, lagen om välfärdsområden, lagen om brandskyddsfonden, statsrådets förordning om räddningsväsendet och republikens presidents förordning om livräddningsmedalj har sköts vid regionförvaltningsverken. I de uppgifter som hör till räddningsväsendets verksamhetsområde ingår tillsyn över räddningsväsendet samt över tillgången och nivån på tjänster inom räddningsväsendet både på

eget initiativ och utifrån klagomål. Till uppgifterna hör att bereda en årlig expertbedömning för att välfärdsområdesvis bedöma tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå och finansieringsnivå. Till uppgifterna hör också att övervaka att servicenivån för ett välfärdsområdes räddningsväsende är tillräcklig. Till uppgifterna hör att administrera och styra flygspaningar efter skogsbränder och övervaka genomförandet av externa räddningsplaner och övningar. Räddningsväsendets verksamhetsområde kan på framställning av det behöriga ministeriet eller välfärdsområdets räddningsmyndighet förordna ledningen och annan specialpersonal inom befolkningsskyddet att delta i befolkningsskyddsutbildning som Räddningsinstitutet ordnar. Till uppgifterna hör att ta emot tillsynsplaner enligt räddningslagen, i vilka det ska anges de brandsyner som ska förrättas och andra tillsynsåtgärder som ska vidtas samt beskrivas hur genomförandet av tillsynsplanen bedöms. Inrikesministeriet ska leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i räddningslagen föreskrivs för inrikesministeriet. Räddningsväsendets verksamhetsområde ska stödja inrikesministeriet i de uppgifter som nämns ovan. Dessutom ska verket stödja inrikesministeriet i ordnandet av den riksomfattande lägesbildsverksamheten inom räddningsväsendet. Det är ändamålsenligt att till det nya verket också överföra regionförvaltningsverkens uppgifter i anslutning till statsunderstöd till räddningsväsendet och de uppgifter som följer av lagen om brandskyddsfonden samt uppgifter i anslutning till beviljande av livräddningsmedaljer.

Till uppgifterna inom ansvarsområdet för räddningsväsende och beredskap hör också att organisera det regionala beredskapssamarbetet samt att främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen. Med avvikelse från andra ansvarsområden och deras uppgifter föreskrivs det om organiseringen av det regionala beredskapssamarbetet i 14 § i propositionen och om främjandet av säkerhetsplaneringen i det föreslagna 3 § 1 mom., eftersom bestämmelser om dessa uppgifter för närvarande finns i lagen om regionförvaltningsverken och inte i substanslagstiftningen. Uppgiften att främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen motsvarar regionförvaltningsverkets uppgift enligt 4 § 2 mom. 3 punkten i den gällande lagen om regionförvaltningsverken. Främjandet av säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen handlar inte direkt om beredskap utan om säkerhet i vardagen och främjande av säkerheten. Säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen kan omfatta förebyggande av skadegörelse, säkerheten vid köpcentrum och annan motsvarande planering.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan verket också ha andra uppgifter enligt vad som särskilt föreskrivs. Bestämmelsen ska avse särskilda rättssäkerhets-, tillstånds-, registrerings- och tillsynsuppgifter som överförs till verket inom andra uppgiftsområden än de som avses i 1 mom., såsom nämnda uppgifter som hör till justitieministeriets, inrikesministeriets, finansministeriets, undervisnings- och kulturministeriets och arbets- och näringsministeriets förvaltningsområden. Sådana uppgifter är till exempel vissa uppgifter i anslutning till näringsstillsyn, tillsynsuppgifter inom sysselsättningsområdena, uppgifter som gäller valärenden, samfundsrättsligt minoritetsskydd och deponeringar, men också tillsynen över att den i 2 b kap. i upphovsrättslagen avsedda informations- och redovisningsskyldigheten i anslutning till ersättning för vidareförsäljning fullgörs. En viktig grupp av uppgifter som omfattas av verkets laglighetstillsyn är de uppgifter i anslutning till klagomål som hör till verket. Verkets behörighet att behandla klagomål är dels baserad på de uppgifter som föreskrivits för verket när det gäller att övervaka en viss verksamhet eller ett visst ansvarsområde, dels på den allmänna behörighet verket har när det gäller att pröva klagomål som gäller det ansvarsområdet i enlighet med 10 § i kommunallagen (410/2015) och 11 § i lagen om välfärdsområden (611/2021). Dessutom kan verket ha andra uppgifter som anknyter till dess ansvarsområde och vid anvisandet och resursfördelningen av dessa uppgifter ska bestämmelserna i denna lag iakttas. De uppgifter som föreskrivs för verket ska vara förenliga med verkets verksamhetsidé enligt 1 §.

2 kap. Organisation

4 §. Organisationen. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för verkets interna organisation samt om de begränsningar i ordnandet av verksamheten som beror på vissa uppgifters särdrag. De grunder för organisationen som anges i lagen skapar ramar för organiseringen av verket. Grunden för organiseringen av verksamheten vid verket är att verket enligt 1 mom. för skötseln av sina uppgifter är indelat i avdelningar. Vid verket kan det enligt förslaget också finnas verksamhetsenheter som inte hör till någon avdelning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om avdelningarna i lagen, medan bestämmelser om verksamhetsenheterna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Avdelningarna och de verksamhetsenheter som eventuellt senare inrättas genom förordning är i hierarkiskt hänseende parallella strukturer, men avdelningarna har enligt förslaget i administrativt hänseende en annorlunda och mera självständig ställning än verksamhetsenheterna, vilket framgår bland annat när det gäller bestämmelserna om generaldirektörens beslutanderätt och utnämningbefogenhet. Avdelningarna ska bildas så att de motsvarar verkets ansvarsområden enligt 3 §. Vid behov kan verkets övriga uppgifter organiseras vid verksamhetsenheterna.

Avsikten är att avdelningarna och verksamhetsenheterna ska vara strukturer som byggs upp för att sköta uppgiftshelheter i hela landet och det ska alltså inte finnas sådana separata regionala strukturer eller strukturer enligt någon annan indelning som definieras på författningsnivå. I avdelningarnas och verksamhetsenheternas arbetsordningar kan verksamheten emellertid vid behov organiseras både funktionellt och regionalt. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det sålunda att avdelningarna och verksamhetsenheterna kan ha funktionella och regionala enheter enligt vad som bestäms i deras arbetsordning.

De funktionella riksomfattande enheternas uppgifter ska basera sig på substantiella riksomfattande och enhetliga uppgiftshelheter. Deras uppgifter kan också basera sig till exempel på en viss tillsynsfunktion eller specialisering eller på en process eller ett visst verksamhetsområde, till exempel kundförhållanden. Personer som arbetar i dessa enheter ska i personaladministrativt avseende höra till enheten, oberoende av sin geografiska placering och på basis av de uppgifter som de ålagts, vilket innebär att en enhets personal kan bestå av tjänstemän som är placerade på olika håll i landet. Det finns skäl att granska enhetsstrukturen så att processer som är organiskt sammankopplade med varandra inte spjälks upp. Organiseringen ska i stället stödja utförandet av uppgifterna på ett sätt som leder till resultat och ger genomslag samt interna synergieffekter.

Vid en avdelning kan det å andra sidan vid behov inrättas också regionala enheter för skötsel av sådana uppgifter som förutsätter regional närvaro och särskild regionkännedom. Det kan till exempel vara fråga om tillsyn som genomförs hos en kund samt om annan verksamhet som förutsätter regional närvaro och rimliga avstånd. I dessa fall måste den regionala organiseringen vara nödvändig för att ordna verksamheten på ett kostnadseffektivt, genomslagskraftigt och kundorienterat sätt. Också de regionala uppgifterna ska i första hand betraktas utifrån arbetsfördelningen, mot bakgrund av den rikstäckande verksamheten. Personalen ska enligt förslaget placeras vid dessa enheter utifrån boningsorten och deras uppgifter ska bestämmas så att den regionala verksamheten kan skötas sakkunnigt och kostnadseffektivt. Verkets tjänstemän har alltid riksomfattande behörighet oberoende av den interna enhetsindelningen.

Besluten om enheterna ska baseras på arbetsordningarna för avdelningarna och verksamhetsenheterna, utifrån verksamhetens art och behov. Avsikten är att genom strukturen stödja verksamhetens genomslag och ledningens enhetlighet på riksnivå, den regionala synligheten och interaktiviteten samt utvecklingen av verkets verksamhetsnätverk så att det på sikt motsvarar de föränderliga funktionella behoven. Avsikten är vidare att främja ett flexibelt utnyttjande av sakkunskapen, resurserna och nätverket av verksamhetsställen på riksplanet.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om avdelningarna vid verket. Till verkets organisation ska enligt förslaget höra sex avdelningar vars uppgifter motsvarar fem av verkets ansvarsområden enligt 3 § 1 mom. 1–5 punkten i lagen. Vid verket finns dessutom en förvaltningsavdelning som i huvudsak sköter uppgifter i anslutning till verkets interna förvaltning. Verkets interna förvaltning ska producera förvaltnings- och utvecklingstjänster som är gemensamma för hela verket. Till de gemensamma förvaltnings- och utvecklingstjänsterna hör exempelvis verkets personal-, ekonomi-, dokument-, informations-, lokal-, utvecklings- och kommunikationstjänster samt allmänna administrativa tjänster. Förvaltningsavdelningen ska till exempel inte producera kommunikationstjänster för arbetarskyddsavdelningen, som även i fortsättningen självständigt svarar för sin kommunikation på motsvarande sätt som för närvarande. Till den del förvaltningsavdelningen inte producerar tjänster för avdelningarna ska bestämmelser om detta utfärdas separat genom förordning av statsrådet. Förvaltningsavdelningen kan också sköta uppgifter som på grund av sin natur inte sköts av andra avdelningar. Sådana uppgifter är bland annat uppgifter inom finansministeriets ansvarsområde, andra uppgifter inom justitieministeriets ansvarsområde än sådana som hänför sig till vattenlagen, adoptionslagen och lagen om assisterad befruktning, uppgifter inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde och uppgifter inom inrikesministeriets ansvarsområde som gäller övervakning av penningtvätt. Förvaltningsavdelningen svarar för verkets allmänna beredskap enligt beredskapslagen och för verkets beredskapsuppgifter, men också för verkets riskhanterings- och säkerhetsfrågor. Redan i nuläget har åtminstone ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland haft en beredskapschef som har skött verkets beredskapsärenden.

I 3 mom. föreskrivs det om de krav som gäller organiseringen av ansvarsområdet för arbetarskydd. På organiseringen av arbetarskyddsförvaltningen vid verket ska bestämmelserna i lagen om arbetarskyddsförvaltningen (16/1993) iakttas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska arbetarskyddsavdelningen vara oberoende vid skötseln av arbetarskyddsuppgifter. Verksamheten ska enligt förslaget organiseras så att oberoendet och opartiskheten tryggas i fråga om tillsynsuppgifterna inom arbetarskyddet. Avdelningen får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av uppgifterna inom tillsynen över arbetarskyddet. Motsvarande reglering gäller redan för närvarande enligt den gällande lagen om regionförvaltningsverken. Arbetarskyddets oberoende status är baserad på den av internationella arbetsorganisationens (ILO) allmänna konferens år 1947 antagna konvention angående yrkesinspektionen inom industri och handel (konvention nr 81) som ratificerats av Finland (FördrS 44/1949), och i synnerhet dess artiklar 3, 4 och 6. Arbetarskyddets oberoende ska beaktas i verkets verksamhet och organiseringen av dess uppgifter. I 3 mom. föreskrivs det också om miljöavdelningens oberoende när den sköter tillstånds- och tillsynsuppgifter. Verksamheten vid dessa avdelningar ska organiseras så att oberoendet och opartiskheten i dessa uppgifter tryggas, och avdelningarna får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av uppgifterna.

I 4 mom. föreskrivs det att den avdelning vid verket som sköter de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten ska ha en enhet som bevakar allmänintresset vid beslutsfattande och ändringsökande som gäller miljön. Enheten föreslås ha självständig beslutanderätt vid sin bevakning av allmänintresset. I momentet säkerställs organiseringen av verksamheten vid enheten så att dess oberoende och opartiskhet i dessa uppgifter tryggas, och enheten får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av uppgifterna. Med allmänintresset i miljöärenden avses sådana ur samhällets synvinkel viktiga skyddsintressen som inte direkt återgår på enskilda medborgares eller andra aktörers enskilda intresse. Det kan till exempel vara fråga om vissa tillstånd i miljön, bevarande av naturvärden, tryggande av förutsättningarna för rekreation eller bevarande av en kulturhistoriskt betydelsefull landskapsbild. I och med att de tillståndsuppgifter som hör till regionförvaltningsverken och de laglighetsuppgifter och den

uppgift att bevaka allmänintresset som hör till närings-, trafik- och miljöcentralerna överförs till det nya Tillstånds- och tillsynsverket i samband med reformen av statens regionförvaltning innebär det en förändring av myndighetssystemet. Bevakningen av allmänintresset är förenad med frågan om rätten att söka ändring i ett beslut som en myndighet har fattat. Nationellt finns bestämmelser om detta i 7 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden och i flera materiella lagar. Inom ramen för den nationella miljölagstiftningen är det tämligen vanligt att en myndighet för skötseln av sina lagstadgade uppgifter kan söka ändring i ett beslut som en annan myndighet har fattat. Aspekter som gäller bevakningen av allmänintresset kan i vissa situationer förutsätta att den som bevakar allmänintresset har möjlighet att föra lagenligheten av tillståndsmyndighetens beslut till fullföljdsdomstol för prövning. Eftersom en myndighet inte kan söka ändring i sitt eget beslut, förutsätter bestämmelser om rätten att söka ändring att den som för talan i ärendet formellt hålls åtskild från den myndighet som avgör ärendet.

I 5 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i 18 § i lagen om regionförvaltningsverken att verkets avdelning för småbarnspedagogik, utbildning och kultur ska ha en svenskspråkig enhet och att bestämmelser om enhetens uppgifter och om behörighetsvillkoren för tjänsterna utfärdas genom förordning av statsrådet. Den svenskspråkiga enheten har för närvarande i uppgift att sköta de uppgifter i anslutning till det svenskspråkiga utbildningsväsendet och småbarnspedagogiken som hör till regionförvaltningsverkens verksamhetsområde. Dessutom fungerar enheten som sakkunnig i sådana frågor i anslutning till utbildning och kunnande som hör till närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde och som gäller den svenskspråkiga befolkningen. Behörighetskrav när det gäller språkkunskaperna för tjänster vid enheten är utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt tillfredsställande skriftliga och muntliga kunskaper i finska. Avsikten är att det också i fortsättningen, i fråga om uppgifterna inom avdelningen, för att tillgodose de språkliga och kulturella rättigheterna ska genomföras en lösning som innebär att vissa uppgifter inom sektorn på språkliga grunder organiseras som en egen enhet och att för enhetens tjänstemän ska föreskrivas sådana särskilda krav på språkkunskaper som motsvarar de nuvarande. Bestämmelser om enhetens uppgifter och om behörighetsvillkoren för personalen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 6 mom. ska vid verket på motsvarande sätt som för närvarande ordnas intern revision, om vars uppgifter det föreskrivs närmare i 70 § 1 mom. i statsrådets förordning om statsbudgeten (1243/1992).

I 7 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning om de verksamhetsenheter som är direkt underställda verkets generaldirektör och som inte hör till någon avdelning. Bestämmelser om avdelningarnas, verksamhetsenheternas och de andra enheternas huvudsakliga uppgifter och om grunderna för verkets organisation i övrigt får också utfärdas genom förordning av statsrådet. Om verket åläggs en ny uppgift som ingår i ett ansvarsområde som avses i 3 § 1 mom. 1–5 punkten ska den inom verkets interna uppgiftsfördelning höra direkt till den avdelning vid verket som med stöd av det föreslagna 4 § 2 mom. svarar för ansvarsområdet. Genom förordning preciseras sålunda den klassificering av avdelningarnas huvudsakliga uppgifter som föreslås i 2 mom. Ansvarsområdenas enskilda uppgifter följer emellertid i huvudsak av de uppgifter som det särskilt föreskrivs om på annat håll i lagstiftningen. Eftersom det senare kan föreskrivas om nya uppgifter för verket och eftersom det inte nödvändigtvis alltid är möjligt att i lag eller förordning noggrant avgränsa till vilken avdelning, verksamhetsenhet eller annan enhet uppgiften hör, är det nödvändigt att föreskriva att det i verkets arbetsordning vid behov närmare kan bestämmas vilka uppgifter som hör till avdelningarna, verksamhetsenheterna och de andra enheterna.

I 8 mom. föreskrivs det på ett sätt som styr den regionala organiseringen av verket att verket har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i (kommunens namn) och ett verksamhetsställe i varje samarbetsområde för social- och hälsovården. Det är nödvändigt att fastställa verkets huvudsakliga verksamhetsställe bland annat med tanke på de så kallade förumbestämmelserna, såsom till exempel för 10 § 3 och 4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), där det föreskrivs om behörig förvaltningsdomstol. Verkets huvudsakliga verksamhetsställe ska vara verksamhetsställe för verkets generaldirektör. Verket kan dessutom ha andra arbetsställen. Vid alla verksamhetsställen är det inte nödvändigt att sköta alla ansvarsområdets funktioner utan personalen placeras på olika verksamhetsställen så som är ändamålsenligt med tanke på skötseln av uppgifterna. Sättet att sköta uppgifterna bör styra organiseringen av verket. En del av de uppgifter som föreskrivs för verket i speciallagstiftningen kan förutsätta inspektioner till exempel i tillståndshavarnas lokaler, varvid det i uppgiften är fråga om en uppgift som organiseras regionalt, medan andra uppgifter, såsom behandling av förvaltningsklagan, till sin natur är sådana som i sin tur kan skötas vid riksomfattande funktionella enheter. Om verksamheten vid verket organiseras i regionala enheter som avses i 1 mom., ska inrättandet av enheterna i enlighet med vad som anges i momentet grunda sig på landskapsindelningen, varvid området består av ett eller flera landskap. Syftet bör vara att man ska sträva efter att samordna områdesindelningen med områdesindelningen med andra myndigheter som är centrala för skötseln av uppgifterna, om inte något annat följer av särskilda skäl. Till verkets skyldigheter hör att se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses vid organiseringen av verkets verksamhet och detta ska styra organiseringen av verket. I vissa situationer kan detta tala för att i funktionellt hänseende organisera verksamheten på språklig grund. I verkets arbetsordning bestäms närmare om verkets verksamhetsställen och arbetsställen. Flexibiliteten i nätverket av verksamhetsställen och tillgodosendandet av serviceprincipen talar för att det inte uttryckligen föreskrivs om den geografiska placeringen av statens enheter och funktioner i den lag eller statsrådsförordning som gäller verket. Momentet innehåller dessutom en hänvisning till lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021), som ska beaktas vid organiseringen och på basis av vilken det inte är motiverat att i den lag som gäller verket föreskriva om mål för den regionala närvaron som avviker från den allmänna lagen. Enligt den lagen ska tillgången till statliga tjänster ordnas samt enheter och funktioner placeras så att i hela landet statens uppgifter sköts på ett resultatrikt sätt och att tillgången till tjänster genom användning av olika former av ärendehantering svarar mot olika kundgruppers servicebehov på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna (jämlighet, språkliga rättigheter och övriga grundläggande fri- och rättigheter). Beslut och planer som gäller tillgången till statliga tjänster och placeringen av enheter och funktioner ska dessutom främja livskraften, säkerheten och statens konkurrenskraft som arbetsgivare i olika delar av landet.

3 kap. **Ledning**

5 §. Ledningen. I paragrafen föreskrivs det om verkets högsta ledning, om grunderna för ledningssystemet och om ansvarsförhållandena. Verket ska ledas av en generaldirektör. Direkt underställda denne är avdelningscheferna och direktörerna för en verksamhetsenhet. Resultatmålen för verket ska ställas upp i ett resultatavtal.

Enligt 1 mom. ska verket ledas av en generaldirektör. Enligt den föreslagna bestämmelsen svarar generaldirektören gentemot finansministeriet och de övriga styrande ministerierna för att verksamheten vid verket leder till resultat och för att resultatmålen nås. Generaldirektören, som svarar för att verksamheten vid verket leder till resultat, föreslås ha befogenhet att besluta om fördelningen av anslagen för verkets omkostnader och personalresurser inom verket inom ramen för budgeten och resultatavtalet. Ett undantag utgörs av arbetarskyddsavdelningen, som har ett eget omkostnadsmoment. Generaldirektören ska sörja för verkets interna kontroll på det sätt som föreskrivs i 69 och 69 a § i förordningen om statsbudgeten. Generaldirektören svarar

för att den reglering som styr tjänsteverksamheten iakttas i verkets verksamhet. När det gäller generaldirektörens uppgifter understryks också organiseringen av verkets interna och gemensamma funktioner och utvecklingen i samband därmed samt den strategiska ledningen av samordningen, exempelvis en gemensam arbetsgivar- och personalpolitik. Avdelningschefen för förvaltningsavdelningen, som är underställd generaldirektören, svarar för uppgifterna inom verkets interna förvaltning, såsom personal-, allmän-, ekonomi- och informationsförvaltningen samt kommunikationen och för andra ärenden till den del de inte hör till andra avdelningar. Generaldirektören kan genom verkets arbetsordning delegera sin beslutanderätt exempelvis till avdelningschefen för förvaltningsavdelningen eller till någon annan tjänsteman, men generaldirektören har rätt att överta sådana ärenden som hör till förvaltningsavdelningen på det sätt som föreskrivs i 6 §. Verkets interna funktioner ska också planeras och genomföras så flexibelt och effektivt som möjligt. Generaldirektören svarar för dessa förpliktelser inför de ministerier som styr verket. Generaldirektören är med stöd av 10 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal (1203/1987) en sådan arbetsgivartjänsteman som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970). På basis av ställningen som arbetsgivartjänsteman är generaldirektören i regel förhandlingsmyndighet vid förhandlingar om verkets preciserande tjänstekollektivavtal tillsammans med avdelningschefen för förvaltningsavdelningen. Förhandlingsmyndigheter är även de övriga tjänstemän vid förvaltningsavdelningen som avses i 10 § 3 mom. 4 och 5 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal. Generaldirektören eller, med stöd av verkets arbetsordning, någon annan tjänsteman vid verket fastställer lönerna för tjänstemännen vid verket, om de inte har fastställts av ministeriet, med undantag för lönerna för tjänstemännen vid arbetarskyddsavdelningen, som fastställs av avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen. Till generaldirektörens viktigaste uppgifter hör således att i enlighet med verkets verksamhetsidé och de mål som ställts upp för det leda verkets verksamhet som helhet och organiseringen av dess funktioner. Direkt underställda generaldirektören är varje avdelningschef, även avdelningscheferna för miljöavdelningen och arbetarskyddsavdelningen, om vilkas oberoende föreskrivs närmare genom lag. Generaldirektören ska ha befogenhet att ingripa i sådan verksamhet som avdelningscheferna bedriver och som inte omfattas av det oberoende som föreskrivs i lag. Generaldirektören fastställer bland annat semestrarna och tjänstledigheterna för avdelningscheferna till den del det hör till verkets behörighet att besluta om dem. Generaldirektören kan i fråga om en avdelningschef ingripa till exempel i osakligt beteende eller bruk av berusningsmedel samt vid behov vidta åtgärder enligt den verksamhetsmodell för tidigt stöd eller motsvarande som verket tillämpar. Generaldirektörens behörighet omfattar att ge avdelningschefen en skriftlig varning enligt 24 § i statstjänstemannalagen (750/1994) med stöd av 39 § 2 mom. i statstjänstemannaförordningen (971/1994) eller en lindrigare disciplinär påföljd än en skriftlig varning, om inte behörigheten i arbetsordningen har delegerats till någon annan tjänsteman. Generaldirektören ska också sköta arbetsgivarens skyldigheter enligt andra lagar, såsom till exempel skyldigheterna enligt arbetarskyddslagen (738/2002), och vid behov utöva behörighet som tillkommer arbetsgivaren, såsom att på det sätt som föreskrivs i 28 § i arbetarskyddslagen vidta åtgärder för att avlägsna missförhållandet också i fråga om avdelningschefer. Statsrådet har med stöd av 5 § 1 punkten i reglementet för statsrådet (262/2003) och 29 § 1 mom. i statstjänstemannaförordningen befogenhet att säga upp en avdelningschef. Statsrådet ska besluta om saken på framställning av det ministerium som har berett utnämningen av avdelningschefen.

Med stöd av 2 mom. har avdelningschefen behörighet att besluta om skötseln och organiseringen av uppgifterna, organiseringen av verksamheten samt fördelningen av personalresurserna inom den avdelning som chefen leder. Avdelningschefen svarar för att den egna avdelningen ger resultat som en del av verkets resultat. Avdelningschefen är med stöd av 10 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal en sådan arbetsgivartjänsteman som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal. Till uppgifterna för en avdelningschef hör att svara för verkets verksamhet som en helhet och för organiseringen av verksamheten vid den avdelning

som chefen leder på ett sätt som förverkligar de gemensamma målsättningarna för hela verket. Avdelningschefen ska på det sätt som föreskrivs i 69 och 69 a § i förordningen om statsbudgeten sköta den interna kontrollen vid den avdelning som chefen leder som en del av hela verkets interna kontroll. Avdelningschefen ska också för sin del svara bland annat för att verkets gemensamma arbetsgivar- och personalpolitik och andra föreskrifter som arbetsgivaren meddelar iakttas vid avdelningen, men också för att den reglering som styr tjänsteverksamheten iakttas. Avdelningschefen svarar för dessa förpliktelser gentemot generaldirektören. Till uppgifterna för avdelningschefen hör att se till att verkets verksamhets sätt är enhetliga och vid behov samarbeta med andra avdelningschefer och direktörer för en verksamhetsenhet. Ett undantag utgörs av avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen, som gentemot social- och hälsovårdsministeriet svarar för avdelningens resultat och resultatmål.

Med stöd av 3 mom. har direktören för en verksamhetsenhet behörighet att besluta om skötseln och organiseringen av uppgifterna, organiseringen av verksamheten samt fördelningen av personalresurserna inom den enhet som direktören leder. Varje direktör för en verksamhetsenhet svarar för att de verksamhetsenheter som de leder ger resultat som en del av verkets resultat. Eftersom tjänsterna som direktör för en verksamhetsenhet jämställs med tjänsterna som avdelningschef vid ett centralt ämbetsverk, är direktören för en verksamhetsenhet med stöd av 10 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal en sådan arbetsgivartjänsteman som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal. Till uppgifterna för direktören för en verksamhetsenhet hör att svara för verkets verksamhet som en helhet och för organiseringen av verksamheten vid den verksamhetsenhet som direktören leder på ett sätt som förverkligar de gemensamma målsättningarna för hela verket. Direktören för en verksamhetsenhet ska på det sätt som föreskrivs i 69 och 69 a § i förordningen om statsbudgeten sköta den interna kontrollen inom den enhet som direktören leder som en del av hela verkets interna kontroll. Varje direktör för en verksamhetsenhet ska också för sin del svara bland annat för att verkets gemensamma arbetsgivar- och personalpolitik och andra föreskrifter som arbetsgivaren meddelar iakttas vid enheten, men också för att den reglering som styr tjänsteverksamheten iakttas. Till uppgifterna för direktören för en verksamhetsenhet hör att se till att verkets verksamhets sätt är enhetliga och vid behov samarbeta med direktörerna för andra avdelningar och verksamhetsenheter.

I 4 mom. föreskrivs det om ansvaret för chefen för en enhet vid en avdelning eller verksamhetsenhet. Enhetschefen svarar för att enhetens verksamhet ger resultat och för att resultatmålen nås som en del av avdelningens eller verksamhetsenhetens och verkets resultat. Enhetschefen ska svara för att verkets gemensamma arbetsgivar- och personalpolitik och andra föreskrifter som arbetsgivaren meddelar iakttas vid enheten, men också för att den reglering som styr tjänsteverksamheten iakttas. Enhetschefen ska på det sätt som föreskrivs i 69 och 69 a § i förordningen om statsbudgeten sköta den interna kontrollen inom den enhet som chefen leder som en del av den interna kontrollen vid avdelningen eller verksamhetsenheten samt hela verkets interna kontroll.

I 5 mom. föreskrivs det om verkets ledningsgrupp. Ledningsgruppen ska stödja generaldirektören så att verkets resultatmål nås samt vid samordningen av funktionerna och ledningen av verket i övrigt. Verkets ledningsgrupp ska enligt förslaget samordna ledningen av de olika avdelningarna till en övergripande ledning av verket. Ledningsgruppen ska arbeta för att styra samarbetet mellan verkets olika avdelningar och verksamhetsenheter och främja informationsgången. Med anledning av dessa omständigheter är det ändamålsenligt att ledningsgruppens sammansättning enligt verkets arbetsordning bestäms så att den är tillräckligt representativ. I ledningsgruppen ska utöver generaldirektören ingå åtminstone avdelningscheferna och direktörerna för en verksamhetsenhet. Det finns skäl att i ledningsgruppen i synnerhet behandla uppdraget av verkets resultatmål, verkets förslag till resultatavtal, verkets budgetförslag samt

statsfinansiella ramförslag, samordning av verkets funktioner, gemensam service och gemensam utveckling. Det är dessutom viktigt att också uppnåendet av resultatmålen för den gemensamma verksamheten och utvecklingen av ansvarsområdena samt annan planering och organisering av verksamhet som har betydelse för verkets enhetliga verksamhet regelbundet behandlas i ledningsgruppen. Ledningsgruppen ska också under ledning av generaldirektören behandla ärenden som gäller verkets säkerhet, riskhantering, beredskap och beredskapsplanering i enlighet med förvaltningsområdenas ansvar och i samarbete med förvaltningsavdelningen.

6 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreskrivs det om beslutanderätten och hur den ordnas i fråga om förvaltningsärenden som ska behandlas vid verket. Det kan vara fråga om förvaltningsuppgifter som har föreskrivits för verket eller om ärenden som har samband med verkets interna verksamhet. Verket är i huvudsak ett så kallat chefsstyrt ämbetsverk, med vissa föreskrivna undantag.

I 1 och 2 mom. föreskrivs det om ärenden som omfattas av generaldirektörens beslutanderätt. Enligt vad som föreskrivs ska generaldirektören avgöra ärenden som inte hör till de avdelningar som avses i 4 § 2 mom. 1–5 punkten eller de nämnder och organ som avses i 15 §, om inte något annat föreskrivs. Med stöd av den föreslagna 8 § kan generaldirektören i enlighet med verkets arbetsordning bestämma att ett ärende som omfattas av generaldirektörens behörighet ska avgöras av en annan tjänsteman. Generaldirektören har sålunda direkt på lag baserad beslutanderätt när det gäller alla de ärenden som inte uttryckligen enligt lag, förordning eller arbetsordningen hänvisats till något av verkets ansvarsområden eller till någon annan tjänsteman. Eftersom det i 4 § föreskrivs att ärenden som avses i 3 § 1 mom. 1–5 punkten hör till avdelningarna vid verket, kommer de inte att omfattas av generaldirektörens beslutanderätt. Generaldirektören ska inte ha beslutanderätt bland annat i fråga om beslutsfattandet i de nämnder och organ som avses i 15 § och som det föreskrivs om i någon annan lag eller förordning. Generaldirektören har sålunda enligt förslaget beslutanderätt i synnerhet i sådana allmänna ärenden som gäller organisering av verkets gemensamma funktioner och verkets verksamhet i övrigt liksom i ärenden som hör till förvaltningsavdelningen och verksamhetsenheterna. Generaldirektören ska i princip ha beslutanderätt i ärenden som föreskrivits för eller enligt arbetsordningen ska avgöras av verkets förvaltningsavdelning och en verksamhetsenhet. Generaldirektören ska besluta om verkets arbetsordning där det bestäms närmare om verkets organisation, förvaltning och gemensamma funktioner, om arbetsordningarna samt om beredningen och avgörandet av ärenden. Generaldirektören kan genom den arbetsordning som hör till generaldirektörens beslutanderätt delegera sin beslutanderätt exempelvis till en direktör för en verksamhetsenhet eller till en annan tjänsteman vid en verksamhetsenhet. På det sätt som föreskrivs i 8 § kan det i verkets, förvaltningsavdelningens eller en verksamhetsenhets arbetsordning bestämmas att ett ärende som omfattas av generaldirektörens beslutanderätt ska avgöras av en annan tjänsteman. Generaldirektören ska ha rätt att överta sådana ärenden där generaldirektörens beslutanderätt har delegerats till någon annan tjänsteman i en arbetsordning som hör till generaldirektörens beslutanderätt.

Enligt 3 mom. ska ärenden som hör till någon av verkets i 4 § 2 mom. 1–5 punkten avsedda avdelningar i enlighet med avdelningens eller en underlydande enhets arbetsordning avgöras av avdelningschefen eller av en annan tjänsteman, om inte något annat föreskrivs. Det föreslagna momentet innebär att respektive avdelningschef direkt med stöd av lagen ska avgöra för avdelningen föreskrivna ärendegrupper som närmare anges i denna lag eller i den statsrådsförordning som gäller verket eller i speciallagstiftning och sådana övriga ärenden som anges i verkets arbetsordning, utan att generaldirektören först har delegerat ärendena till avdelningschefen. Avdelningschefen beslutar också om arbetsordningen för den avdelning som avdelningschefen leder efter behandlingen i verkets ledningsgrupp, om vilken det föreskrivs i 8 §. Avdelningschefen kan genom arbetsordningen delegera beslutanderätt till en annan tjänsteman, exempelvis till chefen för en enhet vid avdelningen. Avdelningschefen ska ha rätt att överta sådana ärenden där

avdelningschefens beslutanderätt har delegerats till någon annan tjänsteman i avdelningens arbetsordning, om inte något annat föreskrivs. Ett undantag utgörs till exempel av sådana i 4 § 4 mom. avsedda ärenden i anslutning till bevakningen av allmänintresset som avgörs direkt med stöd av lag vid enheten i fråga.

Enligt den föreslagna regleringen har generaldirektören inte någon allmän rätt att överta ett ärende. Generaldirektören kan sålunda inte överta beslutanderätten när det gäller ärenden som enligt denna lag eller enligt någon annan bestämmelse har ålagts till exempel avdelningschefen. Generaldirektören har enligt vad som föreslås övertagningsrätt när det gäller ärenden som enligt 1 mom. hör till generaldirektörens beslutanderätt och som generaldirektören har delegerat till en annan tjänsteman.

7 §. Gemensamma ärenden. De ärenden som hör till verket, exempelvis förvaltningsklagan och övriga tillsynsärenden, gäller ibland flera än en av verkets avdelningar eller verksamhetsenheter. En klagan kan samtidigt omfatta ärenden som gäller till exempel hälso- och sjukvård, undervisningsväsendet och en kommuns eller ett välfärdsområdes allmänna förvaltning eller allmänna verksamhetsområde och i fråga om vilka behandlings- och beslutsbehörigheten och den sakkunskap som behandlingen förutsätter är fördelade mellan fler än en avdelning eller verksamhetsenhet inom verkets interna organisation. I paragrafen föreskrivs att om ett ärende hör till två eller flera avdelningar eller verksamhetsenheter, ska verket bereda ärendena gemensamt och avgöra dem samtidigt, om inte detta medför menligt dröjsmål. Syftet med bestämmelsen är att konkretisera samt säkerställa att verket på det sätt som avses i den föreslagna 1 § arbetar kundorienterat och tväradministrativt samt med utnyttjande av multiprofessionell kunskap. Avsikten med bestämmelsen är emellertid inte att påverka fördelningen av beslutsbehörigheten mellan verkets avdelningar och verksamhetsenheter. Beslutsbehörigheten ska sålunda också i gemensamma ärenden bestämmas i enlighet med vad som föreslås. Också sekretessbestämmelserna ska beaktas vid bedömningen av om ärenden kan avgöras samtidigt. Avsikten med bestämmelsen är inte heller att utvidga avdelningarnas och verksamhetsenheternas rätt att få information över avdelnings- och enhetsgränserna. Till exempel kan behandlingen av en rapport enligt lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022) hör till flera avdelningar eller verksamhetsenheter, men bestämmelserna om sekretess för den rapporterade personen och föremålen för rapporten kan förhindra att ärenden avgörs samtidigt, om det samtidigt kan innebära att uppgifter om föremålen för rapporten lämnas till en annan avdelning eller verksamhetsenhet. Utgångspunkten för bestämmelsen är att ärendena ska beredas gemensamt och avgöras samtidigt antingen med ett gemensamt beslut eller med separata beslut, men till exempel i tillsynsärenden kan ärendets art i fråga om något uppgiftsområde förutsätta ett så brådskande ingripande i en verksamhet att det inte är möjligt att avgöra ärendena samtidigt. Bestämmelsen innebär sålunda att ärenden inte kommer att kunna avgöras samtidigt om detta skulle medföra menligt dröjsmål.

8 §. Arbetsordning. Enligt 1 mom. ska verkets arbetsordning innehålla närmare föreskrifter om verkets organisation, om ordnande av förvaltningen och gemensamma funktioner, om verkets verksamhetsställen, om grunderna för tillgången till verkets tjänster samt om beredning och avgörande av ärenden, till den del inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag eller förordning eller till den del det inte ska bestämmas om ärendena i arbetsordningen för en avdelning eller verksamhetsenhet. I verkets arbetsordning bestäms det sålunda uttryckligen om verkets gemensamma och allmänna ärenden, exempelvis om allmänna interna föreskrifter, ledningen, ledningsgruppens arbete, anställningsärenden, ansvarsområdenas och verksamhetsenheternas, inklusive förvaltningstjänsternas uppgifter samt om samarbetet mellan dem, om ansvarsområdenas nya gemensamma funktioner och om deras uppgifter samt om beslutanderätten när det

gäller verkets gemensamma ärenden som hör till generaldirektören. I arbetsordningen bestäms också närmare om verkets verksamhetsställen. I verkets arbetsordning är det emellertid inte möjligt att besluta om sådana ärenden som ska avgöras i en avdelnings eller en verksamhetsenhets arbetsordning och i beslutet ska också annars beaktas vad som föreskrivs om oberoende status när det gäller miljöuppgifter och arbetarskyddsuppgifter. I verkets arbetsordning kan det inte bestämmas till exempel om beslutanderätten och beredningen när det gäller avdelningarnas ärenden. Verkets arbetsordning kommer att publiceras i Finlands författningssamling.

Enligt 2 mom. innehåller avdelningarnas och verksamhetsenheternas arbetsordningar närmare föreskrifter om respektive avdelnings och verksamhetsenhets interna organisation, om ordnande av deras funktioner, om beredning och avgörande av ärenden samt om personalens uppgifter och placeringsort. I arbetsordningen för en avdelning bestäms det sålunda till exempel om avdelningens interna enheter, om deras uppgifter och om ledningen av dem samt eventuellt närmare om ordnandet av funktionerna, placeringen av personal i dessa enheter och om fastställande av befattningsbeskrivningar samt delegering av beslutanderätt till enhetschefer och övriga tjänstemän. Genom beslut som fattats med stöd av arbetsordningen ska varje avdelningschef och varje direktör för en verksamhetsenhet också besluta hur personalen ska placeras vid verkets permanenta verksamhetsställen, på basis av vilka tjänstemännens tjänsteställen bestäms.

Enligt 3 mom. beslutar generaldirektören om verkets arbetsordning. Avdelningschefen beslutar om avdelningens arbetsordning. Generaldirektören beslutar emellertid också om förvaltningsavdelningens arbetsordning, eftersom ordnandet och organiseringen av dessa tjänster har ett nära samband med generaldirektörens uppgifter i ledningen av verket och främjandet av en enhetlig verksamhet, och om verksamhetsenheternas arbetsordningar. Innan ett beslut om en arbetsordning fattas ska ärendet behandlas i verkets ledningsgrupp. Avsikten med detta är att generaldirektören, avdelningscheferna och direktörerna för en verksamhetsenhet ska ha möjlighet att framföra sina åsikter till varandra om de planerade arbetsordningarna och om deras inbördes förhållanden.

4 kap. **Styrning**

9 §. Styrningen. I paragrafen föreslås bestämmelser om styrningen av verket och den indelas i allmän administrativ styrning och sektorstyrning. Alla ministerier som ansvarar för styrningen ska ha tillgång till samma styrningsinstrument: lagstiftning, budget- och resultatstyrning samt annan styrning och tillsyn. Annan styrning och tillsyn innebär att varje ministerium utöver styrning genom lagstiftning samt budget- och resultatstyrning också till övriga delar har rätt och skyldighet att övervaka förvaltningen inom sitt eget ansvarsområde och vidta åtgärder för att verkställa lagar, förordningar och statsrådsbeslut. Metoderna för annan styrning och tillsyn bestäms enligt allmänna förvaltningsrättsliga författningar och principer.

Enligt 1 mom. ankommer den allmänna administrativa styrningen av verket på finansministeriet. Med allmän administrativ styrning avses att verket hör till finansministeriets ansvarsområde i den bemärkelse som avses i fråga om indelningen av ministeriernas ansvarsområden i lagen om statsrådet (175/2003) och i reglementet för statsrådet (262/2003) som utfärdats med stöd av den lagen. Detta gäller till exempel verkets förvaltning och regelstyrningen i anslutning till organiseringen av förvaltningen.

Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska svara för beredningen av författningar som tvärsektoriellt reglerar verkets organisation och förvaltning samt verkets verksamhet. Ett exempel på detta är en förordning om avgifter som tas ut för verkets prestationer. Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska också svara för den övriga

styrningen av och tillsynen över verkets förvaltning. Finansministeriet ska sörja för sektorstyrningen av verkets förvaltning och andra gemensamma funktioner samt av andra åtgärder som behövs för en enhetlig verksamhet vid verket.

Det finns ofta ett samband mellan den allmänna administrativa styrningen och sektorstyrningen och åtgärder som gäller dem ska beredas tillsammans. Digitaliserings- och informationssystemprojekten är ett exempel på verksamhet som i praktiken genomförs i kontaktytan mellan den allmänna administrativa styrningen och sektorstyrningen. Sådana projekt är en del av organisationen av verkets förvaltning, övergripande arkitektur och informationsstyrning, men de anknyter samtidigt och med tanke på de eftersträvade effekterna i första hand till innehållsmässiga politikåtgärder samt till verkställigheten av det sektorstyrande ministeriets lagstiftning. Överföringen av uppgifter till verket genom lagstiftning som omfattas av sektorstyrningen samt den innehållsmässiga styrningen av de inriktningar, prioriteringar och förfaringssätt som lagstiftningen inom ansvarsområdet förutsätter hänför sig till den allmänna administrativa styrningen så att verkets styrning som helhet ska skapa ekonomiska och andra förutsättningar för verket att svara mot kraven i lagstiftningen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om sektorstyrningen av verket. Det är fråga om styrning av verkets sektorspecifika verksamhet och tillsynen över verksamheten inom förvaltningsområdet, alltså om den styrning som respektive ministerium svarar för. Genom sektorstyrningen realiserar för sin del varje ministeriums ansvar för att förvaltningen i enlighet med grundlagens 68 § 1 mom. fungerar som sig bör.

Verkets verksamhet styrs och övervakas av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet inom deras egna ansvarsområden. Dessa ministerier ska kallas sektorstyrande ministerier.

Varje sektorstyrande ministerium svarar för beredningen av författningar inom sitt ansvarsområde enligt reglementet för statsrådet.

Varje sektorstyrande ministerium ska ha behörighet att anvisa verket uppgifter i ärenden som hör till det egna ansvarsområdet och inom ramen för vissa specialvillkor. De uppgifter som anvisas verket ska till sin karaktär höra till uppgifterna inom ansvarsområdet, och de ska inte i betydande grad avvika från andra uppgifter som i lagstiftningen anvisats ansvarsområdet. Uppgifterna kan till exempel inte gälla ärenden som det ska föreskrivas om genom lag eller med stöd av lag. Dessutom ska det på förhand säkerställas resurser för de uppgifter som anvisas verket. I sektorstyrningen kan man i princip inte heller avvika från målsättningarna i resultatavtalet eller bestämma om verksamhet som strider mot målsättningarna. Ett aktivt strategiskt samarbete samt interaktionen mellan verket och det styrande ministeriet har en central betydelse för sektorstyrningen.

Varje sektorstyrande ministerium svarar för den övriga styrningen av verket i uppgifter inom sitt eget ansvarsområde. De sektorstyrande ministerierna ska ha behörighet att ge verket allmänna, icke-bindande anvisningar om lagstiftningens innehåll och tillämpning samt om kraven på förfaranden. I sektorstyrningen ingår också tillsyn av verkets funktioner och verksamhet i fråga om de uppgifter som hör till ministeriets ansvarsområde. Ministeriet kan, som en del av sin skyldighet att utöva laglighetskontroll, till exempel begära en utredning av verket i anslutning till behandlingen av ett eller flera ärenden och utifrån den utredning ministeriet fått vidta de åtgärder som hör till dess behörighet. Varje ministerium ska också för sitt eget ansvarsområdes del behandla en i 8 a kap. i förvaltningslagen avsedd förvaltningsklagan som gäller verket.

Ministerierna ska i princip genomföra annan styrning och tillsyn på ett samordnat sätt och genom gemensamma åtgärder. Om ett styrnings- eller tillsynsärende gäller två eller flera av verkets ansvarsområden eller funktioner, ska ministerierna bereda ärendet tillsammans.

Sektorstyrningen innebär inte styrning av verkets interna operativa verksamhet. Styrningen av verkets operativa verksamhet ska ingå i ledningen av verket.

Det föreslagna 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om förfarandena för sektorstyrning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §. Samordning av styrningen. I paragrafen föreslås bestämmelser om samordning av styrningen av verket. Eftersom det är fråga om ett verk som styrs av flera ministerier, är det motiverat att föreskriva särskilt om samordning av styrningen.

Enligt 1 mom. svarar finansministeriet för koordineringen och samordningen av styrningen och för de gemensamma administrativa uppgifter som ingår i styrningen. Uppgiften att koordinera och samordna styrningen hör naturligt till finansministeriet, som enligt det föreslagna 11 § 1 mom. ska ha hand om den allmänna administrativa styrningen.

Om det vid samordningen av åtgärderna för styrningen framkommer avvikande åsikter mellan ministerierna, ska åtgärderna vidtas enligt det ministeriums ståndpunkt till vars ansvarsområde ärendet hör.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om en samordningsgrupp som finansministeriet tillsätter för samordningen av planeringen och styrningen för fyra år i sänder. I gruppen ska de sektorstyrande ministerierna vara företrädare. Gruppen ska ha till uppgift att behandla ärenden som gäller ramförslag och budgetförslag och ärenden som gäller resultatavtal och ställningstagande till bokslut samt att behandla övriga strategiska riktlinjer och omfattande utvecklingsprojekt som gäller två eller flera avdelningar. Gruppen ska bereda och dra upp riktlinjer för de sektorstyrande ministeriernas gemensamma ståndpunkter i dessa frågor. Med omfattande utvecklingsprojekt avses till exempel projekt som har betydande funktionella eller ekonomiska konsekvenser eller där det behövs mer än en ringa arbetsinsats inom verkets förvaltning och där det därför eventuellt behöver prioriteras mellan olika projekt och uppgifter.

Enligt 3 mom. kan finansministeriet tillsätta också andra grupper för att bereda och dra upp riktlinjer för de sektorstyrande ministeriernas gemensamma ståndpunkter i frågor som hör till styrningen. Bestämmelsen gör det möjligt att tillsätta grupper flexibelt och efter behov, exempelvis för ett visst ärende eller en viss helhet av ärenden. Till skillnad från samordningsgruppen kan mandatperioderna för de grupper som avses i momentet fritt övervägas.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om de grupper som tillsätts för samordning av styrningen och om deras uppgifter och förfaranden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 §. Ekonomiplanering. I paragrafen föreslås bestämmelser om verkets ekonomiplanering. Verket ska vara en egen bokföringsenhet. Avsikten är att verkets verksamhet i regel ska finansieras under två omkostnadsmoment: under det så kallade huvudsakliga omkostnadsmomentet som placeras under finansministeriets huvudtitel och under omkostnadsmomentet för arbetarskyddstillsynen som placeras under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. Avsikten är att under omkostnadsmomentet för arbetarskyddstillsynen finansiera arbetarskyddstillsynens personalkostnader, resekostnader samt vissa andra relativt små kostnader. Övriga kostnader för verkets verksamhet finansieras i regel under det huvudsakliga omkostnadsmomentet. Verket

kan dock av grundad anledning också ha tillgång till andra moment i statsbudgeten på det sätt som beslutas separat som en del av beredningen av statsbudgeten och ramarna.

Enligt 1 mom. svarar finansministeriet för samordningen och beredningen av de budgetförslag och ramförslag som gäller anslagen för verkets verksamhet som en del av det förslag som gäller ministeriets förvaltningsområde. Finansministeriet ska se till att varje sektorstyrande ministerium har en faktisk möjlighet att framföra sin ståndpunkt om de budgetförslag och ramförslag som gäller verkets huvudsakliga omkostnadsmoment. Varje ministerium kan till exempel föreslå tilläggsanslag för verket för uppgifter inom sitt eget ansvarsområde. Med faktisk möjlighet avses till exempel att tidsplanerna i fråga om budgetförslaget och ramförslaget fastställs så att de följer statsförvaltningens allmänna anvisningar och god praxis.

Om man följer och fortsätter vedertagen praxis ska utgångspunkten för beredningen av verkets budgetförslag och ramförslag vara verkets eget förslag gällande de båda omkostnadsmomenten och, om ramförslaget är i kraft, det föregående rambeslutet. För att realisera ministeriets ansvar och förverkliga transparensen i resursplaneringen ska verket utarbeta ett förslag till huvudsakligt omkostnadsmoment i en sådan form att det tydligt framgår av förslaget hur resurserna planeras fördela sig enligt ministeriernas ansvarsområden under budgetåret eller ramperioden samt utfallet under de två föregående åren. Avsikten är att verkets förslag ska utgöra grund för budget- och ramberedningen som de sektorstyrande ministerierna bedömer och kommenterar när de lägger fram sina egna förslag.

Enligt 2 mom. ska varje sektorstyrande ministerium för finansministeriet lägga fram förslag i fråga om sitt ansvarsområde. Varje sektorstyrande ministerium svarar i fråga om uppgifterna inom sitt eget ansvarsområde för att kommentera verkets förslag och lägga fram förslag. De sektorstyrande ministerierna ska lämna sina ståndpunkter skriftligen till finansministeriet i enlighet med den tidsram och de övriga anvisningar som finansministeriet gett. Till varje sektorstyrande ministeriums ansvar hör som en väsentlig del att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av sådana lagstiftningsändringar som gäller uppgifterna inom det egna ansvarsområdet och verket och att integrera dem i beredningen av budgetförslagen och ramförslagen under verkets huvudsakliga omkostnadsmoment. Finansministeriet, som har hand om den allmänna administrativa styrningen, svarar för att kommentera och lägga fram förslag i fråga om verkets organisation, förvaltning och andra gemensamma frågor.

Enligt 3 mom. ska finansministeriet, om ministerierna inte kan enas om ett förslag som gäller olika ansvarsområden, bereda budgetförslaget för sitt förvaltningsområde i enlighet med det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt. Detta innebär att det sektorstyrande ministeriets förslag har företräde framför andra ståndpunkter. I finansministeriets interna process för beredning av budgeten innebär detta att den avdelning vid ministeriet som ansvarar för den allmänna administrativa styrningen av verket ska föra budgetförslaget för sitt förvaltningsområde till finansministeriets budgetavdelning för behandling i enlighet med det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt. Syftet med momentet är att ge uttryck för att beredningen sker i växelverkan mellan de sektorstyrande ministerierna och verket, där man genom dialogen strävar efter att samordna de förslag som gäller olika ansvarsområden och nå samförstånd. I sista hand är dock ståndpunkten från det ministerium som svarar för respektive ansvarsområde avgörande.

I 4 mom. föreskrivs det om ekonomiplaneringen när det gäller ansvarsområdet för arbetarskydd. I momentet hänvisas det till 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet ska svara för samordningen av beredningen av de budgetförslag och ramförslag som gäller omkostnadsmomentet för arbetarskyddstillsynen och för beredningen av förslaget som en del av det förslag som gäller ministeriets förvaltningsområde.

12 §. Resultatstyrning. I paragrafen föreslås bestämmelser om verkets resultatstyrning. Enligt 1 mom. ska de sektorstyrande ministerierna i samarbete med verket upprätta ett resultatavtal för verket. Resultatavtalet för hela verket undertecknas av ministrarna i de sektorstyrande ministerierna och verkets generaldirektör samt av varje avdelningschef och varje direktör för en verksamhetsenhet.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om finansministeriets uppgifter i anslutning till resultatstyrningen. Enligt momentet svarar finansministeriet för samordningen och beredningen av verkets resultatmål och för samordningen av resultatstyrningen. Detta innebär att finansministeriet ska se till att beredningen av resultatavtalet samordnas och att resultatavtalet utarbetas som ett enda dokument. Finansministeriet ska i resultatavtalet ta in uppgifter om den planerade fördelningen av resurserna under budgetåret och ramperioden enligt ministeriernas ansvarsområden samt utfallet under de två föregående åren. Verket ska som en del av beredningen av resultatavtalet ta fram den information som krävs för dessa poster. Finansministeriet svarar också för att varje sektorstyrande ministerium har en faktisk möjlighet att föra fram sin ståndpunkt och lägga fram förslag till de mål som ska ställas upp för verket i resultatavtalet. Ministerierna och verket kan komma överens om en noggrannare modell för genomförande, såsom om huruvida grundförslaget ska utarbetas av verket eller ministerierna.

Enligt 3 mom. svarar varje sektorstyrande ministerium i fråga om sitt ansvarsområde för att för finansministeriet lägga fram förslag till innehåll i resultatavtalet. Syftet med bestämmelsen är att betona de sektorstyrande ministeriernas ställning i verkets resultatstyrning. Å andra sidan ålägger bestämmelsen de sektorstyrande ministerierna en skyldighet att lägga fram förslag till innehåll när det gäller uppgifterna inom ministeriets eget ansvarsområde. I praktiken ska de sektorstyrande ministerierna lämna sina ståndpunkter skriftligen till finansministeriet för gemensam behandling i enlighet med den tidsram och de övriga anvisningar som finansministeriet gett. Det är finansministeriet som svarar för att lägga fram förslag i fråga om verkets organisation, förvaltning och andra gemensamma frågor.

Om ett sektorstyrande ministerium yrkar på det, ska det enligt förslaget i resultatavtalet tas in ett separat avsnitt som gäller ansvarsområdet i fråga. Detta säkerställer för sin del att de sektorstyrande ministerierna har möjlighet att påverka innehållet i verkets resultatavtal. Finansministeriet, som i egenskap av samordningsansvarig har hand om den allmänna administrativa styrningen, är skyldigt att följa det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt.

Enligt 4 mom. ska finansministeriet, om ministerierna inte kan enas om ett förslag som gäller olika verksamhetsområden, ta in ministeriets förslag som gäller ansvarsområdet i resultatavtalet. På detta sätt stärks de sektorstyrande ministeriernas ställning och möjligheter att påverka målen för det ansvarsområde som de styr och genomförandet av dem vid verket. Bestämmelsen innebär att det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt i fråga om respektive ansvarsområde är primär i förhållande till ståndpunkterna hos de övriga ministerierna, inklusive den som har hand om den allmänna administrativa styrningen. Varje ministerium har således i sista hand beslutanderätt när det gäller att fastställa målen för respektive ansvarsområde. Samtidigt uttrycker bestämmelsen dock utgångspunkten att i första hand ministerierna ska föra en genuin dialog om förslaget till innehåll i resultatavtalet och under ledning av den som har hand om den allmänna administrativa styrningen försöka enas om dem. Finansministeriet bör å sin sida ta en aktiv roll som den som har hand om den allmänna administrativa styrningen och främja uppkomsten av en gemensam ståndpunkt.

Enligt 5 mom. ska de sektorstyrande ministerierna upprätta ett ställningstagande till verkets bokslut. Detta innebär att det för verket upprättas ett ställningstagande till bokslutet som gäller hela verket. Finansministeriet ska svara för samordningen av de sektorstyrande ministeriernas

förslag till ställningstagande och för beredningen av ställningstagandet. Finansministeriet ska lägga fram förslag till ställningstaganden i fråga om verkets organisation, förvaltning och andra gemensamma frågor. Om det sektorstyrande ministeriet yrkar på det eller om ministerierna inte kan enas om innehållet i ställningstagandet när det gäller olika ansvarsområden, ska finansministeriet i ställningstagandet till bokslutet ta in ett separat avsnitt om ansvarsområdet i fråga.

5 kap. Bestämmelser om verkets särskilda uppgifter

13 §. Regionalt beredskapssamarbete. I 1 mom. föreskrivs det om organiseringen av det regionala beredskapssamarbetet, som hör till verkets uppgifter. Det regionala beredskapssamarbetet ska ordnas inom samarbetsområdena för beredskapen, med vilket avses områden som geografiskt överensstämmer med de samarbetsområden som avses i 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Med stöd av 2 a § 1 mom. 7 punkten i räddningslagen (379/2011) motsvarar också samarbetsområdena för räddningsverksamheten de ovannämnda samarbetsområdena. Definitionen och samarbetsområdet för beredskapen är således också ett geografiskt område som motsvarar samarbetsområdet för räddningsverksamhet. Samarbetsområdena för beredskapen är ändamålsenligare med tanke på skötseln av uppgiften än de nuvarande områdena för de sex regionförvaltningsverken, och de förtydligar den regionala beredskapen. Skötseln av uppgiften inom det geografiska samarbetsområdet för beredskapen säkerställer att det riksomfattande verket är regionalt närvarande och samarbetar med regionala myndigheter och aktörer.

I 2 mom. föreskrivs det om verkets konkreta uppgifter att ordna det regionala beredskapssamarbetet. Enligt 4 § 2 mom. 3 punkten i den gällande lagen om regionförvaltningsverken har regionförvaltningsverken till uppgift att samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala försvarskurser, stödja kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen. Det föreslås att de ovannämnda uppgifterna ändras till en mer noggrant avgränsad form än för närvarande och att regionförvaltningsverkens samordningsuppgift enligt den gällande lagen om regionförvaltningsverken upphävs i sin nuvarande form. Enligt 12 § i beredskapslagen (1552/2011) ska statsrådet, statliga förvaltningsmyndigheter, statens självständiga offentligrättsliga inrättningar, övriga statsmyndigheter och statliga affärsverk samt välfärdsområdena och välfärdssammanslutningarna, kommunerna, samkommunerna och kommunernas övriga sammanslutningar genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. I enlighet med 13 § i beredskapslagen leds och övervakas förberedelserna av statsrådet samt av varje ministerium inom sitt ansvarsområde. Varje ministerium samordnar förberedelserna inom sitt eget ansvarsområde. I fråga om statsrådets samordning av förberedelserna föreskrivs särskilt.

Bestämmelser om den sektorspecifika beredskapen finns dessutom i lagstiftningen för respektive sektor. I den sektorspecifika beredskapen ingår samordning av olika aktörers beredskap också på regional nivå. Till exempel leder räddningsväsendets myndigheter planeringen av olika aktörers deltagande i räddningsverksamheten och sörjer för samordningen av verksamhet och planer beträffande räddningsverksamhet under undantagsförhållanden. I den sektorslagstiftning som gäller social- och hälsovården och räddningsväsendet och i de bestämmelser på förordningsnivå som utfärdats med stöd av den föreskrivs det dessutom om samordning av beredskapen på regional nivå. Sektorns behöriga myndigheter svarar även i fortsättningen för ordnandet av det behövliga samarbete som den sektorspecifika beredskapen förutsätter.

Varje ministerium leder, övervakar och samordnar samt styr också beredskapen inom sina förvaltnings- och verksamhetsområden i enlighet med beredskapslagen och sin substanslagstiftning, och varje beredskapsskyldig svarar för sin beredskap, sina beredskapsplaner och samordningen av dem med samarbetsparternas beredskap i anslutning till sina egna lagstadgade uppgifter. Därför samordnar regionförvaltningsverken i själva verket inte den regionala beredskapen och har inte befogenheter i förhållande till andra myndigheters beredskapsuppgifter. I praktiken har regionförvaltningsverken ändå främjat den regionala samordningen av beredskapen och samarbetet, eftersom samordningen av beredskapen i själva verket baserar sig på ett gemensamt avtal. Det föreslås därför att uppgiften inte preciseras med tanke på den egentliga samordningsuppgiften utan i fråga om organiseringen av det regionala beredskapssamarbetet.

Den föreslagna uppgiften gällande regionalt beredskapssamarbete motsvarar i själva verket gällande praxis. I uppgiften är det inte fråga om ledning eller övervakning, utan om att samarbeta i syfte att optimera den verksamhet som olika aktörer ansvarar för i syfte att uppnå ett gemensamt mål. Varje aktör ansvarar även i fortsättningen för sina respektive beredskapsuppgifter i anslutning till olika säkerhetssituationer, och till uppgiften inom det regionala beredskapssamarbetet hör inte allmänt beredskapsärenden som gäller aktörer inom verket eller dess övriga ansvarsområden.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska verket organisera det regionala prognostiseringsarbetet till stöd för beredskapen. Med uppgiften avses att i samarbete med andra aktörer ordna uppföljning och utvärdering av sådana förändringar i omvärlden som påverkar säkerheten. I praktiken är det till exempel fråga om översikter som utarbetas periodiskt eller vid behov i samarbete mellan aktörerna i regionen och som gäller sådana framtida förändringar i omvärlden som påverkar säkerheten och en bedömning av deras eventuella konsekvenser för beredskapen. Motsvarande arbete utförs redan i nuläget i en del av regionerna, men skyldigheten tas in i lag.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska verket svara att utveckla regionala riskbedömningar och samordna de regionala riskbedömningarna. Gemensamt identifierade och bedömda risker samt riskbedömningar som gjorts för de enskilda aktörerna och ansvarsområdena utgör aktuella och enhetliga grunder för beredskapsplaneringen samt övnings- och utbildningsverksamheten. I uppgiften ingår att utveckla regionala metoder för riskbedömning, delta i bedömningen av regionala risker och samordna utarbetandet av dem. För närvarande har regionförvaltningsverken i samarbete med räddningsverken samordnat bedömningen av regionala risker 2018 och 2023 i enlighet med inrikesministeriets styrning och på uppdrag av det. Det är ändamålsenligt att göra regionala riskbedömningar även i fortsättningen och i enlighet med välfärdsområdenas geografiska områdesindelning.

Enligt 2 mom. 3 punkten ska verket främja beredskapsplaneringen hos kommunerna och andra aktörer i områdena, det vill säga myndigheter, näringslivet och organisationer som är verksamma i områdena, såsom aktörer som är centrala med tanke på försörjningsberedskapen eller regionala organisationer inom försörjningsberedskapen. Uppgiften motsvarar den nuvarande uppgiften att samordna beredskapsplaneringen och innefattar också den nuvarande uppgiften att stödja kommunernas beredskapsplanering, som bland annat omfattar stödande av beredskapsplaneringen inom sektorn för undervisnings- och kulturväsendet. Regionförvaltningsverken har delvis på olika sätt genomfört uppgiften att stödja kommunernas beredskapsplanering. Som centrala verksamhetsformer lyfts dock regionala nätverk och övningsverksamhet fram. Enligt propositionen ska främjandet av beredskapsplaneringen riktas inte bara till kommunerna utan också till andra regionala aktörer. I enlighet med de behov som identifierats inom en region är det dock möjligt att genomföra uppgifterna också på ett riktat sätt i fråga om kommunerna till exempel i form av gemensamma samarbets- och informationsmöten. Kommunerna har en stark

självstyrande ställning och de är dessutom, liksom andra aktörer inom den offentliga förvaltningen, skyldiga att vidta beredskapsåtgärder enligt beredskapslagen.

Enligt 2 mom. 4 punkten ska verket ordna beredskapsövningar till stöd för den regionala beredskapen och enligt 5 punkten ordna regionala försvarskurser. Regionförvaltningsverkens nuvarande uppgifter att ordna beredskapsövningar och regionala försvarskurser anses vara behövliga och de kvarstår i fortsättningen. Vid de regionala beredskapsövningarna testar man beredskapsplaners, kommunikationers och ledningssystemets funktion utifrån beskrivna situationer och givna uppgifter. I övningarna deltar regionens kommuner, regionförvaltningen och efter behov också aktörer från näringslivet, massmedier och andra sammanslutningar. I de regionala beredskapsövningarna har temat befolkningsskydd accentuerats under de senaste åren, medan fokus tidigare har legat på olika störningssituationer under normala förhållanden till följd av naturfenomen. På försvarskurserna behandlas aktuella och centrala frågor inom utrikes- och säkerhetspolitiken och under dem bekantar man sig med arrangemangen och beredskapen inom olika områden under normala förhållanden, störningssituationer och undantagsförhållanden. Fokus ligger på regionala och lokala uppgifter och samarbete. Med hjälp av gemensam övnings- och utbildningsverksamhet främjas och stöds beredskapsplanering och andra beredskapsåtgärder som de regionala och lokala aktörerna ansvarar för.

Enligt 2 mom. 6 punkten ska verket bevaka den regionala beredskapen. Verket ska bevaka den allmänna beredskapen hos aktörerna i regionen som grund för det regionala beredskapssamarbetet. I uppgiften ingår att skapa och upprätthålla en helhetsbild av den allmänna beredskapen och utvecklingsbehoven. Uppgiften motsvarar nuvarande praxis, där inrikesministeriet årligen har bett regionförvaltningsverken sammanställa rapporter om skötseln av sina regionala beredskapsuppgifter samt om läget och utvecklingsbehoven i fråga om den regionala beredskapen. Dem har inrikesministeriet sammanställt till en riksomfattande rapport. Utifrån den insamlade informationen får verket en allmän bild av vilka frågor verket bör koncentrera sig på och vilka frågor det särskilt bör främja, utveckla och stärka när det organiserar det regionala beredskapssamarbetet. Det är inte fråga om att skapa en operativ lägesbild eller att samla in detaljerade eller sekretessbelagda uppgifter, utan om att skapa och upprätthålla en allmän helhetsbild.

Enligt 2 mom. 7 punkten ska verket ordna annan regional samverkan. Med annan samverkan avses till exempel delning av information om varje regional och lokal aktörs lägesuppfattning och beredskap i nätverk mellan olika aktörer i annat arbete än i beredskapskommittén samt ordnande av evenemang som främjar beredskapen hos aktörerna i regionen, till exempel seminarier, workshoppar och temamöten. Till ordnande av annan samverkan hör också stödjande och för enhetligande av samarbetsstrukturer för den regionala beredskapen och säkerheten på landskapsnivå. Som helhet främjar samverkan på ett övergripande sätt olika aktörers beredskap som helhet och deras kompatibilitet på regional nivå. Uppgiftshelheten främjar i enlighet med verksamhetsmodellen för den övergripande säkerheten myndigheternas, näringslivets och organisationernas beredskapsplanering och övriga beredskap.

Enligt 3 mom. ska det höra till verkets lagstadgade uppgifter att tillsätta beredskapskommittéer av nuvarande slag. De regionala beredskapskommittéerna ska biträda verket vid planering, utveckling och bevakning av det regionala beredskapssamarbetet. Den föreslagna regleringen motsvarar nuläget, men tillsättandet av beredskapskommittéer tas in i lag. För närvarande finns bestämmelser om tillsättandet av beredskapskommittéer och om deras uppgifter i inrikesministeriets styrningsbrev till regionförvaltningsverken (id 8956292 07.01 SMDno/2012/2204).

De regionala beredskapskommittéerna behandlar för närvarande i fråga om dem som deltar i deras verksamhet läget när det gäller regionens beredskap och förberedelser samt gemensamt

överenskomna prioriteringar och gemensamma mål i beredskapsfrågor, följer aktivt genomförandet av beredskapsövningar i regionen och deltar vid behov i planeringen av dem, fungerar som samarbetsorgan mellan myndigheterna samt sörjer för informationen i anslutning till beredskapsuppgifterna. I och med covid-19-pandemin och den förändrade säkerhetsmiljön har de nuvarande regionala beredskapskommittéernas verksamhet aktiverats och etablerats ytterligare. De regionala beredskapskommittéerna som leds av regionförvaltningsverken har haft en central roll till exempel när det gäller att skapa en övergripande strategisk lägesbild på regional nivå och säkerställa informationsgången mellan olika aktörer.

De regionala beredskapskommittéerna ska även i fortsättningen utgöra en central verksamhetsform i beredskapssamarbetet och fungera som regionala samarbetsorgan i frågor som gäller beredskap och beredskapsplanering samt inre säkerhet. Även i fortsättningen ska beredskapskommittéerna främja aktörernas gemensamma lägesuppfattning och behandla aktuella ärenden. Vid sidan av den riksomfattande sektors- och uppgiftsspecifika samordningen förutsätter en så god skötsel som möjligt av de regionala uppgiftshelheterna vid störningssituationer och under undantagsförhållanden både samverkan för att föra de olika aktörerna samman och samordningsstrukturer. Beredskapskommittén ska även i fortsättningen vara ett samordningsorgan och den ska inte ha någon operativ uppgift. Detta motsvarar nuläget.

Det föreslagna 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om tillsättandet av de regionala beredskapskommittéerna och om kommittéernas sammansättning och uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 4 mom. föreskrivs det om möjligheten att lämna ut sekretessbelagda uppgifter. En myndighet som deltar i det regionala beredskapssamarbetet eller den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift ska till verket och regionala beredskapskommittéer få lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för deras skötsel av de uppgifter inom det regionala beredskapssamarbetet som föreskrivs i lagen. Enligt propositionen får den som äger uppgifterna lämna ut nödvändiga uppgifter som enligt 24 § 1 mom. 5, 7, 8, 9 och 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen) är sekretessbelagda. Sekretessbelagda myndighetshandlingar är enligt 24 § 1 mom. i offentlighetslagen, om inte något annat föreskrivs, handlingar som innehåller uppgifter om polisens, Gränsbevakningsväsendets, Tullens, fångvårdsmyndigheternas och Migrationsverkets taktiska och tekniska metoder och planer (5 punkten), handlingar som gäller skyddsarrangemang för personer, byggnader, inrättningar, konstruktioner samt data- och kommunikationssystem och genomförandet av arrangemangen (7 punkten), handlingar som gäller beredskap för olyckor eller undantagsförhållanden, befolkningsskydd eller utredning enligt lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser (525/2011) (8 punkten), myndigheters handlingar som gäller upprätthållande av statens säkerhet (9 punkten), och handlingar som gäller militär underrättelseverksamhet, försvarsmaktens utrustning, sammansättning, förläggning eller användning, handlingar som gäller det övriga militära försvaret eller uppfinningar, konstruktioner, anordningar eller system som tjänar försvaret eller handlingar som gäller objekt som annars är av betydelse för försvaret eller som gäller försvarsberedskapen (10 punkten).

Enligt propositionen ska en myndighet som deltar i det regionala beredskapssamarbetet, såsom polisen eller Migrationsverket eller en privat aktör som sköter en offentlig förvaltningsuppgift, överväga vilka uppgifter den kan lämna för det regionala beredskapssamarbetet. Det regionala beredskapssamarbetet baserar sig på aktörernas egen vilja att delta, och verkets uppgift omfattar till denna del inte övervakning. Därför har verket enligt propositionen inte rätt att få sekretessbelagda uppgifter för utförande av uppgifter enligt den föreslagna paragrafen, utan den sekretessbelagda informationsinnehavaren kan enligt prövning lämna ut uppgifter.

På behandlingen av personuppgifter i uppgiften inom det regionala beredskapssamarbetet tillämpas dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Med personuppgifter avses enligt artikel 4.1 i dataskyddsförordningen varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person, varvid en identifierbar fysisk person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en identifierare som ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift eller onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet. Med behandling avses enligt artikel 4.2 i dataskyddsförordningen en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring. Enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller ett annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.

Behandling av personuppgifter kan ske inom alla uppgiftshelheter som avses i 13 § 2 och 3 mom. I uppgiften inom det regionala beredskapssamarbetet behandlar tjänstemän inom verkets ansvarsområde för räddningsväsende och beredskap personuppgifter till exempel vid ordnandet av beredskapsövningar samt försvarskurser och övrig utbildning. Då samlar verket in och behandlar bland annat deltagarnas namn, adresser, uppgiftsbenämningar, personbeteckning och uppgifter om arbetsgivaren. Tjänstemän vid verket kan också behandla personuppgifter till exempel för att säkerställa att en person som deltar i samarbetet har rätt att hantera sekretessbelagda handlingar på en viss nivå. I de regionala beredskapsuppgifterna eller beredskapskommittéerna behandlas inga särskilda kategorier av personuppgifter eller känsliga personuppgifter.

I artikel 6 i dataskyddsförordningen fastställs villkoren för laglig behandling av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter i samband med en uppgift inom det regionala beredskapssamarbetet grundar sig på artikel 6.1 c och 6.3 i den förordningen. Enligt artikel 6.1 c är behandlingen laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Personuppgifter behandlas för skötseln av verkets lagstadgade uppgifter enligt den föreslagna 13 §, så att myndigheten kan sköta sina lagstadgade uppgifter effektivt, snabbt och med beaktande av tillgängliga resurser. Behandlingen uppfyller således kraven i artikel 6.3, eftersom bestämmelser om den grund för behandlingen som avses i 6.1 c finns i den medlemsstats lagstiftning som tillämpas på den personuppgiftsansvarige, alltså i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket.

Verkets avdelning för räddningsväsende och beredskap fastställer behovet att behandla personuppgifter för skötseln av de uppgifter som anges i 13 § och är således personuppgiftsansvarig för uppgifterna i enlighet med dataskyddsförordningen. Enligt artikel 5.2 i dataskyddsförordningen ska den personuppgiftsansvarige ansvara för och kunna visa att principerna för behandling av personuppgifter enligt artikel 5 i den förordningen efterlevs. Enligt den artikeln ska behandlingen av personuppgifter vara laglig, korrekt och öppen, vid behandlingen av uppgifter ska ändamålsbegränsning iaktas, uppgiftsminimering ska iaktas, behandlingen ska vara korrekt, lagringen av uppgifter ska minimeras och integritet och konfidentialitet ska ombesörjas. Den personuppgiftsansvarige svarar också för de registrerades rättigheter enligt kapitel III i dataskyddsförordningen. Den personuppgiftsansvarige ska bland annat tillhandahålla den registrerade de personuppgifter som nämns i artikel 14 på begäran, rätta felaktiga personuppgifter enligt artikel 16 och radera uppgifter enligt artikel 17 i dataskyddsförordningen. I artikel 24 i kapitel IV i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om den personuppgiftsansvariges ansvar. Till detta ansvar hör bland annat att den personuppgiftsansvarige ska genomföra

lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen och att dessa åtgärder ska ses över och uppdateras.

14 §. Bedömning av tillgången till grundläggande tjänster samt stöd till beredskapsplaneringen. I 1 mom. föreskrivs det om uppgifter i fråga om bedömning av tillgången till grundläggande tjänster samt om stöd till beredskapsplaneringen som hänför sig till ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur. En lagstadgad uppgift inom verkets ansvarsområde för småbarnspedagogik, utbildning och kultur är att stödja beredskapsplaneringen inom sitt uppgiftsområde. I paragrafen föreskrivs det sålunda om verkets uppgifter i störningssituationer och när det gäller beredskap för undantagsförhållanden inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Enligt 4 § 2 mom. i den gällande lagen om regionförvaltningsverken har regionförvaltningsverken haft i uppgift att bland annat stödja kommunernas beredskapsplanering. Avsikten är att regionförvaltningsverkens nuvarande uppgifter inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde ska överföras till det nya verket. Inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde ska kommunerna också i fortsättningen vara huvudsakliga anordnare av exempelvis småbarnspedagogik och undervisning, vilket innebär att kommunerna således i fråga om funktionerna inom ministeriets ansvarsområde fortfarande kommer att ansvara för beredskapen enligt beredskapslagen. Stödjobandet av beredskapsplaneringen ska genomföras i samarbete med ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur samt ansvarsområdet för räddningsväsende och beredskap.

15 §. Nämnder och andra organ. I 1 och 2 mom. föreskrivs det om de organ som finns vid och i anslutning till verkets avdelning för social- och hälsovård. Dessa är nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, nämnden för abort- och steriliseringsärenden, adoptionsnämnden samt den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik. Till skillnad från de nämnder som finns vid avdelningen ska adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik vara självständiga och vara egna informationshantlingsenheter och personuppgiftsansvariga.

Det föreslagna 3 mom. innehåller en hänvisningsbestämmelse enligt vilken bestämmelser om adoptionsnämnden finns i adoptionslagen och bestämmelser om den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik finns i lagen om klinisk prövning av läkemedel (983/2021). Bestämmelser om kommitténs fristående sektion för ändringssökande för medicinsk forskningsetik finns i lagen om medicinsk forskning (488/1999).

I 4 mom. föreskrivs det om uppgifterna och befogenheterna för nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Närmare bestämmelser om dem finns i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). Enligt bestämmelsen ska nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, i fråga om yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården som verket enligt de nämnda lagarna ska utöva tillsyn över, behandla och avgöra ärenden som gäller begränsning och förverkande av en yrkesutbildad persons rätt att utöva social- och hälsovårdsyrken, återkallande av tillstånd att utöva social- och hälsovårdsyrken samt förbud att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person, när ärendet inte har inletts på ansökan av den yrkesutbildade personen själv, liksom även ärenden som gäller återfående av rätt att utöva social- och hälsovårdsyrken, tillstånd att utöva social- och hälsovårdsyrken och rätt att använda en yrkesbeteckning samt disciplinära ärenden. I momentet föreskrivs det också om uppgifterna och befogenheterna för nämnden för abort- och steriliseringsärenden, om vilka det föreskrivs närmare i lagen om avbrytande av havandeskap (239/1970) och steriliseringslagen (283/1970). Enligt bestämmelsen ska nämnden för abort- och steriliseringsärenden behandla och avgöra de ansökningsärenden om avbrytande

av havandeskap och sterilisering som verket enligt de nämnda lagarna ska sköta. Motsvarande bestämmelser finns i statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (676/2008). I 119 § 2 mom. i grundlagen förutsätts det dock att de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ ska regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Med de allmänna grunderna avses enligt förarbetena till grundlagen närmast enhetens namn, bransch och huvudsakliga uppgifter samt dess behörighet (RP 1/1998 rd, s. 174/II). Nämndernas uppgifter omfattar utövning av offentlig makt, och därför föreslås det att de gällande bestämmelserna till denna del lyfts upp på lagnivå. Samtidigt preciseras bestämmelserna genom en hänvisning till speciallagstiftning där det föreskrivs närmare om nämndernas uppgifter.

I 5 mom. föreskrivs det om tillsättandet av nämnderna och om deras organisation. Enligt momentet ska social- och hälsovårdsministeriet, på föredragning av verkets avdelning för social- och hälsovård, tillsätta nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och nämnden för abort- och steriliseringsärenden för fyra år åt gången. Social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov ändra nämndens sammansättning under nämndens mandatperiod. Varje medlem i nämnderna ska ha en eller flera personliga suppleanter. Föredragande och sekreterare vid nämnderna är tjänstemän förordnade av avdelningen för social- och hälsovård. I den gällande lagstiftningen finns bestämmelser om tillsättande av nämnder i statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Enligt 4 § i den förordningen tillsätter social- och hälsovårdsministeriet nämnderna för fyra år åt gången på föredragning av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I 119 § 2 mom. i grundlagen förutsätts det dock att de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ ska regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grundlagsutskottet har ansett att också en eventuell tidsbegränsning för organets mandatperiod hör till de allmänna grunderna (GrUU 12/2004 rd, s. 2–3). Därför föreslås det att bestämmelser om tillsättandet av nämnder i fortsättningen ska utfärdas genom lag på det sätt som förutsätts i 119 § 2 mom. i grundlagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska föredragningen, i stället för av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, göras av verkets avdelning för social- och hälsovård, till vilken Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter till denna del överförs. Paragrafen motsvarar i övrigt den gällande regleringen.

I 6 och 7 mom. föreskrivs det om sammansättningen av nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och nämnden för abort- och steriliseringsärenden. I den gällande lagstiftningen har bestämmelser om nämndernas sammansättning ingått i statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Grundlagsutskottet har i samband med granskningen av förslaget till adoptionslag och förslaget till adoptionsnämnd ansett att det är nödvändigt att komplettera bestämmelserna på lagnivå med bestämmelser bland annat om vilken sammansättning nämnden har (GrUU 15/2011 rd, s. 5). Det föreslås att bestämmelser om grunderna för sammansättningen av nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och nämnden för abort- och steriliseringsärenden i fortsättningen ska utfärdas på lagnivå på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter. Enligt 5 § 2 mom. i ovannämnda statsrådsförordning har nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården en ordförande samt fem övriga medlemmar. Bestämmelsen har ansetts beskriva nämndens beslutssammansättning, och i praktiken har nämnden haft fler medlemmar än de fem som krävs enligt bestämmelsen för att varje bransch där de utövare vilkas ärenden behandlas i nämnden är verksamma ska vara behörigen representerad. Bestämmelserna om sammansättningen av nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården preciseras jämfört med de gällande bestämmelserna så att det föreskrivs särskilt om sammansättningen av den nämnd som tillsätts och särskilt om beslutssammansättningen för den nämnd som behandlar respektive ärende. Enligt 5 mom. ska nämnden för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården ha en ordförande, som ska vara tjänsteman vid

verket, och ett behövligt antal övriga medlemmar. Av medlemmarna ska en företrädare medicinsk sakkunskap, en juridisk sakkunskap och en sakkunskap i socialvård. Dessutom ska det i nämnden finnas företrädare för sakkunskap inom varje bransch där de yrkesutövare vilkas ärenden behandlas i nämnden är verksamma. Nämnden avgör ärenden i en sammansättning med ordföranden och minst fyra medlemmar. Vid avgörande av ett ärende ska en av medlemmarna företrädare medicinsk sakkunskap, en juridisk sakkunskap och en sakkunskap i socialvård samt en den bransch som ärendet i fråga gäller. En person kan ha flera yrkesrättigheter som nämnden ingriper i genom sitt beslut. Då ska nämndens sammansättning vid avgörande bestå av företrädare för varje bransch i fråga.

Paragrafens 7 mom. motsvarar gällande bestämmelser. Enligt momentet ska nämnden för abort- och steriliseringsärenden ha en ordförande som är tjänsteman vid verket samt tre övriga medlemmar. Av medlemmarna ska en företrädare juridisk sakkunskap, en medicinsk sakkunskap och en sakkunskap i socialvård. Nämnden ska vid behov höra sakkunniga i psykiatri, obstetrik och medicinsk genetik. Dessutom preciseras bestämmelserna i fråga om nämndens beslutförhet. Nämnden är beslutsför när den är fulltalig.

I 8 mom. föreskrivs det om rätten för nämndernas och organens medlemmar att få ett skäligt arvode för utförda uppgifter och ersättning för resekostnader, för vilka finansministeriet fastställer grunderna. Närmare bestämmelser om fastställandet av grunderna ska få utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §. Nämndernas elektroniska sammanträden. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan nämnderna fatta beslut i och annars behandla ärenden som ankommer på dem vid ett ordinarie sammanträde eller vid ett sammanträde som helt eller delvis hålls i en elektronisk miljö. Med ett ordinarie sammanträde avses ett möte där nämndens medlemmar är fysiskt närvarande. Vid behandlingen av ärenden vid elektroniska sammanträden ska nämnden sörja för informations-säkerheten och för att utomstående inte har tillgång till sekretessbelagda uppgifter.

Regleringen behövs för organisering av nämndernas och sammansättningarnas verksamhet på ett ändamålsenligt sätt och för tryggnad av informationssäkerheten. Syftet med sådant distansdeltagande som ett elektroniskt sammanträde möjliggör är att effektivisera verkets arbetsprocesser och göra dem smidigare. De elektroniska sammanträdena får inte försämma parternas rättssäkerhet eller förutsättningarna för kollegialt beslutsfattande. Det förutsätts alltid att de datatekniska metoder som möjliggör elektroniska sammanträden uppfyller de krav som ställs på skyddande av sekretessbelagd information. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska nämnden sålunda vid elektroniska sammanträden sörja för informationssäkerheten och för att utomstående inte har tillgång till sekretessbelagd information. En motsvarande bestämmelse ingår i 98 § 2 mom. i kommunallagen (410/2015). Den föreslagna bestämmelsen gäller verkets samtliga nämnder, inklusive de nämnder, såsom adoptionsnämnden, som eventuellt regleras i annan lagstiftning.

I 2 mom. föreskrivs det att ett elektroniskt sammanträde förutsätter att sammanträdet ordförande och sekreterare på ett tillförlitligt sätt kan verifiera vem som deltar i sammanträdet och att den som deltar i sammanträdet kan följa sammanträdet och delta i behandlingen av ärendena. Det föreslagna 2 mom. motsvarar 99 § i kommunallagen.

Paragrafen gäller endast nämnder. Bestämmelser om möjligheten för den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik att hålla elektroniska sammanträden och om dess elektroniska beslutsförfarande finns i lagen om klinisk prövning av läkemedel.

6 kap. Tillsättning av tjänster samt särskilda behörighetsvillkor

Kapitlet innehåller bestämmelser om behörigheten att utnämna tjänstemän inom verkets ledning och om särskilda behörighetsvillkor för vissa tjänster samt ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om behörighetsvillkor och benämningar för övriga tjänster vid verket.

17 §. Tillsättning av tjänsten som generaldirektör. I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse om utnämning av verkets generaldirektör. Eftersom det är fråga om ett ämbetsverk som står under finansministeriets allmänna administrativa styrning, ska finansministeriet svara för beredningen av utnämningen av generaldirektör. Finansministeriet ska föredra utnämningsärendet för statsrådets allmänna sammanträde. Generaldirektören hör med stöd av 28 § 2 mom. i statstjänstemannaförordningen (971/1994) och 26 § 4 punkten i statstjänstemannalagen (750/1994) till statens högsta tjänstemannaledning, och de särskilda behörighetsvillkor som anges i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen ska därmed tillämpas på tjänsten som generaldirektör för verket. De behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper grundar sig på 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003). I enlighet med 7 § 1 mom. 4 punkten i statstjänstemannalagen kan endast finska medborgare utnämnas till tjänsten som generaldirektör. Dessutom ska den som utnämns till tjänsten uppfylla de andra förutsättningar som anges i statstjänstemannalagen. Generaldirektören ska med stöd av 9 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen utnämnas för högst fem år, om det inte av särskilda skäl finns grund för att utnämna generaldirektören för en kortare tid.

18 §. Tillsättning av tjänsterna som avdelningschef. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om tillsättning av tjänsterna som avdelningschef, som är direkt underställda verkets generaldirektör. Tjänsten som avdelningschef ska tillsättas av statsrådet på framställning av det ministerium till vars ansvarsområde avdelningens uppgifter huvudsakligen hör. I samband med beredningen av tillsättningen av tjänsten ska ministeriet höra verkets generaldirektör och de övriga ministerier som styr avdelningen innan utnämningen förs till statsrådet för avgörande. Det ska också vara möjligt att höra generaldirektören och de ministerier som styr avdelningen genom att generaldirektören och en företrädare för de ministerier som styr avdelningen deltar i tillsättningen av tjänsten tillsammans med det ministerium som bereder utnämningen. Avdelningscheferna ska utnämnas för högst fem år, med undantag för avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen, som ska kunna utnämnas till tjänsten. På grund av arbetarskyddsavdelningens oberoende ska avdelningschefen utnämnas till en tjänst som grundar sig på artikel 6 i den av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1947 antagna konventionen angående yrkesinspektion inom industri och handel (FördrS 44/1949), enligt vilken befattningshavare inom inspektion ska vara anställda i offentlig tjänst och i denna egenskap vara tillförsäkrade stadigvarande anställning samt frihet från politisk eller annan obehörig påverkan. Avdelningscheferna hör hierarkiskt sett inte till den högsta tjänstemannaledningen inom statsförvaltningen, vilket innebär att de särskilda behörighetsvillkoren enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen inte kan tillämpas på tjänsterna. Därför är det motiverat att föreskriva om särskilda behörighetsvillkor för tjänsterna som avdelningschef. Till de särskilda behörighetsvillkoren för tjänsterna hör de särskilda behörighetsvillkor för den högsta tjänstemannaledningen som anges i 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen, i fråga om vilka bedömningskriterierna beskrivs närmare i den regeringsproposition som ledde till ändringen av 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen (RP 298/2014 rd, s. 28–30). De behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper grundar sig på 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda. Dessutom ska den som utnämns till tjänsten uppfylla de andra förutsättningar som anges i statstjänstemannalagen. De särskilda behörighetsvillkoren för tjänsterna motsvarar de särskilda behörighetsvillkor som anges i 16 § i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009). Eftersom det i samband med inrättandet av verket är viktigt att bevara och säkerställa en enhetlig lönenivå för avdelningscheferna, föreskrivs det i den föreslagna lagen om skyldigheten för det ministerium som föredrar utnämningen att före utnämningen be om finansministeriets utlåtande om avdelningschefens lön.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att vid behov genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om benämningen avdelningschef. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om rätten för den som utnämns till en tjänst som avdelningschef att använda titeln överdirektör.

19 §. Tillsättning av tjänsterna som enhetschef och av övriga tjänster vid avdelningarna samt anställning av övrig personal. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om behörigheten att utnämna de enhetschefer som är direkt underställda avdelningscheferna. Chefen för en enhet som är direkt underställd en avdelningschef ska utnämnas av verkets generaldirektör efter föredragning av avdelningschefen eller den som avdelningschefen förordnat. Behörighetsvillkor för tjänsterna som enhetschef ska vara högre högskoleexamen, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga. Man kan bli förtrogen med tjänstens uppgiftsområde till exempel genom arbetserfarenhet eller forskningsverksamhet eller på något annat motsvarande sätt. Förtrogenheten bör i första hand innehållsmässigt hänföra sig till tjänstens centrala uppgifter. Ett minimikrav kan anses vara att sökandens förtrogenhet med uppgiftsområdet åtminstone delvis hänföra sig till de centrala uppgifterna i tjänsten eller att den annars objektivt sett kan anses vara till fördel för en framgångsrik skötsel av den tjänst som ska tillsättas. I praktiken visad ledarförmåga ska bedömas i enlighet med 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen. I praktiken visad ledarförmåga ska bedömas utifrån de kriterier som beskrivs närmare i den regeringsproposition som ledde till ändringen av 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen (RP 298/2014 rd, s. 28–30). De behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper grundar sig på 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda. Dessutom ska den som utnämns till tjänsten uppfylla de andra förutsättningar som anges i statstjänstemannalagen. I det föreslagna momentet föreskrivs det om utnämningens behörighet för avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen, som avviker från den huvudsakliga utnämningens behörighet. Avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen ska utnämna enhetscheferna och övriga tjänstemän inom sin avdelning.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att vid behov genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om särskilda ytterligare behörighetsvillkor för tjänsterna som enhetschef.

20 §. Avgörande av ärenden som gäller förordnande till uppdraget som direktör för en verksamhetsenhet samt tillsättning av övriga tjänster vid verksamhetsenheterna och anställning av övrig personal. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om förordnande till uppdraget som direktör för en verksamhetsenhet som inte hör till någon avdelning. Finansministeriet ska avgöra ärenden som gäller förordnande till uppdraget som direktör för en verksamhetsenhet efter föredragning av verkets generaldirektör eller den som generaldirektören förordnat. Till uppdraget ska kunna förordnas en tjänsteman vid verket. Eftersom avdelningarna och verksamhetsenheterna har samma organisatoriska ställning, är det ur denna synvinkel motiverat att direktörerna för en verksamhetsenhet förordnas till uppdraget för högst fem år. Biträdande justitiekanslern ansåg i sitt avgörande av den 16 augusti 2023 att de behörighetsvillkor som krävs för en tjänst inte kan kringgås genom att personen förordnas till uppdraget. I samband med reformen av regionförvaltningen har det ansetts nödvändigt att föreskriva om särskilda behörighetsvillkor för direktörerna för en verksamhetsenhet. Behörighetsvillkor för direktörerna för en verksamhetsenhet föreslås vara högre högskoleexamen, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga. Dessa särskilda behörighetsvillkor bedöms på samma sätt som de behörighetsvillkor som föreskrivs för tjänsten som enhetschef. På basis av ordalydelsen i momentet omfattar finansministeriets behörighet också återkallande av förordnande till uppdraget. Finansministeriet återkallar sitt förordnande till uppdraget på framställning av generaldirektören eller den som generaldirektören förordnat. Ett förordnande till uppdraget kan återkallas med stöd av

arbetsgivarens direktionsrätt, och ett sådant beslut har inte ansetts överklagbart. Generaldirektören ska utnämna övriga tjänstemän inom verksamhetsenheten och anställa övrig personal, vilket avser personal i arbetsavtalsförhållande.

21 §. Behörighet att utnämna tjänstemän som inte hör till en avdelning eller verksamhetsenhet samt anställning av övrig personal. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om generaldirektörens utnämningsbehörighet i fråga om tjänster som inte är placerade vid en avdelning eller verksamhetsenhet. Generaldirektören ska också anställa arbetstagare i arbetsavtalsförhållande som inte är placerade vid en avdelning eller verksamhetsenhet. I verkets arbetsordning ska utnämningsbehörigheten kunna delegeras till någon annan tjänsteman.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att vid behov utfärda en statsrådsförordning om behörighetsvillkoren för övriga tjänster vid verket. Detta gäller inte tjänsterna som generaldirektör, avdelningschef, direktör för en verksamhetsenhet eller enhetschef, eftersom bestämmelser om behörighetsvillkoren för generaldirektören, som är chef för verket, finns i statstjänstemannalagen och bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för de andra tjänster som innefattar personalledning avses ingå i den föreslagna lagen. Eftersom det i samband med inrättandet av verket är viktigt att bevara och säkerställa en enhetlig praxis för tjänstebestämmelser vid verket, ska det vid behov genom förordning av statsrådet kunna föreskrivas om de tjänstebestämmelser som ska användas vid verket. Dessutom kan verkets uppgifter till vissa delar förutsätta att de tjänstemän som sköter uppgifterna till exempel har annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt eller har gedigen erfarenhet av tjänstens uppgiftsområde i stället för enbart förtrogenhet med uppgiftsområdet. Då är det motiverat att föreskriva om särskilda behörighetsvillkor för vissa tjänster. Till exempel kan ordnandet av tjänster på svenska vid verket förutsätta särskilda behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper.

7 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Behandling av förvaltningsklagan över verket eller dess tjänstemän. Paragrafen innehåller bestämmelser om behandlingen av förvaltningsklagan som gäller verket eller dess tjänstemän. Bestämmelsen gäller situationer där förvaltningsklagan har anförts hos verket eller ett ministerium som styr verket. Bestämmelsen ingriper inte i de högsta laglighetsövervakarnas uppgifter och behörighet att utöva tillsyn över verket och pröva klagan som anförts över verket.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om situationer där det hos verket har anförts förvaltningsklagan över verkets egen verksamhet eller över en tjänsteman vid verket. Utgångspunkten är då att förvaltningsklagan avgörs av verkets generaldirektör. Generaldirektören kan emellertid genom verkets arbetsordning bestämma att en förvaltningsklagan över en avdelning eller verksamhetsenhet eller dessas tjänstemän ska avgöras av ifrågavarande avdelningschef eller direktör för verksamhetsenheten. I sådana situationer ska generaldirektören emellertid ha rätt att överta avgörandet av ärenden som generaldirektören delegerat genom arbetsordningen. En förvaltningsklagan som gäller en avdelningschef eller direktör för en verksamhetsenhet ska dock avgöras av generaldirektören. En förvaltningsklagan till verket över generaldirektörens verksamhet ska avgöras av finansministeriet, som svarar för den funktionella styrningen av verkets förvaltning. Verket ska på det sätt som avses i 21 § i förvaltningslagen överföra ett klagomål över generaldirektören till finansministeriet för behandling.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det med anledning av särställningen för verkets arbetarskydds-uppgifter om ett undantag i fråga om behandlingen av förvaltningsklagan som gäller verkets ansvarsområde för arbetarskydd. En förvaltningsklagan till verket över arbetarskyddsavdelningens eller dess tjänstemäns verksamhet ska enligt det föreslagna 2 mom. avgöras av avdelnings-

chefen för arbetarskyddsavdelningen. Förvaltningsklagan över avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen ska avgöras av social- och hälsovårdsministeriet i stället för av verkets generaldirektör. Verket ska på det sätt som avses i 21 § i förvaltningslagen överföra klagan över avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen till social- och hälsovårdsministeriet för behandling.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om situationer där förvaltningsklagan över verket eller dess tjänstemän har anförts hos ett ministerium. Enligt den föreslagna bestämmelsen om den funktionella styrningen av verket ska de ministerier som styr verket utöva tillsyn över verket i fråga om de uppgifter som hör till respektive ministeriums förvaltningsområde. På motsvarande sätt ska klagan till ett ministerium över verkets eller dess tjänstemäns verksamhet behandlas och avgöras av det ministerium till vars ansvarsområde det ärende hör som förvaltningsklagan avser. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska ministeriet kunna överföra en förvaltningsklagan över verkets eller dess tjänstemäns verksamhet till verket för behandling. På behandlingen av det överförda klagomålet ska verket då tillämpa 1 och 2 mom. Ministeriet ska ha omfattande prövningsrätt när det gäller att avgöra om det ska behandla förvaltningsklagan själv eller överföra den till verket för behandling. När de som är chefer över den som förvaltningsklagan gäller behandlar klagan vid verket, blir behandlingen av klagan i många fall snabbare, ändamålsenligare och effektivare. Ministeriet kan naturligtvis förutsätta att verkets beslut i ärendet sänds till ministeriet för kännedom. Exempelvis i principiellt viktiga fall kan det dock vara ändamålsenligare att ministeriet behandlar förvaltningsklagan. Den överföringsmöjlighet som avses i det föreslagna 4 mom. gäller inte förvaltningsklagan över verkets generaldirektör som anförts hos ministeriet, eftersom den ska behandlas vid finansministeriet, och inte heller förvaltningsklagan över avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen, som ska behandlas vid social- och hälsovårdsministeriet.

Om verkets generaldirektör eller avdelningschefen för arbetarskyddsavdelningen är jävig att behandla förvaltningsklagan, ska verket överföra förvaltningsklagan till ministeriet för behandling. I ett sådant fall ska verket överföra förvaltningsklagan till det ministerium till vars ansvarsområde det ärende hör som förvaltningsklagan avser. Arbetarskyddsavdelningen ska överföra en förvaltningsklagan som gäller arbetarskyddsuppgifter till social- och hälsovårdsministeriet för behandling.

23 §. Utomstående experter. I paragrafen föreslås bestämmelser om verkets rätt att för viss tid utnämna utomstående experter och ingå förvaltningsavtal enligt 3 § i förvaltningslagen (434/2003) med myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer om utförande av enskilda expertuppdrag inom verkets uppgiftsområde för verkets räkning. Verkets skyldigheter ska omfatta att ingå sådana förvaltningsavtal också med ad hoc-expertyper. Utnämningsförfarandet ska tillämpas på motsvarande sätt som i nuläget, vilket har ansetts vara juridiskt oproblematiskt. De enskilda expertuppdragen har ett nära samband med uppgifter inom ansvarsområdet för social- och hälsovård och inom småbarnspedagogiken. Paragrafen bör anses nödvändig för att verket på motsvarande sätt som för närvarande ska kunna anlita utomstående experter för skötseln av de uppgifter som föreskrivs för verket. Experterna ger i huvudsak skriftliga utlåtanden som stöder beslutsfattandet och deltar i inspektioner som hänför sig till tillsynen, om det i en speciallag föreskrivs om deltagande i inspektioner. Utomstående experter bereder inte förvaltningsbeslut åt verket och föredrar eller avgör inte ärenden. Experterna utövar inte offentlig makt. Experterna fattar inte självständigt beslut och träffar inte andra avgöranden som gäller en fysisk eller juridisk persons rättsliga ställning, utan bistår den ansvariga tjänstemannen och står i praktiken under tillsyn av verket.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan verket för viss tid utnämna utomstående experter som företräder den sakkunskap som behövs för utförandet av uppdrag inom ansvarsområdet för

social- och hälsovård och inom småbarnspedagogiken samt ingå förvaltningsavtal enligt 3 § i förvaltningslagen (434/2003) med myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer om utförande av enskilda expertuppdrag inom ansvarsområdet för verkets räkning. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har vid skötseln av de uppgifter som för närvarande ankommer på verket anlitat bland annat så kallade permanenta sakkunniga och så kallade ad hoc-sakkunniga som företräder vetenskaplig och annan sakkunskap som är av betydelse för verksamheten inom Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens ansvarsområde. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har också skött vissa uppgifter som hänför sig till småbarnspedagogiken, som i och med reformen överförs till verkets ansvarsområde för småbarnspedagogik, utbildning och kultur, varvid det också behöver föreskrivas om verkets rätt att anlita utomstående experter. Vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har det för uppgifter inom småbarnspedagogiken inrättats en expertpanel, som vid behov har kunnat ge sitt utlåtande i principiellt viktiga och vittsyftande frågor. I tillsynsuppgifterna inom småbarnspedagogiken vid avdelningen för småbarnspedagogik, utbildning och kultur finns det ett behov av att anlita utomstående experter på motsvarande sätt som i nuläget. Även regionförvaltningsverken har i sina uppgifter utnyttjat sakkunskapen hos permanenta sakkunniga vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. För att den sakkunskap som behövs ska kunna tryggas också i framtiden föreslås det att det i lagen tas in en bestämmelse som motsvarar den nuvarande, med vissa preciseringar.

Enligt det föreslagna 2 mom. utfärdas bestämmelser om utomstående experters medverkan i inspektioner och tillsyn separat. De allmänna bestämmelserna om anlitande av experter i den föreslagna lagen gör det således inte möjligt att anlita experter vid inspektioner, utan det bör föreskrivas särskilt om detta. Bestämmelser om anlitande av utomstående experter vid inspektioner finns bland annat i 20 och 37 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården och i 92 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Även bestämmelserna i 56 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), 71 § i läkemedelslagen (395/1987) och 31 § i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019) gör det möjligt att anlita utomstående experter vid inspektioner. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har med stöd av speciallagstiftningen anlitat utomstående experter till exempel vid tillsynen över yrkesutbildade personer och vid organisationstillsynen inklusive förhandsinspektions- och inspektionsbesök. Utomstående experter anlitas också till exempel vid inspektioner av boendeserviceenheter som omfattas av hemfriden. Verket ska på motsvarande sätt som för närvarande kunna anlita utomstående experter i enlighet med vad som föreskrivs i speciallagarna.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om verkets rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter lämna ut uppgifter till de myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer med vilka verket har ingått ett i 1 mom. avsett förvaltningsavtal om utförande av enskilda expertuppdrag inom ansvarsområdet för avdelningen för social- och hälsovård för avdelningens räkning. Expertuppdragen kan bland annat hänföra sig till uppgifter inom hälso- och sjukvården, och därför är det nödvändigt att sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut till experterna för utförande av enskilda expertuppdrag som överenskommit i förvaltningsavtal. Eftersom exempelvis sekretessbelagda uppgifter om hälsotillstånd samtidigt med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter hör till särskilda kategorier av personuppgifter, har det ansetts nödvändigt att föreskriva att de som utför expertuppdrag är personuppgiftsbiträden för verkets, som är personuppgiftsansvarig, räkning. Med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter ska verket vara personuppgiftsansvarig, och till verkets skyldigheter hör att utarbeta dokumenterade anvisningar om behandlingen av personuppgifter, som de experter som behandlar personuppgifter ska iaktta. I sista hand ska verket i egenskap av personuppgiftsansvarig svara för lagenligheten och andra skyldigheter i samband med behandlingen av de personuppgifter som hör till verket. Skyldigheterna

hos verkets avdelning för social- och hälsovård ska omfatta att introducera nya experter till uppdraget på motsvarande sätt som för närvarande.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det om straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsskyldighet för utomstående experter. Bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar och tjänstebrott finns i 40 kap. i strafflagen (39/1889). Det straffrättsliga tjänsteansvaret sträcker sig med stöd av definitionsbestämmelsen i 40 kap. 11 § 5 punkten i strafflagen också till utövning av offentlig makt utanför myndighetsorganisationen. Enligt den bestämmelsen avses med en person som utövar offentlig makt för det första den till vars uppgifter enligt lag eller förordning hör att meddela för andra bindande förordnanden eller att besluta om andras intressen, rättigheter eller skyldigheter eller som med stöd av lag eller förordning i sin uppgift reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter (underpunkt a). För det andra avses med en person som utövar offentlig makt den som enligt lag eller förordning eller enligt ett uppdrag som han eller hon med stöd av lag eller förordning fått av en myndighet ska delta i beredningen av ovannämnda beslut på sätt som närmare anges i bestämmelsen (underpunkt b). I det föreslagna 4 mom. konstateras det att bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på experterna vid verket. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar också i detta avseende 5 § i den gällande lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Eftersom grundlagsutskottet inte har ansett det vara lämpligt att begränsa ansvaret för skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift till enbart straffrättsligt tjänsteansvar, om verksamheten kan ge upphov till skador (GrUU 24/2001 rd), är det således motiverat att i 4 mom. också föreskriva om experters skadeståndsansvar.

I det föreslagna 5 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning. Med stöd av momentet ska det genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om kallande av utomstående experter, om de krav som gäller dem och om deras skyldigheter. I momentet föreskrivs det om rätten för utomstående experter att få arvode för utförda uppdrag och ersättning för resekostnader, för vilka finansministeriet fastställer grunderna. Närmare bestämmelser om fastställandet av grunderna ska få utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §. Företrädande av staten. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det att verket ska bevaka statens rätt och fördel vid domstolar och andra myndigheter. Bestämmelsen motsvarar i stort sett den gällande 21 § i lagen om regionförvaltningsverken.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kärar och svarar verket på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter statens rätt och fördel i alla ärenden som hör till verkets ansvarsområde samt annanstans än i landskapet Åland även i sådana ärenden för vilka ingen behörig myndighet särskilt har angetts i lag, om inte ärendet sköts av en företrädare för det sektorstyrande ministeriet. Verket har sålunda i likhet med de nuvarande regionförvaltningsverken utöver sin särskilda behörighet också allmän behörighet att företräda staten i situationer där det inte i lag uttryckligen föreskrivs någon behörig myndighet.

25 §. Tillsynen över arbetarskyddet. Enligt paragrafens 1 mom. utövar social- och hälsovårdsministeriet tillsyn över efterlevnaden av arbetarskyddsbestämmelserna vid det nya verket. Detta innebär ett undantag från hur arbetarskyddstillsynen i övrigt är organiserad. Den övriga arbetarskyddstillsynen har ordnats så att verket självt i egenskap av arbetarskyddsmyndighet utövar tillsyn över efterlevnaden i fråga om de författningar som arbetarskyddsmyndigheten har ålagts att utöva tillsyn över. Verkets tillsyn över sig självt är emellertid problematisk med beaktande av hur trovärdig och opartisk den skulle uppfattas vara. Det har därför ansetts behövt att skapa ett förfarande där det är en utomstående aktör som utövar tillsyn över verket. Tillsynsuppdraget innebär delvis sådan betydande utövning av offentlig makt som förutsätter att uppdraget tilldelas en myndighet. Styrningen av och tillsynen över arbetarskyddsförvaltningen har redan tidigare

ankommit på social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet har sålunda redan sakkunskap när det gäller arbetarskyddstillsyn, vilket talar för att uppdraget ges ministeriet.

Ministeriets roll som arbetarskyddsmyndighet utsträcks till att i princip omfatta arbetarskyddsmyndighetens tillsynsuppgifter som helhet. Arbetarskyddsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av över hundra författningar, men verket ska i sin verksamhet i praktiken iakttas endast en del av dem. Det föreslagna tillsynsuppdraget underlättas av att verket blir ministeriets enda tillsynsobjekt. Enligt nuvarande erfarenheter uppskattas det att åtgärder i anslutning till arbetarskyddstillsynen gällande verket kommer att vidtas i ett fåtal fall per år.

I och med att tillsynsuppdraget tilldelas social- och hälsovårdsministeriet kommer verkets tjänstemän, inklusive tjänstemännen inom ansvarsområdet för arbetarskydd, att i likhet med övriga arbetstagare kunna vända sig till arbetarskyddsmyndigheten med ärenden som de uppfattar som missförhållanden i anslutning till deras anställningar eller arbetsförhållanden.

Social- och hälsovårdsministeriet har i egenskap av arbetarskyddsmyndighet samma befogenheter och skyldigheter som verket när det gäller tillsynen över arbetarskyddet i övrigt. Bestämmelser om social- och hälsovårdsministeriets befogenheter och skyldigheter i egenskap av arbetarskyddsmyndighet finns i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen.

Social- och hälsovårdsministeriet har i och med styrningen av och tillsynen över arbetarskyddsförvaltningen redan nu sakkunskap för tillsynsuppdraget som arbetarskyddsmyndighet. Med beaktande av omfattningen av de ärenden som arbetarskyddsmyndigheten utövar tillsyn över är det emellertid befogat att arbetarskyddsinspektörernas särskilda sakkunskap står till förfogande också i samband med arbetarskyddstillsynen över verket. Av denna anledning föreslås i paragrafens 2 mom. en bestämmelse enligt vilken ministeriet kan förordna en inspektör vid verkets arbetarskyddsavdelning till uppgiften att utföra arbetarskyddsinspektion av verket eller andra åtgärder som avser tillsyn över efterlevnaden av arbetarskyddsbestämmelser. Med inspektör avses här detsamma som i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen: en person i tjänsteförhållande hos arbetarskyddsmyndigheten som utför tillsyns- och inspektionsuppgifter. Inspektörens rättigheter och skyldigheter bestäms i enlighet med lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen. Inspektören kan sålunda, om ett tillsynsärende förutsätter det, exempelvis ge en uppmaning om att undanröja eller rätta till förhållanden som strider mot bestämmelserna. Om uppmaningen inte iakttas, ska inspektören föra ärendet till social- och hälsovårdsministeriet. Också en tjänsteman vid social- och hälsovårdsministeriet ska vid behov kunna verka som inspektör enligt 2 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen. Dessutom har social- och hälsovårdsministeriet med stöd av 12 § i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen i egenskap av arbetarskyddsmyndighet möjlighet att anlita en behörig utomstående expert för att utreda en för tillsynen betydelsefull omständighet.

Momentet innebär ett undantag från förvaltningslagen eftersom det i momentet föreskrivs att på den inspektör som ministeriet förordnat att utföra tillsyns- och inspektionsuppdrag hos verket inte ska tillämpas den jävsgrund på grund av anställningsförhållande som föreskrivs 28 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen. En inspektör som förordnats att utföra ett tillsyns- eller inspektionsuppdrag står under uppdraget fortfarande i anställningsförhållande till sin egen myndighet, men står då under ledning och tillsyn av social- och hälsovårdsministeriet i dess egenskap av arbetarskyddsmyndighet. Om förvaltningslagens jävsgrund med anledning av anställningsförhållande tillämpades skulle det utgöra ett hinder för anlitan av arbetarskyddsinspektörernas särskilda sakkunskap i samband med arbetarskyddstillsynen över verket, vilket skulle

leda till att verkets tjänstemän försätts i en ojämlig ställning jämfört med arbetstagare hos andra arbetsgivare. Jävsgrunderna i förvaltningslagens 28 § ska, med undantag för punkten om jäv som har samband med anställningsförhållande, till övriga delar på normalt sätt tillämpas på inspektörer.

Det föreslagna förordnandeförfarandet kan användas för utredningar av verkets och dess anställdas kontakter som inletts på initiativ av en kund liksom även när ministeriet anser det vara ändamålsenligt att på eget initiativ utöva tillsyn över hur det nya verket efterlever sina skyldigheter i fråga om arbetarskyddet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det att ministeriet i egenskap av arbetarskyddsmyndighet är oberoende vid skötseln av tillsynsuppdrag enligt 1 mom. Bestämmelsen motsvarar vad som föreslås i fråga om verkets ansvarsområde för arbetarskydd.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det att vad som någon annanstans i arbetarskyddslagstiftningen föreskrivs om verkets uppgifter som arbetarskyddsmyndighet ska tillämpas på social- och hälsovårdsministeriet i situationer där verket är part i ett ärende eller som annars gäller verket självt. Momentet gäller tillstånds- och anmälningförfaranden som gäller arbetsgivaren och som enligt arbetarskyddslagstiftningen ska skötas av verket samt andra bestämmelser som gäller tillsynsförfarandet. Anmälningar och ansökningar om tillstånd som ska riktas till verket är exempelvis sådana anmälningar om yrkessjukdomar och olycksfall samt inspektionsanmärkingar som avses i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen samt tillstånd till undantag enligt arbetstidslagen. Verket ska således inte bevilja sig självt tillstånd till undantag enligt arbetstidslagen eller ta emot olycksfallsanmälningar gällande sig självt, utan när verket är part i ett ärende ska social- och hälsovårdsministeriet svara för dessa uppgifter.

26 §. Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om möjligheten att förverkliga vissa biträdande förvaltningsuppgifter genom att köpa tjänster av privata aktörer. Det handlar om rutinmässiga biträdande stöduppgifter som inte innebär betydande utövning av offentlig makt. Liknande reglering finns för närvarande exempelvis i 2 b § i lagen om Skatteförvaltningen (503/2010). Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag.

I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det att verket genom förvaltningsavtal enligt 3 § i förvaltningslagen kan överföra sådana uppgifter av biträdande art inom ärendehantering som hänför sig till verkets uppgifter enligt 3 § i den föreslagna lagen till privata aktörer. Verket kan sålunda köpa tjänster av privata aktörer. Med uppgifter av biträdande art avses enligt den föreslagna bestämmelsen mottagning, sortering och lagring av handlingar som ges in till verket. En privat aktör kan sålunda med stöd av ett förvaltningsavtal på verkets vägnar ta emot och sortera handlingar som är riktade till verket, inklusive överföra handlingarna internt till rätt mottagare inom organisationen. Med lagring avses optisk läsning och skanning av handlingar samt elektronisk lagring i arbetskön till verkets ärendehantering. Verket ska emellertid fortfarande självt analysera och manuellt lagra informationen i handlingarna i informationssystem.

Uppgifter ska kunna överföras endast till aktörer som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräckligt kunnande för att sköta uppgifter av detta slag. Dessa förutsättningar ska definieras närmare vid upphandlingsförfarandet och i de uppdragsavtal som upprättas utifrån upphandlingen. Verket ska följa hur uppgifterna fullgörs och vid behov ingripa i fullgörandet och avsluta avtalet, om uppdragstagaren inte klarar av uppgiften. Verket förutsätter i uppdragsavtalet att den enskilda aktör som fått uppdraget förbinder sig att uppfylla sekretesskravet enligt 6 kap. i

lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i all verksamhet som berör verket och förutsätter att den personal som aktören anlitar och vars verksamhet berör verket uppfyller motsvarande krav. Samma förfarande gäller i förhållandet mellan uppdragstagaren och dennas eventuella underleverantörer. Eftersom exempelvis sekretessbelagda uppgifter om hälsotillstånd samtidigt med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter hör till särskilda kategorier av personuppgifter, ska de som sköter uppgifter av biträdande art vara personuppgiftsbiträden för verkets, som är personuppgiftsansvarig, räkning. Med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter ska verket vara personuppgiftsansvarig, och till verkets skyldigheter hör att utarbeta dokumenterade anvisningar om behandlingen av personuppgifter, som de som behandlar personuppgifter ska iaktta. I sista hand ska verket i egenskap av personuppgiftsansvarig svara för lagenligheten och andra skyldigheter i samband med behandlingen av de personuppgifter som hör till verket. De nämnda aktörerna är skyldiga att i sin verksamhet iaktta de allmänna förvaltningslagarna, även om de som enskilda aktörer delvis sköter också offentliga förvaltningsuppgifter. I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om tjänsteansvar och skadeståndsansvar i fråga om dem som sköter dessa uppgifter.

I det föreslagna 2 mom. ingår en informativ hänvisning till lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016). I den lagen föreskrivs det bland annat om skickande av beslut och andra handlingar till mottagarna antingen per post eller med elektroniska meddelanden samt om åtgärder i samband därmed. I lagen föreslås inga särskilda bestämmelser om dessa åtgärder eftersom de har reglerats genom den lag som det hänvisas till och i statsrådets förordning om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (132/2014).

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att de som sköter uppgifter av biträdande art handlar under tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i 1 mom. Detta omfattar också straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

27 §. Produktion av informationssystemtjänster och andra tjänster. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i nuläget att livskraftscentralernas utvecklings- och förvaltningscenter kan producera informationssystemtjänster för verket och sköta uppgifter som främjar digitaliseringen av tjänsterna för verkets räkning. Dessutom ska utvecklings- och förvaltningscentret kunna producera tjänster för behandling och arkivering av handlingar och datamaterial. Tjänsterna ska kunna produceras på basis av ett avtal mellan ämbetsverken.

28 §. Avgiftsbelagda prestationer. Paragrafen innehåller en allmän bestämmelse om bestämmande av avgifter för verkets prestationer och ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt det föreslagna 1 mom. finns bestämmelser om de allmänna grunderna för när verkets prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av de avgifter som tas ut för prestationerna samt om övriga grunder för avgifterna i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). När verkets prestationer är avgiftsbelagda och avgifternas storlek baseras i regel på lagen om grunderna för avgifter till staten, men i fråga om verkets avgiftsbelagda prestationer gäller dessutom specialbestämmelser i lagarna om verkets uppgifter, exempelvis i miljöskyddslagen. Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om avgifterna för verkets prestationer genom förordning av statsrådet.

29 §. Ändringssökande. Paragrafen innehåller en allmän bestämmelse om sökande av ändring i verkets beslut. I vissa lagar om verkets uppgifter, exempelvis i miljöskyddslagen och vattenlagen, finns dessutom särskilda bestämmelser som i stället för den föreslagna bestämmelsen ska tillämpas vid sökande av ändring i verkets beslut som avses i de lagarna.

Om inte något annat föreskrivs i någon annan lag, får verkets beslut enligt den föreslagna paragrafen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Verket blir ett riksomfattande ämbetsverk, vars verksamhetsområde omfattar hela landet.

I 10 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs det om bestämmande av behörig förvaltningsdomstol i en situation där den beslutsfattande myndighetens verksamhetsområde omfattar hela landet. I den bestämmelsen föreskrivs det att om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet är hela landet, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets ändringssökanden har sin hemort. Om beslutet gäller en fastighet eller ett område är dock den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets huvuddelen av fastigheten eller området finns. Verksamhetsområdet för en myndighet anses omfatta hela landet också när Åland inte hör till dess verksamhetsområde. Verket är sålunda på det sätt som avses i bestämmelsen om forum i 10 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden en riksomfattande myndighet, i fråga om vilken den behöriga domstolen vid ändringssökande i myndighetens beslut i alla situationer bestäms enligt 10 § 3 mom. i den lagen, om inte något annat särskilt föreskrivs. Besvär över verkets beslut kommer således att styras till alla förvaltningsdomstolar.

I paragrafen föreslås också en allmän bestämmelse om besvärstillstånd, enligt vilken förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

8 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

30 §. *Ikraftträdande.* I det föreslagna 1 mom. finns lagens ikraftträdandebestämmelse.

Enligt 2 mom. upphävs lagen om regionförvaltningsverken och lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Enligt vedertagen tolkning upphävs tillsammans med lagar som upphävs också de förordningar som har utfärdats med stöd av bemyndiganden i lagarna.

Enligt 3 mom. avser en hänvisning i någon annan lag eller förordning till regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral eller Rättsskyddscentralen för hälsovården efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen verket. Syftet med övergångsbestämmelsen är att säkerställa och trygga kontinuiteten i skötseln av de uppgifter som föreskrivs i lag eller förordning när bestämmelserna om ämbetsverken upphävs. Den föreslagna regleringen bör anses vara motiverad eftersom det i samband med omfattande strukturreformer inom statsförvaltningen är mycket möjligt att man inte kan göra de ändringar som behövs i lagar eller förordningar inom alla ministeriers ansvarsområden när det gäller ämbetsverkens namn, eller att man inte märker att ändringarna behöver göras. Momentet ska enligt den sista meningen inte tillämpas på uppgifter som i samband med den så kallade Alku-reformen överfördes från länsstyrelserna till närings-, trafik- och miljöcentralerna och Utvecklings- och förvaltningscentret.

31 §. *Övergångsbestämmelser om tillstånd, registreringar och anmälningar.* Paragrafen innehåller en bestämmelse om att tillstånd, beslut och registreringar som beviljats av de ämbetsverk som nämns i bestämmelsen förblir i kraft när regleringen om ämbetsverken upphävs. Till exempel ska tidsbegränsade tillstånd som ämbetsverken beviljat förbli i kraft under den tid för vilken tillstånden beviljats.

Lagstiftningen kan förutsätta att en anmälan görs till tillsynsmyndigheten. Anmälan kan till exempel vara en förutsättning för att verksamheten ska kunna inledas eller produkten släppas ut

på marknaden. Tillsynsmyndigheten fattar dock inte nödvändigtvis något egentligt beslut med anledning av anmälan. Anmälningar som gjorts till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen anses enligt bestämmelsen efter ikraftträdandet ha gjorts till verket.

32 §. Övergångsbestämmelser om avtal, förbindelser och anhängiga ärenden. Paragrafens 1 och 2 mom. innehåller övergångsbestämmelser om de anhängiga ärenden, ingångna avtal och förbindelser samt rättigheter och skyldigheter som följer av dem som övergår till verket. De ärenden, ingångna avtal och förbindelser samt rättigheter och skyldigheter som följer av dem som är anhängiga vid regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och ansvarsområdet för miljön och naturresurserna vid närings-, trafik- och miljöcentralen övergår till verket när lagen träder i kraft. Likaså överförs arkiv, register och data-material inom de ansvarsområden som överförs till verket. Avsikten är att till exempel i läke-medelslagen ta in en övergångsbestämmelse som ska tillämpas i stället för denna bestämmelse.

De föreslagna övergångsbestämmelserna om avtal och förbindelser ska ändå inte tillämpas, om något annat följer av avtalens och förbindelsernas innehåll. Det kan till exempel uttryckligen framgå av ett avtal att det inte är avsett att fortsätta gälla efter en sådan organisationsändring som den som föreslås i propositionen.

33 §. Övergångsbestämmelser som gäller personalens ställning. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om övergångsarrangemang som gäller personalen. Enligt 1 mom. ska bestämmelserna i 5 a–5 c § i statstjänstemannalagen iaktas vid övergången. De tjänster vid regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid närings-, trafik- och miljöcentralen samt vid utvecklings- och förvaltningscentret, som sköter anknytande uppgifter, (allmänna administrativa uppgifter, dvs. uppgifter som gäller ordnande av personalförvaltnings-, ekonomi-, lokal- och ärendehanteringstjänster och grundläggande informationstekniktjänster) och de tjänstemän som utnämns till tjänsterna övergår till verket, liksom även de tjänstemän som utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid för den tid tjänsteförhållandet varar. Till den del som regionförvaltningsverkens uppgifter överförs till andra ämbetsverk, överförs tjänsterna för dem som sköter uppgifterna och de tjänstemän som utnämns till tjänsterna till dessa andra ämbetsverk, liksom även de tjänstemän som utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid för den tid tjänsteförhållandet varar. Om en tjänstemans uppgifter till mer än hälften omfattar uppgifter som överförs, ska tjänstemannens tjänst överföras till det mottagande ämbetsverket. De omkostnadsanslag som skötseln av uppgifterna förutsätter överförs i vilket fall som helst till det mottagande ämbetsverket, även om tjänsterna och de tjänstemän som utnämns till dem inte skulle överföras med uppgifterna. I paragrafen föreskrivs det att bestämmelserna i 5 a–5 c § i statstjänstemannalagen ska tillämpas på anställda i arbetsavtalsförhållande vid ovannämnda ämbetsverk.

Det föreslagna 2 mom. innehåller bestämmelser om att finansministeriet före lagens ikraftträdande kan inrätta tjänsten som verkets generaldirektör och tjänsten som avdelningschef för arbetarskyddsavdelningen samt de övriga tjänster som är nödvändiga för verkets verksamhet. På motsvarande sätt kan respektive sektorstyrande ministerium vid ministeriet inrätta tjänsten som avdelningschef för den avdelning som ministeriet styr. Övergångsbestämmelsen behövs för att trygga organiseringen av det nya ämbetsverket. Tjänsterna som generaldirektör, avdelningschef för förvaltningsavdelningen och avdelningschef för de andra avdelningarna ska inrättas så snart som möjligt efter det att lagen har stadfäst, så att skötseln av tjänsterna kan inledas i god tid innan verket inleder sin verksamhet. Tjänsterna som generaldirektör och avdelningschef för förvaltningsavdelningen samt andra eventuella tjänster ska inrättas vid finansministeriet, däri-

från tjänsterna överförs till verket när lagen träder i kraft. På motsvarande sätt kan de sektorstyrande ministerierna först inrätta tjänsterna vid ministerierna, därifrån tjänsterna sedan överförs till verket när lagen träder i kraft. Generaldirektören och avdelningschefen för förvaltningsavdelningen har en central roll när det gäller att inleda verksamheten, eftersom generaldirektören beslutar om verkets organisation och delegering av behörighet, liksom även tjänsterna som avdelningschefer för andra avdelningar.

För att verkets vitala funktioner ska kunna komma i gång genast när verksamheten vid verket inleds, är det nödvändigt att ministerierna kan inrätta de centrala tjänster vid verket som är nödvändiga när verksamheten inleds. Dessutom är avsikten att de utnämnda tjänstemännen med stöd av 9 § 1 mom. i statstjänstemannalagen utnämns till tjänsteförhållanden för viss tid vid finansministeriet för att bereda genomförandet av reformen redan innan lagen träder i kraft.

34 §. Övergångsbestämmelser som gäller ändringssökande. Den föreslagna paragrafen innehåller övergångsbestämmelser om ändringssökande. I 1 mom. föreskrivs det att ändring i ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av den föreslagna lagen söks enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På motsvarande sätt föreskrivs det i 2 mom. att det på behandlingen vid ändringssökande av ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft ska tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I 3 mom. föreskrivs det att om en domstol upphäver ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av lagen och återförvisar ärendet att i dess helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras i enlighet med den föreslagna lagen. Bestämmelserna i paragrafen är avsedda till exempel för ändringssökande enligt statstjänstemannalagen.

35 §. Övergångsbestämmelse som gäller vissa nämnders mandatperiod. I enlighet med lagens ikraftträdandebestämmelse får den nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och den nämnd för abort- och steriliseringsärenden som tillsatts för mandatperioden xxxx-xxxx fortsätta till utgången av sin mandatperiod med den sammansättning som gällde vid ikraftträdandet. Det finns naturligtvis ändå inget hinder för att ändra sammansättningen.

36 §. Tillämpning av en upphävd lags bestämmelse om utlämnande av uppgifter i vissa av uppgifterna vid avdelningen för social- och hälsovård. Social- och hälsovårdsministeriet håller på att revidera lagstiftningen om tillsynen över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, i samband med vilket avsikten är att närmare föreskriva om den rätt att få information som behövs för tillsynen över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården vid verkets avdelning för social- och hälsovård. Den reviderade lagstiftningen om yrkesutbildade personer avses träda i kraft den 1 januari 2027, i samband med vilket den föreslagna övergångsbestämmelsen ska upphävas som onödig. Det har därför ansetts nödvändigt att verkets avdelning för social- och hälsovård i sina uppgifter för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården kan tillämpa 6 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, som föreslås bli upphävd, sådan paragrafen lyder i lagarna 292/2018 och 593/2022. Bestämmelsen är av särskild vikt vid tillsynen över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, där största delen av ärendena har inletts genom att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården underrättas om omständigheter som äventyrar klient- och patientsäkerheten.

7.2 Lag om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret

1 kap. Allmänna bestämmelser om livskraftcentralerna

1 §. Livskraftscentralernas ställning och verksamhetsidé. I paragrafen föreslås bestämmelser om livskraftscentralernas administrativa ställning i den helhet som statens myndighetssystem bildar. I paragrafen föreskrivs det dessutom om centralernas verksamhetsidé på ett sätt som uttrycker centralernas grundläggande uppgift och syfte på allmän nivå, samt om centralernas centrala verksamhetssätt. Vid tolkningen av bestämmelsen ska naturligtvis också bestämmelserna om centralernas uppgiftsgrupper och uppgifter i 2 § i den föreslagna lagen beaktas. Bestämmelserna i 2 och 3 mom. är informativa till sin natur och beskriver livskraftscentralernas uppgiftshelhet och verksamhetssätt.

Enligt 1 mom. ska centralerna vara myndigheter inom statens regionförvaltning enligt den indelning i myndigheter inom statens central-, region- och lokalförvaltning som kan härledas ur 119 § 1 mom. i grundlagen. I momentet föreskrivs dessutom på allmän nivå om centralernas grundläggande uppgifter. Livskraftscentralerna ska vara statliga regionförvaltningsmyndigheter i den myndighetshelhet inom regionförvaltningen som staten, kommunerna, sysselsättningsområdena och välfärdsområdena gemensamt ansvarar för.

Enligt 2 mom. främjar livskraftscentralerna livskraften. I momentet konstateras dessutom vad som avses med livskraft i lagen genom att räkna upp sådana delfaktorer av livskraft som har särskild betydelse med tanke på livskraftscentralernas uppgifter. Begreppet livskraft kan inte anses vara etablerat, och därför är förteckningen över delfaktorer i livskraften inte uttömmande. Det finns många faktorer och aktörer som kan identifieras påverka livskraften, vilket framhäver behovet av att livskraftscentralerna samarbetar och samspelar med aktörer inom både den privata och den offentliga sektorn.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om livskraftscentralernas verksamhetssätt. Den centrala strategin för livskraftscentralernas verksamhet ska vara kundorientering. Med tanke på kundorienteringen är det viktigt att livskraftscentralerna har bland annat regional kännedom och kundkännedom. Livskraftscentralernas kunder är fysiska personer som bor, är verksamma och rör sig inom området, samt företag och sammanslutningar.

Livskraftscentralerna strävar efter att utnyttja digitaliseringen bland annat så att centralerna tillhandahåller säkra, tillförlitliga, kompatibla och kundorienterade digitala tjänster. Med hjälp av digitala tjänster strävar man efter att göra processerna smidigare, förbättra tjänsternas och funktionernas produktivitet och öka de samhälleliga effekterna.

Livskraftscentralerna ska förutse och identifiera regionens utvecklingsbehov, föra samman aktörer i regionen och stödja samarbetet inom sitt verksamhetsområde och i vidare bemärkelse. Därför är det viktigt att centralerna organiserar både sina interna processer och sina externa relationer på ett sätt som stöder ett brett samarbete och aktivt strävar efter att stödja och delta i det regionala samarbetet i dess olika former. Bestämmelser om livskraftscentralernas samarbete med olika aktörer finns separat i 21 § i den föreslagna lagen.

2 §. Livskraftscentralernas uppgiftsgrupper och uppgifter. Enligt förslaget ska paragrafen innehålla allmänna definitioner av livskraftscentralernas uppgiftsgrupper och uppgifter. Eftersom centralens hela uppgiftsområde och den lagstiftning som gäller det är mycket omfattande, ska centralernas uppgifter och behörigheter anges detaljerat i speciallagstiftning. I paragrafen föreslås bestämmelser om de uppgiftsgrupper i anslutning till vilka centralerna sköter uppgifter. Uppgifterna och deras närmare innehåll bestäms utifrån annan uttrycklig materiell lagstiftning. I paragrafen har man dock strävat efter att beskriva centralernas huvudsakliga uppgiftsområden så att det av lagen förmedlas en tillräckligt exakt uppfattning om de uppgifter som är centrala med tanke på centralernas konstitutionella ställning. Uppgiftsgrupperna hänför sig inte till centralens avdelningsstruktur.

Enligt 1 mom. ska livskraftscentralerna inom följande uppgiftsgrupper sköta de uppgifter som särskilt föreskrivits för dem: 1) främjande av sysselsättningen på regional nivå, arbetskraftens kunnande samt och kultur, 2) jordbruk och trädgårdsodling, landsbygdsutveckling, fiskerihushållning och renhushållning, livsmedel, säkerheten och kvaliteten hos jordbrukets insatsvaror, ekologisk produktion, djurens hälsa och välbefinnande, växthälsa samt vattenhushållning, 3) trafiksystemets funktion, trafiksäkerhet, väg- och trafikförhållanden samt landsvägshållning, 4) hållbar tillväxt inom företagsverksamhet, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft samt energiproduktion, 5) arbets- och utbildningsrelaterad invandring, främjande av invandrares integration och goda relationer mellan befolkningsgrupperna, 6) främjande av en god status för den biologiska mångfalden samt vård av kulturmiljön, främjande av en god status i vattendrag och hav, främjande av områdesanvändningen och klimatarbetet, miljöfostran, 7) vissa uppgifter för genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitiska program i anknnytning till de uppgiftsgrupper som avses i momentet samt uppgifter för genomförande av stöd från Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling i anknnytning till vissa uppgiftsgrupper som nämns i 2 punkten, samt delegerade uppgifter som utbetalande organ.

De uppgifter som hänför sig till kompetens i fråga om främjande av sysselsättningen på regional nivå, arbetskraftens kunnande samt och kultur ska bestå av produktion och uppföljning av en regional helhetsbild av arbetskrafts- och kompetensbehoven samt av tillgången till och kvaliteten på tjänster för livslång handledning. I uppgiften att främja sysselsättningen på regional nivå ska livskraftscentralerna samarbeta med sysselsättningsområdena inom sitt område, om vilket det föreskrivs i 9 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). Ett verktyg för det praktiska samarbetet och utvecklandet av sysselsättningstjänsterna är det regionala samarbetet för främjande av sysselsättningen och de uppföljningsdiskussioner om vilka det föreskrivs i 23 § i den lagen. Livskraftscentralerna ska i fortsättningen ha huvudansvaret för att ordna dem inom sitt verksamhetsområde i samarbete med sysselsättningsområdena, arbets- och näringsministeriet och UF-centret. Uppgiftsgruppens helhet stöder främjandet av kontinuerligt lärande samt utvecklingen av informations- och serviceinnehållet i den digitala servicehelheten för kontinuerligt lärande. I uppgiften ska ingå att i samarbete med andra aktörer förutse behovet av arbetskraft och kompetens i det egna området. Livskraftscentralerna ska samla in lägesbilds- och prognostiseringsuppgifter om arbetskrafts- och kompetensbehoven inom sitt område samt svara för datainsamlingen, rapporteringen, samordningen av samarbetet med intressentgrupperna och upprätthållandet av det regionala nätverket i fråga om Arbetskraftsbarometern och de regionala utvecklingsutsikterna. Dessutom ska livskraftscentralerna sammanställa och leda de regionala ELO-grupperna för livslång handledning. Utvecklingen av livskraftscentralernas livslånga handledning (ELO) är en regional samordningsuppgift som baserar sig på den strategi för livslång handledning som det riksomfattande ELO-forumet utarbetat. Livskraftscentralerna och de ELO-koordinatorer som de utser ska svara för sammankallandet av en omfattande, förvaltningsövergripande, regional samarbetsgrupp för livslång handledning och för ledningen av verksamheten inom sitt område. ELO-nätverken ska samla information och främja kvaliteten på, tillgången till och resultaten av informations-, rådgivnings- och handledningstjänster inom det egna området och sådana projekt och sektorsövergripande handledningstjänster som anknytter till dem.

Till livskraftscentralernas uppgifter ska höra kultur. För att främja den kulturuppgift som avses i paragrafen stärker livskraftscentralerna verksamheten hos aktörer inom kulturbranschen, de kreativa branscherna och den kreativa ekonomin. När det gäller kultursektorn är det fråga om samma uppgifter inom kulturen och de kreativa branscherna som närings-, trafik- och miljöcentralerna för närvarande sköter. Med kulturbranschen avses till exempel verksamhet som bedrivs av olika sammanslutningar inom kulturbranschen och de kreativa branscherna samt stödande av förutsättningarna för uppkomst, tillväxt och distribution av immateriell produktion inom den

kreativa ekonomin. Livskraftscentralerna främjar kulturuppgiften i samarbete med andra myndigheter, såsom Centret för konstfrämjande, Museiverket och Tillstånds- och tillsynsverket samt kommunerna, landskapsförbunden och välfärdsområdena.

I andra uppgifter som särskilt föreskrivs för livskraftscentralerna kan det ingå kulturrelaterade uppgifter som kan gälla bland annat främjande av sysselsättningen och arbetskraftens kunnande enligt 1 mom. 1 punkten, hållbar tillväxt inom företagsverksamhet, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft enligt 4 punkten samt uppgifter för genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitiska program och uppgifter som gäller Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling enligt 7 punkten. För att främja regionens livskraft ska livskraftscentralerna för sin del utveckla verksamheten, nätverken och samarbetet mellan aktörerna inom kultursektorn. För att främja regionens livskraft ska livskraftscentralerna för sin del utveckla verksamheten, nätverken och samarbetet mellan aktörerna inom kultursektorn. I fråga om de kreativa branscherna och den kreativa ekonomin bildar livskraftscentralerna de viktigaste företags-, tillväxt-, rådgivnings-, utbildnings- och internationaliseringstjänsterna som ett öppet samarbetsforum och nätverk för företag inom de kreativa branscherna. Dessutom främjar livskraftscentralerna åtgärder genom vilka företag inom olika branscher kan i utvecklingen av sin egen affärsverksamhet utnyttja kompetensen och tjänsterna hos företag inom den kreativa branschen. Livskraftscentralerna främjar produkt- och tjänsteutvecklingen och exporten samt sambandet mellan regional och nationell finansiering bland annat inom strukturfondsverksamheten. När det gäller kulturturismen främjar livskraftscentralerna en hållbar produktutveckling och kompetensutveckling genom att stödja regionala samarbetsnätverk mellan aktörer inom kultur- och turismbranschen.

De uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten och som hör till uppgiftsgruppen jordbruk och trädgårdsodling, landsbygdsutveckling, fiskerihushållning och renhushållning, livsmedel, säkerhet och kvalitet hos jordbrukets insatsvaror, djurens hälsa och välbefinnande, växthälsa samt vattenhushållning bildas enligt följande.

Bestämmelser om uppgifter som anknyter till jordbruk och trädgårdsodling finns i 7 § i lagen om verkställighet av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (1334/2022). Enligt den bestämmelsen ska Livskraftscentralen för det första besluta om beviljande av stöd för lagring av trädgårdsprodukter, stöd för lagring av skogsbär och skogsvamp, stöd för växthusproduktion, stöd för renhushållning och stöd för biodling som avses i lagen om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (1559/2001). Dessutom ska Livskraftscentralen besluta om beviljande av vissa ersättningar som beviljas med stöd av lagen om vissa ersättningar för landsbygdsutveckling (1333/2022), dvs. om miljöavtal om upprätthållande av en ursprungssort, ersättning för jordbruksrådgivningstjänster, ersättning för ekologisk produktion samt ersättning för icke-produktiva investeringar. Livskraftscentralen ska dessutom besluta om beviljande, överföring och upphörande av vissa miljöavtal som avses i 5 § i lagen om vissa ersättningar för landsbygdsutveckling och om beviljande av en förbindelse som gäller ekologisk produktion som avses i 6 § i den lagen samt om överföring eller upphörande av en sådan förbindelse under pågående avtals- eller förbindelseperiod. Livskraftscentralen ska dessutom kontrollera och övervaka stöden, ersättningarna och villkorligheten samt utföra kvalitetsbedömning.

När det gäller utveckling av landsbygden ska Livskraftscentralerna verkställa de stöd för landsbygdens utveckling som beviljas med stöd av lagen om stödande av landsbygdens utveckling under finansieringsperioden 2023–2027 (1325/2022). Livskraftscentralerna ska verkställa stöd enligt lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007), lagen om strukturstöd för renhushållning och naturnäringar (986/2011) och skoltlagen (253/1995), såsom investeringsstöd.

Livskraftscentralernas uppgifter i fråga om fiskerihushållning ska bestå av de uppgifter som gäller fiskerihushållningen och bevakandet av det allmänna fiskeriintresset som föreskrivs för livskraftscentralen i lagen om fiske, vattenlagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och miljöskyddslagen samt av uppgifter som gäller försäkringsstöd enligt lagen om försäkringsstöd för kommersiellt fiske och av andra uppgifter som gäller statligt stöd för fiskerihushållning om vilka det föreskrivs särskilt. Till livskraftscentralernas uppgifter inom verkstäligheten av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik ska höra särskilt de uppgifter som för närvarande föreskrivs för närings-, trafik- och miljöcentralerna i lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (1048/2016), lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), lagen om Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (997/2021) och lagen om registrering av fiskerifartyg och vattenbruksfartyg som används till havs (690/2010).

Till uppgifterna i anslutning till säkerheten och kvaliteten hos jordbrukets insatsvaror hör övervakning av jordbrukets insatsvaror, dvs. foder (foderlagen 1263/2020), gödselmedel (lagen om gödselmedel 711/2022), växtskyddsmedel (lagen om växtskyddsmedel 1563/2011), utsäde (utsädeslagen 600/2019) och plantmaterial (lagen om plantmaterial 1205/1994) samt tagande av behövliga myndighetsprov. Dessutom ska livskraftscentralerna övervaka ekologisk produktion (lagen om ekologisk produktion 1330/2021), växthälsa (växtskyddslagen 1110/2019), utöva tillsyn över flyghavre (lagen om bekämpning av flyghavre 185/2002) och vid behov utarbeta planer för bekämpning av flyghavre.

Verkets uppgifter inom vattenhushållningen är myndighets-, expert-, främjande- och tillsynsuppgifter i anslutning till nyttjande och vård av vattenresurser i anslutning till vattentjänster, vattenförsörjning och avlopp, reglering av vattendrag, hantering av översvämningsrisker, torrläggning av mark och bevattning, dammsäkerhet, istandsättning av vattendrag, statens skyldigheter som tillståndshavare enligt vattenlagen samt frågor som gäller gränsvattendrag. Bestämmelser om livskraftscentralernas uppgifter inom vattenhushållningen finns i följande författningar: vattenlagen (587/2011), lagen om hantering av översvämningsrisker (620/2010), dammsäkerhetslagen (494/2009), lagen om vattentjänster (119/2001), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i gränsöverskottskommelsen mellan Finland och Sverige, om tillämpning av överenskommelsen och om upphävande av vissa lagar (722/2010), lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen (1331/1991), lagen om godkännande av vissa stadganden i överenskommelsen mellan Finlands Regering, Norges Regering och de Socialistiska Rådsrepublikernas Förbunds regering ingångna överenskommelsen om reglering av Enare sjö med användande av Kaitakoski kraftverk och damm samt det därtill anslutna tilläggsprotokollet mellan Finlands Regering och de Socialistiska Rådsrepublikernas Förbunds Regering (38 och 39/1959) samt de förordningar som utfärdats med stöd av dessa lagar och de stödförordningar som hör till verksamhetsområdet.

De i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna för uppgiftsgruppen för trafiksystemets funktion, trafiksäkerhet, väg- och trafikförhållanden samt landsvägshållning ska bestå av följande uppgifter: Trafiksystemets funktion påverkas genom trafiksystemarbete, samarbete kring planeringen av markanvändningen och uppföljning av verksamhetsmiljöns tillstånd. Livskraftscentralerna ska säkerställa att de riksomfattande målen uppnås, att vägnätet utvecklas långsiktigt samt att trafiken är säker, smidig och att miljöolägenheter minimeras. Bestämmelser om uppgifterna finns i lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005). Livskraftscentralerna ska utföra regionalt trafiksäkerhetsarbete och planera trafiksäkerhetsåtgärder. Trafiksäkerheten ska

främjas genom åtgärder inom väghållningen och genom samarbete med Trafikskyddet, polisen, räddningsverket och kommunerna. När det gäller väg- och trafikförhållanden hör till livskraftscentralernas uppgifter fastställande av servicenivån, förstudier, främjande av hållbara resor, vägmiljöfrågor, trafikreglering och införande av hastighetsbegränsningar samt upprätthållande av vägdata, trafikuppgifter och lokaliseringssuppgifter samt beredskap. Bestämmelser om trafikregleringssuppgifter finns i vägtrafiklagen (729/2018). Till uppgiftshelheten för väg- och trafikförhållanden hör också uppgifter i anslutning till upphandling av landsvägsfärjetrafik och fastställande av servicenivån för den samt upphandling av och understöd för förbindelsefartygstrafiken i skärgården och fastställande av servicenivån. Bestämmelser om landsvägsfärjor såsom en del av bestämmelserna om väghållningen finns i 6 § i lagen om trafiksystem och landsvägar. Bestämmelser om skärgårdstrafiken finns i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981). Också uppgifter som gäller förkörsrätt på färjor och förbindelsefartyg enligt 184 § i vägtrafiklagen hör till livskraftscentralerna. Livskraftscentralerna ska också i samarbete med Trafikledsverket bereda sig för störningar under normala förhållanden och för undantagsförhållanden i enlighet med 100 § i lagen om trafiksystem och landsvägar. Dessutom ska livskraftscentralerna svara för de uppgifter i anslutning till trafiken som enligt beredskapslagen anvisas dem. I uppgiftsgruppen landsvägshållning ansvarar livskraftscentralerna för de regionala väghållningsuppgifterna, som i enlighet med lagen om trafiksystem och landsvägar omfattar skötsel, underhåll, förbättring och byggande av vägar. Trafikledsverket svarar dock med stöd av den lagen för landsvägsnätets ägares uppgifter och för betydande projekt. Livskraftscentralerna ska följa vägnätets och broarnas tillstånd och planera underhållet. Livskraftscentralerna ska också ansvara för den allmänna planeringen och projektplaneringen av landsvägar i enlighet med 2 kap. i lagen om trafiksystem och landsvägar. Dessutom ska de ansvara för vägbelysningsplaneringen och elplaneringen. Livskraftscentralerna upphandlar underhållet och byggandet av landsvägarna genom konkurrensutsättning och sköter beställarens uppgifter under avtalsperioden och garantitiden. Till denna uppgiftsgrupp hör också tillstånd inom väghållningen, markförvärv och understöd för enskilda vägar. Livskraftscentralerna beviljar tillstånd för specialtransporter enligt 159 § i vägtrafiklagen. De ska också ansvara för uppgifter i anslutning till flyttning av fordon som lämnats kvar på landsvägsområde i enlighet med lagen om flyttning av fordon (1508/2019). Till livskraftscentralerna ska höra också andra uppgifter i anslutning till tillfälliga trafikarrangemang enligt lagen om trafiksystem och landsvägar, tillståndsuppgifter, undantagsbeslut och uppgifter som gäller tillsynen över att besluten iakttas. Livskraftscentralerna beviljar understöd för enskilda vägar i enlighet med 83 § i lagen om enskilda vägar och svarar för andra uppgifter i anslutning till enskilda vägar som föreskrivs för dem i den lagen, lagen om trafiksystem och landsvägar samt vägtrafiklagen och vägtrafikförordningen.

Bestämmelser om de uppgifter i anslutning till hållbar tillväxt inom företagsverksamhet, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft som avses i 4 punkten i det första momentet finns i lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (758/2021), i statsrådets förordning om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (895/2021) samt i statsrådets förordning om regionalt transportstöd för åren 2023–2025 (1015/2022). Med stöd av de nämnda bestämmelserna finansierar livskraftscentralerna genom understödet för utvecklande av företag, understödet för utvecklande av verksamhetsmiljön och det regionala transportstödet en hållbar tillväxt, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft inom företagsverksamheten. Med hjälp av livskraftscentralernas uppgifter i anslutning till energiproduktionen skapas förutsättningar att utveckla en hållbar energiproduktion bl.a. genom utveckling av trafikförbindelserna samt åtgärder som förbättrar företagets tillväxt och tillgången på kompetent arbetskraft. Bestämmelser om uppgiften finns i 23 § 5 mom. i kärnenergilagen (990/1987), enligt vilket livskraftscentralen ska ges tillfälle att ge ett utlåtande om en tillståndsansökan. Livskraftscentralernas utlåtanden utnyttjas i myndighetsprocesserna för betydande

energiprojekt, i synnerhet kärnenergiprojekt, vid bedömningen av förutsättningarna för genomförande av projekten och förverkligandet av samhällets helhetsintresse.

I 5 punkten föreskrivs det om uppgiftsgruppen för arbets- och utbildningsbaserad invandring, främjande av integration av invandrare och av goda relationer mellan befolkningsgrupper. Livskraftscentralernas uppgift ska vara att främja utnyttjandet av arbets- och utbildningsbaserad invandring och internationell kompetens i enlighet med näringslivets behov i regionen. Dessutom ska livskraftscentralerna främja invandras integration och sysselsättning samt goda relationer mellan befolkningsgrupper. Bestämmelser om uppgifterna finns för närvarande i fråga om arbets- och utbildningsrelaterad invandring i 72 b § i utlänningslagen (regionala riktlinjer för anlitandet av utländsk arbetskraft) och i 79 a § i samma lag (delbeslut på ansökan om uppehållstillstånd för företagare). Bestämmelser om främjande av integration och goda relationer mellan befolkningsgrupper finns i lagen om främjande av integration (681/2023). De uppgifter som i integrationslagen föreskrivs för livskraftscentret är regional utveckling, samarbete, samordning, uppföljning och övervakning av främjandet av integration och etablering, övervakning av tillgången till, kvaliteten på och verkningsfullheten hos de inledande integrationstjänster som ordnas för personer utanför arbetskraften, stöd och rådgivning till kommunerna och välfärdsområdena i integrationsfrämjandet, utarbetande och genomförande av en regional strategi för anvisande till kommunen samt uppgifter som gäller anvisande till kommunen, avtal med välfärdsområdena om grundande av familjegrupper för barn som anlänt till landet som minderåriga utan vårdnadshavare, styrning och övervakning av familjegrupper i samarbete med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket (i fortsättningen Tillstånds- och tillsynsverket), Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (i fortsättningen Tillstånds- och tillsynsverket) och vid behov med Migrationsverket, styrning och övervakning av verksamheten för företrädare för minderåriga, avtal om ersättningar enligt integrationslagen med kommunen och välfärdsområdet, främjande av goda relationer mellan befolkningsgrupper och av dialog och samarbete mellan befolkningsgrupper samt andra än ovan nämnda uppgifter som särskilt föreskrivs i integrationslagen. Dessutom kan livskraftscentralen i egenskap av statsbidragsmyndighet sköta sådana integrationsfrämjande uppgifter som avses i 9 och 11 § i statsunderstödslagen. Livskraftscentralerna kan också tillsätta en regional samarbetsgrupp för främjande av invandring och integration för att stödja genomförandet av centralens integrationsfrämjande uppgifter. I uppgiften att främja goda relationer mellan befolkningsgrupperna ingår för livskraftscentralerna dessutom en uppgift enligt statsrådets förordning om delegationen för etniska relationer (771/2015) att tillsätta en regional delegation för etniska relationer. Livskraftscentralerna samordnar verksamheten för den regionala delegationen för etniska relationer inom sitt område.

Uppgifterna för uppgiftsgruppen för främjande av god status för den biologiska mångfalden samt vård av kulturmiljön, främjande av god status i vatten och hav, främjande av områdesanvändningen och klimatarbetet samt miljöfostran består i fråga om naturvårdslagen (9/2023) av främjande av skyddet av den biologiska mångfalden och hållbart nyttjande och skyddet av landskapet inom livskraftscentralens verksamhetsområde, stödmyndighetsuppgifter inom skydd och vård av den biologiska mångfalden, och styrning, övervakning och främjande av verkställigheten av stödet, samt inrättande av privata naturskyddsområden, fridlysning för viss tid av privatägda områden och anskaffning av områden till staten för genomförande av åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd eller annat frivilligt skydd (t.ex. METSO- eller Helmi-programmet). Livskraftscentralerna ska också bereda skötsel- och nyttjandeplaner för privata naturskyddsområden och landskapsvårdsområden samt genomföra behövliga vård- och iståndsättningsåtgärder bland annat vid förekomster av hotade naturtyper och i livsmiljöer för hotade arter. Uppgiften att vårda kulturmiljön omfattar uppgiften som bidragsmyndighet för vården av byggnadsarvet. I uppgiften ingår beviljande av bidrag för vård av byggnadsarvet samt rådgivning och tillsyn i anslutning till bidragen. Livskraftscentralen ska inom ramen för statsbudgeten kunna bevilja

ägaren till en kulturhistoriskt värdefull byggnad bidrag. Anslag beviljas i huvudsak för att understöda privata ägare och sammanslutningar som i egenskap av ägare eller innehavare främjar vården av byggnadsarvet i syfte att trygga bevarandet av det värdefulla byggnadsarvet i enlighet med skyddsvärdena. Största delen av bidragstagarna är privata aktörer. Bidrag kan också beviljas kommuner. Genom reparationsrådgivning i anslutning till bidragen förebyggs renoveringslösningar som kan vara olämpliga för byggnadens egenskaper och leda till att byggnaden inte kan användas.

Bestämmelser om utbetalning av bidrag finns i 16 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet. UF-centret (utvecklings- och förvaltningscentret) sköter sådana i 19, 21 och 22 § i statsunderstödslagen (688/2001) nämnda uppgifter som gäller utbetalning, avbrytande av utbetalning och återkrav av bidrag som livskraftscentralen beviljat. Utöver UF-centret sköter också livskraftscentralen tillsynsuppgifter enligt 15 § i statsunderstödslagen, om det är fråga om understöd som beviljas av livskraftscentralen. I enlighet med 18 § i lagen om områdesanvändning (132/1999; rubriken för lagen är fram till den 31 december 2024 markanvändnings- och bygglagen) främjar livskraftscentralen regleringen av kommunens områdesplanering och byggnadsväsande. Uppgifterna för att främja en god status i vattendrag och hav består av uppgifter som verkställighets- och stödmyndighet enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004).

Bestämmelser om de uppgifter för genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik som avses i 7 punkten och som hänför sig till vissa uppgiftsgrupper som avses i detta moment finns i lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (756/2021), statsrådets förordning om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (797/2021), lagen om finansiering av projekt inom regionutveckling och Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (757/2021), statsrådets förordning om finansiering av projekt inom regionutveckling och Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (867/2012), statsrådets förordning om stödberättigande kostnader finansierade med medel från Europeiska unionens regional- och strukturpolitiska fonder (866/2021), lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (758/2021) och statsrådets förordning om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 (895/2021). Med stöd av nämnda författningar kan livskraftscentralerna bevilja finansiering för projekt för utveckling av företag, projekt som främjar sysselsättning, kompetens och social delaktighet, vissa projekt som gäller miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur. Livskraftscentralen är statsbidragsmyndighet för Europeiska unionens regional- och strukturpolitiska fonder. Den livskraftscentral som ansvarar för uppgiften svarar för att särdragen hos alla landskap som hör till området och deras egna strategier och planer beaktas i centralens finansieringsriktlinjer. Detta säkerställs genom en nära dialog med den livskraftscentral som är förmedlande organ, och med landskapen i regionen.

I de delegerade uppgifterna som utbetalande organ är det fråga om landsbygds- och jordbruksuppgifter, och andra EU-fonder har inga motsvarande krav på utbetalande organ. Det utbetalande organet är ett av medlemsstaten godkänt organ som uppfyller ackrediteringskriterierna enligt bilaga I till kommissionens förordning (EU) 2022/127 och som ansvarar för förvaltningen och kontrollen av jordbruksfondernas utgifter och som kommissionen granskar i fråga om fullgörandet av dessa skyldigheter. I Finland finns ett godkänt utbetalande organ, dvs. Livsmedelsverkets landsbygdslinje. Det utbetalande organets uppgifter i anslutning till förvaltning och kontroll av jordbruksfondernas utgifter, med undantag för betalningar, får delegeras till andra organ genom lagstiftning. Med utbetalning av stöd avses då betalning av stöden. Detta innebär att det förvaltningsbeslut som ges stödmottagaren och som gäller bedömningen av förutsättningarna för utbetalning av stöd och stödberättigandet för de kostnader som anges i ansökan om utbetalning kan överföras till lagstiftningen om stödsystemen. Trots överföringen behåller det utbeta-

lande organet det yttersta ansvaret för att uppgifterna överensstämmer med unionslagstiftningen, den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken som godkänts av kommissionen och den nationella lagstiftningen.

Överföringen av delegerade uppgifter som utbetalande organ till livskraftscentralerna genomförs genom författningar, och dessutom ingås med livskraftscentralerna de avtal om utbetalande organ som EU-rättsakterna förutsätter. Uppgifterna kan inte överföras vidare från livskraftscentralen. De uppgifter som överförs omfattar granskning och övervakning av arealbaserade och djurbaserade stöd- och ersättningsystem och av villkorligheten, samt kvalitetsbedömning och behandling av begäranden om utredning om den. I fråga om stöden för utveckling av landsbygden är de uppgifter som ska överföras beredning av betalningsbeslut och administrativ kontroll i anslutning till dem inklusive eventuella besök hos stödmottagaren. Den som sköter delegerade uppgifter ska beskriva förvaltnings- och kontrollsystemet för genomförandet av delegerade uppgifter som utbetalande organ i en beskrivning som utarbetats för ändamålet. Också tillsynsuppgifterna i fråga om nationella stöd sköts i tillämpliga delar enligt motsvarande principer.

Utöver uppgifterna som utbetalande organ ska livskraftscentralerna också sköta andra genomförandeuppgifter, dvs. så kallade förvaltningsmyndighetsuppgifter, som särskilt hänför sig till beviljande av stöd.

I 2 mom. anges dessutom vissa uppgifter för livskraftscentralerna om vilka det inte föreskrivs särskilt.

Enligt 1 punkten ska livskraftscentralernas uppgift vara regionutveckling, främjande av företagsverksamhet och näringsverksamhet, rådgivning som främjar företagsverksamhet, servicehandledning och nätverksarbete samt främjande av arbetslivets kvalitet. Livskraftscentralerna ska främja regionutvecklingen inom sitt verksamhetsområde i landskapets samarbetsgrupper samt i samarbete med andra intressentgrupper och aktörer med hjälp av olika nätverk och arbetsgrupper på det sätt som föreskrivs i lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (756/2021). Centralernas roll kan stärkas och behovet att centralisera uppgifterna kan bedömas på nytt med tanke på bland annat EU-programperioden. Livskraftscentralerna ska främja förutsättningarna och verksamhetsmiljön för företagande och näringsverksamhet i samarbete med intressentgrupper och andra aktörer med hjälp av olika nätverk och arbetsgrupper eller lägesspecifika processer (inkl. plötsliga strukturuomvandlingssituationer). Livskraftscentralerna ska inleda och samordna ändamålsenliga åtgärder för att främja det lokala, områdesvisa och regionala samarbetet samt samarbetet mellan regionerna.

Livskraftscentralernas uppgift är att främja företagsverksamheten inom sitt verksamhetsområde genom rådgivning, servicehandledning och nätverksarbete i syfte att främja företagens hållbara tillväxt, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och konkurrenskraft. Livskraftscentralerna ska ge företagen råd särskilt i fråga om forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet samt internationalisering och konkurrenskraft. Som en del av Team Finland-nätverket erbjuder livskraftscentralerna internationaliseringstjänster för små och medelstora företag som vill växa och internationaliseras, och hänvisar dem till samarbetspartners tjänster. Livskraftscentralerna ska leda de regionala Team Finland-nätverken inom sitt verksamhetsområde. Livskraftscentralernas rådgivning är mer omfattande än den rådgivning i anslutning till det egna ämbetsverkets verksamhet som en myndighet ska ge enligt statsunderstödslagen och förvaltningslagen.

Livskraftscentralerna ska inom sitt verksamhetsområde främja arbetslivets kvalitet: i uppgiften främjas en samtidig och övergripande utveckling av arbetslivets kvalitet och produktiviteten i

regionerna och på arbetsplatserna i regionen i samarbete med intressentgrupper. Främjandet av företagens verksamhetsbetingelser, sysselsättningen och arbetslivet har skrivits in i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice. Livskraftscentralerna ska utveckla arbetslivet och dess kvalitet utgående från regionens behov, och ska ansvara för att skapa, underhålla och samordna regionala nätverk eller delta i andra regionala nätverk som främjar arbetslivskvaliteten som en del av regionens ekosystem. Med hjälp av nätverks- och ekosystemverksamheten är det möjligt att stärka Business Finlands roll i utvecklingen av arbetslivet. Nätverk som fungerar såsom ekosystem kan också verka över regiongränserna. I uppgiften är det viktigt att beakta kundperspektivet, i synnerhet företagen och deras behov. Livskraftscentralerna ska samla in, dela och upprätthålla behövlig information för vidareutveckling av arbetslivet, inklusive olika finansieringsmöjligheter. Främjandet av arbetslivets kvalitet leds av arbets- och näringsministeriet. Uppgiftsfältet preciseras utifrån erfarenheterna från 2024 och 2025 samt i takt med att regionreformen framskrider.

Som en del av uppgifterna att främja näringsverksamhetens och arbetslivets kvalitet har livskraftscentralerna en central roll när det gäller att stödja och utveckla den internationella rekryteringen inom sitt område. Livskraftscentralerna ska vara den regionala kontaktpunkten för de riksomfattande tjänsterna för internationell rekrytering för arbetskraftsmyndigheterna och andra intressentgrupper i regionen. Livskraftscentralerna gör regional prognostisering av det internationella arbetskraftsbehovet och styr arbetsgivarna till tjänster för internationell rekrytering. Livskraftscentralerna ska samarbeta med läroanstalterna och högskolorna i regionen för att främja internationella studerandes tillträde till arbetsmarknaden.

Enligt 2 punkten ska livskraftscentralerna producera och sprida miljöinformation, förbättra miljömedvetenheten och främja genomförandet av miljöprojekt. Målet är att göra det möjligt att utnyttja den nyaste miljöinformationen i den praktiska planeringen, genomförandet och uppföljningen av konsekvenserna samt i beslutsfattandet i regionen. Genom god hantering av produktionen och användningen av miljöinformation kan olika aktörers miljömedvetenhet och därigenom beslutsfattande som stöder hållbar utveckling främjas. Uppgiften är också att främja miljöfostran i samarbete med andra aktörer i regionen. Främjandet av miljöprojekt genom olika finansieringsinstrument förverkligar bland annat målen för att uppnå och återställa en god miljöstatus i naturen.

Enligt 3 punkten ska den livskraftscentral som sköter fiskeriuppgifter bevaka allmänt intresse i fiskeriärenden. Centralen för talan i fråga om allmänna fiskeriintressen i projekt enligt vattenlagen och miljöskyddslagen. Den livskraftscentral som sköter uppgifter som gäller vattenhushållning ska ha i uppgift att bevaka allmänt intresse i fiskeriärenden samt i vattenhushållningsärenden som enligt lag ankommer på livskraftscentralen, att sköta statens vattenrättsliga tillstånd och privaträttsliga avtal samt statens vattenkonstruktioner och främja vattenhanteringen inom jord- och skogsbruket. Bestämmelser om de uppgifter i vilka verket ska bevaka allmänt intresse i vattenhushållningsärenden som det ska sköta enligt lagarna finns i vattenlagen, lagen om hantering av översvämningsrisker, dammsäkerhetslagen och lagen om vattentjänster samt i lagar och statsfördrag som gäller gränsvattendrag. I tillstånds- och tillsynsuppgifter enligt vattenlagen ska tillsynen över det allmänna intresset utövas av Tillstånds- och tillsynsverket. Skötseln av statens vattenrättsliga tillstånd och privaträttsliga avtal samt av vattenkonstruktioner omfattar tillståndshavarens skyldigheter i anslutning till de vattendragsprojekt som staten ansvarar för, dvs. t.ex. användningen av reglering, de obligatoriska arbetena och kontrollerna samt underhållet och ombyggnaden av vattenkonstruktioner. Vanligen hänför sig dessa vattendragsprojekt som staten ansvarar för till översvämningskydd och torrläggning av mark. Centralen ska också sköta sakkunnigtjänster för främjande av vattenhanteringen inom jord- och skogsbruket för verksamhetsutövare inom primärproduktionen i anslutning till bl.a. dikning, torrläggning

och bevattning samt kolbindning på skogs- och åkermark och investeringsstöd för gemensamma dikningar som beviljas inom ramen för CAP.

Enligt 3 mom. föreskrivs det särskilt om livskraftscentralernas övriga uppgifter.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om livskraftscentralens uppgifter enligt 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller inte de uppgifter i anslutning till bevakningen av allmänt intresse som nämns i 2 mom. 3 punkten.

3 §. *Organisering av livskraftscentralerna.* Enligt 1 mom. utfärdas bestämmelser om antalet livskraftscentraler, deras verksamhetsområden, namn och avdelningsstruktur samt om deras huvudsakliga verksamhetsställen och verksamhetsställen genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om livskraftscentralernas filialer och avdelningar ska finnas i respektive livskraftscentrals arbetsordning.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om indelningen av livskraftscentralen i avdelningar för skötseln av uppgifterna samt om de kriterier som centralens avdelningsstruktur ska uppfylla. Avdelningarna ska vara tillräckligt stora för att verksamheten ska kunna ordnas på ett resultatrikt sätt. Avdelningar med små årsverken skulle inte bilda en ekonomiskt ändamålsenlig helhet.

Utgångspunkten är att de uppgifter som är gemensamma för alla centraler ska organiseras med samma avdelningsindelning, om den inte leder till avdelningar som är oskäligt små med tanke på resultatet. Med beaktande av de grunder som anges i lagen kan det bedömas att det vid en central kan inrättas två till fyra avdelningar, beroende på centralens storlek och uppgiftsfördelningen mellan centralerna.

Vid en funktionellt sett ändamålsenlig avdelning ska det organiseras uppgifter som påverkar varandra och där målen för samma helhet främjar samma eller likartade mål. För skötseln av de uppgifter som hör till den funktionella helheten behövs också delvis eller i stor utsträckning samma kunskapsbas eller samma kunnande. En funktionellt sett ändamålsenlig helhet av verksamhetsenheter främjar en effektiv skötsel av uppgifterna och effektiviteten. För att den uppgiftshelhet som främjar livskraften och som utgör centralens huvudsakliga syfte ska vara sektorsövergripande, förutsätts det att man inrättar omfattande avdelningar i stället för små avdelningar som koncentrerar sig på särskilda uppgifter.

Beroende på uppgiften sköter avdelningarna antingen uppgifter inom ett enskilt ministeriums ansvarsområde eller uppgifter som hänför sig till flera ministeriers ansvarsområden.

Enligt 4 mom. ska skötseln av livskraftcentralens uppgifter som gäller bevakning av allmänt intresse i sådana fiskeriärenden och vattenhushållningsärenden som avses i 2 § 2 mom. 3 punkten ordnas så att en opartisk behandling av ärendena säkerställs.

4 §. *Livskraftscentralernas behörighet samt deras verksamhetsområden och utvidgning av dessa.* Paragrafen innehåller bestämmelser om livskraftscentralernas behörighet samt om bestämmandet av verksamhetsområdet och utvidgningen av det.

Enligt 3 § 1 mom. föreskrivs det om de uppgifter som hör till livskraftscentralen i speciallagar och dessutom föreskrivs det om vissa uppgifter som hör till centralen i 3 § 2 mom. och i 24 §. Bestämmelser om livskraftscentralernas verksamhetsområden och utvidgningen av dem föreslås i 4 §. Livskraftscentralens behörighet bestäms således enligt de uppgifter som föreskrivits för den i speciallagar, i 3 § 2 mom. och 24 § i den föreslagna lagen samt enligt respektive centrals verksamhetsområde i enlighet med 3 §.

I 1 mom. föreslås en huvudregel om hur centralens behörighet och verksamhetsområde bestäms, och enligt vilken en livskraftscentral ska inom sitt verksamhetsområde sköta de uppgifter som föreskrivits för den och utöva den behörighet som centralen har enligt vad som föreskrivs i den föreslagna lagen eller någon annan lag. Centralernas behörighet ska i regel vara regional och den följer i praktiken centralernas verksamhetsområdesindelning. Enligt 3 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska bestämmelser om livskraftscentralernas verksamhetsområden utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 2 mom. föreskrivs det om under vilka förutsättningar det är möjligt att avvika från ovannämnda huvudregel och att mellan livskraftscentralerna göra arrangemang i fråga om centralens regionala behörighet. Enligt bestämmelsen kan en livskraftscentral sköta uppgifter också inom verksamhetsområdet för fler än en central, om en utvidgning av verksamhetsområdet kan 1) förbättra tillgången på service och säkerställa likabehandling av kunderna, 2) effektivisera centralernas verksamhet och användning av statens personalresurser och andra resurser, 3) främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet och inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen (974/1995) de språkliga rättigheterna för den samiska minoriteten, 4) trygga tillgången till den särskilda sakkunskap som behövs för uppgifterna, 5) säkerställa kritiska funktioner enligt säkerhetsstrategin för samhället, eller 6) trygga skötseln av en uppgift med hänsyn till dess regionala karaktär eller av en uppgift som förutsätter oavhängighet.

Den sista meningen i paragrafen innehåller ett förslag till bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om utvidgning av centralernas verksamhetsområde utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är i detta fall motiverat att föreskriva om ett bemyndigande att utfärda förordning på statsrådsnivå, eftersom det är fråga om ett vittsyftande och principiellt betydande ärende som gäller flera ministeriers förvaltningsområde och organiseringen av de uppgifter som hör till dem.

5 §. Förordnande att under viss tid sköta en annan livskraftscentralers uppgifter. I paragrafen föreslås det bestämmelser om möjligheten att på begäran av en annan livskraftscentral ställa en tjänsteman vid ett livskraftscentral till en annan livskraftscentralers förfogande för högst tre år utan att tjänstemannens tjänsteställe ändras.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om det förfarande genom vilket en tjänsteman vid en livskraftscentral kan förordnas att sköta uppgifter vid en annan livskraftscentral. Ställandet av en tjänsteman till förfogande förutsätter att den livskraftscentral som tar emot tjänstemannen begär en tilläggsresurs för viss tid eller att tjänstemannen har särskild sakkunskap för behandlingen av ett anhängigt ärende.

Beslutet om att ställa en tjänsteman till en annan livskraftscentralers förfogande fattas i regel av den myndighet som utnämner tjänstemannen och överlåter personalresurserna för gemensamt bruk för viss tid. I 12 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om tillsättning av tjänster vid livskraftscentralerna. Om livskraftscentralerna inte är eniga i frågan, kan beslutet fattas av arbets- och näringsministeriet. I enlighet med principerna för god förvaltning ska arbets- och näringsministeriet ge tjänstemannen möjlighet att bli hörd, höra den livskraftscentral som överlåter resursen och den central som tar emot resursen samt det ministerium och det centrala ämbetsverk som svarar för sektorstyrningen av uppgifterna för den tjänsteman som ska utses för uppgiften innan beslutet fattas.

I beslutet som gäller ställande till förfogande ska fastställas den procentandel med vilken tjänstemannens arbetskraft står till en annan livskraftscentralers förfogande samt tidsfristen. Skötseln

av uppgifterna vid den andra livskraftscentralen får inom den utsatta tiden utgöra högst 50 % av tjänstemannens uppgifter som helhet.

2 kap. Styrning och ledning av livskraftcentralerna

6 §. Styrning av livskraftscentralerna. I paragrafen föreslås bestämmelser om styrningen av livskraftscentralerna, som indelas i allmän administrativ styrning och sektorstyrning. Alla ministerier som ansvarar för styrningen ska ha tillgång till samma styrningsinstrument: lagstiftning, budget- och resultatstyrning samt annan styrning och tillsyn. Annan styrning och tillsyn innebär att varje ministerium utöver styrning genom lagstiftning samt genom budget- och resultatstyrning också till andra delar har rätt och skyldighet att övervaka förvaltningen inom sitt eget ansvarsområde och vidta åtgärder för att verkställa lagar, förordningar och statsrådsbeslut. Metoderna för övrig styrning och tillsyn bestäms enligt allmänna förvaltningsrättsliga författningar och principer.

Enligt 1 mom. svarar arbets- och näringsministeriet för den allmänna administrativa styrningen av centralerna. Med allmän administrativ styrning avses att centralerna ska höra till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde i den bemärkelse som avses i fråga om fördelningen av ansvarsområden mellan ministerierna i lagen om statsrådet (175/2003) och i reglementet för statsrådet (262/2003), som utfärdats med stöd av den lagen. Detta gäller till exempel förvaltningen av centralerna och normstyrningen i anslutning till organiseringen av förvaltningen.

Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska svara för beredningen av författningar som tvärsektorielt reglerar centralernas organisation och förvaltning samt centralernas verksamhet. Ett exempel på detta är en förordning om avgifter som tas ut för centralernas prestationer. Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska också svara för den övriga styrningen av och tillsynen över centralernas förvaltning. Arbets- och näringsministeriet ska sörja för styrningen av centralernas förvaltning och andra gemensamma funktioner samt av andra åtgärder som behövs för en enhetlig verksamhet vid centralerna.

Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska ansvara för samordningen och samlandet av budget- och resultatstyrningen så att det samtidigt säkerställs att också andra aktörer som ansvarar för sektorstyrningen har möjlighet att påverka innehållet i budget- och resultatstyrningen. Detta innebär att bestämmelserna om styrmodellen ska säkerställa att varje ministerium som ansvarar för sektorstyrningen har faktiska möjligheter att för den ekonomiska processen och ramprocessen lägga fram förslag till resurser för skötseln av uppgifter inom sitt eget ansvarsområde, samt möjlighet att få information om hur resurserna utvecklas minst årsvis och så att granskningen görs enligt sektorindelningen mellan ministerierna.

Trots att beredningen genomförs i samarbete och varje ministerium har rätt och skyldighet att integrera sina egna förslag i beredningen, säkerställer man genom fastställandet av koordinerings- och sammanställningsansvaret att det tydligt kan pekats ut vilket ministerium och vilken minister i statsrådet som i sista hand ansvarar för att säkerställa att anslagen för centralerna bereds som en del av statsbudgeten, att resultatmål ställs för centralerna och att ett bokslutsunderlag över centralernas bokslut och verksamhetsberättelse upprättas. Genom att samla ansvaret blir det samtidigt möjligt att effektivt leda och driva centralerna som en ekonomisk och funktionell helhet.

Livskraftscentralernas omkostnader ska budgeteras under ett moment under huvudtiteln för allmän administrativ styrning. Utgångspunkten för beredningen av budget- och ramförslagen ska vara de förslag som de styrande instanserna lagt fram i fråga om omkostnadsmomentet och, medan ramförfarandet är i kraft, det föregående rambeslutet. Omkostnadsanslagen ska anvisas

varje central i en enda post. Centralerna ska efter anslagsfördelningen utarbeta centralspecifika dispositionsplaner, av vilka de avdelningsspecifika anslagsfördelningarna framgår. Lösningen stöder den förvaltningsövergripande ledningen av centralen och ledningen av centralen till exempel i exceptionella situationer.

Den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska i regel utarbeta ett förslag till omkostnadsmoment inom ramen i enlighet med anvisningarna för uppgörande av budgeten. De som har hand om sektorstyrningen ska göra sina förslag till nya eller föränderliga uppgifter för budgetpropositionen. Det ministerium som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska foga budgetpropositionen för det ministerium som ansvarar för sektorstyrningen till sin egen budgetproposition. Vid budgetförhandlingarna ska de som har hand om sektorstyrningen försvara förslagen inom sitt eget förvaltningsområde och den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska försvara helhetsförslaget.

De regionala fördelningskriterierna ska beredas under samordning av den som har hand om allmänna administrativa styrningen i samarbete med centralerna och dem som har hand om sektorstyrningen. Basförslaget från den som har hand om den allmänna administrativa styrningen ska lämnas till de styrande instanserna för kommentarer till det eller de organ som styr behandlingen utifrån de regionala fördelningskriterierna.

Omkostnadsanslagen fördelas genom beslut av den som har hand om den allmänna administrativa styrningen till livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret. För att säkerställa en jämlik fördelning av omkostnaderna granskas centralernas arbetsmängd och resursbehov kontinuerligt och fördelningsgrunderna kan vid behov ändras.

Vid den regionala fördelningen av omkostnaderna till livskraftscentralerna ska beaktas också till exempel inkomsterna från avgiftsbelagda prestationer. Avgiftsförordningen ska beredas i samarbete med den som har hand om den allmänna administrativa styrningen och de ministerier som ansvarar för sektorstyrningen.

De separata anslagen för de olika ansvarsområdena hålls åtskilda från omkostnadsanslagen. Med de separata anslagen möjliggörs bland annat programarbete i anslutning till statsrådets beslut, det tidsbundna genomförandet av regeringsprogrammet och EU-projekt. Med separata anslag är det möjligt att anställa visstidsanställd personal. Förfarandena för separata anslag baserar sig på program, på separata anslag för dem och på områdesspecifika mål, som ofta har fastställts i statsrådet eller på Europeiska unionens nivå. Anslagen och volymerna kan variera avsevärt under olika tidsperioder. I dessa anslag ingår också personalresurser, som varierar avsevärt. De separata anslagen lämpar sig inte för fördelning utifrån fördelningskriterier av typen omkostnader. De aktörer som har hand om sektorstyrningen ansvarar för styrningen av de uppgifter som finansieras med separata anslag, och håller den som har hand om den allmänna administrativa styrningen och andra aktörer som har hand om styrning informerade. Målen kopplas till resultatavtalet. Finansieringen av avlöningen av ordinarie personal och av andra kostnader av omkostnadstyp ska ske med omkostnadsanslag; med särskilda anslag ska avlöningarna hänföra sig till de funktioner som finansieras med dem (till exempel genomförandet av regeringsprogrammet, EU-projekt, programarbete).

Det finns ofta ett samband mellan den allmänna administrativa styrningen och sektorstyrningen och åtgärder som gäller dem bör beredas tillsammans. Digitaliserings- och informationssystemprojekten är ett exempel på verksamhet som i praktiken genomförs i gränssnittet mellan den allmänna administrativa styrningen och sektorstyrningen. Sådana projekt är en del av organisationen av centralernas förvaltning, den övergripande arkitekturen och informationsstyrningen,

men de anknyter samtidigt och med tanke på de eftersträvade effekterna i första hand till innehållsmässiga politikåtgärder samt till verkställigheten av lagstiftningen från det ministerium som styr respektive ansvarsområde. Överföringen av uppgifter till centralen genom lagstiftning som hör till sektorstyrningen samt den innehållsmässiga styrningen av de inriktningar, prioriteringar och förfaringsätt som lagstiftningen inom ansvarsområdet förutsätter hänför sig till den allmänna administrativa styrningen så att helheten av styrningen av centralerna ska skapa ekonomiska och andra förutsättningar för centralen att uppfylla de krav som lagstiftningen ställer.

I 2 mom. föreskrivs det om sektorstyrningen av centralerna. Det är fråga om styrningen av centralernas sektorspecifika verksamhet och tillsynen över verksamheten inom förvaltningsområdet, för vilken de berörda ministerierna eller myndigheten inom centralförvaltningen svarar sektorvis och som det särskilt har föreskrivits eller bestämts att styrningen ska skötas av. Genom sektorstyrningen realiserar för sin del varje ministeriums ansvar för att förvaltningen i enlighet med grundlagens 68 § 1 mom. fungerar som sig bör.

Undervisnings- och kulturministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet, eller en myndighet inom centralförvaltningen som särskilt har ålagts att sköta styrningen, ska styra och övervaka centralernas verksamhet inom sina egna ansvarsområden.

Varje sektorstyrande ministerium svarar för beredningen av författningar inom sitt ansvarsområde enligt reglementet för statsrådet.

Varje aktör som ansvarar för sektorstyrningen ska ha behörighet att anvisa centralen uppgifter i ärenden som hör till det egna ansvarsområdet och inom ramen för vissa specialvillkor. Uppgifterna kan inte gälla t.ex. ärenden som det ska föreskrivas om genom lag eller med stöd av lag. Dessutom ska det på förhand säkerställas resurser för de uppgifter som anvisas centralerna. I sektorstyrningen kan man i princip inte heller avvika från målsättningarna i resultatavtalet eller inte heller att bestämma om verksamhet som strider mot målsättningarna. I sektorstyrningen är det viktigt med ett aktivt strategiskt partnerskap och växelverkan mellan centralerna och de styrande aktörerna.

Varje aktör som ansvarar för sektorstyrningen ska ansvara för den övriga styrningen av centralerna i uppgifter inom sitt eget ansvarsområde. De aktörer som ansvarar för sektorstyrningen ska ha behörighet att ge centralerna allmänna, icke-bindande anvisningar om lagstiftningens innehåll och tillämpning samt om procedurkrav. I sektorstyrningen ingår också tillsyn av centralernas funktioner och verksamhet i fråga om de uppgifter som hör till ministeriets ansvarsområde. Som en del av sin skyldighet att övervaka lagligheten kan ministeriet till exempel begära en utredning av centralerna i anslutning till behandlingen av ett ärende eller av ärenden och utifrån den utredning ministeriet fått vidta de åtgärder som hör till dess behörighet. Varje ministerium ska också för sitt eget ansvarsområdes del behandla en i 8 a kap. i förvaltningslagen avsedd förvaltningsklagan som gäller centralerna.

De styrande instanserna ska i princip genomföra annan styrning och tillsyn på ett samordnat sätt och genom gemensamma åtgärder. Om ärendet gäller två eller flera avdelningar vid centralen, ska de styrande instanserna bereda ärendet tillsammans.

Sektorstyrningen är inte styrning av centralernas interna operativa verksamhet. Styrningen av centralernas operativa verksamhet ska omfattas av ledningen av varje central.

Det föreslagna 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om förfarandena för sektorstyrning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §. Strategisk planering och resultatstyrning av livskraftscentralerna. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om det gemensamma strategidokument som utarbetas för livskraftscentralerna samt om livskraftscentralernas strategiska resultatavtal. Dessutom innehåller bestämmelsen ett bemyndigande att utfärda förordning om innehållet i och förfarandena för strategisk planering och resultatstyrning.

I 1 mom. föreskrivs det om ett gemensamt strategidokument för livskraftscentralerna (strategisk planering) och om de strategiska resultatavtalen för livskraftscentralerna (resultatstyrning). För livskraftscentralerna utarbetas en gemensam strategi för varje regeringsperiod, vilket stöder ett effektivt, förvaltningsövergripande, sektorsövergripande och kundorienterat genomförande av uppgifterna i nära regionala partnerskap. Utarbetandet av ett strategidokument stöder förankringen av personalen och intressentgrupperna. Den förvaltningsövergripande strategin stöder det strategiska resultatavtal som bereds för varje livskraftscentral och gäller hela centralen.

Enligt 2 mom. ska det ministerium som ansvarar för den allmänna administrativa styrningen tillsammans med de ministerier som ansvarar för sektorstyrningen och myndigheterna inom centralförvaltningen utarbeta ett gemensamt strategidokument för alla livskraftscentraler för varje regeringsperiod. Strategidokumentet ska utarbetas i samarbete med livskraftscentralerna, UF-centret och till behövliga delar med landskapsförbunden. Genomförandet av strategin följs upp gemensamt årligen som en del av uppföljningen av uppnåendet av resultatmålen. Enligt förslaget behandlas strategidokumentet i en samordningsgrupp enligt 8 § 2 mom. Om ministerierna inte når enighet om innehållet i strategidokumentet, avgörs ärendet av statsrådet.

I 3 mom. föreskrivs det om utarbetandet av de strategiska resultatavtalen för livskraftscentralerna. För varje livskraftscentral utarbetas ett eget strategiskt resultatavtal som gäller hela centralen (resultatstyrt ämbetsverk). Resultatavtalen ska utarbetas tillsammans med de sektorstyrande ministerierna och centralförvaltningens myndigheter samt i samarbete med livskraftscentralerna och landskapsförbunden. Tyngdpunkten i de strategiska resultatavtalen ska förutom på strategi också ligga på regionalitet, genomslag, förvaltningsövergripande karaktär, sektorsövergripande karaktär och kundorientering. Den strategiska resultatstyrningen ska vara genuint strategisk och förvaltningsövergripande, varvid behovet av sektorstyrning minskar.

Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i 4 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för den strategiska planeringen och resultatstyrningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §. Samordning av styrningen av livskraftscentralerna. I paragrafen föreslås bestämmelser om samordning av styrningen av livskraftscentralerna. Eftersom det är fråga om centraler som styrs av flera ministerier, är det motiverat att föreskriva särskilt om samordningen av styrningen.

Enligt 1 mom. svarar arbets- och näringsministeriet för koordineringen och samordningen av styrningen och för de gemensamma administrativa uppgifter som ingår i styrningen. Uppgiften att koordinera och samordna styrningen hör naturligt till arbets- och näringsministeriet, som enligt det föreslagna 6 § 1 mom. ska ha hand om den allmänna administrativa styrningen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om en samordningsgrupp som arbets- och näringsministeriet tillsätter för samordningen av planeringen och styrningen för fyra år i sänder. I gruppen ska de sektorstyrande ministerier och myndigheter inom centralförvaltningen som nämns i 6 § 2 mom. i lagförslaget vara företrädare. Gruppen har till uppgift att behandla livskraftscentralernas och i tillämpliga delar utvecklings- och förvaltningscentrets ramförslag och budget samt ärenden som gäller resultatavtal och ställningstagande till bokslut, samt att behandla strategidokumentet enligt 7 § 2 mom., övriga strategiska riktlinjer och omfattande utvecklingsprojekt som gäller två

eller flera centraler. Gruppen ska bereda och dra upp riktlinjer för de sektorstyrande ministeriernas och centralförvaltningens myndigheters gemensamma ståndpunkter i dessa frågor. Med omfattande utvecklingsprojekt avses till exempel projekt som har betydande funktionella eller ekonomiska konsekvenser eller där det behövs mer än en ringa arbetsinsats som är gemensam för centralerna och där det därför eventuellt behöver prioriteras mellan olika projekt och uppgifter.

Enligt 3 mom. kan arbets- och näringsministeriet också tillsätta andra grupper för att bereda och dra upp riktlinjer för de i 6 § 2 mom. nämnda sektorstyrande ministeriernas och centralförvaltningens myndigheters gemensamma ståndpunkter i frågor som hör till styrningen. Bestämmelsen gör det möjligt att tillsätta grupper efter behovsprövning och flexibelt exempelvis för ett visst ärende eller en viss helhet av ärenden. Till skillnad från samordningsgruppen kan mandatperioderna för de grupper som avses i momentet fritt övervägas.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om de grupper som tillsätts för samordning av styrningen och den strategiska planeringen samt om deras uppgifter och förfaranden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §. Ledning av livskraftscentralerna. Enligt det föreslagna 1 mom. leds centralen av en överdirektör. Överdirektören ska svara för att centralens verksamhet leder till resultat och att centralens resultatmål nås inför arbets- och näringsministeriet och för de övriga ministerier och myndigheter inom centralförvaltningen som styr centralen. Överdirektören som svarar för att verksamheten leder till resultat ska ha befogenhet att besluta om fördelningen av centralens omkostnadsanslag och personalresurser inom ämbetsverket inom ramen för budgeten och resultatavtalet. Överdirektören ska sörja för den interna kontrollen av centralen enligt vad som föreskrivs i 69 och 69 a § i statsrådets förordning om statsbudgeten. Överdirektören svarar för att den reglering som styr tjänsteverksamheten iakttas i centralens verksamhet. När det gäller överdirektörens uppgifter understryks också organiseringen av centralens interna och gemensamma funktioner och utvecklingen i samband därmed samt den strategiska ledningen av samordningen, exempelvis en gemensam arbetsgivar- och personalpolitik. Överdirektören ska svara för dessa skyldigheter för de ministerier som styr centralen och för myndigheterna inom centralförvaltningen.

Överdirektören är i enlighet med 10 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal (1203/1987) en sådan arbetsgivartjänsteman som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970). Överdirektören, eller med stöd av centralens arbetsordning någon annan tjänsteman vid centralen, ska fastställa lönerna för centralens tjänstemän, om de inte har fastställts av ministeriet. Till överdirektörens viktigaste uppgifter hör således att leda centralen i enlighet med centralens verksamhetsidé samt i enlighet med de mål som uppställts för den med beaktande av centralens verksamhet som en helhet och organiseringen av funktionerna. Alla avdelningschefer föreslås vara direkt underställda överdirektören. Överdirektören fastställer bland annat avdelningschefernas semestrar och tjänstledigheter.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om utnämningen av centralens överdirektör. Eftersom det är fråga om ett ämbetsverk som står under arbets- och näringsministeriets allmänna administrativa styrning, ska arbets- och näringsministeriet ansvara för beredningen av ärendet som gäller utnämning av överdirektör. Arbets- och näringsministeriet ska bereda utnämningsärendet i samarbete med de ministerier eller myndigheter inom centralförvaltningen som nämns i 6 § 2 mom. och begära utlåtanden i ärendet innan framställningen görs eller annars höra ovannämnda ministerier eller myndigheter inom centralförvaltningen. Arbets- och näringsministeriet föredrar utnämningsärendet för statsrådets allmänna sammanträde. Överdirektören hör i enlighet med 28

§ 2 mom. i statstjänstemannaförordningen (971/1994) och 26 § 1 mom. 4 punkten i statstjänstemannalagen (750/1994) till statens högsta tjänstemannaledning, varvid de särskilda behörighetsvillkoren enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen ska tillämpas på tjänsten som överdirektör för centralen. De behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper grundar sig på 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003). Endast finska medborgare kan utnämnas till tjänsten som överdirektör enligt 7 § 1 mom. 4 punkten i statstjänstemannalagen. Dessutom ska den som utnämns till tjänsten uppfylla de andra förutsättningar som anges i statstjänstemannalagen. Överdirektören ska med stöd av 9 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen utnämnas för högst fem år, om det inte av särskilda skäl finns grund för att utnämna för en kortare tid.

Enligt 3 mom. svarar avdelningscheferna som en del av centralens resultatför resultatet hos de verksamhetsenheter som de leder inför centralens överdirektör. Eftersom avdelningscheferna jämföras med tjänsterna som avdelningschef vid ett centralt ämbetsverk, är avdelningscheferna enligt 10 § 3 mom. 3 punkten i förordningen om statens tjänstekollektivavtal sådana arbetsgivar-tjänstemän som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om centralens ledningsgrupp. Den rådgivande ledningsgruppen har till uppgift att stödja centralens överdirektör i uppnåendet av centralens resultatmål, vid samordningen av funktionerna och i den övriga ledningen av centralen. Centralens ledningsgrupp ska samordna ledningen av olika avdelningar i centralens övergripande ledning. Ledningsgruppsarbetet bör styra samarbetet mellan centralens olika avdelningar och främja informationsgången. Med anledning av dessa omständigheter är det ändamålsenligt att ledningsgruppens sammansättning enligt centralens arbetsordning bestäms så att den är tillräckligt representativ. Utöver överdirektören ska åtminstone avdelningscheferna vara medlemmar i ledningsgruppen. I ledningsgruppen bör man särskilt behandla uppnåendet av centralens resultatmål, centralens förslag till resultatavtal, budgetförslaget och ramförslaget för statsfinanserna, centralens dispositionsplan för allokeringen av anslag, samordningen av centralens funktioner, gemensamma tjänster samt gemensam utveckling. Det är dessutom viktigt att också uppnåendet av resultatmålen för den gemensamma verksamheten och utvecklingen av avdelningarna samt annan planering och organisering av verksamhet som har betydelse för centralens enhetliga verksamhet regelbundet behandlas i ledningsgruppen.

10 §. Beslutanderätt vid en livskraftscentral. I paragrafen föreskrivs det om beslutanderätten och hur den ska ordnas i fråga om förvaltningsärenden som ska behandlas hos livskraftscentralen. De ärenden som behandlas vid centralen kan vara förvaltningsuppgifter som föreskrivits för centralen eller ärenden som hänför sig till centralens interna verksamhet.

I 1 mom. föreskrivs det om ärenden som hör till överdirektörens beslutanderätt. Enligt bestämmelsen ska överdirektören för en livskraftscentral avgöra ärenden som hör till centralens behörighet, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen anges att någon annan tjänsteman vid centralen ska avgöra dem eller om något annat inte följer av EU:s lagstiftning. Överdirektören kan genom centralens arbetsordning bestämma att ett ärende som hör till överdirektörens beslutanderätt ska avgöras av någon annan tjänsteman vid centralen. Överdirektören har sålunda direkt på lag baserad beslutanderätt när det gäller de ärenden som inte uttryckligen enligt lag, förordning eller arbetsordningen har hänvisats till någon annan tjänsteman. Överdirektören föreslås besluta om centralens arbetsordning, om vilken det föreskrivs i 11 §. Överdirektören kan genom arbetsordningen delegera sin beslutanderätt t.ex. till en avdelningschef och bemyndiga honom eller henne att delegera vidare till en underlydande tjänsteman.

Enligt 2 mom. har överdirektören enligt den föreslagna regleringen övertagningsrätt i sådana ärenden som enligt 1 mom. hör till överdirektörens beslutanderätt och som han eller hon har

delegerat till någon annan tjänsteman. Överdirektören kan således inte överta avgörandet av ärenden som enligt denna lag eller någon annan lag hör till en annan tjänstemans beslutanderätt. Överdirektören kan inte heller överta avgörandet av ärenden vars beslutanderätt begränsas av EU-lagstiftningen. Till exempel verkställighetsuppgifter som gäller stöd från Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt delegerade uppgifter som utbetalande organ är sådana uppgifter där överdirektören för en livskraftscentral inte kan ha övertagningsrätt, utan uppgifterna ska skötas i enlighet med EU-lagstiftningen och avtalet om skötsel av uppgiften som utbetalande organ. Enligt 2 mom. kan överdirektören inte överta avgörandet av ett sådant ärende som hör till centralens uppgifter enligt 2 § 2 mom. 3 punkten. Dessa uppgifter hänför sig till bevakningen av allmänt intresse i fiskeriärenden och i vattenhushållningsärenden som ska skötas av centralen samt till skötseln av statens vattnekonomiska tillstånd och privaträttsliga avtal samt statens vattendragsstrukturer.

11 §. Livskraftscentralens arbetsordning. Enligt 1 mom. föreskrivs det i livskraftscentralens arbetsordning om hur centralens förvaltning och funktioner ordnas samt om beredningen och avgörandet av ärenden. I centralens arbetsordning bestäms således t.ex. om centralens gemensamma och allmänna frågor, såsom dess närmare organisation, beredning av ärenden och användning av föredragningsförfaranden, allmänna interna föreskrifter, ledning, ledningsgruppsarbete, anställningsfrågor och samordnande organ som eventuellt behövs utöver ledningsgruppen. Genom arbetsordningen bestäms också närmare om centralens filialer. Beslut om livskraftscentralens arbetsordning fattas av centralens överdirektör.

Enligt 2 mom. kan en avdelning vid centralen vid behov ha en arbetsordning, genom vilken närmare föreskrifter om organiseringen av avdelningens funktioner och om personalens uppgifter kan utfärdas. I avdelningens arbetsordning kan det således föreskrivas exempelvis om avdelningens interna enheter, om ledningen av enheterna, om personalens placering vid dessa enheter och om fastställande av befattningsbeskrivningarna samt om delegering av beslutanderätt till enhetschefer och andra tjänstemän. Avdelningschefen ska besluta om avdelningens arbetsordning, men innan arbetsordningen fastställs ska arbetsordningen behandlas i centralens ledningsgrupp. Syftet med detta är att överdirektören, de övriga avdelningscheferna och eventuella andra medlemmar i ledningsgruppen ska ha möjlighet att framföra sina åsikter om den planerade arbetsordningen och förhållandet mellan olika arbetsordningar.

12 §. Tillsättande av tjänster vid Livskraftscentralen. I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsättande av tjänster vid livskraftscentralen. I 1 mom. föreslås bestämmelser om tillsättande av tjänster som avdelningschef vid centralen, i 2 mom. om tillsättande av tjänster som är direkt underställda avdelningschefen och i 3 mom. om tillsättande av andra tjänster vid centralen. Det föreslagna 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning om behörighetsvillkoren för tjänsterna. Bestämmelser om utnämning av centralens överdirektör finns i 9 § i den föreslagna lagen.

Enligt 1 mom. utnämns en avdelningsdirektör vid en livskraftscentral till tjänsten för en viss tid av fem år, om det inte av särskilda skäl finns grund för att tillsätta en tjänst för kortare tid. Utnämningen av en avdelningschef ska beredas i samarbete med det ministerium som styr avdelningens huvudsakliga uppgiftsgrupp och vid behov med andra ministerier som styr avdelningens uppgifter, vilket stöder ministeriets möjligheter att styra förvaltningen inom sitt ansvarsområde. Den central som ansvarar för beredningen av utnämningen ska bereda ministerierna möjlighet att delta i beredningen av utnämningen, vilket kan innebära att ministerierna har möjlighet att delta i rekryteringen av avdelningschefer, till exempel i fastställandet av kraven för tillsättning av tjänster samt i intervjuer med och bedömning av sökande. Centralens överdirektör ska begära utlåtanden i ärendet eller höra de ministerier eller myndigheter inom centralförvaltningen som styr avdelningens ansvarsområde.

Enligt 2 mom. utnämner centralens överdirektör dem som är direkt underställda en avdelningschef på framställning av avdelningschefen. Med dem som är direkt underställda avdelningschefen avses tjänstemän med chefsuppgifter. Den övriga personalen vid en avdelning utnämns av avdelningschefen.

Enligt 3 mom. utnämner centralens överdirektör den övriga personalen, om inte något annat bestäms i centralens arbetsordning. Överdirektören utnämner således till exempel den personal som står utanför avdelningarna.

Enligt 4 mom. utfärdas bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänster vid livskraftscentralen genom förordning av statsrådet.

3 kap. Bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentret

13 §. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter motsvarar de uppgifter som centret sköter från ingången av 2025 när organiseringsansvaret för offentlig arbetskraftsservice överförs från staten till kommunerna (RP 207/2022 rd). I och med reformen av arbetskraftsservicen överförs arbets- och näringsbyråernas uppgifter i huvudsak till kommunerna, och därför läggs de nuvarande arbets- och näringsbyråerna ned. Överföringen av ansvaret för att ordna den offentliga arbetskraftsservicen till kommunerna medför också ändringar i närings-, trafik- och miljöcentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. I förslaget har beaktats de ändringar som träder i kraft den 1 januari 2025 med stöd av lagen om ändring av lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (382/2023). [Följande lagförslag som påverkar UF-centrets uppgifter är dessutom anhängiga: TEM059:00/2023 och TEM060:00/2023.]

I 1 mom. föreslås bestämmelser om UF-centrets uppgifter som anknyter till livskraftscentralerna. UF-centrets uppgift ska vara att sköta livskraftscentralernas gemensamma personalförvaltnings- och ekonomiförvaltningsuppgifter och andra motsvarande serviceuppgifter, allmänna förvaltningsuppgifter och uppgifter inom informationsförvaltning, samt att ge allmänna administrativa anvisningar och styra tillämpningen av dem vid livskraftscentralerna. UF-centret utfärdar som allmänna administrativa anvisningar i synnerhet anvisningar för ekonomi- och personalförvaltningen, såsom ekonomistadgan, dokumentförvaltningens informationsstyrningsplan, resereglemente, informationssäkerhetsanvisning och anvisningar för personalförvaltningen. Till styruppgiften hör också uppgiften som förhandlingsmyndigheten för UF-centrets egen räkning och livskraftscentralernas räkning samt styrningen av ämbetsverksnätverket i frågor som gäller lönesystemet. Till UF-centrets uppgifter i anslutning till livskraftscentralerna hör också uppgifter som gäller utbetalning, återkrav och övervakning av understöd som beviljas med stöd av statsunderstödslagen och speciallagstiftning samt uppgifter som gäller statliga ersättningar.

I 2 mom. föreskrivs det om UF-centrets övriga uppgifter som gäller bl.a. arbetskraftsservice, främjande av internationell rekrytering, lönegarantiärenden samt rådgivning om arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån. De uppgifter som anges i 2 mom. motsvarar de uppgifter som UF-centret sköter från ingången av 2025 när ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs från staten till kommunerna (RP 207/2022 rd).

Enligt 3 mom. kan UF-centret föredra de förvaltningsärenden som närmare föreskrivs genom förordning för beslut i livskraftscentret. Sådana ärenden om vilka det genom förordning av statsrådet kan föreskrivas att de ska beredas vid utvecklings- och förvaltningscentret är andra förvaltningsbeslut för förvaltningens kunder än sådana beslut som kan överklagas. När de gäller

beslut inom ekonomi- och personalförvaltningen ska det kunna förskrivas att de ska föredras i stor omfattning av utvecklings- och förvaltningscentret.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om uppgifterna och förfarandena för UF-centret utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §. *Organisering av utvecklings- och förvaltningscentret.* Enligt 1 mom. utfärdas bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhetsställe genom förordning av statsrådet. I momentet föreskrivs dessutom om utvecklings- och förvaltningscentrets interna organisation så att centret har ansvarsområden. Ansvarsområdena ska bestämmas i centrets arbetsordning.

I 2 mom. föreskrivs det om organiseringen av tillsynsuppgifterna avseende verkställighet av lönegaranti så, att en opartisk behandling av ärendena tryggas.

15 §. *Styrningen av utvecklings- och förvaltningscentret.* I paragrafen föreslås bestämmelser om styrningen av utvecklings- och förvaltningscentret. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak gällande reglering. Bestämmelserna om utvecklings- och förvaltningscentret samlas i 3 kap. i den föreslagna lagen.

Enligt 1 mom. ankommer den allmänna administrativa styrningen av utvecklings- och förvaltningscentret på arbets- och näringsministeriet.

Enligt 2 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet tjäna livskraftscentralernas strategiska mål och de nationella målen för främjande av sysselsättningen. Bestämmelser om fastställande av de nationella målen för främjande av sysselsättningen finns i 21 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023).

Enligt 3 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentrets allmänna administrativa resultatmål fastställas av arbets- och näringsministeriet. Den allmänna administrativa styrningen av utvecklings- och förvaltningscentret ska vara lättare än resultatstyrningen av livskraftscentralen och motsvarar det sätt att ställa upp mål som arbets- och näringsministeriet använder vid styrningen av de riksomfattande fristående enheterna. De ministerier och myndigheter inom centralförvaltningen som svarar för sektorstyrningen av livskraftscentralerna styr utvecklings- och förvaltningscentret inom sina egna ansvarsområden. De uppgifter i anslutning till utbetalning som utvecklings- och förvaltningscentret sköter hör till både förvaltningsområdesspecifika processer och utvecklings- och förvaltningscentrets utbetalningsprocess.

Enligt 4 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentrets informationsförvaltningstjänster styras och resultatmålen för dem fastställas av arbets- och näringsministeriet och finansministeriet. De uppgifter som behövs för styrningen och uppföljningen av informationsförvaltningstjänsterna ska vara åtskilda från andra uppgifter som gäller utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet och ekonomi.

Enligt 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för styrningen av utvecklings- och förvaltningscentret utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §. *Ledningen av utvecklings- och förvaltningscentret.* Enligt 1 mom. leds utvecklings- och förvaltningscentret av centrets direktör, som ansvarar för att centrets verksamhet leder till resultat.

Enligt 2 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentret till stöd för ledningen ha en ledningsgrupp, som bistår utvecklings- och förvaltningscentrets direktör och cheferna för dess enheter i

vittsyftande och principiellt viktiga frågor som hör till utvecklings- och förvaltningscentrets behörighet. Det hur vittsyftande och principiellt viktiga de ärenden som behandlas i ledningsgruppen är bedöms förutom ur utvecklings- och förvaltningscentrets synvinkel också utifrån vilka konsekvenser de har för livskraftscentralerna, deras kunder och intressentgrupper samt för andra kunder hos utvecklings- och förvaltningscentret.

17 §. Beslutanderätt vid utvecklings- och förvaltningscentret. Enligt 1 mom. avgör direktören för utvecklings- och förvaltningscentret ärenden som hör till utvecklings- och förvaltningscentrets behörighet, om inte något annat föreskrivs eller i utvecklings- och förvaltningscentrets arbetsordning anges om dem. Utvecklings- och förvaltningscentret ska på det sätt som närmare föreskrivs i personal- och förvaltningsärenden ha en förberedande uppgift i vissa frågor, såsom i tjänsteutnämningar, och därför kan utvecklings- och förvaltningscentrets direktör inte ha samma beslutanderätt exempelvis i fråga om tjänsteutnämningar av personal vid livskraftscentralerna, som en chef eller avdelningschef vid närings-, trafik- och miljöcentralen har enligt 12 §.

Enligt 2 mom. kan direktören för utvecklings- och förvaltningscentret överta avgörandet av ett ärende som hör till utvecklings- och förvaltningscentrets behörighet.

18 §. Utvecklings- och förvaltningscentrets arbetsordning. I paragrafen föreslås bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. Bestämmelser om organiseringen av utvecklings- och förvaltningscentrets funktioner samt om beredningen och avgörandet av ärenden ska finnas i arbetsordningen, som utvecklings- och förvaltningscentrets direktör beslutar om.

19 §. Tillsättande av tjänster vid utvecklings- och förvaltningscentret. Enligt förslaget utnämns utvecklings- och förvaltningscentrets direktör för viss tid. Direktören för centret utnämns av arbets- och näringsministeriet. Utvecklings- och förvaltningscentrets direktör utnämner utvecklings- och förvaltningscentrets övriga personal. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsterna vid utvecklings- och förvaltningscentret utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap. Särskilda bestämmelser om livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret

20 §. Avgörande av ärenden i vissa fall. Paragrafen innehåller bestämmelser om omfattningen av en livskraftscentralens verksamhetsområde och om lösande av eventuella jävs- och kollisionssituationer som följer av den interna organiseringen av centralens uppgifter. En sådan situation kan uppstå exempelvis i en situation där staten som en del av ett projekt för undanröjande av vandringshinder löser in ett vattenkraftverk. I en sådan situation skulle livskraftscentralen bli dammens ägare, och således också innehavare av de fiskevårdsskyldigheter som hänför sig till tillstånd enligt vattenlagen. Samma damm skulle dock också omfattas av livskraftscentralens tillsyn över dammsäkerheten enligt dammsäkerhetslagen samt av fiskerimyndighetens tillsyn över fiskevårdsskyldigheterna i tillstånd enligt vattenlagen. Livskraftscentralen kan inte samtidigt vara tillståndshavare och dammägare samt övervaka sin egen verksamhet som fiskerimyndighet och dammsäkerhetsmyndighet. Om en livskraftscentral är jävigt att behandla ett ärende som hör till centralens verksamhetsområde, ska centralen enligt den föreslagna bestämmelsen begära att det ministerium som svarar för sektorstyrningen förordnar en annan livskraftscentral att behandla ärendet. Ministeriets beslut ska inte få överklagas genom besvär.

21 §. Samarbete med olika aktörer. I paragrafen föreslås bestämmelser om samarbete i anslutning till livskraftscentralernas uppgifter och om främjande av samarbetet med lokala, regionala, riksomfattande och internationella aktörer inom sitt verksamhetsområde.

Skötseln av de uppgifter som anges i 2 § i den föreslagna lagen är nästan alltid förenad med ett behov av samarbete och ofta med att bilda olika nätverk, samordna verksamheten eller delta i dessa, antingen på lokal eller regional nivå. Lokala samarbetsparter för livskraftscentralerna i de olika uppgiftsgrupperna är till exempel kommunerna, läroanstalter, olika näringslivsorganisationer och andra föreningar. Centrala samarbetsparter på regional nivå är landskapsförbunden som regionutvecklingsmyndighet, med vilka samarbete ska bedrivas bland annat i fråga om utarbetandet och genomförandet av landskapsprogrammen samt genom att delta som företrädare för staten i landskapens samarbetsgruppers verksamhet. Landskapsförbunden deltar i utarbetandet av det strategidokument för livskraftscentralerna som avses i 7 § i den föreslagna lagen och i utarbetandet av respektive centrals förslag till resultatavtal, så att behoven och målen i fråga om regionutvecklingen ska beaktas i styrningen av livskraftscentralerna och i centralernas verksamhet. Livskraftscentralerna ska vara centrala aktörer inom sina områden som genomför EU:s regional- och strukturpolitik samt genomförandeuppgifterna inom ramen för Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Nya myndighetsaktörer som ska beaktas på regional eller lokal nivå är de sysselsättningsområden som kommunerna bildar och som inleder sin verksamhet vid ingången av 2025. Bestämmelser om samarbetet med dem finns i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). I 23 § i den lagen föreskrivs det om regionala diskussioner för samarbete och uppföljning i syfte att främja sysselsättningen, som arbets- och näringsministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralen – i fortsättningen livskraftscentralen – regelbundet ska föra med arbetskraftsmyndigheterna. Med välfärdsområdena ska livskraftscentralerna samarbeta åtminstone i uppgifter som gäller främjande av sysselsättning och integration, främjande av kulturellerade välfärdstjänster samt i uppgifter som gäller social- och hälsovårdstjänsternas tillgänglighet.

Nationellt sett viktiga samarbetsparter när det kommer till livskraftcentralens uppgifter är till exempel Tillstånds- och tillsynsverket, Transport- och kommunikationsverket, Trafikskyddet, Business Finland och Energimyndigheten. Samarbetet mellan livskraftscentralerna och det riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket kommer att vara intensivt och kontinuerligt särskilt i fråga om de uppgifter inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser som överförs från närings-, trafik- och miljöcentralerna till verket. Efter reformen ska uppgifter som avser verkställighet av miljölagstiftning skötas av Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna, landskapsförbunden och kommunerna. Samarbetet mellan dessa myndigheter är en central förutsättning för ett lyckat genomförande av reformen. Reformen skapar en klar behörighetsfördelning i miljöuppgifter mellan Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna: Tillstånds- och tillsynsverket ska svara för miljörelaterade tillstånds-, tillsyns- och styrningsuppgifter och livskraftscentralernas uppgift är särskilt att genom program- och projektarbete stärka den biologiska mångfalden och förbättra god miljöstatus och vattenstatus samt att främja klimatarbetet till exempel inom ramen för EU-finansiering och regionutveckling.

Livskraftscentralernas uppgifter kan vara förenade med internationella samarbetskyldigheter som centralerna ska sköta inom ramen för de resurser som anvisats dem för deras uppgifter. Sådana uppgifter är till exempel deltagande i medlemsländernas samarbete och nätverk i anslutning till programarbetet inom EU:s regional- och strukturpolitik, Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling samt inom Europeiska havs- och fiskerifonden.

22 §. Serviceenhet för den språkliga minoriteten. I paragrafen föreskrivs det om livskraftcentralens serviceenhet för den språkliga minoriteten. Den föreslagna bestämmelsen gäller de i 17 § i grundlagen avsedda finska, svenska och samiska språken jämlikt. Paragrafen innehåller också ett bemyndigande att utfärda förordning i frågan. Enligt 6 § 2 mom. i språklagen kan det av särskilda skäl inrättas enspråkiga enheter eller avdelningar för den språkliga minoritetens

behov inom ämbetsdistriktet. Den föreslagna paragrafen kompletterar och preciserar den bestämmelsen i språklagen. Också 4 § i den föreslagna lagen innehåller en bestämmelse om språkminoriteter, enligt vilken en grund för utvidgning av centralens verksamhetsområde kan vara främjande av de språkliga minoriteternas rättigheter i regionen.

Syftet med förslaget är att en serviceenhet som inrättas med stöd av förslaget till exempel ska kunna sköta service endast inom en viss uppgiftsgrupp, men att enhetens serviceutbud också ska kunna omfatta service som tillhandahålls av flera eller alla uppgiftsgrupper vid centralen. Syftet med specialbestämmelserna är att en enhet vid behov ska kunna erbjuda sina kunder helhetstjänster på deras modersmål. Inrättandet av en sådan enhet får dock inte leda till att behoven hos den minoritetsspråkiga befolkningen i området inte tillgodoses på samma grunder.

Enligt 1 mom. kan en livskraftscentral för skötseln av uppgifter som hör till dess uppgiftsgrupper ha en särskild enhet som betjänar regionens finsk- eller svenskspråkiga minoritet eller, inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen, dess samiska minoritet. En serviceenhet kan också inrättas vid utvecklings- och förvaltningscentret samt som en gemensam enhet för flera livskraftscentraler.

Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om inrättande av serviceenheten för den språkliga minoriteten och om dess uppgifter, namn, verksamhetsområde och verksamhetsställe samt om behörighetsvillkoren för personalen genom förordning av statsrådet. Det är motiverat att bemyndigandet att utfärda förordning ska gälla förordningar på statsrådsnivå, eftersom det är fråga om ett betydande arrangemang som gäller centralens behörighet.

23 §. Företrädande av staten. I paragrafen föreslås bestämmelser om livskraftscentralernas och UF-centrets uppgift att företräda statens rätt och fördel vid domstolar och myndigheter. Enligt 1 mom. ska centralen kära och svara på statens vägnar samt vid domstolar och myndigheter bevaka statens rätt och fördel i alla ärenden som hör till dess verksamhetsområde, om inte en företrädare för det ministerium eller den myndighet inom centralförvaltningen som svarar för sektorstyrningen gör det. Enligt momentets andra mening föreskrivs det särskilt om centralens rätt att på statens vägnar föra målsägandens talan. Med detta avses exempelvis att målsäganden för talan på statens vägnar till exempel i konkursärenden.

Enligt 2 mom. ska UF-centret kära och svara på statens vägnar samt vid domstolar och myndigheter bevaka statens rätt och fördel i alla ärenden som föreskrivits för centralen, om inte en företrädare för det ministerium eller den myndighet inom centralförvaltningen som svarar för sektorstyrningen gör det.

Om ett ärende som omfattas av en livskraftscentralens behörighet har avsevärda konsekvenser för två eller flera livskraftscentralers verksamhetsområde, ska det ministerium som svarar för sektorstyrningen enligt 3 mom. besluta vilken livskraftscentral som ska vara statens representant i ärendet. Ministeriets beslut ska inte få överklagas genom besvär.

24 §. Avgiftsbelagda prestationer. Paragrafen ska innehålla allmänna bestämmelser om bestämmande av avgifter för livskraftscentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets prestationer samt en bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning. Enligt 1 mom. gäller i fråga om avgifterna för livskraftscentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets prestationer och storleken på avgifterna vad som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten. På basis av detta fastställs vilka av livskraftscentralernas samt utvecklings- och förvaltningscentrets prestationer eller grupper av prestationer som ska vara avgiftsbelagda och för vilka prestationer eller grupper av prestationer avgiften ska bestämmas på basis av självkostnadsvärdet samt vilka prestationer som ska prissättas på företagsekonomiska grunder.

Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om livskraftscentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets prestationer genom förordning av statsrådet.

25 §. Ändringssökande. Paragrafen ska innehålla en allmän bestämmelse om sökande av ändring i beslut av livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret. I vissa lagar som gäller livskraftscentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter, såsom lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) och lagen om enskilda vägar (560/2018), finns dessutom särskilda bestämmelser om ändringssökande som ska tillämpas i stället för den föreslagna bestämmelsen när ändring söks i ett sådant beslut av centralen som avses i en sådan lag.

Enligt den föreslagna paragrafen får ett beslut av en livskraftscentral eller av utvecklings- och förvaltningscentret överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Livskraftscentralerna är på motsvarande sätt som för närvarande regionala ämbetsverk vars beslut med stöd av 10 § 1 eller 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får överklagas antingen hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den myndighet som fattat förvaltningsbeslutet har sitt verksamhetsområde eller, om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet finns i flera än en domkrets, hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets myndigheten har sitt huvudsakliga verksamhetsställe. I den paragrafen föreskrivs det att om beslutet gäller en fastighet eller ett område är dock den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets huvuddelen av fastigheten eller området finns. Det kan således bedömas att besvär över beslut av livskraftscentralerna kommer på motsvarande sätt som för närvarande att styras till olika förvaltningsdomstolar.

UF-centret är på motsvarande sätt som i nuläget ett riksomfattande ämbetsverk med hela landet som verksamhetsområde. I 10 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs det om bestämmande av behörig förvaltningsdomstol i en situation där den beslutsfattande myndighetens verksamhetsområde omfattar hela landet. I den bestämmelsen föreskrivs det att om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet är hela landet, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets ändringssökanden har sin hemort. Om beslutet gäller en fastighet eller ett område är dock den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets huvuddelen av fastigheten eller området finns. Verksamhetsområdet för en myndighet anses omfatta hela landet också när Åland inte hör till dess verksamhetsområde. UF-centret är sålunda på det sätt som avses i bestämmelsen om forum i 10 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden en riksomfattande myndighet, i fråga om vilken den behöriga domstolen vid ändringssökande i myndighetens beslut i alla situationer bestäms enligt 10 § 3 mom. i den lagen, om inte något annat särskilt föreskrivs. Besvär över UF-centrets beslut kommer således att styras till alla förvaltningsdomstolar.

I paragrafen föreslås också en allmän bestämmelse om besvärstillstånd, enligt vilken förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

5 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

26 §. Ikraftträdande. I det föreslagna 1 mom. finns lagens ikraftträdandebestämmelse.

Enligt 2 mom. upphävs lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt om närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (897/2009) genom lagen. Enligt vedertagen tolkning upphävs tillsammans med lagar som upphävs också de förordningar som har utfärdats med stöd av bemyndiganden i lagarna.

Enligt 3 mom. avses med en hänvisning till närings-, trafik- och miljöcentralen i någon annan lag eller förordning efter ikraftträdandet av denna lag en livskraftscentral. Med en hänvisning till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter i någon annan lag eller förordning avses efter ikraftträdandet av denna lag utvecklings- och förvaltningscentret. Syftet med övergångsbestämmelserna är att säkerställa och trygga kontinuiteten i skötseln av de uppgifter som föreskrivs i lag eller förordning, när bestämmelserna om närings-, trafik- och miljöcentralerna och närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter upphävs. Den föreslagna regleringen bör anses vara motiverad eftersom det i samband med omfattande strukturreformer inom statsförvaltningen är mycket möjligt att man inte kan göra behövliga ändringar i lagar eller förordningar inom alla ministeriers ansvarsområden när det gäller ämbetsverkets namn, eller att man inte märker att göra det.

27 §. Övergångsbestämmelser som gäller avtal, förbindelser och anhängiga ärenden. Paragrafens 1 och 2 mom. innehåller övergångsbestämmelser om anhängiga ärenden, ingångna avtal och förbindelser samt om de rättigheter och skyldigheter som följer av dem som övergår till livskraftscentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret. Ärenden som är anhängiga vid närings-, trafik- och miljöcentralen, ingångna avtal och förbindelser samt de rättigheter och skyldigheter som följer av dem överförs när lagen träder i kraft till den behöriga livskraftscentralen. Likaså överförs till livskraftscentralerna ansvaret för de arkiv, register och informationsmaterial som hänför sig till de uppgifter som överförs. De ärenden som är anhängiga vid utvecklings- och förvaltningscentret, ingångna avtal och förbindelser samt de rättigheter och skyldigheter som följer av dem övergår vid ikraftträdandet av lagen till utvecklings- och förvaltningscentret. Avsikten är dessutom att till exempel i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ta in en övergångsbestämmelse som ska tillämpas i stället för denna bestämmelse.

Enligt 3 mom. tillämpas de föreslagna övergångsbestämmelserna om avtal och förbindelser dock inte om något annat följer av avtalens och förbindelsernas innehåll. Det kan till exempel uttryckligen framgå av ett avtal att det inte är avsett att fortsätta gälla efter en sådan organisationsändring som den som föreslås i propositionen.

28 §. Övergångsbestämmelser som gäller personalens ställning. I paragrafen föreslås bestämmelser om arrangemang som gäller personalens övergång. Enligt 1 mom. ska bestämmelserna i 5 a–5 c § i statstjänstemannalagen iakttas vid övergången. Tjänsterna för dem som sköter närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter och de tjänstemän som utnämnts till tjänsterna överförs till livskraftscentralerna liksom även de tjänstemän som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid för den tid tjänsteförhållandet varar. Till den del som närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter överförs till andra ämbetsverk, överförs tjänsterna för dem som sköter uppgifterna i fråga och de tjänstemän som utnämnts till tjänsterna till dessa andra ämbetsverk, liksom även de tjänstemän som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid för den tid tjänsteförhållandet varar. Om tjänstemannens uppgifter omfattar över hälften av de uppgifter som överförs, ska tjänstemannens tjänst överföras till det mottagande ämbetsverket. De omkostnadsanslag som skötseln av uppgifterna förutsätter överförs i vilket fall som helst till det mottagande ämbetsverket, även om tjänsterna och de tjänstemän som utnämnts till dem inte skulle överföras med uppgifterna. I paragrafen föreskrivs det att bestämmelserna i 5 a–5 c § i statstjänstemannalagen ska tillämpas på anställda i arbetsavtalsförhållande vid ovan nämnda ämbetsverk. Samma bestämmelser ska också tillämpas på personalen vid närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter.

I 2 mom. föreskrivs det att arbets- och näringsministeriet kan före ikraftträdandet av lagen inrätta överdirektörstjänster vid de nya livskraftscentralerna. Övergångsbestämmelsen behövs för att trygga organiseringen av livskraftscentralerna. Överdirektörstjänsterna ska enligt förslaget inrättas så snart som möjligt efter det att lagen har stadfäst, så att skötseln av tjänsten kan inledas i god tid innan centralerna inleder sin verksamhet. Överdirektörstjänsterna inrättas vid arbets- och näringsministeriet, varifrån tjänsterna överförs till livskraftscentralerna när lagen träder i kraft. Överdirektörerna har en central roll vid inledandet av verksamheten särskilt eftersom överdirektören utnämner centralens avdelningschefer och beslutar om centralens arbetsordning.

29 §. Övergångsbestämmelser som gäller ändringssökande. Paragrafen ska innehålla övergångsbestämmelser om ändringssökande. I 1 mom. föreskrivs det att ändring i ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av lagen om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret ska sökas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På motsvarande sätt föreskrivs det i 2 mom. att det när det gäller behandlingen av ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret träder i kraft, ska vid sökande av ändring tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I 3 mom. föreskrivs det att om en domstol upphäver ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av lagen om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret och återförvisar ärendet att i sin helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras i enlighet med lagen om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret. Bestämmelserna i paragrafen är avsedda till exempel för ändringssökande enligt statstjänstemannalagen.

7.3 Lag om Statens ämbetsverk på Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Ställning och verksamhetsidé. I 1 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i nuläget att Statens ämbetsverk på Åland i egenskap av sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet i landskapet Åland sköter lagstadgade verkställighets- och tillsynsuppgifter och tryggar tillgången till sådana statliga tjänster som inte enligt lag hör till någon annan statlig myndighets uppgifter i landskapet Åland.

De uppgifter som anvisats ämbetsverket är till exempel olika tillstånds- och registreringsuppgifter och andra tillsynsuppgifter, notarius publicus uppgifter, vissa rättsskyddsuppgifter, uppgifter i anslutning till skatteuppbörd och uttagande av avgifter och uppgifter med anknytning till lantbruksförvaltningen och den regionala beredskapen samt befolkningsskyddet.

Statens ämbetsverk på Åland sköter vissa uppgifter som i landskapet Åland hör till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Konkurrens- och konsumentverket, Transport- och kommunikationsverket, Patent- och registerstyrelsen och Livsmedelsverket. Bestämmelser om uppgiftsområdena för Statens ämbetsverk på Åland finns i lagförslagets 3 § och bestämmelser om ämbetsverkets egentliga uppgifter i regel i annan lagstiftning.

I 2 mom. föreskrivs det att Statens ämbetsverk på Åland hör till finansministeriets förvaltningsområde, vilket motsvarar nuläget.

2 §. Verksamhetsställe. Enligt den föreslagna bestämmelsen har Statens ämbetsverk på Åland sitt verksamhetsställe i Mariehamn. Motsvarande bestämmelse om verksamhetsstället för Statens ämbetsverk på Åland finns för närvarande i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009), som det föreslås att ska upphävas.

3 §. Verksamhetsområde och uppgifter. Paragrafen innehåller en allmän definition av verksamhetsområdet och uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland. I 3 och 4 mom. finns bestämmelser om uppgifter som inte enligt annan rikslagstiftning hör till Statens ämbetsverk på Åland. Uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland ska i fortsättningen grunda sig på lagstiftning som hör till rikets behörighet samt i enlighet med 32 § i självstyrelselagen för Åland (nedan självstyrelselagen) på uppgifter som ålagts ämbetsverket genom överenskommelseförordningar. Ämbetsverket svarar också för vissa uppgifter som enligt landskapslagarna hör till det.

Enligt 1 mom. ska Statens ämbetsverk på Åland sköta de uppgifter som särskilt föreskrivits ämbetsverket inom sju verksamhetsområden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och som räknas upp i lagen. Dessa verksamhetsområden är folkbokföring, notarius publicus uppgifter, förmyndarverksamhet, skatteuppbörd, alkoholförvaltning, trafikförvaltning och lantbruksförvaltning.

Folkbokföring. Enligt 11 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (304/2019) ska, om en i 3 § i den lagen avsedd uppgift för ämbetsverket i någon annan lag eller med stöd av den har ålagts magistraterna, Statens ämbetsverk på Åland i stället för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata sköta uppgiften och utöva de befogenheter som hänför sig till den i landskapet Åland, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Med folkbokföringsuppgifter avses i 3 § 1 mom. 1 punkten i den föreslagna lagen de lokala folkbokföringsuppgifter som enligt rikslagstiftningen hör till Statens ämbetsverk på Åland. Utöver folkbokföringsuppgifterna omfattar uppgifterna till exempel uppgifter som enligt vallagstiftningen hör till ämbetsverket samt uppgifter som avses i lagen om för- och efternamn, föräldraskapslagen, lagen om könsfastställelse, religionsfrihetslagen, lagen om dödförklaring och lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Notarius publicus uppgifter. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om notarius publicus (420/2014) är i landskapet Åland av Statens ämbetsverk på Åland förordnade tjänstemän vid ämbetsverket notarius publicus.

Notarius publicus har till uppgift att till exempel på begäran 1) styrka underskrifter och kopior av handlingar, 2) bekräfta att en myndighet eller en person är behörig att företa en viss tjänsteåtgärd eller att någon har en viss tjänsteställning eller behörighet eller är rättsligt behörig att företräda någon annan, 3) utfärda intyg över innehållet i handlingar som företetts notarius publicus samt över rättsliga och ekonomiska förhållanden och 4) vara vittne när ett tresorffack eller något annat förvaringsrum stängs eller öppnas.

Bestämmelser om notarius publicus uppgifter finns också i annan lagstiftning.

Förmyndarverksamhet. Med uppgifter inom förmyndarverksamheten avses den uppgift som förmyndarmyndighet som Statens ämbetsverk på Åland har. I enlighet med 84 § 3 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) sköter ämbetsverket de uppgifter som hör till förmyndarmyndigheten i landskapet Åland.

Skatteuppbörd. Med skatteuppbördsuppgifter som hör till Statens ämbetsverk på Åland hänvisas till exempel till de uppgifter som skatteuppbördsmyndighet som föreskrivs för ämbetsverket i fordonsskattelagen (1281/2003) samt till uppgifter enligt bränsleavgiftslagen (1280/2003).

Alkoholförvaltning. Med uppgifter inom alkoholförvaltningen avses de uppgifter inom tillståndsförvaltningen för och tillsynen över detaljhandeln samt tillsynen över marknadsföringen

som med stöd av 29 § 4 punkten och 30 § i självstyrelselagen, lagförslaget samt alkohollagen (1102/2017) hör till Statens ämbetsverk på Åland. Enligt den gällande alkohollagen hör dessa uppgifter till regionförvaltningsmyndigheterna och i landskapet Åland hör de till Statens ämbetsverk på Åland med stöd av 16 § i lagen om regionförvaltningsverken. Detta förslag hänger samman med ett förslag till ändring av alkohollagen så att dessa uppgifter i alkohollagen direkt åläggs Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland.

Trafikförvaltning. Med uppgifter inom trafikförvaltningen avses sådana uppgifter enligt fartygsregisterlagen (512/1993) och lagen om transportservice (320/2017) som hör till Statens ämbetsverk på Åland.

Lantbruksförvaltning. Med uppgifter inom lantbruksförvaltningen avses sådana uppgifter enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbrukare (1332/2022) som redan för närvarande hör till Statens ämbetsverk på Åland.

Enligt 2 mom. ska Statens ämbetsverk på Åland sköta vissa särskilt föreskrivna rättsskyddsuppgifter.

I till exempel aktiebolagslagen och lagen om bostadsaktiebolag finns vissa för ämbetsverket särskilt föreskrivna uppgifter som gäller associationsrättsligt minoritetsskydd samt sådana deponeringsuppgifter som avses i lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (281/1931), nedan deponeringslagen. Statens ämbetsverk på Åland har skött ovannämnda uppgifter i enlighet med 16 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009). Det har föreslagits att uppgifterna i riket ska skötas av Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen, medan uppgifterna i landskapet Åland fortsättningsvis ska skötas av Statens ämbetsverk på Åland.

I den första meningen i 3 mom. föreskrivs det om uppgifter som motsvarar de i 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken avsedda uppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och som Statens ämbetsverk på Åland har ansvarat för i landskapet Åland och regionförvaltningsverken inom sina verksamhetsområden inom rikets övriga områden.

Bestämmelser om skötseln av motsvarande uppgifter inom landskapet Åland finns i lagen om Statens ämbetsverk på Åland. Enligt 3 § 3 mom. i lagförslaget ska Statens ämbetsverk på Åland tillsammans med landskapet och andra riksmyndigheter inom landskapet Åland sköta samordningen av beredskap och beredskapsplanering, främjandet av kommunernas beredskapsplanering, ordnandet av beredskapsövningar och samarbete i anslutning till detta. Till det samarbete som avses här hör deltagande i ordnande av utbildning i civil beredskap i anslutning till programmet för regionala försvarskurser.

Enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen hör beredskap inför undantagsförhållanden till rikets lagstiftningsbehörighet. I 12 § i beredskapslagen (1552/2011) föreskrivs det om allmän skyldighet att vidta förberedelser inför undantagsförhållanden. Skyldigheten gäller också statliga myndigheter med verksamhet på Åland och landskapets kommuner. I enlighet med 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken ska regionförvaltningsverken i riket och Statens ämbetsverk på Åland inom landskapet Åland samordna den beredskap inför undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen genom att se till att den samverkan som beredskapslagen förutsätter ordnas inom deras verksamhetsområden.

På samma sätt som syftet med bestämmelsen i 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken inte var att ändra den uppgift att samordna totalförsvaret som avses i 16 § i reglementet för statsrådet (262/2003) och som ålagts försvarsministeriet är inte heller syftet med den föreslagna bestämmelsen det.

I momentets andra mening föreslås att bestämmelser om uppgifterna för landshövdingen och Statens ämbetsverk på Åland när det gäller beredskap inför undantagsförhållanden i landskapet Åland och landskapets befolkningsskydd utfärdas särskilt. Med stöd av självstyrelselagen har republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000) utfärdats. Förordningen innehåller bestämmelser om samarbetet mellan landskapet Åland och riket.

Enligt 27 § 28 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om befolkningsskyddet. Enligt 30 § 3 punkten i självstyrelselagen deltar landskapsmyndigheterna i befolkningsskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning.

I räddningslagen (379/2011) föreskrivs det närmare om befolkningsskyddsberedskap. Enligt räddningslagen sköter Statens ämbetsverk på Åland allmänt samordningen av de befolkningsskyddsförberedelser och befolkningsskyddsarrangemang som gäller landskapet Åland. Till övriga delar hör räddningsväsendet till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 3 § i lagen om varningsmeddelanden (466/2012) kan Statens ämbetsverk på Åland utfärda varningsmeddelanden i landskapet Åland till exempel när det är fråga om befolkningsskydd och beredskap inför undantagsförhållanden.

I 4 mom. finns bestämmelser om att ämbetsverket även kan ha andra särskilt föreskrivna uppgifter. Med detta hänvisas särskilt till de uppgifter som eventuellt åläggs Statens ämbetsverk på Åland genom de överenskommelseförordningar som avses i 32 § i självstyrelselagen. I självstyrelselagen finns det dessutom bestämmelser om landshövdingens uppgifter. I anslutning till landshövdingens uppgifter har Statens ämbetsverk på Åland skött bland annat sekretariatsuppgifter för Ålandsdelegationen. För tydlighetens skull föreslås det bestämmelser om dessa uppgifter i lag.

4 §. Företrädande av staten. Bestämmelsen hänför sig till 4 § i självstyrelselagen, enligt vilken regeringen företräds i landskapet av landshövdingen. I paragrafen föreskrivs det närmare om den uppgift som Statens ämbetsverk på Åland har att vid domstolar och myndigheter bevaka statens rätt och fördel. Bestämmelsen motsvarar den gällande bestämmelsen i 21 § i lagen om regionförvaltningsverken. Enligt den föreslagna bestämmelsen kärar och svarar Statens ämbetsverk på Åland på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter statens rätt och fördel i alla ärenden som hör till dess verksamhetsområde och i sådana ärenden för vilka ingen behörig myndighet särskilt har angetts i lag, om inte en företrädare för det ministerium eller den myndighet inom centralförvaltningen som ansvarar för den funktionella styrningen gör det. Statens ämbetsverk på Åland ska därmed ha, på motsvarande sätt som för närvarande, utöver den behörighet som hänför sig till ämbetsverkets uppgifter också en allmän behörighet att företräda staten i sådana situationer där ingen behörig myndighet särskilt har angetts i lag. Behörigheten för Statens ämbetsverk på Åland att företräda staten begränsas regionalt till landskapet Åland.

2 kap. Styrning av Statens ämbetsverk på Åland

5 §. Styrning. Enligt lagförslaget ska finansministeriet ansvara för den allmänna administrativa styrningen av Statens ämbetsverk på Åland och ämbetsverket höra till finansministeriets förvaltningsområde. Den allmänna administrativa styrningen är till exempel normstyrning som gäller ämbetsverkets förvaltning och organisering av förvaltningen. Det innebär också att finansministeriet ansvarar för samordningen av resultatstyrningen vid Statens ämbetsverk på Åland och för samarbetet i anslutning till samordningen. Detta motsvarar nuläget.

I 2 mom. föreskrivs det om den innehållsmässiga styrningen av uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland. I den funktionella styrningen är det fråga om styrning av skötseln av ämbetsverkets sektorspecifika uppgifter och funktioner samt styrning av ordnandet och produktionen av tjänster och samarbetet i anslutning till detta. För detta ansvarar verksamhetsområdesvis de behöriga ministerierna samt det ämbetsverk inom centralförvaltningen som särskilt har ålagts att sköta styrningen.

Statens ämbetsverk på Åland har ålagts uppgifter som hör till justitieministeriets, inrikesministeriets, finansministeriets, jord- och skogsbruksministeriets, kommunikationsministeriets, arbets- och näringsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden. Varje ministerium ska inom sitt ansvarsområde ansvara för styrningen av och tillsynen över dessa uppgifter. Det behöriga ministerium eller det behöriga ämbetsverk inom centralförvaltningen som ansvarar för den funktionella styrningen ska bestämmas i enlighet med speciallagstiftningen och när det gäller ministerierna också i enlighet med ansvarsområdesindelningen i reglementet för statsrådet.

Viktiga myndigheter som Statens ämbetsverk på Åland samarbetar med är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Konkurrens- och konsumentverket, Transport- och kommunikationsverket, Patent- och registerstyrelsen och Livsmedelsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna, som kommer att inrättas.

I denna proposition föreslås det att lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ändras så att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata tillsammans med Statens ämbetsverk på Åland ansvarar för att tillgången till den statliga service som hör till uppgifterna för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ordnas på ett resultatrikt sätt i landskapet Åland. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska särskilt svara för att de informationssystem som används vid produktionen av service fungerar och utvecklas och för att e-tjänster och tjänster för ärendehantering och arkivering fungerar och utvecklas. Denna uppgift hänför sig till verkställigheten av de lagstadgade uppgifterna för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i landskapet Åland, där Statens ämbetsverk på Åland har sin verksamhet med anledning av statliga myndighetsuppgifter.

I regel ska den funktionella styrningen grunda sig på de allmänna riktlinjer för styrningen av Statens ämbetsverk på Åland som man kommit överens om i det resultatavtal som ingås med ämbetsverket. Vid den funktionella styrningen är det sålunda inte möjligt att avvika från målsättningarna i resultatavtalet och inte heller att bestämma om verksamhet som strider mot målsättningarna. I den funktionella styrningen är aktiv växelverkan mellan ämbetsverket och det styrande ministeriet mycket viktig. Den funktionella styrningen innebär vanligen sedvanlig direkt styrning och rådgivning som gäller den dagliga och operativa verksamheten (informationsstyrning) samt samarbete mellan ministeriets och ämbetsverkets tjänstemän.

I 3 mom. föreskrivs det att de ministerier som styr Statens ämbetsverk på Åland inom sina ansvarsområden ska ansvara för att samarbetet mellan ämbetsverket och riksmyndigheterna stöder ordnandet av och tillgången till statlig service på lika villkor i riket och landskapet Åland. Avsikten är att säkerställa att de styrande ministerierna inom ramen för sin normala lagstadgade

skyldighet att styra och utöva tillsyn fäster uppmärksamhet vid samarbetet mellan ämbetsverken inom sitt förvaltningsområde och vid lika tillgång till service.

Dessutom föreslås det i 4 mom. att finansministeriet på motsvarande sätt som i nuläget ska sköta den funktionella styrningen av ämbetsverkets gemensamma funktioner och andra åtgärder som behövs med tanke på en enhetlig verksamhet vid ämbetsverket. Med sådana funktioner eller åtgärder som omfattas av finansministeriets funktionella styrning avses exempelvis uppgifter inom ekonomi-, personal- och lokalförvaltningen, informationsförvaltningen, informationstjänsten, kommunikationen eller upphandlingen vid ämbetsverket eller andra motsvarande gemensamma stöduppgifter.

6 §. Resultatavtal. I 1 mom. föreskrivs det om ett resultatavtal, som fungerar som styrdokument för Statens ämbetsverk på Åland. Med resultatavtal avses en sådan handling som avses i 11 § i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Resultatavtalet ska utarbetas årligen med beaktande av de statsfinansiella ramarna och statsbudgeten. Resultatavtalet utarbetas vid resultatförhandlingar med Statens ämbetsverk på Åland.

För regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna har det i dagsläget utöver ett resultatavtal utarbetats ett separat strategidokument för regeringens mandatperiod. Strategidokumentet har också omfattat Statens ämbetsverk på Åland. Det föreslås att utarbetandet av ett separat strategidokument slopas i och med att regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna läggs ned. Avsikten är att resultatavtalet för Statens ämbetsverk på Åland utöver den operativa delen också ska innehålla en mer strategisk del.

I 2 mom. föreskrivs det om förfarandet för utarbetande av resultatavtal. Finansministeriet ska utarbeta resultatavtalet tillsammans med de ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen som funktionellt styr ämbetsverket och i samarbete med ämbetsverket. Enligt förslaget kan alla de ministerier och ämbetsverk inom centralförvaltningen som ansvarar för den funktionella styrningen delta i resultatförhandlingarna med Statens ämbetsverk på Åland, och på motsvarande sätt som för närvarande ska resultatavtalet undertecknas av finansministeriet och Statens ämbetsverk på Åland.

3 kap. **Ledning**

7 §. Ledning. I paragrafen föreskrivs det att Statens ämbetsverk på Åland även i fortsättningen ska vara ett chefsämbetsverk som leds av landshövdingen.

Landshövdingen är chef för Statens ämbetsverk på Åland och chef för dess personal samt ansvarar för verksamheten vid ämbetsverket. I egenskap av ämbetsverkschef ska landshövdingen svara för att ämbetsverkets verksamhet utvecklas och leder till resultat och för att resultatmålen nås. I självstyrelselagen föreskrivs om utnämningen av landshövdingen och om vissa uppgifter för landshövdingen. Landshövdingens tjänsteställning är en av de högsta statliga tjänsterna, som nämns i 26 § i statstjänstemannalagen (750/1994) och 28 § i statstjänstemannaförordningen (971/1994). Närmare bestämmelser om utnämning förfarandet och behörighetsvillkoren för dessa tjänster finns i statstjänstemannalagen.

8 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreslås bestämmelser om att landshövdingen ska avgöra ärenden som hör till ämbetsverkets behörighet, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att någon annan tjänsteman vid ämbetsverket ska avgöra dem. Enligt förslaget ska det i 10 § finnas bestämmelser om arbetsordningen för Statens ämbetsverk på Åland, med stöd av vilken landshövdingen kan delegera beslutanderätten till andra tjänstemän vid ämbetsverket. I paragrafen föreslås också bestämmelser om landshövdingens rätt att förbehålla sig rätten att

avgöra ett ärende som landshövdingen med stöd av arbetsordningen delegerat till någon annan tjänsteman vid ämbetsverket för avgörande.

9 §. Tillsättning av tjänster. I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsättning av tjänster vid Statens ämbetsverk på Åland. I paragrafen finns en hänvisningsbestämmelse till självstyrelselagen, i vars 52 § det finns bestämmelser om tillsättning av tjänsten som landshövding. Landshövdingen hör till de högsta statstjänstemän som avses i statstjänstemannalagen. Bestämmelser om ansökningsförfarandet och behörighetsvillkoren för dem finns i statstjänstemannalagen. Därför hänvisas det i paragrafen också till statstjänstemannalagen. Bestämmelser om de allmänna utnämningssgrunderna finns i 125 § i grundlagen.

Enligt etablerad förvaltningspraxis som motsvarar nuläget är behörighetsvillkoren för tjänsten som chef för Statens ämbetsverk på Åland högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Bedömningskriterierna för dessa beskrivs på sidorna 28–30 i den regeringsproposition som ledde till ändring av 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen (RP 298/2014 rd). Eftersom det föreskrivs att högre högskoleexamen är ett behörighetsvillkor för tjänsten, krävs med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) och 4 § i statsrådets förordning om de språkkunskaper som krävs av statsanställda i landskapet Åland (1218/2007) för tjänsten utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt nöjaktig förmåga att förstå finska. Med stöd av 7 § 1 mom. 4 punkten i statstjänstemannalagen ska den som utnämns till tjänsten vara finsk medborgare. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsten som landshövding finns också i 52 § i självstyrelselagen. Dessutom ska vid utnämningssprövningen särskild vikt fästas vid de urvalskriterier som anges i 30 § 1 mom. 1 punkten i självstyrelselagen. Därutöver föreslås det att övrig personal vid Statens ämbetsverk på Åland ska utnämnas av landshövdingen. Detta motsvarar nuläget.

10 §. Arbetsordning. I paragrafen föreskrivs det om arbetsordningen för Statens ämbetsverk på Åland, om vilken landshövdingen fattar beslut. Arbetsordningen ska innehålla bestämmelser om ämbetsverkets organisation, ordnande av förvaltning och funktioner samt beredning och avgörande av ärenden.

11 §. Ordnande av förvaltningstjänster. I paragrafen föreskrivs det om stöd för ordnande av förvaltningstjänster. Det är fråga om sådana arrangemang som interna förvaltningstjänster som stöder skötseln av ämbetsverkets uppgifter förutsätter och som varje ämbetsverk i princip självt ansvarar för. Stödet är i regel informationsstyrning. Även i fortsättningen kommer Statens ämbetsverk på Åland att vara en egen bokföringsenhet som för sin verksamhet får ett visst anslag ur statsbudgeten.

I 1 mom. föreskrivs det att Statens ämbetsverk på Åland har rätt att få stöd av de i 5 § avsedda ministerierna och ämbetsverken inom centralförvaltningen i enlighet med vad som särskilt överenskommit i resultatavtalet eller enligt vad som vid behov särskilt föreskrivs.

Statens ämbetsverk på Åland sköter i landskapet Åland uppgifter som annanstans i riket sköts av Tillstånds- och tillsynsverket och livskraftscentralerna, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Konkurrens- och konsumentverket, Transport- och kommunikationsverket, Patent- och registerstyrelsen samt Livsmedelsverket. Ämbetsverkets förvaltning ska också stödja samarbetet med dessa myndigheter.

Bestämmelser om samarbetet mellan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens ämbetsverk på Åland när det gäller ordnande av uppgifter enligt lagen om Myndigheten

för digitalisering och befolkningsdata finns i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

I 2 mom. föreskrivs det att Statens ämbetsverk på Åland har rätt att på begäran få stöd av Tillstånds- och tillsynsverket när det gäller att ordna förvaltningstjänster. Till exempel vid uppgifter inom informations- eller personalförvaltningen kan ämbetsverket behöva få stöd av förvaltningstjänsterna vid ett större ämbetsverk. Vid behov tas Statens ämbetsverk på Åland till exempel med i olika ramavtal som gäller Tillstånds- och tillsynsverkets offentliga upphandlingar, till den del det är ändamålsenligt med tanke på en resultatrik verksamhet. I det gällande 5 a § 1 mom. i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken föreskrivs att ansvarsområdet för regionförvaltningsverkens förvaltnings- och utvecklingstjänster vid behov ska ge Statens ämbetsverk på Åland stöd i de uppgifter som hör till dess ansvarsområde. Stödet är närmast informationsstyrning och inte ekonomiskt. Avsikten är att detta samarbete ska fortsätta.

Genom avtal står de tjänster som tillhandahålls av statens centraliserade tjänsteproducenter Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (Palkeet) och Statens center för informations- och kommunikationsteknik (Valtori) också till ämbetsverkets förfogande. Detta gäller även i fortsättningen.

4 kap. Särskilda bestämmelser

12 §. Handräckning. I paragrafen föreslås en informativ bestämmelse om skyldighet för Statens ämbetsverk på Åland att lämna andra riksmyndigheter handräckning och om dess rätt att få handräckning av andra riksmyndigheter, om det särskilt föreskrivits om lämnande och erhållande av handräckning. Bestämmelsen motsvarar 19 § i den gällande lagen om regionförvaltningsverken. Enligt paragrafen ska Statens ämbetsverk på Åland lämna andra myndigheter handräckning om det särskilt föreskrivs om detta. Den föreslagna bestämmelsen innebär att ämbetsverket har behörighet att lämna andra myndigheter handräckning, men bara i sådana situationer där den som begär handräckning har rätt enligt speciallagstiftning att få handräckning uttryckligen av Statens ämbetsverk på Åland. Enligt den andra meningen i paragrafen ska Statens ämbetsverk på Åland ha rätt att få handräckning av andra riksmyndigheter för skötsel av sina uppgifter när det särskilt föreskrivs om detta.

13 §. Avgiftsbelagda prestationer. I paragrafen föreskrivs det om avgiftsbelagda prestationer vid Statens ämbetsverk på Åland och hänvisas till lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser om avgiftsbelagda prestationer vid Statens ämbetsverk på Åland utfärdas genom förordning av statsrådet, om inte något annat föreskrivs. Bestämmelser om avgifter för de prestationer inom kommunikationsministeriets ansvarsområde som hör till uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland, till exempel avgifter för trafiktillstånd och fartygsregisterprestationer, utfärdas dock genom förordning av kommunikationsministeriet.

14 §. Ändringssökande. Ändring i ett beslut som fattats av Statens ämbetsverk på Åland får sökas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I de lagar som gäller uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland finns vissa bestämmelser om sökande av ändring som avviker från huvudregeln. Enligt till exempel bränsleavgiftslagen ska beslut av Statens ämbetsverk på Åland i egenskap av skatteuppbördsmyndighet överklagas hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

8.1 Tillstånds- och tillsynsverket

Enligt 4 § 5 mom. i lagförslaget om Tillstånds- och tillsynsverket ska de särskilda behörighetsvillkoren för tjänstemän vid den svenskspråkiga enheten vid avdelningen för småbarnspedagogik, utbildning och kultur utfärdas genom förordning av statsrådet. Syftet är att behörighetsvillkoren för tjänster vid den svenskspråkiga enheten med avvikelse från 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) ska vara utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Med stöd av 4 § 6 mom. i lagförslaget kan genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om verksamhetsenheter utanför avdelningarna som lyder under ämbetsverkets generaldirektör, men också om avdelningarnas, verksamhetsenheternas och de andra enheternas huvudsakliga uppgifter samt om grunderna för verkets organisation i övrigt. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt för ämbetsverket att föreskriva om verksamhetsenheter utanför verksamhetsavdelningarna, som lyder under generaldirektören och som vid behov kan åläggas uppgifter som inte kan anses egentligen höra till verkets avdelningars uppgifter. Genom förordning av statsrådet kan det också föreskrivas om de uppgifter som hör till avdelningarna, verksamhetsenheterna och de andra enheterna och om grunderna för organisationen i övrigt. Genom förordning kan det vid behov särskilt föreskrivas uppgifter som hör till ämbetsverkets avdelningar och som inte klart kan hänföras till ämbetsverkets avdelningar.

Enligt 9 § 3 mom. i lagförslaget kan bestämmelser om förfarandena för sektorstyrning av verket utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om de grupper som enligt 10 § 4 mom. i lagförslaget tillsätts för samordning av styrningen och om deras uppgifter och förfaranden får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna gör det möjligt att närmare fastställa förfarandena för styrningen av ämbetsverket.

Enligt 13 § 3 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om tillsättandet av regionala beredskapskommittéer och om deras sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet ska det föreskrivas om verkets skyldighet att tillsätta en beredskapskommitté för varje samarbetsområde för beredskapen. Genom förordning av statsrådet ska också föreskrivas om beredskapskommitténs ordförande, vice ordförande och övriga medlemmar, vilkas antal kvarstår i verkets prövning. Vid bedömningen av antalet medlemmar ska hänsyn tas till de regionala särdragen och behoven av att sköta beredskapskommitténs uppgifter. Genom förordning av statsrådet ska det också föreskrivas om beredskapskommittéernas uppgifter.

Enligt 15 § 8 mom. i lagförslaget har medlemmarna i nämnder och organ rätt till skäligt arvode och ersättning för resekostnader, för vilka finansministeriet fastställer grunderna. Närmare bestämmelser om fastställandet av grunderna får utfärdas genom förordning av statsrådet. Arvodena och ersättningarna betalas enligt de grunder som finansministeriet har fastställt. Avsikten är också att finansministeriet ska begära ett utlåtande av social- och hälsovårdsministeriet innan grunderna fastställs, eftersom de nämnder och organ som avses i lagens 15 § är verksamma vid avdelningen för social- och hälsovård eller i anslutning till den.

Enligt 18 § 2 mom. i lagförslaget får bestämmelser om benämningen avdelningschef utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att det genom förordning av statsrådet föreskrivs att avdelningschefen kan använda titeln överdirektör.

Enligt 19 § 2 mom. i lagförslaget får bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för tjänsterna som enhetschef utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är nödvändigt att vid behov kunna föreskriva särskilda behörighetsvillkor för chefen för en enhet, eftersom ämbetsverket kan komma att behöva koncentrera till exempel ärenden som gäller juridisk kompetens till en enda enhet, varvid det är nödvändigt att till exempel en annan högre högskoleexamen i juridik än en magisterexamen i internationell och komparativ rätt är ett särskilt behörighetsvillkor för tjänsten som chef för denna enhet. För tjänsten som chef för en enhet kan det också vid behov föreskrivas andra särskilda behörighetsvillkor, såsom till exempel att man i stället för endast förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde ska kunna kräva en gedigen erfarenhet av uppgiftsområdet.

Enligt 21 § 2 mom. i lagförslaget får bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för och benämningar på övriga tjänster utfärdas genom förordning av statsrådet. I samband med inrättandet av ämbetsverket har det ansetts vara viktigt att bevara och säkerställa enhetligheten med avseende på benämningarna vid ämbetsverket. För att säkerställa detta kan det vid behov genom förordning av statsrådet föreskrivas om de benämningar på tjänstemän som används vid ämbetsverket. Även ämbetsverkets uppgifter kan till vissa delar av de tjänstemän som sköter dem kräva till exempel annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt eller i stället för enbart förtrogenhet med gedigen erfarenhet av tjänstens uppgiftsområde. I sådana fall är det motiverat att fastställa särskilda behörighetsvillkor för vissa tjänster. Till exempel kan ordnandet av svenskspråkiga tjänster vid ämbetsverket kräva särskilda behörighetsvillkor avseende språkkunskaper.

Enligt 23 § 5 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om utomstående experter utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att det genom förordning av statsrådet föreskrivs att som permanenta experter för högst fyra år åt gången kan kallas erkänt skickliga och erfarna personer som företräder vetenskaplig eller annan sakkunskap som är av betydelse med tanke på ämbetsverkets uppgifter. Genom förordning av statsrådet ska det också föreskrivas om en permanent experts skyldighet att ge verket sakkunnighjälp på det område som experten företräder. Enligt förslaget föreskrivs det i lagen att utomstående experter har rätt till skäligt arvode och ersättning för resekostnader enligt de grunder som finansministeriet fastställer. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att finansministeriet ska begära ett utlåtande av social- och hälsovårdsministeriet innan grunderna fastställs, eftersom de utomstående experter som avses i lagens 23 § huvudsakligen sköter uppgifter som hör till avdelningen för social- och hälsovård.

Enligt 28 § 2 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om avgifter för verkets prestationer genom förordning av statsrådet, vilket kan anses motiverat i stället för att finansministeriet utfärdar avgiftsförordningen, eftersom verket i stor utsträckning sköter uppgifter som föreskrivs i speciallagstiftningen inom olika ministeriers verksamhetsområde.

I enlighet med etablerad tolkning upphävs med de lagar som upphävs också de förordningar som utfärdats med stöd av de bemyndiganden att utfärda förordning som finns i dem. Om lagen om regionförvaltningsverken upphävs är sådana statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009), social- och hälsovårdsministeriets förordning om verksamhetsområdena för regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet (1494/2015) och miljöministeriets förordning om placeringen av ansvarsområdet för miljötillstånden i regionförvaltningsverken och om utvidgning av deras verksamhet (984/2009). Om lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården upphävs är en sådan statsrådets förordning om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (676/2008).

Inrättandet av ämbetsverket medför ändringar i 3 § 15 punkten, 11 § 3 mom. och 17 § 12 punkten i reglementet för statsrådet (262/2003). Inrättandet av ämbetsverket medför små ändringsbehov också i 1 och 2 § i statsrådets förordning om finansministeriet (610/2003) samt i 13 och 19 § i finansministeriets förordning om finansministeriets arbetsordning (359/2023).

8.2 Livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret

Enligt 2 § 4 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet om livskraftscentralernas andra uppgifter enligt 2 mom. än uppgifter som gäller bevakning av allmänt intresse. Genom förordning av statsrådet kan det föreskrivas ...

Enligt 3 § 1 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om antalet livskraftscentraler och deras verksamhetsområden, namn, avdelningsstruktur och huvudsakliga verksamhetsställen samt verksamhetsställen genom förordning av statsrådet. Avsikten med statsrådets förordning är att utfärda bestämmelser om tio livskraftscentraler och deras verksamhetsområden. Livskraftscentralernas verksamhetsområden ska bildas i enlighet med följande områdesindelning som baserar sig på landskapsindelningen: 1. Landskapen Nyland och Päijänne-Tavastland, 2. Landskapen Egentliga Finland, Satakunta och Åland, 3. Landskapen Södra Karelen och Kymmenedalen, 4. Landskapen Birkaland och Egentliga Tavastland, 5. Landskapet Mellersta Finland, 6. Landskapen Södra Savolax, Norra Savolax och Norra Karelen, 7. Landskapet Södra Österbotten, 8. Landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten, 9. Landskapen Norra Österbotten och Kajanaland och 10. Landskapet Lappland. Livskraftscentralernas huvudsakliga verksamhetsställen ska placeras i Helsingfors, Åbo, Kouvola, Tammerfors, Jyväskylä, Kuopio, Seinäjoki, Vasa, Uleåborg och Rovaniemi. Andra verksamhetsställen är Lahtis, Björneborg, Villmanstrand, Tavastehus, Michel, Joensuu, Karleby och Kajana.

I förordningen föreskrivs det en mer enhetlig avdelningsstruktur för livskraftscentralerna så att varje livskraftscentral, beroende på uppgifterna och storleken, har minst tre avdelningar, varav den första sköter uppgifter inom näringsverksamhet och kompetens, den andra uppgifter inom transport och den tredje uppgifter inom landsbygdsservicen samt miljöuppgifter. En livskraftscentral kan inom ramen för de villkor som anges för avdelningsstrukturen i lagen om livskraftscentralerna även ha andra avdelningar, om centralens operativa behov förutsätter det.

Enligt 4 § 3 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om utvidgning av livskraftscentralernas verksamhetsområde genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om utvidgning av livskraftscentralernas verksamhetsområde i fråga om de uppgifter som närmare anges genom förordning. Med utvidgning av verksamhetsområdet avses i praktiken att skötseln av vissa uppgifter centraliseras nationellt eller inom ett noggrannare avgränsat område. Livskraftscentralen skötar uppgifter på ett större område än sitt verksamhetsområde endast om de lagstadgade förutsättningarna för utvidgning av verksamhetsområdet är uppfyllda. Mängden av de nuvarande NTM-centralernas centraliserade uppgifter ändras i huvudsak inte.

Enligt 6 § 3 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om förfarandena för sektorstyrningen av livskraftscentralerna utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 7 § 4 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för den strategiska planeringen och resultatstyrningen av livskraftscentralernas verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att med förordningen utfärda bestämmelser om att arbets- och näringsministeriet ska ansvara för ordnandet av den strategiska planeringen och resultatstyrningen av livskraftscentralerna i fråga om livskraftscentralerna och för att ett gemensamt strategidokument och centralspecifika resultatavtal utarbetas för dem. Strategidokumentet ska innehålla de stra-

tegriska målen för livskraftscentralerna baserade på regeringsprogrammet, regeringens strategidokument, statsrådets rambeslut, de nationella prioriteringarna för regionutvecklingen, landskapsprogrammen, regeringens politikprogram, andra tväradministrativa program än de som avses i 5 och 6 punkten, lagstiftning samt internationella avtal. Resultatavtalet ska uppgöras för varje livskraftscentral för en regeringsperiod. Syftet med förordningen är att bestämma om det närmare innehållet i resultatavtalet.

Närmare bestämmelser om de grupper som på grundval av 8 § 4 mom. i lagförslaget tillsätts för samordning av styrningen av livskraftscentralerna och den strategiska planeringen, om gruppernas uppgifter och förfaranden får utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att närmare bestämmelser om de grupper som bereder och samordnar ärenden som ska behandlas i samordningsgruppen för styrning samt om de aktörer som kan vara företrädare i dessa grupper utfärdas genom förordning.

Enligt 12 § 4 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsterna vid livskraftscentraler genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser bland annat om behörighetsvillkoren för avdelningscheferna vid livskraftscentralen och vid behov även om behörighetsvillkoren för andra tjänster. Genom förordning utfärdas bestämmelser om att ett särskilt behörighetsvillkor för avdelningschefen är högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Med stöd av 13 § 3 mom. i lagförslaget ska en tjänsteman vid utvecklings- och förvaltningscentret för livskraftscentralen föredra för avgörande förvaltningsärenden om vilka det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning föreskriva att dessa ärenden är bland annat en dispositionsplan för omkostnaderna för varje livskraftscentral, tjänsteutnämningar och beslut i anslutning till anställningsförhållanden.

Enligt 13 § 4 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att med förordningen bestämma att utvecklings- och förvaltningscentret ska sköta livskraftscentralernas bokföringsenhets- och ekonomisystemuppgifter, personalförvaltningsuppgifter, styrningsuppgifter inom informationsförvaltningen, tjänster och tjänsteupphandling, gemensamma kommunikationstjänster och upphandling av kommunikationstjänster, gemensamma beredskapsuppgifter, uppgifter inom den allmänna förvaltningen, gemensamma interna utbildnings- och utvecklingsuppgifter samt upphandling av dem, och därtill uppgifter som gäller utbetalning av stöd och understöd samt uppgifter för övervakning av användningen och återkrav av dem, om vilka det föreskrivs särskilt. Dessutom ska utvecklings- och förvaltningscentret ha till uppgift att ge anvisningar till livskraftscentralerna i utvecklings- och förvaltningsärenden samt i uppgifter som gäller utbetalning, övervakning av användningen och återkrav av understöd. Ytterligare ska utvecklings- och förvaltningscentret sköta livskraftscentralernas dataförvaltningstjänster. Avsikten är att i förordningen göra en informativ hänvisning till lagen om Tillstånds- och tillsynsverket, på basis av vilken utvecklings- och förvaltningscentret kan tillhandahålla Tillstånds- och tillsynsverket dataförvaltningstjänster.

Genom lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) överförs ansvaret för ordnande av offentlig arbetskraftsservice från och med den 1 januari 2025 från staten till kommunerna och indras arbets- och näringsbyråerna. Överföringen av organiseringsansvaret påverkar både NTM-centralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter och uppgifterna har ändrats genom ändringar i den ämbetsverkslag som gäller NTM-centralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret (382/2023).

Som ny uppgift för utvecklings- och förvaltningscentret föreskrivs det bland annat att följa upp och bedöma arbetskraftsservicens resultat och funktion samt att producera information om servicen. När det gäller denna uppgift har det konstaterats att en mer precis reglering behöver införas och en proposition om detta ska läggas fram för statsrådet i juni 2024. För tydlighetens skull har i detta propositionsutkast beaktats de förslag till bestämmelser som preciserar uppdraget i fråga (23, 24, 25, 26 och 27 §).

Enligt 14 § 1 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhetsställe genom förordning av statsrådet. Avsikten är att i förordningen bestämma att utvecklings- och förvaltningscentret ska ha sitt verksamhetsställe i S:t Michel. Livskraftscentralernas samtliga verksamhetsställen kan vara tjänsteställen för utvecklings- och förvaltningscentrets personal. Dessutom kan det finnas tjänsteställen för utvecklings- och förvaltningscentrets personal även vid andra verksamhetsställen för ämbetsverk inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

Enligt 15 § 5 mom. i lagförslaget får närmare bestämmelser om innehållet i och förfarandena för styrningen av utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att med förordningen bestämma att arbets- och näringsministeriet ska se till att en resultatmålshandling utarbetas för utvecklings- och förvaltningscentret. Dessutom föreskrivs det i förordningen att arbets- och näringsministeriet samt finansministeriet gemensamt ska utarbeta resultatmål för dataförvaltningstjänsterna

Enligt 19 § 3 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om behörighetsvillkoren för tjänsterna vid utvecklings- och förvaltningscentret genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser bland annat om behörighetsvillkoren för utvecklings- och förvaltningscentrets direktör och vid behov även om behörighetsvillkoren för andra tjänster.

Med stöd av 22 § i lagförslaget föreskrivs det genom förordning av statsrådet om inrättande av en serviceenhet för den språkliga minoriteten och om dess uppgifter, namn, verksamhetsområde och verksamhetsställe samt om behörighetsvillkoren för personalen.

Enligt 24 § 2 mom. i lagförslaget utfärdas bestämmelser om avgifter för utvecklings- och förvaltningscentrets prestationer genom förordning av statsrådet.

8.3 Statens ämbetsverk på Åland

Med stöd av 14 § 2 mom. i lagförslaget om Statens ämbetsverk på Åland utfärdas bestämmelser om de avgifter som Statens ämbetsverk på Åland tar ut för prestationer genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om avgifterna för prestationer inom kommunikationsministeriets ansvarsområde utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet. Bestämmelserna om Statens ämbetsverk på Åland upphävs genom statsrådets förordning om regionförvaltningsverken.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

I det [x] lagförslaget om ändring av avfallslagen ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken de planer enligt 124 § i avfallslagen som närings-, trafik- och miljöcentralen har utarbetat och som gäller när lagen träder i kraft tillämpas tills Tillstånds- och tillsynsverket har utarbetat en riksomfattande plan. Övergångstiden för utarbetandet av den riksomfattande planen är två år. Tidsfristen tar hänsyn till att antalet genomförandeåtgärder är många när det nya ämbetsverket

inleder sin verksamhet. Tillsynskategorin för tillsynsobjekten förblir oförändrad under övergångsperioden och en eventuell ny bedömning görs endast om verksamheten ändras eller på grund av miljökonsekvenser eller miljörisker som uppdagas. Motsvarande övergångsbestämmelse ingår i det [x] lagförslaget om den tillsynsplan som avses i 168 § i miljöskyddslagen.

I det [x] lagförslaget om ändring av läkemedelslagen ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken Tillstånds- och tillsynsverket när lagen träder i kraft ska få ett register över begränsade läkemedelslager enligt 72 § och uppgifter i regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens egna ärendehanteringssystem om begränsade läkemedelslager i den mån de är nödvändiga för att Tillstånds- och tillsynsverket ska kunna sköta de uppgifter som anges i 68 och 71 § i lagen.

Genom det [x] lagförslaget om ändring av lagen om tillsyn över social- och hälsovården görs de ändringar i lagen om tillsyn över social- och hälsovården som i huvudsak behövs på grund av överföringen av uppgifter. Dessutom föreslås det i lagens 45 §, där det föreskrivs om de aktörer hos vilka Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, i framtiden Tillstånds- och tillsynsverket, har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av sina uppgifter enligt samma lag, att Sysselsättningsfonden ska läggas till. Av tydlighetsskäl ska lagen innehålla en övergångsbestämmelse enligt vilken ett ärende som var anhängigt vid regionförvaltningsverket eller Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården när lagen trädde i kraft dock ska slutbehandlas i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I det [x] lagförslaget om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken UF-centret ansvarar för skötseln av de ärenden som gäller utkomstskyddet och som är anhängiga vid närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter när lagen träder i kraft. UF-centret svarar också för skötseln av de ärenden som gäller utkomstskyddet för arbetslösa och som tidigare har hört till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter och blir anhängiga på nytt till exempel med anledning av ett beslut som fattats av besvärinstansen.

10 Verkställighet och uppföljning

Finansministeriet har för tiden 12.4.2024–31.12.2025 tillsatt ett riksomfattande genomförande- projekt för ett tillstånds-, styrnings- och tillsynsverk. Syftet med projektet är att planera och inrätta ett nytt ämbetsverk. Arbets- och näringsministeriet håller på motsvarande sätt på att till- sätta ett genomförandeprojekt för inrättande av livskraftscentraler.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Lagstiftningsprojekt för tjänster vid ett enda serviceställe

Miljöministeriet tillsatte den 1 augusti 2023 ett projekt för att stödja och främja ett miljörelaterat tillståndsförfarande enligt modellen med ett enda serviceställe i enlighet med regeringsprogram- met för statsminister Petteri Orpos regering (VN/21409/2023). Syftet med detta projekt som gäller miljöministeriets förvaltningsområde är att genomföra en reform av den statliga region- förvaltningen enligt regeringsprogrammet och därtill hörande utvecklingsåtgärder rörande mil- jötillståndsförfarandet. I propositionen föreslås ett antal ändringar av bestämmelserna som gör det möjligt att det nya Tillstånds-, styrnings- och tillsynsverket sköter miljöärendena vid ett enda serviceställe. I propositionen ingår delvis samma bestämmelser som bör ändras som i

denna regeringsproposition och propositionen är till många delar beroende av att denna regeringsproposition träder i kraft.

I propositionen föreslås en lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, i vilken bestämmelser om samordning av vissa tillståndsförfaranden och gemensam handläggning av tillståndsärenden ska ingå. Dessutom ska andra bestämmelser som främjar en enhetlig och smidig behandling av tillståndsförfaranden och tillståndsärenden ingå i lagen. Genom propositionen föreslås att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden ska upphävas liksom lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Det föreslås att miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen kompletteras med bestämmelser som gör det möjligt att vid Tillstånds- och tillsynsverket behandla en ansökan om undantag från artskydd eller skydd av naturtyper enligt naturvårdslagen tillsammans med en ansökan om tillstånd enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen. I propositionen föreslås dessutom att lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och miljöskyddslagen ändras genom att det föreskrivs om en möjlighet att samordna samrådet om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan i större utsträckning än i dag. Ett antal andra ändringar föreslås också i MKB-lagen. Genom propositionen genomförs också en del bestämmelser om tillståndsförfarandet i vissa EU-rättsakter. Propositionen innebär också ändringar i vissa andra lagar i fråga om giltighetstiden för företräde. I enlighet med bestämmelserna ska det nya Tillstånds- och tillsynsverket vara den kontaktpunktmyndighet som utses nationellt. Lagen är avsedd att träda i kraft samtidigt med den lagstiftning om reformen av den statliga regionalförvaltningen som föreslås i denna regeringsproposition, och behandlingen av dem ska samordnas vid riksdagsbehandlingen.

Reform av lagen om områdesanvändning

Lagstiftningen om markanvändning reformeras för närvarande i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regeringsprogram. Mandattiden för den arbetsgrupp som miljöministeriet tillsatt varar till den 30 september 2024. Målet är att regeringen ska kunna lägga fram ett lagförslag om områdesanvändningen för riksdagen under vårsessionen 2025. På grund av den pågående reformen hör inte lagen om områdesanvändning till de lagar som ändras i denna proposition, men den har för sin del ett beroendeförhållande till den här regeringspropositionen.

Veterinärvårdslag:

- Text som gäller den sannolika situationen när remissbehandlingen börjar: Veterinärvårdslagen, som enligt förslaget ska ändras, har ännu inte trätt i kraft. Enligt lagens bestämmelse om ikraftträdande utfärdas bestämmelser om ikraftträdandet genom förordning. Vissa ändringar i lagen har föreslagits genom regeringens proposition RP / rd. I samband med detta föreslås det att bestämmelsen om ikraftträdande ändras så att lagen träder i kraft vid ingången av 2026.
- Text som gäller den sannolika situationen vid tidpunkten när regeringens proposition läggs fram: Veterinärvårdslagen, som enligt förslaget ska ändras, har ännu inte trätt i kraft. Enligt bestämmelsen om ikraftträdande träder lagen i kraft vid ingången av 2026.

Lagen om vattentjänster

En reform av lagen om vattentjänster pågår. Målet är att regeringen ska kunna lägga fram ett lagförslag om ändring av lagen om vattentjänster under vårsessionen 2025. Närings-, trafik- och

miljöcentralen är statlig tillsynsmyndighet enligt lagen om vattentjänster, och avsikten är att närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter enligt lagen om vattentjänster ska överföras på livskraftscentralerna. Vissa paragrafer i lagen om vattentjänster är samtidigt öppna både i denna proposition och i propositionen med förslag till ändring av lagen om vattentjänster.

Lag om genomförande av vissa EU-jordbruksstöd och nationella jordbruksstöd:

Regeringen lägger under höstsessionen 2024 fram en proposition för riksdagen om ändring av lagar som gäller areal- och djurbaserade stöd, och som måste träda i kraft den 1 januari 2025. I regeringens ovannämnda proposition ska bland annat ingå bestämmelser om krav på så kallad social villkorlighet, som kommer att övervakas av arbetarskyddsmyndigheterna. Det föreslås att arbetarskyddsmyndigheternas uppgifter överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Eftersom samma paragrafer i den gällande lagen måste ändras både här och i den ovannämnda regeringspropositionen, är det i detta skede möjligt att göra ändringar i det propositionsutkast som läggs ut på remiss endast jämfört med den gällande lagen. När de lagändringar som ingår i den förstnämnda regeringspropositionen har fastställts och trätt i kraft, uppdateras de föreslagna ändringarna i denna anslutande lag innan regeringens proposition ges till riksdagen. I detta skede vet man om uppdateringar i förhållande till den gällande lagen och till regeringens propositionsutkast i anslutning till regionförvaltningsreformen som ska göras bland annat i 9, 25, 30 och 54 §.

I fråga om lagen om växtskyddsmedel (som träder i kraft före hösten 2024) har man beaktat ändringarna i den lag som nu läggs fram.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås att det inom finansministeriets förvaltningsområde ska grundas ett nytt ämbetsverk, Tillstånds- och tillsynsverket. Verket är ett sektorsövergripande ämbetsverk inom statens centralförvaltning och utför uppgifter inom många förvaltningsområden. I propositionen ingår dessutom förslag till en lag om livskraftscentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret och en till lag om Statens ämbetsverk på Åland. Propositionen bör bedömas med hänsyn till 119 § och 122 § samt 120 § i grundlagen som gäller förvaltning och självstyrelse, och i anknytning till detta med hänsyn till självstyrelselagen för Åland, som stiftats i grundlagsordning. I fråga om de språkliga rättigheterna ska propositionen bedömas utöver utifrån grundlagens 17 § också utifrån grundlagens 122 §. I lagförslaget om Tillstånds- och tillsynsverket ingår en bestämmelse om att verket får överföra vissa uppgifter av biträdande art till privata aktörer, vilket innebär att detta förslag bör granskas också med tanke på grundlagens 124 §. Vidare föreslås det i propositionen att Tillstånds- och tillsynsverket ska sköta de uppgifter inom arbetarskyddet som för närvarande hör till regionförvaltningsverken. Därmed anknyter propositionen också till det allmännas skyldighet att sörja för skyddet av arbetskraften enligt grundlagens 18 § 1 mom. Också vissa internationella överenskommelser som är bindande för Finland ställer villkor för hur arbetarskyddstillsynen ska ordnas. På grund av beskaffenheten och omfattningen av ämbetsverkens uppgifter ska även propositionens konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna bedömas.

12.1 Reformen av statens regionförvaltning och statens ämbetsverksstrukturer

I propositionen föreslås att det ska grundas ett nytt rikstäckande och sektorsövergripande statligt ämbetsverk. Tillstånds- och tillsynsverket tryggar genom verksamhet i regionerna de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten genom att sköta uppgifter som gäller verkställighet, styrning, tillstånd, registrering och tillsyn enligt lagstiftningen. Förutom detta inrättas genom lag tio livskraftscentraler som är ämbetsverk med regional behörighet.

Med de föreslagna organiseringslagarna föreskrivs bland annat om ämbetsverkens namn, ledning och organisering samt om deras styrning. Om Tillstånds- och tillsynsverkets och livskraftscentralernas uppgifter och behörighet föreskrivs som för närvarande i speciallagar. Till följd av ämbetsverkens stora antal enskilda uppgifter föreskrivs det i lagarna om ämbetsverken på samma sätt som i lagarna om de nuvarande regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna om ämbetsverkens verksamhetsområden och deras huvudsakliga uppgiftskategorier, dock så att den gällande regleringen preciseras betydligt och genom att föreskriva om uppgifterna på lagnivå. Strävan har varit att beskriva ämbetsverkens verksamhetsområden och uppgifter på ett sätt som ger allmänheten möjlighet att bilda sig en klar bild av ämbetsverkens uppgifter och roll som en del av den offentliga förvaltningen. Det här bidrar till att öka transparensen i förvaltningen och förtydligar arbetsfördelningen mellan de olika aktörerna inom den offentliga förvaltningen. Om ämbetsverkets enskilda uppgifter och den behörighet som anknyter till dessa föreskrivs i specialbestämmelser som gäller respektive uppgift.

Enligt 119 § 1 mom. i grundlagen kan till statens centralförvaltning höra ämbetsverk, inrättningar och andra organ. Enligt 2 mom. ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning. Enligt regeringens proposition om ny grundlag (RP 1/1998 rd) avses med statens centralförvaltning den förvaltning som regionalt täcker hela landet samt de förvaltningsenheter som sköter därtill hörande uppgifter. Vid centralförvaltningen kan det finnas ämbetsverk, inrättningar och övriga organ som lyder direkt under ministerierna eller annars hör till deras förvaltningsområde. Med de allmänna grunderna för organ avses enligt regeringens proposition närmast enhetens namn, verksamhetsområde och huvudsakliga uppgifter samt befogenheter. Enligt förarbetena till grundlagen är det fråga om utövning av offentlig makt till exempel när man kan fatta beslut om individens rättigheter och skyldigheter eller använda tvångsmedel eller annars ingripa i individens grundläggande fri- och rättigheter. Av de uppgifter som sammanförs i det föreslagna Tillstånds- och tillsynsverket har i synnerhet regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och närings-, trafik- och miljöcentralens ansvarsområde för miljö och naturresurser till uppgift att övervaka och främja tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Om dessa uppgifter föreskrivs det i gällande materialrättsliga speciallagar. Tillstånds- och tillsynsverkets och livskraftscentralernas uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Därför föreslås det att ämbetsverken på det sätt som förutsätts i grundlagens 119 § ska inrättas genom lag. De allmänna grunderna för ämbetsverken ska i enlighet med grundlagens 119 § regleras genom lag.

Riksdagens grundlagsutskott har i sin praxis (t.ex. GrUU 6/2002 rd, GrUU 29/2006 rd, GrUU 42/2006 rd och GrUU 5/2008 rd) ansett att syftet med 119 § 2 mom. i grundlagen inte uteslutande har varit att beslut om enheter inom statsförvaltningen ska regleras i författning, utan att de också ska kunna fattas genom enskilda förvaltningsbeslut. Enligt propositionen ska det i Tillstånds- och tillsynsverkets arbetsordning utfärdas närmare föreskrifter än i lag om verkets organisation, om ordnandet av förvaltningen och gemensamma funktioner, om verkets verksamhetsställen samt om beredningen och avgörandet av ärenden, till den del det inte ska bestämmas om ärendena i arbetsordningen för en avdelning. Om livskraftscentralerna föreskrivs det på motsvarande sätt.

Tillstånds- och tillsynsverkets arbetsordning ska publiceras i Finlands författningssamling. I arbetsordningen för en avdelning vid Tillstånds- och tillsynsverket ska det utfärdas närmare föreskrifter om avdelningens interna organisation, om ordnandet av dess funktioner, om beredningen och avgörandet av ärenden samt om personalens uppgifter. Avsikten är att avdelningarna som utgör basenheterna i verkets organisation ska vara strukturer som byggts upp för att sköta uppgiftshelhet i hela landet. Vid verket ska det således inte finnas sådana separata regionala

strukturer eller strukturer enligt någon annan indelning som definieras på författningsnivå. I avdelningarnas och verksamhetsenheternas arbetsordningar kan deras verksamhet emellertid vid behov organiseras både funktionellt och regionalt. Det geografiska ansvarsområde som anges för en intern enhet vid en avdelning vid verket innebär emellertid inte regional behörighet för enheten, varvid det inte uppkommer någon regionförvaltning inom verkets avdelningar, och organiseringen får då inte heller särskilda språkliga konsekvenser för verkets allmänna språkliga ställning.

Enligt 68 § i grundlagen svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde för beredningen av de ärenden som hör till statsrådet och för att förvaltningen fungerar som sig bör. Ministerierna är skyldiga att vidta åtgärder för att verkställa lagar, förordningar och statsrådets beslut inom sitt ansvarsområde. Dessutom har varje ministerium – och ministern i egenskap av dess chef – rätt och skyldighet att vägleda och övervaka den underställda förvaltningen. Ett ministeriums förvaltningsområde anses bestå av ämbetsverken och inrättningarna inom dess ansvarsområde.

Enligt förslaget ankommer den allmänna administrativa styrningen av Tillstånds- och tillsynsverket på finansministeriet och verket är ett ämbetsverk inom finansministeriets förvaltningsområde. Verket sköter viktiga offentliga förvaltningsuppgifter inom flera olika ministeriers ansvarsområden. Tillstånds- och tillsynsverket är uppbyggt enligt tydliga avdelningar. Med tanke på en tydlig styrning har det ansetts behövligt att lyfta upp verkets interna avdelningsstruktur på lagnivå.

Finansministeriet ansvarar tillsammans med de övriga sektorstyrande ministerierna i enlighet med 68 § 1 mom. i grundlagen inom sitt ansvarsområde för att förvaltningen fungerar som sig bör. Samordningen och fördelningen av styrningen mellan de sektorstyrande ministerierna enligt propositionen om Tillstånds- och tillsynsverket kan anses vara förenliga med den uppgift som föreskrivs för ministerierna i 68 § i grundlagen. Betydelsen av den uppgift som föreskrivs för ministerierna i 68 § i grundlagen framhävs av den lösning som föreslås i lagen om ämbetsverket där de sektorstyrande ministerierna dels svarar för styrningen av verket när det gäller de uppgifter som ingår i deras eget ansvarsområde, dels lämnar sina budgetförslag om ansvarsområdet i fråga. De sektorstyrande ministeriernas roll accentueras av att finansministeriet i det fall att ministerierna inte kan enas om ett förslag som gäller olika ansvarsområden ska bereda sitt budgetförslag för sitt förvaltningsområde i enlighet med det sektorstyrande ministeriets ståndpunkt. Också i ställningstagandet till bokslutet ska det ingå en separat del om det sektorstyrande ministeriet så kräver eller om man inte når enighet om ställningstagandet. Dessutom ska de sektorstyrande ministerierna bereda utnämningen av avdelningscheferna för de avdelningar de styr över och lägga fram dem för statsrådets allmänna sammanträde. Om en avdelning styrs av flera ministerier ska det ministerium som bereder utnämningen höra de övriga styrande ministerierna. I de sektorstyrande ministeriernas behörighet ingår det att behandla klagomål över verksamheten vid en avdelning eller av en tjänsteman de styr över, vilket för sin del stärker ministeriernas roll att övervaka att förvaltningen fungerar som den bör inom det egna ansvarsområdet. De sektorstyrande ministerierna svarar också för beredningen av tjänstemannarättsliga ärenden i fråga om de avdelningschefer för vilka ministerierna har berett utnämningen. Den föreslagna regleringen bedöms vara tydligare än den gällande, och dessutom föreskrivs det närmare om ministeriernas roller och ansvar.

Tillstånds- och tillsynsverkets ansvarsområde är hela landet, medan livskraftscentralerna är statlig regionförvaltning enligt 119 § i grundlagen. Ämbetsverkens struktur och verksamhet ska organiseras så att allmänhetens och olika sammanslutningars tillgång till tjänster och deras språkliga rättigheter tillgodoses. Det ska föreskrivas genom lag om Tillstånds- och tillsynsverkets huvudsakliga verksamhetsställe och enligt den föreslagna lagen ska Tillstånds- och tillsynsverket ha ett verksamhetsställe inom varje samarbetsområde för social- och hälsovården.

Om verksamhetsställena föreskrivs dock närmare i verkets arbetsordning. Det föreskrivs inte om dem i en förordning som utfärdas med stöd av den föreslagna lagen.

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att bestämmelsen i 119 § i grundlagen gör det möjligt att föreskriva om myndigheternas verksamhetsområden genom bestämmelser på lägre nivå än lag (t.ex. GrUU 42/2006 rd och GrUU 5/2008 rd). Enligt propositionen ska en livskraftscentral enligt huvudregeln se till att de uppgifter som föreskrivits för den sköts inom dess verksamhetsområde och utöva den behörighet som tillkommer den så som det bestäms i lagen om livskraftscentralerna eller andra lagar. En livskraftscentral får dock sköta uppgifter också inom verksamhetsområdet för fler än en central, om en utvidgning av verksamhetsområdet kan förbättra tillgången till tjänster och säkerställa likabehandling av kunderna, effektivisera centralernas verksamhet och användning av statens personalresurser och andra resurser, främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet och inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen (974/1995) de språkliga rättigheterna för den samiska minoriteten, trygga tillgången till den särskilda sakkunskap som behövs för uppgifterna, säkerställa kritiska funktioner enligt säkerhetsstrategin för samhället, eller trygga skötseln av en uppgift med hänsyn till dess regionala karaktär eller av en uppgift som förutsätter oavhängighet. Uppgifter som hör till livskraftscentralerna kan således till exempel samlas i en eller flera centraler. Det föreskrivs om förutsättningarna för att utvidga verksamhetsområdet på lagnivå. Om livskraftscentralernas verksamhetsområden och utvidgningen av dem föreskrivs i regel genom förordning av statsrådet.

12.1.1 Trygghandlet av och tillsynen över tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna

Grundlagens 22 § innehåller en allmän skyldighet för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Denna bestämmelse understryker enligt förarbetena till reformen om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 79/I) strävandet att materiellt trygga de grundläggande fri- och rättigheterna. Tillstånds- och tillsynsverkets tillstånds- och tillsynsuppgifter är nära kopplade till de rättigheter som tryggas i grundlagen och samtidigt även till tillsynen över att de rättigheter som tryggas i grundlagen tillgodoses. Bestämmelser om dessa rättigheter finns i grundlagens 6 § (Jämlikhet), 10 § (Skydd för privatlivet), 16 § (Kulturella rättigheter), 17 § (Rätt till eget språk och egen kultur), 18 § (Näringsfrihet och rätt till arbete), 19 § (Rätt till social trygghet), 20 § (Ansvar för miljö) och 21 § (Rättsskydd).

Den föreslagna lagen om verket eller de tekniska ändringarna till följd av ämbetsverksreformen i lagstiftningen om verksamhetsområden kan inte bedömas ha vare sig direkta eller indirekta negativa konsekvenser för trygghandlet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser fortsätter utan avbrott sin verksamhet och behandlingen av de ärenden som de åläggs i speciallagstiftning tills det tilltänkta Tillstånds- och tillsynsverket har inlett sin verksamhet och börjar sköta motsvarande uppgifter som föreskrivits för det i speciallagar. Verket som ska grundas har flera i olika lagar föreskrivna uppgifter, som bland annat uppgifter som gäller verkställighet, styrning, tillstånd, registrering och tillsyn enligt lagstiftningen, som nära anknyter till trygghandlet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Den föreslagna lagen och dess syften har ett nära samband med jämlikhetsprincipen enligt 6 § i grundlagen. När tjänsterna ordnas görs det ingen skillnad i huruvida kunden är en enskild medborgare, ett företag eller en sammanslutning. I 6 § 1 mom. i grundlagen ingår ett krav på

rättslig jämlikhet. Enligt bestämmelsen är alla lika inför lagen. Människor ska i liknande förhållanden bemötas på lika villkor i lagstiftningen, i domstolar och hos myndigheter. I jämlikhetsprincipen ingår också ett förbud mot godtycklighet. Begränsningarna av lagstiftningsbehörigheten preciseras av diskrimineringsförbuden i 2 mom., enligt vilka ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning (i grundlagen används ordet handikapp) eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder som räknas upp i bestämmelsen kan betraktas som kärnan i förbudet mot diskriminering. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan särbehandling ska vara förbjuden också på grund av någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. En godtagbar grund kan inte avse vilken grund som helst som vem som helst anser godtagbar, utan grunderna ska vara godtagbara uttryckligen med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom riksdagens grundlagsutskott slagit fast i sin praxis.

Förbudet mot diskriminering gäller också åtgärder som indirekt leder till ett diskriminerande resultat. Förekomsten av diskriminering bedöms till denna del mot de faktiska konsekvenserna av ett förfarande. För att faktisk jämlikhet ska kunna genomföras kan det dock förutsättas att man avviker från den formella jämlikheten inom gränserna för godtagbara syften och proportionalitetsprincipen. Kravet på jämlikhet är inte ett hinder för så kallad positiv särbehandling. Att behandla olika människogrupper olika sinsemellan ska dock ha en samhällspolitiskt godtagbar orsak. Enligt bestämmelsen i 6 § 2 mom. i grundlagen är det förbjudet att gynna eller ge företräde åt någon person eller grupp, om det samtidigt innebär att någon annan diskrimineras (RP 309/1993 rd, s. 47–48).

Enligt principen för god förvaltning ska tillgången till tjänsterna vara jämlik. Grundlagsutskottet har betonat att man ska ta hänsyn till att invånare i olika delar av landet behandlas lika och att de har faktiska möjligheter att få den service som behövs för att deras grundläggande fri- och rättigheter ska bli tillgodosedda (GrUU 37/2006 rd, s. 2–3). Med tanke på verksamheten vid den nya rikstäckande centralförvaltningsmyndigheten blir det aktuellt att bedöma om det rikstäckande verket strukturellt har organiserats så att det kan anses stödja en effektiv skötsel av de uppgifter som föreskrivs för verket i speciallagstiftning och på ett sätt som främjar regional jämlikhet i tillgången till tjänster.

Inrättandet av verket och sammanförandet av uppgifterna syftar till att bidra till en effektiv organisering av verkets verksamhet, vilket kan bedömas förbättra verkets förutsättningar för en högklassig och effektiv skötsel och utveckling av de lagstadgade grundläggande uppgifterna. Detta främjar för sin del det allmännas möjligheter att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, vilket 22 § i grundlagen förutsätter, och förbättrar vars och ens rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en behörig myndighet, vilket 21 § 1 mom. i grundlagen förutsätter. Reformen kan antas förkorta behandlingstiderna i klagomålsärenden och jämna ut dem i olika delar av landet. För närvarande avviker antalet ärenden som inleds vid ämbetsverken väsentligt från varandra beroende på region, vilket har lett till att behandlingstiderna också avviker avsevärt vid de olika regionförvaltningsverken. Ett rikstäckande verk skulle möjliggöra arbetsköer som gäller hela landet och enhetliga behandlingstider. Ett rikstäckande verk utan rättsligt bindande behörighetsområdesindelningar kunde till exempel anvisa skötseln av en tillstånds- eller tillsynsuppgift till den geografiskt närmaste enheten utan att begränsas av regional behörighet när det för att sköta uppgiften krävs närvaro. Tillstånd för att utöva tillståndspliktig näring skulle kunna beviljas snabbare än för närvarande, vilket kan anses knyta nära an till näringsfriheten som föreskrivs i 18 § i grundlagen. Dessutom kan en tillståndspliktig tjänst erbjudas mer flexibelt, något som har samband med till exempel erbjudandet av social- och hälsovårdsservice på det sätt som förutsätts i 19 § i grundlagen. I en rikstäckande struktur skulle specialkunskap kunna utnyttjas

mer jämlikt i hela landet. Ett rikstäckande ämbetsverk kan utveckla effektiviteten i och kvaliteten på verksamheten vilket gör det möjligt att flexibelt inrikta ämbetsverkets disponibla resurser enligt behoven i hela riket. Ämbetsverksreformen främjar möjligheterna att ordna tjänster och annan verksamhet för människor och sammanslutningar i landets olika delar på ett sådant sätt att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses.

En enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis samt en enhetlig nationell styrning anknyter till jämlikhet enligt 6 § i grundlagen i hela riket och kvaliteten, tillgången och tillgängligheten rörande de tjänster som människor erbjuds. Ett rikstäckande ämbetsverk möjliggör enhetliga behandlingsprocesser, förfaranden och tolkningar i hela landet samt förenhetligar avgörandep Praxis och förbättrar förutsebarheten. Sett till tjänsterna har detta betydelse särskilt med tanke på de kulturella rättigheter som föreskrivs i grundlagens 16 § och de tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster som föreskrivs i grundlagens 19 §.

I propositionen föreslås det inte att statens verkställighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter som har samband med lagstiftningen ska ändras. Propositionen har därmed inga direkta eller indirekta negativa konsekvenser för området för eller innehållet i tillsynen över de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessa ändringar kan bedömas ha effekter som stöder tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

12.1.2 Arbetarskyddet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen ska det allmänna sörja för skyddet av arbetskraften. Bestämmelsen i grundlagen konkretiseras genom arbetarskyddslagstiftningen. I Finland svarar arbetarskyddsmyndigheterna för den arbetarskyddstillsyn som myndigheterna utövar. Arbetarskyddsmyndigheter är regionförvaltningsverket och social- och hälsovårdsministeriet när det sköter uppgifter inom tillsynen över produkters säkerhet.

Konventionen om arbetsinspektion inom industri och handel (konvention nr 81), som internationella arbetsorganisationen ILO antog vid sin allmänna konferens 1947, syftar till att genom regelbundna inspektioner, i första hand på arbetsplatser inom industri och handel, garantera att bestämmelserna om arbetarskydd iakttas. Konventionen förutsätter att signatärländerna har ett effektivt och opartiskt system för arbetsinspektion. I konventionen finns bestämmelser om bland annat styrningen av arbetsinspektionerna, resurserna och verksamhetsförutsättningarna för dem samt om deras oberoende och om inspektörernas rättigheter och skyldigheter. Enligt konventionen ordnas tillsynen över arbetarskyddet så att den är underställd en central myndighet genom vilket man eftersträvar en enda nationell arbetarskyddspolitik, ett enhetligt genomförande av tillsynen över arbetarskyddet och en enhetlig användning av resurserna.

Finland ratificerade ILO:s konvention nr 81 om arbetsinspektioner 1949. Finland ratificerade 1997 ett protokoll till konventionen. Genom protokollet utvidgades bestämmelserna i konventionen till att också gälla verksamhet inom den icke-kommersiella tjänstesektorn. Systemet med arbetsinspektioner ska tillämpas på alla arbetsplatser i fråga om vilka yrkesinspektörer har till uppgift att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna om arbetsförhållanden och skydd för arbetstagare under arbetet. Endast försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet har till den del som gäller militära övningar lämnats utanför tillämpningsområdet för protokollet.

I ILO:s konventioner finns bestämmelser om arbetsinspektionssystemet och arbetarskyddsinspektörernas oberoende och opartiskhet. Enligt konventionerna får arbetarskyddsinspektörerna inte anförtros andra sådana uppgifter som stör fullgörandet av deras huvudsakliga åligganden. Samma krav gäller inspektörernas auktoritet och opartiskhet i förhållandet till arbetsgivare och

arbetstagare. Inspektionspersonalen ska dessutom ha en sådan ställning att den garanterar en ordinarie tjänst samt oberoende av alla regeringsbyten och obehörig extern påverkan.

Enligt den gällande lagen om regionförvaltningsverken är regionförvaltningsverkets ansvarsområde för arbetarskyddsuppgifter oberoende då det utför sin övervakningsuppgift. Ansvarsområdets verksamhet ska ordnas så att oberoendet och opartiskheten i tillsynen över arbetarskyddet är tryggad. I statsrådets redogörelse till riksdagen om regionförvaltningsreformen (SRR 1/2013 rd) bedömde man att det oberoende som förutsätts av övervakningen av arbetarskyddet har utfallit väl i den gällande regionförvaltningsverksmodellen. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande GrUU 15/2013 rd om redogörelsen att det vid justeringen av behörigheten eller annan omorganisering av arbetarskyddstillsynen också i fortsättningen är viktigt att bibehålla oberoendet och opartiskheten i myndighetsverksamheten och trygga ändamålsenliga övervakningsresurser.

I sitt utlåtande (AjUU 2/2018) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (RP 14/2018) konstaterade arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att förslaget att organisatoriskt införliva tillsynen över arbetarskyddet i den rikstäckande myndigheten Luova vad gäller oberoende ställning skulle ha stämt överens med den nuvarande organisationen av arbetarskyddet vid regionförvaltningsverken. Enligt utskottet beaktade propositionen kravet på oberoende enligt ILO:s konvention nr 81 i skötseln av uppgifter.

Arbetarskyddstillsynens oberoende ställning beskrivs och bedöms mer ingående i den här propositionen. Den föreslagna organiseringen av arbetarskyddstillsynen så att den ingår i det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket motsvarar vad gäller grundprinciperna för arbetarskyddstillsynens oberoende ställning både den nuvarande organiseringen av arbetarskyddet vid regionförvaltningsverken och den organisering av arbetarskyddet som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter. Genom den föreslagna lagstiftningen garanteras oberoende och opartiskhet i arbetarskyddstillsynen och insyn i de övervakningsresurser som fördelas på arbetarskyddet.

Strukturen som riksomfattande myndighet stöder införandet av enhetliga rutiner, enhetlig avgörandepraxis och enhetlig service i hela landet, vilket garanterar att kunder i olika delar av landet bemöts jämlikt. Dessutom föreslås i propositionen en lösning att social- och hälsovårdsministeriet ska ordna tillsynen över arbetarskyddet vid verket så att tjänstemännen vid verket på lika villkor som andra arbetstagare kan anlita en arbetarskyddsmyndighet.

12.1.3 Grundläggande rättighet till miljön

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. I bestämmelsen uttrycks människornas alltomfattande ansvar för en sådan helhetslinje för den ekonomiska och samhällsliga verksamheten att den levande och livlösa naturens mångfald kan bevaras (se RP 309/1993 rd, s. 70/II). Bestämmelsen omfattar både att hindra ödeläggelse av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder som gynnar miljön. Enligt grundlagens 20 § 2 mom. ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Avsikten är att bestämmelsen ska påverka i första hand lagstiftarens och andra normgivares verksamhet (RP 309/1993 rd, s. 70/II). I den juridiska litteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd och GrUU 38/1998 rd) har man gjort den tolkningen att det rör sig om en

bestämmelse om grundläggande rättigheter med normativ och bindande karaktär; de miljövärden som bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ger uttryck för bör beaktas i all lagstiftning och lagtillämpning som har betydelse med tanke på miljön. Också högsta förvaltningsdomstolen konstaterar i sitt avgörande (HFD 2002:86) att bestämmelsen om den grundläggande rätten till en sund miljö för sin del styr tillämpningen och tolkningen av lagarna. Den rättsliga betydelsen och vikten av den grundläggande rätten till en sund miljö har förstärkts efter att lagen stiftades och de deklarativa motiveringarna lades fram (t.ex. GrUU 55/2018 rd, GrUU 69/2018 rd).

Enligt grundlagens 2 § 3 mom. ska lag noggrant iakttagas i all offentlig verksamhet. En förutsättning för att laglighetsprincipen ska förverkligas är en effektiv övervakning av lagligheten i myndigheternas verksamhet, som i synnerhet understryker betydelsen av verksamhetens offentlighet och ett effektivt rättsskydd. Lagstiftningen om myndigheternas verksamhet och handlingsoffentligheten samt de relativt omfattande möjligheterna att söka ändring skapar goda förutsättningar för uppfyllandet av laglighetskravet.

Bevakning av allmänintresset i miljö- och vattenhushållningsärenden

Allmänintresse och enskilt intresse är centrala begrepp inom miljö rätten. Enskilt intresse hänvisar till en viss privatpersons eller privat aktörs intresse, medan man med allmänintresse i miljöfrågor avser rättsobjekt som är viktiga i ett samhälleligt perspektiv och som inte omedelbart kan relateras till enskilt intresse för en enskild medborgare eller andra aktörer. Det kan handla om till exempel ett visst tillstånd i miljön, bevarandet av naturvärden, tryggheten av förutsättningarna för rekreativ användning eller bevarandet av ett kulturhistoriskt betydande landskap. Det kan finnas flera allmänintressen samtidigt.

Bevakningen av allmänintresset i miljöfrågor har av tradition ingått i miljölagstiftningen, och i den gällande regleringen syns detta centralt i miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011) och naturvårdslagen (9/2023). Bevakningen av allmänintresset i miljö- och vattenfrågor har förutom i substanslagstiftningen även föreskrivits som uppgift för den nuvarande NTM-centralen i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009). En myndighets bevakning av allmänintresset kan framgå exempelvis som rätten att anhängiggöra ärenden, möjligheten att ge utlåtanden eller rätten att söka ändring.

Bevakningen av allmänintresset i miljöfrågor fullgör det uppdrag som åläggs det allmänna i 20 § 2 mom. i grundlagen. Enligt grundlagens 22 § ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Bestämmelsen förpliktar det allmänna att ordna förvaltningen på ett sätt som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna. Som en del av tillgodosendandet av de grundläggande rättigheterna till en sund miljö som avses i 20 § i grundlagen och uppfyllandet av det allmännas skyldighet att trygga dessa anses myndigheterna ha en lagstadgad uppgift att bevaka allmänintresset inom sitt ansvarsområde. Kravet att det allmänna ska organisera förvaltningen på ett sätt som tryggar de grundläggande och mänskliga rättigheterna eller grundlagens 11 kap. om ordnande av förvaltningen innebär inte en förpliktelse att organisera myndighetsstrukturerna på ett visst sätt. Från grundlagens synpunkt har det emellertid betydelse om en viss förvaltningsstruktur tryggar de grundläggande och mänskliga rättigheterna på det sätt som grundlagens 2, 20 och 22 § förutsätter.

I beslut som avser miljön har myndighetstillsynen en central roll när det gäller att säkerställa att olika intressen tillmäts lagenlig vikt. En myndighets bevakning av allmänintresset kan framgå som rätten att anhängiggöra ärenden, möjligheten att ge utlåtanden eller rätten att söka ändring. Såväl tillsynsmyndigheterna som tillståndsmyndigheterna ser till att allmänintresset tillgodoses

i miljöfrågor. Ordnan­det av bevakningen av allmänintresset i samband med reformen av den statliga regionförvaltningen har ett särskilt samband med frågan om vilken rätt den myndighet som bevakar allmänintresset har att söka ändring i tillståndsmyndigheternas eller andra myndigheters beslut. Sett till det sistahandsansvar som staten bär enligt grundlagen har det ansetts vara nödvändigt att statliga myndigheter har möjlighet att föra lagligheten i ett miljöbeslut av allmänintresse till en oberoende domstol även då beslutet har fattats av en statlig myndighet.

Den besvär­srätt som tillkommer de myndigheter som bevakar allmänintresset har ansetts trygga divergerande samhäll­liga intressen i samband med laglighetsövervakningen av förvaltningen och ett effektivt genomförande av EU-rätten. I den finska rättsordningen hör myndigheternas besvär­srätt till den grundläggande strukturen i förvaltningsprocessen, vilket framgår av 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Enligt bestämmelsen får besvär över ett förvaltningsbeslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet samt av den som har besvär­srätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföras besvär över ett förvaltningsbeslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänintresse som myndigheten ska bevaka. I miljölagstiftningen har frågan om myndigheternas rätt att anföras besvär vanligtvis lösts genom en uttrycklig bestämmelse i lag.

Grundlagsutskottet har upprepade gånger bedömt godtagbarheten i myndigheternas besvär­srätt i sin utlåtandep­raxis. Grundlagsutskottet har ansett att en myndighets besvär­srätt inte är något problem, om den genom lag har begränsats till exempel till ambitionen att bevara en samordnad rättspraxis (se GrUU 22/2013 rd, s. 3–4) eller om myndighetens begränsade rätt att söka ändring med beaktande av ärendenas art och natur annars kan anses motiverad (se t.ex. GrUU 15/2011 rd s. 5/I). I fråga om miljölagarna har behövligheten i myndigheternas besvär­srätt vanligtvis inte ifrågasatts (se t.ex. GrUU 10/2014 rd i fråga om miljöskyddslagen och GrUU 61/2010 rd i fråga om vattenlagen). Däremot har det ansetts att en myndighets rätt att överklaga egna beslut är ägnad att skada en korrekt behandling av ärenden och underminera myndigheternas på betryggande utredning och beredning baserade beslutsfattande (se GrUU 47/2005 rd). Dessutom kan detta ge intrycket av att myndigheten eventuellt är motpart till en part (GrUU 36/2004 rd, s. 4/II och GrUU 37/2004 rd, s. 3/II). Grundlagsutskottet har i och för sig ansett att en myndighet kan ges rätt att överklaga sina egna beslut, med beaktande av ärendenas art och karaktär (GrUU 15/2011 rd, s. 5 och GrUU 58/2006 rd, s. 8–9), om utnyttjandet av besvär­srätten bidrar till att bevara en enhetlig rättspraxis (GrUU 4/2004 rd, s. 10/I, GrUU 4/2005 rd, s. 3/I, GrUU 45/2006 rd, s. 3 och GrUU 22/2013 rd). Det har också ansetts vara lämpligt att någon annan än en tjänsteman vid den myndighet som fattat beslutet för talan i ett besvär­särende. Grundlagsutskottet har inte sett den administrativa relationenheten för bevakning av skattetagarnas rätt har till skatteförvaltningen som problematisk, vilket kan tänkas vara ett exempel på en intern oberoende enhet i organisationen (GrUU 5/2008 rd).

I och med den föreslagna reformen av den statliga regionförvaltningen betonas behovet av att särskilt ordna bevakningen av allmänintresset i miljölagstiftningen. I princip främjar det på ett viktigt sätt samordningen av miljöbeslutsfattandet att de nuvarande NTM-centralernas och regionförvaltningsverkens miljöuppgifter samlas under samma myndighet och den gemensamma behandlingen utvecklas. I nuläget har närings-, trafik- och miljöcentralerna sökt ändring i drygt en procent av regionförvaltningsverkens senaste beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Andelen besvär har minskat under de senaste åren. Merparten av besvären ledde till att besluten justerades eller upphävdes, vilket innebär att besvären har varit motiverade och effektiva. Vid Tillstånds- och tillsynsverket blir det möjligt att beakta allmänintresset och utnyttja den breda sakkunskapen mer flexibelt i beredningen innan beslut fattas och under själva beslutsfattandet, vilket bedöms minska myndigheternas behov av bevakning av allmänintresset

via ändringssökande avsevärt. Arrangemanget eliminerar dock inte helt behovet av att i sista hand trygga rätten att söka ändring som ingår i bevakningen av allmänintresset.

I lagen om Tillstånds- och tillsynsverket föreskrivs att det inom det ansvarsområde vid verket som sköter miljöfrågor finns en enhet som bevakar allmänintresset vid beslutsfattande och ändringssökande som gäller miljön. Enheten har självständig beslutanderätt vid bevakningen av allmänintresset. I lagen tryggas organiseringen av verksamheten vid enheten så att dess oberoende och opartiskhet i dessa uppgifter tryggas, och enheten får inte ges sådana andra uppgifter som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av uppgifterna. Närmare bestämmelser om enhetens uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet. I samband med reformen föreskrivs det på motsvarande sätt i de miljölagar som ska ändras, det vill säga centralt i miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen, att den enhet som bevakar allmänintresset vid Tillstånds- och tillsynsverket har rätt att överklaga beslut av Tillstånds- och tillsynsmyndigheten om det behövs för att trygga miljöskyddet, naturvården eller något annat allmänintresse som kan jämföras med dem eller för att säkerställa enhetlig praxis i tillämpningen av lag. Dessutom föreskrivs det i lagarnas bestämmelser om överklagande även om Tillstånds- och tillsynsverkets rätt att söka ändring i sådana beslut av förvaltningsdomstolen genom vilka beslut av Tillstånds- och tillsynsverket har ändrats.

Vid beredningen har man beaktat att lagstiftaren mellan olika motiverade beslut ska välja det som bäst främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 63/2016 rd). I propositionen eftersträvas att på lagstiftningsnivå säkerställa ett behörigt tryggnad av de konstitutionella och rättsstatliga villkoren vid organiseringen av bevakningen av allmänintresset och granskningen av rätten att söka ändring. I den föreslagna organiseringen har de statliga myndigheterna kvar möjligheten att föra lagligheten i ett miljöbeslut som är viktigt för allmänintresset till en domstol även då beslutet har fattats av en statlig myndighet. Besvärsrätten har organiserats i en särskild oberoende enhet och är även begränsad till situationer där den behövs för att trygga miljöskyddet, naturvården eller något annat allmänintresse som kan jämföras med dem eller för att säkerställa enhetlig praxis i tillämpningen av lagen. Besvärsrätten som gäller Tillstånds- och tillsynsverkets egna beslut bedöms tillämpas sällan eftersom allmänintresset i regel beaktas i tillräcklig utsträckning i Tillstånds- och tillsynsverkets eget beslutsfattande.

12.1.4 Statens ämbetsverk på Åland

Med stöd av grundlagens 120 § är enligt självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörigheten uppdelad mellan riket och landskapet. I självstyrelselagens 18 § räknas det upp de ärenden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och i 27 § de ärenden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Förvaltningsbehörigheten på Åland fördelas mellan riket och landskapet i regel enligt vem som har lagstiftningsbehörighet på ett visst rättsområde (23 och 30 § i självstyrelselagen). Enligt 27 § 3 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om statsmyndigheternas organisation och verksamhet. Bestämmelsen omfattar bland annat regleringen av statsmyndigheternas administrativa organisation och verksamhet. Utfärdande av bestämmelser om Statens ämbetsverk på Åland hör således till rikets lagstiftningsbehörighet.

Statens ämbetsverk på Åland är en sådan statlig regional myndighet som avses i 119 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelser om verket finns för närvarande i lagen om regionförvaltningsverken. Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. Med de allmänna grunderna avses i bestämmelsen närmast enhetens namn, bransch och huvudsakliga uppgifter samt dess behörighet (RP 1/1998 rd). Uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland omfattar utövning

av offentlig makt. Eftersom regionförvaltningsverken kommer att dras in och lagen om regionförvaltningsverken upphävas föreslås det att det stiftas en egen lag om Statens ämbetsverk på Åland. I lagen ska det utfärdas bestämmelser om verkets namn, sektor och huvudsakliga uppgifter, verksamhetsområde, verksamhetsställen samt styrningen och ledningen av verket samt om vissa befogenheter för verket. Eftersom ämbetsverket kommer att ha ett stort antal enskilda uppgifter ska det i lagen om verket på samma sätt som för närvarande i fråga om regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna anges att bestämmelser om verkets uppgiftsområden och enskilda uppgifter och anknytande befogenheter ska utfärdas i speciallagar som gäller respektive uppgift.

Enligt 1 § i den föreslagna lagen om Statens ämbetsverk på Åland sköter Statens ämbetsverk på Åland som en sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet verkställighets- och tillsynsuppgifter i landskapet Åland och tryggar tillgången till sådana statliga tjänster som någon annan statlig myndighet inte ansvarar för i landskapet Åland.

Statens ämbetsverk på Åland har till huvudsaklig uppgift att stödja regional jämlikhet genom att sköta verkställighets- och tillsynsuppgifter i enlighet med den lagstiftning som ingår i rikets lagstiftningsbehörighet i landskapets Åland. Ett mål är även att trygga tillgodoseendet av språkbestämmelserna i 6 kap. i självstyrelselagen för Åland vid ordnandet av statens tjänster samt samarbetet mellan rikets myndigheter och självstyrelsemyndigheterna i landskapet Åland, vilket kan anses vara viktigt för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och ett resultatrikt ordnade av statens tjänster i landskapet.

I 3 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om uppgifterna för Statens ämbetsverk på Åland per uppgiftsgrupp, i vilka det ingår utövning av offentlig makt. I princip kommer det när lagen om regionförvaltningsverken upphävs att föreskrivas om verkets uppgifter i lagstiftning och överenskommelseförordningar som ingår i rikets lagstiftningsbehörighet.

Förslaget innehåller förslag till ändring av 15 andra lagar eftersom det medan lagen om regionförvaltningsverken är i kraft inte uttryckligen behöver föreskrivas att Statens ämbetsverk på Åland ska sköta de uppgifter som hör till uppgiftsgrupper enligt 4 § i den lagen och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. När bestämmelsen nu upphävs, behöver det föreskrivas om att de uppgifter som nu hör till regionförvaltningsverken ska i separata lagar anges uttryckligen till Statens ämbetsverk på Åland i landskapet Åland. Det föreslås att det till uppgifterna i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata fogas en bestämmelse om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas och Statens ämbetsverk på Ålands gemensamma ansvar för att organisera tjänsterna i landskapet Åland. Det handlar om uppgifter inom folkbokföringen som är viktiga för tillgodoseendet av medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter.

De föreslagna bestämmelserna om Statens ämbetsverk på Åland påverkar inte Ålands ställning som självstyrt område. Propositionen påverkar inte heller landshövdingens ställning enligt självstyrelselagen för Åland.

12.2 Språkliga rättigheter

Propositionens konsekvenser för de språkliga rättigheterna måste bedömas framför allt utifrån bestämmelsen i grundlagens 17 § om rätten till eget språk och egen kultur. Frågan ska också bedömas med hänsyn till bestämmelsen om samernas språkliga och kulturella autonomi i grundlagens 121 § 4 mom. samt med hänsyn till bestämmelsen om administrativa indelningar i grundlagens 122 §. Enligt 17 § 1 mom. i grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Enligt paragrafens 2 mom. ska vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk

tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Enligt lagens 3 mom. har samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. I lag föreskrivs det om samernas rätt att använda samiska hos myndigheter. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt för dem som på grund av funktionsnedsättning behöver tolknings- och översättningshjälp tryggas genom lag. I grundlagens 17 § 1 mom. konstateras principen för landets officiella tvåspråkighet. Bestämmelsen innefattar en tanke om nationalspråkens likvärdighet. Bestämmelsen i 17 § förutsätter vid sidan av den formellt jämställda behandlingen av språken också att den faktiska jämlikheten mellan den finsk- och svenskspråkiga befolkningen tryggas bland annat i ordnandet av samhällsservice (jfr RP 309/1993 rd. s. 69, GrUU 9/2002 rd och GrUU 21/2009 rd.) Grundlagsutskottet har i sin praxis understrukt att myndigheternas verksamhetsområden och verksamhetsställen bör organiseras på ett sådant sätt att tillgången till den berörda myndighetens tjänster tryggas och de språkliga rättigheterna enligt grundlagens 17 § tillgodoses (GrUU 29/2006 rd, GrUU 42/2006 rd).

I propositionen föreslås i 4 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket en uttrycklig bestämmelse enligt vilken det till skyldigheten för verket och dess ledning hör att organisera verksamheten så att de språkliga rättigheterna tillgodoses. I propositionen föreslås det också att verket i princip genom en bestämmelse i arbetsordningen, men vid behov även genom en förordning av statsrådet, får inrätta enheter för tryggandet av de språkliga rättigheterna. Om de särskilda behörighetsvillkoren gällande språkkunskaperna för tjänstemän vid dessa enheter får föreskrivas genom förordning av statsrådet.

I propositionen föreslås att en grund för att utvidga en livskraftscentrals verksamhetsområde kan vara att man genom utvidgningen kan främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet och den samiska minoriteten inom samernas hembygdsområde. Dessutom kan livskraftscentralerna för skötseln av uppgifter inom deras verksamhetsområden ha en särskild enhet som betjänar regionens finsk- eller svenskspråkiga minoritet eller inom samernas hembygdsområde dess samiska minoritet

12.2.1 Reformen av den statliga regionförvaltningen och svenska språket

Till den nya rikstäckande statliga myndigheten, Tillstånds- och tillsynsverket, kommer det att koncentreras uppgifter som tidigare delvis har skötts vid tvåspråkiga statliga centralförvaltningsmyndigheter och tvåspråkiga statliga regionförvaltningsmyndigheter samt delvis vid enspråkigt finskspråkiga statliga regionförvaltningsmyndigheter. Det föreslagna Tillstånds- och tillsynsverket ska ha hela landet som verksamhetsområde, om inte något annat särskilt föreskrivs. Till sin rättsliga ställning är Tillstånds- och tillsynsverket en rikstäckande centralförvaltningsmyndighet och således en tvåspråkig myndighet enligt 6 § 1 mom. 2 punkten i språklagen. Tillstånds- och tillsynsverket ska i enlighet med grundlagen och språklagen sköta sina uppgifter på de båda nationalspråken.

När förvaltning organiseras ska enligt 122 § 1 mom. i grundlagen en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. I reformen av den statliga regionförvaltningen ser man till att människors jämlikhet samt de språkliga och övriga grundläggande fri- och rättigheterna tryggas i verkets tjänster och tillgången till dem. Därför har det ansetts motiverat att i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket föreskriva att verket ska ha verksamhetsställen i varje samarbetsområde för social- och hälsovården. Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket med tanke på de uppgifter som den ska sköta ska organiseras i avdelningar och verksamhetsenheter. Bestämmelser om verkets avdelningar ska tas in i lag, medan det ska föreskrivas om verksamhetsenheterna genom förordning av statsrådet. Vid organiseringen av

verkets verksamhet ska också tillgången till tjänster och de språkliga rättigheterna tillgodoses. Både avdelningarna och verksamhetsenheterna ska vara riksomfattande funktioner och således tvåspråkiga. Om verkets övriga verksamhetsställen och arbetsställen bestäms i verkets arbetsordning. Avsikten är att verksamhetsställena dock inte ska utgöra en sådan regional organisation för verket som har ett tjänste- eller verksamhetsområde som bestäms på regionala grunder, vilket innebär att också verksamhetsställena ska uppfylla de skyldigheter som språklagen föreskriver för tvåspråkiga statliga myndigheter.

I 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) krävs det för en statlig anställning där behörighetsvillkoret enligt lag eller förordning är högskoleexamen vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Eftersom avsikten är att det ska föreskrivas om högre högskoleexamen som särskilt behörighetsvillkor för flera tjänster vid Tillstånds- och tillsynsverket kan det bedömas främja språkkunskaperna. Även om det föreslås att det av de nuvarande regionala myndigheterna ska bildas en riksomfattande myndighet, kvarstår regionförvaltningsverkets verksamhetsställen och verksamhet inom områdena. Liksom för närvarande ska arbetsgivaren så som föreskrivs i 3 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) säkerställa att personalen vid Tillstånds- och tillsynsverket också i praktiken har de språkkunskaper som uppgifterna kräver. Alla anställda behöver inte kunna båda språken, men uppgifterna ska organiseras så att tjänsten tryggas på de båda språken. Det kan antas att inrättandet av verket som rikstäckande myndighet kan förbättra verkets förutsättningar att betjäna kunderna på nationalspråken eftersom verket i fortsättningen ska beakta språkkunskaperna vid tillsättandet av tjänsterna. Också de behörighetsvillkor för tjänsterna som föreslås i lagen och bemyndigandena att genom förordning av statsrådet föreskriva om behörighetsvillkoren för tjänsterna i större omfattning än för närvarande stärker språkkunskaperna hos verkets tjänstemän.

Verkets avdelningar och verksamhetsenheter kan ha funktionella och regionala enheter enligt vad som bestäms i arbetsordningen. Om en intern enhet vid en avdelning eller verksamhetsenhet vid verket har ansetts som regional enhet för skötseln av sina uppgifter innebär det emellertid inte att enheten får regional behörighet, varvid organiseringen då inte heller får några särskilda språkliga konsekvenser för verkets allmänna språkliga ställning.

För att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses föreslås i fråga om uppgifterna vid avdelningarna för småbarnspedagogik, utbildning och kultur liknande specialarrangemang som tidigare. Enligt den föreslagna lagen om Tillstånds- och tillsynsverket ska verket ha en svenskspråkig enhet vid avdelningen för småbarnspedagogik, utbildning och kultur. Om tjänsterna vid den och personalens behörighetsvillkor föreskrivs genom förordning av statsrådet. För att även i fortsättningen upprätthålla den nuvarande nivån på de språkliga och kulturella rättigheterna inom ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur är avsikten att skapa en organisatorisk lösning där vissa uppgifter inom ansvarsområdet för småbarnspedagogik, utbildning och kultur på språkliga grunder organiseras som egna enheter inom ansvarsområdet. Den svenskspråkiga enheten ska inom sin uppgift betjäna den svenskspråkiga befolkningen i hela landet.

Grundlagsutskottet har i sin praxis understrukit att myndigheternas verksamhetsområden och verksamhetsställen bör organiseras på ett sådant sätt att tillgången till den berörda myndighetens tjänster tryggas och de språkliga rättigheterna enligt grundlagens 17 § tillgodoses (GrUU 29/2006 rd, GrUU 42/2006 rd). Därför föreslås det att det ska föreskrivas i lag om möjligheten att utvidga livskraftscentralernas verksamhetsområden och om förutsättningarna för utvidgningen.

I lagen om livskraftscentralerna ingår vissa specialbestämmelser som främjar tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. Som det konstateras ovan kan enligt lagförslaget en grund för att utvidga livskraftscentralens verksamhetsområde vara att man genom utvidgningen kan främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet. Dessutom kan livskraftscentralerna för skötseln av de uppgifter som hör till deras verksamhetsområde ha en separat enhet som betjänar regionens finsk- och svenskspråkiga minoritet. Genom de nämnda bestämmelserna vill man trygga tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna samt likabehandlingen av språkgrupperna i de regionala förvaltningsmyndigheternas verksamhet.

Verksamhetsområdet för Statens ämbetsverk på Åland ska på motsvarande sätt som i nuläget vara landskapet Åland. Med stöd av 36 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland är landskapet Åland enspråkigt svenskt. Ämbetsspråket vid statens och landskapets myndigheter och inom kommunalförvaltningen är svenska. Propositionen kommer inte att påverka verkets språkliga ställning.

12.2.2 Reformen av statens regionförvaltning och samiska språket

Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i samiska språklagen (1086/2003) är de regionförvaltningsverk och närings-, trafik- och miljöcentraler vilkas verksamhetsområde helt eller delvis omfattar Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki, och organ som är verksamma vid dem, myndigheter som den samiska språklagen ska tillämpas på. Därför har samiska språklagen tillämpats vid Regionförvaltningsverket i Lappland och Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland samt när det gäller miljötillståndsuppgifter och arbetarskyddsuppgifter vid Regionförvaltningsverket i Norra Finland. För att de språkliga rättigheterna för dem som talar samiska inte ska försvagas när förvaltningsstrukturen ändras, ingår i denna proposition ett förslag till ändring av 2 § 1 mom. 3 och 7 punkten i samiska språklagen så att Tillstånds- och tillsynsverket fogas till de myndigheter som samiska språklagen ska tillämpas på. Dessutom föreslås det att 27 § i samiska språklagen ändras så att Tillstånds- och tillsynsverket inom samernas hembygdsområde kan ha ett biträde för samiskspråkiga, på motsvarande sätt som det för närvarande har kunnat vara vid till exempel Regionförvaltningsverket i Lappland. Det bedöms att reformen av statens myndighetsstruktur inte försämrar tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna på finska, svenska och samiska vid det nya verket. Servicen på det egna språket för språkgrupperna kan inom en riksomfattande organisation förbättras genom att samla funktioner med utgångspunkt i de språk som används samt genom specialarrangemang för språkgrupper. Vid ett rikstäckande verk kan expertisen hos dem som behärskar samiska utnyttjas bredare än tidigare. Enligt lagförslaget om livskraftscentralerna kan en grund för att utvidga en livskraftscentralens verksamhetsområde vara att man genom utvidgningen kan främja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna för regionens samiska minoritet inom samernas hembygdsområde. Dessutom kan livskraftscentralerna för skötseln av de uppgifter som hör till deras verksamhetsområde ha en separat enhet som betjänar regionens samiska minoritet inom samernas hembygdsområde. Genom de nämnda bestämmelserna vill man trygga tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna samt likabehandlingen av språkgrupperna i verksamheten vid regionförvaltningens myndigheter.

12.3 Övriga omständigheter som ska beaktas vid bedömningen

12.3.1 Skydd för personuppgifter och behandling av personuppgifter

Propositionens förslag till lagar om ämbetsverk innehåller lagändringar som är av betydelse med tanke på det skydd för privatlivet och personuppgifter som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Skyddet enligt 10 § i grundlagen kompletteras av skyddet för privatlivet enligt artikel 8 i Europakonventionen samt av respekten för privatlivet enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga

om de grundläggande rättigheterna och av skyddet av personuppgifter enligt artikel 8 i samma stadga. För skyddet för personuppgifter har grundlagsutskottet i sin etablerade praxis ansett det viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen, innehållet i de registrerade uppgifterna, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att lämna ut uppgifter, hur länge uppgifterna ska lagras i personregister och de registrerades rättsskydd (GrUU 31/2017 rd, GrUU 13/2016 rd).

Med anledning av att dataskyddsförordningen började tillämpas har grundlagsutskottet sett det som motiverat att justera sin tidigare ståndpunkt till lagstiftningen om skyddet för personuppgifter på vissa punkter (GrUU 14/2018 rd, s. 4). Enligt grundlagsutskottet är det i regel tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna uppfyller kraven enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella allmänna lagstiftningen. Man bör alltså vara restriktiv när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 4–5). Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Även om begreppet känsliga uppgifter för tydlighetens skull ska undvikas i den nationella lagstiftningen till följd av att dataskyddsförordningen började tillämpas och begreppet särskilda kategorier av personuppgifter används i artikel 9 i förordningen (se även GrUU 14/2018 rd), menar grundlagsutskottet att det fortfarande är motiverat att i konstitutionellt hänseende beskriva vissa grupper av personuppgifter uttryckligen som känsliga (GrUU 15/2018 rd). Med sådana grupper avses uppsättningar av uppgifter som omfattar mer än enbart de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen (se till denna del också t.ex. GrUU 17/2018 rd). Grundlagsutskottet har särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 15/2018 rd). I sina analyser av exakthet och innehåll har utskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. Om de föreslagna bestämmelserna om överlåtelse av uppgifter har gällt också känsliga uppgifter, har det för vanlig lagstiftningsordning krävts att bestämmelserna preciseras så att de följer grundlagsutskottets ovan återgivna praxis för bestämmelser som rör rätten att trots sekretess få och lämna ut myndighetsuppgifter (se t.ex. GrUU 15/2018 rd och GrUU 38/2016 rd).

Med de föreslagna lagarna om ämbetsverken skapas det i speciallagstiftningen en administrativ struktur för skötseln av de uppgifter som föreskrivs för verken. De föreslagna lagarna om verken kan inte på något väsentligt sätt antas ändra behandlingen av personuppgifter jämfört med nuläget. De föreslagna verken verkar utifrån lagstiftningen om skyddet för personuppgifter som personuppgiftsansvariga, där den självständiga adoptionsnämnden och den nationella kommittén för medicinsk forskningsetik (nedan organen) vid Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för social- och hälsovård utgör ett undantag. Dessa två verkar som enheter för informationshantering enligt informationshanteringslagen och personregisteransvariga enligt regleringen om skyddet för personuppgifter. De föreslagna lagarna om verken ger i princip i sig inte verken behörighet att behandla personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter baserar sig i princip på behörighet som det föreskrivs om i speciallagar. Ett undantag utgör de utomstående experter som anlitas för att sköta uppgifter inom ansvarsområdet för social- och hälsovård och småbarnspedagogiken vid Tillstånds- och tillsynsverket och de som sköter uppgifter av biträdande art för

vilka det i lagen om verket föreslås bestämmelser om rätten att få och behandla sekretessbelagda uppgifter. De utomstående experterna behandlas mer ingående i avsnitt 12.3.2. Det föreslås också att det för verket och de regionala beredskapskommittéerna föreskrivs rätt att behandla personuppgifter i uppgifter som gäller regionalt samarbete inom beredskap, vilket beskrivs närmare nedan. I synnerhet Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter inom social- och hälsovården innehåller en betydande mängd behandling av personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Dessa uppgifter behandlas också framöver av tjänstemän som länge arbetat med social- och hälsovårdsuppgifter vid verket, varvid man kan bedöma att riskerna vid behandlingen av personuppgifter är små. Utifrån regleringen om skyddet för personuppgifter ansvarar verkets chef samt organen i sista hand utan delegering för att behandlingen av personuppgifter i deras uppgifter följer de anvisningar som den personuppgiftsansvarige har gett om behandlingen av personuppgifter.

Behandling av personuppgifter

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning. Beredskapskommittéerna leds av verket och kan betraktas som en egen helhet inom myndigheten. De regionala beredskapskommittéerna biträder verket vid planering, utveckling och bevakning av det regionala beredskapssamarbetet. I beredskapskommittéerna främjas aktörernas gemensamma situationsförståelse och behandlas aktuella ärenden. Samarbetet utgår från aktörernas egen vilja att medverka. I beredskapskommittéernas arbete ingår inte utövning av offentlig makt. Det är dock befogat att för tydlighetens skull och för att ange uppgifterna föreskriva särskilt om de regionala beredskapskommittéerna för att deras verksamhet ska kunna etableras i lag och uppgifterna preciseras i en förordning.

I propositionens första lagförslag föreskrivs det om den lagliga grunden för behandlingen av personuppgifter, det vill säga personuppgifter ska kunna behandlas i den regionala uppgiften att samordna beredskapen. Behandling av personuppgifter och lagring av uppgifter i en myndighets register är en åtgärd som begränsar skyddet för privatlivet. Regleringen är emellertid nödvändig och proportionerlig för organiseringen av det regionala samarbetet inom beredskap. Det är till exempel nödvändigt att samla in personuppgifter om dem som deltar i det regionala beredskapssamarbetet och utbildningar som ordnas eller om kontaktpersonerna inom den regionala beredskapen både för att ordna utbildningarna och för att upprätthålla förberedelserna och beredskapen regionalt. De regionala uppgifterna inom beredskapen kan i sin helhet anses främja statens helhetsintresse, och de regionala aktörernas och de regionala myndigheternas roll och betydelse i beredskapen är central. I beredskapskommittéerna främjas aktörernas gemensamma situationsförståelse och behandlas aktuella ärenden. Utöver den nationella samordningen av ansvarsområden och uppgifter förutsätter en så bra skötsel som möjligt av de regionala uppgiftshelheterna i störningssituationer och undantagsförhållanden en sådan samverkan som samlar de olika aktörerna samt strukturer för samordningen och hithörande utbildning.

Inom det regionala beredskapssamarbetet behandlas inte uppgifter som går djupt i personens privatliv, känsliga uppgifter eller särskilda kategorier av personuppgifter i enlighet med dataskyddsförordningen. Behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, det vill säga behandlingen behövs för fullgörandet av den personuppgiftsansvariges lagstadgade skyldigheter. Det behöver inte föreskrivas mer ingående eller exakt om behandlingen av personuppgifter i den nationella lagstiftningen.

I kapitel VIII i dataskyddsdirektivet föreskrivs om den registrerades rättsmedel, den personuppgiftsansvariges ansvar och om de sanktioner som ska påföras med anledning av överträdelser

mot de bestämmelser som meddelats med stöd av direktivet. De registrerade ska ha rätt att lämna in ett klagomål till tillsynsmyndigheten om de anser att behandlingen av personuppgifter som avser dem står i strid med de bestämmelser som utfärdas med stöd av direktivet. Om den tillsynsmyndighet som mottagit klagomålet inte är behörig, ska myndigheten på eget initiativ överlämna klagomålet till den behöriga myndigheten. Både fysiska och juridiska personer ska ha rätt till effektiva rättsmedel mot tillsynsmyndigheten. Var och en som lidit materiell eller immateriell skada till följd av olaglig behandling av personuppgifter eller av någon annan åtgärd som står i strid med de nationella bestämmelser som antas i enlighet med direktivet ska ha rätt till ersättning för denna skada från den personuppgiftsansvarige eller varje annan myndighet som är behörig enligt medlemsstaternas nationella rätt.

Bestämmelserna i dataskyddsförordningen kompletteras med dataskyddslagen, där det föreskrivs om rättssäkerhet och påföljder. I dataskyddslagen föreskrivs bland annat om den registrerades rätt att föra ärendet till dataombudsmannens behandling, om den registrerade anser att lagstiftningen överträds i fråga om behandlingen av hans eller hennes personuppgifter. I lagen ingår dessutom bestämmelser om dataombudsmannens rätt att förelägga vite i fråga om vissa beslut och viss rätt att få uppgifter. I lagen föreskrivs också om ändringssökande i dataombudsmannens beslut. Överklagbarheten för beslutet bestäms utifrån förvaltningsprocesslagen. Dataombudsmannens beslut får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Över förvaltningsdomstolens beslut får, som i fråga om den gällande personuppgiftslagen, besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. I dataombudsmannens beslut får det bestämmas att beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. På detta sätt säkerställs att dataombudsmannen har möjlighet att på ett effektivt sätt ingripa i lagstridig behandling av personuppgifter.

Myndigheterna är bundna av förvaltningens lagbundenhetsprincip, och myndigheterna ska iakttä de allmänna förvaltningslagarna. Den lagenliga behandlingen av personuppgifter som sker vid myndigheter hör till tjänsteplikten för dem som arbetar i myndigheterna. Ställningen som tjänsteman för med sig ett större ansvar för fel som begås i arbetet än för andra. För det första kan tjänsteansvaret vara ett straffrättsligt tjänsteansvar, ett disciplinärt tjänsteansvar samt skadeståndsansvar. Över en myndighets verksamhet kan också anföras en förvaltningsklagan till en högre myndighet. En myndighet ska i alla situationer sköta sina lagstadgade uppgifter. Propositionen fyller kraven på rättsmedel i grundlagen och innehåller inte begränsningar av rättsmedlen.

12.3.2 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

I 124 § i grundlagen föreskrivs om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i grundlagens 124 § i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig till exempelvis verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner (GrUU 17/2012 rd). Som offentliga förvaltningsuppgifter har man ansett uppgifter för att biträda myndigheterna, som att överlåta vissa biträdande uppgifter i anknytning till visering-sansökningar på honorärkonsuler eller externa tjänsteleverantörer (GrUU 55/2010 rd) samt vissa biträdande och tekniska uppgifter i anknytning till uppehållstillståndsärenden till en annan Schengenstats beskickning (GrUU 62/2014 rd).

Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag kan anförtros andra än myndigheter. Enligt 124 § grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast om det behövs för en ändamålsen-

lig skötsel av uppgifterna. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov (RP 1/1998 rd, s. 179/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3 och GrUU 8/2014 rd, s. 3/II). Även förvaltningsuppgiftens art ska tas i beaktande (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se t.ex. GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I). Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än till exempel i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se också GrUU 8/2014 rd, s. 4/I). Grundlagsutskottet har påpekat att kravet på ändamålsenlighet är ett juridiskt villkor och att det från fall till fall måste bedömas om kravet uppfylls (se GrUU 26/2017 rd och de utlåtanden som det hänvisas till där samt RP 1/1998 rd, s. 179/II). Det måste bedömas från fall till fall huruvida kravet på ändamålsenlighet uppfylls i fråga om varje offentlig förvaltningsuppgift som föreslås bli skött utanför myndighetsorganisationen (se t.ex. GrUU 44/2016 rd, s. 5). Ytterligare ett villkor för att offentliga förvaltningsuppgifter ska kunna anförtros andra än myndigheter är enligt 124 § i grundlagen att det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Bestämmelsen understryker betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska vara utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de ska stå under tillräcklig offentlig tillsyn (RP 1/1998 rd s. 179/II). Med avseende på tryggheten av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning har grundlagsutskottet i sin praxis granskat frågor om tillämpningen av de allmänna förvaltningslagarna, tjänsteansvar, lagstiftningens allmänna exakthet och korrekthet och huruvida de som utför uppgifterna är lämpliga och kompetenta samt om övervakning av verksamheten (se GrUU 26/2017 rd, s. 49–50, GrUU 33/2004 rd, s. 7, GrUU 46/2002 rd, s. 9, GrUU 27/2014 rd, s. 2–3, GrUU 5/2014 rd, s. 4).

Överföring av uppgifter av biträdande art

Tillstånds- och tillsynsverket ska med stöd av den föreslagna 24 § få överföra uppgifter av biträdande art inom ärendehantering som hänför sig till verkets uppgifter enligt 3 § till privata aktörer som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräckligt kunnande för att sköta sådana uppgifter. Uppgifter av biträdande art är enligt den föreslagna paragrafen mottagning och sortering av anmälningar och andra handlingar som ges in till verket samt elektronisk lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem i arbetskönen till ärendehantering. På en person som sköter uppgifter av biträdande art tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när personen sköter dessa uppgifter.

Den föreslagna 35 § motsvarar 2 b § i lagen om Skatteförvaltningen, som har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 30/2012 rd). I samband därmed konstaterade grundlagsutskottet att de uppgifter som avses i bestämmelserna i huvudsak är rutinmässiga, biträdande stöduppgifter som inte innebär utövning av offentlig makt. Grundlagsutskottet har bedömt att överföringen av de tekniska uppgifter som nämns i bestämmelsen är ändamålsenlig och att bestämmelserna också i övrigt uppfyller de krav som grundlagsutskottet i sin praxis ställt på sådan överföring av uppgifter (se t.ex. GrUU 3/2009 rd, s. 4–5 och GrUU 11/2006 rd). Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att tryggheten av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning på det sätt som avses i 124 § i grundlagen förutsätter att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar. På motsvarande sätt som i fråga om 2 b § i lagen om Skatteförvaltningen bedöms det också i detta fall att överföringen av de berörda uppgifterna uppfyller ändamålsenlighetskravet enligt grundlagen och de övriga krav som ställs på överföringen av sådana uppgifter.

Utomstående experter

I propositionen föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket för viss tid kan utnämna utomstående experter för utförandet av uppdrag inom ansvarsområdet för social- och hälsovård och inom småbarnspedagogiken samt ingå förvaltningsavtal enligt 3 § i förvaltningslagen med myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer om utförande av enskilda expertuppdrag inom ansvarsområdet för verkets räkning. Experterna lämnar i huvudsak skriftliga utlåtanden till stöd för beslutsfattandet och deltar i inspektioner i samband med tillsyn om det i en speciallag har föreskrivits om deltagandet i inspektioner. Utomstående experter bereder inte förvaltningsbeslut för verkets räkning, och föredrar eller avgör inte heller ärenden. Experterna utövar inte offentlig makt.

Verket har behov av att anlita utomstående experter vid utförandet av uppgifter som kräver vetenskaplig sakkunskap. I syfte att också i fortsättningen trygga den sektorsövergripande specialsakkunskapen vid skötseln av myndighetens uppgifter föreslås att det i lagen tas in en bestämmelse med motsvarande innehåll som den nuvarande. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 5 § i den gällande lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården med vissa preciseringar. Särskilt vid behandlingen av enskilda ärenden vid tillsynen över i synnerhet yrkespersoner inom hälso- och sjukvården och socialvården behöver man anlita djupt och långt specialiserad vetenskaplig kompetens, vilket tryggar en högklassig tillsyn och blir en del av tryggandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och tillsynen över att de tillgodoses. Det här syns tydligt i tillsynen över yrkespersoner inom hälso- och sjukvården, i synnerhet när det handlar om frågor inom den specialiserade sjukvården, men kan även behövas vid inspektioner inom social- och hälsovården till exempel när inspektionen av en enhet förutsätter kompetens inom ett visst specialområde.

En person som anlitas som expert kan inte anses utöva offentlig makt när denne lämnar sitt expertutlåtande om ärendet, eftersom utlåtandet inte är rättsligt bindande i förhållande till den behöriga myndigheten och dess prövning. Utlåtandet inverkar inte heller på myndighetens behörighet att besluta om till exempel påföljder enligt 26 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Bedömningen är att den föreslagna regleringen är ändamålsenligt och uppfyller även de övriga förutsättningar som det föreskrivs om i 124 § i grundlagen och som har utformats i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Tillstånds- och tillsynsverket får anlita utomstående experter vid till exempel tillsynen över yrkespersoner samt vid förhandsinspektioner och inspektioner inom tillsynen över organisationen, om det har föreskrivits om anlitande av experter i en speciallag. I den föreslagna lagen om Tillstånds- och tillsynsverket föreskrivs det inte om utomstående experters rätt att göra inspektioner. Lagen har en informativ hänvisning till annan lagstiftning enligt vilken utomstående experter kan anlitas vid inspektioner. Anlitandet av utomstående experter vid inspektioner hänför sig till 20 och 37 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården samt 92 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Också 56 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), 71 § i läkemedelslagen (395/1987) och 31 § i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social och hälsovården (552/2019) möjliggör anlitande av utomstående experter vid inspektioner.

I 23 § 2 och 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs det om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av uppgifter för utomstående experter, och i 26 § 3 mom. föreskrivs det om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till experter som handlar för en myndighets räkning. Utomstående experter ska ha motsvarande tystnadsplikt i fråga om känsliga klient- och patientuppgifter som de får i sin uppgift som tjänstemän har. Tillsynsmyndigheten ska säkerställa att de anlitate experterna är medvetna om sin sekretess- och tystnadsplikt. Sekretess- och tystnadsplikten kvarstår efter att expertuppgiften har slutförts. På personer som verkar som experter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Experterna

fattar inte självständiga beslut eller andra avgöranden som rör fysiska personers eller juridiska personers rättsliga ställning, utan utgör stöd för den tjänsteman som är ansvarig i ärendet och står i praktiken under tillsyn av det uppdragsgivande ämbetsverket.

Grundlagsutskottet har i och med ikraftträdandet av EU:s dataskyddsreform reviderat sin ståndpunkt (GrUU 14/2018 rd) när det gäller kraven i bestämmelserna om skydd av personuppgifter. När det föreskrivs om behandling av personuppgifter nationellt förutsätts det vanligtvis inte längre någon heltäckande och detaljerad reglering inom den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde. Utskottet har ansett att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter således i första hand tillgodoses med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella allmänna lagstiftningen. Man bör således förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning och avgränsa den till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger.

I de uppgifter som anges ovan är man tvungen att behandla sekretessbelagda handlingar som samtidigt utifrån lagstiftningen om skyddet för personuppgifter kan höra till särskilda kategorier av personuppgifter, som till exempel hälsouppgifter. De som sköter uppgifterna är enligt lagstiftningen om skyddet för personuppgifter personuppgiftsbiträden. Tillstånds- och tillsynsverket är personuppgiftsansvarig för uppgifterna i fråga och ansvarar i den egenskapen för de skyldigheter som föreskrivs för personuppgiftsansvariga i lagstiftningen om skyddet för personuppgifter. Verket har som personuppgiftsansvarig till uppgift att tillhandahålla personuppgiftsbiträdena vägledning. Eftersom den gällande regleringen om skydd för personuppgifter kan bedömas utgöra tillräckliga lagfästa ramar för behandlingen av personuppgifter, är bedömningen i propositionen att det inte finns behov av att föreskriva om skyddet för personuppgifter mer ingående.

12.3.3 Särskilda behörighetsvillkor för tjänster

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 67/2010 rd) fäst uppmärksamhet vid bestämmelserna om utnämningen av den högsta polisledningen och de särskilda behörighetsvillkoren. Grundlagsutskottet såg det inte som lämpligt att det föreskrivs om tillsättandet av polisens högsta tjänster och särskilda behörighetsvillkor i en förordning. Trots att de föreslagna verkens uppgifter och tjänster avviker avsevärt från motsvarande vid polisförvaltningen, finns det dock anledning att fästa uppmärksamhet vid att det i uppgifterna för verkens tjänstemän bland annat kan ingå en betydande utövning av offentlig makt i synnerhet i samband med tillsyn där verket kan förena sin befallning, sitt förbud, hot om tvångsutförande eller avbrytande med vite, som kan avse en kommun, ett välfärdsområde eller en privatperson. Verken beviljar statsunderstöd och återkrav av dem har betraktats om en betydande utövning av offentlig makt. Inom de tillstånds- och tillsynsuppgifter som ingår i verkets uppgifter kan verket även utifrån tillsynen återkalla tillstånd det beviljat. I synnerhet återkallandet av ett beviljat näringstillstånd har ansetts som en mer betydande åtgärd än att bevilja tillståndet. Beslutanderätten i ärenden bestäms i sista hand i verkets eller avdelningens arbetsordning och sålunda kan uppgifter som innebär en betydande utövning av offentlig makt anvisas även en enhetschef eller en annan tjänsteman vid en avdelning. Därför bör det anses motiverat att det föreskrivs i lag om särskilda behörighetsvillkor för avdelningschefer för avdelningar och direktörer för verksamhetsenheter som är direkt underställda verkets generaldirektör samt för tjänsterna som enhetschef. På tjänsten som chef för verket tillämpas utan separata bestämmelser de särskilda behörighetsvillkoren för statens högsta tjänstemannaledning enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen. På tjänsten som avdelningschef för en avdelning är avsikten att föreskriva separat i lag om de särskilda behörighetsvillkor

för statens högsta tjänstemannaledning enligt 8 § 2 mom. i statstjänstemannalagen. Avsikten är att för direktörerna för verksamhetsenheterna som särskilt behörighetsvillkor i lag föreskriva högre högskoleexamen, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga. De särskilda behörighetsvillkoren för tjänsten som enhetschef vid en avdelning och verksamhetsenhet är desamma som för verksamhetsenhetens direktör. Avsikten är också att det för att trygga de språkliga rättigheterna vid behov föreskrivs om särskilda ytterligare behörighetsvillkor gällande språkkunskaperna, till exempel för cheferna och övriga tjänstemän vid de enheter som sköter till exempel ärenden för svenskspråkiga.

12.3.4 Författningsnivå

Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Klausulen inbegriper enligt regeringens proposition även grunderna för tjänstemännens rättsliga ställning. Bestämmelserna om generaldirektören som är chef för verket och avdelningscheferna som leder avdelningarna samt om deras beslutanderätt tas in i lagen, liksom det även finns bestämmelser i lag om verksamhetsenheternas direktörer och andra enheters chefer. På verkets tjänstemän tillämpas statstjänstemannalagen. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om avdelningschefernas och enhetschefernas behörighetsvillkor.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna genom lag bemyndigas att utfärda förordning. Den som utfärdar förordning kan enligt förarbetena till grundlagen bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. Utgångspunkten enligt förarbetena till grundlagen är den att statsrådets allmänna sammanträde utfärdar förordningar om vittbärande och principiellt viktiga ärenden samt om andra ärenden vilkas betydelse kräver det. Ministerierna kan bemyndigas att utfärda förordning i fråga om ärenden av en mera teknisk karaktär samt i ärenden som har en mindre samhälls- och politisk betydelse. I den föreslagna lagen anvisas statsrådet bemyndigande att utfärda förordning. Till exempel bestämmelserna om behörighetsvillkoren för de övriga tjänsterna vid Tillstånds- och tillsynsverket utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Med allmänna grunder avses enligt förarbetena till grundlagen främst enhetens namn, bransch samt huvudsakliga uppgifter och behörighet (RP 1/1998 rd, s. 174). Grundlagsutskottet har ansett att även ett organs eventuellt tidsbestämda mandatperiod ingår i de allmänna grunderna ([GrUU 12/2004 rd](#), s. 2–3) och förutsatt bestämmelser i lag om sammansättningen av nämnder som utövar offentlig makt (GrUU 15/2011 rd, s. 5). I uppgifterna för de nämnder som verkar i samband med verket ingår utövning av offentlig makt, varför det föreslås att den gällande regleringen på förordningsnivå om nämnder med vissa preciseringar flyttas till lagnivå.

Enligt regeringens uppfattning är den föreslagna regleringen om regionalt samarbete inom beredskap och den regionala beredskapskommittén inte problematisk sett till vad som föreskrivs i 10 § och 119 § 2 mom. i grundlagen när man som helhet tar hänsyn till regleringens exakta avgränsning och noggrannhet, dess nödvändighet för individernas säkerhet och den allmänna säkerheten samt det att regleringen är förenlig med EU:s allmänna dataskyddsförordning. Den gällande lagen om regionförvaltningsverken tillåter redan nu behandling av personuppgifter vid det regionala främjandet och samarbetet inom beredskap. Det här är nödvändigt, proportionerligt och sålunda motiverat med tanke på den regionala beredskapen och myndigheternas utförande av lagstadgade uppgifter.

12.3.5 Ändring av beredskapslagen

Beredskapslagen har stiftats i grundlagsordning som en så kallad undantagslag. En lag som har stiftats i grundlagsordning kan enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning ändras i vanlig lagstiftningsordning, om inte ändringslagen utvidgar det undantag från grundlagen som den ändrade lagen utgör. I grundlagsutskottets vedertagna praxis har det också ansetts att även sådana för helheten oväsentliga tillägg och ändringar kan genomföras i vanlig lagstiftningsordning även om de innebär en liten utvidgning av undantaget, förutsatt att hela arrangemanget, som ursprungligen var ett undantag från grundlagen, och dess innehållsliga betydelse inte därigenom får en annan karaktär (till exempel GrUU 8/2006 rd, GrUU 57/2002 rd, GrUU 30/1998 rd).

De ändringar som föreslås i beredskapslagen beror på reformen av statens ämbetsverksstruktur. De föreslagna ändringarna utvidgar inte undantagen som har stiftats i beredskapslagen. De föreslagna ändringarna är av teknisk natur och lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

De föreslagna bestämmelserna bedöms motsvara de förfaranden som grundlagsutskottet lägger fram i sina utlåtanden, varför propositionen bedöms uppfylla kraven i grundlagen. Enligt regeringens bedömning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av

I enlighet med riksdagens beslut
ändras

§

[Text]

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20xx

Statsminister

Förnamn Efternamn

..minister Förnamn Efternamn

*Valitse kohde.
Parallelltext*

Lag

om ändring av

I enlighet med riksdagens beslut:

Gällande lydelse

[Text] # §

Föreslagen lydelse

[Text] # §

Denna lag träder i kraft den 20 .